Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po nao vadnoj cieni. Pisma neka s šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano 1.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 1. Januara 1875.** **Broj 1.**

POZIV NA PREDPLATU.

Hvala Bogu i dobrim ljudem, „Naša Sloga" je evo doživila i šestu godinu. Ako se nemožemo pohvaliti, da smo njom postigli Bog zna što: ipak nam se čini, da se nismo posve uzalud trudili. Jer odkad se čita u Istri „Naša Sloga", onaj naš zanemareni, al uvjek dobri i pošteni puk, kao da se je počeo pomalo buditi sa duboka i dugotrajna sna, te spoznavati svoje dostojanstvo i svoje pravice. A to je i bila naša nakana. Da se ta iskra napredka i bolje budućnosti u Istri već nikad neutrne, o tom smo dužni nastojati svi pravi rodoljubi u Istri i izvan nje. Vierni toj dužnosti, mi smo odlučili i nadalje pošiljati u sviet ovaj naš list. Zato evo i pozivamo opet u naše kolo sve, što je rado napredku i prosvjeti. „Naša Sloga" će kao i dosada zastupati i braniti prava i pravice našega puka u obće, a istarskoga napose. Povrh toga hoće nastojati uvjek više, učiti i poučavati puk u svih onih stvarih, koje je liepo, dobro i koristno znati. Pa da puku sve to bolje omili, hoćemo nastojati pisati, naime poučne stvari, što se bude više moglo prosto i razumljivo. Ali mi, sjedeć u Trstu, nepoznajemo sami svih pučkih potrebah i težkoćah, zato se preporučujemo svim i svuda našim vriednim poznatim i nepoznatim rodoljubom, neka nam pišu i nas izvješćuju o svem, što im se čini, da bi moglo i moralo biti bolje il drugako. Ujedinjenimi silami mi hoćemo i moramo naš narod do dna probuditi i na pravi put staviti. U to dakle ime nadamo se u nastupljajućoj godini što većemu broju predbrojnikah i pomagačah u svakom stališu našega pučanstva u Istri i izvan Istre.

Ciena listu ostaje koja i doslje, t. j. **2 for.** na ljeto za predbrojnike prvoga reda, a **1 for.** na ljeto za predbrojnike drugoga reda. Predbrojnikom drugoga reda, to jest kmetom, koji su zadovoljni, da im više iztisakali „Naše Sloge" pod jednim jedinim imenom i pasom šaljemo, skloni smo ju slati i ovo ljeto uz lanjske polakšice. Samo molimo p. n. predbrojnike, da se na vrieme predbroje i novce pošlju kroz poštarsku naputnicu; pa da ako kadkada radi ma koga uzroka nebi primili lista, neka nam to jave *nezapečaćenim listom*, za koji se neplaća nikakva poštarina, napisavši izvana na njem *„Reklamacia."* Još jedan put pozivamo one naše štovane predbrojnike, koji nam još lanjsku predplatninu dugiju, da nam ju svakako pošlju.

U Trstu dne 1. Januara 1875.

Uredničtvo „Naše Sloge."

Na staru godinu u Trstu.

Evo i opet jedne godine, što je odletila u nepovrat. Jedna godina jest mnogo u čovječjem životu, zato je stara navada, na koncu joj promišljati, u čem smo za to vrieme svojom mukom i svojim trudom uspjeli i u čem nismo, pa da li smo tomu neuspjehu sami krivi, il su nu krive okolnosti, kojim se nismo umjeli, il nismo mogli oteti.

Taj završni račun sa starom godinom nas mora s jedne strane okriepiti i ohrabriti, a s druge strane osviestiti i opametiti, te postati našim ravnalom na pragu nove U čem smo uspieli, u tom valja da idemo onako napred; a u čem nismo, moramo obkriti uzrok, pa udariti drugim putem.

Na ovaj način čine svoj račun sa starom godinom poljodjelci, obrtnici, trgovci, pa i sami ministri i državnici; na taj dakle način moraju činiti svoj račun i narodi, koji su radi dostojno živiti pokraj drugih narodah. U ovaj posljednji red spadamo i mi Slaveni u Austriji.

Mi se već više i više godinah borimo za svoje pravice, pa jeli smo uspieli? Nismo. A što je tomu uzrok? To, što jedni vučemo na jednu stran, a drugi na drugu, pa tako dajemo svojim protivnikom najugodniju priliku, da rade, što jih volja i kako jih volja.

Ali ako je to već odavna naš prvi i najveći grieh u računu stare godine, što nam na koncu preostaje, nego da se već jednom osviestitimo i opametimo, pa da u slozi i u bratinskoj ljubavi nastojimo o svojoj budućnosti.

Neka nam nova godina, koju čestitamo što sretniju svemu našemu plemenu, donese ovaj jedini dar, pa smo osvjedočeni, da ćemo u najkraće vrieme činiti sasvim drugi račun ne samo sa starom godinom, nego i s našimi protivnici kako u pojedinih pokrajinah, tako i u cieloj državi. I u to ime Bog pomozi na početku nove godine!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću od dne 12. proš. mjeseca.

Pogledavši u proračun ministarstva za trgovinu, na svoje zadovoljstvo sam našao med drugimi svotami i ovu, koju isti proračunski odbor na odobravanje predlaže, naime svotu od 8.000 for. za Lukobran u Iki i to kao dodatak k proračunskomu predlogu od 33.000 f., pa svotu od 12.000 for. za Lukobran na Voloskom, isto tako kao dodatak k proračunskomu predlogu od 31.626 f., jer ta djela su doista od velike potrebe.

Mislite si gospodo, da od Rabca, Labinjske luke, sve do Rieke, i to na onom prostoru, gdje se more često veoma pogibelno uzburka, nije niti jedne luke, u koju bi se mogli ni najmanji brodovi u vrieme pogibeli uteći.

Vrh toga promislite, da na obćine Lovran i Veprinac spada množina brodovlastnikah (armatori), koji posjeduju najvećim dielom velike brodove; a da se u tih mjestih brodarstvo mrljivo goji, to se može već iz toga viditi, što medju stanovnici tih dviuh obćinah ima prieko 70 pomorskih kapetanah.

Iz toga dakle, što rekoh, možete se lahko uvjeriti, kako je od velike potrebe, da se ona djela što prije počnu.

Zato sam prisiljen toj visokoj kući što vruće preporučiti, da taj predlog odobri, pa ujedno moram svoju želju visokoj vladi izjaviti, se spomenuto djelo što prije počne.

Ali čim mi je milo čuti, da će se na spomenuta djela ruka postaviti, to se ipak moram u isto vrieme čudom čuditi, što nisu mnoga druga vele važna i potrebita djela u proračun uzeta.

U sjednici te visoke kuće dne 30. Marca pr. godine sam razložio potrebu, da se obave ona od mene spomenuta

djela u novoj Baški na otoku Krku, da se uzidje jedan lukobran, a nutarnja luka da se izčisti. Dokazi, koje sam za tu moju prošnju rabio, — jer sam samo prošnju upravio — ciljali su naime na to, da se vidi, da Bašćani imaju jako malenu okolicu, pa da su zato i prisiljeni, da se pomorstvom bave, pošto im tjesno i neplodno zemljišće nedaje dovoljne hrane — pa da se oni u toj struci baš i odlikuju. Nadalje sam kazao, da se nasprot stojeći, za trgovinu i pomorstvo važni grad Senj i u obće sve hrvatsko Primorje, što se tiče lukah, u vele slabom stanju nahode, pa kad bi u Baški bila sjegurna luka, onda bi ova na onom kraju mora jedrećim brodovom u vrieme pogibeli za utočišće služila, i radi toga ne samo Baški, nego dapače svemu otoku na veliku korist bila.

Obzirom na okolšćine i mnoge nesreće, koje se usljed tamo vladajućih olujah dogadjaju, i od kojih sam onda nekoje spomenuo, jest tamošnje pomorsko upravničtvo, onda pomorski zdravstveni ured u Lošinju i najzad pomorska vlada u Trstu za rečena djela potrebite svote na odobrenje opetovano predložila; ali su žalibože bile dotične svote opetovano — ako se ne varam *četiri* ili *pet* putah — od Ministarstva za trgovinu odvržene.

U gori rečenoj sjednici sam jedino molio, da se ta djela u sliedeći proračun uzemu, to jest u onaj, koji imamo sada pretresati. Posebni ondašnji g. izvjestitelj proračuna, koji je i sada izvjestitelj, izrazio je od svoje strane ufanje, da će naime visoka vlada to pitanje promišljati, pa u sliedećem proračunu dotične predloge staviti. Pošto pak vidim, da se niti u proračunu, niti u izvješću odbora išta govori, zato molim g. izvjestitelja, da mi izvoli kazati, je li se u proračunskom odboru o tom govorilo i kojimi se je uzroci visoka vlada opravdala, zašto nije dotične svote za obavljenje tih djelah u proračun stavila? Ja dobro znam, da se tu nahode ne samo osnova, nego i dotični računi troškovah gotovi. Što se tiče troškovah, uzimam si slobodu navesti, da brodari od porezah i [illegible]sah svotu od 420.000 f. svako ljeto plaćaju, jer se ta svota nahodi u ovogodišnjem proračunu tom opazkom, da je i prošle godine ista svota bila u proračunu. Nadalje imam spomenuti, da se na mjestu *Uzdržavanje* (conservazione), *Preuačinjanje* (ricostruzione) nahodi u proračunu 86.000 for. manje nego u proračunu prošaste godine. Ali ne samo ovdje, nego i na mjestu *Izvanredni troškovi* za luke i zdravstvene *službe* (sanità) nahodi se manja svota od 156.350 for. Kad se k tomu računaju i one svote, koje je i proračunski odbor na svih tih mjestih izbrisao, onda imamo 200 000 for. manje naprama onim, koji su bili u proračunskom odboru pr. godine potrebitimi priznati.

Ja dakle mislim, da bi se bila obzirom na skrajnu silu i korist tih djelah, imala predložiti, ako ne i sva, a ono barem jedan dio rečene svote, pa u proračun zabilježiti.

Tom prigodom držim si za svoju dužnost, sietiti visoku vladu, neka prihvati djela i jedne druge luke. To je naime lukobran iliti mul u staroj Baški. Uzroci za gradjenje toga lukobrana su oni isti, koji su i za onaj od nove Baške, naime neplodnost zemljišća, pa pogibel za brodarenje, i vrh toga okolnost, da troškovi tih djelah nebi prekoračili svote od 10.000 for.

Vrhu toga mi je tu spomenuti, da je gorovitost toga kraja kriva, da je to mjesto od drugih krajevah otoka odlučeno, pa da je i zato potrebno, da se s drugimi krajevi istoga otoka spoji, da stanovnici nepostanu divljaci. Radi toga bi tamo bila jedna luka veoma koristna.

Najzad moram visoku kuću moliti, da oprosti, što sam možebiti zabrazdio u potanko razlaganje stvarih samo lokalne iliti mjestne naravi; ali dužnost, koju imam prama svojim biračem, jest veća nego li strah, da ću možda visokoj kući tim dodijati.

Nemogu nego još nešto na kratko spomenuti u obće odnosno na austrijsko trgovačko pomorstvo, i to dodajuć nešto onomu, što je moj neposredni g. predgovornik i prijatelj (Dr. Klaić) o toj stvari rekao.

Topografični položaj austrijskoga Primorja — i tu za austrijsko Primorje razumijem sav daleki prostar, koji se pruža uz jadransko more — mnoge i važne luke, koje se tamo nahode, tako su bitne stvari, da one promiču razvoj trgovačkoga pomorstva, i doista od pamtivieka, kao što je upravo moj neposredni predgovornik dokazao, jest pomorska trgovina tamo vrlo cvala. Ja se sasvim s njim slažem, da se naime u tom obziru neide natrag, ali da se ni neuapreduje, barem ne tako, kao bi bilo želiti usljed spomenutih ugodnih razmjerah, i to je sasvim istinito, a uzroci, što se to nije dogodilo, jesu različni i mnogovrstne naravi.

Osim uzrokah, koje je moj g. Predgovornik naveo, mislim ja, da je poglaviti uzrok taj, da se na dotičnom mjestu nevidi i nerazumije važnost tako izdašna i obilata izvora javnoga blagostanja, kako je upravo brodarstvo. Kad nebi tomu tako bilo, nebi se dogadjalo, da se jedina žila, koja Adriju sa nutarnjim carstvom spaja, sasvim monopolizira, dapače bi se skrbilo, da to monopoliziranje jednom prestane, i to tim, da se ona druga toli uzdihovana željeznica do Trsta dovrši, pa da se nestavljaju vazda zapreke svakoj drugoj željeznici, koja ima otvoriti more nutarnjemu carstvu.

Hoću tu da spomenem zapreke, koje su se činile prije nego je bio onaj dio željeznice od sv. Petra do Rieke dogotovljen, akoprem i ova na ono i isto družtvo spada. Isto tako moram spomenuti zapreke, koje su se gradjenju istranske i dalmatiuske željeznice na put stavljale, pa najzad imamo nešto, ali sasvim nepodpuno.

Kad nebi toga bilo, Gospodo, da nije dovoljna poznavanja posebnih razmjerah Primorja, nebi se sbijalo, namjesto obstojeće luke brodarstvu prikladnije učiniti, da se još i kvare, kao što se je žalibože lukom u Trstu učinilo. Da nebi toga bilo, nebi se doista kroz neprimjerne porezne i još neprimjernije vojničke zakone skorom neprekoračive zapreke stavljale na put razvoju brodarstva. Kad nebi toga bilo, nebi se onda tako skupo i štedljivo školami u Primorju postupalo, niti bi se tamo protunaravski zakoni krojili i uvadjali. Kad nebi toga bila — ali kad bih htio sbrojiti sve pogreške, koje su se u tom obziru učinile, mnogo bi vremena trebao, da jih pobrojim. Ja pako neću da u zadnji hip toj visokoj kući većma dodijam, nego samo hoću moliti, da se primu oni predlozi, što ih je moj Predgovornik postavio. (Bravo! na desnoj.)

Dopisi.

U Mošćenicah, 10. prosinca.

Jurve mnogo vremena biesne kozice na Rieci, a nada, da će zimom popustiti, nas je prevarila, jer se glasa, da svakim danom više i više oboli umre ljudi. Odmah, kao su se na Rieci pojavile, zavlada ovdje strah, da će i k nam u pohode, jer naši ljudi idu po kopnu i po moru svakidan u Rieku, dočim dotične oblasti haju i nehaju, da tomu nesrećnomu gostu simo put preprieče. Koliko je meni poznato, dosad se nije ništa učinilo, što bi moglo okuženje ovih stranah prepriečiti. Dapače se trpe stvari, koje se nebi niti u zloglasnoj Turskoj trpile. Tako su nam više puti kožičave, većim djelom služkinje, u kočijah iz Rieke dopeljali, koje sad u svojih kućicah boluju bez svakoga nadziranja, tako da je svakomu prosto k njim ulaziti i kod njih po volji se zadržati. Puk vapije proti tomu skandaloznomu neredu, ali meni ništa, tebi ništa, pak mirna Bosna. Sad poslje što su se jurve dvojica, koja je ovamo kozice importirala, preselila u vjekovječnost, vapije se još više, a neznam hoće li što koristiti. Morda ćete me pitati, što djela naš glavar (podestat), il što je učinio, da preprieči razprostiranje ove nesrećne bolesti? Sam Bog zna, što on djela, mi neznamo, jer pošto su Brsečku, Mošćeničku i Lovransku občinu u jednu sbili, mi ga, neznam jeli na našu sreću il

nesreću, riedko vidjamo, a odkad su se u nas kozice pomolile, kažu da ga nije nitko ovdje vidio, a i ako je gdje bio, jamačno nije kod kozičavih. Nu poslovica veli: što je pravo, to je Bogu drago, zato treba da rečem, da bi moglo biti, da on niti nezna, da u Mošćenicah ova nesrećna pošast vlada, a onda uz najbolju volju nam nemože pomoći. Ima ovdje, doduše, svoga odredjenika (delegata), ali on, dobra duša, voli sebi nego drugim, pa sit gladi zadovoljno svoju trbušinu, a kozice su mu deveta briga. A tko da mu zamjeri, kad nije odgovoran nikomu: ako pase svoj trbuh — risparmia la pancia pei fichi.

Ali da bi i znao občinski glavar za naše jade, on nam nemože pomoći, jer tko će da uspješno pomože, u ovom slučaju, treba da sve sam vidi, izpita i shodno naredi, te nadzira, da se dotični zakoni vrše. Nu toga nemože uz najbolju volju učiniti glavar, koji u Lovranu stanuje, i tko je samo jednom vidio ove kraje, taj mora pristati uz moje mnjenje. Zato treba reći, da oni, koji su nam oktrojirali centralizaciju občinah, nisu poznavali našega položaja, ili merajuć njekakovu tajnu i čudnu politiku, nisu marili za naše bolje. S toga ja mislim, da bi jurve doba bila, da se pitaju posljedice centraliziranih občinah te da se urede prama želji i potrebi dotičnoga puka, a ne prama kakvomu političkomu cilju. Nam i najsposobniji i najmudriji glavar, što u Lovranu stanuje, neće pomoći, koliko jedan prost al zuman, kad bi ovdje stanovao. Naša poslovica veli, da nije šta ni premudru biti, a naši su gospodari bili baš premudri, kad su ono iz stare kože krojili nove opanke ili — občine.

Vinska ljetina od godine 1874.

Nešto kasno al uvjek na dobu hoću da rečem koju o prošnjem vinu. Ni stari se ljudi nespominju vina ovako dobrâ, liepâ i izvrstnâ.

Što je uzrok dobroti vina?

Uzrok dobroti vina jest ugodno vrieme, što ga ima ovdje, dokle je na trsu.

Kad se možemo nadati dobroj i obilnoj vinskoj ljetini dugû izkustvu starih vinogradarah.

Dobroj i obilnoj vinskoj ljetini možemo se nadati onda, kad je u proljetje malo dažda, jer se tad grožđje u cvietu dobro razvije, a s druge strane suho vrieme brani trs od mnogih trsne bolesti: nadalje, kad julija i augusta mjeseca ne puti daždi, jer tad grožđje nezgori od velike vrućine. S druge strane jagode se odebljaju i napune obilnâ soka: posljedku, kad je septembra i oktobra mjeseca liepo i dobro vrieme, jer tad sok u jagodah dobro dozrije ili sazri; a poslje svega toga trgatba se mora obaviti za liepâ i suha vremena, što je za dobrotu vina jedna od najvažnijih stvarih.

Kad Bog dá takovo vrieme, onda se možemo sjegurno nadati dobroj i obilnoj vinskoj ljetini.

Pred četiri godine (1870) imadosmo baš takovo vrieme, koprem je onda mnogi vinogradar glavom kretao, da će piti, ipak je morao na koncu priznati, da nije onakovo već oddavna pio. Uprav takovo i još mnogo ugodnije vrieme, ako izuzmemo kratko nevrieme na početku mjeseca maja, imalo je grožđje i ljetos. Kad je o Jakovlji i u kolovozu augustu daždilo toliko puti i tako liepo, kao što nije ove godine? Pa budući da je sve tako bivalo, zato i ljetošnje vino tako izvrstno, da će najbrže i više gotovo proteći, a da nećemo takova imati.

Francezi, ti glasoviti vinogradari, pripisuju ljetosnu dobru ljetinu zviezdi repatici, što se je prošle godine vidjala na našem nebeskom krugu. Ja nemogu reći, da je tako, ni da nije, već ako jest, onda valja kazati, da nezda uzrok, što je ljetos bilo za vinograde onako lepo i ugodno vrieme. I to nije nikako praznovierje, jer razčno sudi, da takova nebeska tjelesa spuščaju na našu zemlju, kad joj se jako približe, nekakve plinove iliti gase, koji joj mogu donekle i škoditi i koristiti.

U Franceskoj je vino ljetos tako izvrstno, da ga Francezi, akoprem je bila i tamo jako obilna ljetina, sa svim tim drže veoma drago, baš kao da nije ni urodilo. Što je tomu uzrok? Uzrok je tomu, što slute, da mu neće biti tako brzo ovakove ljetine.

Zato pozôr, vinari i vinogradari! Ako znaju Francezi toli visoko cieniti svoje ljetošnje vino, nemojmo ni mi za njimi, ostati nego ga čuvajmo i štedimo (šparajmo), što više i što do dalje možemo. Koliko neće valjati kad se popunoma ustanovi i dozrije u dobrû okrutju, ili u staklenicah? Tada ćemo moći i mi reći kupcem i prijateljem, kad ga budu pokušali i hvalili: To je vino zviezde repatice godine 1874!

Na Krasu 21. Decembra 1874. **A. Hr.**

LUCA I MARA.

M. Dobro jutro, kuma Luce!

L. Bog daj dobro! — Ča ste to vi, kuma Mare?

M. Hvala Bogu, to sam!

L. Još se nismo videle ovo leto.

M. A sredu smo skupa govorile!

L. Al ono j' bilo lane.

M. Vi se, kuma, znate vavek neć zmislet i našalit, kako da imate dvajset let.

L. To me, kuma, na nogah drži.

M. Ćete mi dat ča za dobru ruku?

L. Ću, al morate prej koledžat.

M. Ča mislite, da nebim i ja znala još zakantat, kako svaka devojka?

L. Kako su vaši doma?

M. Hvala Bogu, zdravi smo svi, a za drugo ča Bog da — a vaši?

L. Franina se smirom neč tuži, da nemore; a ostala družina bi više pojila, nego nosila!

M. Ma ni valjada ni kumparu Franini toliko slabo?

L. Draga vi, ča mu je, ter je i danas nekamo šal za svojimi posli.

M. A ja sam tužna mislila, da ću ga doma nać.

L. Ča ste mu otela?

M. Dobila sam list od Jurine, pak bim bila, da mi ga proštije.

L. Zato ćemo, kuma, lahko, ter ću vam ga i ja proštit.

M. Čudo božje! ča znate i vi, kumice, štit?

L. Neč malo, za svoju potrebu.

M. Ava meni, ja neznam, ča bim dala, da sam tako srećna: človeku pride kakovo pismo, pak ti mora letet od Jeruda do Pilata, da mu ga proštije, a kadgod nebi otel za Bog zna ča, da drugi znaju njegove posle: pak da bi ti ljudi znali mučat, nego kad ti ga proštiju, kako da si to psu na rep privezal!

L. Nebojte se, kuma, mene ne.

M. Jumane, ča to deste? nego mi povejte, kade ste se pismu navadila?

L. Pokazal mi je nekoliko puti Franina valje prvo leto našega zakona, ač je vavek del, da će mu to više valjat, nego svi bleki, kè sam od domi donesla.

M. Na, kà lepa stvar koliko samo to človeku valja.

L. Vam se to, kuma, bogzna ča vidi, a po drugih krajih zna sve skroze štit i pisat, žensko i mužko. To poveda moj Franina, ki je svoje mlade dni, kako znate, dosti sveta obašal: bil je toliko i toliko puti va Ingliteri i va Franceskoj, a tri il četiri puti ča dole va Amerikah.

M. Tako to posvuda više škrbe nego puli nas, da se i žensko ča navade.

L. Namor skrbe, ač dobro znaju, da žena tri kantuna od kuće drži, a četrtoga pomore.

M. Sirota ženska, toga ima toliko na plećih, pak ako nis nezna, ča će? Koliko puti sam ja škodna, ač se reva nespamećujem, ni ča sam komu dala, ni ča imam od koga prijet, ni kako mi j' ča opravit.

L. Zato i gredu ljudi po drugih krajih napred, a mi ovde dan za dnevom nazad.

M. Borme j' baš tako. — Nego, kuma, Bog s vami, mi smo se malo preveć zagovorile, a meni je teć doma, ač imam silu božju opravila.

L. Tako Bog budi s vami, kumice, dokle se opet vidimo!

Liek proti govedjoj kugi.

Gosp. Tonkres, ravnatelj dobarah na Kerestincu, u Lajpcigskom „Ill. Landw. Ztgu." ovako piše u govedjoj kugi:

„Znamenja bolesti očituju se tim, da goveda prestanu pregrizati, te žalostno glavu objese, oči im počmu suziti, s početka manje, a onda sve žešće i neprekinuto, što je nedvojbeno znamenje kuge; uši i druge skrajnosti su mrzle, dočim se ostalo tielo od zime trese, a malo zatim uz grozničavu vrućinu padne.

Zatim uz dalinji razvitak bolesti postane koža tako suha, da više nema dvojbe o pošasti.

Na desnah (meso oko zubi), na jeziku u gubici, u požiraku, na sluznici u želudcu, u debelu crievu načine se male crvene piknjice, koje brzo rastu, te se napokon u prište pretvore, koji pucaju i tako krv u žilah otruju, te marvinče iliti živince mora poginuti.

Liek proti ovoj pošasti jest karbolna kiselina, kao što se iz tvornice iliti fabrike dobiva: od nje se, idući hlievom iliti stajom gori doli toliko kap po kap na pod izlieva, dok se osjećati počme, da hliev kreozotom dobro zaudara. (Kreozot i karbolna kiselina nalikuju si duhom i drugimi gnjiloću suzbijajućimi svojstvi, te se jedno i drugo dobiva od katrama, kreozot od drvova, a karbolna kiselina od kamenita.)

Mjesto toga možeš takodjer solik vapnom (clorkalk) staju od kužnih izduhah očistiti, ako najme nešto takova vapna na tanjiru sa dobrim octom poliješ te ostaviš u hlievu, dok se duha po soliku osjeća. Prije ipak valja marhu (živinu) iztjerati, vrata i prozore otvoriti te tekar poslie četvrt sata opet marhu nutar pustiti.

U vrieme vladajuće pošasti nevalja nikoga stranjskoga u staju pustiti; marhu treba kod kuće na koritu napajati; gdje nema zdenca, valja kući u nizke kace iliti diže vodu donašati te uviek u vodu toliko sumporne kiseline prilijati, da bude malko kiselasta.

Dobro je takodjer mangano-prekisela kalija (hypermangansaures kali), jednu drahmu na 10 okah (bokalah) vode prilijati, jer i ova primjes gnjilobu suzbija.

S dobrim uspjehom rabi se takodjer čist kreozot ili takodjer karbolna kiselina, koju kerestinski liečnik Dr. Milan Bišćan već od više godinah kao odkužujuće sredstvo proti groznicam prepisuje, što je dokazom, da kreozot isto tako groznicu uzrokujuće izduhe, kao što i kuživa suzbija.

Moguće da marha neće htjeti s početka sumpornom kiselinom prekiseljenu vodu pitť, ali će joj se brzo priučiti

Ako mi vol oboli, ulijem u mjericu lanena ulja jednu običnu žlicu salmijaka, stresem dobro, dok laneno ulje pobeli, pak sve skup slijem volu u gubicu; manjemu govedčetu ulijem u mjericu lanena ulja razmjerno manje solmijakove žeste. Zatim se pojavi kašalj, izrigavanje (stucanje), i počme balega (lajno) izlaziti. Sad se bolestno govedče hladnom vodom od ždenca čvrsto polije, pa onda četvorica ljudi od glave do papka (kopita) slamom tako riblju, da se znojiti (potiti) počme.

Ako je koža do poćenja dotjerana, omota se živinče dobro gunjevi (haljami), postavi se na stran, te mu se malo hrane daje. Od sada mu se više krat na dan sumpornom kiselinom zakiseljene vode ponudi.

Kao što bolestna čovjeka sumporna, fosforna i salitrena kiselina sa malinovim sokom hladi, tako to čini bolestnu živinčetu svaka kiselina s vodom, ali se sumporna kiselina s vodom s toga preporuča, što se svuda dobiti može. Uz to dobiva govedče 3—4 dana svaki dan po jednu žlicu čista lanena ulja.

Sumpornom kiselinom zakisljenu vodu valja mu 8 dana davati; četvrtog dana valja početi nuditi mu po funtu sameljene raži ili graha, ali češće mu pilo ponuditi.

Poslie četiri dana pokušaj sa šakom siena; ako ga govedče prihvati, davaj mu ga češće, ali veoma malo. Buduć govedčetu gubica s nutar i požirak ozleđjen, razumije se, da nemože suhe i oštre hrane jesti.

Što navedoh o salmijaku, o tom imam izkustvo; ali kreozot iz ljekarne i karbolna kiselina iz različitih tvornicah tako je različita, da je čovjek nemože u svakom slučaju isto množtvo vodi prilijati."

(*Dalm. gosp. list.*)

Različite viesti.

* **Vrieme.** Ovdje u Trstu imali smo sve do 21. južno vrieme, a onda je okrenula bura sa silnom studeni i snjegom, što još i sad traje.

* **Bečko carevinsko vieće** odgodilo se pred Božićem tamo do 20. januara. Negdje u zadnjih mu sjednicah bilo je u njem govora i o sveobćem pravu izbora. Ministar predsjednik da je nekomu u skromnu razgovoru rekao, da sveobće pravo izbora jest naravska posljedica sveobće dužnosti vojničtva. Dao Bog, pa se i to obistinilo.

* **Ćeski zastupnici,** što neće da stupe u carevinsko vieće, pozvani su, da opravdaju svoju odsutnost. Ćuje se, da će staročesi i mladočesi napose odgovoriti na taj poziv. Tim će doskora imati Česi opet izbore za carevinsko vieće.

* **Hrvatski sabor** sastao se dne 20. prošloga mjeseca, da nadoveže svoj prekinuti rad. Na neki Makančev upit, tičući se Krajine i Dalmacije, nj. preuzvišenost Ban je tako odgovorio, da je zadovoljio saboru i narodu. Mnogi domorodci se nadaju, da će sabor već ovaj put, il što skorije uzeti na ruke predmet svenčilistne biblioteke, bez koje naličí svenčilište mlinu bez vode.

* **Odgovor na prigovor.** Netko iz Istre nam piše, da smo nepravedni, jer kao što štampamo u našem listu govore Dra. Dinka Vitezića, da zašto neštampamo govorah i ostalih triuh istranskih zastupnikah na carevinskom vieću. — Na taj prigovor odgovaramo *un bel tacere non fu mai scritto*, to jest, česa neima da se nemože štampati, a ona ostala tri istranska zastupnika, Vidulich naime, Polesini-Kamalić i Defranceschi, akoprem sjede već ovo drugu zimu u carevinskom vieću, nisu još u njem ni pisnuli, a kamo li govorili. Eto zašto neštampamo i njihovih govorah!

* **Čarobnik.** Pripovjedaju nam, da se u Tinjanskoj občini u Istri, goji nekak čovjek, koji laže šupim glavam, da on umie izliečiti od svake bolesti nekimi čarobijami i nekim svojim ludim brbljanjem. Mi se nečudimo, što ima dandanas ljudih, koji na taj način sviet varaju, jer će lisicah i varalicah biti uvjek na svietu; nego se čudom čudimo, što ima još med ljudi takvih ludjakah, koji vjeruju hrapavu pjevanju gavranah.

* **Odlikovanje.** G. Ivan Lavriha, župan u Dolini kod Trsta vriedni narodnjak i neutrudljivi dobročinitelj svega kolikoga dolinskoga puka, bio je od presv. cesara odlikovan zlatnim križem za zasluge.

* **Grof Arnim,** bivši pruski poklisar u Rimu i Parizu, je osudjen na 3 mjeseca zatvora, uračunav u to mjesec danah, što je bio pod istragom.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Decembra 1874.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.23	5.23	5.23	5.22	—	5.22	5.21	5.21	5.21	—	—	—	5.21½	5.21	5.21	—
Napoleoni	8.89	8.90	8.91	8.90	—	8.90	8.89	8.90	8.91	—	—	—	8.91½	8.92½	8.93	—
Lire Inglesko	11.19	11.19	—	—	—	11.18	11.17	11.18	11.18	—	—	—	11.19	11.19	11.19	—
Srebro prid (aggio) . .	105.50	105.65	105.85	105.75	—	105.85	105.75	105.75	105.75	—	—	—	106.—	106.—	105.85	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za poi god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po nadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 1 piano I.*

Godina VI. **U Trstu 16. Januara 1875.** **Broj 2.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siečnja 1875.

Zadnji put nismo pisali Pogleda, jer nismo imali o čem. A pravo reći, skoro da neimamo ni danas. Jer ako rečemo, da će se 20. t. m. opet sastati carevinsko vieće; da će, kako se glasa, negdje o Duhovi biti sazvani zemaljski sabori; a u augustu mjesecu početi viećati delegacije — onda smo spomenuli sve, što se tiče javnoga nutarnjega života naše države. Što razne stranke snuju i namjeravaju, o tom nije vriedno ni govoriti, jer gdje u federalističkoj neima sloge, tu može vladajuća stranka raditi, što joj drago. S druge strane sad se u Beču sav sviet bavi procesom nekoga Ofenheima, koji je, upravljajuć državne željeznice, iz gola siromaha postao u malo godinah gazda od više miliunah forinti, dakako, polag obtužbe, sve na štetu države i državljanah. U Kranjskoj su bili izbori za Ljubljansku trgovačku komoru. Tom prigodom da je ustavovierna stranka, polag slovenskih listovah, počinila više nepravilnostih, da uspije svojimi kandidati, zato da vlada u Kranjskoj velika uzrujanost. Toga radi ta stvar kao da nije još svršena, nego da će bit o njoj govora i u državnom vieću.

U kraljevini Ugarskoj nisu još ni sad gotovi s pitanjem, što će i kako će za novce, koji trebaju vladi, da se državna kola mogu vrtiti i državu od dana do dne napred vući. Hrvatski sabor, što se bio sastao pred Božić, opet će prekinuti svoj rad. jer hrvatski poslanici moraju na skupni sabor u Peštu. Ugarsko ministarstvo trgovine je odpustilo iz željezničke službe sve Hrvate i ostale Slavene, pa proti pogodbenomu zakonu poplavilo Hrvatsku tudjimi magjarskimi željezničkimi činovnici. Vidit ćemo, kako će se u tom pitanju vladati prama ugarskoj vladi hrvatski poslanici na ugarskom saboru, koji su od hrvatskog sabora tamo poslani, da brane i čuvaju mučno stečene hrvatske pravice.

Iz ostalog svieta imamo da javimo veliku novost. U Španjolskoj je pala republikanska vlada, a nastupila ju opet kraljevska. Zadnje dni starog ljeta španjolska je vojska proglasila kraljem Alfonsa XII., sina prognane pred nekolike godine kraljice Izabele. Nekoji vele, da je i to Bismarkovo ljepilo, kao što je bilo priznanje bivše Serranove republike. Ali bi reć, kao da neće ni tim putem uspieti u svojih tajnih nakanah, jer da je Don Karlos voljan vojevati i proti Alfonsu, kao što je vojeveo proti republici, veleć, da je on pravi i zakoniti kralj španjolski i nitko drugi, pa zato da stoji uz njega i veliki dio naroda španjolskoga. Tužna Španjolska! Iz pojedinih novinskih glasovah bi reć, da prijateljstvo med Rusijom i Prusijom nije tako čvrsto i krepko, da se nebi moglo u nekojih stanovitih prigodah i poremetiti i čak prekinuti. Mak-Mahon, predsjednik franceske republike, ima trista mukah sa narodnom skupšćinom tako, da nije već u stanju sastaviti iz nje ni ministarstva po njezinom ukusu, a prama svojim namjeram, zato da će ju najbrže razpustiti i dati drugu izabrati, pa od te okolnosti da se Napoleonovci mnogo koječemu nadaju za svojega ljubimca, Napoleona IV. Vidit ćemo i tu, što će jednom biti. —

Kastavske občinske stvari.

U kastavskoj se občini razvija u ovaj čas takova stvar, koja duboko zasieca u njezin obstanak i njezinu budućnost. Tomu je kriva zasliepljenost i tvrdoglavost nekojih občinarah. Lick proti zasliepljenosti jest svjetlo, a proti tvrdoglavosti krepak i odvažan postupak onih, koji su postavljeni, da čuvaju občinu od propasti. Zato je prieka potreba, da se ta stvar javno razjasni i razloži, nebi li se zasliepljenici tim putem osviestili i opametili, pa tako utekli zlim posljedicam svoje tvrdoglavosti. Evo o čem se radi.

Kastavšćina je od pamtivieka jedna obitelj iliti familija. To se vidi već iz toga, što su se nekada kuće u svoj Kastavšćini skupa u jedan broj brojile tako, da je prvi občinski broj bio na kući gospodšćinskoj iliti na kaštelu u gradu, a zadnji na najudaljenijoj kući od grada. I to je trajalo sve do godine 1819. A evo kako je prestalo.

Kad su godine 1813. odišli Francezi iz ovih naših stranah, ostaviše nam za uspomenu porez ili tako zvane franke. Taj porez bio je razporezan veoma nepravedno, zato se je puk gorko nanj tužio. Toga radi je povrativša se austrijska vlada počela odmah razmišljati, kako bi danak pravednije razporezala i puku to novo breme po mogućnosti olakšala. Tu nebijaše druge, nego izmjeriti i procieniti zemlju kmetsku i občinsku. Što se reklo, to se i učinilo. Godine 1819. dojdoše zemljomierci iliti geometri i u Kastavšćinu, pa da laglje obave svoj posao, razdieliše ju svu na 26 poreznih (katastralnih) komadah iliti kusih, i za svaki komad narediše svoju posebnu kartu iliti mapu. I to su tako zvane sadašnje podobćine iliti županije (sottocomuni), od kojih svaka bira svojega župana (agente comunale) i broji napose kuće, koje se u njoj nahode.

Nu, ako je občina kastavska bila od vlade razdieljena na 26 podobćinah, je li se zato razvrglo i njezino staro jedinstvo? Nije, nego je ostala i nadalje jedna ter ista obitelj, imajuća svoj skupni imetak i u Kastvu svojega skupnoga glavara iliti podestata. Dapače, naši oci ustrašeni, da nebi vremenom radi te vladine djelitbe došlo u puku do kakve smutnje, evo što učiniše. Dne 30. marca rečene godine 1819. sakupe se u Kastvu na dogovor onda tako zvani sudci svega puka kastavskoga, pak učine medju sobom pogodbeno pismo, u kojem vele, akoprem je vlada radi poreza iliti katastra razdielila Kastavšćinu na 26 županijah, občina kastavska da ostaje i unapred jedna ter ista občina, a občinski imetak skupno i nerazdjelivo blago svega kastavskoga puka na sva buduća vremena. Da to pismo zadobije i zakonitu valjanost, bude podastrto i cesarskomu ministarstvu, koje ga je i potvrdilo, jer da vladi nije nikad ni na kraj pameti bilo, da razvrgne občinu kastavsku, il podkopa njezino jedinstvo.

A što su naši oci razumievali pod imenom občinskoga iliti občenitoga imetka? Oni su pod tim imenom razumievali Lisinu, Lužinu, Lozu i sve ostalo kastavsko tlo, koje nije bilo dotle zakonito zatvoreno iliti obgradjeno, pa gdje su mogli svi svoje blago pasti i drva sjeći za svoju domaću potrebu. Svega občinskoga tla bilo je u ono vrieme 12000 jutarah zemlje, što šume što pašišća, kao što se to vidi iz gori rečenih poreznih mapah iliti kartah, na koje tlo občina kastavska plaća i dandanas državni porez iliti danak.

Nego u to isto doba naši su oci počeli misliti, nebi li jim bilo kako moguće utemeljiti glavnicu iliti kapital, pa iz kamatah iliti interesah te glavnice smagati občinski trošak. I evo što zaključiše: Svaki kastavski občinar, koji bude imao potrebu, mozi znanjem i dopuščenjem občinske oblasti, a bez občinske škode, zaprieti i dati na se štibrati komad iliti kus občenitoga tla, ali na to zaprto i na se štibrano tlo plaćaj u občinsku blagajnu svake godine nešto malo interesa (fita), koliko naime obnajde i odsudi navlašno za to odredjeno povjerenstvo iliti komisija i dva zaprisežena javna zemljecienitelja iliti štimadura.

Na taj je način občina kastavska od godine 1819. do 1865. došla do glavnice od prieko 80000 (osamdeset tisućah) forinti, akoprem se je kroz to vrieme zaprlo mnogo občenitoga tla i bez znanja i dopuščenja občinske oblasti, kriomice naime i proti občinskomu zakonu.

I tako je občina kastavska jedina u svoj Istri, koja neplaća ni novčića občinskoga nameta iliti adicionala, nego smaže občinske troškove iz občinskih interesah i občinskih šumah, i još ima svaki Kastavac i gdje drvo usjeći i gdje blago napasti. Iz toga se vidi, kako bi kastavska občina mogla biti jedna od najsretnijih, kad bi občinski dužnici plaćali svoje interese, a svi občinari branili i čuvali občinska tla i občinske šume, kao općenito kastavsko imanje. Ali tomu nije tako, jer evo što se dogadja.

Bit će tomu okolo sto godinah, što su se u občinsku šumu, zvanu Lužinu, preselili nekoji kastavski pastiri. S početka bi tamo samo kroz ljeto svoja stada čuvali, onda bi i zimu zimovali, a najposlje su se u toj šumi stalno nastanili i zaselili dva sela, naime Brezu i Ružiće. Lužina s Brezom je bila godine 1819. izmjerena na tako zvanu Srokovu županiju, a Sroki su selo iliti vas na Halublju. Breza je 1819. godine brojila 9 kućah, a sad jih broji okolo 20 sa okolo 120 stanovnikah, okolo tako i Ružići. Svega pako kastavskoga puka jest 15000 dušah. Med tim je pukom vladao božji mir i sloga sve negdje do 1838. il 1840. ljeta. Rečenih godinah Breza i Ružići počeše iz tiha govoriti, da bi Lužina, koje ima 3500 jutarah, morala biti njihova, jer da je g. 1819. bila u mapi tobože na njih izmjerena. Govori danas, govori sutra i smućuj ljeto za ljetom, ta dva sela su se najzad sprla ter očito rekla, da nije Lužina kastavsko općenito, nego njihovo vlastito imanje. I od toga vremena ne samo da su Brežani i Ružići prestali plaćati i nterese na dotle zatvorena Lužinska tla, nego su izviše bez ičijega znanja i dopuščenja posvojali i pozatvorili (uzurpali) veliki diel te občinske šume, a ostalo grdno posjekli i poharali. Ali to nije sve. Još je gore, što su ta sela počela buniti i ostalu Kastavšćinu, veleć, da neka nitko neplaća občinskih interesah, jer da je to sve nezakonito, nego da neka svaka občina drži i zatvori ono, što je bilo na nju izmjereno, kao što oni drže i zatvaraju Lužinu.

Kastavšćina dakako nije na to pristala, jer svaki pametan Kastavac zna, da mape od 1819. godine nisu nikomu ništa dale ni uzele, kao takodjer da je kastavska občina po ugovoru naših otacah jedinstvena i nerazdjeliva. Dapače svaki pametan Kastavac zna izviše, kad bi valjalo Brežansko i Ružićevsko mudrovanje, da mnoga kastavska županija nebi imala gdje šibe urezati, a kamo li za svoju potrebu liesa il drvah usjeći, budući da na mnoge od njih nije bilo izmjereno drugo, nego gola pustoš i živi kamen! Ali reci puku, neka neplaća, bilo i malo, pak si mu do smrti ugodio. I eno, potle neplaćaju kamatah Brežani i Ružici, vele i drugi občinski dužnici: „Kad neće plaćati oni, nećemo ni mi; pak ča bude iz njih, bit će i iz nas!“

Što sliedi iz toga? Iz toga sliedi, ako se medju Kastavce nepovrati stara bratinska ljubav i sloga, da je Kastavšćina u najkraće vrieme za uvjek propala. Jer akoprem ima toliko za primiti, ipak se je morala zadužiti i u šume posiegnuti tako, da ju je taj nered već dosad oškodio do prieko 50,000 f. Občinari pitaju od občinske oblasti, daj nam za ovo, pomozi nam učiniti ono; a ona mora odgovarati, da nemože, jer neima odkuda. Ona znade i vidi, kako se nemilice na sve strane posvajaju iliti uzurpuju občinska tla i skončuju občinske šume, i još mora za ta ista tla i za te iste šume, bilo iz oka bilo iz boka, smagati državni porez. Tu je dakle gotova propast.

Ali tomu strašnomu neredu, koji muči kastavske občinske zastupnike i sve poštene Kastavce već cielih 12 godinah, bit će, ako Bog dà, do skora konac, jer je stvar došla u vladine ruke.

U Austriji obstoji zakon od 1852. g., koji strogo naredjuje občinskim oblastim, da rede, goje i čuvaju občinske šume. Na temelju toga zakona je sadašnji občinski glavar g. Marotti pozvao vladu, neka mu pomogne spasiti občinski imetak, jer da mu drugač nije moguće vršiti svojih dužnostih ni prama puku ni prama državi. On da je sve skusio s občinskimi dužnici i otimači občinskoga tla; al da mu to nije urodilo drugim plodom, nego još većim i pogubnijim neredom. Usljed toga je dne 10. prošloga mjeseca decembra c. k. namjesničtvo poslalo u Kastav svojega šumara, gosp. Anastazija Jelušića, i s njim sedam lugarah s naredbom, neka mapom u ruci od 1819., a prema zakonu od 1852. očiste i osnaže občinske šume i občinska tla od svega, što se najde da je proti šunskomu zakonu, te prieči njihov obstanak i njihovo uspjevanje.

I to je, kako svaki lahko vidi, jedini put, kojim je trebalo poći, da se spasi občinski imetak, i tim jedini občinski dohodak. Pa ipak ima u Kastavšćini ljudi, koji trube, da je glavar Marotti tim zaplienjenjem iliti sekvestrom tobože izručio občinski imetak cesaru, ili reci, državi. Nu to nije istina, jer cesarska vlada usljed toga sekvestra nije dobila na občinski imetak nikakve pravice, nego samo oblast, koja joj i onako pripada, razviditi i potražiti, gdje su, koje su i kakve su občinske šume i tla, te prama zakonu odrediti i reći, ovdje se smije sjeći, a ovdje nesmije, dopuščenje pako občinarom, da sieku gdje se po zakonu smije, podjeljuje kao do sada tako i sada sama i jedina občinska oblast kastavska. Da će tom prilikom nestati mnogog zida i mnogog plota, kojih neima na mapi od 1819 godine, a sad ruže občinska tla i občinske šume, to je istina; ali neka se nitko neboji, da će mu ni vladina ni občinska oblast dati razvrći svako krompirišće, ako se bude htio na miru božjem pokoriti občinskomu zakonu. Zato se svi pravi i pošteni Kastavci iz srdca raduju i vesele tomu postupku svojega glavara, jer vide, da će tim putem biti već kada tada učinjen red i v kastavskoj občini, a občinski imetak i občinski dohodak osiguran od svake dalnje napasti i pogibeli.

I tako je eto, na koncu, razjašnjena i razložena ta stvar, koja se nebi bila nikad na sviet porodila, da ljudi znaju i pojme, što je občina i občinski imetak; pa kako je občinska oblast i občinsko zastupstvo dužno čuvati i braniti svimi zakonitimi sredstvi ono, što su naši stari ostavili, ne ovomu ii onomu, nego svemu puku kastavskomu.

H—n.

Odgovor g. Ministra Stremajera
na Vitezićev upit dne 9. prošloga mjeseca.

„Ministarstvo nastave (nauka) drži se načela, koje je i ova stran (desna) opetovano priznala, naime *načela, da materinski jezik mora biti temeljem prvoga izobraženja pojedinoga čovjeka.*

PODLISTAK.

ODZIV IZAZIVU.

Rekao je jošte pisac „ ... te se uzdržaše razdjeljeni (Slovjeni) medju sobom običaji, navadami, odjelom i velikom razlikom narečja: — razdioba povećana ubitačnim običajem, nesklapati ženitbe doli s osobami iste občine i istoga sela.“

Čovjek kad ovo čita odmah uvidi, da naš pisac nije si dao truda, da proputuje narodom, koga opisuje, da ga upozna; već traži u svojoj ovjenčanoj glavi u nas ono, za što mi neznamo. Jer kada bi bio najprije naučio jezik, kojim sborimo, nebi nam bio učinio tolike krivice. Uvidio bi bio, da su naši običaji i navade skroz jednake. Mi svi na isti način slavimo krstitke, svetkujemo vjenčanja, žalujemo za svojima pokojnima. Čuj! sva Istrija odjekuje jednom pjesmom u veselju, jednom žalostinkom u nevolji. U plesu svi jednako pribiremo, u šalah iste ganke ganamo, iste bajke pripovjedamo. Iste su nam vile, iste sudjenice, isti vukodlaci. Čojom se svi odjevamo a mala razlika u kroju neluči nas. Ta Vodnjanci se sasma različito nose n. p. od Kopranah, pa tko razumamt vrdi, da nisu i jedni i drugi Talijanci, a ne Francuzi nit Španjolci.

Naglasuje pisac u nas veliku razliku narečja, nu poznaje li on samo jedno? Pak koja su ta narečja? Ja poznajem samo dva: *čakavsko*, kojim sbori velika većina istranskih Hrvatah, i *kajkavsko*, kojim sbori dio sjevero-zapadni. U Peroju se istina govori *štokavski*, al to je jedno jedino selo od kakovih 300 dušah, što se u Istriji nemože nazvati posebau dialekt, jer se drugdje negovori nigdje.

Mi se svi sasma dobro razumijemo, a svi složno velimo da govorimo hrvatski. Izadjite na naše sajmove, pak da vidite, kako je to jedan narod. Onaj se izpod Učke ulovio izpod ruke s onim od Rovinja i Pule, te složili glasove svoje u junačkoj svojoj pjesmi hrvatskoj. To je dakle ta golema razlika narečja. —

Nu pogledajte vi sami sebe; stavite ruku na prsa, pak kažite iskreno: razumije li Kopran Rovinjca, Porečan Vodnjanca i obratno? Morate priznati, da se nerazume; ipak vam nepada ni na kraj pameti tvrditi, da nisu i jedni i drugi pravi Talijani. Tako dakle, gosp. doktore, za nas i za vas obstoje dvie različite mjere. Hvala vam do neba!

„Slovjeni Istrije, nastavlja pisac, spadaju svi u hrpu južnih Slovenah i to pasmine slovenske, hrvatske i srbske. Slovenska se nalazi u prevagi u gornjoj Istriji najme u svom sudbenom kotaru koparskom i u njekih selih okružja piranskoga i buzetskoga: hrvatska čista ili izmješana slovenskom ili srbskom u ostalom dielu okružja buzetskoga, dielomice u okružjih motovunskom, pazinskom i labinjskom te na kvarnerskih otocih: srbska u ostalom polju istarskom, sbijenija od ostalih dviuh, novija te od poriekla manje raznolika.“

(Sliedit će.)

U tom obziru čulo se istina i tužbah, a osobito od strane jednoga g. zastupnika iz Istre. Ali bile posljedice neprestane vladine skrbi kakve mu drago, ako se doista dogadja, da je u Istri u pučkih školah materinski jezik zanemaren, vlada nemože biti tomu kriva, jer je štov. g. zastupniku nedvojbeno poznato, da u Istri odredjuje učevni jezik školsko pokrajinsko vieće usljed *predloga občinskoga zastupstva*, a ja mogu ovdje samo izjaviti, da *u koliko se spominjem, nije do sada došla niti jedna tužba u tom obziru na Ministarstvo.* Ako nije dakle svim željam u tom obziru podpuno zadovoljeno bilo, onda mi se čini, da su te želje takvim načinom, barem do sada, na javnost došle, da nije vladi moguće bilo, u toj stvari pružiti pomoćnicu ruku."

Istrani braćo! Eto nam odgovora cesarskoga ministra na upit vašega u Beču zastupnika, za što su u Istri pučke škole talijanske. Ako dobro razumite njegove rieči, to vam je najljepše rešilo iliti dobra ruka, što vam ju je mogao poslati iz Beča za nastupljajuću godinu 1875. Ministar veli, ako su u Istri škole talijanske, da tomu nije vlada kriva, nego vi sami, jer imati škole u ovom ili onom jeziku, da to po zakonu nestoji u nikom drugom, nego u vas samih. Ministar priznaje vaše pravice, a i pripravan je dati vam pomoćnicu ruku; ali nemože, ako se nedržite zakona, pak ako zakonitim putem neišćete, što vas po zakonu ide. Tko vam je postavio po zakonu sadašnje talijanske škole? Vaša občinska zastupstva! Tko vam može po zakonu postaviti škole u vašem jeziku? Vaša občinska zastupstva! Eto što vam u kratko javlja ministar vašega cara i kralja iz Beča. Ako ga nerazumite, il ako razumite, pa nećete da slušate, škoda vaša! Ministar zna i vidi, da se putem talijanskoga jezika nećete nikad izobraziti, nego da ćete ostati dovjeka tudje porivalo iliti turalo. Ali šta će vam on, ako neznate sami sebi pomoći, ako se neznate služiti zakona zakonitim putem na zakonitu mjestu? Zakonito mjesto, gdje morate iskati vaše pravice, jest občinsko zastupstvo. Kao u tom, tako u svakom drugom občinskom poslu, ni vlada ni nikoja druga oblast neće i nesmije da čuje nikoga drugoga, nego občinsko zastupstvo. A tko vam je kriv, što su vam občinska zastupstva ili rapresentance talijanske, a ne vaše? Tomu vam nije nitko na svieti kriv, nego vi sami, pa tim ste krivi i što su vam škole talijanske, a ne hrvatske, jer o tom po zakonu, kako ste evo čuli, neodlučuje nitko drugi, nego raprezentanca.

Istrani braćo! budi dakle odsad unapred vaša prva skrb, izabrati u svoja občinska zastupstva iliti konsilje samo takove ljude, koji znaju za Boga i za njegove svete zapovjedi, pa uz Boga ljube i svojega iskrnjega; kad birate, izaberite ljude, koji ljube svoj rod i svoje pleme, pa tim i svoj materinski jezik, kano svojega otca i svoju majku, jer tko ljubi otca i svoju majku, ljubi i njihov jezik; izaberite ljude, koji nisu hinci, licumierci, lastivci, varalice, lažljivci, klateži, smutljivci, dangubice, potepuhi, tudji čankolizi, gospodski obletači, kumi i kumpari vaših oderuhah i zakletih neprijateljah. Početak je eno učinjen! Ugledajte se u vrle i vriedne Žminjce, koji su promienili svoje občinske zastupnike, čim su došli na red novi izbori, vidivši, da im stari zastupnici nisu po volji občinom vladali. Pa što su učinili novi žminjski zastupnici? Pogledali su mužki i neustrašivo vragu u oči, pa u svojoj prvoj sjednici rekli i zaključili, da su oni gospodari u svojoj kući, pak da već neće trpiti, da im se djećica u školi tupe i vrieme gube nerazumljivim talijanskim jezikom, nego da hoće, da bude u Žminju škola opet u njihovom materinskom jeziku. Tu svoju odluku poslaše na kotarsko školsko vieće u Pazin, a neimavši iz Pazina odgovora, obratiše se na c. k. Namjestničtvo u Trst, koje će skrbiti, da se zakon vrši.

Ako ste ljudi, učinite isto tako i u drugih občinah istarskih, pak ćete viditi, kako će ona peščica bradašah i veladašah, koji vam se sad rugaju i okolo vas osmjehuju, pokunjiti nos, pokabiti uši, podviti rep i mukom zamuknuti! Dosad ste im šćavi, a onda će priznati, da ste i vi ljudi, jer ste se ljudski iztrgnuli iz njihovih nokatah. To vam eto znamenuje ministrov odgovor!

Dopisi.

U Kastvu 11. siečnja.

Odbor Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri imao je dne 7. siečnja svoju prvu sjednicu, kojoj je prisustvovalo 5 odbornikah, naime Vjekoslav Vlah podpredejednik, Mate Brusić blagajnik, Vinko Zamlić odbornik, za Franju Šabca zastupnik mu Miroslav Grosman i Ernest Jelušić tajnik.

Odbor se odmah konstituirao te imenovao svoje zamjenike i to: Mate Brusić, Jurja Premudu kap. u sv. Matiju, Vinko Zamlić Josipa Glavca učitelja u Kastvu, Ern. Jelušić Roberta Jelušića kap. u Kastvu, Franjo Šabec odsutan imenovà svojim zamjenikom Mir. Grosmana učitelja u Kastvu. Presvjetli gosp. barun Šimun Vraniczany izpričao se, što nije mogao prisustvovati radi važnih posalah. Čim se odbor konstituirao, pregledani bjehu računi, te blagajničtvo blagajniku izručeno. Da pako družtvo bolje napreduje, odluči odbor, neka se odmah zamole stanovita domoljubna gospoda u Istri, Hrvatskoj, Dalmaciji itd. da preuzmu povjerenstvo, te imajuć pred očima svrhu družtva, da se staraju za njegova uspjevanje.

Buduć da Bratovšćina razpolaže za ljetos svotom od 150 for. odluči odbor, neka se na nju otvori natječaj, koji evo sliedi:

Natječaj.

Bratovšćina hrvatskih ljudih u Istri raspolaže ljetos sa 150 for. radi toga pozivlju se svi oni, koji po §. 2. pravilah Bratovšćine imadu pravo na podpore, neka svoju prošnju, obrazloženu potrebnimi dokazi, pošlju najdalje do 15. febuara podpredsjedničtvu Bratovšćine hrv. ljudi u Kastvu.

U Kastvu dne 8. siečnja 1875.

Ern. Jelušić
tajnik.

Vjekoslav Vlah.
podpredsjednik.

FRANINA I JURINA.

J. Ma ča ti se vidi, Franino, ona „Naša Sloga" a?
F. Ma ča je?
J. Kako je falila!
F. Zač?
J. Ač je rekla, da Kamalić i Defranceschi va Beču niš negovore.
F. A govore?
J. Negovore.
F. Dakle?
J. Ali, človeče božji, kako ćeš da govore, kad nisu još ove zime, kako čujem, Beča ni videli!
F. Na ta način bim bil i ja lahko deputat.
J. Borme i ja!

Imenik družtvenikah
BRATOVŠĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Skender Zamlić župnik f. 5 u kap., Stjepan Glavić nvč. 30 u kap., Josip Buretić nvč. 30 u kap., svi u Boljunu; Jakov Ravnikar upravitelj plovanije u Sisanu f. 1 u kap.; Šime Šuran u Tinjanu f. 1; Frane Ivić u Gologorici nvč. 70 u kap. 30 u god. prinos; Marin Jugovac u Lin-

daru nvč. 30 u god. prinos; Pop Frane Lindarić, kurat u Sv. Fuski na otoku Krku f. 2; Grgorivić kanonik Anton plovan u Filipanah kod Vodnjana u kap. f. 2; Bolmarčić Dr. Ivan nadžupnik u Osoru f. 5.

Različite viesti.

* **Istrani, gdje su vam ceste?** Istarska željeznica, kako se čuje, imala bi biti gotova negdje ljeti dojduće godine 1876, zato bi veoma pametno i dobro bilo, kad bi već sad svaka istarska občina skrbeti počela za svoje puteve i ceste do bližnjih stacijah ili kolodvorah željeznice. Velimo sad unapried, jer bi ljudem u ovo doba ljeta, kad nije mnogo posla, najlaglje bilo podati se na popravljanje ili otvaranje putevah i cestah, koje su kod nas žalibože mal da ne svuda zapušćene i u velikom neredu, i jer se zna da svako mjesto ili grad, koji želi sa ostalim svietom občiti, svoju robu laglje i draže drugdje prodati i tudjih se stvari, kojih sam neima nabavljati; taj vrhu svega potrebuje dobrih putevah i valjanih cestah, po kojih se može trgovina lahko i sjegurno obavljati. Naša se uboga i zapušćena Istra jurve odavna mnogo čemu nada po uvedenju željeznice; pa uprav zato preporučujemo napomenutu stvar, svim našim občinskim zastupstvom, koja su dužna skrbiti po duši za duševno i tielesno blagostanje svojih občinarah.

* **Municipij pazinski** otvorio je natječaj iliti konkurs občinsknga ljećnika za mjesta Gračišće, Pićan, Krbune, Grobnik i Skopljak, sa sjedištem u Gračišću ili Pićnu, a s plaćom od 1000 forinti. Dobro! Ali baš je vriedno da se zna, kako se pazinska gospoda u tom konkursu uprav mudro i šegavo izrazuju ondje, gdje govore o sposobnostih prositelja. Vele naime ovako: „Comprovando la piena idoneità al posto suddetto, adducendo tutti quei titoli, che potessero aggiungere valore alle loro qualifiche." Što bi se po našu reklo: „Dokazavši podpunu sposobnost za rečeno mjesto, navedivši sve one stvari, koje bi mogle dati kakvu vriednost njihovim vlastitostim." Svaki, koji pozna gori spomenuta mjesta, priznati će, da prva sposobnost, koja bi se imala napomenuti o ljećniku u rečenom konkursu imala bi biti ta, da zna *hrvatski*, i to rad uzroka, što hrvatski i ne drugčije govori vas onaj puk. Ali ne, neda se nekojoj gospodi spomenuti hrvatsko ime, akoprem se imaju tu trošiti kmetski novci.

* **Hrvatski Dom,** zvati će se literarno družtvo, što će ga doskora utemeljiti u Zagrebu naša svenčilištna mladež.

* **Zapušćen sin išće svoje roditelje.** Neki Ivan Zanelli, koji bi iz trščanske bolnice (špidala) u dobi od 6 tjedanah prenešen u Jančje kod Litije, gdje je ostao do 11. godine, a zatim odputovao po svietu; želi spoznati svoju mater ili otca, da bi tako mogao pustiti svojoj rodbini veliko imanje, što ga sad posjeduje.

* **Trsna uš iliti ušenac (philoxera vastatrix).** Bit će nešto prieko trideset godinah, odkad su polja i vinogradi šibani od uvjek novih bičah, koji reć bi, da neće tako brzo ni prestati. Trgatba ititi berba radi pljesni na grožđju je jurve od više godinah loša, pa sad gdje je počelo nestati te bolesti, eto udari na trs druga jošte veća nesreća od tako zvane trtne uši iliti ušenca, koji jest maljašno jedva vidljivo živinče, kako se misli trtami (trsi) prenešeno iz Amerike u Francuzku, a iz Francuzke u Klosterneuburg (u Austriji). Ta se uš u neizmjerno velikom broju koti i nevjerovatnom hitrinom po vinogradih širi. Sakupili su se doslje više puti ovdje i ondje najvrliji učenjaci namjerom, bi li tomu strašnomu zlu na put stali i našli prava ljeka, al doslje sve uzalud! Medju tim su pako vlade oštro zabranile, da nitko nesmije nabaviti trtah (lozah) iz sumnjivih krajevah.

* **Strašne nesreće** opet su se odmala na moru ponovile. Med timi nam je napomenuti dva velekrasna i ogromna inglezka parobroda „Kospatrick" i „Japan", koji utonuše, sa okolo 500 putnikah svaki, krcati svakim milim božjim darom, gdje sve poginulo usried strašne morske pučine!

* **Proganjanje Slovakah.** Kako su uvidili Magjari, da naša Slovaci nastoje o sporazumljenju s bratjom Česi, svrnuše na njih svu svoju pozornost, i kao „Nar. Nov." donose, ministar Szapary, naložio je velikim županom, da oštro paze na sve, što bi dihalo po česko-slovačku, pa da mu odmah svaki takov dogadjaj objave. „Našinec" pako veli, da najbrže posljednju slovačku gimnaziju u Sv. Martinu čeka ista osuda, kojom bjehu zaprte dvie posestrime gimnazije, zujovska naime i revucka, akoprem nisu u ničemu takovomu postupku povoda dale.

* **Zaklada.** Preuzv. biskup Strossmayer, kako javlja „Kat. list", predao je glavnicu od 10,000 for „u dionicah senjskoga brodarskoga družtva, na pomoć siromašnih slušavcah našega svenčilišća.

* **Ranio si nogu** s puške u Gorici neki budalasti vojnik, misleć, da će se tobože tako soldatije oprostiti — al se nevoljnik tvrdo prevari, jer time nije drugo dobio, van da će morat za pedepsu jošte više godinah soldačku kabanicu nositi!

Broj 14.
K. S. S.

Razpis Natiečaja.

Učiteljsko mjesto na pučkoj javnoj jednorazrednoj učioni u Mošćenicah jest za popuniti.

Na temelju, od 3. studena 1874. za Istru izdanog zakona, glede prava učiteljstva pučko-javnih učionah, s dotičnom su službom sliedeća uživanja skopčana:

a) godišnja plaća od 400 for.
b) doplatak upravljateljstva godišnjih 30 for.
c) stan u naravi.
d) pravo na ustanovljeno pomaknuće plaće sa 10% tko deset iliti više godinah stalno službuje.

Užitci pod *a, b* i *d* izplaćuju se u mjesečnih obrocih u napried od zemaljske školske zaklade iz blagajne c. k. poreznog ureda u Voloskom.

Onda, kada će učitelj moći i orguljašku službu župne crkve u Mošćenicah voditi, dobivati će posebnu nagradu iz crkvene blagajne.

Molitelji se pozivaju, da do 20. veljače o. g., svoje, sa upitnimi svjedočbami podkriepljene molbenice, u kojima se zahtievana sposobnost za isto mjesto, a osobito poznavanje hrvatskog kao učevnog, i nemanje talijanskog jezika dokažuje, ovome c. k. kotarskom školskom savietničtvu podnesu.

Od C. K. Kotarskog Školskog Savietničtva.

U Voloskom dne 7. siečnja 1875.

Poziv na predplatu.

Oni, koji se žele predbrojiti na ovaj list, još su uvjek na dobu, samo jih molimo, neka nam se jave što prije, jer bi se drugač moglo dogoditi, da ostanu bez prvih brojovah, što bi bilo i njim škodno i nam neugodno. Podupirati domorodnu stvar, bilo je uvjek liepo i pošteno, zato tko možeš, nežali par novčićah nego gledaj, da budeš prvi u kolu bratinske sloge i ljubavi, koju naviešćuje i širi ovaj pučki list.

Uredničtvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Januara 1874.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	—	5.20	—	5.20	5.20	5.20	5.21	5.20	5.21	—	—	—	5.21⅛	5.21	5.21	—
Napoleoni	—	8.91	—	8.91	8.91	8.91	8.92	8.91	8.91	—	—	—	8.91½	8.92½	8.93	—
Lire Inglesko	—	11.16	—	—	—	11.16	11.17	11.16	11.18	—	—	—	11.19	11.19	11.19	—
Srebro prid (aggio) . .	—	105.65	—	104.75	204.75	104.75	104.75	104.75	105.75	—	—	—	106.—	106.—	105.85	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 1. Februara 1875.** **Broj 3.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. siečnja 1875.

U Beču je još i sad Ofenheimov proces, kojim se bavi cielo čitajuće pučanstvo ne samo u onom prestolnom gradu, nego u svoj kolikoj Austriji. Tu su zvana pred sud kao svjedoci najveća gospoda, pa i sami namjestnici i ministri. Ofenheim se brani veoma viešto, a i nekoji visoki svjedoci ga mudro zagovaraju, zato se sad nezna pravo, hoće li biti proglašen krivim, il ednužnim.

Českí zastupnici su poslali na predsjednika car. vieća pismo, u kojem opet i opet razjašnjuju, zašto nemogu doći u Beč. Većina carevinskoga vieća nemari za njihove razloge, zato će u Českoj biti opet novi izbori, ali je sasvim tim to česko pismo ranilo u srdce sadašnju vladajuću stranku.

Ovih se danah razpravljalo u carevinskom vieću pitanje austrijskih željeznicah. Tom prilikom je grad Trst veoma hrdjavo prošao, jer je većina poslanikah prihvatila zakon o Tarvis-Pontebskoj željeznici, koja će Trstu, po sudu viešťakah, do kraja škoditi, buduć da će trgovina iz Njemačke, kad bude gotova ta pruga, krenuti u Mletke mjesto amo u ovo prvo trgovište austrijskoga carstva. Ovdašnji trgovci vele, da bi se poslje toga zakona moglo Trstu pomoći još jedino tim, kad bi prije gori rečene željeznice grad Trst dobio jednu drugu željezničku prugu, neodvisnu od sadašnje tako zvane južne željeznice. Za tu neodvisnu drugu prugu ima dva projekta, naime Lak i Predil; ali tršćani kao da nisu složni u izboru, pa zato sve propada da je strahota. I tako je svagda, u svem i svagdje, gdje neima sloge i jedinstva. Tu sad jedni krive vladu, drugi trgovački zbor, a treći gradsko zastupstvo. Bilo kako mu drago, vlada bi morala ipak promisliti, ako propade Trst, da to neće biti škoda samo Trstu, nego svoj kolikoj Austriji.

U njemačkom parlamentu u Berlinu je neki Tačovski, zastupnik Poljski, rekao, da su Poljaci do sada skiljili u zapad, nadajuć se od onud spasenju svoje domovine, al da su se ljuto prevarili, zato da sad okreću oči k istoku, to jest, svojoj slavenskoj braći, a naime velikoj i mogućnoj Rusiji. Na te su se rieči Niemci veoma zabrinuli, a borme imali su i zašto, jer da se pomire Rusi i Poljaci, mnoge bi stvari u Evropi drugako stojale, a naime slavenstvo nebi bilo nikad tlačeno ovako, kao što jest.

U Franceskoj i Španjolskoj stoje stvari po navadi. U Istoku kao da neće doći da sraženja medju Turci i Crnogorci radi podgoričkoga pokolja, kao što se je sviet bojao, jer je sjevernim velevlastim pošlo za rukom, sklonuti Turstvo na pupuščanje u nekojih zahtjevih, na koje nebi bila Crnagora radi obraza nikad pristala. U Bosni i Hercegovini Turci biesne na Krstjane do zla Boga. Medju Srbijom, Rumunijom i Crnomgorom neobstoji nikakav savez, kao što se je to od lani do sad mislilo,

Pouzdanica,

što su ju poslali Bašćani našemu zastupniku na carevinskom vieću, presvjetlomu g. Dru. Dinku Viteziću, usljed govora, što ga je držao u tom vieću dne 12. prošloga mjeseca decembra glede gradjenja i popravljanja lukah iliti pristaništah u Iki na Voloskom i Baški:

Presvjetli Gospodine!

Ako je ikada naš u Istri svakojakimi žalibože mukami potlačeni narod mogao gojiti ufanje, da će se dokopati svojih pravicah: to on k tomu bez dvojbe ima povoda sada, gdje se je na političnom obzorju prikazala zviezda, koja sjajuć poštenjem i znašajem, nastoji odieliti nečist zrak od zdrava, te nam tako uskoriti bieli Jurjev danak.

Ta zviezda, koju otačbina i zavičaj naš nisu u djetinstvu poznavali, prikazala se u osobi Presvjetlosti Vaše, kad je Presvjetlost Vaša u prvom redu opetovano i odkritosrčno povela rieč u visokom carevinskom vieću o naših pravicah glede naobrazbe.

Pa ako smo već radi toga dužni Presvjetlosti Vašoj očitovati pred svim svietom svoju odanost, privrženost i najdublju harnost: to nas na to ponukuje još i okolnost sjajna govora, što ga je Presvjetlost Vaša držala dne 12. t. m. na uhar i probitak ovoga trgovišća, njegova pomorstva i mornarice, kojom je jedino sudbina i dobrobit naša skopčana.

Tim i molimo, da Presvjetlost Vaša, izvoli primiti ovu pouzdanicu našu, koja iz dobre volje naše potiče, kao izraz naše predubohe zahvalnosti, ne samo u ime svega nevoljnoga i potlačenoga naroda našega, nego takodjer naših zemljakah i napose stanovnikah ovoga trgovišća.

Slava Presvjetlosti Vašoj! Slava Vodji Pokrajine Naše!

U Baški dne 20. Prosinca 1874.

Sliedi 42 podpisa.

Ovoj se pouzdanici pridružiše takodjer svi Bašćani, boraveći u Puli, koji su nas ovih danah posebnim pismom, podpisanim od 14 brodovlastnikah, zamolili, da ubielodanimo u našem listu tu njihovu izjavu.

ODGOVOR,

Dra. Dinka Vitezića, upravljen na v. č. g. Petra Dorčića, župnika Bašćanskoga, kao na prva podpisana u gori navedenoj pouzdanici:

Velečastni Gospodine Župniče!

Znajuć, da je sa zastupničtvom na carevinskom vieću skopčana i dužnost, koju imam prama svojim biračem, gledah da ju savjestno vršim, nebi li obranio naš narod proti nasrtaju njegovih neprijateljah, te izvojevao mu pravice, što ga po zakonu idu, i tim mu otvorio put do napredka i blagostanja.

To je uzrok, što sam se dne 12. pr. mj. digao i držao govor, radi koga htiedoste me počastiti pouzdanicom od dne 20. istoga mjeseca.

Ja Vam neću i nemogu tajiti, da mi je to odobravanje moga poslovanja veoma ugodilo, jer mi svjedoči, da se nisam iznevjerio svojoj poslaničkoj dužnosti pa da mi može sviest mirna biti, što me bodri, da napredujem stazom, kojom sam se uputio.

Toga radi liepa Vam hvala na poslatoj mi pouzdanici, pa dočim Vas molim, da izvolite tu moju zahvalnost izjaviti i ostalim podpisanim, uvjeravam Vas i njih, da ću unapred napeti sve svoje sile, da po mogućnosti koristim svojemu narodu. Dobri Bog da blagoslovi trud i nastojanje svih nas!

U Krku 30. prosinca 1874.

Vašega Gospodstva pokorni sluga

Dr. Dinko Vitezić v. r.

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću od dne 14. proš. mjeseca.

Iz onoga, što sam u predjućerašnjoj sjednici te visoke kuće o potrebi razširenja pomorske u Austriji trgovine razložio, mogli ste, gospodo, lahko uviditi, da se ja nemogu slagati s onim, što

je rekao jedan od gg. predgovornikah, naime štov. gosp. zastupnik Steudel, i to ne, u koliko je on rekao, da je suvišno graditi željeznice u Dalmaciji, jer da je ona pokrajina bez obrtničtva. Ako se pod obrtničtvom razumije samo rukotvorno obrtničtvo, onda sam prisiljen reći, da Dalmacija žalibože nije u tom obziru napredovala, kao što su druge pokrajine austrijskoga carstva; ako se pako pod obrtničtvom razumiju i prvotne plodine, onda imam ja pravo, Dalmacija bo rodi vinom, uljem, vunom, svilom i drugimi surovimi proizvodi, koji bi mogli svakako dati povod, da se u Dalmaciji željeznice grade. Od druge je strane, kao sam to u gori spomenutoj sjednici kazao, za promicanje trgovine i pomorstva neobhodno potrebno, da se iz sriedine pokrajinah do mora koliko više moguće željeznicah gradi, radi toga nije ono tvrdjenje temeljito, da u Dalmaciji ne treba željeznicah; usuprot tomu imalo bi se predložiti, da se one željeznice, koje su po zakonu za onu pokrajinu primljene, ujedno s onom prugom od Zadra do Hrvatske granice, dovrše.

Što se tiče predloga mojega prijatelja Klaića, da se naime dade pomorskomu družtvu (società marittima) za brodarstvo u Pelješcu (Sabioncello) podpora od 20,000 for., nemogu nego da ga što vruće preporučim. Družtvo Austrijsko-Ugarskoga Lloyda, čini, to se nemože reći da ne, mnogo za obćenje; ali ono ipak nemože svim potrebam zadovoljiti, osobito glede pomorskoga obćenja ono je posvema nezadostatno; pa uprav zato je podpora rečenoga družtva za promicanje pomorskoga obćenja koliko treba dokažena.

Ako hoće vlada, da u podporah štedi (špara), to neka ona čini ondje, gdje joj je to bez škode moguće, naime na svoti od $4^1/_2$ milijunah, koju daje kao podporu željeznici *Rudolf-Bahn*; i to špariranje bi se tim postiglo, da se, kao što je već štov. gosp. zastupnik Fischer razložio, njezine nepodobšćine razvide i odstrane, ali pako da se ta željeznica do mora dovrši; onda ne samo što joj nebi trebalo davati one podpore od $4^1/_2$ milijuna, nego bi ta željeznica djelničarom još dobitak doprinašala i tako se sama uzdržavala.

Tom prigodom nemogu, nego da na Njegovu Preuzvišenost, gosp. Ministra trgovine, upravim prošnju, da bi blagovolio odgovoriti na upit, koji sam već pred osam mjeseci na Njega upravio, i u kojem se nahodi pitanje, je li Njegova Preuzvišenost voljna skrbiti, da se one s Lloydovim družtvom pogodbene prevožnje med Rieком i Velim Lošinjom za amo i tamo, i to jurve u ovoj godini u djelatnost uvedu, jer su te prevožnje za ondašnje obćenje vele potrebne, pa i obzirom na smisao §. 13. zakona nutarnjega reda ovoga carevinskoga vieća, bilo bi već vrieme, da mi Njegova Preuzvišenost odgovori.

Dva govora u carev. vieću.

U nadi, da će to ugoditi našim čitateljem, evo im ovdje u kratko dva govora, što su jih onomadne držali u carev. vieću gospoda poslanici Hermann i Greuter.

Hermann počimlje svoj govor velcć, da vlada ima svo pravo tjerati poreze iliti davke od državljanah, ali da i narodi imaju takodjer pravicu gledati i pitati, kako se s njimi vlada, i to osobito ako se vidi, da se ide od zla na hudje. Izbrojiv za tim sve što se u Austriji dogodilo i zakone, koji bjehu skrojeni, dokažuje, da je Austrija sasvimtim, na mjesto da se uzdigne, jošte dublje pala. Postala je ona, veli govornik, *liberalna država*, nu u njoj nije sjegurna nijedna sloboda, nijedna pravica; živa je istina, da se već skoro nenahodi ni naroda ni zemlje, ni družtva, koji nebi po toj liberalnoj politici bili uvriedjeni; prišlo se jurve do toga, da se sve državi protivi i što je uglednijega od nje uklanja. Tko se pako tomu načinu vladanja protivi, taj se proganja, dočim bi se imali radovati, da se jošte nahodi takvih ljudi, koji se tomu pogubljivu postupku protive. Ako narodi pitaju kruha, ponudja im se jedino kamen ustave; kakva nam korist, što smo ustavni, a da med tim u ustavu ginemo? Austrijska je država takova, da ona može jedino pomoćju katoličke crkve tvrdo stati; nu liberalni način vladanja, oborio je ta najjači stabar. Tute neima druge pomoći, van primiti se federalističke politike, jer se po sadanjoj bečkoj politici, sve po jednom vlastitom kopitu ravna. Svemu tomu zlu nije kriva opozicija, nego oni, koji su upeljali sve, što obstoji; ti znaju samo rušiti, a ne zidati. Nego vara se, tko misli, da smo već sad na najhudjem: mi idemo neprestano nizbrdo, stvari se bo nedadu tako lahko obustaviti. U tom načinu vladanja neima dobra za Austriju, treba da ona drugim putem udari, jer drugčije doskora neostane u njoj osim samoga ustava. Sadanja vlada izopačuje sve, crkvu i ljudsko družtvo; nije se što čuditi, da se zločinstva sve to više množe, kad liberalni sistem udarajuć na crkvu, koja je najčvrstji zid proti zlu, sam zlu pomaže. Proganjanje crkve neizlazi nikad od narodah, nego uvjek od vladah, o tom smo se i opet osvjedočili, ljudstvo bo priznaje, da je vjera najveći branitelj proti zločinstvu. Mira pako s crkvom tako brzo jošte nebude, i to se od tud vidi, što se jošte uvjek po svem Cesarstvu pobira sve što je ljudi liberalne ćudi, od tih se nabranih liberalnih ljudi sastavljaju *Parlamenti*, koji zastupaju peščicu državljanah, i ta je peščica, naprama poslanikom ogromne većine stanovnikah, u većini! Ako se pako radi navedenih stvarih nije Carstvu što hudjega dogodilo, to nije vladina zasluga, nego jedino zdrava pamet i umjerenost narodah, koji se svom svojom moćju muče, da paraliziraju nastojanje te čudne državne politike. Tim ja velim, da državna će ladja poginuti, ako doskora nedojde u bolje ruke te se nepovrati u sjegurno pristanišće kršćanskoga načela. —

Poslanik Greuter pako med ostalimi stvarmi dokaza, da vladini troškovi svako ljeto sve to više rastu, i to tako, da je u vrieme od samih 5 godinah, naime od godine 1869., pa do danas, godišnji proračun narasao na sto milijunah for. više, a uz to jošte da se prodalo, kao što se svaki dan sve to više prodaje, mnogo narodnoga imanja, koje su imanje kraljevine i pokrajine kroz stoletja bile prištedile, te kao narodni imetak pustile, da se njim pomogne obćoj nauci i potrebi ubogih. Za tim je govornik odkrio, kako se je liberalizmom učinila velika krivica nižemu puku u izbornom pravu, gdje zastupničtvo kmetah i gradjanah nije po pravičnoj mjeri odredjeno, jer po njegovoj naredbi jedan gradjanin vriedi za šest ili sedam kmetah, jedan forint davka, što ga plaća gradjanin, vriedi za pet forintah, koje plaća kmet; vrh toga, veli, učinila se je razlika med jednim i drugim narodom, tako da n. p. u Moravskoj, gdje ima 430,000 Njemacah, a 1,600,000 Slavenah, Niemci plaćaju 700,000 for. štibre, a Slaveni 3,700,000; pa je li pravično, da Slaveni, kojih ima prieko milijun više nego li Njemacah, i plaćaju 3 milijuna davka više, mogu izabrati samo 11, a Niemci 13 poslanikah! Nuder, doda najzad govornik, pogledajmo malko i u proračun. Netom diete prohodi, dopeljaju ga u vrtić za djecu, koga proračun plaća; a kad malo zatim dobije prve gaćice, eto k njemu liberalne države, koja ga sili u školu, i hoće da se uči, makar i pod židovskim učiteljem, ako i je diete katoličke vjere; za tim diete mora da postane njemačkim učenikom, akoprem njemački ni besedice nezna. Kad je pako sve to dovršilo, postane slobodnim državljanom, pride pod vojnički popis i bude soldat, za tim reservist, pak landver, dok napokon, kad već ima 32 godine, ostane slobodan, dojde naime tada vrieme, da se može na svoju postelju mirno leći i umrietl...., al ne, ni tada ga nepuste u miru, opet stupa k njemu liberalizam, koji zahtieva, da se jošte truplo zakopa u bezvjersko pokopališće! —

Istrani i Dalmatinci bratjo! Nam se čini, da svaki od vas, koji bude čitao ova dva govora, koja smo vam ovdje samo u kratko naveli, hoće reći: borme da, liepo su ti govorila ta dva muža, oni su govorili baš po onomu, što mi u sebi ćutimo i izrekli, što mi mislimo, pa uprav ovako imali bi takodjer misliti i govoriti svi naši istarski i dalmatinski poslanici. E da bratjo, al tomu nije tako: svi vaši poslanici, nemisle ni negovore po toj vašoj. Da, nemisle ni negovore po toj vašoj, o Istrani, vaši poslanici, gospoda Polesini-Kamalić, Vidulić i Defranceschi; nemisle i negovore po toj vašoj, bratjo Dalmatinci, vaši poslanici, gospoda Keller, Bonda i Lapenna, jer svi ovi u carevinskom vieću siede na onoj strani, za koju vas sviet znade, da se u obće protivi mišljenju i govorenju one stranke, na koju ukupno sa ostalimi vašimi poslanici spadaju ona dva muža, kojih vam se govor toli dopada. Rieč je, da čovjek po učenju i iskustvu svaki dan sve to pametniji i mudriji postaje, pa zato se evo i mi nadamo, da ćete svi sada, a osobito u budućih izborih, mnogo bolje razumjeti one besjede, koje smo vam prigodom zadnjih izborah toliko puti ponovili, tko naime s velikom gospodom črešnje zoblje, da tomu samo repi ostanu!

Hrvatska omladino!

Misao, zasnovana lani u hrvatskom družtvu „Velebitu“ postala je tvorom: zabavnik hrvatske omladine darovasmo hrvatskomu svietu! Omladina je zasvjedočila stavnu volju za ozbiljan rad, a hrvatsko je obćinstvo ljubezno priznalo naše trude.

Podkriepljeno tim i smatrajuć svetom dužnošću uztrajat na tom putu, družtvo je „Velebit“ i ove godine naumilo sa svih krajevah Hrvatstva sabrati rad omladine, te od njega saviti vienac uzdarja hrvatskom narodu.

S toga danas, hrvatska omladino, odbor za izdanje almanaka dospieva tebi s molbom i pozivom, da u onako liepu broju kao lani, stupiš u redove radnikah hrvatskih. Svakoga, koj je voljan rad svoj priposlat, umoljava podpisani odbor, da nam se do 1. ožujka prijavi zajedno s oznakom, kakve je struke prijavljena radnja. Rok pako, do koga će se prijavljeni rad poslati odboru, ustanovismo na 15. svibnja o. g.

Prijave se upravljaju na: Odbor za izdanje „Velebita“ zabavnika hrvatske omladine, Wien III. Hotel Hungaria.

U Beču dne 19. siečnja 1875.

Mlrko Turić *tajnik.* **H. Badalić** *predsjednik.* **V. Nikolić** *blagajnik.*

Odbornici: **Tito Babić** pravnik, **Nikola Fabijanić** medicinar, **Adolf Fodor** medicinar, **Aurel Halper** pravnik, **Ivan Joković** filozof, **Vojtjeh Roštjal** filozof, **Stjepan Senz** filozof.

LUCA I MARA.

L. Kadi ste to bila, kuma?

M. Ovdi pul Matejke, vaše susede.

L. Tako ste videla, kako joj je lepo va kući?

M. Ma baš lepo, čisto i sve na svojem mestu.

L. A da ste joj pak decu videla!

M. Ter sam dva baš lepa i dična dečačića, još sam ju pitala, da ča su k spovedi hodili, da su onako lepo spravni, pak mi je odgovorila, da nisu ne, nego da su prišli iz škole.

L. To je svakidanjeki dan, a blagdan vam spravi muža i decu tako, da jim svi zavide, kad gredu v crikvu.

M. Al ona kuća i more, pak joj je lahko.

L. Kuma moja, niš više od drugih, dapače je okolo nas kuć, kê moru mnogo više od one, pak jim je kuća kako štala, a v kući malo i veliko sve hudo, golo i razcemperano svagdan i blagdan.

M. A je! ter pozuate i vi onu Jeletinu, kâ bi mogla...

L. A bi, pak i meni oči od srama padaju, kad joj vidim onu decu bosu i gologlavu v leti i v zimi, a na mužu joj nikad čiste košulje, škulj pak i krp više nego na glavi vlasi.

M. Al su, kuma, ako ćemo na to, baš i neki muži niš.

L. To je istina, al ćete mi pritvrdit, da va ženi stoji, 'z osla muža storit.

M. Imate 'pravo.

L. Ni va Matejkinoj kući ni bilo negda pravoga reda, al vam je ona i muža i svu kuću redu i snagi priučila.

M. Baš se vidi, da je Matejica prava gospodarica.

L. To sam vam otela i ja reć, a od nje su se va našem susedstvu navadile i mnoge druge kućom vladat. — Bog, kuma, nezamerite, da sam vas zadržala.

M. To mi je dapače drago, ač sam i ja mnogu koristnu čula!

O cvati i plodu.

(Prevadja Alfred Orešković.)

VIII. Oplodjena trešnja.

Sad se moramo s oplodjivanjem razstati te se povratiti k trešnjovoj cvati, da na njoj vidimo, šta biva onda, kad je plodoviti prah našao svoj put k ženskomu dielu cvati.

S toga ćemo još jednom promatrati ženski dio cvati, da vidimo, kako stoje njezini pojedini dielovi prama oplodjenju.

Kod cvati se zove njezinim ženskim dielom pestić, koj je iz sredine cvati proviruće držalce te naliči pečatu s kog se razloga i zove njemački „der Stempel.“

Doljni dio, koj se u trešnjovoj cvati, u čaški nalazi, jest debeo i zelen te se zove plodnica; on (dio) strši tankim, žuto-zelenim držalcem, koj se zove vrat te se svršuje goro ustima, koja se zovu njuška. Oplodjujući prašak dodje do njuške, koje ga prime, pa čim se je to dogodilo, prolazi oplodjujući prah vratom t. j. putem do plodnice te došav i u nju obavlja se zatrudjenje ploda.

Mi se varamo, kad mislimo, da plod postaje od plodovitog praška, ne; kod biline, kano god i kod živućih bićah nalazi se u jajetu plod, koji je već prije postao; ovo jaje pako mora se smiešati sa plodovitim prahom, da se usavrši i da postane bilinskim i životinjskim plodom.

Poput jajeta životinjskoga leži u plodnici trešnjove cvati jaje, oje ima postati plodom.

To bi jaje sgnjililo kad nebi do njega došao plodoviti prah. im je pako plodoviti prah, koj se u dugu mješinicu pretvori došao o jajeta te čim je malimi, na svakom jajetu nalazećimi se otvori ošao do nutarnjosti, ojača se nastala smjesa jajetova i plodovitoga raha tako, da može postati plodom.

Plod je dakle zaista izrast obiuh dielovah cvati, jest diete svojih roditeljah, postavše spojenjem materinskog jajeta sa onim plodovitim prahom. To je zakon naravni, koj jednako valja za biline, životinje i ljude, koji su postali roditeljskim radjanjem.

Opazka. Gori navedeni naravni zakon moramo po izjavah najnovijih iztraživanjah stegnuti samo na živuća bića, koja se razplodjuju roditeljskim ili spolnim radjanjem. Ovimi iztraživanji se je naime pronašlo, da se male životinje i biline još drugimi načini bezspolno pomnožuju.

Tako imade životinjah i bilinah, koje se pomladjuju diobom starih te se onda kano osobita bića dalje razvijaju.

Druge postaju pupoljanjem; mlado biće pokaže se kano pupolj na starom, ponaraste te se oddieli od staroga, kad je postiglo stanoviti stupanj razvitka, da uzmogne samostalno dalje živjeti.

Najznamenitiji primjer bezspolnoga radjanja pako pružaju nam pčele, koj ćemo u kratko navesti.

Kraljica pčelah jest prava majka svoje države. Ona sama leže jaja, iz kojih će se budući rod (generacija) razviti. Od tih jajah oplodjuje se samo jedan dio, koj se razvije, obćemu, naravnomu zakonu primjereno do pčele — radilice ili kraljice.

Jaja pako, do kojih nije došlo nikakovo oplodjojuće sjeme, ne propadaju, kano kod mnogih drugih životinjah i bilinah, već ona se dalje razvijaju te tako postanu od ovih neoplodjenih jajah truti. Ovi su dakle, akoprem od jednog jajeta, ipak bezspolno postali.

Buduć su medjutim od onda, kad smo započeli člankom o trešnjovoj cvati, cvati uvehle te bieli listić vjenčića od vjetra odnešeni, to možemo sad na trešnjah već dobro razpoznati, koja će cvat postati plodom. Prašnici su jur usahnuli; vrata i njuške malo da i neima; zelena čaška je smedja i uvehnula te će skoro pasti; samo tamo, gdje je trešnja nakana usavršiti se, samo tamo je nekoć mala plodnica, postala debljom i većom, pak, kad budu za malo prije svi dielovi odpali, upoznati će već svako dietc još zelenu trešnju, kano takovu.

Ali što mi već sada kano trešnju smatramo, jest samo njezina gornja koža, prava trešnja nalazi se unutra te nije upravo ništa ino, no oplodjeno i razvijajuće se jaje, plodnica je materica trešnje, u kojoj ova živi i od koje si pribavlja hranu, koju je narav tamo prije priredila.

Kako raste bilina i plod, promatralo se je istom u novije vrieme; resultati su veoma čudnovati i poučni. Mnogo toga iznio je na vidjelo izpitalac prirode, imenom Šleiden.

Dosada je pronadjen samo način, kako raste bilina, nu uzrok tomu jest dosada još dosta nepoznat.

(*Svršit će se.*)

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Č. g. Petar Martelanec postao je župnikom u Škednji, č. g. Anton Nadrah podžupnikom u sv. Antonu kod Kopra. Preminuo je č. g. Lovre Križnar, kapelan u Kazlah na Krasu. — Do 24. februara razpisane jesu sliedeće župe: Momijan, Cerovlje, Novavas, Golac, Tinjan kod Kopra i Sv. Ivanac.

Različite viesti.

* **Putovanje Nj. Veličanstva u Dalmaciju** vele da će se obistiniti početkom mj. marča i da će trajati okolo 12 danah. Na tu se svrhu u Puli jurve pripravljaju potrebita i uredjuje jaht *Fantasia* i *Miramar*.

* **Kada se imaju davki plaćati.** C. k. primorska financijska direkcija oznanjuje, da se imaju plaćati: 1. davki zemljarine, svakoga mjeseca naprvo, i o u 12 mjesečnih obrocih (ratah); 2. davki kućarine, isto tako; 3. davki obrtnosti (patentah), dva puta na ljeto, i to 1. januara i 1. julija; 4. davki dohodakah (rendite) četiri puta na ljeto unaposle (postecipatno), i to 31. marča, 30. junija, 30. septembra, i 31. decembra. Tko neplati davke u odlučeno doba, tomu će oblasti, nakon preteklih 14 danah odlučenâ roka iliti termina, staviti na račun takodjer i interese davakah, ako presižu svotu od 50 for. Na svakih 100 for. dužnâ davka, računat će se no $1\frac{1}{2}$ nvč. interesa za svaki dan, koji tko zakasni.

* **Nove biljege iliti buli.** C. k. ministarstvo izdalo je 1. pr. mjeseca nove biljege i odredilo, da se unapred za sve dokumente imaju rabiti jedino te biljege. Tko pako ima starih biljegah može je jošte lahko s novimi promjeniti do 30. aprila tek. god.

* † **Dr. Etbin Costa**, vrli slovenski rodoljub, preminuo je u Ljubljani dne 28. pr. mj. poslje duge i težke bolesti u 43. god. svojega vieka. U njem posestrima nam Slovenija gubi jednu od

svojih najljepših dikah, zato i plače svakolika nad njegovim preranim grobom bez razlike stranke i stališa.

* **Hrvatski zastupnici,** piše „Primorac", pozvani su po brzojavu u Peštu. Čuli smo iz pouzdana izvora, da će Dr. Marijan Derenčin prigodom poreznih razpravah predložiti u peštanskom saboru ono, što je Dr. Mihovio Klaić rekao u bečkom carevinskom vieću za našu trgovačku mornaricu.

* **Strossmayer u Rimu.** Evo što čitamo o nj. Preuzvišenosti u jednom rimskom listu, kad onomadne prisnije u Rim: „U Rim dojde biskup Strossmayer. Dobro došo, Presvjetli! Velju Vam to od srdca, kako da ste Talijanac ili ća od onih Hrvatah, što Vas onomad proslaviše. U oči Vas, Presvjetli, što je god iskreno slobodoumnih Talijanah, Francezah, Niemacah, u srdcu sada misle malko po Hrvatsku i radostno Vam kliču: živio! Hrvat, njekad, znamenovaše ma tolike stvari. Sada ovo ime, što no njegda bijaše ruglom, i što se dalo u Italiji rabiti za tolike nazive, čas porugljive, čas užasne, postade imenom naroda, i kad napredak na večer prizivlje svoje težake na račun, taj narod odnekle nikad neizostaje. Čujem, da je to Vaše djelo, i vjerujem!"

* **Premještenja i imenovanja.** Ministar pravosudstva premjestio je sudačkoga pristava (aggiunto) g. Josipa Mestrona iz Rovinja u Koper, pristava g. Petra Caligari-a iz Buzeta u Vodnjan. Isti ministar imenovao g. Leopold Budav pristava u Gorici sudcem u Pazinu, g. Josip Svaru pristavom u Novomgradu (Castelnuovo) sudačkim pristavom u Trstu, g. Karla Fiegl-a, prislušnika (ascoltante) pristavom u Novomgradu, g. Dra. Vjekoslava conte Sarnthem-a pristavom u Buzetu, i prislušnika g. Dra. Franja Piccoli-a pl. Vestre sudačkim pristavom u Rovinju.

* **Preuzv. zagreb. nadb. Mihalović,** kao pokrovitelj, darovao je i ove godine družtvu Sv. Jeronima za pučku hrvatsku prosvjetu, 300 for.

* **Presvjetli grof Arthur Nugent** upravio je na rektora hrvatskoga sveučilišta pismo, kojim ga obavješćuje, da je za sveučilišne svrhe namienio i darovao svotu od 5000 for. u hrv.-slav. razteretnicah.

* **Svjetionik (lanterna)** u Silbi bi postavljen dne 16. pr. mj. Svjetlost mu je biela nepomična, 25 noguh nad velikom plimom, razsvjetljuje obzor na 220 stupanjah (gradah).

* **Magjari su krivi da i mi trpimo.** Zaključilo se bilo onomadne u carevinskom vieću, da pošto troškovi za djelanje soli u Austro-Ugarskoj monarkiji iznose 3 milijuna 610,700 for., a prihodci cielih 19 milijunah: neka vlada na olakšanje narodnoga gospodarstva odredi, da se sol i na malo odsle unapred *cjenije* prodaje, a osobito da se sniži ciena *soli za živinu.* Nu na to ustane ministar Financijah, veleć, da se to za sad nikako učiniti nemože, jer da bi se prije svega trebalo sporazumjeti o toj stvari sa Ugarskom vladom, a pošto je poznato, da se ugarske financije nahode u slabom stanju, tim da je o sniženju ciene soli zaludo i govoriti. Živio!

* **Novi Listi.** Od nove godine izlazi u Senju svake subote list „Radiša", a stoji s poštom 5 f. na godinu; u Zagrebu „Hrvatska Lipa" svake nedjelje, te stoji s poštom 5 f. na godinu; „Pučki Prijatelj" preselio se iz Zagreba u Varaždin, gdje izlazi pod svojim starim urednikom Franceljem; u Gorici izlazi dva puta na mjesec u slovenskom narečju „Kmetovalec", list slovenskim gospodarjem v poduk, i stoji 3 f. na godinu.

* **Govedja kuga** je prestala u svih okuženih mjestih pulskoga, pazinskoga i vodnjanskoga okružja, i tim bjehu od dotičnih oblastih ukinjeni kontumacijski zakoni proti govedom i njihovim ostankom.

* **Žigosani vojnici.** Navada je kod naših čobanah, svoje ovce žigosati iliti žgalati, da mogu tako razlučiti jednu od druge i spoznati jih, ako se izgube. A sad namjeravaju Inglezi, kod kojih vojničtvo sastoji od samih dobrovoljacah, žigosati svoje vojnike. Vele, da jih je na to navelo, što se mnogo i mnogo puti dogodi, da se jedan te isti vojnik, odbjegnuvši od jedne pukovnije iliti regimente, upisaše opet pod drugim imenom u drugu i treću pukovniju samo da tako ugrabi dar, što se tom prigodom daje svakomu novaku.

* **Nov izum.** Neki g. Meriman u New-Jorku izumio je odjeću, u kojoj dn se čovjek nemože utopiti. Odjeća ta ima postole, odielo i pâs iz kaučuka, sa nekojimi dodatci iliti prišivci, koji se zrakom nadmu. Meriman da iskusi svoj izum, izabra si nekoga srčana čovjeka Boytona, koji nategnuvši na svoje mornarske halje tu iznajdenu odiećn, napunivši hranom za tri dana torbu, u tu svrhu pripravljenu, i prišivke zrakom, uzamši sobom nož, šestilo (kompas), svjetiljku, zastavu sjedinjenih državah i veslo, spusti se u more dne 20. oktobra o deset sati u večer. Odlučio je srčani Boyton, da će se prevesti u Baltimor, 7 sati daleko. Nu u čas digne se velik vjetar, i potjera ga u široko more, da se nije mogao nikako pomoći. Al na sreću, malo zatim opet se vjetar promieni, Boyton se uhiti vesla, svom silom stane voziti na kraj, te nakon sedam sati i više od 30 miljah puta, prispije živ i zdrav na suho nešto niže od Baltimora, a da se nije ni malo izmočio. Vele, da se sad pripravlja preploviti Kalesku užinu.

Sa tršćanskoga tržišća.

Prošloga tjedna prodalo se u Trstb 55000 vaganah (stari) žita, i to, 26000 vaganah pšenice za tršćans2e i mletačke mline; 26 vagonah turkinje (kukuruza) za izvoz; 3000 vaganah raži (šegale) vojničkim priskrbnikom (fornitori militari) 2500 vaganah zobi (ovsa) za mjestnu potrebu. Prodavači bijahu popustljivi u cieni, jer se misli, da će tržišće opet pocieniti. Pšenica poljska prodala se po 7 f., Ruska po 6.70—7 f., Bosanska po f. 5.60 nvč., Kukuruz ugarski po 4.35—5 f. za 116 ℔; Raž ruska po f 5 za 108 ℔; Zob arbanaska po f. 3.10; Bosanska po 2.90—3 f. za 64 ℔. — Kava (kafè) Rio najfinija 47—59 f., Bahia 48 f., Ceilon 66—72 f. Sećer (cukar) u prahu f. 19.50—20 f. 100 ℔. — Vuna je imala malo prodaje: Grčka ovšća prodavala se po f. 33.50. — Lies: koruške daske $^{10}/_{14}$ po f. 92; štajerske $^{10}/_{14}$ po f. 78—79; Hrastovina za brodove po f. 1.35 k. f.; Duge hrastovice za bačve $^{36}/_{1}$ po 21.75 za 100 komadah (kusi). — Ulje: talijansko u bačvah lošije po f. 22, finije po f. 33—34; Dalmatinsko po f. 21—22. — Kože: volovje austro-ugarske i njemačke od 15—25 ℔ po f. 70—76; kravje dalmatinske od 9—12 ℔ po f. 70—73; teletje od 4—$7^1/_2$ ℔ po f. 30—36. — Kameno ulje (Petrolij) po f. 8 za 100 ℔. Pirinač (oriž) talijanski po f. 7, finiji f. 12.

Prva obća osjeguravajuća Banka

„SLOVENIJA"

u LJUBLJANI.

P. N. Dionićarom Banke „Slovenije"!

Pošto više dionićarah, u smislu proglasa od dne 19. Novem. 1874, nije platilo prvu ratu od 15% djelničkog izplaćanja, kao što je to od glavnoga zastupstva dionićarah odlučeno bilo, upravljajuće pako vieće, akoprem ima pravo polag §. 7. dotičnih pravilah i usljed §. 221. H. G. lišiti te dionićare njihovâ prava, ipak misli, da nije dužno to učiniti, toga radi bilo je u sjednici od 3. t. m. odlučeno, da se dionićarom dovolji još dalji rok, da mogu naime prvu ratu platiti **do konca Februara t. g.** tom opazkom, čim ovaj rok izteče, da će oni na rečene dionice izgubiti svako pravo.

Za one dionićare, koji su prvu ratu sa 15 for. platili, drugu pako u istoj svoti, koju bi bili imali platiti dne 20. Oktobra 1874., pa ju nisu platili, dovoljuje se u smislu §. 221. drugi rok za plaćenje do 4. Februara t. g.

Usljed zaključka upravljajućega vieća od 3. Januara t. g. onaj se kupon, koji spada na 1. Januara 1875. neplaća.

U Ljubljani dne 4. Januara 1875.

Za upravljajuće vieće

Prve osjeguravajuće obće Banke „Slovenije"

Ravnateljstvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Januara 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.20	—	5.20	5.21	5.22	5.22	5.22	5.21	—	5.21	5.22	5.21	5.22	5.22	5.22	—
Napoleoni	8.88	—	8.88	8.90	8.90	8.92	8.92	8.91	—	8.91	8.91	8.91	8.92	8.92	8.93	—
Lire Inglesko	11.13	—	11.13	11.14	11.16	11.19	11.19	11.17	—	11.17	11.17	11.16	11.16	11.16	11.17	—
Srebro prid (aggio) . .	104.75	—	104.75	105.25	105.50	105.75	105.85	105.65	—	105.65	105.75	105.85	105.75	105.75	105.85	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine višo poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NASA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

Godina VI. **U Trstu 16. Februara 1875.** **Broj 4.**

Sjedinjene biskupije tršćansku i koparsku je zadela velika nesreća. Njegova preuzv., presvjetli i prečastni g. biskup

BARTOLOMEJ LEGAT

preselio se u bolji život dne 12. tek. mj. februara poslie kratke ali krute bolesti u 68. godini svoje dobe.

Biskup Legat rodio se u Naklasu u Kranjskoj dne 16. augusta 1807. godine. Gimnazijske i mudroslovne škole je svršio u Ljubljani, a bogoslovne u Gorici, gdje je bio knezom-nadbiskupom Walland, njegov ujac. Bio je redjen dne 29. septembra 1830. godine. Kao mladi svećenik ode na bečko sveučilište, gdje je zadobio doktorsku čast u bogoslovju. Zatim bio je u Gorici nadbiskupskim tajnikom i profesorom dogmatike u onom središnjem sjemeništu. Po smrti ujčevoj stupio je u tršćansku biskupiju, gdje je postao koncistorskim kancelarom i malo za tim župnikom crkve sv. Marije u Trstu. God. 1844. bude imenovan namjestničkim savjetnikom i školskim izvjestiteljem u Mljetcih. Car Ferdinand I. po smrti biskupa Ravnicher-a imenova ga dne 7. oktobra 1846. biskupom tršćansko-koparskim, a nj. ga svetost papa Pio IX. potvrdi dne 21. decembra iste godine, i tim zauze ravnanje biskupije dne 2. maja 1847. Nj. veličanstvo car Franjo-Josip I. odlikova ga godine 1852. željeznom krunom drugog reda, a 1860. učini ga svojim carskim savjetnikom, pokojni pako Maksimilijan car Meksikanski 1874. velikim križem Guadalupe. Papa Pio IX. učinio ga je g. 1858 rimskim grofom, dočim je već prije bio njegovim domaćim prelatom i asistentom.

Biskup Bartolomej Legat bio je veoma učen čovjek, a svoje biskupijske dužnosti je tako mudro obavljao, da su ga poštovali i častili isti inovjernici. U njem su ubogi izgubili darežljiva otca, a puk i svećenici dobra i nezaboravljiva pastira. Na viest njegove bolesti i smrti grad Trst kao da je protrnuo, što dokazuje, kako su ga svi iskreno ljubili.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine, i svjetlost vječna svjetila njemu!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću dne 5. t. m. i to, kad se je pretresao predmet o govedjoj kugi.

Po onom, što se je malo prije čulo od strane ministarske stolice, bilo bi suvišno podupirati predlog odbora, pošto je rečeno, da se već počelo raditi o osnovi novoga zakona glede govedje kuge: sasvim tim nemogu nego da radi posebnih okolnostih pokrajine, koju imam čast ovdje zastupati, rečem koju na podupiranje rečenoga zakona, da se, ako je moguće, uskori njegov postanak. Da ja to predlažem, uzrok je taj, što se u Istri, što ju ja zastupam, povlači već pol godine govedja kuga, pa i Bog zna kad će prestati.

Za motiviranje toga predloga, dosta će biti spomenuti način, kojim se kuga u Istri širi, pa postupanje vladinih organah naprama govedjoj kugi

Početkom mjeseca Julija prošle godine su se pojavili nekoji slučaji govedje kuge u Marbus-u, što spada pod Vodnjansku občinu. Nekoliko vremena prije pojavila se je kuga u občini Barbani, pa učinila veliku škodu, jer se od strane vladinih organah nisu upotrabila shodna sredstva, da se njimi zlo preprieči. Toj se je pošasti dalo, neznam da li iz neznanstva, da li iz mala sućutja za ona sela, koja je ta nesreća zadela, da li iz uzroka da se pokrije nemar vladinih organah — na kratko, živinskoj se je kugi dalo jedno posvim drugo, manje pogubljivo ime, reklo se naime službeno, da je to „Dissenteria contagiosa“, to jest, najetljiva griža, mjesto da bi joj se bilo dalo njezino pravo ime. Tako se dogodi, da se nisu ovršila živinarska oprezna pravila.

Mjesec danah kašnje pojavila se kuga u selu Zabronić, koje takodjer spada pod Vodnjansku občinu. Bližnja občina Valle je na svojih granicah stražu postavila, da se očuva od toga zla. Vrh toga se je ona pismeno obratila na bližnju občinu Vodnjan i na kotarsko glavarstvo u Puli molbom, da se na temelju pošastnih zakonah što prije štogod odluči.

Ali ne samo da se u tom obziru nije ništa odlučilo, nego dapače nije bilo nikakva odgovora ni od Vodnjanske občine ni od kotarskoga glavarstva u Puli, pa se tako dogodilo, da se je životinja okuženoga sela Zabronić mogla slobodno klatiti amo i tamo i tu okužnu bolest presaditi u pobližnja mjesta. Na 20. Augusta, dakle 50 danah poslje, što se je kuga pojavila, došao je živinski liečnik u Zabronić, da stvar razvidi i što treba odluči.

Mjeseca Augusta se je takodjer pojavila u Puli govedja kuga usljed životinje, koja je bila iz Bosne kroz Dalmaciju tamo uvedena, pa pošto se ta bolest nije mogla više tajiti, počelo se je govoriti, da je to kuga. Pokrajinsko zakonito zastupstvo je svoju dužnost učinilo, opomenuvši vladino činovničtvo, neka gleda zlu na put stati.

Tako je dne 5. Septembra u istranskom saboru bio na vladina povjerenika upravljen upit, pa pošto u sliedećoj sjednici vladin odgovor nije bio povoljan, odlučilo se u sjednici dne 8. Septembra ovo: „Zemaljskomu odboru je naloženo, da razvidi, kako se je u občinah Barbani i Vodnjanu ta bolest u tek. god. pojavila, pa iztraži, kada i u koliko su se živinarski zakoni u tom obziru vršili, kao takodjer da se, ako uztreba, obrati na gosp. Namjestnika, da on naredi nižim uredom, neka si uzmu što veću skrb za tu stvar.

Na 17. Septembra odbor poljodjelskoga istranskoga družtva se je u svojoj sjednici tužio o nemarščini od strane vladina činovničtva, što se tiče zatvora i osamljivanja (izoliranja) okuženih miestah, pa je bilo odlučeno obratiti se na vladina povjerenika, da od Namjestničtva u Trstu brzojavno zahtjeva sve ono, što treba, da se zlo preprieči.

Ja neznam, što je vlada poslje svega toga odlučila i što se je iznašlo usljed onoga, što je bio zemaljski sabor odlučio. Što je istina jest to, da kuga još i sad u Istri vlada, dapače da se je razplodila po svoj Istri — jer do sada su od toga zla slobodni samo porečki kotar i kvarnerski Otoci — Ti su dogadjaji očevidni dokazi, da ono, što se je u toj stvari učinilo, nije bilo najbolje.

U „Osservatore Triestino“ od 27. Januara nahodi se službeno izvješće stanja govedje kuge u Istri u vrieme od 19. do 25. Ja-

nuara t. g., pa se iz njega vidi, da je u mnogih krajevih Voloskoga kotara onda vladala marvinska kuga, naime u Kastavskoj občini, mjestu Klani i Škalnici, u občini Jelšanah, mjestu Rupi, u občini Novigrad mjestu Hrušici.

Da je vlada malo učinila, da okužena mjesta budu izolirana, to kaže očevidno izvješće iz Roča ili ročkog polja od 29. Decembra prošle godine, koje se izvješće čita u Novinah „La Provincia", što izlaze u Kopru.

U tom se izvješću razlaga, kako je kuga bila donešena u Dolenjuvas i u ročansko Polje. U Dolenjuvas je bila donešena kroz goveda, koja su orudje i druge potrebne stvari za istransku željeznicu od postaje Matulji tamo vozila.

Kroz jedno tele, koje je bilo iz neke okužene štale u drugu premješćeno, razširila se je kuga po svem selu. U ročansko Polje, koje je pol ure daleko od Dolenjevasi, bila je kuga donešena kroz jednu kravu, koju je u tom mjestu bila kupljena u okuženoj štali, pa tamo dovedena. Većega prekršaja §§. 18—27 živinarskoga zakona nemože si čovjek ni pomisliti.

U zadnoj sjednici se je čula tužba da se u Hrvatskoj blago nekolje. Tamo se nekolje, ali što se tiče izoliranja (osamoćenja) mislim, da je tamo bolje nego u Istri. Koji je od tih dviuh sistemah uspješniji i pametniji za promicanje blagostanja naroda, to nije teško ugoniti. Pošto se pako, nadalje, govori, da se u pokrajinah onkraj Litave čestje pojavlja govedja kuga, nego li vokraj, valja promisliti, da su one pokrajine na granici takvih krajevah, gdje je kugi za tako reći gnjezdo, radi česa se mnogo laglje i okuže.

Na koncu moram reći, kad bi se bilo u Istri u sgodno vrieme sve ono činilo, što živinarska pravila zahtjevaju, da bi se bilo do sada to zlo odstranilo te prepriečila ona velika škoda, koju je pokrajina od tud imala i još sada ima.

Moja Gospodo! neću kazati preveć, ako reknem, da su nekoji poljodjelci radi te pošasti izgubili svoje imanje, pa tim isti svoj život. Tako se je dogodilo, da je nekoji kmet u voloskom kotaru uprav onda, kad mu je bilo počelo bivati bolje poslje teške bolesti, pošto je čuo da je bila njegova marva u vrieme njegove bolesti okužena, pa zato i poginula, da si je on tu nesreću tako na srdce uzeo, da je malo za tim umrô.

Ja mislim, da sam tim dosta dokazao potrebu, da se primi predlog, onaj naime predlog, da se pregledaju obstojeći zakoni i naredbe odnosno na govedju kugu, i to zato, da nebude više dotičnoga kontrabanta i da se strogo ovrši sve ono, što je u tom obziru naredjeno.

Što se tiče promjene istoga zakona, mislim, da se ima obzir uzeti na odluku galicijskoga sabora, koji tamo cilja, i naredjuje, da prestanu kordoni od triuh miljah daleko od onih miestah, gdje se je pojavila govedja kuga, pa da se pomoću vojnikah postavi straža okolo okuženih miestah, jer mislim, da je izoliranje okuženoga mjesta najuspješnije sredstvo proti širenju pošasti.

Doktor Martin i seljak Janko.

J. Sluga vam, poštovani Doktore!
M. Božji bio, Janko!
J. Podigli se!
M. Evo na!
J. Daleko li?
M. Tako izadjoh, da se malko protegnem i ugrijem. Ovih danah božje vrieme zadržalo me kod kuće; a sad pusta studen pòmete te, pa se čovjek uzimi sjedeć doma.
J. Pravo vam je, da što ćete! Samo bi vas molio jednu stvar, a oprostit ćete što sam se vas dovezao.
M. Ništa za to...
J. Dobio sam od sina list, talijanski pisan, a u selu nikoga, koji bi mi ga znao iztumačiti.
M. Da nu... pozdravlja te... da je zdravo... i da se ga spomeneš...
J. Neka sve to. Nu zla mu sreća, što nepiše po našu, kao i od lani da se barem negubam u drugoga; jer i ja znam štogod po knjigi tuckati, ako i slabo. Zar mi se i on pogospodio!
M. Tako ti je, moj Janko, dan danas od te nekoje naše mladjarije; podju u školu, da uz tudji jezik zaborave i omrze svoga.
J. Dobra vam je, dušc mi. To sam i ja opazio na mojem sinu, kadno se vraća tamo na jesen sa škole. Zapitam li ga: što si, sinko, naučio? nezna ni sam što da reče; ili ako štogod i počme o tomu i ovomu, tuca muca da ga nemožeš od jada slušat. Pasja te noga odniela — gdjegod ću mu ja — kojeg vas zakona uče tamo po školah, da ti vragu ta neostaje u pameti. On se tad idne pa će u zadnje: ja neznam to naški kazati. Tako ti je i kad se s kim razgovara o čemu drago, zapinje, ne leti mu jezik u govoru kao i nami, pa zanosi po tudj kroj, upravo neprima mu se besjeda; tako da, vjerujte mi duši, gdjegod mi s njega u družtvu, i obraz opada. Rek bi, da je zaboravio i ono što je kod kuće znao.
M. To ti je tako. Nećeš? U školi uvjek u tudjem jeziku, u kući takodje, u svomu nikad ni da bekne; pa kako, po Bogu brate, da ga i nezaboravi.
J. Na taj način, Bože mi prosti, i nemili se čovjeku slat djecu u školu.
M. Valah! na jednu dobra ti je, ali bi onda bilo po nas mnogo gore, jer nebi imali nigdje na svietu ni branitelja, ni zagovoritelja.
J. Pitam ja vas, moj Dr. Martine, za što nam nije naših školah? Da nam se tako djeca našim jezikom uče, te postanu sebi na uhar i svojim. Jer ako ćemo pravo, da jedan sve i znade, nezna li ga drugomu kazati, zaman mu sve znanje. Pa i to: djetetu, koje istom stupa u škole, hoće se vremena, dok uglavi tudji jezik, u kom mora učit; a kad što i godinu i dvie treba da ponovi. A nezna nitko, kako je ovamo biednomu otcu uzdržati kroz tolike godine sina u školi od svoje bedre.
M. Ta ti valja, i ja sam tu. Nego do koga je to sve?
J. Do vlade, bogme, da do koga?
M. Varaš se kruto, moj pobratime dragoviću, ne krivi vladu, nego nas iste.
J. Tko to kaže?
M. Ja tebi.
J. Kako to? Ta mi neidje u glavu.

PODLISTAK.

ODZIV IZAZIVU.

Tko nevidi na prvi mah kamo cilja pisac. To vidismo već tečajem njegova djelca. Nu kad on nezna, podučimo ga mi tko smo. Recimo mu otvoreno: Mi smo Hrvati; takovi se rodismo takovimi želimo, da nam djeca budu, te takovi mi ćemo i umrieti. Ponosimo se jezikom praotacah naših, koji nam se zreali u razvodu istrijanskom, do koga nije mogla uništajuća ruka Kandlerova. On je prošao, da se nevrati, a spomenici našega hrvatstva svakim se danom kao osvetnici iz zemlje dižu. Oti nepoznaju inoga doli slavnoga imena hrvatskoga, a niti mi nećemo da poznamo ino ime.

Groza nas hvata, kad čitamo tudjince osobito Niemce i Talijane pisati o nama. Nepoznajuć nam jezika, sude nam o jeziku, nepoznajuć običajah, opisuju nam običaje; prišivaju nam narodnosti, o kojih nismo nikada ni snivali. — Nu prestala su vremena, kad su nas Hrvate tudjinci upoznavali same sobom; njekada jih u zviezde kovasmo, danas jih preziremo, jer jim vidimo izpod pera provirujuće nepoštene svrhe, te oštri bodež, koji nam o životu radi. —

Nastavlja pisac britkim svojim geografičkim nožem rezati na hrvatskom tjelu ovako:

„I. slovenskoj pasmini spadaju: a) Berkini... b) Savrini..."

Bori se pisac kako da nadje korenje, na kojem su ta imena sagradjena. O drugih veli, da se prvi od Slovjenah u Istriji naseliše. — Polag povjesti se oni već za prve selitbe Hrvatah, još dakle VI. vieka ovdje nastaniše — po njegovu dodjoše istina prvi, nu istom posle 800.

„II. k pasmini hrvatskoj mješanoj sa slovenskom spadaju:

„a) Slovjeni buzetski možda bližnji rodjaci Savrinom... i govore narečjem hrvatskim natežućim na slovensko sa mnogo gramatičkih pogrešakah. Ostali jih Slovjeni nazivaju Fućki."

Evo kako dobro poznaje pisac naša narečja; znade pače i za gramatičke pogreške. Ovi Hrvati su bližnji rodjaci Savrinom, govore skoro jednako, nu pak da nije to jedan narod! Tko nepojmi?

„III. k hrvatskoj pasmini, mješanoj djelomice sa srbskom spadaju:

„a) Slovjeni med Dragonjom i Mirnom, t. j. smjesa Hrvatah, Srbah, Ščipetarah (prenešeni ovi poslednji XVI. i XVII. vieka) izmješani takodjer s Talijani.

„b) dio Slovjenah pazinskoga okružja, gdje imade i čistih Hrvatah

„Savrine, Fućke i ove Srbo — Hrvate nazivaju Slovjeni kasnije nadošli, imenom Bezjaki *balbettanti* quasi ignari della propria lingua."

Eto mudrosti talijanske! Oti Hrvati su njemu smesa, pak kakova smjesa! Ništa manje nego smjesa Hrvatah, Srbah, Ščipetarah i Talijanah! A kojim jezikom govori ta smjesa? Jezikom hrvatskim; ipak oni nisu po logici talijanskoj Hrvati. Čudnovato kako da se ta smjesa nije potalijančila, nije pošćipetarila, nije posrbila, — nego baš pohrvatila!

U okružju pazinskom, veli, ima i čistih Hrvatah. Mi bismo ga upitali, kakovim jih je nastrojem iztraživao, te pronašao čistoga od nečistoga, pravoga od krivoga? Znamo mi taj aparat (sprav), al taj možete na sebi upotrebiti, volja vas; mi ga netrebamo, pače ga sa prezirom od sebe odbijamo.

M. Ćujme. Da je u nas pravoga duha narodnoga, da je u nas sloge i jedinstva, kâ što nije, tvrdu ti vjeru dajem, da nebi to tako bilo! Pitat ćeš me, kako? Evo ti kako. Da mi marimo za se, i znademo za se, da smo nepodmitljivi u izborih, tad bi naš čovjek sjedio u saboru. Taj čovjek nastojao bi, da radi na uhar puku, i namiri mu želje. Puk, na primjer želi hrvatske škole; tad bi pravi zastupnik molio vladu, da se dade što je puku pravo. A vlada bi rekla: Eto tamo, hrvatski je narod, neka mu je i svojih školah. Ali, po Bogu brate, kako ćeš da dobijemo, što je naše, kad oni, koje biramo zastupnici ne samo što se za to ne brine, pače su nami i našem jeziku zakleti neprijatelji.

J. Ali mi imamo i naših zastupnikah na saboru.

M. Moj Janko, jedna lastavica nečini proljeća, a tu većina odlučuje. Vlada po zastupnicih sudi narod, pa tako nam nikad pravo.

J. Tako li?

M. To Bog i sviet znade, da je tako.

J. Eh! nije drugo, valjat će se u dojdućih izborih drugčije vladati, kad je tako.

M. To je vaš posao i s Bogom.

J. Bog vas pratio, Dre. Martine!

Dopisi.

Iz Gradca u Štajerskoj.

Žalostnim srdcem mi je kazati u ime svih ovdje bivajućih Istranskih Hrvatah, da je 31. siečnja nemila smrt odtrgala jedan cviet iz vienca istranskih mladićah, a to Martina Jurića, rodom Žminjca c. k. kadeta. Nemogu na ino neg da kažem nekoliko rieči o prošlosti tog vrlog mladića, za kojim plaču žalostna mu domovina i raztuženi roditelji.

M. Jurić izuči nižu gimnaziju u Pazinu, a višu pohadjaše u Trstu, gdje svrši 7. razred. Bijaše mladić radin, mrljiv i dobre ćudi, a hrvatskim se imenom uvjek dičaše. Akoprem uvjek obkoljen stranimi elementi u Pazinu i Trstu, ipak poče sam učiti hrvatsku knjigu, neimav žalibože prilike u školi izvježbati se u milozvukom našem jeziku. Po svršenom 7. gimnazijskom razredu, pozvaše ga u vojnike te zbog njegove izobražbe uvrstiše med kadete. Već prošle godine bijaše neprestano boležljiv dokle ga sve oštra sjeverna zima od suhe bolesti u grob nepovali.

Da nam je za takvim mladićem žao, bit će svakomu jasno kad promislimo, da ima nas malo istranskih mladićah, koji ne zaboraviše na trpeću domovinu. Dne 2. t. m. imadè liep sprovod sa glasbom, prisutni bijahu pako svi c. k. kadeti, naši Hrvati i množina ljudstva. Nek bude zato javno izrečena zahvalnost svim, koji učestvovaše sprovodu pokojnikovu, a naime gg. kadetom, koji sakupiše novacah, da bude sprovod tim sjajniji.

Još će se sakupit novca, kojim će mu se stavit spomenik te urezat u kamen njegovo čestito ime, da znade i tudjina, kako Istranski Hrvati nezaboravljaju svojih preminuvših domorodacah.

Lahka mu crna zemlja!

Ivan Karabaić
pravnik.

Imenik družtvenikah
BRATOVŠĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Preč. g. kanonik zagrebački Gajdek sakupio je kod sebe na dan, na koji je bila glavna skupština družtva Svetojeronimskoga, 31 f. za „Bratovšćinu hrvatskih ljudi u Istri.“ Evo imena gg. darovnikah:

Toma Gajdek kanonik f. 5, Ivan vitez Trnski pukovnik f. 2, Petar Zoričić prof. f. 1, Gjuro Kranjčić veliki sudac f. 1, Radoslav Lopašić županijski podbilježnik f. 1, Gustav Barabaš podarhidjakon f. 1, Pavao Belas župnik f. 1, Mirko Belas župnik f. 1, Ljudevit Sartori podarhidjakon f. 1, Josip Turković župnik f. 1, Ivan Lisac župnik f. 1, Dr. Gjuro Posilović prof. f. 1, Dr. Fr. Iveković prof. f. 1, Ivan Pliverić prevendar f. 1, Ambrosij Grdić kateheta f. 1, Stjepan Kućas kateheta f. 1, Antonij Kovačić kapelan f. 1, Cvjetko Rubetić kateheta f. 1, Gjuro Šimončić kateheta f. 1, Stjepan Niemčić kateheta f. 1, Andrija Friš vojnički kapelan f. 1, Mihail Vukovac kapelan f. 1, Antonij Vidović kateheta f. 1, Gustav Baron prefekt f. 1, Milan Stanisavljević prefekt f. 1, Stjepan Kos kateheta nvč. 50, Franjo Vojaković prefekt nvč. 50, svi u Zagrebu. — Kažimir Jelušić u Kastvu u godišnji prinos f. 1, Franjo Bukovec kapelan u Žminju u kap. f. 2 a u god. prinos f. 1, Ivan Benedik kapelan u Hrušici u god. prinos f. 1, Ivan Matulja oštar u Matuljah u god. prinos f. 1, Pop Šime Milovčić u Belom na otoku Cresu f. 3.

Svota f. 40. — Ukupno sa zadnjom svotom f. 1290.—

U 2. broju „Naše Sloge“, u imeniku družtvenikah Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri, mjesto „Lindarić“ čitaj „Linardić“, i mjesto „Grgorivić“, „Grgorinić.“

Dobro sjeme, dobar plod, dobra ljetina.

Akoprem je ta izreka u obće dobro poznata, to ipak jošte danas toliki gospodari proti njoj grieše. Često puti uzme se upravo sa neoprostivom nemarnosti ono zrnje s tavana (poda) za sjeme, koje se gori nalazi, nepazeć tom prilikom na to, da to sjeme nevalja, budi toga radi, što vrieme spravljanja žita nije povoljno bilo, budi napokon toga radi, što možebiti nije prošla godina gledc ljetine onako uspjela, kako bi to bilo željeti. Zrno, koje je ma na ikoji način trpilo, nesmije se nikada za sjeme rabiti. Neka mi niko neprigovori, da je preskupo u takovom slučaju novo sjeme kupovati. Trošak će biti malen, a dohodak svakako veći, nego što bi ga zločesto sjeme donjelo. Očitiji je svakako upliv roditeljah na lik, veličinu itd. kod životinjah. Kod ovih je radi njihove veličine i ostalih svojstvah laglje opaziti upliv, nego li kod maljušnoga zrnca. Nu što valja za životinje, to valja za bilje. Je li sjeme dobro, je li njiva dobro i ljepo priredjena, to će i bilina dobro uspjevati i dobru ljetinu dati, kao što dobro uspjeva i dobre vlastitosti razvija životinja, ako je od dobre pasmine i dobro gojena.

Koli mnoga svojstva predjih na životinju djeluju, uvidja se iz hiljadu i opet hiljadu slučajevah. Premlada životinja nemože svojim potomkom onoga dati, česa sama jošte nema, a preživjela opeta ne onoga, čega više nema.

U vrtljarstvu imademo bilinah (raztežah), koje su nekih organah (djelovah) lišene, a imademo ih opeta, koje iste organe u suvišku imadu, a napokon i takovih, koje redkosti proizvode. Tako n. pr. kozjak, koga smo predugo umnožavali lučicom, nedaje više sjemena, budući da je suvišnim postalo. Iz istoga razloga prestale

---

Istrija, kako ju naš čovjek dieli pogledom na pučanstvo razpada se u dvoje: u Vlašiju t. j. dio donji i zapadni, koji je bio pod Mletčani; i kraljevinu t. j. dio nutarnji, sjeverni i iztočni, koji je spadao pod Austriju, ili kako bi naš čovjek rekao, pod kralja. Prvi su Vlahi, što je isto što i Talijani, oni koji spadaju pod Italiju; a drugi Gorinjci, Kraljevci, Bezjaki. Odkale je ovo posljednje ime neznam, nu da ga Talijanac sa svojim „balbettanti, quasi ignari della propria lingua“, nije pogodio, to mu jamčim. Hotio bih da popita naše Kraljevce, poznaju li svoj jezik; a rado bih čuo što bi mu odgovorili na onu talijansku udvornost!

K toj pasmini hrvatsko-srbskoj spadaju na dalje:

„c) Čići — od ciccia, što u vlaškom znamenuje „stričević“, naziv, kojim se izmjenice zovu ili od prečeste porabe slovke č (lettera ci) koju zvonko izgovaraju — od kojih jedan dio govori srbski, drugi prema iztoku hrvatski, smjesa su njeka prastarih Srbah i Hrvatah. Ovi gorani razlikuju se od ostaloga okružujućega jih pučanstva tipom, koji nas sieća rimskoga: pače njeki hoće da proizlaze od Rimljanah ne samo s njihovoga tipa, već i s jezika rimskoga ili vlaškoga, kojim govorahu prije dva vieka i kojim govore jošter u njekih svojih selih n. p. blizu Učke.“

Tu je pisac sam sebe preskočio. Veli, da jedan dio Čićah govori srbski a drugi hrvatski. Taj je našao odgonetku zagonetki! Sada će filolozi u Čićariju, da prouče razliku izmed hrvatskoga i srbskoga govora. Ovi Čići su njemu opet smjesa prastarih Srbah i Hrvatah, a malo niže tvrdi, da su potomci Rimljanah, da su Rumunji. Dosljedno tomu Hrvati niti su Slovjeni već Rimljani. — Znamo, da mu se grusti kazati istinu, priskočimo mu dakle mi u pomoć. Pred Hrvati se stanovničtvo rimsko povuče u gore, te bude nazvano „vlahi“; a danas još rieč „vlah“ i „vlaški“ znamenuje isto što „Talijan“ i „Talijanski.“ S vremenom se ovi prisiljeni ipak občiti sa Hrvati, pohrvatiše. Nemože vam u glavu, kako se je taj živalj vlaški, koji i danas druge narodnosti na dolnjem Dunavu proždire, mogao u životu hrvatskomu utopiti! Svakako se mora priznati, da je taj živalj hrvatski žilav i kriepak. Pogledjte preda se!

Evo kako vrhu toga naš pisac zdvaja: „d) veći dio slovjenskoga stanovničtva kvarnerskih otokah, koje se čini da je prije smjesa različitih pasminah, koje se malo po malo pretočiše u hrvatsku. U njekih selih (kao kod Poljicah na otoku Krku) govorilo se je do pred malo desetakah ljetah rumunjski (???!), sada posve izginuo.“

Tako! Neda mu se ravno priznati, da su Hrvati naši otočani, već je to smjesa raznih pasminah, a jedna od tih je rumunjska, kojoj danas traga neima. A zašto se ta romunjska pasmina nije radje potalijančila, ta bio bi manji korak nego do hrvatstva, a k tomu tute Mletčani-talijani gospodovahu? I tomu mora da je uzrok.

(*Svršit će se.*)

su mnoge riedke vrsti krumpira cvasti, jer smo iste pred više vremena prije cvjetanja izkopali. Sjeme, koje se spravlja od lana ili konoplja prije, nego li je isto podpunoma dozorilo, rodi bilina veoma malenu i kržljavu (zanetečenu), tako, da ćemo za koju godinu od našega ljepoga i velikoga lana i konoplja imati patuljne vrsti. Repica, koju žanjemo toga radi nješto prije nego li posve dozori, da zrnje nepogubimo, biva svakom godinom sve to manja. Puštajmo pako poslije, da ta izrodjena vrst opeta posvema dozori, to čemo ju opeta do mala u toliko povećati, da će svoju prijašnju veličinu zadobiti. Moći je dakle vrsti životinjah i bilinah u njihovoj kakvoći i umanjiti ili zakržljiti, ali opet i podići, ako se za njihovu reprodukciju poslužimo vlastitostmi i svojstvi onakovih vrsti, koje su kadre ono od sebe dati, što drugim manjka, da ih uzmognemo brojiti u red dobrih vrsti. Neki vrlo vjesti gospodar izvješćuje nas, da je glede toga osobito zanimivih pojavah doživio. Kod njega se slučilo, da je na njegovoj njivi djeteline, koja je u jesen prekrasno izgledala, u proljeće posvema nestalo. Lišće se sgurilo, stabljike prestadoše rasti, a najveći dio se usuši, te ju neka vrst gnjilosti pritisne. Tu bolest pripisao je on ponajprije tlu, zatim vremenitoj nepogodbi, ili sličnim takovim mogućim uzrokom, ali na zločesto sjeme nije pomislio. Nekoliko godinah kasnije žeo je isti gospodar, prije nego li je posve dozorila raž, što ju je za krmu zasijao, a nije ju mogao u pravo doba potrošiti. Žeo ju ponješto zeleno, a zrnje, na vidik zrijelo, nije valjda jošte stepen potpune zrijelosti postiglo; to sjeme zasije on na novo, da imade u proljeće krme. Sjeme je prekrasno izklijalo i potjeralo, nu zatim lišće požuti i zakržljavi, te bi tlo tako jako svake biline lišeno da ga je morao preorati i na novo zasijati.

I tu se je svašta nagadjalo, nu pravi razlog zakržljanju spomenute raži ostao je i nadalje nepoznat.

Napokon zasije naš prijatelj u sljedećoj godini na prostoru od 3 hektara (nješto manje od 2 rali), koji je liepom repom urodio, ječam sa djetelinom. Dvie trećine njive zasijao je sjemenom od srednje kakvoće, koga je dobio sa djetelišta ne posve dozrela, a ostali dio sa sjemenom prve i najbolje vrsti. Za vrieme žetve ječma bila je djetelina posvuda jednaka i liepa. Pošto je visoko narasla, pokošena bi prvi put u listopadu, te se je sve do prosinca liepo držala. U to vreme usušilo se mnogo stabljikah na onoj strani, koja bi zasijana sjemenom srednje kakvoće, te od to doba počelo se stabalje u tolikoj mjeri sušiti, da u proljeće od sve djeteline ništa nije preostalo do nekoliko busenah i grmićah; svega drugoga posvema je nestalo, tako, da se na to ništa nije moglo računati. Bilina, činilo se, da je podjedjena kakovim kukcem, pak samo one stabljike, koje su po svoj prilici od najboljih i najjačih zrnacah potjerale, ostale su, te su dale srednju košnju, budući da je njihov broj vrlo malen bio. Kod druge košnje činila se krma nešto jačom nu ipak je ostala još uvjek kržljavom. Na onoj strani njive, koja bi zasijana sjemenom prve vrsti, bila je vrlo liepa i jaka, te se činilo, da ovdje uzrasla djetelina nije od iste vrsti sa onom, što je na prvom komada uzrasla. Tom prigodom sjeti se izvjestitelj nevaljalosti svoje prve djeteljine, isto tako i prenavedene raži (šegale) i ošte nekih pšeničnih sjetvah, koje je isti udes postigao.

Ako dakle i nemožemo uztvrditi, da sve visi o sjemenu, jer dobro sjeme, zasijano u zlo obradjeno tlo, može i zlim plodom uroditi, kao što i s druge strane srednje sjeme u dobro obradjeno zemljište zasijano, može i dobar plod donijeti, to možemo ipak iz mnogih primjerah i opažanjah uvjereni biti, da je izbor sjemena vrlo važan, te da nemožemo dosta žrtavah doprinieti, samo da dobro i posvema zrelo sjeme dobijemo i zasijemo. *G. L.*

Istarskim vinogradarom,

Po primorskih se krajevih nalaze dobre vrsti trsja, n. pr. refoška, rebule, terana, itd. a ja sam čestje puti sudio još kao učenik na gospodarskoj školi u Gorici, da bi na primorskih tlih morala sjegurno dobro rasti i roditi i vrst trsa **šipon** (mosler), koja se nalazi kao glavni nasad po svih ljutomerskih vinogradih u Štajerskoj, gdje proizvadjaju Ljutomerci na daleko poznatu izvrstnu „ljutomerštinu.“ Spomenutu se šiponu dopada jako topal vinograd, u kojem se nalazi većim dielom tlo miešano pjeskom i dobro pognojenom prsti. Kod vode ima ova vrst trsa slab napredak, dočim pak jako ljubi suh zrak. Šipon ostane po ljutomerskih vinogradih mnogo godin mlado trsje. Šiponovo je vino jako, jer imade 13—13.5% alkohola, što je mnogo za hladnu Štajersku zemlju. Ljutomerci šalju daleko ovo vino u botiljah po f. 1.60 nvč. bokao. Primorci, ovo vino veseli srdce i težački trud obilo plaća. Ako tko želi po veoma nizkoj cieni po poštarskom pouzetju „šiponovih rozgah“ (schnittreben), može jih dobiti iz Ljutomera 100 komadah po 10—15 novčićah. Sada je tomu vrieme. Tko hoće, mogu mu i ja poslužiti, samo neka mi se oglasi „listnicom“, i ako tko ne znade saditi rozgah, ja ću ga drage volje podučiti, kako ima raditi. Ujedno upozorujem svakoga, da mu se netrieba bojati nikakove trsne uši iliti philoxera vastatrix, jer joj kod nas u Štajerskoj neima glasa.

U Ljutomeru u Štajerskoj 5. februara 1875.

Pernišek Blaž
podučitelj.

Različite viesti.

* **Nj. Veličanstvo Cesar** pomilovao je 249 tamničarah, koji su bili zaprti u koparskoj tamnici.

* **Edinost,** slovensko političko družtvo ustanovljeno u Sv. Ivanu u Verdelji za tršćansku okolicu, imalo je na Sviećnicu, dne 2. Febr. prvu obću skupščinu, kojoj je prisustvovalo prieko 300 osobah. Gosp. Nadlišek, zastupnik okoličanah u tršćanskom gradskom vieću i saboru, otvorio je zanimivim govorom sjednicu, u kojoj bi jednoglasno izabran za predsjednika g. Dr. Bizjak, a za podpredsjednika g. Nadlišek.

* **Metričke mjere nevaljane.** Doznaje se, da se odmala poslala u ove naše strane velika množina metričkih mjerah, koje se nesmiju rabiti, jer nebjehu kao što Ministarstvo od dne 20. Nov. 1873. prepisuje od policije potvrdjene. Nova će se metrička mjera svuda uvesti dojdućom godinom 1876., zato lahko može svaki jošter počekati, dok budu mjere potvrdjene, jer će u pregledavanju metričkih mierah, sve krive mjere biti zaplienjene.

* **Poštarske naputnice (Assegni postali),** kojimi su se dosle slali novci samo po našem Cesarstvu, odsle unapried moći će se slati u Njemačku i u Švajcarsku.

* **U Trstu** prošle se godine 1874. rodilo 4595; oženilo 1090; preminulo 4528, i to 2409 mužkih i 2119 ženskih; izmedju preminuvših broje se 3144 oženjeni i 447 udovacah.

Sa tršćanskoga tržišća.

Prošloga tjedna prodalo se u Trstu 1800 vaganah (stari) kukuruza 1800 po f. 4.55 do 4.60 za 116 ℔. Pšenici, jačmenu i zobi nebijaše prodaje. Masla po željeznici došlo 120 centah iz Štajerske, najveći diel za izvoz, a drugo za gradsku potrebu, plaćahu ga do f. 54—54.50 po centu. Speh po 36—37 f. cent debeo, tanak f. 34—35: poradi nemarnosti u kupovanju trgovina teška. Kava (kafè) Rio najfinija 48—58 f. Capitanio f. 48.— Ceylon 56—57 f. i 65—68. Moka 71 f. po centu. Secer (cukar) u prahu f. 19 do 20 for. neima prodaje. Ulja u prošlom tjednu čuda se prodalo i bi još više bilo, da nebude strašna bura dohod brodovah zabranila. Kameno ulje (Petrolj) podigoše 10 nv. po centu. Traženje veliko, depositi mali, dakle ciena veća; prodalo se je 1500 Barilah po f. 8.50 bez skonta. Pirinač (oriž) prodaja hudja od f. 9.25—11.75 po centu.

Ték Novacah

pòlag Borse u Trstu od 1 — 16 Februara 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.21	—	5.21	5.20	5.20	5.21	—	5.21	5.21	5.21	5.21	5.21	5.21	—	5.21	—
Napoleoni	8.91	—	8.91	8.89	8.89	8.89	—	8.89	8.80	8.80	8.80	8.80	8.80	—	8.93	—
Lire Inglesko	11.16	—	11.16	11.17	11.16	—	—	11.17	11.17	11.17	11.17	11.17	11.17	—	11.17	—
Srebro prid (aggio) . .	105.50	—	105.50	105.50	105.40	105.50	—	105.50	105.65	105.65	105,65	105.60	105.65	—	105.85	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmiorno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine višo poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalazo se *Via Nuova N.° 4 piano 1.*

Godina VI. **U Trstu 1. Marča 1875.** **Broj 5.**

Pogled po svietu.

U Trstu 28. veljače 1875.

O carevinskom se vieću govori, da će se odgoditj dne 14. nastajućega ožujka. Offenheim bio je proglašen nekrivim! Jako se govori o promjeni sadašnjega ministarstva, dapače već se imenuje i pokoja osoba, koja bi imala stupiti u novo ministarstvo. Nu od naše stranke neka se još nitko nenada boljim vremenom. Naše vrieme nije došlo ni ovaj put, a i bolje po nas što nije, jer se još zrak nije do kraja razčistio ni u protivničkom, ni u našem taboru. U ovoj zagušujućoj maglini toli na jednoj, koli na drugoj strani, neda se početi ništa izviestna i stalna. Nam je za sad dosta da znamo, da vrieme gradi i razgradjuje, pak da mora i da hoće prisvietiti sunce i pred naša vrata. Ta vjera i to živo osvjedočenje neka nas nutka i bodri na neumoran rad i na slavensku u Austriji slogu, pak što budemo do dalje i teže stradali i trpili, to će biti sjajnija i stalnija naša konačna pobjeda.

Ugarska se još jednako uvija pod težkim bremenom svoje novčane stiske. Kolovodja lieve stranke, Koloman Tisza, da donekle pokrpa svoju jadnu domovinu, odrekao se tobože svojih političnih mušicah, pak se sviet od dana do dne nada i u Ugarskoj novû ministarstvu, slivenû iz svih tamo obstojećih stranakah; al kao da nitko nevjeruje u uspjeh njegova rada, dokle se i tamo nepostavi državi drugi temelj, temelj naime pravde i pravice.

Njemačka je sva zabunjena od silne glasine, da se knez Bismark misli povući sa javnog života, pa u miru gledati, kako se razvija njemačko jedinstvo. Već nagadjaju, tko će mu biti nasljednik, al jih je nekako strah, da na Bismarkove gusle njemačkog jedinstva nezna pravo guditi, nego Bismarkova ruka. Katolička se crkva u Njemačkoj nije ni danas podala i neće, dapače njemački su biskupi krepko prosvjedovali proti nekoj Bismarkovoj okružnici, po kojoj bi se rad umješati u papin izbor po smrti Pija IX. a papa Pio u drugoj okružnici sasvim odobrava postupak i držanje njemačkih biskupah glede crkvenih njemačkih zakonah. Niemci zovu rad toga papu buntovnikom. Al je onda buntovnik svaki, koji brani svoja prava proti makar i uzakonjenoj sili!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću dne 15. prošloga mjeseca

Pošto je g. poslanik Dr. Razlag opozvao svoj predlog, hoću ja ipak da o prvom dielu toga predloga prozborim. Vrh toga ću reći koju na podupiranje drugoga diela njegova predloga, koji je bio primljen od g. poslanika Pflügel-a. Što se tiče prvoga diela onoga predloga, mislim, da bi se imao primiti iz ljubavi do čovječanstva. Mislite si, moja gospodo, jednoga otca, kojemu je jurve 60 godinah, a bavi se obrtničtvom, ili poljodjelstvom, pa mu mora jedinac sin u vojničku službu.

Obrt i poljodjelstvo taru običajno sve krieposti čovjeka, zato je i naravski, da ljudi u starosti od 60 godinah nisu već za nikakvo djelo. Oni su zato prisiljeni, da izruče tjeranje obrta i opravljanje poljodjelstva drugim ljudem, radi česa propada obitelj svaki dan u sve to veće siromaštvo. Najbrže će mi tko reći, da je takvim starcem slobodno, da si oni izprose na temelju §. 17. vojničkoga zakona vremenito oslobodjenje svoga sina od vojničke službe. Ali, moja gospodo, promislite malo, kako je težko to oslobodjenje dobiti.

Najprije treba, da se starac otac podade u ono mjesto, gdje se nahodi dotična vojnička komisija, a to mjesto je često putih veoma daleko. Promislite na primjer, da je onaj koji prosi, 90 godinah star ili posvema sliep. Zakon netrpi nikakva iznimka; starac mora da ide do komisije. Ona ga točno ogleda, da vidi, jesu li uzroki takvi, da mu se oslobodi sin. Po smislu §. 38. vojničkoga zakona mora komisija strogo postupati u izpitivanju dotičnih dokazah i faktičnih okolnostih.

Naredjeno joj je naime, da iztraži, jesu li one tjelesne i duševne mane, na temelju kojih je prošnja za oslobodjenje položena, takve naravi, da se nije nadati da će ozdraviti; nadalje, je li molitelj posjeduje toliko imanja, da bi mogao lahko upravljati svojim gospodarstvom kroz tudje ruke; naime nebi li mogao drugim dati u najam svoje posjedovanje. Sve te okolnosti pruže komisiji povoljnih uzrokah, samo ako hoće, da bude nešto stroga, da molbe neusliši; ako se vrh toga jošte uzme obzir na sve one formalnosti, koje su u 39. §. spomenutoga naputka propisane, onda je još teže dobiti oslobodjenje. Radi toga mora molitelj kod onoga, koji ima u rukama matice (knjige) iskati svjedočbu rodjenja i smrti, da na takov način dokaže stanje svoje obitelji. To je pako veoma težko, osobito u onih krajevih carstva, gdje nisu nego od malo vremena uvedene pravilne matice. Nadalje mora doniet svjedočbu, koja potvrdjuje, da uprav nije za nikakvo djelo, te ta svjedočba mora biti potvrdjena od občinskoga glavarstva i podpisana od dviuh svjedokah, koji imaju sine pod novačenjem. Vele težko je dobiti svjedočbah i naći u malih mjestih takvih svjedokah, koji bi znali čitati i pisati, to je naime težko osobito u onih krajevih carstva, gdje do sada ima malo pučkih školah.

Toga radi često se putah dogodi, da molitelj išće vremenito oslobodjenje na temelju §. 17. vojničkoga zakona, jer mu je skorom nemoguće nabaviti sve za tu stvar potrebne dokaze i svjedočbe. Ali tim nije još konac težkoćam i neugodnostim, jer ako molitelj prvi put dokaže, da nije za djelo, ipak mu to nekoristi, kad mora kod drugoga novačenja opet donesti spomenute svjedočbe i dokaze, pa isto tako i kod tretjega.

Usljed tih strogih naredbah je dakle veoma težko, da tko sbilja bude oslobodjen. Predstojeći predlog cilja na to, da se unese zakonito mnjenje, te naime pripozna, da otac jednoga jedinoga sina, odnosno djed jednoga jedinoga unuka, koji je jurve 60. godinu navršio, nije više za djelo; a to mnjenje u toj je okolnosti temeljito, pošto se težko može misliti, da je tko u takvoj starosti za djelo; — i pošto je vele mučno, kao što već rekoh, dobiti u tu svrhu takvih dokazah, koje zahtieva vojnički zakon. Radi se dakle o tom, da se preinači §. 17. vojničkoga zakona u tom smislu, da se zaključi ona zakonita supozicija, iz koje po tom sliedi, da svi drugi zahtievi, koji su tamo propisani, obstoje, pa zato da nije temeljit strah slavnoga odbora, da bi naime ta promjena protivna bila duhu i slovu 17. §. vojničkoga zakona. Pošto dakle obiteljski odnošaji oštro zahtievaju, da se taj 17. §. vojničkoga zakona preinači, kad su već promjene zakona i drugih manje važnih slučajih učinjene, pošto će se napokon riedko kad rabiti predvidjeni slučaj, nemogu nego da prvi diel toga predloga visokoj kući što vruće preporučim.

Što se pako drugoga diela toga predloga tiče, naime onoga diela, gdje se radi o daljem obsegu §. 25. vojnič. zakona, ja mislim, da ista pravica zahtieva, da se taj predlog primi. U državi u kojoj svi državljani uživaju jednake pravice, ima biti svakomu slobodno stupiti u onaj stališ, koji mu je najmiliji. Tomu pako nije tako u Austriji, odnosno na svećenički stališ odkad je uveden vojnički zakon; jer onaj mladić, koji bi dovršio gimnazijske nauke posle 20. godine i htio stupiti u svećenički stališ, nebi mogao to učiniti, budući mu uprav vojnički zakon, kao što su već to dokazali moji predgovornici, a osobito gospodin poslanik Veber takove zaprieke stavlja, da u taj stališ nemože stupiti. Ja dobro znadem, da usljed previšnjega riešenja Njegovo Veličanstvo Presvjetli Cesar uzdržao si je pravo, da kad ter kad oslobodi koga od vojničke službe; ali znadem i to, da se takova pomilovanja nemogu lahko dostignuti, pa to je svakako dokaz, da je taj zakon u tom obziru nepodpun, te da se je tim htio samo provisorno popraviti. Kad se dakle vidi, da zakon nije podpun, tada ga treba popraviti, pa taj zakon, mislim, bi se uprav tim popravio, kad bi se drugi diel toga predloga primio. Ja dakle stojim za to, da se primi taj drugi predlog.

Odgovor g. Lassera

Ministra nutarnjih posalah u sjednici od dne 15. Februara t. g. na upit, što ga je dne 29. Aprila 1874. upravio nanj g. Vitezić.

„U svoje i u ime svojih dotičnih drugovah imam čast na ta pitanja ovo odgovoriti: Što se tiče slučajah u prvom i drugom broju polag odnosnih izviešćah je stvar istinita, da su se ti slučaji dogodili, pa se je zato od financijalne oblasti poreznim uredom naredilo, da se imaju ravnati u smislu ravnopravnosti narodnoga jezika. Pošto dotične naredbe zemaljskih oblastih zadovoljuju zahtjevam obadviuh slučajah, od dotičnih Ministarstvah je suvišna svaka druga naredba.

„Što se tiče pitanja o 4. br. Ministarstva nutarnjih posalah i prava polag svojih načelah ne nahode potrebe svcobćega pravila u smislu upita, buduć su se spomenuti slučaji u jednom jedinom mjestu dogodili i buduć nima tužbah kod političnih i sudbenih oblastih u Istri glede porabe jeziku u dopisivanju stranakah. Ministarstvo pravosudja je odredilo dne 15. Marča 1862, br. 865, 27. Januara 1866. br. 137, i dne 20. Oktobra 1866. br. 1861, da se rabi kod sudbenih razpravah polag potrebe slavenski jezik, pa te naredbe zadostoju potrebam u vršenju pravice, a u imenovanju činovnikah kod političnih i sudbenih oblastih u Istri uzima se obzir na posebne narodne odnošaje.

„Vrh toga obća naredba, kao što je ona Ministarstva nutarnjih posalah i pravosudja od 20. Aprila 1872. za Dalmaciju, nebi bila u Istri praktična, i to zato ne, jer su ovdje mnogovrstna slavenska narječja, u kojih se govori pa i najzad i zato ne, jer tamošnje slavensko pučanstvo ne razumije pismeni slavenski jezik."

Još je živ!

Dà, još je živ. A tko to? Čekaj, potrpi se malo, pak ćeš znati; čuj dakle. U Trstu su neke novine po imenu „L'Osservatore Triestino." U broju 288 toga lista od dne 15. decembra lanjske godine čitao se dopis nekoga iz Kopra, koji povieda po prilici ovako: „Tuga i žalost, koje stanuju u kaznionicah ili tamnicah, dale su jučer mjesta za malo časa veselju i radosti. Na koncu prve školske godine u kaznionici bilo je izpitivanje. Na tom izpitu bilo je puno ugledne i čestite gospode, državni odvjetnik doktor Šrot, kotarski ili distriktualni kapetan, koparski župan, nekoliko profesorah i još mnogi drugi, med kojimi i jedan pukovnik ili kolonel s nekoliko vojničkih častnikah. Izpitivanje kaznjenikah počelo se u slavjanskom oddielu. Najprvo odpievali su uznici pučku pjesmu za presvjetloga cesara uz glasbenu spravu, što no se zove „harmonium." Po tom su ih pitali duhovnici nauk kršćanski, a učitelj Kristofić ih je pitao: čitanje, slovnicu ili gramatiku, računstvo, opis o zemlji, povjestnicu, mjerstvo, prirodopis, naravoslovje ili fiziku i nauk pjevanja i sve to liepo na hrvatskom i slovenskom jeziku. Tri popjevke na tri glasa, jedna bogoštovna a dvje narodne, su slušateljem veoma ugodile. Po izpitu rekao je neki uznik iz Crnegore prekrasan govor, dokazujuć, da je valjano odgojenje djetca, a i mladićah i odraslih ljudih potrebito i velmi koristno pojedinim ljudem, občinam, cieloj državi ili cesarstvu i svemu družtvu čovječanskomu; jer ljudi dobro odgojeni i naučeni pokoravaju se drage volje božjim i ljudskim zakonom, a neuki i sirovi prestupuju ih lahkoumno i često, pa samo gledaju, kako bi se izmakli zasluženoj kazni ili pedepsi. I pošto je taj bistroumni govornik crnogorski prizvao svojim drugovom ljepo na pamet svekoliko dobro, što su ga uznici postigli u prošastoj školskoj godini, živo je zahvalio presvjetlomu cesaru, što je on milostivo dao ustanoviti u tamnici tu dobrotvornu školu. Dovršio se izpit u tom slavjanskom oddielku kaznionične škole, koja ima dva razreda, djeljenjem darovah, koje su dobili šestorica najboljih i najizvrstnijih obojega razreda; a po tom čitala se još imena onih, koji su se odlikovali i predobili druge uznike dobrim ponašanjem, pomnjivostju u djelu i napredkom u učenju. Tako se dokončalo izpitivanje u slavjanskoj školi. Po tóm je bio red na talijanih. I za njih su u tamnici dva školska razreda, u kojih se je sve obavilo kao i u slavjanskoj školi. Izmed talijanah izustio je liep govor neki tirolac. Taj govornik zahvalio je najprvo čestitim gostom ili poslušaocem, što su svojom nazočnostju pokazali, da velmi ciene i štuju potrebu i znamenitu korist školskoga poučavanja. Pripomenuo je dalje, da napredak samim znanjem nevriedi niti valja baš ni brsljivoga boba prema dobru odgojenju čudi i srdca čovječjega. Toga uzgoja uznici da nisu imali, za njihovu nesreću da nisu bili za mladosti pomnjivo i dobro odgojeni. U kaznionici da su ih ljubeznivo učili i gojili svećenici i učitelji, pa da znadu sad svoje dužnosti, ter da im se je pokazao put, kojim mogu još doći do valjanosti i poštenja. Još je izvanredni propovjednik: Ima u tamnici i takovih nevoljnih nesrećnikah, koji su imali dosta nauka i naputka, kad su bili mladi; i to baš nam je dokaz i upućuje nas, da je zgoljno poučavanje i pusto znanje bez dobra odgojenja čovjeku ubitačno, smrtonosno oružje; i zato je govornik prosio roditelje i Bogom ih zaklinjao, da zamrze na one škole, iz kojih se nastoji i gleda izčupati i izguliti s korenom iz mehkanoga djetinjega srdca ćut bogoštovni i sveti strah božji; neka roditeljem ogadi ona škola, u kojoj se ne uzbudjuje, nebrani, nekriepi nebesna ljubav prama Bogu i porodici ili familiji, prama bližnjemu i otačbini premiloj, neka se čuvaju one škole, u kojoj se djetca i mladići nepriučavaju i vježbaju tako, da im zlo omrzne, a dobro da im omili i odraža, pa da ga radostno i tvore i ovršuju: dà, i one škole neka se klone i čuvaju, u kojoj neuče njihovu djetcu, da obiknu i privade se trudu i muki, stradanju i nevolji, štednji i mudru gospodarenju itd. itd. Po tom su talijanski tamničari pjevali na svoju, djelili su se darovi, čitala se imena upisana u zlatnu knjigu, i uz gromoviti: „Evviva il nostro graziosissimo imperatore" „živio naš premilostivi cesar Franj Josip" končala preljepa i preradostna svetčanost u koparskoj tamnici, uznici, kaznionici."

Tako si ti, moj dragi štioče, s menom skupa dozvao na pamet sve do kraja svetčanost žalostnih tamničarah, a ti nisi doznao još, koga išćeš, tko je onaj koji je još živ, a ni toga neznadeš, je li taj nepoznanac živ na tvoju radost ili na krutu žalost tvoju. Taj neki, koji je još živ: to ti je devetnaesti paragraf izmed onih pravah ili pravicah, za koje se veli, da su osnova ili temelj drugim pravom, pa se zato i zovu temeljna prava. Taj 19. §. ili oddielak zakonski (a on se naznačuje ovako: §: dvjima kljukama, valjda zato što se njim laglje ulovi, tko nezna ili nehaje zanj): ta paragraf naredjuje i zapovieda, da svakomu narodu pripoda pravo, da mu se djetca u školi uče i goje po materinskom jeziku. Po toj dvostrukoj kljuki morale bi dakle biti škole po selih u Istri slovenske i hrvatske. Ali podeštati, po našu župani, od kojih su neki talijani a drugi šarenjaci, s pomoću nekih krnjelah prognali su iz naših školah naš mili i liepi hrvatski jezik, i skupa s njim i 19. §., pa se u Istri mislilo, da nije ni živ već, dok nije razglasio „L'Osservatore Triestino", da je živ, zdrav i veseo u koparskoj tamnici, gdje se talijanski tamničari u školi uče svakojakim ljepim i koristnim stvarim po svojem talijanskom, a slavjani po slavjanskom jeziku. Nu vidiš li dakle čudne stvari; tko bi bio iskao 19. §. u tamnici u Kopru, da nam nebi bio povjedao vladin list „L'Osservatore." Svakomu tamničaru u Kopru otvore se vrata, ako ne prvo, a najdalje po dovršenju desete godine njegova tamničevanja. Pouzdano se dakle nadamo, da će i naš tamničar, glasoviti 19. §. (reci paragrat) postignuti toli željnu pravicu i slobodu, ter se nastaniti po svih slavjanskih mjestih i selih u Istri. A morda će ga i pomilovati, i pustit ga doskora na vidjelo istarskoga žarkoga sunca; ta on nije samo pravedan nego je još i diel temelja glavnim pravom i pravicam narodah u Austriji, kojimi se carevinsko vieće hvali i diči. Priporučamo našega brižnoga tamničara namjestniku u Trstu baronu Pino, kojemu pravdoljubivost slovenci dosta hvale, i ministru Stremayer-u, koji valjda već more i više mari za pravicu, nego li šarenjaci i po koji tvrdoglavi krnjel u našoj Istri.

Književne viesti.

Iz Mudropojke „La divina commedia" od Dante Allighieri-a, Pakla — Spjev I. Ponašio za pokus D. A. Parčić. U glavotoku 1875. Serafimski tisak. — Ovo je naslov, piše „Narodni List" malomu zvežčiću, što je ovih danah izašao iz čedne tiskarnice, za koju malo tko još da znade, ali koja je kadra oživiti i najbolje narodne nade. Ta je tiskarnica u glavotočkom samostanu na otoku Krku. Zasnovao je u dobri čas, nazad nekoliko mjesecî, neumorni O. D. Parčić dobitci od književnih svojih radnjah, da bi njom narodnoj knjizi, navlastito staroslovenskoj, pomagao. Tko dobro poznaje vrlog otca Parčića, nemože sumnjiti, da on neće plemenitu svoju namjeru izvesti. „Serafimski tisak" već je počeo častiti zapuštenu našu glagoljicu, pa s njom kiti svoj vlastiti naslov. Radošću čujemo, da je namjera M. P. O. Parčića što prije popuniti i izdati zadnji dio „Ulomakâ", kô što i glagoljsku slovnicu, nezaboravljivog književnika, vaj, rano ugrabljenog našoj domovini, kan. I. Berčića. Uz to nastoji on da doskoči i drugim svagdanjim potrebam staroslovenske naše liturgije, a ne zapušta blagoslovljeni rad ni na ostalim književnim lijam, kô što vidimo iz liepog prevoda I. spjeva Allighieriova, što evo sada izda občinstvu za pokus, a na uspomenu mladomisniku veleč. bratu S. Frana Stjepanu Ivančiću, da „zadobjeven hrabrošću bude koristan redu i narodu." Slava vrlomu rodoljubu, koji znade tako plemenito shvaćati potrebe, njegovati amanete zasužnjene naše domovine.

„Zabavne knjižnice“, što ju izdaje vrla naša primorska tiskara u Kraljevici, izašao je II. dio, svezak VII. a početak romana Viktora Huge **Devedeset tri.** Ciena mu je, kao što i svakomu prijašnjemu zvezku, samo 10 nvč. Preporučujemo našim čitateljem što toplije to krasno poduzeće na uvaženje!

FRANINA I JURINA.

Ju. Znaš, Franino, ča sam čul?
Fr. Ča?
Ju. Zač Šarenjački zastupnici va Beču niš negovore.
Fr. Zač?
Ju. Ač da se vlih jezik vade.
Fr. Tako kad misle govorit?
Ju. Kad budu drugi put izabrani.
Fr. A ja, ako budu!
Ju. To sam otel i ja reć, ač bi mi bilo pravo žal, da se za niš muče.
Fr. Kako za niš, kad imaju 10 fiorini na dan!

DAVORINU JURIĆU.

UMRO U GRADCU DNE XXXI. SIEČNJA MDCCCLXXV.

Spjevao prijatelj mu A. K.

Davorine! „moje milovanje“,
„Oj srdašca moga polovica“,
Već te nima — crna te zemljica
Proždrie — moje nečn naricanje. —

Smrt najbolje nama biljke žanje
Kruta! borce hrabre sve nam smica —
Žaluje za tobom moja žica,
Njom ne zuji skladje nekadanje.

Piev žalostni nad grobom mrmori
O propalih tvojih nadah zbori — —
Cvielu njenu plač se i moj druži,

O gubitku velikome tuži:
Svod uj! smrknu neba istarskoga
Sa zvijezde sjaja prekrasnoga.

O cvati i plodu.

(Prevadja Alfred Oreškoviċ.)

IX. Nekoliko riečih o plodovih i njihovom odgojivanju.

Na zreloj trešnji nemožemo mi upravo nijedan dio cvati opaziti, osim traga jednog diela cvati.

Zrela je trešnja usavršena plodnica, koja se je nalazila nekoć u čaški. Čaška je odpala, a plodnica stoji čvrsto sada na stabličici, koja je nekoć nosila čašku. Na trešnji neima dakle čaški ni traga te samo široki rub stabličice, koji je na trešnji, a da se nije srasao s njom, pokazuje mjesto, na kom je bila nekoć prikopčana čaška.

Gore na trešnji pako jest većinom maleni izdubak uvjek, pako fina glavica i to je mjesto, na kom je vrat bio, koji je odavna sagnjio, odpao te samo ovu otvrdjenu glavicu ostavio.

Istim načinom, kano što raste trešnja, rastu i sve vrsti voća, samo s tom razlikom, da se kod mnogih ne nalazi plodnica u čaški, već izpod čaške cvati. Tako opažamo na zreloj jabuki gore nekoliko sagnjitih listićah, u kojih se sredini nalazi pučić.

Listići su sagnjita čaška, a pučić je isto tako ostanak sagnjita vrata. Na zreloj su jabuki dakle jasniji trazi njezine cvati, no na trešnji. Zato pako nije stablika jabuke tako široka ruba, kano što je stablika trešnje te je bolje zarašćena plodom.

Da nebi tomu bilo tako, pala bi jabuka, svoje prilične težine radi još u početku svoga dozrievanja sa drveta. Isto se to opaža i kod kruške. Kod ogrozda i ribiza moći ćemo takodjer opaziti, da se i ovdje na najgornjem dielu ploda nalaze sagnjiti listići, koji su takodjer zadnji ostanci čaške nekdašnje cvati.

Jako bi nam milo bilo, kad bismo mogli na koncu reći koju o soku plodovah i o njihovoj boji; ali to je stvar, koju još nije znanost dovoljno razjasnila. Najpomnijimi iztraživanji nije se još dokazalo, da su tvarne sastojine, koje su potrebite za rastenje bilinah, kod jedne biline drugačije, nego li kod druge. Promatranjem se je doduše opazilo, da stanovite biline oduzimaju tlu, iz kog su nikle, stanovite tvari, koje se takodjer kod plodovah nalaze. Neimade li tlo više tvari, ove vrsti, neuspjeva više bilina na njem. S toga se i gnoje polja, da dobije tlo opet podobne tvari, koje su mu oduzele lanjske žetve, pak zato i spada k tomu promatranjem i izkustvom stečeno znanje, da se znade, čim se mora gnojiti polje, da uzmogne donieti stanoviti plod.

S toga sadi ili sije poljodjelac često izmjenice razne vrsti koristnih bilinah na jednom te istom polju. Gdje oduzimlje žito tlu one tvari, koje samo treba, ondje neće na godinu uspievati, dočim korun (krumpir) još dosta tvarih u tlu nalazi, da uzmogne uspievati.

Šta se tiče vrstih voća, nije pošlo znanosti za rukom da dokaže, koji je uzrok da budi koja voćka stanovitu vrst ploda donaša, pak uzrok se tomu nalazi jedino u još neizpitanoj različitosti, koju samo biline posjeduju, u nekoj sili, koja jim je u postanku dana, samo takove cvati i plodove donositi te oduzimati zraku i tlu samo njima prijajuće i potrebite tvari, a ne druge. Isto tako uči nas izkustvo, da možemo same plodove oplemeniti umjetnimi sredstvi, kad naime plemenitije ogranke iste vrsti ciepimo u drva, ili kad pelud plodovah prinesemo k cvatim iste vrsti.

Sve naše bolje voće oplemenjeno je tim načinom te je velika zasluga za čovječanstvo razširivati ovo oplemenjenje te se više njim baviti, no dosada.

Čudnovato je, da od pojedinih ogranakah jednog te istog drveta možemo dobiti plodove različitih svojstvah tako n. pr.: kisele i sladke trešnje, kruške i jabuke; nu ta umjetnost jest ograničena, a ovo oplemenjenje ide onda za rukom, kad neobstoji medju plodovi bliza rodbina.

Tako saznaje čovjek iztraživanjem pojedine tajne naravi te ju kadkad i sili, njegovim namjeram i voljam služiti; no njegova umjetnost imade kano i njegovo znanje granicah te uvjek mora ipak čovjek slieditи njezine tragove i poštovati njezine zakone.

Neukû Nauka.

Naskoro će svaki gospodar preduzeti ožujačko pretakanje vina.

Višekrat se dogodi da vino zaudara lagvom (bačvom). Ali imade jedno sredstvo, koje vinu mahom oduzme taj neugodni miris (duh), a to je papar. Uzmi za svako vjedro (baril) vina po jedan lot papra; samelji ga na krupne (debele) komade; stavi u jednu vrećicu, zaveži dobro to okolo pipe (cannella), koju tada odčepi u vrećici te ostavi da vino ciedi kroz vrećicu i kroz papar u podstavljenu posudu. Papar ima to svojstvo, da oduzimlje vinu takov miris, bez da mu i malo škodi, ako dodje s njim u doticaj.

A. N.

ODGOVOR

Piscu H—n. članka „Kastavske občine“ uvrštena u broju 2. „Naše Sloge.“ *)

Kad mnogo postovani g. pisac nebi sam proti sebi sijaset razloga obarajućih svaku vjeru njegovih tvrdnja u svojem članku iztaknuo, meni bi nuždno bilo, da čitavu razpru o kojoj on sam toliko govorka istinitimi navodi opišem; nu ovako pozivati mi se jedino na protuslovja g. pisca.

Evo ih: pa neka sudi vriedni čitajući svjet.

Tvrdi g. pisac da je odavna imjetak zajedničke Občine Kastav razpisan ipak na 26 podobčina te da je tiečajem više godina vladao običaj da su niekojim občinarom više komada zemljišta od tog zajedničkog imjetka ustupljeno pram namirbi odpadajuće pristojbe od šta je občini do 80,000 f. gotova dopalo što sačinjavaše glavnicu občinsku neuračunav ovamo jošte one svote što su unišle od prodana lesa iz šume Lisine.

Tvrdi nadalje da postoji strahoviti nered od više godina u občini Kastav, i to poglavito s toga, što razni občinari uztežu se plaćati kamate od dužnih glavnica, o čega uprav da je zastupstvo občinsko prisiljeno bilo uzeti u zajam 50,000 f. za uzmoći namiriti tekuće troškove občinske uprave.

Dakle netočnost plaćanja kamata od samih občinara iz Breze i Ružići proizvco je nered da je nestalo ne samo glavnice od 80,000 f., nego Brezani i Ružići te nitko drugi izazvahu potrebu ogromna zajma od 50,000 f.!

*) Za ovaj dop's odgovaraju oni, koj su na njem podpisani, a mi ga štampamo zato, da pružimo priliku našemu kastavskomu dopisniku, nanj odgovoriti i tu stvar bolje razjasniti. Ured.

Čim se može takova nepodobština u upravi občine opravdati? ničim, — jer ako svi ostali občinari do Brezana i Ružići — brojem neznatnih — namirivaju kamate, to je očiti dokaz da se je občinskom glavnicom vrlo nevoljno baratalo, čim je občinsko zastupstvo moralo uzajmiti za prvi mah ne malu svotu od 50,000 f.

Nečuveno, al istinito. G. pisac znao je izkititi svoju lamentaciju neslogom, ali je zaboravio izpitati i pouku dati samu sebi te občinskom glavarstvu, da se nalazi na krivu putu, kad hoće samom netočnosti plaćanja kamata od strane Brezana i Ružići, dokazati propast glavnice od 80,000 f., dočim se na ova mjesta sa svakog gledišta i u svakom pogledu nije ništa doselc iz občinskog imjetka potrošilo dosljedno da niti dosad neplaćeni kamati u tom razmjerju uzev nemogu biti toli ogromni da su izazvali još ogromniji zajam od 50,000 f.

Nijednom Brezanu ni Ružiću nije ni na kraj pameti pomisliti za neslogom i odruženjem od svoje starodavne i slavne občine Kastav, — to objedjivanje nije nego prevejano zavadjanje lahkovjerna puka, da se zastru stari griesi loše uprave, — nego Brezani svjestni si svojeg prava ustahu da učine kraj neredu kojega Kastavski prvaci Bog zna dali ne navlaš podržavahu.

Nesloga potiče od ovih prvaka, jer se nepostaraše, da občinsku imovinu jednako za sve občinare nerukovode; bilo njim skrbjeti sa da i uboga svim zapuštena a k tomu bez valjane komunikacije odaljena Breza, bilo kako god od te ogromne glavnice i još ogromnijega zajma štogod zadobije. — Što se je dosad učinilo da djeca iz Breze mogu slagljega naužiti se blagodati škole? ništa. Što je občinsko zastupstvo poprimilo, da Brezani bližje do crkve doći mogu? ništa; a velim što se je bar namjeravalo odrediti, da se naša izolacija bez puteva dokine? polak stare navade ništa. —

To su griesi težki i pretežki za koje će odgovarati i g. pisac članka i Kastavska gospoda pred Bogom i svjetom, — nami je pako javno izjaviti zlobnom klevetom najme da stanovnici Breze i Ružići siju razdor i rovare proti jedinstvu naše občine. —

Toliko za sada, a u buduće bit će toga više — komu god i preko nosa.

Sliedi jedan podpis i sedamnaest križah.

Različite viesti.

* **Sprovod** nj. prenzvišenosti, pokojnoga biskupa Bartolomeja Legata, što se ovršio u sriedu dne 17. pr. veljače, bio je izvanredno sjajan, da je Trst težko ikada sjajnijega vidio. Sprovod krenu izpred biskupske palače u devet sati, a stopram u jedan se sat po pôdne razišao. Mrtvački lies je nosilo osam svećenikah, a četvero držalo s jedne i s druge strane prevešene prieko njega duge i široke svilene trakove. Pred liesom hodjahu u nepreglednoj povorci siromasi gradske Ubožnice, pučke i sredne škole gradske i državne sa svojimi učitelji, vojnička glasba, pjevači stolne crkve, svekolike bratovšćine, samostansko i svjetovno svećenstvo, kapitul stolne crkve te zastupnici kapitulah, koparskoga, porečkoga, krčkoga, piranskoga, novogradskoga (Cittanuova), goričkoga i ljubljanskoga. Izpred samog liesa hodao je, kao obrednik, presvjetli i prečastni g. Juraj Dobrila, biskup porečko-pulski. Lies su s jedne i s druge strane krilili s gorućimi sviećami u ruci odielci bratovšćinah, Lloydovi mornari, peljari (piloti) tršćanske luke i gradski vatrogasci. Lies su sliedili pokojnikovi rodjaci, osoblje biskupske kancelarije, gradsko vieće, gradski magistrat, trgovačka komora i sve mjestne c. k. oblasti, onda zastupstva pokrajinskoga sabora, kotarskih kapitanatah, gradskih viećah i drugih oblastih iz Kopra, Pirana, Izole i Miljah, kao takodjer zastupstva svih inovierskih zadrugah tršćanskih i nebrojeno množstvo svieta. Za sprovodom idjaše odielak gradske stražare, pokojnikov hintov (karuca) zajedno sa više hintovah najodličnijih tršćanskih obiteljih, a na koncu odielak straže obće sjegurnosti. Ulice bijahu dubkom pune, kud je sprovod prolazio zatvarali se dućani, a konsuli stranih državah i u luci domaći i tudji brodovi svih vierah i narodnostih razvili u znak žalosti svoje zastave na pol motke. U 11 sati prispje sprovod u stolnu crkvu, gdje je biskup Dobrila odslužio za pokojnika svetčanu sv. misu, počastni pako kanonik koparskog kapitula, g. Petronio, držao pogrebni govor. Za tim, poslje propisanog crkvenog obreda, pokojnik bude odnešen u kapucinsku crkvu, a sutradan spuščen u naručenu rakvu, gdje počivajuć u miru čeka blaženo uskrsnuće. I tako bude konac žalostnomu obredu, kojega će se tršćani i svi tršćansko-koparski biskupljani još dugo i dugo spominjati, zazivajuć pokoj duše svojemu nezaboravljivomu pastiru.

* **Kapitul** ovdašnje stolne crkve sv. Justa imenova usljed smrti biskupove biskupskim mjestodržcem kapitulskog predstojnika, g. Dra. Josipa Schneidera.

* † **Baron Kostantin Reyer**, obće štovani tršćanski veletržac, preminuo je ovdje prošloga utorka u 74. godini svojega vieka, a prošloga četvrtka uz najsjajniji sprovod bude propraćen do svojega vječnoga počivališća. Govori se, da je ostavio od 18 do 20 milionah forinti imetka.

* **Marvinska kuga** prestala je u svoj Istri te je c. k. Namjestničtvo dignulo kontumacijske naredbe od dne 5. Decembra 1874.

* **Nj. Preuzv. Namjestnik Rodić** javio je dalmatinskomu zemaljskomu odboru, da je usljed želje po saboru izjavljene naredjeno, da će sve tiskanice (stampiglie), pečati i grbovi javnih uredah u Dalmaciji biti pisani i hrvatskim jezikom. — A mi Istrani, nismo li i mi austrijski državljani, pa kad će se i nam dati bar nešto?

* **Razdieljenje županijah i podžupanijah** u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji po novom ustrojstvu biti će sliedeće: županija riečka u dvie podžupanije sa sjedištem na Rieci i u Delnicah: žup. zagrebačka u četiri podžupanije, sa sjed, u Karlovcu, Jaski, Sisku i Zagrebu; žup. varaždinska u tri podžupanije, sa sjed. u Krapinskih Toplicah, Zlataru i Varaždinu; žup. križevačka u dvie podžupanije, sa sjed, u Koprivnici i Križevcih; žup. belovarska u dvie podžupanije, sa sjed. Belovaru i Križu; žup. požežka u dvje podžupanije, sa sjed. u Pakracu i Požegi; žup. virovitička u tri podžupanije, sa sjed. u Virovitici, Djakovu i Osieku i napokon županija sriemska u dvie podžupanije, sa sjedištem u Vukovaru i Rumi.

* **U Dubrovniku** ustrojilo se novo znanstveno družtvo imenom „Sloga."

* **Crnogora i Turska**, reć bi, da će se za stalno sada pomiriti, jer kako se čuje, zastupnici velevlastih obećali su knezu Nikoli, da će oni svom silom nastojati, da se po njegovoj želji poruši ono 20 kulah, što su jih Turci u posljedne doba podigli na crnugorskoj granici, a i da se medje stanovito postave.

* **Friedrich** c. k. fregada 13. prošlog mjeseca dospiela je u Hongkong. Momčad je zdrava.

* **Igrači na lot prevareni.** Prigodom smrti ovdašnjega biskupa Legata, igrači na lot su ovdje u Trstu u sama dva dana igrali 60 tisućah firmah u svoti od 36 tisućah forintih, a da nije ni jedan što dobio. Iz toga se vidi, kako sliepi i neumni ljudi izvuku iz džepa i zadnji novčić, pa ga stave na lot ludim ufanjem, da će tobože dobiti. Bilo bi vrieme, da već kada tada vlada odpravi tu igru, osobito ubogu puku vele škodljivu.

Objava.

Častim se objaviti p. n. občinstvu, osobito onim iz ove okolice, da otvorih trgovinu kože svake vrsti na veliko i malo uz najnižu cienu, što se može dobiti u ovih krajih.

JOSIP CIOTTI
u Kastvu.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 28 Febraara 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	—	—	—
Carski dukati (cekini) .	5.20	5.21	5.21	5.22	5.22	—	5.22	5.22	5.22	5.22	5.21	5.21	—	—	—	—
Napoleoni	8.90	8.90	8.90	8.91	8.91	.	8.90	8.90	8.91	8.91	8.91	8.91	—	—	—	—
Lire Inglesko	11.17	11.17	11.17	11.17	11.17	—	11.17	11.17	—	11.17	—	11.17	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	105.50	105.50	105.50	105.65	105.65	—	105.80	105.80	105.85	105.85	105,85	105.85	—	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i političui list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova* N.° 4 *piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 16. Marča 1875.** **Broj 6.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. ožujka 1875.

O čem se sad najviše govori u svoj Austriji, to je put Nj. Veličanstva u kraljevinu Dalmaciju. Nj. Veličanstvo će prispieti u Trst dne 2. travnja u jutro. Tom prigodom će odkriti kip spomenik, što su ga postavili tršćani njegovu bratu, pokojnomu nadvojvodi austrijskomu i caru Meksikanskomu, Maksimiljanu.

Dne 6. travnja će se sastati zemaljski sabori. U Českoj se spremaju k novim izborom, što su bili odskora na novo razpisani. Radi načina, kojim se svršio Ofenheimov proces, sve strane novine viču na austrijske porotnike.

U Ugarskoj kao da su našli sidro spasenja u novom ministarstvo, jer mu sva zemlja čestita dobar početak. U Hrvatskoj bit će imenovani novi veliki župani.

U Njemačkoj tjeraju proti katoličkoj Crkvi mak na konac. Sad da će katoličkim svećenikom uzkratiti i plaću iz državne blagajne, ako se nepodvrgnu svibanjskim zakonom. Na isti način da će se postupati i sa činovnici.

U Franceskoj ima svega dosta, rodoljublja, duha, znanja i bogatstva, samo neima sloge, kakvu da si dadu vladu, jednovladačku ili republiku. U Španjolskoj mladi kralj Alfonso kao da je već sit svoje časti, jer s jedne ga strane stišću napredujaci, a s druge natražnjaci i Karlovševci, koji su mu i ovih danah vojsku ružno potukli. U Srbiji svaki bi pravi Slaven i domorodac želio da se tamošnje državne stvari mudrije i bezstrastnije razvijaju.

Dopisi.

Iz „Slovenskoga Naroda" vadimo sliedeći dopis iz Istre.

Bravši (čitavši) Lasserjev odgovor na Dr. Vitežičevo interpelacijo, mislil bi vsak, da v Istri se uraduje (piše u uredih) Slovencem slovenski in Hrvatom hrvatski. Da temu nij tako, razjasnim slovenskemu narodu in sploh občinstvu, kako se v Rovinju v Istri spoštuje §. 19. Pisatelj teh vrstic je 14. apr. 1874. neki vdovi naredil svedočbo siromaštva, da bi potem ne plačala pristojb in kolkov (buli) v nekoji pravdi. Ova svedočba bila je pisana v hrvatskem jeziku. Dne 16. aprila prinese mi vdovica svedočbo nazaj, govoreć, da činovnici c. kr. preture nijso jej hoteli prejeti, ker je ne razumejo, buduć, da je pisana „in ščavo." Pisal sem potem v Rovinj na dotično sodnijo, zakaj da nijso hoteli sprejeti moje hrvatske svedočbe, a do denes čakam odgovora. Lasserju moj: „hic Rhodus, hic salta!"

Evo drug dogodjaj! 25. aprila 1874 sem naredil zopet svedočbo siromaštva neki drugi ženi, tudi hrvatsko. Da bi žena ne imela praznih potov in ne gubila časa, naredil sem pod hrvaški original celo italijanski prevod! Dragi bralec (čitatelju)! Ti misliš da sem zdaj ugodil, a motiš se. Žena mi prinese zopet nazaj mojo svedočbo in neki drugi papir (papir je bil tako lep, da sem si mislil, da je bil uže (jur) tam, kamor cesar peš hodi) na katerem je bilo zapisano: „Il certificato di povertà dev' essere scritto in lingua italiana e non in *illirica* colla traduzione in italiano." Podpisa nij bilo! Zakaj ne? Kadar psa tepeš, ti rep mej noge stavi. Lasserju moj: „Hic Rhodus, hic salta!" (Kdor hoče videti ta list, na razpolaganje mu je, še ga hranim.) Omne trinum perfectum, dragi bralec! 16. decem. 1874 imeli smo jaz in 2 kmeta posla v preturi v Rovinju. Mej tem, ko nas sodnik zaslišuje, začel se je pisač, kateri niti mahu pod nosom nema, smijati poruglijvo, bodoč, da eden mojih kmetov, Šime Brajnović, ene same samcate besede nij izgovoril v florentinskem narečji. Šime Brajnović, kateri dosta dobro govori italijanski in ga nij sram, da nosi hrvatsko nošnjo i da je duhom i telom Hrvat, zavrnil ga je z oštrimi besedami tako, da je pisaču volja prešla, se rugati Hrvatu, korenjaku, poštenjaku. Tako se spoštuje lepi hrvatski jezik i naš čislani (častni) hrvatski narod v Istri vsled lepoga §. 19. Lasserju moj: „Hic Rhodos, hic salta!"

Upamo pak, da ne bode to dolgo trajalo, i da se bode naš jezik bolj spoštoval. Narod hrvatski v zapadni Istri počel se je buditi iz svojega spanja, katerega je spal 1200 let odkar se je naselil v Istro. Pomogla je k temu dosta naša tržaška „Sloga." „Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri", katero društvo ima lep namen, Istranom slavjanske krvi pomagati, da pošljejo svoje otroke v višje šole. (Dobro bi bilo, da bi i Slovenci se malo ozrli na to bratovščino.) Lepo število (broj) hrvatskih Istranov je v naucih v Gradci i drugje, polagoma bodo došli i oni v javno službovanje v Istro, in onda pak bodemo „viribus unitis" stali „kakor zid ograde" proti navalo na našo slovansko narodnost.

Ko bi mogli samo še na to priti, da bi i materijalno bolje stali. Dolga je veliko. Komu pak smo dolžni? Italijanom in Karnijelom! Pri lanskih volitvah (izborih) v direktni „reichsrath" so v zapadnej Istri zmagali Italijanaši z malo večino. A skoro vse glase so dobili s tem, da so rekli: „Kadar ti je potreba turkinje, kdo ti jo da? Li ne Italijan?" Ko bi imeli mi istranski Slovani narodno štedivnico (hranilnicu, šparnu kasu) bi bilo vse drugače. Pa kar še (još) nij, lahko še bode.

Italijani znajo, da njihovemu vladanju nad nami bode svršetek, zato su nas začeli deliti. Ko so leta 1863, dne 13. januarja v poreškem zboru biskup Dobrila in pokojni plovan Jurinac stavili predlog, naj se zapisniki saborskih sej (sjednicah) ne samo italijanski, nego i slavjanski tiskajo, odgovoril jim je poslanec Parisini: „che gli slavi avrebbero diritto di veder pubblicati in slavo i resoconti della Dieta", pak da „Dieta" ne znaje, v katerem narečju bi se tiskali zapisniki ali hrvatski ali slovenski, kjer se Slovenci in Hrvatje ne razume mej soboj. (Sic!) Lani je profesor Dr. Benussi v Kopru, rodom Rovinjac, izdal neko geografijo Istre. On istarske Slovane še grši (grdje) razdeli, nego Parisini. On govori da so v Istri Savrini, Fučki, Čići, Srbo-Hrvati, čisti Hrvati, Morlaki, Črnogorci, Bezjaki, Vlahi itd. in da ti se ne razumejo mej soboj. Parisinu in Benussu bi odgovoril: „Medice! cura te ipsum." Vprašam vas, će li pravi Italijan razumeti Rovinjca, Vodnjanca in viceversa? A hodi po Istri od Slavnik-vrha do slavne Učke naše gore in tja do našega hrvatskega morja, razumemo se vsi in nijsmo „balbettanti, quasi ignari della propria lingua." Razumemo se vsi, kjer jedna mati nas je rodila. Dokaz podadem še večji v dogodku, pri katerem sem bil priča (svjedok) sam. Pri trasiranju železnice od Kanfanara v Rovinj bil je mej inženirji i jeden Poljak; govoril je s našimi ljudmi poljski in vsi so ga razumeli — resnica (istina) je, da vsake besede ne. — Govorili so delavci: „Ovo je naš čovjek, jer govori hrvatski, malo drugače zavija." Naši ljudje so govorili ž njim hrvatski i on „Poljak" razumel jih je. Gospodine Benussi! jesmo li „ignari della propria lingua?" Kad se razume Poljak in Hrvat, a Hrvat in Slovenec se razume še več! Gazite nas dolgo, a uzkrsnuti hoćemo, kakor ptič Feniks k lepšej bodočnosti. Opomnil bi vas na besede biskupa Dobrile, koje je govoril 13. januarja 1863 v poreškem deželnem zboru: „Il popolo slavo dorme, ma chi dorme non è morto: chi dorme si può svegliare e, svegliandosi, potrebbe farlo in maniera, che spiacerebbe forse all'elemento italiano." Ne žugamo (neprietimo) vam, nego samo rečemo: Vsakemu svoje, vsaki za se, a Bog vse.

U Tinjanu 11. marča.

Kao što je čitateljem „Naše Sloge" poznato iz raznih dopisah iz srednje Istre i iz Tinjanšćine priobćenih u „Našoj Slogi", u našoj obćini stanuju od pamtivieka sami samcati Slaveni izvan četirih obiteljih talijanskoga roda.

Dokle je crkva imala škole u rukama, u ovdješnjoj se je pučkoj školi podučavala mladež u svojem materinskom jeziku; a da bude pravo i pešćici Talijanah, učio se je i talijanski jezik. Onda smo svi zadovoljni bili, jer su se naravske pravice jedne i druge stranke jednako štovale.

Mi smo vazda mislili i za stalno držali, da se u pučkih školah ne radi o tom, da se tko nauči kakav jezik, nego o tom da se mladež iz sna probudi, i nabavi znanja u onih stvarih, koje su ljudem u obće a posebno kmetom za tjelesno i duševno življenje potrebne. Jeli sve to moguće u nerazumljivom jeziku? Nije. Ipak u

vrieme Giskrina Ministarstva bio je uveden u ovdašnju školu učevni talijanski jezik, te je sve dosle.

Hoće tko pitati, kako je bilo moguće, da su se naravske pravice ovdašnjega slavenskoga puka na taj način potlačile? To se je dogodilo evo ovako. Pod Ministrom Giskrom je bilo občinsko zastupstvo od strane Junte pitano, neka si ono učevni jezik za školu izabere. Onda je bio občinskim glavarom talijan. U tom obziru je on za se i za svoje dobro skrbio. Kmetski zastupnici, jer su ga radi mnogih drugih liepih sposobnostih štovali, jesu na sve njegove želje a tako i na ovu odgovorili i glasovali: *Štor šć, neka bude tako*, te najbrže nisu mislili, da će to biti na njihovu vlastitu škodu.

Ali naši občinari, vidivši, da škola svojim učevnim talijanskim jezikom ne napreduje, kao što je prije napredovala, nehtjedoše da šalju svoju djecu u školu. Bili su zato više putah multani i na kapitanat u Pazin pozvani. Oni su svagdje i svakomu odkritosrčno odgovorili: Dajte nam školu u našem materinskom jeziku, a mi ćemo drage volje svoju djecu va nju pošiljati. Pošto sve to nije ništa hašnilo, prošle je godine množina ovih občinarah upravila molbu na školsko zemaljsko Nadzorničtvo u Trst, u kojoj je svoju naravsku želju izjaviła, neka izvoli narediti, da se na temelju §. 19. uvede u školu slavenski učevni jezik.

Veoma mi je drago, što vam mogu sada javiti, da je visoka vlada u Trstu pravicu spomenute molbe spoznala i pripoznala. Ovih je naime danah školski zemaljski nadzornik g. Klodić pohodio iznenada našu školu, da vidi što i kako je, pa je učitelju strogo naložio, da od sad unapried imaju se podučavati naša slavenska djeca u hrvatskom jeziku. Tako je pravo, živila vlada!

Iz Žminja 27. veljače.

Na 23. tek. m. u jutro oko 8. satih u ovoj župničkoj crkvi obavljala se je služba božja za polakšanje duše pokojnoga našega miloga biskupa sa mašom i opelom, kojoj uzprkos nepovoljna vremena prisustvovahu osim svih ovdašnjih svećenikah i množina puka. Kmetski puk Žminjski uzpozna žarku njegovu ljubav prama pravici, njegovu plemenitost čustva, uzoritu dobrostivost, nečuvenu usterpljivost, i neumorenu njegovu radnju i nastojanje, kojim imade zahvaliti providjenje najlepše sgrade blizu ove crkve za stan sadašnjih pomoćnikah, kojoj para nima u cieloj Istri. S nebeske visine, gdje Njegova duša na krilu božjem mirno počiva, nadamo se, da će ona i odsele milo pogledati na uceviljene Žminjce, kojim je njegova uspomena sveta i nezaboravljiva. Lahka mu crna zemljica, Bog ga pomiluj!

Kastavske občinske stvari.

U opazki, uz koju ste štampali Odgovor na moj članak, što se čita u 2. broju vašeg lista pod gori navedenim imenom, vi ste, g. uredniče, rekli, da ga štampate zato, da mi pružite priliku, nanj odgovoriti i tu stvar razjasniti.

Ja sam vam zahvalan na tom pozivu, ali moram izjaviti, da ja nisam dužan odgovoriti na onaj Odgovor. A to nisam zato, jer se očito vidi, da pisac onoga Odgovora nije čitao mojega članka, pa ja neću da se s nikim iz objesti pravdam. To sam dužan i to hoću da dokažem.

Ja sam rekao u mojem članku, da je občina kastavska bila razdieljena na 26 podobćinah; a pisac onoga Odgovora veli, *da tvrdim da je imetak zajedničke občine kastavske bio razpisan na 26 podobćinah.* Razdieliti imetak je jedno, a občinu u podobćine drugo. — Ja sam rekao, da je občina kastavska, odstupivši občinarom po koji komad občinskoga tla uz malen interes, došla do glavnice od 80,000 f.; a pisac onoga Odgovora veli, da tvrdim, *da je od toga interesa dopalo občini do 80,000 f. gotova, koji da sačinjavahu občinsku glavnicu.* Kamo sreće da je tako, ali kolika nije razlika medju glavnicom od 800,000 f. u zemlji, na koju občina vuče i nevuče svojih interesah, i medju glavnicom od 80,000 f. u gotovu novcu, od tih tobože interesah. — Ja sam rekao, da su se u Brežane i Ružiće ugledali i drugi občinari, to u zatvaranju občinskoga tla bez znanja i dopuščenja občinske oblasti, to u neplaćanju občinskih interesah, pak da je taj nered nanio občini škode do 50,000 f., jer da se je morala posegnuti u občinske šume i čak zadužiti; a pisac onoga Odgovora veli, da tvrdim, *da je netočnost u platjanju kamatah od samih Brežanah i Ružičah kriva, što je nestalo ne samo glavnice od 80,000 f., nego da su Brežani i Ružići i nitko drugi izazvali potrebu ogromna zajma od 50,000 f.!* Gdje i kada sam ja rekao, da je nestalo tog kapitala i da se je občina zadužila za tolik novac? Pa ipak se to ponavlja tri do četiri puta. Kapitala od 80,000 f. nije nestalo i neće, jer zemlja, koja sačinjava taj občinski kapital, stoji još na svojem mjestu i hoće ostati. Česa je nestalo, jest interes na taj kapital. A to je sasvim druga stvar, kao što je druga stvar imati 50,000 f. škode, i opet druga, zadužiti se za 50,000 f.

I tim sam dovoljno dokazao, da pisac onoga Odgovora il nije čitao mojega članka, il ako ga je čitao, da mu je navlaš podmetnuo stvarih, kojih ja nisam rekao. U prvom mu slučaju nisam dužan odgovoriti, a u drugom se nedostojim.

Hoću da završim ovu izjavu, svetujuć Brežanom i Ružićem, kad budu hotjeli odsad unapred što pisati, neka išću pisca, koji čita pisma, na koju mu valja odgovoriti, kao takodjer, koji je voljan na nje sviestno i savjestno odgovoriti.

H—n.

Vriednost česta i duboka oranja zemlje.

Želimo li, da nam zemlje postanu plodnije i rodovitije, nego što su nam dosad bile, a mi jih orimo češće i dublje, nego što smo dosad činili. Većina naših težakah, ako ne i svi, misle da je gnojenje zemlje jedini uvjet njezina dobra ploda; a mi velimo, da

PODLISTAK.

ODZIV IZAZIVU.

„IV. Srbskoj pasmini spada nastavlja pisac: do 60,000 Srbah, što jih Talijani zovu Morlaki, koji biše prevezeni iz Dalmacije i Ercegovine XVI. i XVII. vieka. Napučuju zemlje dolnje Istrije med Mirnom i Rašom. Ovi se nalaze na najnižem stepenu poljodelske umetnosti: lieni su za radnju, osvetljivi i grabežni."

Pisac nametje ime, koga u Istriji nepoznamo. Zaključuje li pisac valjda odtale na srbstvo, što da iz Dalmacije i Ercegovine dodjosmo? Ljuto se vara. To odkada su u Dalmaciji i Ercegovini svi Srbi? Najmanje su ove dvie hrvatske zemlje sanjale o srbstvu u XVI. i XVII. vieku. Misli pisac možda na vjeru, po kojoj se počelo narodnosti dieliti? Nipošto! Mi smo svi Katolici, dakle opet Hrvati. Što je dakle na tom? Pisac je čuo negdje da i Srbi govore ovim jezikom, pak da nas još jače razcjepa, nazovi on nas Srbima. Ta nestoji ga do poteza pera. Nu neka izadje u junački naš narod pak će vidjeti, da su mu srbstvo španjolska sela.

Nesklada li se srbstvo oto sa odgovorom poreznoga ureda pazinskoga na hrvatski dopis?

Kako da je na tako nizkom stepenu baš taj dio naroda, koji je pod Mletcima bio? Tko u vjetar pljuje na obraz mu pada!

„V. vrhu toga imade u Istriji:

„a) do 250 Crnogoracah, spadajućoj k istočnoj crkvi, što no stanuju u Peroju blizu Vodnjana, a biše prevezeni god. 1657 od mletačke republike."

„b) U gornjoj raškoj dolini 3000 Rumunjah što jih ostali Slovjeni nazivaju Vlahi, a Talijani Ćiribiri ili Ćićiliani — zadnji ostatak naselbine rimske, koji se služe u svom familiarnom govoru, pokvarenim latinskim jezikom kao Rumunji u kneževinah podunavskih, jezikom kojim govorahu pred dva vieka i Ćići."

Za ove pod rubrikom V. neima pisac narodnosti, jedino kod poslednjih daje nam razumjeti, da su se i oni pohrvatili, čim kaže, da jih ostali (ili drugi — altri) Slovjeni nazivaju Vlahi. Nu zašto nije i ovim iz svoje pune torbe prišio koju narodnost? — Već je mnogo tih raznih slovjenskih pasminah natrpao, počastio jih sa smješnmi sa nikakovim imenom (jer dva imena su nijedno). Iztrošio se jadan, pak nije našao prišivka inoga, nego je ostavio na slobodu, neka jih uzme tko hoće i neka jih krsti, komu preostaje vode, jer se njegova presušila; a u nas vele: tko na grablje staje, grabljište ga po čelu bije.

Kimu nije puklo dosele med očima, kamo smjera učena razprava Ira. Benussa? Težkim srdcem priznaje, da ima Slovjenah više nego Talijanah; nu oni dolaze kao naseljenici, najamnici (coloni) samo, ne kao gospodari u zemlju, malo po malo ne u kompaktnoj masi. Zemlja dakle je talijanska. Hrvati nemogu zahtjevati pravo kakovo, jer bi onda i druge narodnosti po njemu izmišljene mogle isto zahtjevati. Neima dakle ine, nego da odnošaji postoje ištkošto dosele, da tako bude po logici talijanski-njemačkoj svima pravo!

Nu mi smatramo da je nastalo već „plemenitado tempore", pak ćemo gledati odsele ako i dosele nismo bili kadri, da svaki svoju ovcu strižc. A vi, istrijanski sokolovi! pokažite svakom budućom prilikom, da se je mudri vlaho preračunao, pak će i tudja knjiga biti prisiljena o vami drugčije sboriti. (*Sliedit ć.*)

duboko i često preoravanje zemlje nevriedi ništa manje od najboljega i najobilnijega gnoja. A doista samo onaj tko umije često i duboko orati svoju zemlju, znade se i najbolje okoristit priobilnim onim blagom, što no leži u utrobi ove majke neizcrpive, gdjeno se začimlje prvi život svake biljke, prvi zametak svake rastline.

Sadašnjimi njihovimi ratili naši težaži malo kada dopiru do plodovitih dolnjih slojevah njihovih zemaljah; te ovi ostaju još uvieke nepristupni svim onim zračnim uplivom, po kojih bilje taman žive. Sbog toga ove slojeve netaknute još nikada, nazivljemo zemljom cielicom, zemljom djevicom ili ledinom.

A ovi slojevi i jesu taman oni, ka kojima nam se je posegnuti i uteći, kad nas gornji svojim nerodom nevjerit počmu. Još neiztrošeni i neizsisani nikakvim biljem, ovi nam uzdrže u sebi netaknuta ona počela, kojimi se sjeme taman najbolje hrani, i kojim, da uzrode i uzplode, netreba drugo no da k njima pristupi sjeme sunčanimi ždrakami ogrijano.

Rekosmo gori, da nije gnjoj jedini uvjet plodovitosti koje zemlje, i da mnogokrat jedno samo oduboko preoranje vriedi najboljeg i najvrstnijeg gnjoja.

I zaisto, tko dobro gnoji svoju zemlju, taj u nju stavlja njeke sokove i plinove, kojimi se rastline hrane; dočim onaj tko nju duboko preorava, samo u njoj probudjiva one plinove i sokove hranitbene, koji se od prije tu već nahode, ali skriveni i zatrpani.

Duboko oranje i preoravanje zemlje tobolje nju mrvi i drobi: tim zrak u nju lakše prodire i brže se dodirava pojedinih njenih česticah, te ih raztvara i pripravlja, kako će ih sjeme lakše usisati i s njimi se lakše hraniti.

Pa što oranje dublje i niže, to i zraku pristupnija veća množina zemljenog liesa, te više gotovine plodu sposobne.

No zrak nije jedini uvjet i pomagač plodovitosti; njemu se hoće još dva drûga, a to vlaga i toplina. Gdje svega troga nije skupa, bilini ni žitka niti razvitka, jer bez svih trijuh nemože se u isto raztvorit ni pretvorit ijedno tjelo, bilo ustrojno bilo neustrojno. A i zbilje što je lakše, da se raztvori, nego li je meso i led? Ništamanje, stavimo li ova tielesa u mjesto zraku, toplini i vlagi nepristupno, ona nam se za vieke nepretvoriše ni u što drugo. Samo pristojnim i shodnim razmjerjem ovoga troga zemlja pravilno može obaviti ono tajno pretvaranje svojih ustrojnih sastavinah, koje taman nazivljemo plodovitošću. A sad tko će udesiti to razmjerje, ako ne često i doboko preoravanje?

Ako je jedna zemlja preveć tvrda i sbijena, ona će lasno izgubiti i zrak i vlagu; dočim će toplinu uzdržati, te stoga prije prisušiti i priplanuti, netom joj malo dažd uzmanjka. Ako li je, naprotiv tomu, zemlja čestim i dubokim preoravanjem postala prha i sdrobljena, biline će lakše u njoj sebi naći dovoljna zraka, topline i vlage, osim što će se i samo korenje njihovo lakše u njoj pružati i dubljiti, jer neće naći opornosti svom razmicanju u dumbinu ni u širinu.

U ovakovu će se zemljištu ista vlaga dulje uzdržati, dočim će korenje lakše i pravilnije razvijati žilice svoje.

Bilinam treba, da u zemlji svedjer nadju dovoljne vode; a to stranom, da uzdrže svedjer u obliku tekućnijem ona počela, koja one iz zemlje izsisavaju i koja imaju kolati po svemu ustroju njihovu a stranom opet, da tim lakše nadoknade njihovo svedjerno izparivanje kroza lišće. Razumie se samo po sebi, da će uviek prha zemlja uzdržati više vode nego li tvrda i sbijena, a uslied toga da će biti manje podložna zagrijavanju pod udarcem sunčanih ždrakah, te svojkrat i manjemu izparivanju i manjoj suši.

Svišc je uzroka daklen koristno zemlju orati na duboko, bilo što se tim samo bilje u njoj bolje učvršćiva, bilo što ono iz takove zemlje dobiva bolju i obilniju hranu.

(*Svršit će se.*)

Istarskim vinogradarom.

Radoštju mogu javiti, da spis o vrsti trsa *šipona* nisam zaman priobćio u 4. br. „Naše Sloge“, jer su se mnogi čitatelji toga lista poštom oglasili kod mene, da žele dobiti pouzetjem rozgah spomenutoga trsa — više tisućah. Sve to znači, da su Istrani baš vrli naprednjaci u ekonomičkoj struci. Zato živili istranski Slavjani!

Svi ti naručnici bili bi već dobili šiponove rozge, ali zbog prejake zime nemože i nesmije jih nitko slati u mokrom mahu da se ne pokvare. Nu samo da nastanu topliji dani, hoće im se odmah poslati.

Onim naručnikom, koji su me zaprosili podnku, kako imaju raditi rozgami, evo metodu ili način, u kojoj ja podučavam školsku djetcu o vinogradstvu:

Kad ti dodju rozge, odmah jih treba postaviti u vodu, i to avno 2 palca pozgoru. U 3—4 tjedna se već pokažu pupki. Sada nesmie vinogradar više čekati, nego odmah treba saditi rozge na tako zvanu razsadišću, da se pupki neumnle. Kad nisu rozge u vodi, treba ih odmah zaviti u mokru cunju, da neusahnu. Posadjene rozge moraj stati na razsadišću ne ravno, nego nagnjene. Rozge jesu duge 8—24 palca (blizu 50—60^{cm}). Rozga mora biti vrh zemlje blizu 0^{cm} (4 palca). Na tom rasadišću mora ostati rozga 2 godine, a stoto onda valja ju presaditi u vinograd. Svakomu vinogradaru treba znati, da rozge na rasadišću nemogu živiti bez vode, kojom jih valja kad je suho polievati po zahodu sunca.

Ljutomeru 9. marča 1875.

Pernišek Blaž
podučitelj.

FRANINA I JURINA.

Fr. Dakle zaprli su ga!
Ju. Koga?
Fr. Ča nisi štil u „Našoj Slogi?“ — Devetnajsti paragraf!
Ju. Ma ča je kriv?
Fr. Da je živ.
Ju. Al ćeju, ufamo se, i njega pustit jedanput na slobodu.
Fr. Moraju.
Ju. Da, ako nutre neumre.
Fr. O nebej se, Jurino, pravda i pravica su od vieka i do vieka, kako Bog!

Neukû Nauka.

Lahka pomoć proti uši iliti ušenci (čeperi i klopi) pri govedjoj živini jesu saje iz dimnjaka. Postave se saje u kakvu posudu i vodom naliju, da postane gusta i crnkasta sajevica. Njom se potom pere ušivo (šenčivo) živinče, i u kratko nestane uših. Druga sriedstva, kao n. p. tabak, živo srebro itd. nije dobro rabiti, jer ova živini lahko naškode.

***

O sjenju trsa. Poznata je stvar, da gubljenje soka iliti tako rečene vode, koja ciedi iz okah na trsu, ne samo jako škodi trsu i prikraćuje mu život, nego je takodjer uzrok, da trs manje i slabije rodi. Naši ljudi, u obće veleć, malo ili ništa na to nepaze, pak se je baš više puti čovjeku čuditi, kako nevoljan trs dade još i ono malo groždja. Al dobar će gospodar radi navedenih uzrokah uvjek nastojati, il da si rano (kao n. p. od mjeseca Februara do Josipove) obreže svoje trsje, il pa barem da namaže rane katramom od kamena ugljena. — Nego to, što je rečeno o trsu, valja i o svakom drugom stablu, i tim poljodjelci pozor!

Književne viesti.

Novi listovi. Od nove godine izlazi u Zagrebu jedan put na mjesec novi list za pouku hrvatskim seljakom u gospodarstvu pod imenom „Seoski gospodar“, a nestoji nego samih 50 nvč. za cielu godinu. Mi taj velevažni list našim seljačkim gospodarom što toplije preporučujemo. — „Vragoder“, humoristično-satirički list, izlazi u Senju svake nedjelje, ciena mu je 4 for.

Promjene u trščansko-koparskoj biskupiji.

Bjehu imenovani: Č. g. Kraljić Ivan, redovnik reda sv. Benedikta, plovanskim pomoćnikom u Mošćenicah; Č. g. Mahnić Ivan, kapelanom u Plaviji; Č. g. Grosman Eduard, plovanski pomoćnik u Buzetu, kapelanom u Trebiću. Preminuše: Dne 18. Januara Č. g. Anton Bonanno, privriemeniti kapelan u Plaviji, u 66. ljetu svojega života; dne 8. Februara M. č. g. Juraj Turčić, kanonik i plovan u miru u Dubašnici na otoku Krku; dne 1. Marča Preč. g. Elij Naz. Stradi, Predstavnik i Plovan u Kopru u 88. ljetu svoje dobe.

Različite viesti.

* † **Anton Dekorte.** Žalostnim nam je srcem javiti pranu smrt Preč. i veleljubljenoga g. Antona kanonika Decorte, koji je ovdje dne 7. tek. mj. u 56. god. svoje dobe od kapi preminuo u Gospodinu! Bio je rodom iz Pazina, te kao harni sin hrvatske istarske zemlje, na kojoj se rodio, branio je odvažno pravo i pravicu (kako on veljaše) našega dobroga naroda, podupirajuć napredak i narodno dobrostanje. Radi njegovih mnogobrojnih kršćanskih krieposti, ostavio je neizbrisivu uspomenu u srdcu svih njegovih prijateljah i štovateljah. Bog mu dao pokoj duši!

* **Naša bratja Dalmatinci** sve to odlučnije napredju na putu oslobodjenja svoje mile narodnosti. Oni slavodobitno timlju tamošnjim tolomašom i puljizom jednu občinu za drugom, pa i prošlih danah pobjediše u Korčuli. — Ali vi, bratjo Istrani, kad ćete se već jednoč i vi složiti i sporazumjeti, da si osvojite svoje županije, birajuć u nje podestate i zastupnike ljude, koji s vaše krvi i vašega govora? Al vam je morda bolje i volite, da vam u vašoj vlastitoj kući do smrti gospodari i zapovieda mala pšćicah krnjelah i šarenjakah?!!

* **Zadarsko poljodelsko družtvo** odlučilo je izručti Nj. Vel. Caru kad pohodi Dalmaciju spomenicu, u kojoj se predlažu više stvari na korist poljodelstva.

* **Za presušenje i uredjenje Neretve** carevinsko je vieće namienilo $4\frac{1}{2}$ milijuna for. Neima dvojbe, da će tu veleważnu odluku i gospodska kuća primieti, i nj. veličanstvo Cesar potvrditi.

* **G. Kikerec,** naš mladi i čuveni hrvatski slikar, zapustit će dojdućeg mjeseca Rim, da proputuje Dalmaciju i Crnugoru, namjerom da dovrši svoj rad o sabiranju slikah uzetih iz našega narodnoga života.

* **C. k. parnjača „Helgoland"** prispjela je, kako čitamo, nakon velike pogibelji, na Azorske Otoke, gdje popravivši krmilo i ostala, nastavi svoje putovanje.

* **G. Fröhlich,** poduzetnik istarske željeznice, netom bješe odputovao dne 21. pr. m. iz Vodnjana u Kanfanar, bi napadnut od šestorice lupežah, kojim morade predati sve novce, što jih je sobom imao u svoti od 600 for. Zločinci se dosle nisu našli.

* **Utopili se.** Dne 23. p. m. prispješe u Zadar, sa otoka Raba, Josip Grgurić-Smurinić, Pere Josipov Pezo, Marko Španjol iz Supetarske Drage, Jadre Furić i Ante Furić iz Mundanij, da prisustvuju jednoj parnici, što se je svršivala na 24. kod ovoga porotničkog suda. Pošto obaviše posle isti dan, prodjoše put Privlake, i tamo stignuvši u kasno doba noći zahtjevaše da ih Šime Begonja preveze do rata Prutne. Begonja nehtjaše radi brdjavog vremena i bure, ali sin mu Luka, prihvativši čamac tudjeg vlastnika, ukrca se s njima da ih preveze. Sutra dan Šime Begonja uznemiren što mu se sin još nebiaše povratio, odluči se poći u trag, i predišav na ostrov Puntadura, nadje čamac pri kraju i blizu istog dva mrtvaca, u kojima namah pozna dvojicu onih Rabljanah, koji su dan prije kod njega bili. Zalud najpomnjivije tražaše i ostale, jer nemogaše saznati o njihovoj sudbini, nu obće je mnenje, da su svi izginuli u valovima.

* **Kralj za zastupnika.** U občini Kornjarovi u Ugarskoj, videći ljudi da njihov bivši zastupnik u Saboru, general Dode, nije nikad ništa za njih učinio, namieniše izabrati zastupnikom kralja. „Kralj je, rekoše oni, i onako naš otac, zašto nam dakle nebi bio i zastupnik?"

* **Čudno vienčanje.** Prošloga se mesopusta udala žena u Českoj, kojoj je bilo 103 godinah, a vjereniku joj udovcu 60.

* **Ljetina** će ljetos, kao bi reći biti dobra. Vele da će za krutom i nenavadno dugom zimom nastati prijazno proljetje i ugodno ljeto, koje će nam donieti u izobilju kruha i vina. Bože daj!

* **Dvie sestre** Ana i Marija, plemkinje Jurmanove, rodjakinje bivšega ministra Giskre, nahodivši se u najvećem siromaštvu, poginuše prošlih danah ovdje u gradu od glada i zime!

Javna zahvala.

Svoj p. n. gospodi, koji su nam otcu, odnosno mužu, tastu i djedu posljednju čast izkazali, zahvaljujem se ovim u ime svih najsrdačnije.

U Kastvu 10. ožujka 1875.

Razcviljeni sin
Vjek. Spinčić.

Sa tršćanskoga tržišća.

Prošloga tjedna prodalo se u Trstu 7000 stari pšenice iz Dunava 118 ℔ star po f.6.55. Onda 3500 stari iz Tangaroka, 119 ℔ star po f. 7 — 2000 stari iz Albanije po f. 6.10 — 1000 stari ugarske po f. 5.75—6.30. Turkinje (kukuruza) 3000 stari ugarske po for. 4.42; Ovsa 1000 stari iz Albanije po f. 3 za 64 ℔. Sve vrsti žita prodaoci ponudjaju uz skonat. — Žir: bademi (mandule) ima malo, dobro se prodaju i u napredak bit će draže. Smokve 8000 ℔ iz Kalamata po f. 9.50 — Vuna iz Bosne 200 Balle blatna po f. 46, 120 Balle iz Preveza po f. 59 Cent. — Ulje dalmatinsko u bačvah po f. 22 po spudu, talijansko i grčko fino for. 30—35. — Za kože čeka se do malo vremena dopušćenje provoza naših kožah u Italiju, onda će prodaja biti bolja; ugarsko-austrijske volovje kože 15—25 ℔ f. 70—73, kravlje iz Kalkuta f. 60—80, skopčje dalmatinske f. 32—38 Cent. — Treska (bakalar) for. 17—20 Cent. — Mašla došlo po železnici 300 Centi iz Štajerske i Kranjske po f. 55—56 Cent, jako se išće za izvoz, ali budući da ga u mjestu neima nikoliko, ciena mu skače, tako da se danas plaća i do f. 59. — Špeh amerikanski f. 25—36 Cent. — Sećer (cukar) u prahu austrijski f. 19.25—20; Kava Rio f. 46—55 Cent, Malagar f. 55, Cejlon f. 55, Moka f. 71.

Br. 184.

Razglas.

Dne 31. Marča 1875. od 11. ure prije — do 1 ure posle polne, držat će se javna dražba gradjenja nove Crkve i zvonika u Rukavcu po narisu i proračunu, učinjenu od c. k. inženira gosp. Ritschl-a.

Ciena fiskalna jest for. 12871 novč. 94 a. v. Japno, koje je pripravno kod istoga mjesta, bit će poduzetniku navrženo.

Tko želi poduzeti ovu dražbu, ima položiti vadijum od 10%.

Tnalo i uvjeti iliti kondicije ove dražbe mogu se viditi najavivši se upravničtvu iste crkve u Rukavcu.

Glavarstvo občine Kastavske

dne 10. Marča 1875.

MAROTTI s. r.
Glavar.

Objava.

Častim se objaviti p. n. občinstvu, osobito onim iz ove okolice, da otvorih trgovinu kože svake vrsti na veliko i malo uz najnižu cienu, što se može dobiti u ovih krajih.

JOSIP CIOTTI
u Kastvu.

☞ **Ovomu je broju dodan prilog „Cienik sjemenja G. Popovića u Zagrebu."**

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1. — 16 Marča 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cekini) .	5.21	5.21	5.21	5.21	5.21	5.21	—	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	—	—	—
Napoleoni	8.89	8.89	8.89	8.89	8.90	8.90	—	8.89	8.89	8.89	8.89	8.89	8.89	—	—	—
Lire Ingleske	11.19	11.19	11.21	11.21	11.21	—	—	11.20	11.19	11.19	11.17	11.17	11.16	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	105.50	105.50	105.35	105.35	105.35	105.35	—	105.30	105.35	105.50	105.50	105.50	105.50	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova* N.° 4 *piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 1. Aprila 1875.** **Broj 7.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. ožujka 1875.

Put nj. veličanstva našega cara i kralja u Dalmaciju zanima više manje sve evropejsko novinstvo. Iz putnog programa, što ga štampamo i mi u današnjem broju, naši će čitatelji viditi, da se nj. veličanstvo neće dotaknuti samo Trsta i Dalmacije, nego da kroz Goricu ide u Mletke, gdje će se sastati sa Viktorom Emanuelom, kraljem talijanskim, a odanle u Pulu, odkud će 10. travnja krenuti put Zadra. Na povratku iz Dalmacije 10. svibnja svrnut će se na otok Krk i onda kroz Rieku vratit se u Beč, svoju prestolnicu. Na tom dakle putu dotaknut će se dva puta i našega istranskoga zemljišća, naime u Puli i na otoku Krku. Da će tom prilikom i naši zemljaci jedne i druge narodnosti izkazati svojemu caru i kralju dužnu mu viernost i odanost, o tom nedvojimo ni najmanje, jer ako je igdje obstanak i blagostanje pojedinih narodah uzko skopčan sa vladarskom obitelju, to je nedvojbeno kod nas u Austriji, koja bi se bez veza prejasne vladajuće obitelji bez traga razpala i razplinula.

Mnogi koješta nagadjaju, kakve će imati posljedice to carevo putovanje, naime za nas Jugoslavene. Mi nećemo da se upuštamo u ta nagadjanja, ali svaki može pojmiti, što se iskreni i pošteni ljudi bolje poznaju, da se to više ljube i paze, pak se nadamo, da će se izmedju prejasnog vladara i našega naroda usljed tog putovanja zametnuti seme sve to ljepšeg sporazumljenja, koje će u svoje vrieme uroditi najzavidnijim plodom po nas i po cielu državu. I u to ime kao vierni austrijski državljani mi nećemo prestati vikati iz svega srdca: Živio Franjo Josip I. na svom sretnom putu kroz Istru u Dalmaciju!

U Českoj prigodom novih izborah je i ovaj put nadvladala narodna stranka i to tako zvana staročeska. Mladočeska stranka velikom mukom nije proturala nego jednoga jedinoga zastupnika. To je narod, od kojega valja da se svi učimo žilavosti i političnoj dosljednosti i ustrajnosti, bez kojih se nećemo nikad dokopati svojih pravicah! Carevinsko se vieće odgodilo. Dalmatinski sabor poradi careva putovanja otvorit će se stopram 19. travnja.

Odkad Ugarskom Tisza vlada, Magjarom su počela opet krila rasti, pak se priete ne samo ugarskim narodnostim, nego i Hrvatom i u čem jih zakon od njih dieli. Takva politika mora spasti i opet na dva slova.

U Srbiji je knez Milan učinio red tim, što je razpustio narodnu škupštinu, koja nije imala narodnoga drugo nego ime, jer je svojom neumerenošću služila više svemu, nego li srbskomu narodu, zato je srbski narod i zahvalan svojemu knezu na njezinu razpustu. Niemce kao da je iznenadilo, što će se naš car sastati s Viktorom Emanuelom, pak se govori, da će svakako i stari car Vilim doći u Italiju, da mu stisne ruku. Niemce je strah, da se nesnuje što proti njim, a s druge strane Francezi bi bili toga veoma veseli, pa prama tomu koješta i nagadjaju. Bismark da je pisao talijanskoj vladi, neka prikrati papi slobodu, da nepiše okružnicah, koje kore njegovo postupanje naprama crkvi. Nu Italija da nije na to pristala. Isto tako da nisu pristale evropejske vlade na nekakvo drugo Bismarkovo pismo, polag kojega bi on već sad rado stati na put slobodnu izboru novoga pape po smrti Pija IX. Bismark se naprtio preveć svakojakoga posla, pa najbrže da mu neće moći svemu odoljeti.

Ministarstvo i ravnopravnost.

Kako su naši čitatelji vidili iz predzadnjega broja, ministarstvo je već kada tada odgovorilo na upit, što ga je nanj upravio naš zastupnik, g. Dinko Vitezić, i što se čita u 11. broju lanjske „Naše Sloge.“

U tom je upitu naš zastupnik pitao ministra, da li je istina, da u Pazinu ni porezna ni školska oblast neće da prima i odgovara na hrvatski pisana pisma, kako je to njezina dužnost polag §. XIX. temeljnih carevine pravah. Onda, koja sredstva misle upotrebiti gg. ministri financijah i nauke, da preprieče tlačenje gori spomenuta paragrafa. Na posljedku, namjeravaju li gg. ministri nutarnjih posalah i pravosudja izdati i za Istru naredbe, kakve su izdali za Dalmaciju, da se naime malo po malo uvede i kod nas narodni hrvatski jezik u c. k. urede, pak da se tako zadovolji zakonu, polag kojeg svi austrijski državljani imaju jednake pravice.

To je upit, pa što je ministar nanj odgovorio?

Ministar priznaje, da su pazinski porezni i školski ured zagriešili proti zakonu ravnopravnosti, pa veli, da je naredjeno, da se što takova odsad unapried više nedogodi. Nadalje kaže, da se je to dogodilo u jednom jedinom mjestu, pa da ministarstvo netreba izdati u tu svrhu navlašnih naredbah za svu Istru, jer da našim potrebam dotiečju naredbe, koje su bile dosad izdane. A na koncu, da se za Istru nemogu izdati naredbe, kakve su bile izdane za Dalmaciju, jer da istransko slavensko pučanstvo nerazumije pismenoga slavenskoga jezika.

Iz ovoga odgovora bi reći, da su ministri postavljeni ne zato, da brane zakon i zakonita prava austrijskih državljanah, nego zato da kojekako izpričaju krivice, koje im se čine. Jer reći, da su to pojedini dogadjaji u jednom jedinom mjestu, jest toliko, koliko reći: projdite se ljudi toga, negledajte na tu malenkost! Ali da se to nedogadja samo u Pazinu, nego i u drugih mjestih, vidi se eno iz dopisa, što smo ga u zadnjem broju naveli iz „Slovenskoga Naroda.“ A što tih dogadjajah nije bilo dosad i više, uzrok je, kako mi mislimo taj, što naši ljudi još nepoznaju zakona i svojih pravicah, pa po starom običaju pišu talijanski i bez prigovora primaju talijansku il njemačku, njim nerazumljiva pisma. Nego mi pozivamo svih i svakoga, neka se služe svojega prava, jer evo im ministrove rieči, da je plaćnikom i opet naredjeno, neka se drže zakona, a tko nebi toga htio, neka ga odmah razglase po novinah. Nije puk radi plaćnikah, nego su plaćnici radi puka. Puk plaća davke, puk prolieva svoju krv za domovinu; pravo je dakle i dostojno, da uživa i svoje pravice.

A što ministar veli, da se u Istri nemože postupati kao u posestrimoj Dalmaciji, jer da naš puk nerazumije našega pismenoga jezika, to je samo izgovor, koji se u Istri čuje svaki put, kad nam se nemari dati ono, što nas ide. I to je morao ministru natuknuti nekak naš domaći protivnik. Ali i kad bi to bila istina, tko bi bio kriv toj najvećoj nesreći našega naroda, da već nerazumije ni svojega jezika? Nitko drugi nego vi, njegovi bezdušni domaći protivnici; koji ga proti naravi gušite u školah svojim talijanskim jezikom, pa kad ste mu oči izkopali, onda velite, da mu nemožete pomoći, jer da je sliep!

Ali, hvala Bogu, on još vidi; nego ste sliepi vi, koji mislite, da ste ga već dogušili. To gušenje vam je išlo i dosad težko, a odsad će još teže. Tomu nam je porukom i to, što ste morali i ministru nalagati, da nerazumijemo svojega jezika. U laži su kratke noge, a istina i pravda svietom vlada, pa hoće i mora doći i naše vrieme!

Govor Dra. Vitezića

na carevinskom vieću dne 10. prošloga marča.

I ja sam mnienja mojega predgovornika, da ovdje naime nije bilo pravo mjesto, da se odluči, koja ima biti najmanja svota poreza, što se plaća na kuće, jer je sada ovdje jedino govor o tom, koliko kuća u obće koristi nosi bez obzira na troškove, dočim bi se bila imala odrediti ta najmanja svota kućarine, kao što je to razložio g. izvjestitelj manjine, u §. 21., gdje se govorilo samo o čistu dohodku, ili pako u onom poreznom zakonu, kojega napominje §. 23.

Pošto se ja pako bojim, da se unapried to odredjenje najmanje svote kućarine nebi ustanovilo, i pošto od druge strane, za stalno držim, da će se primiti, ako se sada predloži, jer će služiti kao pravilo komisijam; zato ću ja glasovati, da se ovdje odredi najmanja svota kućarine.

U isto doba mi je jošte izjaviti, da ću glasovati za najmanju svotu, jer sam osvjedočen, da odnošaji barem u južnih pokrajinah, koji su mi dobro poznati, jesu takovi, da nebi nikako mogli podnesti povišenje poreza, pa kad bi odborovi predlozi odnosno na najmanje svotice bili primljeni, moglo bi se dogoditi — govorim moglo, jer danas o tomu neimam dokazah — da će sadašni porez kućarine biti mnogo povišen. Zastran 2. točke moram i sa zdravstvena obzira preporučiti, da se ispuste rieči „bez zida“ (ohne Mauerwerk), jer ako se ove rieči primu, onda bi siromašni kmeti gradili kuće bez zida, i to jedino, da se okoriste onimi polakšicami, koje se u toj točki sadrže, te kad dimnjaci nebi bili od kamena, tada bi toliko veća pogibelj nastala od strane ognja.

Ovoj je točki g. zastupnik Bonda dodao, da se namjesto „vlaške kuće“ metne: „Kuće suhim zidom u Dalmaciji zidane.“

U tom pogledu mi je napomenuti, da se takove kuće, koje su bez melte, to jest suhim zidom zidane, nenahode samo u Dalmaciji, nego takodjer u Istri. Pa ako se za Dalmaciju ta iznimka učini, držim da je posve pravično, da se i za Istru odredi. Radi toga ja predlažem, da se u predlogu g. zastupnika Bonde, poslje riečih „u Dalmaciji“, doda: „i u Istri.“ Ili pako, da se napomenute rieči „u Dalmaciji“ posve ispuste. (Glasovi: to bi bilo najbolje!)

Program careva putovanja u Dalmaciju.

Za carev put u Trst, Mletke i Pul, zatim u Dalmaciju u mjesecu travnju i svibnju ove godine, ustanovljen je definitivno sliedeći program:

Car će odputovati iz Beča u Trst južnom željeznicom 1. travnja, u $6^1/_2$ sati na večer; u Trst prispjeti će 2. travnja u 9 sati u jutro. Iz Trsta odputit će se južnom željeznicom u Goricu 4. travnja, u 7 sati u jutro; u Goricu će prispjeti u 8 sati 15 časova.

Dne 5. travnja poći će iz Gorice u Mletke u 8 sati u jutro. U Mletke dolazi u 11 sati prije podne. U utorak 6. travnja boravit će u Mletcih. Iz Mletaka odputovat će u Pul 7. travnja, u 10 sati prije podne, i to lokalnim parobrodom do luke Spignon (Malamocco) a odtud parnjačom Nj. veličanstva „Miramarom“ do Pula (76 morskih miljah); u Pul prispjet oko 5 sati na večer. Iz Pula odputovat će 10. travnja, u 4 ure u jutro parobrodom u Zadar (88 m. miljah). U Zadar će prispjeti poslie 10 sati prije podne; tamo će boraviti dva dana.

Na 13. travnja odputit će se parobrodom u 4 sata u jutro u Rab (44 m. milje), odtud u Pag (28 m. milja) a iz Paga natrag u Zadar (66 m. miljah); u Zadar će stići oko 7 sati na večer.

Na 14. travnja u jutro odvesti će se koli preko Benkovca ($4^5/_8$ milja) u Obrovac ($3^1/_8$ milja), eventualno u Podprag. U Zadar će se povratiti oko 7 sati na večer.

Na 15. travnja u 5 sati u jutro odputovati će dotaknućem Biograda (15 m. m.) Tesna (Stretto) (18 m. milje) Zlarina (10. m. milja) i tvrdje s. Nikole (4 m. milje) u Šibenik. U Šibenik prispjeti će oko 2 sata po podne.

Na 17. travnja odvezti će se brodom u 5 sati u jutro iz Šibenika u Skradin (10 m. miljah). Odtud u 10 sati u jutro kolima preko Kistanja ($3^5/_8$ milje) u Knin ($4^2/_2$ milje), ukupno $7^7/_8$ milje.

U Knin će prispjeti oko 7 sati na večer. Iz Knina otići će 18. travnja u 5 sati u jutro kolima preko Vrlike ($3^5/_8$ milje) u Sinj ($4^4/_8$ m.) U Sinj će stići oko 3 ure po podne.

Na 19. travnja, u 3 sata u jutro odvezti će se kolima iz Sinja preko Muća ($2^1/_8$ milje) i Drniša ($4^5/_8$ m.) u Šibenik ($4^2/_8$ milje). U Šibenik će stići oko 7 sati na večer.

Na 20. travnja, u 6 sati u jutro poći će iz Šibenika parobrodom u Trogir (32 m. milje); u 11 sati o podne dalje kolima preko Kastila u Spljet (4 milje); u Spljet će doći oko 4 ure po podne.

Na 23. travnja, u 5 sati u jutro odplovit će brodom u Sv. Petar (na Braču, 10. m. milja), Postire (5 m. milja), Pučišće (6 m. milja), zatim u Omiš (6 m. milja) i Makarsku (18 m. milja), na dalje u Bol (17 m. milja) i Miline (18 m. milja) na otoku Braču, zatim natrag u Spljet (12 m. milja).

Na 24. travnja, u 3 sata u jutro odvesti će se kolima iz Spljeta preko Klisa ($1^7/_8$ milje), Trilja (4 milje), Uljana i Lovreća ($3^7/_8$ milje) u Imoski ($3^3/_8$ milje). Sliedeći dan u 5 sati u jutro jašit će iz Imoskoga u Zagvozd (4 sata). Odtud će se voziti u Vrgorac (u cielom $8^1/_8$ milje).

Na 26. travnja u 5 sati u jutro odvezti će se kolima iz Vrgorca u Metković ($5^1/_8$ milje). U Metković će prispjeti oko 11 sati prije podne. Zatim će na čamcu ploviti Neretvom do tvrdje Opuzen, ($1^6/_8$ milje), onda natrag u Metkovič.

Na 27. travnja u 5 sati u jutro odvezti će se kolima iz Metkovića preko Kleka (turski jezičac zemlje presjecajući austrijski teritorij do mora) u Slan ($7^6/_8$ milje).

Na 28. travnja u 5 sati u jutro odplovit će parobrodom i čamcem u Ston (11 m. milja). U 10 sati plovit će dalje parobrodom u Gruž (Gravosa, 20 m. milja). U Gruž dotično u Dubrovnik prispjet će oko 4 sata po podne.

29. i 30. travnja boravit će u Dubrovniku.

1. svibnja u 7 sati u jutro odvezti će se parobrodom iz Gruža u Kotor (46 m. milja). Prispjet će oko 11 sati prije podne. Iz Kotora poći će 3. svibnja u 6 sati na večer parobrodom u pristanište Meljine nedaleko Ercegnovoga (Castel nuovo).

4. svibnja u zoru odvezti će se parobrodom iz Meljina u Kastelastvu (24 m. milja). Tamo će stići poslie 5 sati u jutro. Zatim će jašiti preko pograničnih tvrdjava: Presjeke, Kopača, Spiridiuna i Kozmača u Budvu (8 milja). U Budvu će stići oko 7 sati na večer.

5. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Budve u Kotor ($2^4/_8$ milje). U 3 sata po podne parobrodom u Rizanj (8 m. milja). Dolazak u 4 sata.

6. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Riznja preko Ledenice u Dragalj, povratit će se preko Cirkvice u Rizanj u 6 sati na večer, i odtuda odmah parobrodom odvezti se u Ercegnovi, odnosno u pristanište Meljine (11 m. milja); dolazak u 7 sati.

7. svibnja zadržat će se u Ercegnovom.

8. svibnja, 5 sati u jutro odjahati će iz Ercegnovog preko enclave Sutorine (turski komad zemlje prosiecajući austrijski teritorij) u Cavtat (Ragusavecchia) ($4^7/_8$ milje). U 2 sata po podne odvezti će se ladjom u Orebić na poluotoku Pelješcu (Sabioncello), a odatle u Korčulu (52 m. milje).

PODLISTAK.

ODZIV IZAZIVU.

Predjimo poglavje V. u kom nam se opisuje svima poznato uredjenje političko, predjimo i korografiju poglavitijih mjestah pod pogl. VI. gdje povjest svakoga grada završuje sa Mletcima kao molitva sa amen, predjimo na pogl. VII. kojim se daje pregled kulture u Istriji. Pod §. 1. opisuje nam pisac poljodjelstvo i stočarstvo, pod §. 2. industriju, pod §. 3. trgovinu, a pod §. 4. škole, o kojih ćemo koju progovoriti.

Spomenuv, da je nizkomu stepenu, na kom se nalazi poljodjelstvo, stočarstvo, industrija te trgovina, krivo jadno stanje, u kom se nalazi narodna obuka, veli pisac mudro: „Ako je istina, da naroć čim više znade, tim više može: to je istina i obratno, da čim manje znade, tim manje može.“

„Istinu ove tvrdnje dokazuje naša Istrija.“

„Uzrok zlu nije toliko nestašica školah i učiteljah već slab polazak.“ Nabraja nadalje broj školah: mužkih, ženskih i mješanih te razrede, napokon zaključuje, da Istrija u tom nije baš poslednja med pokrajinami Cisleitanskimi. Nu glede polazka škole, veli pisac, nije tako, te potvrdjuje svoju tvrdnju brojevi, a zaključuje majstorski ovako: „Slovjeni premda jih ima do 60% cjeloga pučanstva, ipak daju samo 29.6% učenikah, dočim Talijani su zastupani sa 68.2%. Nije krivnja u broju školah, ta Slovjeni imadu 72 svoje škole i to 53 čisto u svom jeziku materinskom i 19 mješanih.“

„Dodana tabela pod br. VII. pokazuje točno stanje pokrajinskih pučkih školah.“

Tko je dakle uzrok nazadku provincije. Nitko drugi nego mi Hrvati. Imade nas do 60% (po njegovu — po našu do 75%), imamo 72 škole (dakle polovicu — svih bo ima 147) čisto u svom jeziku a samo 29.6% nas polazi školu! Hvala na istini!

Mi znamo makar da neimamo ni jedne, valjane škole niti jednoga učitelja, jer neznamo ni gdje bi se za takova pripravio. Kakovom da željom naša djeca idu u školu, gdje nerazumiju rieči svog učitelja? Koja korist od škole? Imademo dokaza, gdje polaze po 5 godinah školu, a još nenaučiše čitati. Zar da se djeca dolaze u školu dugočasiti.

Mi smo raztreseni po Istriji u malenih selih po uru, dvie odaljeni od škole, dočim su Talijani svi u gradovih. Imademo primjerah, gdje se je domoljubni svećenik u pomanjkanju škole, ponudio sam, da će bez ikoje nagrade podučavati djeca, ali se od njega zahtjevalo, da podučuje ili talijansko ili nikako. Evo ti naših gospodarah, kako jim je do našega napredka do našega naobraženja. Tako je sa pučkimi školami, a kako sa srednjimi? U Kopru gimnazija i učiteljsko pripravište — talijansko, u Piranu realka talijanska, u Lošinju brod. učiona talijanska, u Pazinu gimnazija njemačko-talijanska. Sve što je osnovano i što se osnovati misli talijansko, zaklade provincijalne izključivo za nje, a ti istranski Hrvate napreduj!

Školske su i ine oblasti u njihovih rukuh, postoji zakon, koji sili na polazak škole, pak zašto nesile, da djeca marljivo polaze školu, gdje takova obstoji?

9. svibnja, 5½ sati u jutro, odvezti će se ladjom iz Korčule s dotaknućem Trapnja (na Pelješcu), Ješe i Starog-Grada (na otoku Hvaru) u Hvar (92 m. milje); u Hvar stići će oko 4 sata po podne.

10. svibnja, 5 sati jutrom odvezti će se iz Hvara dotaknućem Milina (Milna) i Komiša (na otoku Visu) u Vis (40 m. milja). U 5 sati po podne odvezti će se ladjom iz Visa u Krk (Veglia, 160 m. milja).

11. svibnja odvezti će se na Rieku u 10 sati prije podne (20. m. milja), kamo će prispjeti oko podne.

12. svibnja odlazak iz Rieke u Beč posebnim vlakom u 5 sati na večer. (Govori se preko sv. Petra).

Dolazak u Beč: četvrtak 13. svibnja, 7½ sati u jutro.

Kako se iz Mletakah brzojavlja, prispio je već tamo veliki ceremoniar grof Panisera, da priredi pokućtvo u palači dužda. Kralj talijanski odvezti će se caru u susret do Mestre i tu ga pozdraviti. Oba monarha dovesti će se zajedno u Mletke. Jedna talijanska skadra usidriti će se pred Malamoccom. Na programu svečanosti ima i predstava u gali u kazalištu Fenice.

Nekoliko rieči o rezitbi trsah.

Rezanje trsa (čokota) nije tako prost i jednostvan posao kano što to većina rezačah drži — i s tog razloga, zalibože, uvidja se mnogo vinogradah, koji su porezani — a niti pojma umne rezitbe nepokazuju; nego su samo kojekako izpristrizani. — No, akoprem se ova radnja na prvi mah čini stvar lahka i nezamršena: ipak, ako se išto poznaje narav trsa, priznati se mora, da dobra rezitba mnogo iziskuje — mnogo više toga nego se je rezaču i mislilo. — Jer, i nepromatrajući stvar nego s glavnih obzirah, moram reći, da umni rezač, čim stupi u vinograd, mora poznavati vrst trsa, koga ima rezati; kako ljubi biti rezan u njegovu dobu; kolanje sokovah i odnošaje napram zemlji na kojoj raste; — zatim da znade pogoditi, u koliko mu je moguće po njegovoj vještini razmjer obilja sokovah naprama mladici i rezniku, koji će u rezanju ostaviti. Jer kano što se vara onaj rezač, koji bujnomu čokotu jakomu trsu ostavlja prekratke mladice, tako isto griješi i onaj, koji slabomu trsu ostavlja duge mladice: koliko bo jedan, toliko drugi nepoznaju naravi trsa, niti zakonah umne rezitbe.

Lasno je, reći će tkogod, teorijski rezitbu na brzu ruku navesti, ali je težko ta pravila u naravi pogoditi, a kamo li jih se više godinah držati. — Dà, to može biti istina samo za nevještoga rezača, koji nepoznaje pravilah rezitbe i uzalud ga pitaš da dokaže uzrok zašto je ostavio n. p. na jednom trsu 4-5 ili 6 reznika (mladicah) a svaki reznik ima 2 do 3 oka — i svi ti reznici, po njegovoj misli, imaju rez na groždje. — Nu valja viditi malko, kako su ti reznici položeni prama kolanju sokovah; i tad će se moći reći tom rezaču, da od svih njegovih 6 reznikah, odredjenih na groždje, imaju sama 2 riez na groždje — a ostala 4 da su budućemu rodu namienjena. — Dakle on nije umanjio, nego neznajući, povećao bujnost svoga trsa. — Drugi pako, režuć, naidje n. p. na krepki trs — koga da prisili na obilat rod, poreže tako, da mu ostavi 3 do 4 mladice, a svakoj pojedinoj mladidici 5 do 6 okah — i to, neznajući, sve mu mladice imaju rez na groždje. — Što je dakle taj rezač postigao od tog svog trsa? Preobilat rod groždja, doduše, za prvu godinu; ali u isto vrieme podpuno oslabljenje i naskoro poginuće trsa. S uzroka što mu tim rezom žile jako slabo rastu, primajuć od zemlje slabu ili nikakvu hranu, jer cielu hranu što zemlja podaje tom trsu nije dostatna za uzdržati te 3 do 4 mladice. — Eto dakle kako se naš rezač ljuto vara, sliedeć pokvareni koji običaj svojih pradjedovah a neznajući — žasto?

S toga je dakle potreba svakomu umnom rezaču, da upozna na prvi mah na trsu, koja mladica ima imati rez na groždje, a koja je budućemu rodu namienjena. Posao je lahak i cieli uputak svede se na malo rieči; t. j. mladica, koja je bliža zemlji, reže se na groždje i to na 4-5 ili 6 oka (ali uviek imajući pred očima vrst groždja; kako želi biti rezano, dobu i položaj vinograda); a mladica, koja je dalje, reže se kraće, i to, ako je kasna na 1 oko; ako se plaši zime, tada na 2 oka; a u veoma riedkih slučaji, na 3 oka. —

Samo se pako po sebi razumjeva, da mladi vinograd moramo 1, 2, a i 3 godine u vis gojiti i rezati, da mu se žile ojačaju i mladice ukriepe. — Jer režući tako mladi vinograd, prisilimo ga, da cielu svoju hranu razmjerno podieli na bujnost žilah i mladicah; dočim, ako bismo namah prvih godinah započeli naš mladi vinograd rezati i gojiti na 4-5 oka t. j. tako da ga prisilimo prije vremena da nam dade ploda, što bismo tim dobili? Koje kakav rod u istinu, ali i podpuno oslabljenje i iznemoženje našeg mladog vinograda. — S uzroka što u najnuždnijoi njegovoj dobi, gdje on obraća svu svoju hranu na korist mladicah i nježnih zilicah, u toj najvažnijoj dobi, koja mu je kano pripravište budućnosti, mi bismo bezpametno zahtjevali od njega ono, čemu on nije jošte bio kadar, te ga sasvim uništili.

Želimo li pako koji krepki vinograd, koji je kojekako uzgojen, umno početi rezati, tada naravno da nam je posao sporiji i trudniji, jer kod svakog pojedinog trsa rezač mora biti veoma oprezan, te dobro prije promisliti, što sve treba rezati, i ujedno mora imati pred očima sva pravila umne rezitbe, pošto se za prvih godinah dotični vinograd nemože udesiti tako, da dobije podpuni oblik umnoga načina, nego samomu rezaču mora do toga biti da, u koliko mu je to moguće, ulikuje umni način i da nastoji da čim prije svoj vinograd dovede na rez na glavu.

Uzevši dakle u obzir ta načela, i predpostaviv vlastitu vještinu u rezanju, možemo se mirnom savješću na djelo staviti; te tada, sudeć po bujnosti i jakosti pojedinih trsah, možemo ostavljati i dvije mladice na groždje sa jednim reznikom, ili, kano iznimku, i sa dva reznika. — Te budućih godinah motrimo s dvaju glavnih obzirah naš vinograd, naime: kakvi je rod imao kroz to vrieme i kako je sudjelovala nanj umna rezitba, jer nam to iskustvo može najbolje dokazati, kako prijanja dotična rezitba na pojedinu vrst groždja, na predjel gdje dotična vrst raste i. t. d. — Nu i pri tom moramo imati u pameti onaj omjer, koji veli: čim više ploda, tim manje drva t. j. da čim više silimo trs na rod, ostavljajuć mu duge mladice, tim slabiji on postaje. — Zatim moramo paziti i to, da slabo tjerajući trs ima plodonosna oka bliže staroga drva, a bujno tjerajući ima odaljena oka od trsa. Prestaviv dakle sve te stvari, već druge a osobito treće godine iza kako umno režemo naš vinograd, možemo se podpuno osvjedočiti i razmjer si načelno ustanoviti, kako nam treba u buduće naš vinograd rezati. —

Druga vinogradarska radnja, koja veoma zasjeca i pripravlja rezitbu, jest oplietba. Oplietbom dakle u isto vrieme postignemo dvije koristi, naime, kriepnije loze i bolji rod (jer tom radnjom odstranimo one mlazove (mladice) i zaperke na koje je trs uzalud hranu trošio: ta hrana iza oplietbe ide stranom na korist žilah, a stranom na korist ostavljenih lozah), a zatim najjednostavnijim načinom pripravljamo mlazove dojdućoj rezitbi. —

Pravi dakle umni način ima sama dva glavna činbenika, a to su mladica, koja donosi plod, i reznik, koji je namienjen budućemu rodu, i koji obično ima riedki koji čemuljak, što vinogradaru dobro dodje, ali bi koristnije bilo, da ovaj reznik svu svoju hranu obrati na korist loze. — Tako u buduće naš vinograd ima svake godine jedan te isti rez, a samo se po sebi razumjeva, da mladica, koja je donila plod, mora se u budućoj rezitbi sasvim odrezati, te si za dojdeću godinu novu mladicu sa odnosnim reznikom već u oplietbi prirediti. —

Ovo je onaj umni način što je Guyot popravio i kojega sada ime noši, te je najjednostavniji i najpraktičniji izmedju mnogobrojnih načinah, a to nam najbolje dokazuje veliko njegovo širenje, i stoga gledišta veoma se preporučiva ovaj umni Guyotov način, da se započme i kod nas u Dalmaciji: tim bi u brzo uvidio i podpuno se osvedočio svaki pojedini vinogradar, da se ovim načinom ne samo dobije dobar i obilat rod, nego da se svoj vinograd i dugovječnijim učini.

Sad jošte nastaje pitanje, u koje je doba godine najshodnije rezati vinograd? Ovo je pitanje kod kojeg su vinogradari veoma nesložni, jer, dočim jedni navadjaju ranu rezitbu kano najkoristniju, drugi je sasvim zabacuju. — Kod jednih se vinogradarah kano načelo drži najboljom rezitbom „Martinjska rezitba“ — drugi ju odbijaju i temeljno se drže, što je moguće, kasnije rezitbe. — Nu, ako dotični vinogradari osnivaju te svoje dokaze na temelju mnogog iskustva, tad mogu imati pravo, jer i pri ovom poslu praksa nam mora biti najboljim učiteljem. — Teorijski se paka navadja, a obično tako nam i iskustvo tvrdi, da mlade vinograde imamo rezati rano, jer se tada većina sokovah obraća izključivo na bujnost loze, a stare i krepke što je moguće kasnije, jer tada hrana što trs prima ide većinom na korist ploda. —

Stjepan Bakotić.

Koji je tomu uzrok? „Narod čim manje znade tim manje može“ — a toga se oni drže kao pijan plota.

Sa tabelom VII. imade se kao i s ostalim djelom, suvišno je dakle o tom rieči trošiti.

Time bismo popratili našega pisca. Neka mu na trudu zahvaljuje, tko hoće, mi neimamo na čem. Osjeguravamo ga suviše, da stanje našeg zavičaja te poznavanje samih sebe nećemo učiti iz njegova djela. Nam Hrvatom sviće zora, koja talijanske luči potamnjuje.

Opazka. U podlistku VI. broja od 16. Marča u prvom stupcu redak 15. odozdo izpada rieč „Svi“; isto tako u drugom stupcu redak 5. odozdo mjesto „plemenitado tempore“ ima biti „plenitudo temporis.“

R—r.
istranski Hrvat

Književne viesti.

Ovaj put bi imali najaviti više novih knjigah, ali od svih najvažnija i najkoristnija nam se čini knjižica, kojoj je ime **Metrička Mjera**, te koja je bila u malo danah i po drugi put štampana. Ta knjižica je namienjena puku i školskoj djeci, da iz nje nauče poznavati nove mjere i nove uteze, po kojih će se od nove godine 1876. morat i kod nas mjeriti i utezati iliti vagati. Tko je dakle rad bez ikakve muke naučiti metričku mjeru, neka nabavi rečenu knjižicu, pišuć il nje sastavitelju g. Tomšiću učitelju glav. škole, il pak tiskaru g. Hartmanu, u Zagreb. Knjižica stoji samo 12 nvč. Dobro bi bilo, kad bi gg. svećenici i učitelji naručili više iztisakah te knjižice, da ju puk kod njih nabavlja, pa se tako na vrieme pripravi toj novosti, jer tko je nebude razumio, bit će onda u velikoj brigi.

Različite viesti.

* **Da li Mitterburg ili Pisino?** U jednom ovdašnjem talijanskom listu tuži se netko iz Istre na c. k. Namjestničtvo, spočitujuć mu, da hoće sve da poniemči, pak da je od neko doba počelo prevraćati i poniemčivati i sama imena talijanskih u Istri gradovah, ter tako iz talijanskoga *Pisino* naredilo njemačko ime *Mitterburg*. Toga istranski pazinski Talijani da nesmiju trpiti, jer da je to očevidni napadaj na njihov jezik i na njihovu narodnost, pak da će sjegurno o tom griešnom vladinom postupanju morat biti govora i u porečkom saboru! Na tu talijansku prediku mi pripominjemo, da neima na svietu većih Farizejah što su nekoji talijanski istranski dopisniei, jer dočim iśću od vlade, kao što je pravo, neka poštuje njihovu talijansku narodnost, neprestaju proganiti i tlačiti u Istri jezik i narodnost većine istranskih stanovnikah, naime Slavenah. Taj mudri i pravedni dopisnik valjda nezna, da ni Pisino ni Mitterburg nije prvotno ime onomu gradiću u srednjoj Istri, nego baš *Pazin* od slavenske rieči *pasiti*, to jest, gledati, stražiti, čuvati, pa da takvih imenah ima na stotine na sve strane, gdje stanuju Slaveni, kao n. p. Vidin, Zlarin, Hreljin, Skradin, Vrzin iliti Varzin (Bismarkovo plandovališće u Pomeraniji), Kolin itd. itd. A kako je u talijanskim ustima iz Pazina postao Pisino, to je jasno svakomu, koji zna, kako se po fonologičnih zakonih *a* u *i* preglašuje, no težko dą je talijanska pazinska mudrost već dotle dotjerala, zato nećemo da se upuštamo s njom u taj razgovor. U ostalom je čudo nad sva čuda, kako se mogla poroditi u pametnoj glavi misal, da će to naškoditi talijanskoj u Istri narodnosti, što Niemci zovu Pazin Mitterburg, kad neškodi u Milanu, akoprem ga Niemci krste Mailand, ni u Mletcih, akoprem im vele Venedig itd. itd. Baš da ti ga neima nad nekoje talijanske istranske dopisnike, kad hoće da budu pametni!

* **Novačenje iliti leva.** Usljed zakona od 21. Marča t. g. polag kojega mora dati ova stran carevine za t. g. 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5.454 u zastavnu ili reservnu, ovdašnje c. k. namjestničtvo javlja, da jih na *Trst*, *Goricu* i *Istru* spada 1497 *prvoga*, a 150 *drugoga reda*. Novačenje će se obaviti *A.* u *Trstu* na 7, 8, 9, 10, i od 12 do 17 Aprila. *B.* na *Goričkom* i *Gradiškom*: u Cervinjanu na 1, 2 i 3 aprila; u Monfalkonu na 5 i 6 aprila; u Sežani na 30 aprila i na 1 maja; u Komenu na 3, 4 i 5 maja; u Gradiški na 7 i 8 maja; u Kormonsu na 10, 11 i 12 maja; u Plecu na 30 aprila i na 1 maja; u Tolminu na 3, 4, 5, 7 i 8 maja; u Kanalu na 10 i 11 maja; u Gorici za Goričku okolicu na 12, 13, 14, 15 i 18 maja; u Gorici za Gorički grad na 19 i 20 maja; u Ajdušini na 21 i 22 maja. *C.* u *Istri*. U Kopru na 19, 20, 21 i 22 aprila; u Piranu na 23 i 24 aprila; u Buljah na 26 i 27 aprila; u Poreču na 29 aprila; u Rovinju na 1 i 3 maja; u Puli na 4, 5, 7 i 8 maja; u Labinju na 10 i 11 maja; na Voloskom na 13, 14 i 15 maja; u Lošinju na 18 i 19 maja; u Cresu na 21 i 22 maja; u Krku na 24 i 25 maja; u Novomgradu na 4 i 5 maja; u Buzetu na 7 i 8 maja; u Motovunu na 10, 11 i 13 maja; u Pazinu na 14, 15, 18 i 19 maja.

* **U Poreču** ustanovit će se zavod za izgled vinogradarstva i vinarstva. Vlada je na tu svrhu dozvolila 5,000 for. za troškove ustanovljenja, i ujedno obećala davati 2,000 na ljeto za vrieme 6 godinah. G. Emil Vitez Mayerbach imenovan je vremenitim ravnateljem toga zavoda sa 1500 for. plaće.

* **Imenovani veliki župani:** za županiju zagrebačku: Drag. pl. Peglidić; za varaždinsku: Ognjeslav Utješenović; za riečku: Aleksander pl. Fodroczy; za križevačku: Lazar Davidović; za belovarsku: Ljudevit Rajzner; za virovitičku: Mirko Kršnjavi; za požežku: Ivan Vardian; za sriemsku: Julijo Bubanović.

* **Podžupani:** U županij riečkoj: Dragutin Maichsner — Delnice. U županij zagrebačkoj: Josip Muzler — Sisak; Dragutin Pajanović — Jastrebarsko; Vladimir Mažuranić — Karlovac. U županiji varaždinskoj: Josip Tomašić — Zlatar; Hinko Franciscia — Krapinske Toplice. U županiji križevačkoj: Gabrijel Kiš — Koprivnica. U županiji belovarskoj: Andrija Marković — Križ. U županiji požežkoj: Martin Ožegović — Pakrac. U županiji virovitičkoj: Stjepan Kovačević — Djakovo; Ivan Mladenović — Virovitica. U županiji sriemskoj: Budislav Budisaljević — Ruma.

* **Biskup Strossmayer,** na svom povratku u domovinu kroz Zagreb, položio je 40,000 f. u tu svrhu, da se u Zagrebu podigne palača, gdje će biti izložene slike i kipovi. Živio toliki ljubitelj i ljubimac svoga naroda!

* **U Zagrebu** ustrojilo se pravničko družtvo. Za privremene odbornike bjehu izabrani gg. M. Mrazović, Dr. N. Spun-Strižić i Dr. Spevec. „Obzor" pako veli: kako se čuje, taj je odbor jurve odlučio što prije izdavati pravnički list, kao glasilo pravničkoga družtva, a, nadamo se, kao glasilo cieloga pravničkoga svieta u našoj domovini, neizuzev ni Dalmacije. Kako se potreba takova lista već znatno osjeća, nadamo se pouzdano, da će on naći i sve strane podpore, da će u njem zaista i raditi najbolje sile pravničke u našoj zemlji. Koliko razabiremo iz pravila pravničkoga družtva, list će članovi dobivati badava.

* **U Bakru** bit će podružnica primorske štedionice. Dozvola je od Ugarskoga ministarstva za obrt i trgovinu jurve stigla.

* **U Zagrebu** otvorila se je pučka kuhinja, gdje se cieli obied može dobiti za 12 nvč.

* **Dru. Giskri,** bivšemu ministru, koji je bio pomiešan u Ofenheimovoj parnici, bi naloženo, da odsle unapried nesmie više stupiti u carski dvor. Dobro mu stoji!

* † **Dragojila Jarnević,** zaslužna hrvatska pisateljica umrla je u Karlovcu u 63. ljetu svoje dobe.

* † **Grof Haller,** erdeljac, ovih je danah umro u Beču. Bio je ban hrvatski od god. 1840—45, pod njim su pale u Zagrebu na Markovu trgu žrtve za narodnu sviest i slobodu.

* **Kamo smo već došli.** U starom Futaku, bačke županije u dolnjoj Ugarskoj, bi predana nedavno na dražbi za jedan forint kuća, koja je bila cienjena 500 f., a isto tako za 100 f. zemljišće od 16 rali, koje je bilo cienjeno 2400 for.

* **Hrvatska Lipa,** doniela je liepu sliku, koja predstavlja „Bašku" na otoku Krku.

Velečastnomu Svećenstvu.

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari, kanoti: **Kaležah, Svietnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah** itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

U Trstu

Katarina Udovica Garusa.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Marča 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Carski dukati (cekini) .	5.20	5.20	5.20	-	5.20	—	5.20	5.20	5.21	—	5.21	5.20	—	—	—	—
Napoleoni	8.89	8.89	8.89	—	8.89	—	8.89	8.89	8.91	—	8.91	8.90	—	—	—	—
Lire Inglesko	11.16	11.16	11.16	—	11.16	—	11.16	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	105.25	105.20	105.20	—	105.15	—	105.10	105.10	105.20	—	105,20	105.-	—	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova* N.° 4 *piano I.*

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 16. Aprila 1875.** **Broj 8.**

Carevo putovanje.

Putovanje Nj. Veličanstva cara i kralja u ove naše strane bilo je pravo slavlje. Ona dva dana, što je boravio ovdje, Trst se bio kao preobrazio. Iz bliza i daleka došlo podosta gostiuh, da zajedno sa tršćanî dočekaju okrunjenu glavu austro-ugarske carevine. A i jesu ga dočekali baš liepo u sadašnjih nepovoljnih trgovačkih okolnostih. Istina da nije tu bilo ni velike buke ni halabuke, ali se vidilo, da pučanstvu svih stališah i razredah veoma godi sjajno carevo prisutje. Kud je god prolazio, kuće su bile svečano nakićene, a prvi dan na večer nebijaše prozora u Trstu i okolo Trsta, a da nije bio razsvjetljen tako, da se sav grad kao talasao u živu plamenu. Na osobit pako način [odlikovala se razsvjeta, što ju je na občinske troškove priredila caru na čast gradska oblast. Drugi dan, subotu u podne, bilo je svečano odkritje spomenika Maksimilianova. To je velik Maksimilianov kip, saliven od mida, nastavljen na podnožju, skitjenu i podprtu manjimi znamen-kipovî, takodjer od mida. Sav spomenik je veoma viešto izradjen, tako da služi na čast odboru i kiparu, a nada sve na ukrasu gradu Trstu. U carevoj pratnji nalazilo se više Ministrah, a naime Andrássy i Auersperg. Tom prilikom nalazio se ovdje i hrvatski ban Mažuranić. A sa susjedne Rieke dodje amo, da se pokloni caru, i riečki gubernator Szápáry.

Mi bi bili radi našim čitateljem potanko opisati carevo boravljenje u Trstu, al nam toga nedopušća premalen prostor našega lista. Zato se moramo evo popašćiti, pa reći, da je Nj. Veličanstvo car u nedelju u jutro odputovao u Goricu, gdje je bio dočekan od svega pučanstva neizmiernom oduševljenošću. Uz put dočekivali ga i srdačno pozdravljali braća Slovenci urnebesnim „Živio“, a u grad sgrnula se nebrojena množina svieta iz sve goričke Grofije i Gradiške tako, da se sam car izrazio, da se takvu doček nije nadao.

Sutra dan krene car put Mletakah u Italiju. Mletci, hvala Bogu, nisu već austrijski, ali doček, što su mu ga, kao gostu kralja Viktora Emanuela, i tamo priredili, bio je možda sjajniji i veličanstveniji od onoga u Trstu i Gorici. Vele, da će susretaj našega cara i talijanskoga kralja u Mletcih imati prevažnih političnih posljedicah, al nitko nezna reći kakvih. Pa baš radi tih posljedicah da su se Mletčani hotjeli da odlikuju svojim dočekom našega i svojega vladara. A to bi moglo biti donekle i istina, jer su odpotle Niemci Prusi veoma uznemireni, kao da se je u Mletcih nešto proti njim il mimo njih utanačilo.

Iz Mletakah povratio se car morem u svoju državu, te stupio u Pulu na naše istransko zemljišće. Tu su mu se poklonili naš zemaljski sabor i svi občinski načelnici, što jih je pozvao zemaljski odbor, da tom prilikom dojdu u Pul sa nekolicinom svojih občinskih zastupnikah. Grad, a naime stari rimski amfiteatar, da je bio veoma liepo razsvjetljen, a pučanstvo veselo i preveselo, što mu se pružila prilika, izkazati Nj. Veličanstvu svoju ljubav i svoje odanost. Starih Nessunovacah kao da je nestalo iz Istre. Na drugom mjestu navodimo govor, kojim je zemaljski kapetan pozdravio cara u ime Istre, onda carev nauj odgovor i pismo, kojim se oprostio s Istrom na svom polazku iz Pula u Dalmaciju.

Težko bi nam bilo opisati, kako je Nj. Veličanstvo bilo dočekano u Zadru, u Rabu, u Pagu i Obrovcu, u mjestih naime u kojih je dosad bilo, jer taj doček, po viestih dosad amo stigavših, neima nigdje para, zato ćemo drugi put govoriti o putovanju po Dalmaciji, kad nam bude naime poznato u svojoj cielosti.

CAR U ISTRI.

Prigodom boravljenja Nj. Veličanstva Cara i Kralja u Pulu, pokrajinski Kapetan, g. Vidulić, pozdravio ga je u ime Istre sliedećim govorom:

„Na svojem putu u kraljevinu Dalmaciju Vaše je Veličanstvo blagoizvolilo pohoditi i najodaniju Vam pokrajinu Istru.

„Toga radi zemaljski sabor, koji se sad sastao, hiti da u ime svega pučanstva izjavi Vašemu Veličanstvu čuvstva svoje stalne viernosti i najdublje odanosti, pa spominjajuć se, kako joj je Vaše Veličanstvo u vrieme njezinih nevoljah pružilo pomoćnicu ruku, a na temelju dobrih uredbah otvorilo joj put k boljoj budućnosti, ćuti svu koliku dužnost, ovom Vam prilikom izraziti svoju neprestanu i najvruću zahvalnost.

„Zemaljski sabor priznaje onu Vašu prem veliku ljubav, kojom Vaše Veličanstvo na tom svojem putu nastoji osigurati svojemu puku dobre odnošaje sa susjednimi narodî, pa odobravajuć taj Vaš u dobar čas učinjen korak, vruće želi, da Vas Bog prati na Vašem putu, da budu uspješne Vaše otčinske brige, i da Vam podieli dugo i srećno življenje.

„Udostoj se Vaše Veličanstvo primiti blagonaklono ovo iskreno poklonstvo Vam posvema odanoga zemaljskoga sabora u ime najviernijega puka Vaše medjašne grofije Istre, te uzdržat ga i u napred u Svojoj previšnjoj milosti.“

Na taj pozdrav Njegovo je Veličanstvo blagoizvolilo odgovoriti:

„Primam pravim zadovoljstvom izraz odanosti istranskog zemaljskog zastupstva. Vrlo cienim praktično i plodonosno djelovanje toga zastupstva i želim da ustraje na tom putu, pošto će sa sudjelovanjem sabora nastojanje toli Moje koli Moje vlade o dobru te pokrajine, moći sve to sjegurnije unaprediti njezino blagostanje.“

Vlastoručno pismo

Njegova Veličanstva cara i kralja prigodom svojega odlazka iz Istre u Dalmaciju.

Njegovo Apostolsko Veličanstvo, Presvjetli Cesar, milostivo je blagoizvolio obratiti se na mene sliedećim svojeručnim pismom.

Vele mi je drago proglasiti ta udostojaoni čin cesarskoga priznavanja.

U Pulu 9. aprila 1875.

C. K. Namjestnik
Barun Pino.

Dragi Barune Pino! Mnogobrojni dokazi vierne odanosti, što su mi prigodom Mojega boravljenja u Pulu sa svih stranah Moje medjašne grofije Istarske učinjeni bili, jesu Mi opeta novo svjedočanstvo iskrena domoljubja svega pučanstva.

Živim zadovoljstvom Vam naručujem, da mu objavite, osim osjeguravanja Moje Cesarske milosti i Moju podpunu zahvalnost.

Započeti duševni i gospodarstveni napredak Istre biti će i unapried predmet Moje skrbi.

U Pulu 9. aprila 1875.

Franjo Josip v. r.

Dopisi.

Iz Kastavšćine u travnju.

Hitro li lete ti božji dani i ta božja ljeta! Meni se čini, da je ono jučer bilo, kad sam vam pisao, da smo na Kastavšćini imali občinske izbore, a sad su već tomu evo ciele tri godine danah. Po zakonu dakle Kastavšćina će biti za koji dan opet pozvana, da bira svoje občinske zastupnike.

Bili izbori občinski, bili pokrajinski, il bili carevinski, oni su uvjek važni i prevažni za svaki puk u državi. I kad koji puk po-

čima shvaćati i pojmiti tu važnost, gotovo je znamenje, da počima misliti i skrbiti za se i za svoje.

Pred tri godine sam vam bio javio, da su se Kastavci dobrahno sa sna probudili, jer da su došli na občinsko birališće u mnogo većem broju, nego ikad prije. Pa ako je onda tako bilo, ovaj će put biti toliko više, jer u ove tri godine kastavski je puk mnogo napredovao, a naime u poznavanju sebe i svojih občinskih stvarih. Sad naš puk vidi na svoje oči, da sve stoji u zastupstvu, pa kakovo je zastupstvo, onakov da je u občini red i uprava. I ako se sad počelo kod nas nešto malo vedriti, ako se zna, tko prijima i što i kako troši, ako se zna što je občinsko i što mora opet biti: to imaju Kastavci zahvaliti tomu, što su pred tri godine danah izabrali u zastupstvo ljude, koji su dobrahno shvatili svoje zastupničke dužnosti. Istina da se u tri godine danah neda sve učiniti u ovako zapuščenoj občini, kao što je bila naša; ali početak je učinjen, a neka stara poslovica veli, da je na polu gotov, tko je dobro počeo.

Ja ovo pišem za to, da se naš puk ohrabri, pak da i ovaj put izbere u zastupstvo ljude, koji su radi i koji znaju skrbiti za občinu. Kod nas nije premnogo takovih ljudih, zato treba, da se birači već sad dogovore, koje će izbrati, pak da svi složno za nje glasuju.

Janko i Marko.

M. Dobra sreća, Janko!

J. Oh, Marko! Odkud ti to ispade?

M. Nisam li ti rekao, da mi se nadaš.

J. A tko te božji zamučio ovamo.

M. Prodji me se. Imao sam nešto petljanije sa rodjakom, pa dodjoh da se na božju razmirimo, nek se stvar potrema.

J. Pak?

M. Neće po ništo, zlo ga smelo, no da će na sud.

J. Što je reć?

M. Kumio sam ga Bogom, da pusti belaja da padne na mrtvo. Da sam mu najgori dušman, bio bi ga svrnuo... Da je što krupna, neka bi! no što sam ga tuskoro nurio u krčmi, i po duši nadavao mu ih.

J. S čega vam je bilo, ljudi božji?

M. Kako neću? Natekerio se kao čep, živina nego li je, oliš duše i krsta, koji na njemu, te mu grieh nedao da miruje, nego stao obarati svako rugo i pogrdu na neke ter neke iz sela, mal da nije zametnuo smutnju. Da uklonim napast, nuri ga ja preko praga. On da će mi se opriet, a ja mu malo natresa batur, pa Bog... A sad neće da se pomiri ka neće.

J. Za čudo! Ipak je dobričina čovjek, kad nije u vinu.

M. Jadi ga crni znali, što s njim okrenulo!

J. Da ne bude tu čijeg masla?

M. Nebi ti ništa rekao. Bože moj! i ovi naš sviet uvjek misli o zlu; podpirivati mržnju, nastojati na kar, to im je, rek bi, jedini posao.

J. Tako ti je sve sebice kod nas.

M. S toga nas čapa i čapi. Baš tako tuskoro razgovarajuć se sa župnikom, reče mi: dojedan narod koji se medjusobno zagriza i u neslogi žive, zlim će obršiti. Što je vratom, kaže, zakrenulo srbskom carstvu, no njegova nesloga i nenavidost. Pa kako onda, tako i danas. Tužimo se na toga i ovoga, da nam nije najbolje; smokve! Tužimo se, kaže, sami na se, jer je sve do nas. Da je u nas sloge, da nije nenavidosti, da se svi za jedan štap držimo; nebi se povadjali za svakom prepredenom gradskom fukarom, da nas po volji mota; niti bi nas tada šarenjaci u tudjine namećali, nego bi bili sebi svoji i na svomu, te bi sunce i pred naša vrata, a kukavica sa sljemena nam prhnula. Tad bi mogli, kaže, zapjevati: moja kućica no moja slobodica. Ali se to našemu svietu neda dogovoriti.

J. Kako komu, reći, jer svi nisu takovi.

M. Eto, Bože, obrati sliepe na pravi put!

J. I ja velju. Neka se jednom svide. I hoće akobogda. Istrani znadu za poštenje i narodni ponos.

Književne viesti.

Nakladom i tiskom g. Dragutina Pretnera u Dubrovniku izašao je III. snopić **„Dubrovnika“**, zabavnika Štionice dubrovačke pod uredničtvom g. I Bunića. Izmedju ostalih stvarih ima u njem Platonova Apologija Sokrada, prevod iz grčkoga od g. I. Peričića, onda Kradja i prekradja zvona od Stj. Ljubiše, što se neobično rado čita. Stoji 36 vnč.

Nakladom i tiskom „Primorske tiskare“ u Kraljevici uvidio je svjetlo IX. svezak Zabavne knjižnice II. dio, Hugov roman **„Devedeset tri“**, prevod iz franceskoga. Stoji svezak samo 10 nvč.

„Različiti spisi Mihovila Pavlinovića.“ God. 1859—74. Stranâ 700. — Zadar, Tisak „Nar. Lista.“ Ciena for. 1.50. Rodoljubi hrvatski u Dalmaciji odlučiše sabrati dosadanje spise Mih. Pavlinovića — izuzam Radišu i P. Besjede — u dvie knjige: jednu namjeniti učećoj mladeži, a drugu puku; po razliki predmeta i sloga.

Knjiga ova, „Različiti spisi“, posvećena omladini, sadrži preko stotine spisah i članakah o prerazličitih predmetih, političkih, zadružnih, povjestnih, književnih, koji upućuju mladića u poznavanje narodnih odnošajah i u pisanje srodno jeziku i ćudi našoj.

Prema cilju, da dodje mladeži u ruke, ovoj okrupnoj knjizi sbijena je ciena na for. 1.50.

Knjiga se dobiva od tiskarne „Nar. Lista“, bez drugog troška, naručbom putem poštarske doznačice.

Knjižari dobivaju pristojni postotak.

Tiskom i troškom primorske tiskare izadjoše upravo na svjetlo **„Nikole Tommasea kršćanske molitve hrvatski od Ivana Fiamina.“** Izdavanje je dvoje, pučko i sjajno. Prvoga stoji knjiga, vezana u platnu sa zlatnim napisom na hrbtu 1 for. Drugova izdanja prodaje se knjiga ukusno vezana u koži sa sponom i slikom u sriedi po 3 for., a vezana u svilenom baršunu s pozlaćenim okovom po 5 for. Preprodavaoci dobivaju primjerenu nagradu. Dosada se dobiva sámo kod uprave primorske tiskare u Kraljevici.

PODLISTAK.

FRAN KURELAC.

Tko si predstavi u duhu stanje našega naroda prije 1848. godine, te promotri sadašnji njegov položaj, mora i nehotice priznati, da se je liepi korak napred koracnulo, te uz dobru volju i nešto uztrajnosti mogao bi se doskora postignuti onaj stepen, gdje će i ostali narodi sa spoštovanjem spominjati hrvatsko ime.

Na tom napredku imademo se ponajviše zahvaliti onim ljudem, koji su u času narodnjeg preporodjenja sebe i svoje žrtvovali sreći, blagostanju i boljku svoga roda. Medju takovimi bio je jedan od najizvrstnijih naš Fran Kurelac, koga životopis, u nadi da ćemo za stalno mnogim našim čitateljem ugoditi, evo u današnjem broju donosimo.

On se rodio g. 1810 u Bruvnu, u Krbavi, gdje mu je otac bio podpukovnik. Svršio je svoje nauke u Gradcu i Zagrebu, a u Beču i Pešti bavio se je ponajviše podučavanjem u francuzkom i talijanskom jeziku.

Godina 1848 pružila je našemu Franu sgodu, da prvi put na javu pred narodom pokaže, tko je on, koja krasota i milinje teče iz njegova pera, koja govornička sila stoji u njegovih ustinh.

On je bio jedan izmedju onih, koji su Hrvate god. 1848. u svetoj narodnoj borbi proti neprijatelju slobode i jezika njihova poticali i ričju i pismom. Stupiv sa ostalimi mladimi Hrvati u kolo, primakne se uskrisitelju hrvatske samosviesti Dr. Gaju, te bi mu ovdje vrlo zamašna uloga podjeljena, da sastavlja razne proglase na Hrvate, Rumunje i Niemce u Ugarskoj, te s istimi našu braću potakne, da se u bratsko za onda žalibože krvavo kolo uhvate. U to doba proputovao je Kurelac mal ne čitavu Hrvatsku, nieteći svuda narodnu sviest i potičući oganj domoljublja. Kako je to tegotan, pače i pogibeljan posao bio, neka dokažu vlastite Kurelčeve ričci, što jih je on napisao: „Vojska Slavonska, što je pri Ozeru oružje položila, vratila se je kući preko Pečuha; tuj se nabranila i prisegla da na Magjara vojevati ne bude; i dali su joj u ruke proklamaciju, na koju sam ja odgovor i pisao. Iza nesreće pri Ozeru stizala su pisma iz Slavonije gdje se dokazivalo da je narodni duh tamo jako klonuo. Pozvalo me je bansko vieće, doznavše za one druge proglase moje, odgovorit Magjarskomu proglasu.

„Čim se ovaj odgovor nije tako napisao kako se službena pisma pišu, to mi je bilo drugi napisat, što sam ga po Slavonski napisao. Nu je ipak s druge strane gospodi ugodio te se i proglas na Slavonce i ovaj odgovor troškom naroda štampalo. Meni se je stotina forintij u ruke dala: po Slavoniji putovat, narodu ova pisma pročitavat i tumačit i srdca dizat i hrabrit. Nu sam zlo prošao u Orioveu i u Brodu. Držali me za Magjarskoga uhodu, te sam i tuj i tamo tamnovao. U Brodu me gradski sud rješio tamnice, nu mi bijaše poći pred mudroga Grammonta, trvdjavici zapovjednika, te on dade kapurala i dva junaka, da me na kolih odvezu u Zagreb. Kad kapural sa mnom pred banova namjestnika te mu izručio pismo iz tvrdjave, stari se Mirko (Lentulaj) čitajuć ga sve to veće i veće uze mrštiti te reče napokon knjigonoši: „Toga človeka mi

FRANINA I JURINA.

Ju. Ča je to, Franino, da te ni već toliko vremena videt, ni tebe ni kume Luce?

Fr. A ča je pak to, da ni videt ni tebe ni kume Mare?

Ju. Bome imamo pravo obadva. Lego čuj ovu: bil sam ovi dni v Reke, pak sam se začudil, kako je posuda prazno i mrtvo; nikoga ni videt po gradu, i ako je kî, to ti je prestrašen i plah, kako zec. Zapitam nekega rečana da ča je to? — Ca je, reče mi, a ca nežnate al niste culi, da po soj Reke nec strasi, da se po reskeh kundtradah pokojni *Mizeria* i *Trînažo* a bracета setju; i judi, kî su jih videli, govoru, da je *Mizeria* jos rastepeneji leh kad je fulminanti prodaval, a *Trînažo*, per dia šanta, da ima jos veći nosinu leh kad je ziv bil. — Dragi vi, rečem mu, ča mi to škrabate, vi ste k'vragu svi pomunjeneli.—Pomunjeli, pomunjeneli, odgovori mi, ni tu nikakovega spasa, ter vidite, kako judi bezu: nijednoga ni po ostarijah, ni po kafetarijah, ni po placah, ac je sakega strah. Neki, kî su boje od kuraja, da su *Mizeriju* pitali, da ca je, da ni i *Ivko-Jaje* dosal, a on da 'j rekal, da ca bi ovde, on da je kako bastaz, rad fakinal i pil, a sadahna, da ni ca fakinat ni pit. A i ža *Medeta-Sukonju* da šu ga pitali, pak da je i on rekal, da mu se neda nikamo, ac da je sadahna v Reke dosta onakoveh, kakov je on bil, pak da ako je ontrat slabo zivel, da ca bi sada s njega bilo. — Ter imate dve železnice, rečem mu, jednu z Ungarije drugu z Nemčije, pak se tužite. — Mo imamo, reče mi, pak ca nam koriste? Ono, vraze, šamo dimi na stacijonu i drugo nis; proprio se more reć: fumo šenza rošto!

Fr. Altroke Jelen!

Koju vrst kukuruza (turkinje) treba saditi?

Gospodin G. Renner, upravitelj gospodarstva kmetske akademije u ugarskom Altenburgu, nastojao je skusiti, koji uprav kukuruz (formentun) najbolje rodi, da li drobni ili debelozrnati. O tom zanimivom iskustvu piše g. Renner na blizu ovako: Kukuruz velika klasa (glavice, tulca) i debela zrnja, navadno je kasan, on potrebuje mnogo topline i vlažnosti (daždja), duboku jaku zemlju i mnogo prostora.

Kukuruz pako sriednja il pa posve mala klasa i drobna zrnja uvjek je ran, njemu netreba toliko topline ni toliko vlažnosti, pa takodjer ni tako duboke i jake zemlje ni tako velika prostora, kao što prvomu.

Vrh toga, razmjerje medju zrnjem i klasjem (a baš u tom razmjerju stoji veća il manja korist jedne vrsti naprama drugoj), kod kukuruza mala klasa i drobna zrna mnogo je povoljnije, nego li u vrstih kukuruza velika klasa i debela zrna, i to zato što je u ovom zadnjem zrno u istinu debelo, al mnogo praznije nego li u prvom. K tomu, zrnje kukuruza velika klasa i debela zrna jest okruglasto i riedko, a ono mala klasa i drobna zrna razmjerno vele mnogobrojnije, gušće, jedrenije i tim teže. Razlika izmedju težine debelozrnata, okrugla kukuruza, i gustozrnata drobna je velika, i to uvjek na veću korist drobnozrnata.

I doisto, g. Renner uzeo je 5 vrsti kukuruza, posijao je svake vrsti jednako i u posve jednakom razmjerju. Te su vrsti bile med debelozrnatimm: navadni kukuruz banatski, zubati amerikanski; med sriednjim pako i drobnozrnatim: beli padovanski, talijanski pinjolet i cinkvantin. Prvi je dozrio u 180, drugi u 200, tretji u 180, četrti u 153, peti u 123 dana. Što više, na jednom ralu zemlje dao je prvi do 40, 27.5 i 15 vaganah; drugi do 50, 34.3, 18.7 vaganah; treći do 52, 35.7 i 19.5 vaganah; četvrti do 52, 35.7 19.5 vaganah; peti do 47, 32.3 i 17.6 vaganah. K tomu, jedan vagan prvoga, težio je 76.9, drugoga 78.5, tretjega 78,5, četrtoga 84.2, petoga 88.5.

Kao što svaki lahko vidi, ovaj posve sjegurni dokaz nas uči, da je mnogo koristnije saditi drobnozrnati kukuruz, nego li debelozrnati, i to osobito ondje, gdje se kukuruz po težini (na vagu) prodaje, il gdje se rabi za svoju domaću potrebu; jer vagan kukuruza, koji teži 88.5 funtah, dati mora uvjek više muke, od onoga, koji teži samo 76.9 funtah.

Radi toga mi opozorujemo naše kmete na ovo iskustvo i preporučujemo jim što više, da se unapried drže drobnozrnata kukuruza, a da debelozrnata zapuste. Osobito u mrzlijih krajevih, kanoti i u onih, gdje obično kao kod nas u Istri suša vlada, mnogo je koristnije saditi kukuruz mala klasa i drobna zrna, i to jer ovaj, kako navedosmo, nepotrebuje toliko toplote, a radi svoje ranosti tako rekuć suši uteče. A gdje kukuruz dozrije na vrieme, tamo se može za njim jošte u istom ljetu hajda il repa koristno posijati.

Od dosle rečenoga, svaki će lahko uviditi, da je izmedju rana kukuruza najbolji pinjolet i cinkvantin. Tko hoće, lahko može obedvie vrsti sjemena dobiti kod gospodarskog upraviteljstva kmetske Akademije u ugarskom Altenburgu (Verwaltung der k. Landwirthschaftlichen Akademie in Ungarisch-Altenburg, Ungarn.) Nu izvan ovih dviuh vrsti kukuruza, preporučiti nam je jošte i tretju vrst, koju napomenuti g. Renner nenavadja i koja bi mogla biti jošte bolja od navedenih. Ta se vrst imenuje *kukuruz kralja Filipa* (König Filip's Mais). I ova je takodjer rana, mala i osobito tanka klasa, drobna a jako gusta zrna. Vagan ovoga kukuruza, odlikovana i na svjetskoj bečkoj izložbi, teži 90 do 92 funta. Odlikuje se jošte i radi toga, što ima tanko i mehko stablo, koje živina jako rado jede bilo samo, bilo na komadiće izrezano i čim drugim pomješano. Ovaj se kukuruz može dobiti kod gospodščine: Ruma u Slavoniji.

Po „Kmetovalcu."

Različite viesti.

* **Carski darovi.** Nj. Veličanstvo Car podielio je ubogim u Trstu 6,000 for., ubogim u Gorici 1,500, a onim u Pulu 1,700.

* **„Wiener Abendpost"**, bečki službeni list veli, da svrha putovanja Nj. Veličanstva Cara u Dalmaciju jest ta, da razvidi svojima očima, što se doslje tamo učinilo za napriedak zemlje, pak da iznajde i odredi ono, što još trebuje.

---

poznamo, ven smo ga mi tam poslali." Nije me sad volja pripovjedati što se je prilikom toga putovanja i tamnovanje zbivalo i luda i smješna i ljuta te nemila, ali nemogu srdcu odoljeti da ne zahvalju što se ikad umiljatije može g. Noldenu, tada oficiru uprave u Novskoj; koji sa mnom se upoznav, kad sam u Brod pohodio, velmi se razžali kad me vidje pod stražom dovedena, te zanjušiv ludost Grammontovu ne dade mi u tamnici noćiti nego mi posla dušek u kancelariju, u jutro me na svojem stanu kafom počasti i verigam ote, kojimi neki ljuti stražmeštar okovati me htio. I danas me boli što nisim imao prilike zahvaliti mu; te vsakoga prošu, koji ovu knjigu uzčita a na njega se gdje namjeri, da mu javi koliko mi je srdcu drag i mio. Mišlju da je sada negdje u Ogulinskoj regimenti, ako ga nije već i odanle maklo!"

Od god. 1849 bijaše Fran Kurelac učitelj hrvatskoga jezika na Rieci, gdje je napisao mnoge temeljite jezikoslovne razprave, nu kako je god. 1852 i 1853 Bachov absolutizam po čitavoj Hrvatskoj zavladao, nagradjeni bijaše i Hrvati za svoju neizkolebivu vjernost time, da su se svi vrliji i čestitiji rodoljubi morali sa svojih mjestah povući, a njemačkim pridošlicam stan prirediti.

Tako bude i naš Kurelac radi svojega spisa „preporod slovinske knjige na jugu" odpušten od profesorske službe, pak od to doba bio mu je sav njegov život trnjem i korovljem zarašten, imao bo se boriti s mnogom nevoljom, iz koje ga je izbavljalo samo iskreno prijateljstvo i pravo rodoljubje. On se bavio ponajviše podučavanjem. Uzrok, zašto su ga sa profesorske stolice maknuli, navadja on sam ovako: Bio sam učiteljem narodnoga jezika na Rieci kroz pet godin, te je bilo na koncu godine pripraviti govor, što ga mladenac izreče uz veseli dan, kad se darovi diele. Tim su mene oprtili, te tako su nikli i postali ovi govori, što ih je u ovoj knjižici. Nu godine 1853. jako se smrklo i nastalo doba gluho, te se ovi moji govori Njemačkomu uhu nikako čuti ne dadoše. Svrglo me dakle i oborilo s učiteljske stolice, da polnoć miruje.

Što je Kurelac kao profesor na Rieci za naš narod dobra učinio najbolje ću izraziti, ako reknem, da se ponajviše njemu imade zahvaliti, što je riečka županija onaj rodoljubni živac kamen, o koj su se do sada sve neprijateljske namjere dušmanah hrvatskih uvieke razbila; on bo je imao onaj silni dar božji, da je znao u mladjahnih grudih sebi povjerene mladeži uzpiriti onaj sveti plamen rodoljubja, koj ako jednom valjano zasadjen, duboko korenje u sreu pusti, svakoj buri i oluji nepoštenja i nerodoljubja prkosi. Opetovano govorio bi on mladeži. „Nemojte, djeco, da vam materinstvo propada, nu njive uzorite i pšenicu posijte, luke prigledajte, vinograde zasadite, vrtove ogradite te lugove očistite. Ne ostani vam žito nepožeto, luka nepokosena, lug zapuščen, grozdje neotrgano, voće nepobrano, tudje vam ralo u zemlju ne zabrazdi, ni tudjin po njoj gospodari, kad vi il ne znate, il ne marite." I opeta: „Tko rodbini svojoj i plemenu svomu tudji jezik nameće, od svoje krvi i od svojega se mlieka odmeće, te po tom gadnu laž i studeno srdce družtvu podmeće: taj družtvo i sreću ovoga svieta razmeće. U naša je srdca ta ljubav naše narodnosti duboko zasegla, niti ju ičija sila na sve vieke iz naših srdac više ne izvadi.

(Sliedit će.)

* **Tako je liepo i pametno.** Svekolike občine u Boki kotorskoj su se sastale dne 23. pr. mjes. u dvorani kotorske občine namjerom, da se bratski dogovore i sporazumiju, koje su potrebe i želje puka, pak da jih Presvj. Caru u molbenici predstave.

* **Zakon o izsušenju i uredjenju Neretve,** onomadne od car. vieća učinjen, bi jurve primljeni od gospodske kuće a od nj. veličanstva Cesara potvrdjen.

* **G. Nabrgoj,** okoličanski zastupnik u tršćanskom gradskom vieću, u jednoj prošlih sjednicah upitao je gradonačelnika, da li je istina, da je Okoličanom bilo zabranjeno, izkazati caru svoju odanost prigodom njegova boravljenja u Trstu. Gradonačelnik je na to odgovorio, da on nezna o tom ništa, nego da će tu stvar razviditi.

* **Trident i Trst.** Garibaldi je prošlih danah, baš onda kad se naš Presvjetli Cesar spremao u Mletke, izdao pismo, u kojem nastavlja, da Italija mora jošte dobiti Trident i Trst. Hoćeš na!

* **U Gorici** da je neki djak dobio pljusku od nepoznate talijanske ruke, što se je pred nekom Kavanom, u jatu Talijanah, usudio viknuti „Živio" prolazećemu onud caru. I to je znak fine talijanske ugladjenosti i narodne jednakopravnosti!

* **Veliki školski praznici** za gimnazijske i realske škole po ministarskoj odredbi u većem djelu austrijskih pokrajinah počameši od tekuće godine, bit će od 16. julija do 15. septembra. U Gorici pako, u Istri, u Dalmaciji i u gradu Roveredo mjeseca augusta i septembra.

* † **Antun barun Benko pl. Bojnički** c. kr. podmaršal umro je 26. p. m. u Olomucu u 65 god. naglom smrću od kapi. Bio je vlastnik triju velikih redovah, a jedan od najumnijih i najrodoljubivijih sinovah hrvatskoga naroda. I njega je gonila za života zavist sitnih ljudi, neprijateljah našemu narodu. S toga je i bio iz Linca premješten u Olomuc. U vrieme Belcredova ministarstva, bilo se razglasilo, da će Benko biti banom hrvatskim. Njegov duh počiva sada u vječnosti, a slava će mu biti kao i ljubav u svom hrvatskom narodu vječna!

* **Naselbine.** „Obzor" u jednom svojem članku veli, kako bi Hrvatska i Slavonija mogla namjesto 2 milijuna prehraniti 6 milijunah ljudi, pa zaključuje, neka se *Slovenci* nesele u daleku Ameriku, nego radje u Hrvatsku, gdje mogu za male novce dobiti plodovite zemlje.

* **Dr. Bogišić,** dubrovčanin, glasoviti pravoznanac bi netom radi svojih znanstvenih zaslugah odlikovan od Nj. Veličanstva Cara ruskoga velikim križem reda sv. Ane.

* **Napallo Bismarka.** G. Vendt, zastupnik na njemačkom parlamentu u Berlinu, doznav, kako je neki urednik bio odsudjen na godinu danah zatvora, jer je štampao Papinu okružnicu proti svibanjskim crkvenim zakonom, naumi ju proturati u sviet na državne troškove te ju pročita u parlamentu, — pa kako se mora sve štampati, što tko tu govori il čita, tako je sutradan bila štampana od rieči do rieči u vladinih novinah, a da se nije mogao zato nitko pred sud povući.

* **Golubja pošta u Ruskoj.** U Petrogradu nastoje sada, kako bi u Ruskoj ustanovili golubju poštu, da se njom okoristiti uzmognu u slučaju rata. Za ta posao vele, da su najsposobniji belgijski golubi. Nego petrogradski list „Bčela", dodaje, da bi se imali takodjer i sokolovi podučiti, koji bi neprijateljskoj strani imali poloviti golube.

SVAŠTA PO NEŠTO.

Pomorstvo. Kao što izvadjamo iz godišnjega koledara tršćanske i riečke pomorske vlade, austro-ugarsko brodovlje brojilo je koncem godine 1874. 594 brodovah daleka putovanja u sadržaju od 282,860 bačavah (tonelatah) i 7,682 mornara; 1985 brodovah kratkâ i dugâ okrajna brodarenja (grânde e piccolo cabotaggio) u sadržaju od 36,218 bačavah i 6,221 čovjeka; 1959 ribarskih brodićah u sadržaju od 5688 bač. i 7,264 mornarah; 2,665 brojem obilježenih i oslobodjujućih brodićah sa 6214 mornarah. Ukupno pomorsko brodovlje broji 7,203 broda u sadržaju od 332,000 bačavah i 27,381 mornara.

Najveći broj brodovah daleka putovanja (med kojimi 77 parobrodah) broji Trst, i to 152 broda u sadržaju od 87,914 bač., za tim Rieka 122 u sadržaju od 53,141 bač., Lošinj Mali 129 u sadržaju od 55,795 bač., Dubrovnik 75 u sadržaju od 42,202 bač., Meljine 46 u sadržaju od 16,505 bač., Pul 25 u sadržajn od 9,547 bač. Bakar 17 u sadržaju od 6,022 bač., Rovinj 7 u sadržaja od 2,417 bačavah.

Medju brodima kratkâ i dugâ okrajna brodarenje najveć, to jest 507 u sadržaju od 8,314 bač. pripada jih Spljetu, za tim Trstu 312 u sadržaju od 5,863 bač., Lošinju 232 u sadržaju od 5,002 bač., Dubrovniku 227 u sadržaju od 3,672 bač. Pulu 102 u sadržaju od 2928 bač., Meljinam 38 u sadržaju od 1937 bač., Rovinju 86 u sadržaju od 1772 bač., Ricci 30 u sadržaju od 1429 bač., Senju 46 u sadržaju od 1,402 bač.

Godine 1874. bjehu porinuti u more sa škverah austrijskih lukah 34 brodovi, od kojih 4 u Trstu, 11 na Ricci, 10 u Lošinju, 2 u Korčuli, 1 u Kraljevici, 4 u Bakru.

Iz inozenstva bje dobavljeno 8 brodovah, med kojimi 3 parobrodi. Austro-ugarsko pomorstvo broji 1352 kapetana daleka putovanja, 700 poručnikah (tenentah), 86 kapitanah dugâ obširna okrajna brodarenja 1109 kapitanah duga uzka okrajna brodarenja, 104 kapitanah kratka okrajna brodarenja, 17749 mornarah, 1282 ognjara i ugljevjara 189 makinistah.

U djelanju brodovah bave se 3,533 osobe, i od tih 1,666 u Trstu.

Godine 1874. razbilo se brodovah 32; razorilo 72 u sadržaju od 1998 bač.; prodalo u inozemstvo 48 u sadržaju od 13,973 bač.

Sa tršćanskoga tržišća.

Kavi Rio je prodaja velika, plaća se od f. 46—56. Ceylon f. 55—57.50 po centu. Sećer (cukar) u prahu od f. 19.50—20.25. Pšenica Besarabija 116 ℔ po f. 6.— od Dunava 103 ℔ star for. 5.25 iz Bombaya po f. 7.65. Turkinja (kukuruz) iz Ugarske i Bosne po f. 4.55—4.60 star 116 ℔. Ovas iz Bosne po f. 2.75—2.80 za ℔ 64. Ulje dalmatinsko lahko se prodaje po f. 22—22.50. Talijansko f. 23.50—34. Preveza i Valone u bačvah f. 22—23. Maslo štajersko i kranjsko po f. 56—57. Slanina (špeh) Amerikanska for. 36.50—37 po cent. Kožam nije prodaje, prodalo se je 450 Austrijanskih i Ugarskih po f. 70—75. 1500 Amerikanskih suhih po f. 60. Smokve imaju još dobru prodaju i plaćaju se po f. 11 iz Kalamate.

JAVNA ZAHVALA.

Visokoštovanoj gospodi predstojnikom i činovnikom svih ovdješnjih uredah, slavnomu gradskomu zastupstvu i svim cienjenim prijateljem i znancem, a napose pako štovanoj obrtničkoj zadruzi i vatrogasnomu družtvu srdačna hvala na izkazanoj danas kod sprovoda zadnjoj časti mojoj miloj supruzi, preminovšoj dne 12. tek. mjeseca.

U Sisku 13. travnja 1875.

Franjo Steidle
gradski bilježnik.

Velečastnomu Svećenstvu.

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari, kanoti: **Kaležah, Svietnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah** itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

U Trstu

Katarina Udovica Garusa.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 15 Aprila 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.20	5.20	5.19	-	5.19	5.19	5.19	5.19	5.18	5.18	—	5.19	5.19	5.19	5.20	—
Napoleoni	8.87	8.87	8.86	—	8.86	8.86	8.86	8.86	8.85	8.86	—	8.89	8.89	8.89	8.89	—
Lire Inglesko	11.14	11.14	11.16	—	11.16	11.13	11.13	11.14	11.13	11.14	—	11.15	11.15	11.15	11.17	—
Srebro prid (aggio) . .	104.55	104.50	104.35	—	104.35	104.25	104.15	104.—	104.—	104.10	—	104.15	104.10	104.15	104.50	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova* N.° 4 *piano I.*

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VI. **U Trstu 1. Maja 1875.** **Broj 9.**

Carevo putovanje.

Željni nadovezati naše pripovjedanje o carevu putovanju, neznamo ni gdje bi počeli ni gdje bi svršili, jer što se čita i čuje iz Dalmacije, odkad je car tamo, to nadvisuje sve, što se može samo pomisliti. Zadarski „Narodni List“ kaže izrekoma, da se svečanost i oduševljenje, kakvima Dalmacija dočekuje svojega kralja, nedaju opisati ni najvještijemu peru.

Odkad je car dne 10. travnja u 10 sati u jutro stupio u Zadru na dalmatinsko zemljište, kudgod prolazi i kamogod dojde, to nije nego radost, veselje i slava u pravom smislu ove rieči. Zadar da nije vidio i da neće već nikad, što je vidio za ono nekoliko danah careva tamo boravljenja. Mi negovorimo ovdje ni o ljepoti ukrasah ni o sjajnosti razsvjete, koje da nemogahu biti ni ljepše ni milovidnije; nego govorimo o srdačnosti i svestranoj odanosti dalmatinskoga puka naprama vladajućoj kući.

Pa kako u Zadru, tako je bio car dočekan u svih drugih mjestih gdje je god dosad bio. Neće nam se zamjeriti, nemogavši svih, ako spomenemo samo gradove Sibenik, Sinj, Špljet i Dubrovnik, gdje se takodjer nadmetalo gradsko i vanjsko pučanstvo, da zasvjedoči svojemu kralju staru dalmatinsku viernost, koja je ne samo preživila bivše mletačko gospodstvo, nego i sjajno odolila novijim namamam prekomorskim. Bilo u gradu bilo u selu, bilo u gospodskoj palači bilo u težačkoj kolibi, svuda ista radost, ista srdačnost, isti neizrekomi zanos. Gdje vladara i narod od mila suze prolivaju, kad se sastaju i pozdravljaju, to je nešto posve neobična, a to da se je ovom prigodom u Dalmaciji više puti dogodilo.

Ali što nam je najmilije, jest to, da se je Dalmacija ovaj put pokazala hrvatskom i ondje, gdje bi se bili manje nadali. Svud je hrvatski pozdrav nadkriljivao talijanski, kao što je i morao u zemlji, koja se od sdruženja s Hrvatskom i od narodnoga jedinstva nada svojemu preporodu i ljepšoj i sjajnijoj budućnosti. „Živio hrvatski kralj, Franjo Josip I.!“ to je pozdrav, kojim je Dalmacija pozdravljala ovih danah svojega vladara. A tko nečuje, mogao je viditi, kako narod misli i ćuti, i iz nebrojenih narodnih trobojnih zastavah, koje su svu zemlju prekrilile iz grada u selo, iz sela u grad. Samo u Špljetu da je imao doček nešto prekomorsko lice, akoprem se ni Špljet neima baš ničemu nadati sa prieko mora, nego jedino sa kopna i sa prieko svojih ledjah.

Car je na nekojih mjestih stupio i prieko granice, gdje su ga dočekale i pozdravile turska vojska i turske pogranične oblasti. U Dubrovniku poklonio mu se bosanski gubernator, Drviš Paša, te izručio mu vlastoručno, iz Carigrada pripjevše, Sultanovo pismo. Tu su se poklonili caru i častnici dvajuh ruskih u luci se nalazećih vojničkih brodovah. Na objedu, na koji bjehu pozvani i ruski i turski gosti, naš car napio je caru ruskomu, kao svojemu prijatelju, budući baš njegov rodjendan.

Za danas neidemo dalje, nego ćemo reći još samo to, kad je car 10. pr. m. u jutro krenuo iz Pula, da su ga na sried mora dočekali i pozdravili sa svojih brodovah i vrli Lošinjani, a car da im je obećao, da će se na povratku i k njim navratiti. Naposljedku čujemo, da se i Otočani Krčani spremaju, da što ljepše i srdačnije dočekaju Nj. Veličanstvo, a mi smo osvjedočeni, da neće ostati u ničem za svojom braćom Dalmatinci, nego da će mu dokazati, da se nahodi i tu medju Hrvati.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. travnja 1875.

U ovaj čas sjede i viećaju svi zemaljski saberi u ovoj strani carstva. Nekoji su skoro dokončali svoje poslovanje. Opazilo se, da ljetos neima u nikom onoga života, koji se vidjao prošlih godinah. U českom su novoizabrani narodni zastupnici bili od njemačke stranke i opet lišeni svojega poslanstva, jer su i opet izjavili, da im prava njihove zemlje, koja moraju braniti, nedadu stupiti u sabornicu. S druge strane Česi kao da su pripravni pomiriti se s carstvom, pa kao da u tu svrhu nezahtjevaju drugo, nego odstranjenje sadašnjega ministarstva i pravedniji izborni zakon. Borme dosta malo, jer kraljevina češka vriedi za Austriju svakako više, nego i tucet bečkih ministarstvah i najbolji i najmudriji izborni zakon, što su ga ikad Niemci izmislili. U Beču gradskim biračem dodijaše kojekakvi vikači jer su ovaj put mjesto njih izabrali u gradsko zastupstvo ljude, koji obično malo govore, ali tim više i mudrije rade. U Ljubljani se dobrahno ojačila narodna stranka, što se vidi iz popunjteljnih izborah, koji su onomadne tamo obavljeni, u kojih je baš liepo uspiela. Čuje se, da će jesenas nj. veličanstvo pohoditi Galič i Bukovinu.

Iz Ugarske neima drugo novoga nego to, da se tamo u parlamentu Magjari pravdaju s Hrvati i s narodnostmi, a u novinah s Niemci i opet s Hrvati. Hrvatom nedadu da grade željeznicah, koje nebi Ugarsku ni krajcara stojale, a Hrvatskoj neizmierno koristile; Niemcem pako i Hrvatom hoće da narinu na željeznicah svoj magjarski jezik, akoprem je to u Hrvatskoj naprama Hrvatom proti zakonu, a u Ugarskoj naprama Niemcem proti prometu i napredku. Ministar Tisza i nobće Magjari i dandanas misle, da se država može i mora održati i ako državljani nenalaze u njoj garancije za svoje pravice i za svoje blagostanje, kao što jih nenalaze baš u Ugarskoj. O tom se od neko doba počelo ozbiljno promišljati i u Hrvatskoj. Čuje se, da će više ugarskih ministrah doći na Rieku, prigodom careva kroz Rieku prolazka na povratku iz Dalmacije. Riečani da su izpustili iz programa svečanostih pohod hrvatske tamo gimnazije. Riečani najbrže misle, da će tim sakriti kralju i svojim magjarskim gospodarom, da živu na hrvatskom zemljišću. Ali Primorci s ove i s one strane Rieke su u rodu s Dalmatinci, pak čujemo, da se spremaju u najvećem broju, da na magjarskoj Rieci pozdrave svojega kralja baš hrvatski.

U Njemačkoj progonstvo Crkve postaje sve to žeštje. Ali crkva nepopušća u ničem, dapače njemački biskupi sve to hrabrije brane njezine pravice. Bismark je čisto izjavio u samom parlamentu, da se on bori proti katoličkoj crkvi zato, što je luteran. Tim sva ta borba zadobiva sasvim drugo lice. On hini i laže na sve strane, nebi li mu sav sviet pomogao; a kruto prieti onim, koji zato nemare. Pa onomadne toliko da nije poremetio mir nekakvim pismom, što ga je u tom poslu upravio na belgijsku vladu. Sad putuje po Italiji njemački carević sa svojom suprugom, a do skora da će se uputiti tamo i sam car, boležljivi i nemoćni starac Vilim. Neima dvojbe, da to milkanje s Italijom stoji u nekom savezu s ratom, što ga Bismark vodi proti crkvi. Ali neće uspieti, jer katoličkim svietom propuhuje jače nego ikada onaj isti oživljujući vjetar, koji je razkretao i razpuhao stari sviet, a na njegovih razkopinah zasijao i razvio neven-cviće istine i pravde.

U Francesko, gdje je u ovo posljednje doba republika podobra koren uhvatila, Gambetta republikanac dušom i tielom veli, da je vjera stran sviesti i radi toga stran slobode, pa gdje neima vierske, da neima nikakve druge slobode. A eno Bismark, progonec u Njemačkoj duševno uvjerenje, hoće da mu sviet vjeruje, da se bori za taj sveti amanet ljudski. Prošlih danah su Engleski katolički biskupi pisali biskupom njemačkim zajedničko pismo, u kojem odobravaju i hvale njihovo držanje naprama njihovoj progoniteljici njemačkoj vladi, pa jih bodre, da ustraju na putu, koji vodi konačkoj pobjedi svete crkve. Vidit ćemo, da li će Bismark naručiti i engleskoj vladi, neka začepi usta svojim državljanom, katoličkim biskupom, jer se ni najmanje nečude njegovoj njemačkoj premudrusti, ali tim više kore njegovu preuzetnost i skrajno nasilje.

U kneževini Srbiji, gdje su doskora stvari stojale dosta hrdjavo, poslje razpusta razvratne skupštine kao da su se počele pomalo okretati na bolje. Knezu dolaze neprestano narodna poslanstva, koja mu čestitaju na krepku i odvažnu koraku, učinjenu proti skupštini i stranci, koja ako i gdje, to nesmi i nemože imati potolice u Srbiji, na toj čisto slavenskoj zemlji.

O neumjernosti u jelu i piću.

napisao *Krsto Franca*, realni učitelj.

Nisam u ovoj razpravici nakanio govoriti o hrani, koju čovjek uživa, i o piću koje ga krieki i koje mu razvedruje čuvsto, nego ću nastojati po mogućnosti dokazati, da je neumjerenost u jednom i drugom pogubna za narod i državu.

Što je priroda podielila čovjeku za obstanak svakdanjega života, to neka uživa umjereno i triezno. Tko je učio povjest staroga vjeka, taj će se sigurno sjećati zakonah, koji bijahu pisani protiv neumjernosti staro-grčkoga naroda. Tko je takav zakon prekršio, bijaše strogo kažnjen.

Narod umjeren i triezan neće i nemože nikako propasti, jer ga zdrav razum i kriepka volja uzbudjuju na svakdanji rad i izvršivanje dužnosti koli u kući toli izvan ove. Nu opet je živa istina, jer nas to uči svakdanje izkustvo i povjest narodah, da je neumierenost i razsipnost u hrani i piću propast svake ma i najbolje uredjene kuće. A što više? neumjerenost i razsipnost upropastiše veliku rimsku državu, koja nekoč zapovjedaše malo ne čitavim svietom.

Grčki mudrac Sokrat kaže: „preobiljna hrana pokazuje neumjerenost, a s neumjernosti proizlaze različite bolesti."

Kao što jur napomenusmo, propalo je uslied prevelike razsipnosti i neumjerenosti u jelu i piću veliko rimsko carstvo. Koli strašna bijaše razsipnost u Rimljanah, pripoviedaju pisci, koji su u ono vrieme živjeli. Objed ili večera, kojom počasti Rimljanin Vitelius svoje znance i prijatelje, stajaše do 25.000 dukatah. Rimski car Heliogobalos dao je jednom pripraviti za večeru 600 nojevih glavah i moždjane od ovih. Isti car, kako dalje pripoviedа pisac, podvori svoje goste punimi zdielami slavuljevih i paunovih jezikah.

Najveći vladari i zakonodavci, koji uvidiše, da neumjernost vodi k propasti, stadoše ovoj na put strogimi zakoni i mudrimi naredbami. Glasoviti špartanski zakonodavac Likurg izdade zapovjed, usljed koje svi špartanski gradjani moradoše jesti kod jednoga stola zakonito odredjenu hranu. Tko je kod kuće štogod sâm založio, taj bi prozvan neumjerenim i razsipnim čovjekom, što je u ono vrieme sramotno bilo.

Ovaj red vladaše u starih Grkah duže vremena, a narod bijaše sretan i zadovoljan. Budimo dakle umjereni i triezni u svakom obziru, pak će nam domovina procvasti a narod će sretan biti.

Važnost valjka u gospodarstvu.

Kasno doista, no ipak bar sada i prostiji naši gospodari počimlju uvidjati, da novijimi popravljenimi ratili ne samo ide djelo laglje od ruke, već da, uz inače ravne okolnosti i jednaku dobrotu tla i u istih zračnih pogodah, na bolje obradjenu zemljištu svaka plodina bolje uspieva.

U naših bregovitih predielih nije čovjek vidio željeznoga pluga, već je i bolji gospodar mučio sebe i svoju marvu starovjekim težkim plugom, a sada se čudi, kako nije tako dugo došao k pameti, da tomu zlu pomogne te gleda i prostaka nagovoriti. da stari plug boljim zamieni. No drugomu, za svako gospodarstvo izvanrednomu važnomu ratilu, o valjku na široko i daleko još ne ima ni traga, premda si to ratilo može načiniti svaki seljak, koj išto umije upravljati pilom i sjekirom samo treba, da mu ga susjed kovač okuje i tim dogotovi. Pa ipak svaki umniji gospodar zna, da gdje kada biva pogledom na kakvoću tla i tečaj vremena, da se uspjevak usieva jedino zgodnom porabom valjka dade očuvati od konačne propasti, i tako da je ma kako obradjeno polje, bez uporabe valjka u zgodan čas samo na polak i nepodpuno obradjeno. Da dakle bar bolje i razumnije naše gospodare sklonemo da si svakako taj stroj nabave, razložiti ćemo obširno, čemu i kako u gospodarstvu rabi valjak?

Prva svrha valjanju jest:

1. Da se razmrvi grudovato površje zemljišta. Istina je doista, da novi popravljeni plugovi mnogo savršenije mrve zemlju od starih drvenjaka; no bio plug ma kako dobar pa ma se izoralo polje još tako dobro, to ipak površje tla — osobito gdje je ilovača — neće se tako smrviti kako bi trebalo da ne bude nijedno zrno sjemena ugušeno i time uništeno. Jedino na pjeskovitu veoma rahlu tlu moći je ukloniti grudam i bez valjka; no i na takovu zemljištu svakako je nuždan valjak, ali iz drugoga uzroka. No čim je suše tlo sastavljeno od drugih sastavinah ili čim je u tlu više vlage; tim nezavršenije ostaje oranje. Istina je, da i težka, željeznimi zubci naperena brana, valjano pomaže mrviti zemlju; no podpuno ne može ona toga činiti, jer što je većega grudja, to ona potište na stran u jarak te mrvi samo ono, što je sitnije i manje tvrdo. Tu stupa valjak u svoje pravo. Njegova znatna težina, koja kretnjom ostaje sveudilj jednaka, ne dopušta, da mu uteče ma koja gruda; on projde preko nje te ju smrvi.

Mnogi naši gospodari pomažu se tim, što dadu iza pluga motikami ili sjekirami grudje trti, no težaci neće *prvo* razbiti svoga grudja a *drugo*, da ga i razbiju, stajati će taj posao veoma mnogo, dočim valjak obavlja za jedan sat toliko koliko neće učiniti deset težakah motikama.

2. Valjak zaravnava površje zemlje. Ovo je druga glavna svrha, kojoj valjak služi. Valjanim drljanjem (draženjem, brananjem, vlačenjem) dade se doista polje prilično izravnati, no to biva samo ondje gdje se ne prave slogovi te se može drljati najprije uzduž a tada još poprjeko; no toga nećeš u Hrvatskoj i Slavoniji naći nigdje, van gdje koja velika gospoštija posjeduje mnogo polja u ravnini. Gdje se sije sijalom, ondje je valjak neobhodno potrebit, no i kod tako zvane široke sjetve t. j. rukom, drugčije će izgledati povaljano polje od nepovaljanoga. Ali da i na sve to ne gledamo, imalo bi već to sklonuti na valjanje, što je na valjanu polju žetva nerazmjerno lakša i pospješnija. Sve više počimlje otimati mah košnja strni; no na grudovatoj je zemlji košnja veoma tegotna ako nije i nemožna. Pa i žetva ne samo, što je na valjanu polju laglja već je i savršenija, jer gdje ne ima grudja, tu se srp ne zadieva i ne ostavlja ne prorezane slame.

3. Valjkom se pritište zemlja, da drži vlagu. U onih predielih, gdje je vrieme obično vlažno, ili u težku zemljištu, u kojem je već od prirode odveć vlage nagomilane, ne treba valjka u tu svrhu; no na polju suhu, gdje je zemlja lahka i sipka mnogo je stalo do

---

PODLISTAK.

FRAN KURELAC.

Biskup djakovački, prvi sin naše domovine, koj je kod nas Hrvatah sve ono stvorio, čime se danas ponosimo, nije dulje mogao mirno gledati nevolju našega Frana, te ga s toga g. 1860 pozvao u Djakovo, gdje je neko vrieme predavao bogoslovcem jezik staroslavenski. No kako nigdje, tako i ovdje nije se naš Frane mogao ustaniti, njemu se nije nikada mililo, ma gdje duže ostati, te se može biti okućiti.

U jednoč bi mu puhnulo nešto u glavu, te bi ga gotovo nevidom nestalo. Namješten kod českih velikaških obiteljih, poimence grofa Haracha, knezovah Lobkovica i Swarzenberga za učilelja jezikâ, Frane bio bi gotovo u svakoj tih kućah mogo svoju budućnost i starost obezbrižiti, ali on se je zato najmanje brinuo. Fino gospodsko odielo, kojim bi ga u tih kućah zaodjeli, naš bi Frane u jedan put svukao, te potražio svoju debelu surinu, svoje stare čizme i palicu, pa put pod noge.

Postav članom jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Kurelac se je napokon primirio u Zagrebu, te je ovdje radio neumorno, a sav njegov rad kretao se oko čišćenja hrvatskoga jezika, u kojem je dotjerao do gotova savršenstva, dok mu 18. lipnja p. g. u 1 sat s jutra smrt nit mnogo zaslužna njegova života ne prekide.

Pokojni Kurelac bio je značaja čista, kao što je sunce na nebu čisto, a srca rodo i bogoljubna. Koli duboko osjećao je on veličanstvo božje, najjasnije izražuju sliedeće njegove rieči: „U koga je čist običaj, tomu je i do Boga stalo. Ako se mi ponosimo da smo ljudi, zašto se ponosimo? Ponosimo li se ljepotom? Ta cviet i metulj liepši su od nas. Ako li pak snagom, to je lav i slon i bik i konj i noj i kit — svi su jaci od nas. Ili možebit otim, da mi rabotamo i da se trudimo? Ta mravak i pčela bolji su rabotnici nego mi; a ono blago što ga uprezamo ili tovarimo, još više se trudi nego mi. Jelen, zec i vjeverica puno su brži, lisica hitrija, grlica čistija, janje umiljatije i svaka živina trieznija od nas. Tim se dakle sviem mi ne ponosimo, nu se ponosimo da za Boga znamo; za onoga Boga, od kojega sve proizhodi, što naše oko vidi i ne vidi, naša misao sustiže i ne sustiže; ki je ovaj svieta, i što je god svietov, u svojoj misli začeo, i kako začeo, tako i stvorio; što je ovu zemlju tvrdo sagradio, brdom ju i dolinom sastavio, morjem i vodom opasao, a zrakom i oblakom pokrio."

„Mi se ponosimo, da za Boga znamo, koji nas je po svojoj slici stvorio; koji nam je dao razum: da umom gledamo; srdce: da njim osiećamo i ono što vidimo i čega ne vidimo. Naša svieta — rosica božja. Tko Boga u sebi hrani, ne umire; komu je Bog slika taj gleda, da mu bude prilikom."

Kao Hrvat, koji poznade jade i nevolje puka hrvatskoga, bojao se on jednako Njemca i Magjara kao takovih, koji mogu najviše Hrvatu škoditi. Nu u koliko se on Njemca i Madjara bojao, u toliko je svakoga magjarona i njemškutara iz dna duše svoje mrzio, a tu svoju mržnju nije se bojao očitovati pred nikim, pa bio to njegov najveći dušman ili dobrotvor, a to je najočitije dokazao onu večer kada je zloglasni banski namjestnik Rauch za-

porabe valjka. Povaljamo li takovo polje, dok je jošte mokro, zadržati će u sebi vlagu dvostruko tako dugo te će na njem uspievati usiev, koj bi inače zbog suše poginuo.

4. Gnoj od slame spraviti ćemo valjkom mnogo dublje u zemlju nego li inače t. j. samim drljanjem. Drljača puče svojimi zubci slamu iz zemlje, koja se tada zgužva medju zubci i neda da brana svoju dužnost vrši, već se na prosto bez koristi po zemlji smiče. Inače radi valjak; on pritlači zemlju na podorani gnoj, a u nju stlači svu strčeću slamu, koja brzo strune te se pretvori u prst (humus). U tu svrhu najveć vriedi valjak kameniti ili željezni jer se na drven valjak liepe riedke gnojne čestice te izpunjuju brazdice na valjku i tako mu posao kvare.

5. Osobiti pozor zaslužuje valjak na mladoj u lahku tlu rastućoj strni. Pritlačiv lahku i sipku mekotu valjkom, pritištemo korienčiće mladih biljkah u čvrstu zemlju tako, da jim kasnije ne mogu suhi proljetni vjetrovi toliko škoditi koliko da su u zemlji rahloj i sipkoj. Ta svaki gospodar zna, da ti vjetrovi često spušu s oranicah svu onu gornju suhu rahlu zemlju, tako, da je vidjeti korien pojedinih biljčicah kako gol na zemlji leži te se suši. Ova se nezgoda dade, ako ne sasvim zapriečiti, ipak znatno umanjiti valjanjem. Još je nuždnije valjanje ozimine s početka proljeća, kad su silni mrazovi sniegom nepokritu zemlju uzdigli te tako i korienčiće mladih biljkah iz zemlje potegnuli. U takovom slučaju propasti će sva ozimina gospodaru, koj ne zna za valjanje; dočim će njegov susjed valjanjem svoj usjev sačuvati.

Mimogred spominjemo, da osobito koristi lanu, ako se povalja kad je visok kakova dva palca, jer će tada mnogo bržje i bujnije rasti.

6. Valjkom dadu se i poubijati razne, usievom škodljive životinjice. U tu svrhu valja se polje u noći pošto je razni gmiz iz zemlje izašao, da usieve kvari. Imenito poljski puževi, koji kadkada ciel usiev unište, mogu se jednim valjanjem upravo utamaniti, no tada se nesmije vući valjak uzduž brazde već poprieko.

7. Osim polja dobro će nam doći valjak na livadah, koje nisu ravne. Ovo valjanje ima bivati s proljeća po suhu vremenu, da marva, što valjak vuče ne izruje zemljišta. No gdje je mnogo krtinjakah na livadi, biti će bolje izravnati je i razstrusiti livadom, jer to vriedi pol gnojitbe.

(Gosp. List.)

FRANINA I JURINA.

Ju. Ča j' ono bilo pred neko vreme nekakovo veselje na Voloskem?

Fr. Vološćaki su slavili prvi dan prve buduće stoletnice svoje lepše budućnosti.

Ju. Ča se j' to dogodilo?

Fr. Neki bogati a stari Armadur da je obećal, da će pustit va teštamente *valje pedešet fijurini* za volosku školu, samo ako bude čisto talijanska.

Ju. Pak?

Fr. Pak sad na voloski školski išpetorat da dohadja sila božja šuplik iz sveh stran Italije, preporučujuć se za volosko učiteljsko mesto, samo da dobe oneh *pedešet fijurini*, kad toga dobročinca jedanput Bog sudi. Tu da ti nefale ni čozotari, ni koncalaštre, ni puljeski kapulari, ni napulitanski štanjari, ni ostali talijanski kotlokrpi.

Ju. No, no, to mi je pravo drago, barem će se Volosko civilizat i ostat prvo mesto pod Učkom od Preluke ča do Opatije.

Fr. A će, pak temu se i vesele.

Ju. Blaze gradu i puku, kad ima tako pametneh i tako darežljiveh ljudi!

---

banovao, a glasba zagrebačka mu pod prozorim svirala. Prerevna za tada policija zagrebačka držala je sve ono prilično slabobrojno občinstvo na Markovu trgu na uzdi, ali moj Frane pod prozorim gostione „Fortune" sa surinom svojom na ledjima, a leskovačom u ruci ficukao u šećernate piskalije tolikim naporom da mu se tri piskalije u ustiuh od slina razmočiše. Okrenuv se odanle mirnim korakom kući reče meni i pokojnom pravniku Belanu, koji smo ga pratili! „Eto vidite, izdajice zasladiše si srdce vikanjem „živio", a ja usta piskanjem, nu doći će vrieme, da će se njih srdačni sladkiš u jed pretvoriti, a moj onda tekar iz uztah u srce proliti!"

Češki govorio je Frane kao pravi Čeh a poljski kao Poljak. Koliko sa puta u njem pjesme Mickieviczeve probudile najveće oduševljenje! Deklamirajuć jih bio je uprav zanešen: nije vidio nikoga, nije čuo nikoga... taj čas bio je udubljen u krasne i visoke ideje neumrloga poljskoga pjesnika!

I drugim slavenskim jezikom bijaše Kurelac vrlo vješt, a francezki i talijanski govorio je i pisao, kao da mu je jedan i drugi bio jezik materinski.

Malo imamo Hrvatah koji bi se mogli podičiti onim obširnim i temeljitim znanjem, kojim se je on ponosio.

Marljiv kao crv, sakupljao je po našemu narodu poput pčele med sa cvieta hrvatskoga jezika, a kuda bi prolazio, u svakome družtvu ostao je sa svoje šaljivosti u sladkom spominjanju. Kako si je za domovinu ćutio, dokazuju sljedeće njegove rieči: „Nitko" se nas većoj sreći ne nadaj niti liepše požeti, nego da čiste duše reći može: Ja sam čovjek, i dielo mi je takvo; — kako ja svoga otca, tako i mene ljube dieca moja, a za domovinu, svega roda kuću, evo me živâ evo me mrtvâ!„ On umre da vječno u našem narodu živi!! *(Pučki Prijatelj).*

Različite viesti.

* **Nj. Veličanstvo Car** u vrieme svojega boravljenja u Zadru, udostojio se je podieliti ubogim grada i občine zadarske for. 1200; djetinjskomu odgojilišću for. 200; učiteljskomu zavodu u Arbanasih for. 300; filarmoničkomu zadarskomu družtvu for. 500; ubogim občinah Benkovac, Obrovac i Kistanje for. 1000; ubogim občinah Paga, Raba i Biograda na moru for. 200 svakoj, a ubogim občinah Novigrada, Nina, Silbe i Sale for. 100 svakoj. Jošte Nj. je Veličanstvo pomilovalo 10 tamničarah kriminalne zadarske tamnice.

* **Našu c. k. mornaricu,** Njegovo je Veličanstvo Car, boraveći u Pulu, mnogo pohvalio, pa je takodjer viceadmirala Bourgignona prije svoga odlazka imenovao *admiralom*, na koje dostojanstvo nije jošte bio povišen u Austriji nijedan pomorski častnik. I drugim pomorskim častnikom podielio je Cesar visoke redove.

* **Nj. Veličanstvo Car** upitao je u Zadru turskoga viceconzula, komu generalnomu konzulu on pripada. Na odgovor, da dubrovačkomu, Cesar ozbiljnim licem doda, da dubrovački turski konzul jest neprijatelj Austrije, što da je jurve većkrat dokazao.

* **Tko je tomu kriv?** Čujemo, da su se Nj. Vel. caru, kad je bio u Pulu, poklonili svi il skoro svi istranski načelnici iliti podestati, a u službenih novinah nisu spomenuti nego samo nekoji, kao da njihov poklon nije bio caru isto onako mio i drag, kao i spomenutih. Nam se to čini veoma čudno, pa bi baš radi znati, tko je kriv tomu zanemarenju većine istranskih načelnikah, koji nisu ničim zaslužili, da se zamući njihova viernost prama caru i domovini.

* **Preuzv. Ban Mažuranić,** doći će 11. maja na Rieku, da pozdravi kralja na povratku iz Dalmacije. Po tom će napriedovati svoje putovanje, da obidje hrvatsko primorje.

* **Gospodarski kongres.** Dne 25. sad pr. mjeseca travnja sastalo se na predšavši poziv u slavnoj riečkoj Čitaonici više hrvatskih riečkih rodoljubah, pa zaključilo na predlog Dra. Derenčina: 1. Povjeriti odboru petorice, da izradi pravila narodno-gospodarskoga kongresa iliti spravišta; 2. da izhodi od zemaljske vlade odobrenje tih pravilah; 3. da nakon odobrenja pravilah sazove ustrojbenu škupštinu, koja će: a) pravila primiti, slučajno prenarediti, b) izabrati odbor, koji će zastupati spravište, c) odrediti mjesto, gdje će se držati prvo spravište. Sastanku je predsjedao gosp. Juraj barun Vranyczany Dobrinović, a izvjestiteljem bio Dr. Ružić. U odbor petorice izabrani su tajnim glasovanjem gg. Juraj Vranyczany, Dr. Derenčin, Dr. Ružić, Dr. Brusić i E. Kunrad. Skupština se na predlog gosp. Padavića zahvali gromkim „Živio predsjedniku Vranyczany-u" i po tom razidje. Taj kongres će se baviti gospodarstvom, tom jedinom polugom narodnoga blagostanja, i tim narodnoga napredka i obstanka. Nada je, da će se već koncem lipnja moći sastati na Ricci članovi kongresa iz sve kolike Hrvatske, pa da se već osnovao i odbor, koji će skrbiti, da se gosti dostojno dočekaju. Živili primorski rodoljubi, koji su i ovaj put pokazali, da znaju, gdje cielu domovinu srdce boli, a dobri Bog neka naspori!

* **Pok. biskupu Legatu** misle njegovi mnogobrojni štovatelji dobrovoljnimi prinosi podignuti spomenik u kapucinskoj crkvi, gdje počivaju njegovi umrli ostanci. U tu svrhu sabralo se već dosad prieko tisuće forinti.

* **Dobrotvorno družtvo gospodjah u Trstu,** koje smo već lani i predlani u ovom listu spomenuli, i ovo je ljeto sakupljalo i pravilo liepa crkvena ruha i ostale crkvene sprave i to, da se pokloni ubogim i siromašnim župam il plovanijam tršćanske biskupije. Ove se je dakle godine napravilo, pa će se ovih danah različitim župam razposlati: Plašćevah (piviali) 5, planetah 32, oplećnikah (veli omerali) za sv. blagoslov 12, dvoličnih štolah za sv. krst 12, misnih košuljah (camice) 19, pojasah (cingoli) 12, naglavnikah (amitti) 48, korporalah 60, otiračićah (purificatori) 60, obrusićah

(manutergi) 48, roketah 15, buršah za pričest bolestnikah i za sv. ulje 24, kapicah za pikside 9, predstorah (antipendii) 10, jastukah (kušinah) za oltar 16, misalah 4, obrednikah iliti ritualah 4, slikah u okviru 8 i 1 propelo, 1 turibul s tamjanicom (navicella), piksidu 1, posudičah za sv. ulje 4 i još drugih stvarih.

* **Narodno družtvo ženah.** U Ljubljaai ima više njemačkih i njemškutarskih trgovacah, to jest takovih, koji se il iz Njemačke u Ljubljanu radi dobitka doselište, il pa koji su rodjeni Slovenci, a drže se za Niemce, to jest pravi slovenski *Šurenjaci*. Ti se ljudi, vele „Novice“, u svakoj prigodi pokažuju neprijatelji i izdajice slovenskoga naroda; toga radi osnovalo se družtvo narodnih ženah namjerom, da navedu puk, neka kupuje potrebite si stvari, ne kod njemačkih i nemškutarskih trgovacah, nego jedino kod svojih narodnih. To je pravo, jer kao što nas kršćanska ljubav uči, da svakoga na svietu ljubimo i dobro mu činimo, isto tako nam veli, da nam ima biti prvi svoj i prijatelj, a za njim tudjin i neprijatelj. Istrani, ta je i za vas!

* **Ljubljanski zvonar Samassa** da je u težkoj brigi radi pomanjkanja djela u njegovoj zvonarnici, jer da slovenski rodoljubi za slovenske novce naručuju zvonove u Beču mjesto kod njega u Ljubljani. Zašto? Zato, jer da zvonar Samassa pljuva u zdjelu, iz koje jede, to jest, da se u svakoj prigodi pokažuje protivnikom i neprijateljem slovenskoga naroda, koji ga je odhranio i zabogatio, pa slovenski rodoljubi da neće da goje i nadalje zmijah u svojem njedru. Dobro je da to znaju crkvena upraviteljstva i u našoj Istri.

* **Magjarski despotizam.** Svakomu je poznato, kako Magjari jur odavna silom napadaju na narodnost naše bratje Slovakah. Onomadne jim zatvoriše sve narodne gimnazije, a sad im evo otešе i zadnje znamenje njihovoga narodnoga literarnoga obstanka, naime „Maticu Slovensku.“ Radi te nečuvene magjarske prenzetnosti, „Slovačke Narodne Noviny“, donose u broju od 13. proš. mjeseca na čelu lista u crnom okviru sa križem sliedeću osmrtnicu: „Matica Slovenska je riešenjem ug. kr. ministra nutarnjih posalah od 6. travnja br. 125. zatvorena!“ Matica hrvatska je izjavila pismeno svoju žalost radi razpusta spomenute „Slovenske Matice“ i njedno očitovala, da je taj postupak magjarske vlade protivan dostojanstvu i slobodi ugarskih narodah.

* **Dva katolička svećenika** iz Turske da su se u Slanom poklonila našemu caru, a car da jih je pitao, da li u Turskoj još traje progonstvo Kršćanah? To pitanje neće siguro ugoditi našim tlačiteljem u onoj nesretnoj zemlje, odkud dolaze sve to žalostniji i crniji glasi.

* **„Neue Wiener Tagblatu“** brzojavljaju iz Carigrada, da su Turci triuh posljednjih mjesecah u sandžaku solunskom u mjestih Bitolja, Rašova i Orfano do 270 kršćanah groznim načinom umorili. Oblasti niti da su iztrage povele niti krivce kaznile. Imena umorenih da su dojavljena tudjim zastupnikom.

* **Srbski knez,** govorio je deputaciji profesorah, da nastoje uzgojivati mladež u domoljublju i spoštovanju zakonah, da se nebi komunističke idee širile; jer inače da Srbiji neće biti mognče, da dokuči svoj cilj ni u političnom, ni u prosvjetnom obziru.

* **Izložba kunićah.** U Lossowovu etablissementu, Breite Strasse 14 u Steglitzu kod Berlina, imala je biti od 8. do 12. travnja o. g. izložba kunićah. Uredio ju sam Lossow, predstojnik družtva za gojenje kunićah. On predlaže, neka se goje udomljeni oko Berlina veliki franczeki kunići, jer su koristni u svakom obziru. I zbilja koristnije domaće životinje nije moguće gotovo ni pomisliti. Ugojen veliki franczeki kunić teži od 10 do 18 funtih, a od jedne kunice možeš imati na godinu od 60 do 90 mladih. Hrane se i pomažu i lošom hranom i malo jim je treba, neištu ni veliku njegu (nastojanje). Meso jim je sočno i tečno, te hrani vrlo dobro. Kožice daju liepo krzno ili finu kožu za rukavice. Kako bi bilo, da kod nas seljaci počmu gojiti kuniće? Korist je očita, posla nikakova, troška samo koliko se potroši za prve kuniće.

* **Mnogo zlatnih starinskih srbskih novacah,** kao što biogradski listi javljaju, bi nadjeno prošlih danah u nekom selu, i to od dobe kralja Milutina, cara Dušana, Vukašina i cara Lazara. To je važno osobito radi toga, što se dosle u obće mislilo, da Srbi nisu nikad imali svojih zlatnih novacah. Baš sada Srbska vlada kani izdati prve srebrne novce.

* **Iz Pariza** se javlja, da se je ondje dne 15. Aprila trojica ljudi uzdignula u zrak u velikom balunu namjerom, da razvide i učine nekoja iskustva u visini. I doisto hitro se balun uzdigao u visinu od prieko 8,000 metarah, al se dvojica zrakoplovacah od preriedka zraka zaduši, a treći jedva živ pade s balunom na zemlju u departementu Indre, izjavivši, da baš nije moguće čovjeku živu na nebo!

* **Strašan top.** U Inglezkoj su saljeli velik top iliti kanun, koji teži 760 centah. Za jedan hitac trebalo mu 150 funti praha, a tane iliti balota od 800 funtih, koja u jedan sekund preleti daljinu od 1506 korakah.

* **Dramatičko družtvo zagrebačkoga kazališća,** koje je rodoljubivi grad Dubrovnik k sebi pozvao, da bi pred licem Nj. Velič. kralja dalo nekoliko predstavah, počelo je jurve na onom velikom gradskom kazališću svoje djelovanje. Biti će sliedeće predstave: *Školski nadzornik, Markviz Villmer, Zapisnici vraga, Bogomoljci, Lokot, Gospodja Saint-Tropejska, Rukavica i lepeza, Zlo čuvane djevojke, Brzojav, Donna Dijana, Čvrčak, Milion, Ljudevit VI., Muž u stupici, Tvorničar, Nečak amerikanac, Ćuška u kazališću, Recept proti punicam, Dobri prijatelji, Mati i sin, Engležki, Pariški potepuh, Velikašica gradjanskoga roda, Otello, Ružno vrieme, Skupac, Liepa mlivanica, Divljan, Djevojački zavjest, Čestitam,* i *Mejrina.* — I tako se, kličemo i mi s „Vienccm“, poslje nekoliko stotinah godinah opet ore domaći glasovi sa pozorišta slavnoga grada, gdje je kolievka stare hrvatske knjige, stare hrvatske drame, gdje no družine domaće prikazivaše „pred dvorom“ drame Lučićeve, Čubranovićeve, Palmotićeve itd. Ne nalazimo rieči svojoj radosti, koja nam je s toga dogadjaja razigrala srce. Te predstave biti će u našoj kulturnoj povjesti znamenite, biti će spona staroga i novoga vieka. — Družtvo sastoji od 28 osobah. Na svom povratku, kako čujemo, moglo bi bili, da će dati koju predstavu i u zadarskom kažališću.

* **Darwin o ženitbi u rodbini.** Dne 16. p. mjes. čitao je Darwin u statističkom družtvu u Londonu o ženitbi u rodbini. Naveo je strahovite istine. Polovica svih ludjakah i tupoglavacah po engležkih i škotskih ludnicah potječe iz braka bližje rodbine. Darwin nije tuj možda samo umovao već je imao pri ruci brojeva. Od 8170 ludjakah u Engležkoj, potječe jih iz braka iz bližja roda 4308, u Škotskoj od 1179—514. — Doista dosta razloga, da svatko nastoji, neka se čeljad iste krvi i žice ne ženi medju se!

* **Redovi.** Njemački carević odlikovan je sa 58 redovah, Friderik Karol sa 48, Karol sa 42, Bismark sa 40, Moltke sa 39, Roon sa 39, Manteuffel sa 32, Treskov sa 32, Stosch sa 29, Wrangel sa 28, Blumenthal sa 27, Herwart v. Bittenfeld sa 23, Göben sa 22, Fransecky sa 21, Podbielski sa 21. Vrh toga ima jošte prieko 100 častnikah, koji posjeduju po 10 redovah.

Sa tršćanskoga tržišća.

Trgovina mljohava, samo cukar se dade prodati pront po f. 18.25. Prodaja Kavi hvira premda je dosta brodovah s Kavom došlo ovih danah u luku. — Pšenica bez prodaje, jedva, 2000 stari se prodalo po f. 5.25 do 7.50. — Kukuruz 10000 stari za izvoz ungar. Bos. po f. 4.50 do 4.70. — Ovas Arbanaski po f. 2.90, Bosanski 2.65 za 64 ℔. — Sjeme od lana iz Albanije 7 f. Cent. — Vuna Bosanska i Srbska po f. 46 do 47.50 Cent. — Ulju mala prodaja. Iz Italije f. 35—37, Korfu po f. 23.50, Albanije f. 21—22, Dalmacije u bačvah f. 22—22.50 za barilu. — Treska (bakalar) po f. 17—20 Cent. — Maslo težko se dobije, buduć ga došlo iz Štajerske, Kranjske i Hrvatske veoma malo. Došlo ga 100 Centi i prodalo se za gradsku potrebu po f. 55—57.50 po Cent. — Špeh Amerikanski po f. 34—37.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Aprila 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.20	5.20	-	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20		5.20	5.20	5.20	5.20	5.19	—
Napoleoni	8.88	8.88	—	8.88	8.88	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	8.88	8.88	8.88	8.86	—
Lire Inglesko	11.16	11.16	—	11.16	11.16	11.16	11.16	11.16	11.17	—	11.17	11.17	11.17	11.17	11.16	—
Srebro prid (aggio) . .	104.—	104.—	—	104.—	104.—	104.—	104.—	104.—	104.—	-	103.85	103.85	103.85	103.85	104.35	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

Godina VI. **U Trstu 16. Maja 1875.** **Broj 10.**

NJEGOVU VELIČANSTVU

FRANJI JOSIPU I.

PRIGODOM NJEGOVA BORAVLJENJA

U KRKU

NA POVRATKU IZ DALMACIJE

DNE XIII. SVIBNJA MDCCCLXXV.

Stani, Care! — u putu Tvog slavlja
I na ov se čedni otok svrati:
Bez srdačnâ nèš otić pozdravlja,
Jer i ovdje stanuju Hrvati!

Sve s' na svietu mienja i ponavlja,
Nešto vrati nešto nepovrati;
A Hrvata viernost neostavlja.
Imala ga i života stati!

Zdravo, Kruno! zdravo, Kralju mili!
Ti Hrvatu i ovdje i svuda,
Kao nitko do sada, omili! —

Dà, u spomen na Tvoj put dalmatski,
Naša će Te povjestnica zvati:
„Franjo Josip pridjevkom Hrvatski!“

Carevo putovanje.

Evo nas na koncu Careva po Dalmaciji putovanja, koje je eno trajalo ciela triest i tri dana, naime od 10. travnja do 12. svibnja. Mi nećemo ni ovaj put, da potanko pripovjedamo, kako je gdje Car bio dočekan u ovo petnaest danah, ali nemožemo da i opet nespomenemo Dubrovnika, a onda još barem Kotor i Vis.

U Dubrovniku je Car boravio dva dana, a to bijahu dva dana neopisime slave i nevidjena još zanosa. Stari slavni Dubrovnik da je mogao biti nekada i veći i mogućniji, ali ljepši i milovidniji nikada. I sam Car da je rekao, da mu se Dubrovnik od svih dalmatinskih gradovah najbolje dopao. To nam je tim milije, što je Dubrovnik zlatna zibka naših Vilah pjevačicah, a i dandanas svim ostalim gradovom prednjači svojim narodnim ponosom; pa snujuć, kako bi još i ljepše Cara dočekao, htede za tu prigodu iz probratinskoga grada Zagreba naručiti narodne kazališne predstave, da mu i tim ugodi. Dubrovačkoj hrvatskoj gimnaziji i djevojačkoj školi da je Car izjavio svoje visoko zadovoljstvo, dočim da nije bio najzadovoljniji tamošnjom talijanskom pomorskom školom.To nas sieća Careva boravljenja u Špjetu, gdje da se je začudio, što se na onoj gimnaziji neuči nego talijanski. U dubrovačkoj djevojačkoj školi da je Car u Spomen-Knjigu zapisao hrvatski svoje prejasno ime. Dobro je, da i to znaju naši protivnici, koji se čudom čude, kad zahtievamo škole u našem jeziku, kao takodjer nekoji c. k. uredi, koji neće da primaju pisamah hrvatski pisanih.

Za Dubrovnikom valja da spomenemo doček u Boki Kotorskoj. Ako je ikoji predjel Dalmacije nakitjen svimi divotami naravske krasote, to je sjegurno Boka Kotorska, gdje neznaš, da li je ljepše more, da li zemlja. Pa taj vilinski perivoj su domorodna srdca još i ljepše ukrasila, gdje noću gdje danju, da Caru još i više omili. U Kotoru je Cara dočekao sa mnogobrojnom pratnjom i Nikola I., Knez crnogorski. Car je tom prigodom odlikovao Kneza redom Sv. Stjepana i ga prozvao vlastnikom jedne Regimente svoje vojske. Iz Kotora uputi se Car u planinu, gdje je pred nekoliko godine bratska krv tekla, pa hotio da vidi Dragalj, Knezlac, Ledenice itd. I nut, gdje su se onda puške kresile, sad Car nadje na dlanu srdce. Tu da je Cara obkolilo staro i mlado, pa reklo: Mi se nismo borili proti Tebi, nego proti Tvojim i našim neprijateljem. Mi se nikoga na svietu nebojimo, samo daj oružje, pa evo nas za Te i u vatru i u vodu! Negdje na granici pozdravi Cara i oddielak crnogorske vojske.

Dne 12. stignù Car pod otok Vis, gdje su se god. 1866. u pomorskoj bitci proslavili Dalmatinci i ostali primorski Hrvati pod mudrim i junačkim vodjom, neumrlim Tegetthoffom. Tu si je Car dao pokazati, gdje je stojalo jedno i drugo brodovlje, i kako bijaše porazredjeno. Bilo i bitisalo, ali će se spominjati od koljena do koljena, dokle bude svieta i vieka. Na Visu je Car dokončao svoje dalmatinsko putovanje. A i nije mogao ljepše, što na Visu. To je otok skoro na sriedi Jadranskog Mora, pa kao da tu straži, da tko nedojde nepozvan u domovinu miroljubivih Hrvatah. Zato su mu se tu baš na svojem mjestu i opet poklonili Načelnici svih narodnih občinah u Dalmaciji, njih pedeset i osam na broju, zajedno sa zemaljskim odborom, zakonitim zastupnikom svega dalmatinskoga naroda. I tim Car, pohodiv visansko groblje, gdje počivaju naši junaci od 1866. godine, te položiv svojom rukom lovor-vienac na njihov ondje spomenik, ode put kvarnerskih otokah, Lošinja, Cresa i Krka. Prije svojega odlazka dao je Car pismo na dalmatinskoga Namjestnika, gjenerala baruna Rodića, u kom izjavljuje, da je bio svuda najsrdačnije dočekan, zato da je zahvalan puku dalmatinskomu, od kojega da se dieli ganuta srdca, a otčinskom u srdcu brigom za njegov napredak i njegovo blagostanje.

I Lošinj i Cres i Krk nisu ostali za dalmatinskimi gradovi u Carevu dočeku. Tu se nalazio u Carevoj pratnji, kao u svojem namjestničkom području, i naš primorski Namjestnik barun Pino. Na otoku Krku, u ime hrvatskoga pučanstva, bila je podastrta Caru, što se može ukusnije tiskana i vezana, hrvatska pjesma, što ju eno donosimo na prvoj strani našega lista. Sa otoka Krka krenu Car na Rieku, gdje se nalazi danas, dne 14, i gdje se polag novinah, imala sastati, osim mnogobrojnih dostojanstvenikah i odaslanstvah, i sila svieta iz sve Hrvatske, a naime iz Primorja hrvatskoga i austrijskoga. Večeras, u osam sati i pol, odlazi Car iz Rieke na sv. Petar u Beč, kamo će prispieti sutra u jutro. Sretno se vratio!

Dopisi.

Iz Kastva.

Dne 8. Aprila držao je odbor „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ svoju sjednicu u Kastvu.

Presjedovao je podpredsjednik prič. gosp. Vek. Vlah, a prisustvovali su četvorica odbornikah. Gosp. Barun Vranyczany izpričao je svoju odsutnost, isto tako i Franjo Žabec, koje je zastupao njegov zamienik.

Tajnik izviešćuje, akoprem se je naticčaj za podporu tiskao u trih novinah, to da su se samo četvorica prijavila, naime Filip Kumbatović iz Omišlja šestoškolac na Rieci, Toma Bogović iz Dubašnice četvrtoškolac na Rieci, Josip Milovčić iz Vrbnika pravnik u Zagrebu i Josip Vlah kastavac pitomac c. k. pripravnice na Rieci.

Odbor odluči, poslije što bi pregledane prošnje i dokazano, da molitelji po pravilih imadu pravo do podpore, neka se svakomu razmierno podieli podpora; te na predlog Brusićev dopita Filipu Kumbatoviću 45 f., Tomi Bogoviću 35 f., Josipu Milovčiću 50 f. i Josipu Vlah 20 f.

Odbor se posavjetovao i radi Koledara, pa izručio cielu stvar g. V. Zamliću.

Buduć su nekoji povierenici zaiskali posebne naputke, to je odbor odlučio, da će se priposlati kratak litografiran naputek svakomu povierenику. Medjutim priporuča svim povierenikom i domorodcem, neka svestno skrbe, da naberu članovah iz seljačkog stališa, kojih dosad veoma malo imade.

U slovenskoj strani naše Istre kao da malo mari za Bratovšćinu, dapače da nekoji odvratjaju puk od toga, da stupi u ovo dobrotvorno kolo, veleć, da Slovenci nebi imali koristi od Bratovšćine. Ali to nije istina, jer da je zamolio podporu koji Slovenac, imajući

---

PODLISTAK.

PIĆANSKI ZVONIK.

Sjegurni, da ćemo ugoditi čitateljem „Naše Sloge“, osobito onim iz srednje Istre, priobćujemo drage volje sliedeću obavjest, dostavljenu nam od prijateljske ruke.

Predzadnjemu biskupu pićanskomu, *Bonifaciju Cecottiju*, bi dvorskom odlukom od g. 1741. javljeno, da će mu se biskupska plaća povećati; pošto je pako zadnji biskup, *Anton Aldrago de Piccardi*, u vrieme carevanja *Josipa II.* bio ponovio molbu svojega predšastnika u tu svrhu, premešćen bi u Senj, zaredivši dne 2. Novembra 1743. zadnjeg žakna, Andriju Benića. Po tom bje od dvorske komore za duhovne poslove Kaptolu naloženo, neka pismeno na to pristane, da se pićanska biskupije ukine; na što je Kaptol sbilja i privolio. U odnosnom se pismu nahodi sliedeće: „Quoniam a Sacrâ Majestate noster consensus in supressionem Episcopatus Petenensis requiritur, nihilque precibus nostris humilibus delatum est, obtemperantes Mandato dd. 22. Decembri 1775. nobis praesentato 2. Februarii 1786, hisce nostram Omnipotentis Dei ac Sacrae Majestatis voluntati subjicimus, et altissimis dispositionibus assentimus, clementiam tuam implorantes, ut nostri misereri dignetur.“ Poslje toga bijaše biskupski Namjestnik u Pićnu, Petar Anton Segher, premiešten kao Opat u Celje (Cili), a Plovanija podieljena ondašnjemu kanoniku i duhovnomu pomoćniku, Mateju Frankoviću, s plaćom dvih kanonikah.

Iste godine 1775. uprav kad se je radilo o ukinuću biskupije bio je, već padujući zvonik, od striele tako oštećen, da su se morali zvonovi snivjesiti, i buduć da se bilo bojati, da će se zvonik srušiti, a ruševine bližnje kuće zasuti moradoše ga do temelja razkopati. Svi se onda nadahu, da će se namjesto staroga zvonika odmah zidati novi, a i grofija pazinska, kao okružno načelničtvo, bijaše počela skrbiti, da se to obavi, zemaljska pako vlada u Ljubljani sliedeće godine 1776., polag nacrte gradjevnoga ureda dovoli u tu svrhu svotu od 1471 f. Licitacija za to djelo bijaše razpisana jedva dne 10. junija 1879. Pa pošto radi male svote nebijaše nikoga, koji bi bio htio to djelo na se uzeti, početkom g. 1789. su Pićanci sami u smislu odpisa zemaljske vlade od 6. Marca 1786. pod nadzorničtvom i na odgovornost crkvene uprave počeli taj zvonik zidati, pa uzidavši ga do dva sježnja visoko i pribavši mnogo gradiva, ponestade novacah u tu svrhu se dovoljenih te se nemogaše napredovati. Radi česa Pićanci se opet obratiše na namjestničtvo u Ljubljanu molbom, neka naredi, da vješta osoba učinjeno djelo i pripravljeno gradivo ogleda, a njim novu novčanu podporu u tu svrhu dozvoli. Mjesto inžinira dojde komisar, imenom v. Kopainek. Pošto je dobro ogledao opravljeno djelo i dotične dokaze učinjenih troškovah, odobri troškove u svoti od 4000 for., ali je u isto doba naložio, da se nasmije djelom napred.

Sliedeće godine, t. j. dne 8. otobra 1799. ljubljanski inžinir Prager proračuna, da za dovršenje zvonika treba svota od 5928 f. 43 nvč. koje svota je grndjevno ravnateljstvo u Ljubljani stegnulo na 2737 f. 5 nvč. Za tu svotu nehtjede nitko djelo na se uzeti.

(Sliedit će.)

po pravilih na nju pravo, to nebi bila sjegurno ni njemu uzmanjkala. Nemojmo se zahoga ciepati i još više, nego li smo, da nam nebude i gore nego do sada. Podajmo si radje bratiasku ruku te skrbimo složno, da nam bude bratovščina svim dika, a našim djakom Slovencem i Hrvatom utočište i pouzdana podpora.

U Trstu 5. mnja.

Nedavno stiže mi od prijatelja iz srednje Istre list, kojemu sam se od srdca naradovao. U njem mi naime piše: da se onuda svakim danom više naš hrvatski puk iz mrtvila budi; da su ljudi već dobrahno uvidili, kako se nemaju nadati nikaku dobru od Krnjelah i Talijanašah; da se u istom Pazinu počeo oživljivat driemajući hrvatski živalj; da su mnogi naumili učinit molbenicu ili supliku na c. k. školsko nadzorničtvo u Trstu za hrvatske pučke škole na Pazinšćini. Kamo sreće, pomislih u sebi, da ima tamo barem u svakom povećem selu ili gradiću po jedan odlučan narodnjak, koji podobro stvari razumie, ili da ima učeće se mladeži na viših školah! To bi se sve u kratko vriemie na nov život preporodilo!

Ali na žalost! malo imamo i jednih i drugih, pak zato tim veća hvala ide sam puk, koji je počeo tako dobro o svojoj budućnosti razmišljat — znamenje, da još nije sve propalo!

Tomu napredku ja se od srca radujem. Ali ponajviše me veseli, što su mnogi naumili zahtjevati svoje hrvatske škole. A sada je tomu upravo najbolje vrieme!

Neki Belli i drugovi upitali su vladu u porečkom Saboru, zašto uzdržava u Istri njemačke škole? Tim da se povriedjuje zakon ili §. 19. koji veli, da se moradu dati svakoj narodnosti škole u materinskom jeziku, a u Istri da neima njemačke narodnosti. Da li nisu ti naši Talijanaši u Istri pravi pravicoljubi? Ali sasvim tim očuvaj nas Bože od njihove pravdoljubivosti! Jadni neće da išta znadu za onu izreku. Šta nećeš da drugi tebi nečini, nečini ni ti drugim, pak opaziv u tudjem oku slamicu, kažu ju s prstom, a grede u svojem oku nevide! Nu da ta njihova licumjernost pod plaščem pravednosti i zakonitosti tim bolje i vlada uvidi, nije ništa uspješnije nego upravo sada, kad oni u ime zakona traže odstranjenje njemačkih školah iz Istre (pak koliko ih ima?), navalit molbenicami na c. k. školsko nadzorničtvo, da se i Hrvatom u Istri za svoj novac dadu škole u hrvatskom jeziku, a ne u talijanskom, kao što nam ih Talijanaši gnjetu.

Nedvojim, da će c. k. šk. nadzorničtvo uslišati molbe, a to tim brže čim više talijanska zasliepljenost u Istri neće ni da što čuje o hrvatskom jeziku, kanda bi se Istra morala pripravljat za Garibaldijeve osnove.

Pak čemu našemu puku čisto talijanske škole? Valjda zato, da se budu djeca razumjela s Talijani, kad dolaze u Istru tražit si kruha? Ili zato, da se mogu cienkat i pogadjat s koncakaldieri, koncalaštre i scunjari?

Oj to bi bila prevelika čast za istarske Hrvate! To bi bila posebna milost podieljena od rukuh protivnika!

Zar, braćo, vi želite takove milosti? „O ne, čujem već iz vaših grla glas, ne mi nećemo milosti, nego pravdu? Dobro, a vi podpišite molbenicu i pošaljite ju na c. k. šk. nadzorničtvo u Trst. Ali gle, vidim već biesna Krnjela, gdje straši s dugi. Ali braćo, nebojte se. Ako ste dužni, morat ćete platiti podpisali vi ili nepodpisali molbenice. A kad vam straše, zapitajte ih po prilici ovako: gospodine, ća ćete nam zbrisat dug iz vaših knjig, ako nepodpišemo? pak ćete vidjet kako će omuknut, ili drugamo okrenut govorom.

Nuder braćo, ugledajte se u Tinjance, koji su postigli što su tražili, jer tko traži najde, a tko kuca tomu se otvara!

Istarski Hrvat.

Poljodjelstvo

U PITANJEH I ODGOVORIH.

POGLAVJE PRVO.

Što ima prije svega znati tko hoće, da se uspjesno poljodjelstvom bavi.

P. Jeste li vi poljodjelac?

O. Jesam i ponosim se što jesam.

P. Zašto?

O. Zato, što je poljodjelstvo od vieka *najplemenitije*, *najkoristnije* i *najpotrebitije* remstvo (zanat art).

P. Možete li to dokazati?

O. Mogu, ako je istina, kao što jest, da su se u stara vremena poljodjelci odlikovali u svakoj prigodi, a i dandanas se poštuju kod svih izobraženih narodah tako, da se prva i najveća gospoda nesrame baviti poljodjelstvom.

P. To stoji, ali tim niste dokazali, da je poljodjelstvo i koristno.

O. Kako nije koristno, kad nam daje ljekovite trave, strojevite rastline i liesa za svakojake rukotvorine.

P. I ta vam valja, a sad da čujemo, kako je najpotrebitije.

O. Vi se šalite, il znate, da bez poljodjelstva neima ni kruha, ni vina, ni mesa, ni ulja, ni platna, ni sukna, ni vune, ni kože; pa bez toga i sto drugih takvih stvarih čim bi se hranili, čim varili, u što odievali, što obuvali, na čem ležali i čim pokrivali?

P. Odkud vam tolika mudrost?

O. Bože moj, tà nisam sliep, a s druge strane sam i ja hodio u školu, pa i knjige se pišu za nešto, a iz njih se može dandanas i težak naučiti, što su nekada znali samo mudraci.

P. Dakle vi mislite, da se mora učiti i tko se poljodjelstvom bavi?

O. Dà, jer bez nauke sav bi mu trud bio uzalud.

P. Recite, na primjer, što mora prije svega znati?

O. On mora prije svega poznavati narav rastlinah, koje goji i okoli kojih se muči.

P. Razjasnite mi tu stvar.

O. Dakle slušajte: Rastline niču, rastu, žive i rade, hraneć se nešto zemljom kroz korenje, a nešto zrakom kroz lišće. Pa kad nenahode dosta hrane, poljodjelac mora znati, koliko im je još treba i kakova im najviše godi; jer ako im manjka hrane, il ako im nije po volji, njesto da postanu bujne i plodne, one se zaneteće i zahviraju i ostanu bez roda i ploda. Zašto n. p. pšenica radi na ovom tegu zemlje, a na onom neće, nego zato, što joj korenje na prvom nahodi više hrane, hoću da rečem gnoja i ostalih *gnojevitih* i rastovitih tvarih, a na drugom malo ili ništa? — Nadalje mora poljodjelac znati, da rastline nemogu nikako uspjevati, to jest ni rasti ni roditi bez *zraka*, *svjetla* i *topline*; zato njegova dužnost jest skrbiti, da im ni toga nikad neprimanjka, ako želi želi, gdje je sijao i spravljan, gdje je sadio.

P. Da se rastline zemljam hrane, to shvaćam i razumim; ali mi neide nikako u glavu, kako se mogu hraniti i zrakom.

O. Imate znati, da rastline udihuju zrak isto onako, kao ljudi i životinje. Pa gdje bi jim ga ponestalo, one bi se razbolile i čak poginule na onaj isti način, kao ljudi i životinje. Bez zraka neima života nesamo životinjam nego ni rastlinam. Toga radi lišće je za rastline, jer kroz lišće dišu, i važnije od samoga korenja. Dapače tja u zemlju, kad je dobro razdjelana, ulazi zrak, pak se i samo korenje njim pomaže, gutajuć štogod ima u njem hranovita i rastovita. Zato i jest istina, tko rastline češće plieve i okapa, da spravlja mnogo više, nego tko jih pušća rasti u pljevelnoj i otvrdjeloj zemlji. A neka zatvori tko rastlinu n. p. u sobu, gdje neima zraka, pak će viditi, kako će požutiti i najposlje poginuti, akoprem joj nemanjka gnoja i akoprem ima zdravo i jako korenje. To je i uzrok, zašto pregusta pšenica, kukuruz, grah, bazul itd. neće nikad dobro uraditi, jer struk struku prieči do zraka, to jest otimlje mu hranu. Kad bi to poljodjelci znali, mislite li, da bi sijuć onako ludo sjeme tja bacali, kao što ga obično bacaju, varajuć se, tko mnogo sije da tobože mnogo i spravlja?

P. Ni ta mi već neće iz glave. Nego molim vas, raztumačite mi sad, što koristi rastlinam svjetlost, jer ste i nju spomenuli?

O. Moj čovječe, *svjetlost* je rastlinam potrebitija i od samoga zraka, jer čini da rastline rode i plode. Korenje sisa iz zemlje hranu, koja se odtud razilazi na sve strane po cieloj rastlini da u samo lišće; ali rad bilo kojeg uzroka može i nedoprieti do lišća, i tada nevriedi i nekoristi baš ništa. Kao što krv u čovjeku i životinji nepostane hranovita nego stopram onda, kad dopre do dihalah iliti plućah, gdje se nalazi posrknut zrak: isto tako i mezga iliti sok, što rastlina iz korenja nažimlje, nevalja nego stopram onda, kad se dogotovi u lišću putem sunčane svjetlosti. Uzkrati rastlini svjetlobu, il oguli joj više puti lišće, pak ćeš viditi, neće li poginuti. Sad je svakomu jasno zašto rastline neuspjevaju i nerode u sjenici, akoprem im drugače ništa na svietu nefali.

P. Vrlo dobro! Sad smo na čistu sa svjetlobom, a toplina?

O. Što je rastlinam zrak i svjetloba, to isto im je i toplina. Toplina čini, da sjeme proklije; da klica, zametak, mladica, mlaz, izdanak itd. raste; da rastež cvate i rodi; da najposlje plod dospije i dozori. Toplina je uzrok, što rastline u jednom kraju svieta žive, a u drugom neće, jer jih studen udavi; ona je uzrok, što se negdje prije cviećem odenu, a negdje kasnije; što je negdje voće i u obće plod tečniji i slastniji, što krupniji i teži, nego li drugdje. Pšenica, koja sazrije u osoju jest mnogo laglja od one, koja sazrije u prisoju. Gdje se bob sunča, rodi obilatije nego gdje se nesunča. Trešna, praskva, sliva (kreka, čišpa) itd. u toplih predjelih jest slastnija nego u studenih.

P. Dakle, kako vidim, bez tih živaljah, to jest bez zraka, svjetla i topline neima ništa?

O. Ništa! dapače zrak, svjetloba i toplina su tako uzko skopčani, da jedno nemože obstojati bez drugoga. Tko rastlini namakne zrak, namaknuo joj je svjetlobu, svjetlobom pako toplinu; tko rastlinu stavi na sunce, dao joj je ujedno zraka, svjetlobe i topline. Neka se poljodjelci već jednom osvjedoče o toj istini, tà i sami vide, da u hladu n. p. pod orahom, smokvom, dudom (murvom) itd. neće ništa da raste, jer neima svjetline, toplote i zraka.

P. A neima li još što znati tko hoće, da se koristno poljodjelstvom bavi?

O. Dakako da ima još mnogo i mnogo, ali o tom ćemo kašnje govoriti. Za sad budi dosta reći, da osim gori spomenutih živaljah poljodjelac nesmije zaboraviti ni vode, bez koje mu se trud uebi nikako naplatio.

P. Jelte, tim mislite reći, da mora rastlinam vode napustiti?

O. Može i to, ali ne svagda ni svim nasplob rastlinam, nego sad nisam mislio toga reći. Dobar poljodjelac mora znati, kako voda koristi rastlini i kako škodi, da joj je može prama potrebi i dati i uzeti. Rastlina treba vode, jedno da kroz koren sisa gnoj i druge gnojevite tvari, što se nalaze u zemlji; drugo da u vrieme prevelike vrućine neuvene, nego da se uzdrži zelena i svieža. Neka tko posadi sjeme, ma i u sam gnoj ali suh, pa će viditi, ako i izleze, da u kratko poginuti. Nasuprot neka ga polije, i eno kako će bujno uspjevati. Koliko puti nemisliš, da su ti rastline *žedne*, a one su *gladne!* Hoćeš li, da se o tom uvjeriš, a ti posadi rastlinu u što bolje gnojnu zemlju, ali nedaj joj vode neg ono, što s neba na nju pade; s druge strane posadi ju u negnojnu i mršavu zemlju, ali ju više puti polij, pak što ćeš opaziti? To naime, da ćeš na ovoj drugoj zemlji spraviti mnogo više, nego na onoj prvoj. Uzrok je tomu, što je iz mršave ali vlažne zemlje rastlina izsisala sve moguće hranovite čestice, koje se donekle nalaze i u najmršavijoj zemlji; a u suhoj zemlji nije joj teknula sva ona sila najbolje hrane, jer je nije mogla uživati i to zato, što se nije raztopila. Voda dakle služi najviše tomu, što u zemlji raztaplja hranu, od koje rastlina živi, raste, debeli se i rodi.

P. A vi ste eno ipak rekli, da nevalja svagda rastežu vode napustiti?

O. Jesam, naime kad voda neodtiče, jer bi na to rastline obolile, kao i mi, kad bi uvjek u vodi stojali. Istina, ima rastlinah, koje samo u vodi žive, ali sve druge hoće vode samo u svoje vrieme, kao što je žito i sočivo; dočim stablom i trsju zadovoljuje ono, što s neba pade.

P. A kad bi ja imao zemljište prevlažno, pitam vas, da li bi ga morao zapustiti?

O. Molim vas, budite tako dobri, sietite me toga drugi put.

Imenik družtvenikah

BRATOVŠĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Julian Kumičić u Beršeću u godišnji prinos 1 f., Perčić Ivan u Puharih u god. prinos 50 nvč., Petar Premude k. sudac u Korienici u kap. 5 f. u god. prinos 1 f., Josip Šinković župnik na Munah u god. prinos 1 f., Martin Poklukar župnik u Vodicah u god. prinos 1 f. Antun Polić trgovac u kap. 5 f., Sancin Jusip kapelan u Ricmanjih f. 2, K. A. f. 5, Kanaletić Dinko od Dinka u kap. nvč. 70 u god. prinos nvč. 30.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Č. g. Bersenda Ivan, dosele svećenik na c. k. visokoj školi kod sv. Augustina u Beču, bje imenovan župničkim pomoćnikom u Buzetu; č. g. Jelušić Robert, župnički pomoćnik u Kastvu ide na tromjesečni počitak; č. g. Puž Anton, župnički pomoćnik u Mošćenicah, bje premješćen u Kastav; č. g. Šumberac-Šote Marin, redovnik reda OO. Kapucinah, posta svećenikom ove biskupije i nastavlja bogoslovne nauke IV. razreda u ovom biskupskom sjemeništću; č. g. Kacin Juraj, svećenik u miru u Gorici, preminu dne 3. Marca u 68 godini.

Različite viesti.

* **Car na otoku Krku.** Jučer, dne 14, smo dobili iz Krka od prijateljske ruke sliedeću brzojavnu viest: „Car pozdravljen krčkim Načelnikom u priredjenu za doček šatoru. Do njega stojahu poredane hrvatske občine s trobojnimi narodnimi barjaci. Urnebesno Živiovanje zaglušilo pogdjekoje riedko Evviva! Vitezić, predvodeći vanjske občine, pozdravio Cara hrvatskim govorom, predao mu prekrasno vezanu sgodnu pjesmu, a Car ju izvolio primiti. S občinske sgrade gledao Car narodni ples. Najsrdačniji razstanak. Najpodpuniji red."

* **Jedan odgovor Nj. Veličanstva Cara.** Nj. Velič. bijaše otišlo iz Spljeta put Solina, da vidi ostanke toga znamenitoga grada. Sila ljudi iz Kaštelah i bližnjih selah nagrme tamo da pozdravi svoga kralja urnebesnim „živio." Al eto poznati spljetski podestad, Dr. Bajamontić, komu je valjda bilo trn u oku ono hrvatsko pozdravljanje, obrne se kralju veleć: „Vašemu će Veličanstvu dosadni biti ovi glasovi." Na što mu kralj odvrne: „Odkad sam stupio na dalmatinsku zemlju, neprestano čujem taj pozdrav, pa vas uvjeravam, gospodine načelniče, da mi veoma srdcu godi." Živio Franjo Josip Prvi!

* **Njegovo Veličanstvo** prigodom svoga boravljenja u Dalmaciju udostojilo se darovati opet 9620 for. raznim občinam.

* **U „Narodnih Novinah"**, čitamo uz ostalo: Austrija je dužna urediti Dalmaciji i luke i rieke, pograditi joj i ceste i željeznice i škole, osušiti njezine močvare i oploditi njezine pustare; jer je Austrija bila, koja je do sada svu korist iz Dalmacije crpla, a da za to ipak za siromašnu zemlju nije ništa činila. Ako su se trgovina i obrt u Austriji podigli na najviši stepen, nema za to najmanju zaslugu Dalmacija; jer su dalmatinski brodovi i mornari austrijsku trgovinu i obrt posredovali. Ako je Austrija postala zamjernom vlasti pomorskom, Dalmaciji ima ona to zahvaliti, jer su popajviše dalmatinske mišice bile, koje su izvojevale pobjedu kod Visa. — Bez Dalmacije nemože Austro-Ugarska biti velevlašću. I za to držimo, da nije Hrvatska i Ugarska, van da je ukupna monarhija pozvana, prinositi žrtve, da se ovoj zemlji otvore vrela kulturnoga blagostanja. I za to držimo, da ovaj čas može biti hrvatskih kao dalmatinskih rodoljuba zadaća samo ta, da goje sviest narodnoga jedinstva i političke suvislosti, pa da i jedni i drugi, svaki na svom domu, ozbiljnom radnjom pripravljaju uvjete, koji su prije svega nuždni, ako hoćemo, da političko sjedinjenje naroda nebude zaprjekom, nego moćnim faktorom narodnomu našemu razvitku. Kada Austrija Dalmaciji vrati, što joj je dužna, onda ali tek onda, predpostaviv, da se dotle neće državopravni sklop monarhije promieniti, biti će hora, da ozbiljno i odlučno pristupimo k dovršenju naše političko-narodne sgrade.

* **Šije! šete! kvatro! tuta!** — Vikao je prošlih danah na Vrsaršćini u Istri neki krnjel igrajuć „alla Mora" sa svojom družinom, i to tako moćno i naglo, da su mu se pluća, kao što je ljekar potvrdio, toli strašno nadula, da je od toga malo zatim umro!

* **Otrovao se pušenjem cigarah.** Nije tomu mnogo, da se je u Francuzkoj neki mladić bio okladio, da će popušiti 12 cigarah jedno za drugim. Al kad bijaše popušio osmoga, počne mu slabo, a nakon devetoga obuzmu ga srhi i maglina. Sve to hudje mu bijaše, kad popuši desetoga, nu da neizgubi okladu, napredova pušiti, akoprem radi velike slabine moradoše ga dva njegova pajdaša kući peljati. Još nije bio prispio svojemu stanu, da ga počeše strašno mučiti boli u trbuhu i bljuvanje. Pozovu odmah liečnika, koji očitova, da se bolnik pušenjem otrovao i da mu već nije pomoći. I doisto malo sati zatim premine. Pušači, pamet u glavu!

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Maja 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.21	—	5.22	5.22	5.22	—	5.22	5.22	—	5.22½	5.22	5.23	5.25	5.26	5.26	—
Napoleoni	8.87	—	8.86	8.86½	8.86	—	8.88	8.89	—	8.88½	8.88½	8.89	8.90	8.90	8.90	—
Lire Inglesko	11.17	—	11.16	11.16	11.16	-	11.18	11.18	—	11.18	11.18	11.18	11.18	11.18	11.18	—
Srebro prid (aggio) . .	103.75	-	103.50	103.60	103.60	—	103.50	103.65	—	103.50	103.50	103.50	103.50	103.50	103.50	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se ... primaju po navadnoj cie ...ni. Pisma neka se šalju pla ...tjene poštarine. Nepo ...dpisani se dopisi neupotr ...bljavaju. Dopisi se nevrać ...aju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 1. Junija 1875.** **Broj 11.**

Pogled po svietu.

U Trstu 31. svibnja 1875.

Njegovo veličanstvo Car prispje sa svojega puta dne 15. u 11 sati pred podne sretno u Beč, gdje su ga Bečani izvanredno liepo dočekali, a na samom kolodvoru pozdravilo ga burnim „Živio“ dviesto mladih djakah Hrvatah i Dalmatinacah, kao na odjek svojoj domovini, odkud se povratio.

Tom prigodom su bečke službene novine rekle veoma liepo, neka se puk i činovnici i svi austrijski državljani ugledaju u svojega Cara i Kralja, kako imaju sviestno i neumorno izpunjavati težke dužnosti svojega stališa. A i pravo su rekle, jer ako ikoji, to je sjegurno ljetošnji put u Dalmaciju bio za Cara sve drugo, nego li zabavna šetnja uzprkos svoj slavi, kojom je bio svuda dočekivan i pratjen. Zato su ga bratja Dalmatinci i prozvali junakom, vidivši, kako je umio junački nadvladati sve potežkoće svojega, ako i carskoga puta.

Još se neprestano govori o posljedicah, koje bi mogao imati Carev put glede nas, južnih Slavenah. Mi smo, naviestiv 1. pr. travnja taj previšnji put, rekli, što se iskreni i pošteni ljudi bolje poznaju, da se to više ljube i paze, pa izjavili nadu, da će to zastalno biti prva i neposredna posljedica toga puta. To se je evo i dogodilo, jer ako je naš narod i dosad ljubio svojega vladara, to ga ljubi stostruko više, odkad se s njim sastao i vidio licem u lice. A s druge strane je i sam Car pokazao više puti ovom prigodom, da ga je duboko ganula svestrana i srdačna odanost našega naroda. Ta medjusobna ljubav i sporazumljenje nemogu nikako ostati bez svojega ploda, najme ako se promisli, da Car nije putovao Dalmacijom, kako smo već rekli, da se prošeće, nego da ju prouči s kraja na kraj, pak da je tu nedvojbeno čuo i vidio stvarih, koje su morale baš raniti njegovo otčinsko srdce.

U ostalom neima u svietu nikakvih osobitih novostih. Kod nas u Cislajtaniji promienili se nekoji ministri. Bivši ministar poljodjelstva Hlumecky postao je mjesto Banhansa ministrom trgovine, a na njegovo je mjesto došao mladi Mansfeld. U Beču su se bojali većih i zamašnijih promienah, najme kao posljedicah Careva puta, al su evo za sad dosta dobro prošli. Govorilo se ovih danah o slučajnih promienah i u skupnom ministarstvu, pa čulo, da bi mjesto Kollera mogao postati ratnim ministrom Hrvat gjeneral Vlašić. Mjeseca oktobra će se sastati u Beču skupne Delegacije, a u isto će doba sjediti i careninsko vieće. Dalmatinski sabor, koji se sabrao 19. tekućega, jednoglasnim je zaključkom upravio na Cara poslanicu, u kojoj mu zahvaljuje, što se udostojio posjetiti uvjek mu viernu i odanu kraljevinu Dalmaciju. Dne 24. tek. zatvorio se i razišao ugarski sabor. Već se čine priprave za izbor novih zastupnikah. Reć bi, da će ovaj put ugarski Slaveni, Slovaci najme, Srbi i Rusi, a možebit i Bunjevci i priekodravski Hrvati, biti u saboru bolje zastupani, nego su to bili dosada. Dao Bog! Glede Rumunjah pako se čuje, da će se okaniti biranja u sabor, gdje se nikako nemari za njihove pravice. Hrvatski se sabor sastao dne 26. Razni zakoni, koje je stvorio prošlih sjeditbah, bjehu ovih danah od kralja potvrdjeni. I hrvatski se sabor primiče koncu svojega troljetnoga djelovanja. Primorske občine su poslale na sabor predstavku, u kojoj mole, da se hrvatske županijske oblasti presele sa odmetnice Rieke u hrvatsko Primorje, gdje bi bile više na svojem mjestu, nego li su na Rieci. I mi želimo, da hrvatski sabor uvaži tu prošnju. Ban Mažuranić za svoga boravljenja na Rieci posieti občinu Trsat, gdje je bio dočekan baš onako, kako Hrvati navadno dočekuju svoje zaslužne visoke dostojanstvenike.

Kako se sad vidi, Bismark je bio ozbiljno namislio poremetiti evropejski mir, nakanivši zaratiti se na novo s Francuskom, kojoj nemože nikako oprostiti, što se je onako brzo izliečila od njegovih udaracah. Nego je u dobar čas prispio onomadne u Berlin Car Aleksandar, te krenuo Bismarka s toga sklizkoga puta, pa sad njegove novine kao na zapovjed trube, da neće bit rata, jer da nisu Njemačka i Francuska bile nikad bolje prijateljice, što su baš sada. Pak mu vjeruj! Al je i Engleska digla svoj glas proti njemačkoj ratobornosti, pa počela krepko braniti ne samo Francesku, nego i ostale narode, koiim prieti ... pogibel od njemačke pohljepnosti. Hoće, hoće malo po malo i Njemačka naučiti, da se nemože sve, što se komu shtjedne. I sama Italija nemisli se nikako do kraja zavaditi s Crkvom radi Njemačke, dapače ima znakovah, iz kojih se vidi, da u Italiji i svietovni i crkveni ljudi idu za medjusobnom pomirbom. Knez Milan putuje po svojoj državi, pak je svuda liepo dočekivan. Iz Bosne dolaze grozne viesti o bjesnilu divljih Turakah proti nevoljnim Krstjanom.

Dopisi.

S otoka Krka, svibnja mjeseca.

Pokle su druge novine koješta izviestile o slavlju, kojim Krški Otočani dočekaše svoga Cara i Kralja, budi zabilježeno štogod i u „Našoj Slogi“, kao glasilo istarskih Hrvatah.

Znajte u kratko, da na 6. t. m. dodje iz Lošinja brzojavna prepovjed narodnih zastavah, pokle su nekoje občine bile učinile u tu svrhu znatan strošak. Odmah 7. t. m. občine Vrbnička i Dobrinjska ulože brzojavni utok na Vis. Namjestničtvo, koje se odazvalo hrvatskim jezikom, rekavši, da se pričeka, dok 10. i. m. stigne u Krk sam preuzv. g. Namjestnik. Kad se istoga dana glavari spomenutih občinah nadju u Krku, preuzv. g. Namjestnik razabra, da dosadašnji liepi mir neće biti ni najmanje narušen tim, da se zadovolji pravednim željam našega hrv. pučanstva, kako mu valjda bijaše nabajala neka crna ptica zlokobnica, koja bje doletila koji dan prije u naše kraje, da se o stvari opita. Narodne zastave budu občinam dozvoljene a glavari se slavodobitni vrate svojim kućam.

Stignuo i dan 13. mjeseca. Rano u jutro obilazila svirka, a stanovnici Krka-grada ustali prije nego obično, da pozdrave sunce toga sretnoga dana, da izvjese sagove, zastave, i sve što bi na poljepšanje njihovih kućah služiti moglo.

Već oko devetog sata stadoše dolaziti razne občine i podobćine uz vihorenje zastavah i srebreni glas narodnih sopilah. Upravo dostojanstven bijaše ulaz vrlih Dobrinjacah. Na čelu im narodna prekrasna trobojnica. Glavar sa starešinstvom stupaju pod sopilama sve dva po dva, a do njih se sklopio liepi broj čilih i krasnih parovah, mladićah i djevojakah, u starinskoj nošnji. Oko 11. sata, najzadnja prispje neizbrojna povorka sviestnih i rodoljubnih Vrbničanah, dakako pod narodnim barjakom, na kom bijaše vidjeti krasno djelo vješte ženske ruke, te se i oni utabore, prošav u najljepšem redu preko glavnog trga, na polju kraj mora. Osobitu pozornost uzbudi starodrevna nošnja vrbničkih djevojakah. Medjuto dielile se dvovrstne pjesme, izpjevane za taj svetčani dan.

Za 2. satom po podne brodić, što je na daljini izgledao carski parobrod, dade znak, a tad započme neprestana tutnjava mužarah (maškuljah). Barčice zastavami se poredaju do izvan luke, a na lučnom kamenom mostu, gdje se ponosno dizao dosta liepi šator, čekaše jurve krški načelnik, da pozdravi Nj. Veličanstvo. U brzo doklopota „Miramar“. Kao lastavica doleti careva šajka do mosta. Što bi okom trenuo, nadje se i naš mili Care pod šatorom. A kad je odzdravio načelnikovu pozdravu kao grom zaori iz tisuće i tisuće grlah urnebesni, dugi, neprekidni „Živio“, da je nadkrilio tutnjavu mužarah, a kamo nebi ono nekoliko osamljenih ra... kanih „Evviva“. Proz duge redove hrvatskih djevojakah ... strvoleliepih slavoinkah, uz neprestani burni „Živio“. ... izpod 5 Vladar u stolnu crkvu, gdje Ga na vratih ..., krenu mili nam preč. Kapitulom sa svećenstvom. Ve... ...očeka presv. biskup s naš premilostivi Car napne ... ...canstven je to bio prizor, kad riečca, što mu je upravi... ...stušati, da mu neizbjegne nijedna rina-biskup rekav... ...ao kao pozdrav i poklon prevriedni sta- ..., „da mu čestita na povratku iz kraljevine Dalmacije, maj... ...naše starodavne.“ Na to se povlaštio premilo... ...stivi Kraij apostolski, a svećenstvo zapjevav „Tebe Boga hvalimo“ uputi se u presbiterij, gdje se Nj. Veličanstvo uzpne na priredjeno Mu prestolje, a pratnja poreda na istoj strani evangjelja u kanoničkih klupah, pokrivenih bogatim damaskom.

Po službi božjoj podje premilostivl Kralj, i opet dočekan izvan crkve od klicajućega puka u biskupske dvore, gdje su zanj tri najljepše sobe bile baš carski priredjene. Prvi je predvodio presv. g. biskup pred Vladara svoje svećenstvo, a Car mu odvratio veoma laskavo po prisutne glede na viernost i pravednost podastrtih Mu prošnjah.

Za svećenstvom nadodju gradjanske oblasti, kojim sliedjahu najprije krčka občina s hrvatskimi podobćinami, a onda četiri vanjske, čisto naške obćine s presv. g. zastupnikom Vitezićem na čelu. G. Dr. Vitezić pozdravi Kralja hrvatski izraziv Mu u ime svih hrvatskih obćinah neograničenu viernost i odanost, moleć Ga ujedno, da se udostoji primiti čedni darak, kao uspomenu na srećni po Krčane dan, naime u baršunu najukusnije vezanu sgodnu pjesmu. Nj. Veličt. blagonaklono primi, izpričavav se, kao i po Dalmaciji, što se neusudjuje odzdraviti u hrvatskomu jeziku, jer akoprem ga dobro razumije, da se neusudjuje govoriti. Upita zatim obćinske glavare za narodnost pučanstva i učevni jezik u pučkih školah. Hrvati, rekoše oni, jesu nam obćinari, hrvatski nam u školi jezik. Caru je očevidno ugodio taj odgovor. Na polazku kliknuše Mu trostruki „Živio“. Na čem se Vladar najljubežljivije smješeć i prijazno klanjajuć, zahvali.

Po tom pohodi previšnji Gospodar uz gromoviti Živioklik gradsku učionu, gdje Ga pozdravi smjela djevojčica. Odtud podje u gradsku sgradu, s koje, kad se pokaza na prozoru, stade neizrekomo klikovanje, živiovanje, mahanje rubacah, bacanje klobukah, itd., tako da poradi neopisiva uzhita nije se mogao nastaviti pokušani narodni ples.

U to se približa čas rastanka. Kakov je bio taj rastanak! Tako se samo otac rastaje sa svojom djecom. Najugodnije ganut žalio je premilostivi Vladar, što se nemože dulje zadržati sa viernim si pukom. Iza Careva odlazka pučanstvo vanjskih obćinah podje mirno i dostojanstveno, kako je i došlo, svojim kućam.

Eto vam u kratko opis našega slavlja, štono će ostati u blagoj uspomeni svakoga Krčana, a bože daj, da nam bude taj dan, košto se nadamo, nosioc bolje budućnosti.

Sa otoka Cresa, dne 23. Maja. [illegible]

Prigodom, kad je Nj. V. naš Car i Kralj pohodio grad Cres 13. t. m., pošao sam bio i ja u to glavno mjesto naše obćine, da se naužijem te divne krasote. I doista, mučno bi bilo perom opisati ljepotu, kojom je bio narešen grad Cres i množinu naroda, koji se je bio sakupio iz grada i izvanjskih podžupanijah, da pozdrave svoga milostivoga kralja, Franja Josipa I. Dakle dostojno je pohvale naše obćinsko zastupstvo, što je umilo ovako liepo naresiti svoj grad, kako još nije nikad bio niti će biti.

Zastupstvo je pozvalo i sve pučanstvo izvanjsko na pozdrav Nj. V. proglasom, da ima svaki vikati „Evviva nostro Imperatore e Re“. A što je to „evviva Imperatore e Re“ — šta će to reći? Mislim, da ove rieči nije razumilo skoro dva dela puka u našoj obćini, a kako sam mogao čuti od mnogih, ni istomu Caru da nije godilo to pozdravljenje talijansko, jer da nismo Talijani nego čisto Hrvati. Da se je pako Nj. V. Car pohvalio, da se nahodi zadovoljan u obziru svake stvari koli glede urešenja, toli pozdravljanja, ali da mu samo talijansko pozdravljanje daje razumiti, koji neljubi materinskoga jezika, da neljubi ni bratje od iste majke rodjene. Izvanjski puk bio je naumio pozdraviti ga hrvatskim „Živio naš car i kralj“, ali u jutro prije dolazka Nj. Veličt. izajde zapovjed od obćine (podestarije), da nesmi nitko vikati „Živio“, nego svaki „Evviva“, jer da nismo mi Krovati ni Sveto-Jurčani, nego da smo Cresani, pak da bi sramota bila vikati „Živio“, akoprem ni tretina puka nezna talijanski. Čitamo u zadnjem broju „Naše Sloge“, da je Krk (Veja), akoprem ondi u gradu ljudi više talijanski govore i znadu nego u Cresu, jer Cresani doma samo hrvatski govore, izuzam onu pešćicu gospode, pozdravio liepo hrvatskim „Živio“. I od Spljeta doznajemo, da je Nj. V. naš Car odgovorio podešti Bajamontiju, da mu veoma godi hrvatsko pozdravljenje. Živio dakle naš dragi otac Car i Kralj Franjo Josip I.! U Dalmaciji da je izjavio svoje visoko zadovoljstvo o hrvatskih školah i gimnazijah i napisao hrvatski svoje visoko i prejasno ime. A naš Cres toliko se sramovao pozdravit Ga hrvatski, kako da nezna Nj. V. naš Car i u Beču stanujući, koji narod je ovdje i u kojem materinskom jeziku govori. Nego kad će tako naša Gospoda, neka jim bude i po sili. *)

Sa otoka Krka, dne 18. svibnja.

Sa svih se stranah naše Istre dnevimice tužimo, da nam je narod zapušten, da je zaostao daleko za ostalimi naobraženimi narodi; ali malo koji od nas žalibože nastoji, da, ne riečju već djelom tomu zlu doskoči. Neima ga, koji se nebi kojekako izpričao: Ovaj bi mogao vidati i liečiti te naše rane, ali neće iz mržnje proti narodu, onaj nemože tobože s neumiće, treći s neposobnosti, a jedva koji vrši svoju dužnost, dočim bi svakomu valjalo doprinieti po koje zrnce na korist pučke prosvjete i boljka narodnoga. Ali ako to može svaki, učitelj jest onaj, koji već po svom zvanju i položaju, može i mora narod od sna buditi, pitajuć dječicu naukom, tim dandanas potrebitim kruhom, ter tako gojeć domovini našoj naraštaj, kojemu je tmine razpršivati, a svjetlost unašati. Da pako učitelj uzmogne narodu koristiti, treba mu znanje, treba mu ljubavi za domovinu; ali čemu mu znanje, ako ga nezna uložiti, ako se nezna u svom položaju njim okoristiti. Radi toga svakomu je učitelju sveta dužnost upoznati narodne potrebe, razviditi narodne mahne (nevaljaštine), pak onda upri svom revnošću, da pokvareno popravi, da krživo izlieči, da manjkavo popuni. Jedna pako od najzgodnijih prigodah, kako da se učitelj upozna timi narodnimi potrebami, jesu učiteljske skupštine, koje se običavaju sazivati po pojedinih naših Okružjih, ter je taj običaj hvala Bogu i u našem Okružju uveden već nekoliko godinah.

I ove dakle godine po običaju pozvalo je školsko okružno Vieće u Lošinju učitelje svega okružja na skupštinu, koja će ljetos biti u Krku (Veji) dana 4. 5. 6. lipnja (junija). Kako su koristne takove skupštine, to već gori natuknusmo, zato nije nam jih ovdje dalje tumačiti, jer svatko znade, da je to prava blagodat po napredak narodni. U njih može svaki učitelj uz razgovor svojih drugovah saznati u što jim valja uprieti, kako djecu podučavati, kako školske rane liečiti, riečju, kojim putem do željena cilja doći. Zaisto plemenit je zamišljaj tih skupštinah; zadaća jim spasonosna, ali i ogromna, a odtuda i plodovi valja da budu blagodatni i koristni

Imali smo prigodu pročitati i program te skupštine, t. j. o čem se ima tu razpravljati. Šaljemo vam ga u provodu iz talijanskoga, da ga, ako vam prostora preostaje, tiskate na obaviest i razsudu svih prijateljah napredka. Mi ga u obće nemožemo nego pohvaliti; njim je školsko Okr. Vieće pokazalo, da dosta dobro shvaća potrebe školah u našem Okružju. Jedino bismo mu mogli prigovoriti s prekasnoga poziva. Školsko naime Vieće Okružno odpravilo Okružnicu 24. aprila, na školska mjestna Vieća, a pozivlje na skupštinu već na 4. 5. 6. lipnja (junija)! Čini se, da mu je nepoznato, koliko se hoće dok dodje n. pr. list poslan iz Lošinja na otok Krk u koje selo, gdje neima pošte! Tako n. pr. školsko Vieće Krčko razposlalo dobivenu Okružnicu 28. apr. „ad circulandum“ školam obćine Krčke. Sada s nestašice poštarskih uredah, znademo stalno, da će n. pr. najzadnja škola u Milohnić-selu primiti Okružnicu jedva oko 20. tek. mjeseca, a skupština u Krku, kako već gori rekosmo, 4. 5. 6. lipnja. Sada uzmemo li u obzir važnost predmetah, koji se imaju razpravljati, zatim cilj, što ga takva skupština kani postići, to je vrieme kratko pače prekratko, da se učitelj dovoljno pripravi. Ta komugod neće biti niti 8 danah do urečena roka, pa zar da u osam danah uz tolike posle, učitelj pripravan bude, ter mudro promozga svaku točku programa? Tim se svrha skupštine osujeti, pa sve se radi „pro forma“; mnogi neće doći, navadjajuć Bog zna kakve izprike, a pravi uzrok bit će tražit u kratkoći vremena. Zato bismo mi svjetovali školsko Okružno Vieće, da na godinu bar pol leta prvo urečena dana skupštine, Okružnicu razpošalje; tim bi zaisto svrhu bolje postignulo. No viditi ćemo. — Onda neznamo čemu IX. točka, tu bi mi izpustili, znajuć, da se nigdje njemački jezik nepodučava, izuzmeš li *možda* Krk, Cres i Lošinj. — Nemožemo napokon sreu odoljeti a da ne uzdahnemo, kada će započeti zvanično (oficiozno) dopisivanje školskih Viećah u hrv. jeziku. Ta smiešno je, da nerečemo nepravedno, dopisivat si u tudjem jeziku, kada su nam mal da ne sve škole hrvatske! No i to će, ufamo se, budućnost čim prvo riešiti! Buduć da pisac ovih redakah neće imati sreću, da skupštini prisustvuje, jer učitelj nije, to moli gosp. učitelje, da kojigod od njih (ta ima jih još hvala Bogu, koji svoj jezik i svoj narod ljube) objavi uspjeh skupštine. Nagovaramo pak i zaklinjemo naše rodoljubive učitelje, da navlastito pri razpravljanju prve točke ulože svu svoju vrsnoću, te dokazi u ruci dokažu, da nemože nijedan učitelj odgojen u talij. duhu, potaknuti djecu našega Okružja na ljubav domovine. Najbolji dokaz su same naše škole; 30 i više godinah da su u nas uvedene, pak kakvo domoljublje opažamo u našem puku? Nikakvo; a zašto, jer ga učitelji neimaju!

Program skupštine.

1. Kako će učitelj nadahnuti svoje učenike ljubavlju domovine;
2. Kako će učitelj usaditi u srcu svojih učenikah zdrava načela čudorednosti svojim svagdanjim podučavanjem;
3. Kako valja učitelju, kako podučavatelju i odgojitelju ponašati se u družtvu;
4. Kako će učitelj nastojati izkorienit praznovierje i predsude, što jih djeca obično upiju u kući roditeljah:
5. Kojim najlakšim i najprostijim načinom podučavati djecu u prirodoslovnoj znanosti, a da se iz nje crpi najbolja korist;

*) Nemožemo da nespomenemo, da je ovaj dopis od slova do slova pisala [illegible] tožačka ruka, pa evo kakav je bistar i razgovotan. Dajte nam naše narodne [illegible] knjige, pa mi krivi, ako u kratko vrieme nepretočemo u svem
Ured.

6. Kako će učitelj probuditi u djeci čuvstvo nabožno naukom naravi i prirode;
7. Kako u pučkik školah najlakše izpravljati školske radnje;
8. Što valja učiteljici učiniti, a da udahne u svoje učenice ljubav za kućnim životom i za domaćom štednjom; a kako crpiti najbolju korist iz ženskih radnjah;
9. Kojim će načinom podučavanjem njemačkoga jezika svojim učenikom najbrže koristiti.

FRANINA I JURINA.

Fr. Sad smo lepi, Jurino! — znaš ča nam se je dogodilo?
Ju. A ča zlomara?
Fr. Sve ono, ča smo mi neki dan ćakulali od nekega vološćaka i nekakovih 50 fijurini, sve ti je to neki naštampal va „Našoj Slogi“, pak se na to neki Vološćaki ripe i nam jako zameraju, kako da smo mi krivi, da se naše ćakule štampaju.
Ju. Pak ča govore?
Fr. A da nî ono sve onako istina, kako smo mi govorili, ač da je on stari Armadur obećal ne *pedeset*, lego *petsto fijurini*, ako bude na Voloskem čisto talijanska škola.
Ju. Tako to smo jako falili!
Fr. I kako! — ča ti se mala razlika vidi med 500 i 50 fijurini?!
Ju. Je razlika je, al moraš znat, da se va takovih stvarah negljeda, koliko ki da il obeća, lego zač dá il obeća. On Armadur je obećal va čisto slavjanskem kraju, za čisto talijansku školu, ne 50, lego valje 500 fijurini; a to ti je, moj dragi, 450 puti huje, lego smo mi prvi put rekli!
Fr. Vidiš vraga!
Ju. Ja nisam proti talijanskemu zajiku, ač je dobro znat i turski, a kamo li ne talijanski va oveh naših stranah, lego je grdo pred Bogom i pred ljudi, uzviševat tuji zajik i tuji običaji na škodu i sramotu svojega roda i zajika, koga ti je Bog dal.
Fr. Bome, Jure, ti imaš posvema pravo.
Ju. Ja bim hotel videt, ča bi rekli, na priliku, Rovinjezi, kî su čisti Talijani, da se tamo kî najde, kî bi obećal bilo čagod za školu v Rovinje pogodbom, da bude čisto nemška; pak još da bi ta škola bila jedina va svem mestu, kako je ona jedina na Voloskem — velim, ja bim hotel videt, ča bi rekli na to Rovinjezi, akoprem je nemški zajik neč i više odi talijanskega.
Fr. Na to neka ti odgovore oni neki Vološćaki sami, ač da mi ča rečemo, bi nam zamerili! —

Nešto o opljetbi vinograda.

(Gospodarski List Dalmatinski.)

Poznato je, da opljetba vinograda spada medju najvažnije i najkoristnije vinogradarske radnje, o čem će se biti sjegurno uvjerio svaki vinogradar, koji je tekom prošlih godinah umno obavljao taj posao. Veliku doista važnost ima za dobrotu ploda pametno obavljeno ovo djelo, a osobito, ako je dotični vinograd bio po umnû načinu obrezan.

Drugi bo je sasvim način opljetbe kod rezanja na glavu, gdje vinogradar već u rezitbi nije ostavio nego 2 do 3 reznika, a svaki reznik na jedno ili dva oka; a drugi kod vinograda, koji je rezan na mladicu, na konjac ili na luk.

S toga i kod opljetbe moramo razlučiti tri radnje, a to su: *opljetba*, *škopljenje* i *odrez* (mozzatura), te po pravilih svake pojedine postupati.

Opljetba sastoji u tom, što vinogradar pomnjivo odstrani od trsa i od mladice, koja nosi plod, već prvih 15 do 20 danah odkako je pup počeo bacati, a svakako prije nego grožđje počme cvasti, one mlazove i zaperke, koji nenose ploda i na koje trs uzalud hranu troši; na to s opazom, da ujedno u ovoj radnji odredi mlazove za dojduću rezitbu. Ovaj posao treba čim prije obaviti, a nipošto zapustiti, jer, dokle su mlazovi nejaki, možemo jih lahko i nipošto zapustiti, jer, dokle su mlazovi nejaki, možemo jih lahko i na veću korist trsa odstraniti; dočim, kad se ukriepe, ostranjujuć ih, otvaramo trsu mnoge rane, koje mu veoma škode. Opljetba se dade obaviti na svakom načinu rezanja, ali samo s tom razlikom, da čim je umniji bio način rezanja i uzgoja trsa, tim je i radnja savršenija i korist očevidnija.

Druga radnja u opljetbi jest škopljenje. Ova je radnja istodobna sa opljetbom i sastoji se u tome, što vinogradar odkine s nekim vrhunce plodonosnih mlazovah, a s reznikah zaperke i to prvih 15 do 25 danah, od kako se je pup pomolio i pošto se je plod dobro ukazao; ali i ovaj posao vrši se prije nego grožđje počme cvasti i to sliedećim pravilom: ako na jednom mlazu (mladici) vidiš dva grozda, tada moraš dva lista povrh tih dvajuh grozdah ostaviti, a vrhunac odstraniti. Ako li ti se na mlazu nepokažuje nego jedan grozd, tada ostavi tri lista povrh toga grozda a vrhunac odkini. Naidješ li slučajno na mlaz, koji nenosi ploda, toga, kako rekoh već u opljetbi, odmah odstrani, jer ti je bezkoristan, pa ga ti škopio koliko ti drago.

Škopljenje je dakle posao, koji se odnosi izključivo na mladice odredjene za plod, a nipošto na one odredjene za reznike; jer, ako mi reznike poškopimo, tada možemo biti sjegurni, da smo izgubili dogodišnji plod, a k tomu jošte veoma naškodili trsu, jer mu uztegnuli glavno kolanje i širenje sokovah, te nam se je nadati bezdvojbeno, da će nam vinograd kroz malo godinah poginuti, ako se budemo držali takove nepravilne radnje. A tomu nam budi najbolji dokaz iskustvo onih dalmatinskih vinogradarah, koji su škopljenje obavljali bez ikakve razlike mlazovah, te nabrzo uvidili i podpuno se osvjedočili o pogibeljnih posljedicah, na koje su nabasali, nepostupajuć po zakonih opljetbe.

Treći i najjednostavniji posao opljetbe jest odrez (mozzatura), koji je u nas jošte veoma malo poznat, dočim se u Njemačkoj i Ugarskoj posvakud rabi.

Odrez sastoji se u tome, što vinogradar odrieže vrhunac loze, bez razlike reznika ili mlaza plodonosa, a to kad se je loza već ukriepila i narasla do neke, po vinogradarevu mnienju, dostatne visine, jedrine i tvrdine. Ova se radnja obično obavlja od konca Kolovoza do 15. Rujna, a samo se po sebi razumjeva da se u isto vrieme i zaperci odstrane. Ovim djelom dobivamo jedrije reznike, bolje i zrelije grožđje, i ona je jedina radnja u opljetbi, koja se može najsavršenije obaviti na onom načinu rezanja, s kojim se ostavljaju sami reznici na 2 do 3 oka.

Šad nam jošte preostaje, da spomenemo čišćenje zaperakah s reznikah i s mladicah ostavljenih za plod. Ova je radnja, kako rekoh, istodobna sa opljetbom, sa škopljenjem i sa odrezom; ali je takodjer i posebna, te se obavlja i u Lipnju i u Srpju po koji put. Glede ove radnje razna su mnienja vinogradarah, pošto jedni drže, da zaperke treba ostaviti, jer da dadu po koji čemuljak, dočim drugi dokazuju, da se taj izgubljeni koji čemuljak obilno nadoknadi na mladici ostavljenoj za plod, kao što na dobroti i zrelosti grožđja.

Budi dakle preporučeno svakomu našemu vinogradaru, da u vrieme i pravilno obavi ovu važnu radnju, a mi mu jamčimo i kmetujemo, da će on brzo vlastitim iskustvom uvidjeti, kako mu se trud obilno naplaćuje.

U Gomilici dne 2. Svibnja 1875.

Stjepan Bakotić.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE DRUGO.

Težatno zemljište.

P. Što zovete težatnim zemljištem?
O. Zemljište, koje se da težati ili djelati, pa kad je obdjelano rodi i plodi, što nebi, da je zapušteno.
P. Može li postati težatnim svako zemljište?
O. Može, samo ako je gospodara volja raditi i strpljivo čekati, dokle ugleda plod svoje muke. Kad n. p. tko posiječe šumu, razkrči tlo i nasadi trsje, to je stvorio težatnim ono zemljište. To isto biva kad prosuši močvaru, izore ledinu, il razkopa pašište.
O. Ima li mnogo takva zemljišta u našoj domovini?
P. Ima na sve strane, a najme u Hrvatskoj i Slavoniji, a i u samom Primorju i Dalmaciji tako, da je proračunano, da bi na toj prekrasnoj zemlji, bez svojega diela Istre i Kvarnerskih Otokah, moglo baš liepo živiti 6 miliunah dušah. Koliko neima tu polja, gdje bi se mogla talasati bjelica pšenica; koliko prisojnih goricah, gdje bi moglo grožđje rudjeti; koliko zakutakah, gdje bi dozorilo najplemenitije voće i divno se zelenilo najljepše povrtje; koliko zastienjakah kod mora, gdje bi moglo rasti još toliko ulikah i roditi najljepšim uljem! Tu nebi trebalo drugo, nego negdje zemlju prosušiti, negdje na nju vodu napustiti, negdje potoke i rieke uzpreći i urediti, negdje malo zemlje nanesti, pa eto u izobilju svega i svačesa; dočim je sada ta krasna domovina na mnogih mjestih pusta, a na mnogih drugih tako rdjavo obdjelana, da joj siromašni stanovnici gladuju i stradaju i od dana do dne sve niže padaju.
P. Kako bi se dalo pretvoriti u pitominu to pusto zemljište?
O. Jako lahko i bez velikih troškovah. Samo bi trebalo da su ljudi malo živahniji i djelaviji, da su složniji gdje se radi o občem dobru, da su marniji za poboljšanje svojega stališa, pak da već jednom uvide, kako će sasvim propasti, ako nebudu htjeli il umjeli bolje nastojati svoje gospodarstvo.

P. Je li težatno zemljište posvud jednako?

O. Nipošto, dapače jest veoma raznoliko, čemu je uzrok narav brdah, iz kojih je poteklo. Negdje je n. p. sgnjeteno i tvrdo, negdje rahlo i sipko. Po nekojih brdašcih bit će bjeliskavo i kamenito, po nekojih pako crno i duboko. Ovdje je većinom pjeskovito, ondje pokrito debelim oblutjem. Tumo se razlila voda, stupivši iz korita, te pokrila polje pjeskovicom, a ovumo naniela mulja i blata, koje je, osušivši se, postalo da nemože plodnije. Nu bilo ovako il onako, svako je tlo težatno, samo kad se težak zna njim koristiti.

P. Deder, kažite mi, na koji način?

O. Prvi, najbolji, jedini način je taj, sijati i saditi prama zemlji, to jest, na ovoj ovo, na onoj ono; jer neprija svakoj rastlini svaka zemlja, nego ova voli ovu, a ona onu.

P. Razjasnite mi to, molim vas.

O. Tà to je jasno da nemože jasnije. Kad sam rekao, da jedno sjeme voli ovu zemlju, a drugo onu, rekao sam sve, što se može. Na ovoj sve raste i rodi, a na onoj hvira i jalovi. Koliko se težakah badava nemuči, kad siju i sade na svojoj zemlji nekoje stvari samo zato, jer to čine i njihovi susjedi! A muče se badava zato, jer nepoznaju naravi svoje zemlje, pa hoće na silu, da se zemlja priloži iliti prilagodi sjemenu, gdje se ima sjeme priložiti zemlji.

P. Razumijem vas dobrahno, ali kad bi govorili još jasnije, bilo bi mi...

O. E dakle slušajte. Ima gospodarah, koji siju pšenicu na pjeskovitoj zemlji, a ono bi na takvoj zemlji mnogo bolje uspiela raž (segala) i ovas (zob). Ima jih opet, koji neće da sade kuruze (turkinje) nego po višinah, gdje trpi mnogo od suše i malo rodi. — Nekoji gospodari misle, da je jaka i ilovata zemlja najbolja sjenokoša, a ono se najviše nakosi na rahloj i sipkoj zemlji. Ovaj hoće da mu se trud naplati, sijuć konoplje na tankoj i mršavoj zemlji; a onaj sadeć trsje na ravnici, gdje je što dublja i jača zemlja; jedan i drugi neprestaju sijati žito ljeto za ljetom sve na jednom te istom tegu. — I tako bi mogao navesti sto i sto drugih primierah, iz kojih se jasno vidi, kako se mnogi i mnogi badava trude, jer neće da se prilagode zemlji, pa da siju i sade ovdje ovo, a ondje ono, kako je već za što zemlja bolja il gorja.

P. Kako se zovu ta težatna zemljišta?

O. Akoprem nije moguće dati svim svojega osobitoga imena, jer strogo govoreć neima ni metra zemlje a da je posve jednak drugomu: sa svim tim težatna se zemljišta diele naploh na tri sliedeće vrsti, naime na zemljište *ilovato*, *kremenasto* i *vapnenasto* ili na zemlju *ilovaču*, *kremenjaču* i *vapnenjaču*. Nu buduć se te tri vrsti zemlje nalaze najveć puti pomiešane jedna s drugom, to treba viditi, koje jest najviše, pa po toj joj dati i ime. Prama tomu zemlje se diele na *ilovato-vapnenaste*, na *ilovato- kremenaste* i na *vapneno-ilovate*, al i u tih lahko da je dobiti i drugih sastojnih dielovah, zato se množe i njihova imena.

P. Koje su zemlje najbolje za težanje ili djelanje?

O. Pravo reći, zemlje su sve dobre, tko jih umije djelati; a izkustvo nas uči, da ima jako malo slabih i nevaljanih. I ako je istina, da neke zemlje vriede više od nekih drugih, pa da ima zemljištah srednjih i preizvrstnih: to je takodjer istina, da svaka zemlja može naplatiti težaku trud, samo ako se okolo nje trudi nešto i razumom, a ne samo životom. Neka bude zemlja ilovata, kremenasta, vapnenasta il pomiešana, tko ju diela umom i razumom, neće ga nikad i nikako izdati, jer ju može gdje popraviti, a gdje prilagoditi joj il priložiti sjeme.

P. Dakle da zemlja rodi, dosta je, da ju čovjek djela?

O. Nemojte tako, čovječe, tà već ste mogli i sami viditi, da to nije dosta, nego da se još povrh toga mora dobro djelati, a to je ono, o čem ćemo drugi put govoriti.

Različite viesti.

* **Carev doček na Ricci** bio je izvanredno liep i sjajan. Magjari i Talijani bijahu kod tog dočeka tielo, a Hrvati duša i srdce. Braća Hrvati iz Kraljevine, kao da su hotjeli svjetkovati Carev povratak iz Dalmacije, dodjoše tamo u veliku broju iz bliza i daleka. Tu se našli, da se poklone Caru, i prvi hrvatski dostojanstvenici s banom na čelu, osim mnogih odaslanstvah i drugih javnih licah. A i Caru da bijaše milo viditi tolike Hrvate okolo sebe, pak da jih je veoma blagostivo primio i saslušao. Hrvatom, koji su vrvili po varoši kao na mravinjaku, zaigralo je i tu srdce kao svuda, gledajuć svojega kralja, pa nemogahu da neudare pozdravljati ga svojim narodnim pozdravom, kličuć mu, gdje bi ga god sretili, najsrdačniji „Živio!“ Magjarom i Talijanom nije bila po ćudi ta navala Hrvatah u onaj njihov zaselak na hrvatskoj zemlji, jer su hrvatski gosti bili dali Ricci za ona dva dana čisto hrvatsko lice, buduć da je hrvatski govor i hrvatski pozdrav nadkriljivao svuda govor i pozdrav talijanski, a kamo li magjarski, premda su bili, kako se piše, naručeni i dobro plaćeni mnogi kojekakvi potrebnjaci, da viču „Eljen“. Carev put u Dalmaciju baš nije mogao imati boljega završaja, što ga je imao na Ricci, gdje se je takodjer prometnula u sjajnu pobjedu ona podmukla borba, koja se zapodjela med hrvatstvom i tudjinstvom od onoga časa, kad je Car stupio na dalmatinsku zemlju.

* **Carska odlikovanja.** Kako se čita u službenih bečkih novinah, primorski namjestnik barun Pino postao je tajnim savjetnikom, tršćanski načelnik Dr. D'Angeli i zemaljski kapetan istranski Dr. Vidulich dobiše Komendu Franje Josipa. M. č. g. Andriji Štrku, župniku u Lovranu i c. k. nadzorniku pučkih školah u Kotarima Voloskom i Novogradskom, bi podjeljen zlatni križ s krunom za zasluge.

* **Car i naš hrvatski jezik.** Kad su se u vojničkom odgojilištu na Ricci poklonili Caru tamošnji učitelji, Car jih je po navadi pitao, što tko uči, pa, kako piše „Primorac“, učitelju hrvatskoga jezika da je rekao: „Hrvatski jezik, veoma važan predmet!“

* **„Glas Crnogorca“** javlja, da je N. V. naš Car, prigodom boravljenja u Kotoru, pošto bijaše primio pozdrav junačkih crnogorskih četah, odpremio knezu Nikoli brzojavku, u kojoj se zahvaljuje toli na počasti učinjenoj Mu od strane vojske, koli na poklonu istoga kneza, uvjerjujući ga o svojoj privrženosti i prijateljstvu.

* **Sa otoka Krka nam pišu,** da se Krčani gradjani groze častnim narodnjakom, koji su vikali Nj. V. „živio!“ Nije dosti što se groze, neg hoće silom na vidjelo svojom finom italo-pelasgo-greko-latinskom kulturom, rugajuć se i kojekšta sramotna i gruba čineći. Dà, i seljakom da su prietili 24. t. m. prigodom novačenja. Za pjesme pako, koje su se onda po gradu dielile, vele, da nebi to bilo narodnjakom pošlo za rukom, da su to oni prije znali. Puntari, Korničari, Sveto-Fuskari, Dobašljani, Bašćani, Vrbančani, Dobrinjci, Omišljani, što mislite? Toliko vas ima, pak trpite, da vam se ruga pešćica ljudi, koji trebaju vaš novac i vaš kruh za život! Ohrabrite se, pak pokažite svietu, da ste srčni ljudi; vas je više, uzmite dakle moć Vejanom, i birajte u Veji za sudca svojega čovjeka. Nebojte se nikoga niti najvećega gospodina, kad se svojim pravom služite i što je vaše išćete!

* **Za dvorskoga savjetnika** kod ovog Namjestničtvu, čuje se, da će postati Dr. Viktor Pozzi, sadanji dvorski savjetnik u Zadru.

* **G. And. Perko,** ljekar za živinu u Gorici, bi imenovan c. k. kotarskim živinarom na Voloskom.

* † **G. Dr. Andrija Gostiša,** rodom Slovenac, načelnik pravosudnega odiela hrv. vlade, bivši profesor na pravoslovnoj Akademiji, preminu u Zagrebu. Prof. Dr. Kosta Vojnović govorio mu je posmrtno slovo na grobu. Sva Hrvatska žali gubitak toga vriednoga muža. I mi mu vapijemo pokoj vječni, želeć, da bude njegova čestita uspomena poticalište sve to jače uzajemnosti izmedju Hrvatah i Slovenacah.

Poziv na predplatu.

Pozivajuć na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnike, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredničtvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Maja 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini)	—	—	5.25	5.24	5.24	5.24	5.24	-	5.24	5.24	5.24	—	5.24	5.24	—	—
Napoleoni	—	—	8.88½	8.89	8.88½	8.89	8.89	—	8.89	8.84	8.89½	- -	8.90	8.90	—	—
Liro Inglesko	—	—	11.16	11.16	11.16	11.15	11.15	—	11.16	11.16	11.16	-	11.16	11.16	—	—
Srebro prid (aggio)	—	-	103.—	103.15	103.—	103.10	103.15	-	102.75	102.75	102.75	—	102.75	102.75	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Poziv na predplatu.

M I L J E.

Zabavno-poučni

LIST SA SLIKAMI ZA MLADEŽ.

Izdaje ga

„Hrvatski pedagogijsko-književni sbor"

i uredjuje

Tomislav Ivkanec.

Novom godinom stupa „Smilje" u treću godinu svoga bivovanja. U ovo kratko vrieme razširilo se je po svoj našoj domovini, kao što dosada nijedan naš list.

„Smilje" će i nadalje poticati našu mladež na rad i u njoj buditi volju na čitanje naše knjige; u njem će ona uviek naći po koje zrnce zdrave i duševne hrane, kojom će si domoljubnu ćut i čistu nabožnu moralnost uzdržati moći.

Ono će donašati svakovrstnih pjesmica, pripoviedaka iz života i povjesti, bajka i priča; povjestnih, životopisnih, zemljopisnih, narodo- i prirodopisnih i inih poučnih članaka, zatim zagonetaka, rebusa, situica, zabavnih i računskih zadaća itd, a sve to jezikom laganim i mladeži posve razumljivim. Da je takov list našoj mladeži vrlo potreban, o tom neće nitko sumnjati, tko zna, da valja već za rana u djeci ne samo buditi, nego i gojiti ljubav za sve, što je liepo, plemenito i istinito, ako želimo, da nam naša knjiga u narod bolje prodre, nego što je to do sada bilo, te ako želimo, da se mladež uz zabavu za svoje buduće osebno, domorodno i čovječansko zvanje oplemeni.

Kod kraljeva putovanja po Dalmaciji opazilo se djelomično kakovih neprijateljah imade tamo naš narod, ali u nesretnoj Istri osobito na otocih Kvarnerskih, Lošinju, Cresu i Krku pokazalo se još žestjih i nepravednijih. Otrovna guja mili ti se, lasti i privije dok te ne ćakne. Čovjek, koga Dalmacija za vremena znala prodgnati iz svoga skuta, prenio svoje gnjezdo med stanovnike Kvarnerskih otokah da tu kvari što se pokvariti dade, da tu nieti mržnju proti narodnim svetinjam, nebili se osvetio Slavjanom izkaliv svoj jed proti njihovim najumjerenijem težnjam. Taj čovjek, koji sjedi na glavi rečenim trim otokom, htio se proslaviti i prigodom careva posjeta: strogo zabranio svaki dokaz, svaki znak kojim bi se mogao narod prikazati Slavjanom. Razturio okružnicu kojom nalagao da se ne smije razviti nijedna trobojnica, a prikočio mu u pomoć i taljanluk Trstjanski; ali obojica promašila, obojica nemogla skučiti pod jaram i zatomiti narodni ponos, dapače Cresu. Koliko se mogle opaziti nije ga nista toliko zanimalo, koliko spuštanje broda u more i pratnja malenih djevojčicah vozačicah pri njegovu izkrcanju i ukrcanju. Pratile ga te nejake mornarice obasipljuć ga cviećem na dolazku na kraj i na povratku na parobrod. On se jih nemogao sit nagledati, jer mu se dopala njihova okretnost i odjeća. Jedna vještija i pametnija, jer dvi li tri godine starija, upravljala kormilom a to kćerka M. Skopinića; druge desetogodišnjice i mladje vješto prosiecale more lahkim veslićem kano da su to izkusni mornari pod zapoviedju svoga izučena kapetana. Bile odjevene modrom svitom, opasane crljenim mornarskim pasom, a modre košuljice bile im obrubljene i urešene bielim nakitom. I tu se pokazale narodne boje, kô što nam kormilarica sama rekla, uzprkos strogoj poglavarskoj zabrani. Bog poživio kralja i takvu mornaricu.

Nar. List.

Nastojat ćemo dakle, da nam „Smilje“ i nadalje ostane mezimčetom našoj mladeži, da će ga i nadalje u svakom hrvatskom domu kao mila gosta rado gledati i paziti, pa da će se i u buduće odlikovati koli nutarnjom sadržinom, toli vanjskim oblikom i liepimi, ukusnimi slikami, za koje nećemo troška žaliti.

Već unapried možemo obećati, da će „Smilje“ donašati zabavnih i poučnih članaka od najboljih naših spisatelja, od gg.: Deželića Gj., Fabkovićke Mar., Fabkovića Sk., Filipovića Iv., Jarnevićeve Drag., Koch-Kuhača Š., Marića Jos., dr. Marijanovića L., Šenoe Aug., Šimunčića Gj., Stojanovića Mij., Tomića Jos. Eug., Trnskoga Iv., Truhelke A., Zajca pl. Iv. i mnogih drugih.

Pozivljemo dakle sve uzgojitelje i prijatelje naše mladeži, da se u što većem broju na „Smilje“ predplate, pa koji ne imaju od srce poroda, neka žrtvuju **62 novc.** za koje drugo valjano, i siromaštno diete, koje će im za otu malu žrtvicu sjegurno uviek zahvalno ostati.

„Smilje“ izlazi 1. svakoga mjeseca na cielom arku od 16 strana, a ciena mu je na cielu godinu samo **50 novč.** za Zagreb, a **62 novč.** za vanjske poštom ili ako se u Zagrebu u kuću nosi.

Sabirači predplate dobivaju na 10 predplatnika 1 iztizak bezplatno. Učitelje pako molimo, neka radi olakšanja ekspedicije nastoje, da se list za sve predplatnike jedne škole šalje pod naslovom ili dotične škole ili dotičnoga učitelja: za šiljanje predplate preporučamo poštovne naputnice, pošto se njimi i najlakše i najjeftinije novci odašiljaju.

Predplata neka se šalje izključivo upravi „Smilja“ Pivarska ulica br. 90, a za domaće ju prima i sveučilištna knjižara Albrecht-Fiedlerova: članci, dopisi, odgonetke i reklamacije pako uredničtvu u Gundulićevoj ulici br. 936. Nefrankirani se dopisi neprimaju, a rukopisi se nevraćaju

Upravljajući odbor hrv. pedagog.-književnoga sbora.

Drag. Albrecht u Zagrebu

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredničtvo.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari." *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 16. Junija 1875.** **Broj 12.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. lipnja 1875.

Po navadi neimamo ni ovaj put nikakvih prevažnih novostih, da jih dojavimo našim tud i onud raztrešenim čitateljem.

Iz Beča neima drugo, nego da Car neće u Galiciju i Bukovinu, kao što se je to odprije govorilo. Iz Dalmacije dolaze glasovi, koji su očevidno pretjerani, pa zato i neistiniti. Talijanske i njemačke ustavovierne novine pišu, kao da tamo sve vrije proti Talijanom i proti Niemcem ustavovierccm. A zašto? Zato, što je u Sibeniku nekoliko naših nepromišljenih pučanah izživiždalo špljetskoga načelnika Bajamonta, kad je onomadne putujuć onud prošao, jer da je pred nekoje vrieme bilo u Špljetu osramoćeno od tamošnjih Talijanah i nekoliko naših slavenskih rodoljubah. To je grdo i nepristojno s jedne i s druge strane, al je i zlobno od strane protivničke, graditi iz toga Bog zna kako velik i zamašan dogadjaj. Bajamonti i njegovi drugovi kao da nisu čekali nego tu izliku, da stupe iz dalmatinskoga sabora, jer im je najbrže muka, što već neimaju u njem većine, pa gdje nemogu gospodariti, kao da nemare ni sudjelovati. Ta se je sablazan postostručila tim, što su Špljetjani došli u Zadar navlašnim parobrodom, da odvezu kući svojega u pogibelji se tobože nalazećega načelnika, koji bijaše dakako dočekan, kao da je opet upregao zauvjek u talijanski jaram dalmatinske Hrvate. Nego iz svih dopisah, što se o toj ludostj čitaju po njemačkih i talijanskih novinah, vidi se najjasnije, da ta huka i buka nesmiera drugamo, nego da izkopa jamu dalmatinskomu namjestniku gjeneralu Rodiću, koji u svojoj pravdoljubivosti neguši Slavenah, ote ogromne većine dalmatinskoga pučanstva.

U kraljevini Ugarskoj sve piše i govori o izborih za novi sabor, koji se ima sastati već 26. dojdućega augusta. Bilo je rečeno, da su se stranke u Ugarskoj stopile i slile, ali sad se vidi, da to nije istina, jer svaka na svoju ruku mami birače u svoj tabor. Jučer se je zatvorio i hrvatski sabor, koji je ovaj put imao i nekoliko dosta burnih sjednicah. Narodni zastupnik gosp. Ivan Kukuljević upitao je vladu, da kad će se bivša vojnička Krajina sdružiti se s materom zemljom; a narodni zastupnik g. Makanec je predložio saboru, da se pošlje prošnja na kralja, neka naredi, da Krajina pošlje svoje zastupnike u hrvatski sabor; onda neka se pozovu i hrvatski i dalmatinski sabor, da se dogovore o sdruženju Dalmacije s Hrvatskom; pa kad to bude, neka se prihvati, zabaci, il popravi sadašnji savez s Ugarskom. Na Kukuljevićev upit je vlada odgovorila povoljno, a prieko Mankačeva glede Dalmacije je sabor prešao na dnevni red. Primorska prošnja glede selitbe hrvatskih oblastih sa Rieke nije se mogla uvažiti ovaj put.

Iz Njemačke se čuje, da se je Bismark izprosio na podulji počitak, al da će ga ipak Car u važnih stvarih svjeta pitati. I to bi bila za ovo petnaest danah najkrupnija novost.

Dopisi.

Lošinj, 19. svibnja.

Kod kraljeva putovanja po Dalmaciji opazilo se bjelodano kakovih neprijateljah imade tamo naš narod, ali u nesretnoj Istri osobito na otocih Kvarnerskih, Lošinju, Cresu i Krku pokazalo se još žestjih i nepravednijih. Otrovna guja mili ti se, lasti i privije dok te ne ćakne. Čovjek, koga Dalmacija za vremena znala prognati iz svoga skuta, prenio svoje gnjezdo med stanovnike Kvarnerskih otokah da tu kvari što se pokvariti dade, da tu nieti mržnju proti narodnim svetinjam, nebili se osvetio Slavjanom izkaliv svoj jed proti njihovim najumjerenijem težnjam. Taj čovjek, koji sjedi na glavi rečenim trim otokom, htio se proslaviti i prikogodom careva posjeta: strogo zabranio svaki dokaz, svaki znak kojim bi se mogao narod prikazati Slavjanom. Razturio okružnicu kojom nalagao da se ne smije razviti nijedna trobojnica, a prieko mu u pomoć i talijanluk Trstjanski; ali obojica promašila, obojica nemogla skučiti pod jaram i zatomiti narodni ponos, dapače u tom kreševu sjajnija bila pobjedu osobito na otoku Krku i hoćeš nećeš, morala ta gospoda priznati da njeko gospoduje i nad njihovim gospodstvom. Kano što kojekuda tako i o Lošinju imade ljudi koji teže za osobnom častju, ili za popunjenjem svoje kese, jer tu nemade nikakve političke stranke; njihova je politika trgovina i pomorstvo. Jednim je samo na pameti i danom i nočju kako da *sebe* proslave, a drugim kako da zabogate, a duševni naprjedak naroda peto im je kolo. Nije nikakva dakle čuda da tu nebilo narodnih barjaka i nečulo se hrvatskog uzklika, ako li nebi se to komu nehotice izmaklo jer zaboravio na lekciju što mu ju za dobe o glavu utuvili. A kako bi mogao narod svojim se pokazati kad mu prečastne glave sa žrtvenika opetovano zabranile, da se ne smiju nigdje pomoliti one tri boje..? Nu kakove su te boje? Treba drugih popitati kakovi su ti barjaci hrvatski! — One, dakle, tri boje: crveno-bielo-modro. I prietilo se i strašilo da bi tim načinom odmah svi Rusima postali... Ha! ha! ha! „Risum teneatis amici!" A to sve iz udvornosti prama gospodinu okružnomu kapetanu! Ele nije ta ni smieha ni šale jer je taj mogući gospodin nedavno priskrbio zaslužnomu načelniku grada Krka počastni križ, e pa moglo bi se dati te si prsa nakinčati, a slavohlepnu čovjeku to je meka za kojom pohlepno zaliče, pa makar se i latio na udicu; a slava i ponos naroda to je takovim nepoznato blago, ne boli zato ih glava, deveta im to briga. Eh, moj čoče, ako te narod ne proslavi, tvoja slava od zore do mraka! Mi možemo samo požaliti al ne oprostiti takova čuvstva u izobraženu čovjeku! — Lošinj bio dosta liepo priredjen, i ukusno nakićen. Na pet sati jutrom car stupio na obalu. I tu bio po našem mnenju nekakav čudan red; najprvi pri slavoluku dočekao i pozdravio ga namjestnik B. Pino, zatim saborski zastupnik gosp. Vidulić, pa onda okružni kapetan Elušek, a najzadnji naklonio mu se gradski načelnik g. Jerolimić. Nije li to divan ceremonial! Čim se kralj uputio prama načelnikovoj kući pozdravilo ga njekoliko djevojakah i propratilo ga do stana. Dužnost je jako pohvaliti načelnika, što nije štedio ni truda ni novca, da priredi svomu visokomu gostu uprav carski stan. Med ostalimi dragocienostmi vriedno je napomenuti jednu na platnu svilom izvezenu veliku starinsku sliku u prostranu obliku. Tu imade svako lice u naravskoj veličini izraženo tako svoje čuvstvo da možeš odmah pogoditi nutranje uzrujanje. Slika predstavlja pješake i konjanike na bojnom polju, a otimlju se o ranjeniku valjda visoku častniku, što pao uz svoga mrtva konja. Odatle prevezlo cara na drugu stran luke nekoliko mladih pomorskih perovodjah, gdje se moralo porinut brod u more. Bio krasan prizor. Sijaset svieta navrvilo sa svake strane i zaokružilo obalu a na uzburkanom moru ljuljalo se mnogo liepo nakićenih šajčicah krcatih gospodom. Na prostranom daščenom njeŝto povišenu podu, pozdravilo cara maljušno djevojče prilično dugačkim govorom. Brod, što je najveći trgovački u Austriji, bio sasvim spreman, al se nehtio ni maknuti. Nastala grobna tišina; svi zapanjeni uprli očima u taj gorostasni komad drva. Poslenici priskočili, te podbili kojeŝta svojimi ogromnimi batovima, tad se uzdiglo na hiljade radostnih glasovah; kako da se odliepio komad brda, brod se počeo micati, puziti pa skliznuo strjelovito u more ostaviv za sobom oblak dima. — Car se tad uputio pješica prama crkvi, zatim posjetio pomorske učione, te malo za sedmom odvezao se na „Miramar", da zaplovi prama Cresu. Koliko se moglo opaziti nije ga ništa toliko zanimalo, koliko spuštanje broda u more i pratnja malenih djevojčicah vozačicah pri njegovu izkrcanju i ukrcanju. Pratile ga te nejake mornarice obasipljuć ga cviećem na dolazku na kraj i na povratku na parobrod. On se jih nemogao sit nagledati, jer mu se dopala njihova okretnost i odjeća. Jedna vještija i pametnija, jer dvi li tri godine starija, upravljala kormilom a to kćerka M. Škopinića; druge desetogodišnjice i mladje vješto prosiecale more lahkim veslićem kano da su to izkusni mornari pod zapoviedju svoga izučena kapetana. Bile odjevene modrom svitom, opasane crljenim mornarskim pasom, a modre košuljice bile im obrubljene i urešene bielim nakitom. I tu se pokazale narodne boje, kô što nam kormilarica sama rekla, uzprkos strogoj poglavarskoj zabrani. Bog poživio kralja i takvu mornaricu.

Nar. List.

Iz pazinske občine.

Kad nebi drugo, novine valjaju muogo i za to, što možeš putem njih iznesti na svjetlo, što se drugačije nebi nikad doznalo, pa pred cielim svietom dobro pohvaliti, a zlo pokarati po svojoj miloj volji. A baš Bogu hvala, što se nekoji veliki i mali ljudi neboje nikoga toliko, koliko svieta; a boje se ga zato, jer se sviet neboji njih. I „Naša Sloga“ je donesla već više takovih stvarih; ajde dakle neka se zna i ova, jer se već nemože i nesmije tajiti.

U puku pazinskih podobćinah, pićanskoj najmc, gračiškoj i krbunskoj vlada veliko nezadovoljstvo. Za što? Evo za što.

Vaši će se čitatelji spominjati, da su pred nekoliko godinah ove občine bile ukinute, pa sdružene s pazinskom. Naš se je puk protivio tomu sdruženju, kao da je već onda slutio iliti ćutio, da mu se iz Pazina nije nadati nikakvu dobru. Prijatelji sdruženja su dakako puk mirili, govoreć, da će se tim umanjiti občinski troškovi; da će prestati toliki nameti (addizionali); da će škole biti bolje, da će se popraviti ceste i putevi i uzpreći vode; da će podobćine i onako birati svoje zastupnike u občinsko pazinsko vieće iliti konsilj, a občinsko vieće i nitko drugi da vlada občinom; pak da je svejedno imali mi vieće doma ili u Pazinu; al ipak da je bolje imati ga u Pazinu, jer da je u Parizu ljudi, koji znaju i umiju občinom vladati. Tako se je eto onda govorilo, pak što se je posle dogodilo? Dogodilo se je to, da su troškovi mnogo veći; da nameti svako ljeto rastu; da su za dvojicu il trojicu Talijanah, što stanuju u tih podobćinah, škole talijanske, a prieko 4,484 občinara Slavena da neimaju ni škole ni učitelja; da u dolini, kud teče Raša, leže pod vodom za svakim daždjem najljepše sjenokoše itd. itd. To nam je eto donesla sdruženje s Pazinom, akoprem priznajemo i mi, da bi bilo moralo uroditi drugim i boljim plodom, jer u jedinstvu stoji sila, a ne u pociepanosti. Pa je li čudo, što i u tih podobćinah vlada u puku veliko nezadovoljstvo glede Pazina i glede občinskoga tamo zastupstva, koje se već najbrže nespominje, tko ga je i za što ga je izabrao!

Ali, kao da to sve nije dosta, pazinsko je zastupstvo učinilo još jednu, kojom se je zamjerilo do kraja svim ovim podobćinam. Čujte, pak se čudite.

U rečenih podobćinah ima i neima sedam osam ljudi, koji umiju i talijanski, a sve ostalo nerazumije i negovori nego hrvatski. Pa što je učinilo pazinsko občinsko zastupstvo? Poslalo nam je pred nekoje vrieme liečnika (mediga), koji nerazumije i neće da razumije nego talijanski! Vi se i vaši čitatelji tomu čudite, pak me pitate, kako izpituje siromašne bolestnike, kad je pozvan da jih lieči. Ja vam neznam reći kako, ako ne morda na prste, ili nikako, kao da su niema živina. Zato se ljudi i boje, zvati ga k bolniku, jer nije moguće da pravo lieči, tko pravo nezna, što i gdje muči nevoljna bolnika; a i sliep vidi, da toga nemože znati, tko nezna bolnika jasno pitati i s njim se iskreno porazgovoriti. Liečnik i pop je svejedno. Ako itko, to dvoje mora znati jezik puka, s kojim ima posla, ako će da vrše duševno svoju dužnost. To valjda zna i občinsko zastupstvo, pa kako ga je moglo imenovati na ovo mjesto; to valjda zna i on sam, pa kako je mogao primiti službu, za koju ga nije Bog stvorio; to valjda znaju i c. k. oblasti, pa kako su mogle potvrditi imenovanje, koje očevidno neodgovara svojoj svrsi? Skrbiti za zdravlje puka jest prva dužnost ne samo občinske, nego i državne oblasti. Možebit, da on nije poslan simo nego zato, da skrbi za zdravlje i da lieči samo ono par dva Talijanah, što se nahode tu i tamo u gori spomenutih podobćinah. Ali, ako je to istina, onda zašto vuče 1000 f. na ljeto iz občinske blagajne iliti kase, u koju teku i krvavi kmetski žuljevi; zašto ga u tom slučaju neplaćaju sami Talijani iz svojega vlastitoga džepa? Občinsko će zastupstvo, najbrže reći, da se za ovo mjesto nije prosio nitko, koji bi umio hrvatski. Dobro! — a je li občinsko zastupstvo reklo u razpisu natiečaja, tko će da postigne rečeno mjesto, da mora znati i hrvatski, il barem koje drugo narečje slavensko? Meni se čini da nije. Zato bi reći, da već neživemo u Austriji, nego tamo negdje u Furlaniji, u talijanskoj Kraljevini, gdje trideset tisućah Slavenah, što su 1866. ljeta spali pod Italiju, neimaju sirote drugih pravicah, nego svojim potom zemlju natapati, i onda ogromnu štibru i svakojake namete točno plaćati. Pa kako ćete, da se puk netuži, kako ćete da bude zadovoljan sa svojimi zastupnici, koje je navlaš zato izabrao, da gledaju njegovu korist, a oni za njega haju i nehaju, kako ste evo vidili vi i vaši štovani čitatelji?

Zaključak ovoga dopisa jest taj, da je dužnost slavnoga občinskoga zastupstva, zadovoljiti praveduim zahtjevom ovih občinarah, te poslati im za občinske novce liečnika, koji razumije njihov jezik. U protivnu slučaju, ovi će občinari biti prisiljeni, obratiti se neposredno na državne oblasti, neka one gledaju, da se popravi ono, što su i onako bile dužne prepriečiti, da se nikad i nedogodi!

Iz Briega.

Prošle godine mjesca Januara i Februara bijahu svećenici iz Boršta, Ricmanjah, Boljunca, Kljanca, Podgorja, Drage i Gročane, usljed nekoga ukaza kotarskoga školskoga vieća u Kopru, u urad Dolinske nadžupanije, pod koju oni spadaju, pozvani, da se izjave, da li bi oni hotjeli drage volje za prikladnu plaću, radi pomanjkanja svjetovnih učiteljah, svaki u svojoj župi školu preuzeti te posve zapuščenu a nauka željnu djecu poučavati. Svećenici imenovanih župah, izvan podgorskoga i boljunskoga, jer im se ta brižua i tužna djeca smili, jesu se drage volje podložili težkomu školskomu poslu te marljivo i sviestno kroz tiek ciele školske godine 1874. preoravali školsku ledinu. Nakon školske godine bijahu od kotarskoga školskoga vieća u Kopru razpisani javni izpiti za sve ove škole, za nadzornika pak, koji jih je imao pohadjati i kod javnih izpitah prisustvovati, bio je imenovan gosp. Ivan Lovriba, dolinski nadžupan. Svi se imenovani svećenici, izvan Dražkoga, podložiše izpitom. Išlo je posvuda sve liepo i u redu. Djeca su bila u tih svećeničkih školah, kaošto gosp. Lovriha i ostali izpitom prisustvovavši svjedoče, većega znanja i boljega naprjedka, nego ona u učioni svetovnoga učitelja. Gospodin Lovriha je to naviestio i kotarskomu školskomu vieću u Kopru. Sad, koliko su nagrade ti zaslužni muži za taj svoj trud primili? Borštjanskomu, Ricmanjskomu i Kljanskomu bila je valje početkom mjeseca Januara 1874. odredjena neka mala plaćica, koju su oni nekoliko mjeseci i vukli. Nekojim odpisom mjeseca Januara 1875.

PODLISTAK.

PIĆANSKI ZVONIK.

(Dalje)

Po tom toga se kod dotičnih oblastih za tu stvar prosilo i molilo ali uzalud sve dotle, dokle nije kotarski inženir iz Postojne, gosp. Nord, prigodom kad je u Istri g. 1806. ogledjivao državne sgrade bio došao i do Pićna, pa iznašao, da treba, da se crkva popravi, plovanska kuća sagradi i zvonik dogotovi.

Usljed svega toga obratio se ondašnji Dekan Dr. Petar Aničić na grofiju u Pazin, neka se izvoli postarati, da se kako tako zvonik barem do visine od 16 sieženjah uzidje. Sliedeću godinu posla zemaljsko Namjestničtvo Ljubljansko inženira iz Trsta Ferrari-a i to zato da napravi i predloži novi proračun za troškove rečenoga djela. Po tom je gorirečena vlada usljed ministarskoga odpisa zamoljeno dovoljenje i podjelila. Buduć da se u sliedećem mjesecu počeo rat francuzki, ostade sve, kao što je prije bilo. Iz nova se zauzeo za tu stvar biskupski Ordinariat u Trstu, usljed česa je bila, po državno vojničkomu sudu i nadzorničtvu za nutarnju Kranjsku grofiji u Pazinu naloženo, neka kaže, zašto nije još zvonik uzidan? — Kako i zašto su bili potrošeni novci za to djelo odlučeni, pa da opet napravi proračun troškovah za tu gradnju i druga djela. To bi doista polag proračuna Ferrari-ova i učinjeno te dokazano, da za gradjenje plovanske kuće treba svota od 5068 f. 36 nvč.; za dovršenje zvonika 4741 f. 11½ nvč.; za popravijanje crkve 314 f.

Skupna svota od 10123 f. 47½ bi od državnoga vojničkoga suda i nadzorničtva na Rieci na 12. Marča 1811. dovoljena. Tim dovoljenjem radi francuzkoga rata, što je onda bjesnio, mogla se crkva samo djelomice okoristiti, pošto je morala med tim posuditi občini 1000 for. za vojnički davak. Na taj kapital crkva sve do danas nije ni novčića interesa dobila nego mora još i dohodak nanj plaćati. Usljed naredbe pazinske gospodšćine, odnosno na odpis gori rečenoga vojničkoga suda, bijahu g. 1811. crkva i organ popravljeni, jer za ostalo gradjenje potrebita novca u blagajni nebijaše.

God. 1829. visoka vlada naloži iznova crkvenoj administraciji, da gradjenje plovanske kuće razpiše, al da se djelo nema početi dokle se nezakupi potrebita svota novacah. I dogodilo se, buduć nije bilo potrebitih novacah, da se cielih 10 godinah nije opet ništa učinilo.

Nu god. 1839. Ant. Schwarze, inženir za istarsko okružje, naredi nov proračun za gradjenje, a Ant. Sandri iz Pazina preuze na razpisanoj dražbi gradjenje plovanske kuće, pa ju godine 1842. dovršio, kakova je sada. Troškovi za to djelo bi crkvena blagajna posve izpražnjena. Kamate na crkvena dobra tako su se sporo plaćale, da je crkva u vrieme smrti dekana g. Koverlice, preminuvšega dne 24. Marča 1865., imala potegnuti 16,959 for. neiztjeranoga duga.

U takvih okolnostih bilo se posvema pozabilo na zidanje zvonika, a vrh toga pokvario se organ tako, da ga već nije bilo rabiti; crkva bez Križnoga Puta; područna crkvica sv. Katarine, pošto se u staroj služba božja nije mogla vršiti, morala se iz nova zidati; za popravljenje organa potrošilo se 1867. god. 473 for., a

bijaše izjavljeno, da sve ove škole neimaju učiteljah, imenovanoj trojici bijahu plaće oduzete, same pako škole praznimi, vakantnimi proglašene. Proti tomu postupanju kotarskoga školskoga vieća u Kopru, dolinsko je krajno školsko vieće odmah prosvjed uložilo, ter mu opetovano pisalo, da su imenovane svećeničke škole posve u redu, a njih učitelji harni i marljivi ljudi, pa da bi bilo pravedno, da se trojici svećenikah jednoč određjena plaća ne samo neotme, nego da se štogod odmjeri i gročanskomu i dražkomu, koji nisu dosad još ništa primili. Na ovo prosvjedovanje kotarsko šk. vieće odgovori krajnomu dolinskomu ovako: „Vašu odluku (Beschluss), koja na to smjera, da se učiteljem u Borštu, Riemanjah, Kljancu, Dragi, Gročani i Ospi prikladna nagrada za učenje škole u godini 1875. odredi, ovo kotarsko vieće nemože preporučiti višoj oblasti, jer po izjavi zemaljskoga školskoga vieća bi se to dalo učiniti štopram po izvršenih izpitah 1875. u slučaju najme, ako kotarski školski nadzornik u Kopru javi ovomu dobar uspjeh rečenih školah. Dakle stopram onda, kad najde čovjek, koji niti našega jezika neumije, da su rečeni svećenici valjani učitelji — stopram onda bi se mogla gori navedena odluka preporučiti višoj oblasti, i štopram onda odmjeriti nekoliko nagrade ovim mužem, i ako toga nebude, ništa! Uradnici, svih kolikih javnih službah! što biste vi rekli, kad bi se imalo stopram poslje dviuh godinah procieniti vaše djelo, da se izvidi, jeste li, niste li što zaslužili? Nego ja pitam kao zemaljsko tako i kotarsko vieće: Zašto niste poslali jur lani, g. 1874. vašeg školskog nadzornika k našim izpitom? Zašto ste g. Lovrihu tim bremenom naprtili, pa sad nećete, da vjerujete njegovim izvieštjajem, akoprem je radi svojega poštenja bio odlikovan i od samoga Cara? Nadalje pitam, nije li bilo na dobu lani, kad je ministarstvo namienilo nekoliko tisućah forinti, da se razdiele istarskim učiteljem, domisliti se baš onih pučkih učiteljah, koji uče školu tekar zato, da djetca neostanu bez svakoga nauka?

Dolinska nadžupanija broji do 8000 (reci osamtisućah stanovnikah, a ima 9 pučkih školah, u tih pako samo jednoga učitelja svjetovnjaka, pa evo kako se postupa sa krajnim školskim viećem u Dolini, i sa njegovimi učitelji svećenici. Da pod takovomi uvjeti rečeni učitelji svećenici nemogu nego ostaviti školu, to svaki lahko vidi.

Govori se, da namjerava i slavno c. kr. namjestničtvo u Trstu pitati istarske svećenike, da li bi oni, radi splošnoga pomankanja svetovnih učiteljah (neima jih u slavenskih krajevih Istre ni petorica (?)) htjeli primiti školsko poučavanje. Ali ako bi i ovo smjeralo onakovimi uvjeti loviti svećenike za školu, što se pak o njem unapred niti pomisliti nesmije, njegovi bi napori urodili istim plodom, a naš u Istri narod ostao i nadalje bez školah.

Deset gospodarskih zapovjedi.

Glasoviti talijanski gospodarski pisac, professor Cantoni, izdao je ovih danah „deset gospodarskih zapovjedi“, koje svakako vriede, da je i manji naši gospodari upamte i uvaže. One ovako glase: 1. Ne kupuj nikada zemlje tudjim (posudjenim) novcem; zadovolji se radje s malo zemlje, al neka je tvoja. 2. Neveseli se nizkim cienam proizvodah, ma se i ne ticali upravo gospodarstva; tim manje vlastitih plodinah. 3. S malo novca ne podavaj se na veliko gospodarstvo; u takovu slučaju radje da si zakupnik nego li veleposjednik. 4. Dokle možeš, težaj si polje vlastitimi silami. 5. Ne uzmi graditi ništa van one grede, kojih ti neuklonivo treba. 6. Ljubi radinu ljudsku ruku, no gdje i kada možeš daj raditi strojem (makinom), jer je taj rad brži i cieniji. 7. Kupujuć polje ili livade, biraj takove, kamo možeš napuštati vodu. 8. Drži samo takovu marvu, koja je zgodna za tvoje polje te je prema okolnostim tvoje okolice; najbolje se izplaća malo blaga al da je dobro hranjeno. 9. Ne upuśćaj se u mnogo raznih gospodarskih podhvatah, no onoga se drži, što ti se izplaća; tko premnogo grabi ništa dobro ne stisne. 10. Čuvaj se krivotvorenja svojih gospodarskih plodinah, kao zloga duha; jer ćeš jednu dobit, što si ju prevarom stekao, platiti tisućkratnom štetom, koja će ti nastati s nepovjerenja občinstva. Kao što trgovca, tako i gospodara najveć preporuča dobra, čestita nepokvarena roba, vriedno je, da te zapovjedi čita, i to više puta, svatko a napose svaki naš gospodar.

„Skol. Obzor“.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE TREĆE.

Kako treba djelati zemlju.

P. Vi ste rekli, da nije dosta djelati zemlju, nego da ju valja djelati dobro; izvolite mi, molim vas, kazati potrebna tomu pravila.

O. Mnogo ima pravilah, kojih se treba držati u djelanju zemlje, no ja ću da navedem samo nekoja najvažnija. Prije svega spomenimo *krčnju*, kao desnu ruku umnâ gospodarstva. Što se zemlja dublje prehiti, to se dublje uvriežu korenje i više množi, a rastline postaju sve to jače i bujnije. — Vrhu toga, tko djela duboko svoju zemlju, nemari se bojati ležeće vode, jer ju prehitjena zemlja laglje upije; nemari se bojati suše, jer što je korenje dublje uvriežено, to teže dopiru do njega suhi vjetrovi i usijani sunčani traci; zemlja mu rodi bolje, jer buduć prehitjena, upije više rastlinske krane, što je ima u zraku; a naposljedku izbavi se svakojakog korava, što obično guši rastline na plitko djelanoj zemlji.

P. Ako dakle krčnja toliko koristi, kako je to, da se više nekrči?

O. Nekrči se zato, jer su ljudi lieni i nemarni kao i zato, jer bi se imali držati u tom poslu reda i pravila, a neumiju.

P. Kakva reda, kakva pravila?

O. Po pravilu, tko će da mu zemlja rodi, treba da razkrči s kraja na kraj svu svoju djelanu zemlju. Ali to nije moguće na jedan put, jer stoji mnogo novca i jer nitko nemože, da nesije i nespravlja svake godine. Zato neka razuman gospo-

---

god. 1868. za Križni Put 280 for. Crkvu sv. Katarine usljed razpisane dražbe, sagradi Frane Salomon iz Gračišća primivši 400 f. osim djela, što je puk na rabotu učinio.

Nu najzad dojde na red i zvonik, poslje se bio od godine 1798. dosta napočivao. Gradjevni je najme c. k. ured u Pazinu naredio novi nacrt, usljed koga je sadašnje crkveno upraviteljstvo putem biskupskoga Ordinariata od c. k. Namjestničtva u Trstu dne 15. Maja 1870. br. 4826/II. dozvoljenje izprosilo, da smiju to djelo dokončati. U tu svrhu bi držana dne 9. Februara 1871. licitacija u Pazinu, pa je na taj dan g. Ferd. Struzzi iz Trsta djelo na se uzeo; na 10. Marča iste godine počeo, a do 11. Oktobra 1872. u toliko dovršio, da je na taj dan bio osobnom pomoću sadašnjega Plovana i Dekana, (č. gosp. Jakova Starihe), križ nanj usadjen i tako zvonik poslje 74 godinah na obće zadovoljstvo u visini od 22 sežnja, 2 nog. dovršen, bez da bi se bila, hvala Bogu, u sve vrieme gradjenja ikakva nesriećа dogodila. Svota, koju je gori spomenuti poduzetnik za to djelo primio, bila je dne 16. Januara 1873. likvidirana sa 13.269 f. 53 nvč. na što spada i rabota ne pako drugi manji troškovi.

Kad se je gradjenje zvonika svomu koncu približavalo, buknu na 22. Augusta 1872. uprav u podne strahoviti požar koji je uništo staru biskupsku kuću. Buduć se u toj kući nahadjao občinski ured, tom su prigodom izgorjela sva pisma i knjige na tako čudnovati način, da se je, kako se u obće govori, pretvorila u pepeo samo knjiga dohodakah, a ona od troškovah da nebi ni taknuta. Tako barem puk govori, pa tu zagonetku svaki po svoje odgoneće.

A zvonovi? Prije su Pićanci imali bez zvonika liepe zvonove (velo zvono teži 1800; — sriednje 1000; — a malo, koje je bilo god. 1372. salijeno, 500 funtah), sada pako imaju Pićanci liep zvonik ali bez zvonovah, tako se je u obće govorilo. Pitalo se je, tko je tomu uzrok, da nisu bili zvonovi odmah postavljeni na zvonik pošto je bio zvonik dovršen? — Tomu nebi uzrok ništa drugo, nego oni koji su tako reći od pamtivieka samoupravu pićanske občine u rukama imali, pa su ju nedavno u tudje ruke izručili; jesu li na korist ili na škodu pićanskoga pučanstva, to neka sam puk sudi; tomu su uzrok bili oni, koji su dne 6. Junija 1869. bogzna kakvimi ričemi napunjivali ušesa zemaljskoga zastupnika, te znali neopravdan potrošak od 1000 for. za gradjenje občinske šterne tako pokriti, da im je gori spomenuti zastupnik sve vjerovao, pa zato nije praznu občinsku blagajnu, koju je htio u jutro svoga dolazka pregledati, kašnje niti pogledao, akoprem se jedva poslje objeda odputio. Radi česa, namjesto da bi se bili pojedini krivci po pravici pedepsali, bio je nedužnoj občini naložen porezni dodatak u svoti od 700 f. u tu svrhu, da se djelo šterne dovrši; tako barem se u obće govori; uzrok su bili oni, koji su bili najleniji da doplate svoj djel za gradjenje zvonika, pa su vrh toga još druge nagovarali da ono, što jih ide, za zvonik neplate, govoreć, da je poduzetnik za svoje djelo od crkve podpuno plaćen bio. (*Svršit će se.*)

Opazka. U podlistku 10. broja od 16. Maja u drugom stupcu redak 6. mjesto 1743. čitaj 1783.; redak 12. mjesto 1875. čitaj 1775. U trećem stupcu 1. redak mjesto 1875. čitaj 1788.; redak 8. mjesto 1875. čitaj 1795.. redak 10. mjesto 1879. čitaj 1797.; redak 12. mjesto 1789. čitaj 1798. U četvrtom stupcu 3. redak mjesto „grndjevno“ čitaj „gradjevno“.

dar razdieli svoje imanje na primjer na *deset jednakih dielovah*, pa neka svake godine razkrči jedan diel, i tako će u deset godinah razkrčiti i obnoviti cielo imanje, a jednaeste početi iznova to isto djelo. Izpitujte knjige, izpitujte napredne gospodare, pak će vam svi jednoglasno odgovoriti, da tu neima druge pomoći, nego obnoviti barem svakih deset godinah svu svoju zemlju.

P. I to je dakle sve?

O. Nije sve, nego prvo i poglavitije djelo; za tim dolaze druga niš manje važna od toga. Ali vas želim prije opomenuti, da možete obaviti tu krčnju ili obnovu zemlje na dva načina: prvo, iznosite na površje doluju zemlju, ako je dobra, kopajuć u dubljinu, koliko vas volja; drugo, stavite na stran izkopanu zemlju, ako nije dobra, pak ju opet pobacajte na dno, te zagrnite onom istom, koja je bila prije na vrhu, ili drugom još bolje i plemenitije vrsti. To sam vam zato napomenuo, jer znam, da mnogi u ime obnove pokvare svoje njive, što iznesu na površje nevaljalu i nerodnu zemlju, a dobru i plodnu zagrnu i pokriju.

P. Recite, molim vas, koja su pak ta druga djela?

O. Evo jih u kratko. Zemlje se nedaju sve djelati ni *na isti način* ni *u isto vrieme*. Zapamtite dobro, što velim. *Ilovaste i jake* zemlje dobro je djelati odmah po žetvi, te nekoliko danah poslje toga nadrljati jih il pobranati; nasuprot *kremenaste i lahke* zemlje jest bolje djelati u studeno doba ljeta, da se još i više neprosuše. One prve treba uvjek djelati pred zimu, a ove druge mogu se djelati i u proljetje. Na prvih hoćete spraviti tim više, što više puti ponovite djelo; dočim bi ovim drugim naškodilo, kad bi se pregusto puti prevraćale. One prve zemlje, na koncu, treba djelati kad su suhe; a glede ovih drugih neškodi, ako su malo i vlažne iliti mokre.

P. Hoće li se još što?

O. Kad obavite sve, kako sam vam rekao, imat ćete paziti još na sliedeće stvari. Bilo da djelate svoju zemlju vrgnjem (plugom, ralom), motikom ili lopatom, djelajte ju što dublje možete, a naime gdje je ilovasta. Kad ste zemlju posijali, nadrljali i poravnali, još niste svega učinili, ako niste po njoj i jarke naredili, kud će voda odticati. Po nagnjenih zemljah da su jarki naredjeni ne po zdolu, nego poprieko, da nemože voda nositi sobom zemlje.

P. Okolo dobrih zemljah, mislim, netreba toliko muke!

O. Okanite se te misli! I najbolje se zemlje pogoršaju, tko jih zanemari i nedjela, kako valja. Nemojte jih n. p. prekapati, djelajte jih površno, nečupajte korova, pustite neka jih jeseni i zimi voda hara, sijte i sadite uvjek jedno ter isto sjeme, pak ćete se domisliti mojih riečih. U zemlji je zakopano silno blago, ali treba ga znati izkopati, a to se postigne razumom i mrljivošću.

P. Kako se dade odstraniti, molim vas, prevelika vlaga sa zemlje?

O. Prevelika vlaga kvari i najbolju djelanu zemlju, ali u našoj je domovini neima mnogo pod vodom. Gdje je pako ima, tu treba izkopati duboke jarke iliti rove, napuniti jih kamenjem pa pokriti zemljom, da tud voda odtiče. Još ima jedan način, a to su lončene cievi, što se postave izpod zemlje, te se krozanje zemlja ne samo izcjedjuje, nego i vjetri, što joj neizmierno koristi.

Neukû Nauka.

Našim livadarom.

Tko je rad imati liepa, sočna i tečna siena, neka zaredi kosom u livadu, vrieme je evo tu. Travu valja kositi u najljepšem cvietu, jer kad je odcvjetala, izgubila je polovicu svoje dobrote. Sienu, u kom neima cvietja, neima ni hrane nego pomalo, jer slama je uvjek slama, pa bila i od trave!

Različite viesti.

* **Nj. Veličanstvo Car**, da dokaže, koliko mu stoji na srcu napredak i blagostanje naše bratje dalmatinske, zapovjedio je, neka se ustanovi poseban odbor činovnikah ministarstva unutarnjih posalah, koji će izvješćivati o svem, što treba da se u Dalmaciji učini glede nauka, obćenja, domaćeg gospodarstva i obćega zdravlja. Isto tako znamo, da je Nj. Veličanstvo poslalo iz Beča u Dalmaciju pouzdane ljude, da se obavieste o istinitosti i vriednosti prošnjah, koje mu bjehu predana u vrieme njegova tamo boravljenja, kao takodjer da razvide potanko, kako se radi na dalmatinskoj željeznici i kako napreduje.

* **Tršćanski biskup.** Čujemo iz pouzdana izvora, da je presvetli i prečastni gosp. Dr. Juraj Dobrila bio imenovan od nj. vel. Cara biskupom tršćansko-koparskim. Toj se viesti radujemo od srdca.

* **Pravničko družtvo u Zagrebu.** Dne 15. svibnja o. g. bijaše prva sjednica pravničkoga družtva pod predsjedničtvom gosp. Fr. Schmidta. U ovoj sjednici čitao je g. Dr. Napoleon Špun-Štrižić razpravu „ob ubroju kazneno-pravnom“. Zatim bude medju članove razdjeljen predmet, o kojem će se povesti ustmena razprava na skupštini u mjesecu lipnju. — Ovom zgodom javljamo, da će pravničko družtvo izdavati strukovni časopis „Mjesečnik“. Mjesečnik izlazit će svakoga mjeseca na dva arka, te stoji na godinu 8 for Prvi broj izaći će prvoga lipnja.

* **Senjske zabave.** Dne 2. svibnja doploviše nenadano Senjani parobrodićem „Hrvatom“ u Rab. Imadjahu sobom i gradsku glasbu u narodnoj odeći, koja svojimi narodnimi komadi, medju kojimi i po cieloj Hrvatskoj poznati krčki: „Vrbuiće nad morem, Visoka gorice“, pučanstvo vele uzhiti! Gradski se načelnik gosp. Dominis zahvali na časti i bratskoj ljubavi Rabljanom ovim pohodom pokazanoj. Kod rastanka nebijaše ni konca ni kraja bratinskomu kliku „živio“, mahanju rubacah itd. Slava Senjanom, posjetili i druga mjesta, a navlastito gradove istarske te tako podali nam pomoćnicu ruku, da uzmognemo obratiti naše nevjernike i odpadnike. Praktičnu čovjeku treba nešta praktična. Vidili Vas naši Lošinjani, Cresani i Krčani; drugćije bi onda o nas mislili i govorili i naši neprijatelji i narod bi se tako probudio sa svog driemeža i narodni ponos učvrstio. Naš puk nije još onako moralno propao, da se nebi mogao otresti tudjinštine, nego držeći se vanštine, priviknuo je onomu, naravno što mu više laska. Talijani tako primamljuju naš dobri narod u svoje kolo. Neka se ustanove narodna družtva za veselice i izlete, pak da se vidi, kako će naš narod brzo tudjincu ledja okrenuti!

* **Rad jugoslavenske akademije.** Knjiga XXXI. Zagreb 1875. Sadržaj: S. Ljubić: „O upraviteljih Dalmacije za rimskoga vladanja“; Fran Erjavec: „Slavonija u malakologičkom pogledu“; Lj. Vukotinović: „O klasifikaciji u biljarstvu“; J. Jurković: „O metafori našega jezika“; Armin Pavić: „Prilog k historiji Dubrovačke hrvatske književnosti“; Dr. Franjo Rački: „Borba južnih Slovenah na državnu neodvisnost u XI. vieku“ (ostatak); Josip Torbar „Živko Vukasović“.

* **Turska** će početkom januara dojduće godine 1876. uzeti poštu u svojoj zemlji pod svoje ravnateteljstvo pa neće više valjati na pismih marke drugih državah.

Poziv na predplatu.

Pozivajuć na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnike, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredničtvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Maja 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	—	5.24	5.24	5.24	5.24	5.23	5.25	—	5.25	5.25	—
Napolooni	8.88	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	8.88	8.88	8.88	8.89	8.89	—	8.89	8.89	—
Lire Inglesko	11.15	11.15	11.15	11.15	11.15	—	11.15	11.15	11.15	11.15	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—
Srebro prid (aggio) . .	102.65	102.65	102.65	102.65	102.65	—	102.65	102.50	102.35	102.35	102.75	102.75	—	102.75	102.75	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po naradnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

Godina VI. **U Trstu 1. Julija 1875.** **Broj 13.**

✝

Na Petrovu dne 29. lipnja, u pet sati i tri četvrta po pôdne, preminu u Pragu njegovo veličanstvo

Ferdinand,

Car austrijski, kralj ugarski, kralj češki, kralj hrvatski itd. itd. u 82. godini svoje dobe. Odrekav se vladanja godine 1848., boravio je od to doba skromno svoj život, te bio izgled svih krštjanskih kriepostih. Pokoj vječni daruj mu, Gospodine, i svjetlost vječna svietila njemu!

Izložba školskih predmetah.

Rado štampamo sliedeću pouku i odnosno poziv na izložbu školskih predmetah, što će se držati ljetošnjih školskih praznikah u Gorici i Poreču. Nemarimo spomenuti, da su te izložbe namienjene gg. učiteljem, pak da će oni sve sile napeti, da ova izložba izadje što sjajnija toli glede izloženih predmetah, koli glede broja posietiteljah njihova stališa. Nam bi bilo veoma milo, kad bi i hrvatsko učiteljstvo svojimi školskimi predmeti učestvovalo kod ove izložbe, najme u Poreču, gdje bi mogli i talijanski učitelji vidjeti, čim i kako uči Hrvatska svoju djecu u svojih narodnih školah. Mi se nadamo, da će nam se ova želja izpuniti, a sad evo pouke.

Uredničtvo.

ad N. 402
S. G.

Pouka

kako obaviti izložbu učevnih stvari u Gorici i u Poreču za trajanja školskih praznikah ljeta 1875.

I.

Izložba će obsezati:

a) Stvari djetinskih hranilištah i vrtah;
b) Učila i školske radnje pučkih učionicah;
c) „ „ „ obrtskih i inih strukovničkih učionicah;
d) „ „ „ gluhonjemacah.

II.

Odnosno na rečene učionice i zavode očekuje c. k. zemaljsko školsko Vieće:

A) Narise, gradjevne i položajne osnove, ili izglednice (kalupe) od istih;
B) Učila, što se u njih uporabljuju;
C) Radnje učenikah.

Ad A. Glede narisah i osnovah ovih učilištah i zavodah, želi c. k. zemaljsko školsko Vieće, da bi pri izložbi zastupani bili samo takovi, koji se medju drugimi kakogod odlikuju. Želi toli, da bi naslovi, što imaju predmet obznačivati, bili prosto napravljeni.

U ovaj oddjelak spadaju: pokućstvo stoli, škriljaste ploče, u klupe, štionice itd. spomenutih učilištah, koja, ako su u kakvom obziru znamenita, mogu se poslati toli u naravnoj velikoći, koli u kalupu ili narisu na kartonu (debeloj hartiji).

Ovamo se uvrštjuju takodjer sprave za provjetravanje i ugrievanje učionicah, načini za razsvjetljenje dvoranah i prohodah, vodeničko posudje, što za učenike služi, uredba kupališah za hranjenike ili učenike, crnionice, olovke, držala, priprave za risanje, pisanje itd.

Ad B. Učila t. j. učevna sredstva su koli knjige, toli ini učevni pripomoćki.

Knjige, koje su u školah i zavodih jurve u porabi i one, koje tko misli za učevnu porabu predložiti, imaju spisatelji ili izdavatelji sami na izložbu poslati.

Isto je družbam, što imaju svrhu, da se pučko izobraženje širi, da se mladež ili koji drugi osobiti stan pučanstva pouči i pobudi, knjige tiskom izdavati, na volju, bilo dotična djela, bilo popis jur izašlih knjigah na izložbu slati.

Što se pak inih učevnih pripomoćkah tiče, to spadaju ovamo navlastito:

1. Oni pomoćki, kojim je namjena učenikom učenje olakšati, kako priprave za prvotno obučavanje u čitanju, za računstvo, za lagotnije naučanje glasbe itd.
2. Oni pomoćki, što imaju služiti, da se učenikom pogledom zbiljne stvari, kalupovi ili slikovanjem prijave pravi pojmovi i prave pomisli istih stvari.
3. Uredbe da se olakša zamjeniti ili uzajemni nauk.

Ovim trim pripomoćkom pripadaju:

a) glede vjere: vjerozakonske slike.
b) glede čitanja: tablice, načini, abecede, oddjelci za pismovno slaganje.
c) glede pisanja: načini, obrazci.
d) glede računstva: računske sprave, uredbe za mjere i teže, računstvo u porabi navadnog življenja, tablice, zbirke mierah i težah.
e) glede zemljopisa i povjestnice: slike u izjasnenje ovog nauka, tablice za na stjenu, zemljovidi, uzvisenim djelom, zemljovidnici (atlasi), zemaljske kruglje (globusi), tjeki zemlje (teluri) ili mjeseca (lunari).
f) glede risanja i graditeljstva: svakojaki črteži i gradjevni kalupi.
g) glede naravoslovja: za ovaj nauk namenjene sbirke orudja, slike itd.
h) glede vježbanja tjela: sprave za takova vježbanja i za nauk u plavanju, skrb za zdravlje.
i) pomoćki za prvotni nauk u poljodjelstvu.
k) pomoćki za prvotni nauk u obrtnosti i inih strukah.
l) napokon i učila posebnih zavodah, naime za gluhonjemce, za sliepe itd.

Ad C. Pri svakoj radnji učenika (učenice) imade se najti ime, doba, vrieme školskoga polaza svjedočbom ravnatelja škole ili zavoda, da su pomenute stvari istinite.

Svrhu toga treba naznačiti školu ili zavod, iz kojega izhadja djelo ili radnja najavom, je li državne, občinske ili posebničke (privatne) uredbe, je li uzdržavana od kojega svjetovnog ili redovničkog družtva, ima li škola samo jedan, ili već, ter koliko razredah.

Pisarski i risarski zvezki nek se prosto obaviju.

Nada je, da će med priposlanimi doći i radnjah, kojim se ženske u školi uče i takodjer radnjah gluhonjemacah i drugih strukovnim učionicam sličnih zavodah.

III.

Učilišta i izdavatelji, što se hoće učestvovati izložbe učevnih stvari, imaju Predstojuičtvu zemaljskih školskih Vieća za Goricu i za Istru u Trstu do 20. Augusta t. g. donjeti na znanje, koje pod II. uvrštjene stvari namjeravaju, bilo u Gorieu, bilo u Poreč, ili u oboja grada na izložbu poslati.

Poslje toga roka uložena naznanila neće se u obzir uzeti.

Za izložbu u Poreču namenjene učevne stvari treba poslati napisom:

Stvari za učevnu izložbu — C. k. zemaljskomu školskomu Vieću Istranskomu

preporukom c. k. namjestničkomu savjetniku ter voditelju kotarskoga satničtva proste poštarine

u Poreč (Parenzo).

One pak stvari, koje budu namenjene za izložbu u Gorici, treba slati napisom:

Stvari za učevnu izložbu — C. k. zemaljskomu školskomu Vieću Goričko-Gradiščanskomu

preporukom c. k. kotarskomu školskomu Nadgledatelju *Franju Vodopiviou* proste poštarine

u Goricu (Gorizia).

IV.

Posebni odbor povjerenikah, postavljen od c. k. zemaljskog Vieća, imati će u Gorici i u Poreču skrb za shodno uredjenje priposlanih učevnih štvari.

Izložene stvari će se povratiti udionikom troškovi za to odlučene posebne zaklade.

V.

Prije imenovanim naslovnikom moraju stvari na izložbu namenjene prispjeti najdalje do 15. Septembra t. g. inače bi bez obzira ostale.

VI.

Tko štogod na izložbu pošlje, valja da pri odpravljenju misao očito izrazi, hoće li, da mu se stvar povrati, ili inače želi pripustiti, da ju ovo c. k. zemaljsko školsko Vieće za javne namjene uporabi.

Dopisi.

S otoka Krka 22. lipnja 1875.

Zaludo smo čekali zadnji broj „Naše Sloge“, da u njoj najdemo koju viest o uspjehu učiteljske skupštine, držane u Krku dnih 4. i 5. tek. lipnja, koja će radi mnogih uzrokah ostati znamenita. Zato evo vam u kratko, što smo o njoj doznali iz ustiuh osobe, koja se je na njoj desila.

Prije svega valja znati, da učitelji iz Lošinja i Cresa nedojdoše na skupštinu, već se sporazumno sa dotičnom oblaštju sakupiše da viećaju jedni u Lošinju, a drugi u Cresu. U Krku sastalo se prvi dan u jutro 9 učiteljah i 5 učiteljicah, po podne prispje još troje učiteljah, a drugi dan još jedan, bijaše jih dakle svih skupa 18. Skupštini je predsjedovao školski nadzornik, liečnik Dr. M. Nikolić, koji pozdraviv učitelje reče, da im se raduje s dva uzroka, jedno što je usljed ministarske odluke učiteljstvu plaća povišena i tim njihovo stanje prilično poboljšano; a drugo što je već učionam namaknuto dosta učevnih sredstvah i tim učiteljem olakšano učenje. Zatim spomene dva nedostatka za školu vrlo škodna, ali da se ufa, da će se i njim lieka naći, a to jesu: zanemareno pohadjanje djece i tromo djelovanje školskih mjestnih viećah. Poslje tog govora stale se razpravljati pojedine točke programa.

Kod prve točke je govorio g. Dr. Nikolić mnogo o domovini, o Austriji i o svem i svačem, ali o hrvatskoj domovini ni rieči. Istina je, mi smo Austrijanci, ali cesarstvom; mi smo Istrani, ali zemljom; kao što smo položajem nekoji otočani, nekoji primorci, nekoji zagorci; ali rodom i jezikom mi smo Hrvati pa Hrvati, čuli to radi il nečuli naši protivnici. Dokture Nikoliću Mate, recite da nije tako! Dapače recite, neće li jednom naša djeca biti tim vjernija Caru i domovini, čim budu bolje znala, da su Hrvati, a Hrvati da nisu nikad prelomili vjere, što su ju nekada njihovi oci zadali sjajnoj vladajućoj kući! To eto budi na duši našim učiteljem, pa neka sviestno i razborito tumače našoj djeci, što je domovina, gdje nam je domovivina, i kakve dužnosti ima svaki pošten čovjek prama svojoj domovini.

Drugi dan dojde na red 4. točka u suglasju sa 6. Tu bude nešto živahnijega razpravljanja, dočim je u obće išlo sve nekako mljohavo. A radi česa ta veća živahnost? Govorilo se u praznovieriju i pobožnosti, pa nije se moglo ni kud ni kamo, nego uplesti u razpravu i svetu Crkvu, njezine nauke, njezine obsede i njezino svećenstvo, koje da viećim dielom potiče praznovjerje radi pohlepe za dobitkom (la più parte dei preti fomentano la superstizione per trar lucro) itd. itd. Tom prigodom se reklo i ovo, kad se s djecom govori o Bogu, da valja reći: Vaš Bog (il vostro Dio)! Iz toga valja zaključiti, da učitelji pod Nikolićevim nadzorničtvom imaju nekakva drugoga Boga, il pak da neimaju nikakva. U jednom i drugom slučaju bilo bi trebalo, da su malo očitije govorili. Ako imaju drugoga Boga, taj će bit sjegurno bolji, nego je onaj dječji; njihova bi dakle dužnost bila reći iskreno djeci: Klanjajte se našemu Bogu, naš je Bog boiji od vašega. Ako pak nimaju nikakva Boga, zašto da nereku u školi: Djeco, mi smo ljudi bez Boga, zato se dobro pazite, tko ga od vas ima, da nebude strogo pedepsan! Oj Nikoliću Mate, eto kamo ste zagazio svojom premudroštju, da će se najme od sad unapred morati i djeca smijati vam i vašim učiteljem, kad stupite u školu. Tako mi Boga, stvoritelja neba i zemlje, koji će jednom suditi vas i mene, ako nebi bilo sto puti bolje, da sviet baci u more one namete il adicionale, koje plaća za škole, u kojih ste ga timi vašimi načelî naumili sa temelju izopačiti i skončati! Sad evo razumijemo one nekoje točke vašega programa, jer ste nam jih baš liepo iztumačili; sad vas već nemarimo nuditi, da izvolite razlučiti, što je crkveni obred i što pučko praznovierje; samo se čudimo, kako možete govoriti o stvarih, kojih nepojmite. Što bi vi rekli, kad bi tko počeo govoriti o liečničtvu, a da se u liečničtvo nerazumije? Nebi li mu viknuli: Osle, nepačaj se u tudje posle? Pa kako možete vi govoriti o Bogu, o Crkvi božjoj i njezinih obredih, kad se je Bog sakrio vašim očima, pa i njegovo kraljestvo na zemlji jest vam knjiga zapečaćena sa sedam pečatah?

Poslje toga prešlo se na razpravljanje 9. točke. Pri razpravljanju te točke upita učitelj g. Sparožić, zašto da se kod glavnih učionah neuvede i hrvatski jezik, kad je već uveden njemački? Predsjednik g. Nikolić mu s posmjehom i s povladjivanjem nekojih njegovih pristašah na to odvrati, neka obćine izvole plaćati učitelja, pak da će bit odmah uveden i hrvatski jezik kod tih školah. Gosp. Mate Nikoliću, što ste to rekli? A tko plaća učitelje i njemačkoga i talijanskoga itd. itd. Hoćete reći, država, pokrajina. A državi, a pokrajini odkud novci, ako jih nije nabrala od državljanah, od pokrajinarah? Koliko mi znamo, nedolaze im ni iz Italije, ni iz Njemačke. Nemojte dakle tako, jer ako držite vi nas za bedake, hoćemo i mi vam reći, da neznate, što govorite. Na škole se troše i ovako i onako državljanski novci, a za svoje novce po 19. §. imaju državljani pravo imati ne samo učitelja svojega jezika, nego i škole u svojem jeziku. Nikoliću Mate, recite da nije tako! Pa ako jest, nebi li bila vaša dužnost, kao školskoga nadzornika, reći vladi, tu trebaju takve i takve škole, takvi i takvi učitelji? Dakako da bi, ali u vrieme, u koje se Bog mora za porugu pred djecom zvati „Vaš Bog“ (il vostro Dio), to već nije, moguće jer je presahnuo izvor svakoga prava i pravice. Iz toga neka vidi naš narod, da mu vjera i narodnost nemogu nego zajedno il obstati, il pasti.

I tako se svršila ta krčka učiteljska skupština, držana u dva mjesto u tri dana, kao što bijaše sprva urečena. Nebi li vam tko javio i uspjeh creske i lošinjske. Drugi put ću vam koju nahrcnuti o naših učiteljih.

Iz tužne Bozne u Juniju.

U 11. broju „Naše Sloge“ od dne 1. Junija, u članku „Pogled po svietu“, čitaju se sliedeće rieči: „Iz Bosne dolaze grozne viesti o bjesnilu divljih Turakah proti nevoljnim Krstjanom.“

Iz tih ričih vidim, da se i tu kod vas, koji živete u sretnoj Austriji, zna za ljuto progonstvo, koje trpi ovaj krštjeni sviet od svojih nekrštjenih gnječiteljah. Ali da vaši čitatelji znaju po prilici, što su i kakvi su krvoloci Turci, evo vam dogodjaja, što se odskora pripetio blizu Travnika.

U selu Polska, dva sata od Zenice, ne daleko od ceste, što vodi iz Sarajeva u Brod, stanovao je u svojoj kući na samini, kao što obično stanuju ovud poljodjelci, neki Jožo Grgić, vriedan, pošten i dosta dobrostojeći Krstjanin. Neke večeri, u prvi mrak, dodju mu na vrata dva ljuto oružana Turčina, od kojih jedan bijaše vojnik, pak da im neka otvori. Krštjanin, znajuć da o dobru nemisle, neće da otvori. Turci onda razbiju vrata i provale u kuću, a Krštjanin kroz okno, pak trči nekud, koliko ga mogu pete nositi. Možebit je sirota trčao, da traži pomoć u bližnjih susjedah, il mislio, nenašavši ga u kući, da će se umiriti i otići. Al Turčinu neda vrag da miruje, kad si može nalokati krštjanske krvi. I eno, vojnik ostane u kući, a drug mu nagne u polje za Krštjanom, te stignuv ga, baci ga na tla i nemilice posiče; a vojnik mu u isto doba zakolje mladu ženu i četvero djece, od koje najstarijemu bijaše pet godinah, a najmladjemu četiri mjeseca. Sutradan neki Krštjanin, prolazeć poljem, najde truplo nesretnog Grgića, pa odleti, da mu javi ženi, što je i kako je, al eno i nje, gdje je ostinula u krvi, a preko nje, kao poklani janjci, pobacana nedužna joj dječica. Brat se Krštjanin sgrozi nad tim zločinom, ode u Travnik i prijavi taj

strahoviti dogadjaj turskoj oblasti; a ona pošlje na pokoljište svog povjerenika i nekoliko oružnikah iliti žandarmah, kojim je zbilja i pošlo za rukom naći krivce i zatvoriti jih. Sad svi čekamo, hoće li i kako će Turci pedepsati te zločince. Ali sudeć po drugih sličnih dogadjajih, bojim se, da će nedužna kršćanska krv ostati neosvećena, jer Turci Bošnjaci drže, da neima nikakve razlike, ubiti ovna il Kršćana, dapače veća im je pred Alahom (Bogom) zasluga žrtvovati krštjansku, nego li ovnujsku krv.

Eto vam, gospodine uredniče, jedan jedini dogadjaj od sto i sto drugih sličnih ovomu, il još groznijih od ovoga, što se vrste po turskom carstvu i sbivaju sad ovdje sad ondje nad nevoljnimi Krštjani. Blago vam braćo po krvi i po krstu, što živite tamo u Austriji, te se sa svojim apostolskim carem i kraljem zajedno Bogu molite i pred istim Propielom klečite, bili vi katolici, il bili pravoslavni. Ah krštjena braćo, kako vam mi zavidimo, kako težko čekamo, da i nad Bosnom grane sunce reda i zakona, prava i pravice! Samo nam je za čudo, kako može krštjena Austrija trpiti da se u njezinu susjedstvu lije još i danas tolika krstjanska krv, koja i proti njoj saziva s neba osvetu božju. U Bosni nećeš čuti neg ove rieči: E, da su nam susjedi Francuzi, nebi toga bilo!

Kad turska pravica izreče svoj sud nad rečenimi zločinci, neću propustiti, da vam to nejavim. Ovudnji se Krštjani nadaju, da će zločinci biti kažnjeni, jer drugač tko bi ostao živ od turskoga bjesnila, koje kao da je već prekipilo.

Pliesan na čokotu (trsu).

Pliesan na čokotu je huda i strašna bolest, koja je već na veliko svu berbu (trgatbu) uništila po svih stranah svieta. I kod nas je već harala u hrvatskom Primorju i Istri. U naših obližnjih stranah pokazivala se do sada po riedko kojegdje, ali ljetos nam prieti ta huda bolest u svoj svojoj strahoti.

Bolest ova polazi od neke sitne gljivice (maljušnâ lokića) Oidium Tukeri nazvane. Hvaća se najprije nježnoga lišća, zatim prelazi na samo grožđje. S početka se neda lahko opaziti, ali za kratko brzo se širi, te izgledje list i grozd kao bielom prašinom poput melje posipan, a poslje kad se ta pošast sasvim razvije, dobiva smedju boju, te utamani lišce i grožđje.

Zavlada li ta bolest rano, utamani sav prirod. Grožđje se obustavi u razvitku, otvrdne i popuca. Zavlada li kasno u jesen, kad je grožđje skoro zrelo, tada toliko nenahudi, ali se ipak neugodna duha od nje osjeća u moštu i vinu.

Ljetos je kod nas (u Hrvatskoj) u velikom obsegu zavladala ta pošast. Lišće je zahvatila jur s obiuh stranah, spodnje i s lica, i toli je jaka pliesan, da izgledje poput prepletene mreže po lišću, koje se s toga nabubrilo i ščvrklo. A vršike grozdovah su već obielile od pliesni.

Ja sam takav jedan list, koji je na debelo pljesnjivoćom zahvaćen, motrio na večalo, te sam pronašao šetajuće sitne uši po istoj.

To sve nekaže na dobro, bit će silna i strašna kvara, tim više što neima protimbe, da se bolest ta posve savlada, samo se može ponešto umanjiti.

U takovih strašnih okolnostih ne treba prekrstiti ruke, nego svaki vinogradar prihvati se posla. Čini vas svaki, što je do sada pronadjeno kao najbolje sredstvo, kojim da se umanji i zaprieči dalnje širenje pliesni.

Sredstvo takovo je posipavanje sumpornim (žvepljenim) cvietom svih česti čokota pljesnivoćom zahvaćenih, lišća naime i grožđja. Ali da bude od uspjeha, treba uzeti najfiniji prašak sumporni, te paziti, da prašina prodre do najsitnijih stranah zahvaćenih pliesnivoćom.

U tu svrhu da se laglje posipava ima načinjen mješić, kojim se prah upuše u pljesniv grozd i list. Tko toga nemože imati, uzmi kutijicu (škatuljicu) za tučeni slador (cukor), kojim se jela posipavaju da budu sladja. Ili pako uzmi kakovo podugoljasto staklo budi čašu, ili u kakvom se ukuhava voće, metni unj nešto fina sumporna cvieta, čvrstim ga papirom oveži, te sav taj papir izprebuši tako, da na sitne luknjice bude se lahko prašina stepala.

Sumporenje ima se činiti u tri razdobja, prvo čim se pliesan opazi ili kada je grožđje u cvietu, drugo za nekoliko danah kašnje kako je grožđje ocvalo, i treće kada su jagodice odebljale. Gdje ostaje još traga pljesnivoći, treba sumporenje ponoviti.

U novije vrieme počeli su u Italiji za posipavanje rabiti smjes od sumpora i živoga vapna.

Ta se smjes ovako pripravi: uzme se na prah razmrvljena živa vapna 2 funte, sumpora 6 funti, vode do 4 oke (polića). Najprije se pomieša vapno s vodom; zatim se primetne sumpor, te se sve skupa dotle barem 1 uru kuha, dok sumpora nije u smjesi razpoznati, zatim se odmetne od vatre i slije u veću posudu, u kojoj ima do 56 oka vode, te se sve dobro pomieša.

Uzme se posle kistić (pinel), ili jos bolje kakvo štrcalo, kefa kakvom zidari stiene biele, te se ovim grožđje i lišće poštrcava, pomiešavši smjes svaki put, kada se ima rabiti. *Gosp. List.*

Opazka. Pošto bijaše štampan ovaj članak, prispije nam u ruke „Gosp. List“ od dne 26. t. m., gdje se veli: pojavivša se kod nas pliesan na trsu kao dosadanje motrenje na povećalo pokazuje, nije Oidium Tukeri, već po svoj prilici Phitopus vitri.

Ured.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE ČETVRTO.

Težačko orudje.

P. Koje orudje je najbolje za težanje zemlje?

O. Kojim ide djelo najbolje i najbrže od ruke.

P. Opišite mi to orudje.

O. Akoprem je to dosta težko, ipak ću gledati, da vam zadovoljim. U tu svrhu prije svega treba da razdielim djelana zemljišća u tri različita reda, i to: 1. zemljišće *u ravnini*, 2. *po nizkih*, 3. *po strmih brežuljcih*

P. Dakle prama različitosti zemljišća mora biti različito i orudje?

O. Dà: i akoprem si poljodjelci razbijaju malo glavu radi orudja, ja ipak mislim, da je mnogo krivo tomu, što kod nas poljodjelstvo nenapreduje, i to, što naš sviet nerabi orudja prama zemljišću, na kojem se muči.

P. Ja nisam, vjerujte mi, u tom vašega mnienja (misli).

O. A ja dodajem, pa velim, da je posve nemoguće, djelati svaku vrst zemlje jednom ter istom vrsću orudja.

P. Budite tako dobri, iztomačite mi to.

O. Ja sam vam već rekao, da je najbolje orudje ono, kojim se djelo najbrže obavlja. Promislite, koliko ima zemlje, a koliko je je djelano; onda promislite, koliko bi je bilo još manje djelano, da se kopa, mjesto što se ore. Kako dakle vidite, plugom iliti vrgnjem se djela brže nego lopatom i motikom, jer jedan sam jaram volovah učini na dan više, nego deset dvanaest najboljih težakah. Oruć dakle prištediš (prišparaš) mnogo na vremenu i na trošku.

P. Ipak ima gospodarah, koji se late radje lopate.

O. Dà, ima, jer misle, da im lopatom, najme u ravnici, ide djelo bolje od ruke, pak da im zemlja više nosi. I to je istina, ali za što? Zato, što jadni nepoznaju nego svoj starinski plug, koji im jedva zemlju ocrni. Al kad bi poznali i rabili novovjeke pluge, nebi tako govorili, jer bi se osvjedočili, da se njimi djela neobično brzo. Što sam rekao glede lopate, budi rečeno i o motici.

P. Ali vi ste rekli i to, da valja djelati ne samo brzo, nego i dobro.

O. Tako jest. I akoprem neka stara poslovica veli, da *nije moguće djelati brzo i dobro*, ipak to dandanas nestoji. Dapače dobrim plugom i jarmom dobrih volovah djela se baš brzo i dobro: djela se brzo i dobro ponavljajuć *drljanje* iliti *brananje*, koje razgruha i naravna zemlju; djela se brzo i dobro tako zvanim *Izkorenitelјem*, koji ulazeć duboko u djelanu jur zemlju, pripravlja mehku i rahlu postelju mladim rastlinam, otvarajuć tim u nju put i zraku, a s druge strane izdira korenje plevelu, korovu i ostalomu rastežu, koji navadno prieči rastline u njihovom razvitku. To isto budi rečeno i o *Sijalu*, kojim se sjeme ne samo jednako po brazdah razsije, nego i dobro pokrije, što je veoma koristno i radi manjega troška i radi boljega uspjeha.

P. Što vam se čini o plugovih, koji se u obće dandanas rabe?

O. To, da neodgovaraju nimalo svojoj svrsi, pak da su očito svjedočanstvo naše gluposti, naše lienosti i naše tvrdoglavoste Ako izuzmemo nekoje vlastelinske zemlje, gdje se počelo orati novimi plugovi, u svoj našoj domovini može se reći da se zemlja nedjela ni na polak, jer nećete nigdje naći, da u ravnici zalazi plug u zemlju svojih 40 do 50 centimetrah, kao što bi to morao.

P. Šta ćete, tako su orali naši stari, pa tako oremo i mi.

O. Baš to je ono, što nas uprapašćuje. Ali, ako su naši stari glavu u torbi nosili, zar ju moramo i mi? Sviet svaki dan napreduje, pa sa svietom moramo napredovati i mi, ako nećemo, da budemo svačiji rug i porivalo. I ako su nekada zemlje rodile tako djelane, sad već nerode, jer su se iztrošile, i baš zato treba jih dandanas bolje djelati. A eno, to nije moguće nego *novovieckim orudjem*, što sam vam ga spomenuo. To novovicko orudje trebalo bi da zamieni staro u svakoj naprednoj težačkoj kući. Jedino na taj način hoće oni u ravnici djelati brzo i dobro svoju zemlju, i tako kod svog djelà. s jedne strane mnogo prišteditи, a s druge mnogo privrieditи, što je svakako velik i gotov dobitak.

P. Po brežuljcih pako kakovo je orudje najbolje?

O. Na svaki način *motika*, jer jedno što su novi plugi pretežki, a drugo što nije za nje svagdje ni zemlja dosti doboka. Ali valja i to reći, da najveći diel seljakah *nezna ni kopati*. A tomu je uzrok, što na mnogih mjestih neodgovaraju ni motike svojoj svrsi, pa kopač jedva da njimi zemlju ocrni. Pa kako će da na takovoj pitomini što naraste.

P. A za strme brežuljke kakvo se orudje hoće?

O. Tu je zemlja il rahla, il ilovata, il pak kamenita. U svakom od tih slučajevah trebat će rabiti drugačije motike iliti kopače, to jest, jačije il slabije, tuplje il oštrljastije. Ali više nego na što drugo valjat će paziti na to, da bude zemlja dobro prehitjena, razgruhana i s gnojem promiešana, s druge pako strane trebat će pitominu podzidati, da ju što je manje moguće izpira voda. Na taj način, prilagodiv orudje zemljišću, svaki će težak u kratko opaziti, da mu zemlja mnogo viši. metje, a to zato, što će ju obdjelati brže, bolje i jeftinije iliti cjenije.

Kašlja, nahlade, grloboli kako da se riešimo.

1. Vrlo dobro sredstvo proti kašlju i svakoj nahladi jest kuhan kuš (žalfia, kadulja, slavulja) u mlieku ili vodi. U liek se metne malo meda ili sladora

Ako si prehladjen uzmi svaki dan 6—12 put žlicu ovoga toploga lieka, isto ako kašljaš ili te vrat boli. Nu ako si promuknuo (nemožeš govoriti), peri grlo ovim liekom 20—30 put. Obično ovaj liek brzo i dobro pomaže.

2. Nemanje će komu pomoći voda ili mlieko od kuhanih suhih smokavah.

3. Traje li hud kašalj na dugo, to je pogibeljno za pluća. Tada se kuha sladki januš (koromač) i liek po manje i ne često se pije.

4. Više put nas od kašlja tja prsa bole. Uzmi komad flanele, natari ga kafrom, obloži njim prsa i bude ti zaisto laglje.

5. Pivo (staro) okuhaj, metni unj cukra i jedan žutanjek, miešaj i dok je još toplo pij.

6. Svileni ili vuneni prsluk na golom tjelu, čuva svakoga od nahlade, on će te od svake nahlade očuvati prije nego svi liekovi izliečiti.

Književne viesti.

Književni poziv.

Ima već tomu petnaest godinah, da ne štedeći truda ni troška dadoh se na sakupljenje narodnih pjesamah ter božjom pomoćju dotjerah već do prieko dviesta neizdanih!

Napose pak sakupih blizu stotine što vrlo rastrkano izdanih a što nikad jošter neizdanih o našem narodnom zatočniku **Marku Kraljeviću** i to najviše po Primorju Makarskom i po obližnjih kotarih, koji su svedjer obilata neizcrpljena ruda našeg narodnog pjesmotvaranja. To blago sobom ponieše naši bosanski uskoci, kad se primorju utekoše te vjerno pas pasu do danas predade i uzčuva.

Preklani obratih se putem novinah na sve rodoljube osobito župnike, znance i prijatelje da me u mučnom te zamašnom podhvatu pomognu, jer sam rad izaći što podpuniji. Utaman čekah na suradnike i pomagaće! Ni cigla pjesma ne umnoži tim putem moje sbirke, koja medju tim svedjer raste!

Braćo i rodoljubi! Nemojte se obzirati na ličnost moju rodu nepoznatu, nego se obzirajte na moje ugodno i narodu koristno djelo.

Tebi mladeži slovinskoj, a napose dalmatinskoj osobito obraćam ove moje rieči: na mladjih sviet ostaje, od tebe više oego iz sadašnjeg naraštaja narod izčekiva svoje preporodjenje.

Drugim ću putem objelodaniti i imenik Markove sbirke, a i druge moje, neka se znade na koju smo. I varijante vrlo su koristne. Ime će se svakog suradnika, ako se nadje, tiskati nad poslanom pjesmom.

Bjeh se obratio svojom lanjskom „Razpravom o narodnim pjesmam“ i na naše književne zavode — Akademiju — Učeno družtvo — Matice — poradi pjesme, a rad sam da djelo izadje obim slovima. Sada se opet na nje obraćam molbom, da mi pomognu sbirke u sviet turiti na korist roda i znanosti. Ja korist cielu iz prodaje njima poklanjam a ostavljam na dobru volju, da mi dadu novčanu pomoć za daljne buduće radnje rodu na korist i diku.

Obraćam se napokon i na sva častna uredničtva sviuh jugoslavjanskih novinah žarkom molbom, da ovaj moj poziv u svojih novinah objelodane, neka se što dalje prorazširi.

Iz zavičaja Marka Marulića — iz hrvatskog Šplieta 1875.

Miroslav Alačević, narodni učitelj.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Preminuše u Gospodinu: dne 6. Maja m. č. g. Josip Pavšić, plovan u miru u 62. godini svoje dobe; m. č. g. Ambrož Boschetti svjećenik tridentinske biskupije, nadučitelj bogoslovja i učitelj na ovoj gradskoj gimnaziji u 64. godini svoje dobe; dne 26. maja č. g. Ivan Derossi, svjećenik u Miljah u 62. godini; dne 26. maja č. g. Robert Jelušić, svećenik u privriemenom počitku u Kastvu u 27. godini; č. g. Anton Scapin, vjeroučitelj na ovoj gradskoj realskoj školi u 53. godini. — Č. g. Franjo Tomšić, bi premješćen iz Koprivske u Kazlansku kapelaniju; č. g. Prim Šubic, kapelan u Staradi, bi imenovan kapelanom u Koprivi. Sliedeća čč. gg. bogoslovci IV. razreda ovog sjemenišća bjehu posvjećeni za svećenike dne 20. pr. mjeseca u Gorici: Anton Fabris, Anton Kalac, Anton Kjuder, Ivan Skabar i Josip Skerl.

Različite viesti.

* **Nj. Velič. naš Cesar** sastao se sa ruskim carem Aleksandrom u Češkoj, kud se je ovaj dne 28. junija vraćao iz Njemačke u svoju domovinu.

* **Nj. visost nadvojvoda Albreht,** carev stric, pošao je u neke kupelji u Francesku, te se u putu kroz Njemačku sastao sa ruskim i njemačkim carem.

* **Nad Budim-Peštom** se je prošle subote digla tako strašna oluja (vihar), da je, što se dosad zna, ostalo mrtvih od toga nevremena prieko 120 osobah, srušilo se više kućah i našlo škode preko miliuna forinti.

* **Ljetina** u našem carstvu kaže svud jako liepo. U Italiji da se nisu vrlo ponesle bube svilarice. U Americi žetva da nije ni srednja.

* **Ingleska i Ruska.** Prošlih danah govorilo se mnogo o nekakvom posebnom savezu med Ingleskom i Ruskom.

* **Tursko carstvo u Evropi.** U Ingleskom parlamentu bilo je odskora govora o propadanju Turske, pa je netko rekao, da bi najbolje protjerati Turke u Aziju, Carigrad proglasiti slobodnim nezavisnim gradom, pomoći Krštjanom do samostalnosti, a turski dug izručiti navlašnomu istočnomu družtvu, koje bi se imalo osnovati u tu svrhu, da nebudu škodni turski vjerovnici. Hvala Bogu, što su se već počele oči otvarati i Inglezom, koji su dosad jedino radi svoje koristi najjače Turke branili.

* **U Franceskoj** učinile su strašne povodnje prošlih petnaest danah silu škode. Poginuli ljudi i srušene kuće broje se na stotine.

* **U maloj Aziji** tresla se zemlja tako, da je na više mjestih ostalo zakopano pod mirinami od kućah više tisućah ljudi.

* **Morski psi,** počeli su i ove godine pohadjati ova naša mora. Baš ovih danah opazili su morskoga psa blizu luke na Rieci i u Miljskoj dragi kod Trsta.

Poziv na predplatu.

Pozivajuć na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnike, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Julija 1875.

Uredničtvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Junija 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.21	5.21	5.20	5.20	—	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	—	5.20	—	5.20	—
Napoleoni	8.87	8.87	8.87	8.87	—	8.87	8.87	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	—	8.88	—
Lire Inglesse	11.14	11.14	11.14	11.14	—	11.15	11.15	11.16	11.17	11.17	11.17	—	11.17	—	11.15	—
Srebro prid (aggio) . .	102.50	102.35	102.15	102.10	—	102.25	102.25	102.35	102.35	102.25	102.25	—	102.25	—	102.25	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

Godina VI. **U Trstu 1. Augusta 1875.** **Broj 15.**

Našim p. n. predplatnikom je izostao broj 14. „Naše Sloge“ od dne 16. prošloga mjeseca. Taj izostatak opravdjujemo tim, što je c. k. državno odvietničtvo našlo shodnim, obustaviti rečeni broj „Naše Sloge.“

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. srpnja 1875.

Dne 15. tek. mj. naš se car sastao u Išlu s carem njemačkim. U ostalom novostih nikakvih. Sve je mrtvo sve gluho, kao što je to običaj u ovo doba ljeta. Novosti će početi stopram onda, kad se tamo u listopadu sastanu Delegacije. Ljetos da će naš skupni vojnički proračun biti veći od lanjskoga. Prvih danah tek. mjeseca sjedili su zajedno u Beču naši i ugarski ministri te se dogovarali o carini izmedju jedne i druge polovine carstva. Beč kao da se nemože izliečiti od predlanjskoga novčanoga udarca. Kako se čita po novinah i kako pripoviedaju ljudi, koji dolaze odanle, tamo da vlada draginja i veliko siromaštvo. U Brnu u Moravskoj već preko mjesec danah bezposliči i planduje više tisućah tkalacah, jer im gospodari tvornićari neće da povišo mito, pa misle da će jih na taj način prisiliti, da se sklone na njihove zahtjeve. Taj dogadjaj je težak udarac za gospodare, za radnike i za samu tkalačku u Austriji obrtnost, koja bi joj se mogla tim putem lahko oteti i drugamo preseliti, pa bi još i više našega novca išlo u tudji sviet. A baš se i govori, da su u taj posao pomiešane neke tudje ruke, koje da zavide mnogobrojnim i glasovitim krosnam moravskim.

U kraljevini ugarskoj su Magjari, a naime pristaše ministra Tisze, na biralištih svuda nadvladali tako, da još nijedan ugarski sabor nije bio više magjarski, nego će biti ovaj. Tu će bit dakle pritiska na sve strane, kakova nije još bilo tako skoro. Do dvie godine danah pregledat će se austro-ugarska nagodba, pak su već sad zabrinuti naši ovostrani ministri i državnici, što će i kako će s tolikimi i takvimi Magjari. Strah nas je, da će ovaj put i naša braća Hrvati imati dosta križa s timi svojimi susjedi. U Hrvatskoj su baš sada saborski izbori. Hrvatski sabor da će se sastati 24., a ugarski 28. mjeseca kolovoza.

I u Njemačkoj sad sve miruje, samo što su i u Berlinu zabrinuti radi oskudice novca i radi siromaštva, koje da med pučanstvom biva dan na dan sve to veće. Radi toga neke poglavite novine krive kneza Bismarka, spočitujuć mu neopravdane troškove, a Bismark neima srdca, da jih zamakne pred sud. Pruski ministri putuju po carevini, gdje im Bismarkovi pristaša veselo pleskaju rukama, a naime Falku, ministru nauke i bogoštovja. U Franceskoj sve po staru, a tako isto u Španjolskoj. U Srbiji će se otvorit nova skupština dne 27. augusta. Kako kažemo na drugom mjestu, u Hercegovini su ustali Krštjani na Turke. Ustanak traje već cieli mjesec danah, Srbija i Crnagora, za koje se mislilo, da će ustašam na pomoć, kao da se nemisle maknuti. U Carigradu da su veoma zabrinuti radi hercegovačkog ustanka, pa da kupe vojsku na sve strane te ju primiču to Hercegovini, to Srbiji, to Crnojgori. Austrija da nije dopustila, da se turska vojska i ostala ratna sprav izkrca na njezinu zemljišću u Dalmaciji za Hercegovinu. Ruski poslanik kod turskoga dvora, Ignatijev, morao se na zapo- vjed svoje vlade sa ljetnih praznikah vratiti žurno u Carigrad. I crnogorski vojvoda Plamenac da se nalazi u tom poslu u Beču.

Ustanak u Turskoj.

Med crnim i jadranskim Morom, s ove i s one strane balkanskih gorah, od Save vode doli do Grčke, u najljepšoj zemlji za krasnom Italijom, stanuje najnesretniji narod, što ga ima u svoj Evropi, a to su naša braća po krvi i krstu, Srbi, Bugari i Hrvati. Oni su u stara vremena imali svoja kraljestva i svoje kraljeve te bili čuveni i vidjeni na daleko i na široko. Tamo doli bilo je kraljestvo bugarsko, amo gori kraljestvo srbsko, bliže k nam kraljestvo bosansko i banovina hercegovačka, a jedan dio spadao je na sadašnju kraljevinu hrvatsku, pa se i zove do dana današnjega „Turska Hrvatska“. Sva ta kraljestva su tekom vjekovah pala pod Turke, pod kojimi se i sad nahode.

Turci su potekli iz Turkestana i jesu najljuće i najsurovije azijatsko pleme. Oni neimaju s prvimi Muhamedanci, darovitimi Arapi, ništa zajedničkoga nego krivu Muhamedovu vjeru. Arapi, kamo bi došli, kano u Španjolskoj, donieli bi donekle prosvjetu i blagostanje; a surovi Turkestanci nikad ništa, nego viersku zanešenost i prokletstvo. Španjolska je došla pod Arape 712. godine, a izbavila se posve 1492. godine; dakle stopram poslje 780. godinah. Al i danas se sviet divi ljepotam, kojimi su Arapi iliti Mavri ukrasili Španjolsku. A čim su ukrasili Turci balkanski poluotok? Tim, da su uništili staru grčku izobraženost i zagušili u klici nastajuću izobraženost slavensku. Da nebudu došli Turci u Evropu, i mi Jugoslaveni bi bili danas ono, što su Niemci, Inglezi, Francezi i Talijani, najme narod izobražen i dobrostojeći.

Turci su stupili prvi put na evropejsko tlo, pozvani žalibože od Grkah proti Slavenom, godine 1355; kraljestvo bugarsko je palo godine 1375; kraljestvo srbsko u bitci na Kosovu Polju godine 1389; Carigrad su osvojili te razkopali staro istočno rimsko carstvo godine 1453; Bosnu su oteli godine 1463; Hercegovinu pako godine 1470. I sama Ugarska je stenjala 200 godinah pod njihovim kopitom, a i ovostrana polovica našega carstva je dosta od njih pretrpila. Godine 1683. jih je izpod Beča protjerao poljski kralj Sobieski. Nebrojeni junaci i bani našega naroda izgubiše glavu, vojujuć na sve strane proti Turčinu, zakletu neprijatelju svetoga krsta i svakoga ljudskoga napredka.

Naša braća u Turskoj su više i više puti skušali, da skinu sa sebe gnjusni turski jaram, ali im nije pošlo za rukom do malena komada bivšega srbrkoga kraljestva, što se je nekako oteo Turkom na početku tekućega vieka, a to je sadašnja kneževina Srbija. Slavna Crnagora, kamo bješe utekla šaka braće Srbaljah poslje propasti svojega kraljestva, nije nikad priznala turskoga gospodstva.

Tim našim mučenikom je opet dodijalo tursko kopito, pak su evo pune sve novine, da su Krštjani u Hercegovini, za ledjima Dalmacije, ustali oružjem u ruci proti svojim okrutnim tlačiteljem, a ustanak da se širi, pak da bi u nekojih okolnostih mogao zahvatiti i Bosnu i tursku Hrvatsku, a morda i srbske strane i krasnu Bugarsku. Ako itko na svietu, to se moramo veseliti tomu ustanku mi Hrvati i Srbi u austro-ugarskoj carevini, jer neima ni nam pravoga napredka sve dotle, dokle se tamo na jugu neoslobode naša rodjena braća, pak nedonavežu svoju staru od Turakah prekinutu historiju.

U ova zadnja vremena Turska je živila jedino od zavisti i nesloge evropejskih velevlastih. Rus je gledao šareno na Austrijanca, a Austrijanac na Rusa, Francez na Ingleza, a Inglez na sve zajedno; pa čim bi se tko maknuo u Turskoj il izvan Turske, da podpraši Turke, svi bi na njega kao na bielu vranu. Poslje francusko-njemačkog rata kao da su se stvari promienile. Sad vidi i Ingleska, da bi više

koristiti njezinim interesom svież život slobodnih Krštjanah, nego li gadni trulež pospanih Turakah. To je morda i ohrabrilo braću Hercegovce te su ustali na oružje. Tri sjeverne velevlasti kao da su pustile u sviet ovu rieč: Neka se Krštjani oslobode sami izpod turskoga jarma! Istina, to je malo, ali dosad nije bilo ni toga. Pa eno Srbije, eno Crnegore, ako nisu sliepe i gluhe.

Dosad se Hercegovci bore sami, al su sirote najviše bez praha i olova. Već su se pobili s Turci tri do četiri puta. Bilo je mrtvih i ranjenih na jednoj i drugoj strani; ali Hercegovci su ipak suzbili Turke, koji su im s osvete spalili više selah. Nego odanle nam dolaze jako spori glasi i to najviše protivni jedni drugim. Na koncu moramo reći, da su njemačke bečke novine, koje se nalaze ponajviše u židovskim rukama, jako protivne tomu mučeničkomu ustanku. Ali to nesmeta, jer znamo, da neima podlijeg stvora od Židova, pa što je danas kudio, da će sutra u zviezde kovati, samo ako se dade kupiti il prodati.

Pomozimo braći!

Iz Turske nam dolaze crni glasi. Naša tamo braća po krvi i krstu nemogu više da trpe. Turci jih utjerali u zdvojenje. Oni goli i nagi, gladni i žedni; a Turci nikad siti, a Turkom nikad dosta. Nigdje pravde, nigdje pravice, nigdje suda, nigdje zakona, nigdje mira, nigdje sjegurnosti. Ideš li putem, na putu te Turčin ustrieli kao na grani ptieu. Sjediš li kod kuće, u kući zadavi tebe, tvoju ženu i tvoju djecu; krov ti zapali, razkopa kuću i kućišće, zatare rod i koljeno, — pa nikomu ništa. Tvojemu se svjedočanstvu nevjeruje, tvoja se muka izsmjehuje. Ako se tužiš, vele da se buniš; ako mučiš, da nešto u potaji snuješ; ako nesmažeš njihovih daćah, kažu da se hiniš; ako smažeš, reku da si se pogospodio. Turčinu nikad pravo, a Kršćanin uvjek kriv, bio živ bio mrtav!

I crv se brani, kad ćeš da ga pogaziš. I našoj je tamo braći dogorilo, pak su eno u Hercegovini, ustali da učine kraj svojemu robstvu. To nije čudo, nego je čudo, što nisu ustale zajedno i Bosna i turska Hrvatska; dapače je čudo, što nije već sva Turska u plamenu. Možebit da naslišaju, možebit da čekaju; ali se Hercegovina s Turci okrvarila, pa sad joh i gore. Prestala žetva, prestala košnja. Ljudi pod oružjem, a što je staro i nejako, to biezi kud može iz popaljenih selah i praznih kućah. Te sirotćadi prebjeglo je dosta i u Dalmaciju, pa sad tamo plaće i kuka bez kuće i kućišća, boso i golo, gladno i žedno, izmučeno i bolno, a da nezna ni tko je ostao, ni tko utekao, ni čemu se ima nadati, ni česa bojati!

Kršćena braćo, nedajmo da nam one suze padu na dušu nego pomozimo svojoj krvi, čim tko možemo. Onaj, koji je svu svoju krv za nas prolio, zakunio nas je živim Bogom, da nezatvarajmo srdca gladu i golotinji svojega iskrnjega, nego da budimo oko sliepû, noga hromû, utjeha tužnû i žalostnû i utočište prognanû i nevoljnû. Tko si krštjen, sad je vrieme da pokažeš, da i u tvojem srdcu gori kršćanska ljubav, koja izjednačuje zemlju s nebom, čovjeka s Bogom!

Nepromišljaj mnogo, koliko ćeš, kako ćeš, komu ćeš. Daj odmah, pomozi odmah; daj novčić, daj dva, daj deset, daj forint, koliko možeš od tvoje sirotinje; daj svećeniku, daj prijatelju, daj prvomu, komu vjeruješ, da će tvoj novčić doći u namienjene ruke. U tu se svrhu osnovao u Zadru u Dalmaciji dobrotvorni Odbor, koji prima svaku i najmanju milostinju iliti lemozinu, pa skrbi da na turskoj granici prehrani do volje Božje djecu, majke i prikučene starce onih sokolovah, koji u ljutom boju brane sebe i svoju sirotinju od turskih krvolokah. A tvrdo se ufamo, da će se osnovati i ovdje u Trstu takav Odbor, koji će primati milostinju za stradajuću braću pribjegle Hercegovce, pak da se neće moći nitko izpričati ni pred Bogom ni pred ljudi, da nije znao komu poslati, bilo svojega, bilo izručenamu bratinskoga novčića. Dobro bi bilo, kad bi se i u svakom povećem mjestu osnovao malen odbor od tri četiri lica za skupljanje te milostinje, pa ju kroz veće Odbore pošiljao tim našim mučenikom. A s druge strane i mi smo pripravni primiti svaku i najmanju žrtvu na ovaj oltar kršćanske i bratinske ljubavi te odpraviti ju na odredjeno joj mjesto.

Pomozimo dakle svi i svuda, neka sviet zna, neka znaju jadni prognanici, ako su utekli k nam, da su došli medju Kršćane, a med Kršćani da nesmije nitko od glada umrieti, a kamo li brat po krvi i krstu!

U Trstu.

Uredničtvo „NAŠE SLOGE“.

Dopisi.

U Vrbniku (na otoku Krku), 16. Srpnja.

Ob odnošajih na otoku Krku znati ćete bez dvojbe i to, da izmedju 19200 stanovnikah bunca pokvarenim mletačkim narečjem i sanja nečistu ljubav za susjednom Italijom, samo kakva stotina, ugnježdjena u propalom gradiću Krku; kô da još nepada živo u oči podrovano obće blagostanje i žalostna pustoš naših jednoč bogatih šumah, koju nam ostavi, valjda na vječiti spomen, nekadašnja pohlepna kraljica Jadranskog Mora.

Ali u vašu će štetu, o gradjani vejski, vaša nezakona ljubav; ali zahman vam agitacije prije vladarova posjeta; zahman nemoćni „aviva“, kojim je vas nekoliko deralo grlo, al koj osta utopljen sasvim u burnom i bezkonačnom „Živio!“ Zahman vam i zaštita okružnog kapetana Elusceg, kog otresav se mila sestra Dalmacija, naprti sudba na naša pleća; zahman bjesomučnost vašeg dekoriranog a učenog (sic!) načelnika Scomersich-a (čitaj: Skomeršića), izrodice hrvatske, banuvše iz hrvatskog Primorja; zahman sva vaša prezrena zastrašivanja; jer da se vi dotaknete bez ijednog uzroka samo jednog poštenog Hrvata, zato što je Hrvat, vi biste poskakali kao žabe svojevoljno u tu vašu plitku luku; zahman i osaljska glasba učinjena hrvatskomu svećenstvu od kojega živete u Veji, a kojom pokazaste, da i zbilja niste drugo, kao što vam liepo odvrati onaj kanonik, no on vaš omiljeli „hio! hio!“ Zahman vam velim sve to! jer vi ste ipak pridošlice koje će se razplinuti u hrvatskom moru; jer ponosni plavetni stieg (bandera) kog visoko nosi Vrbnik i Dobrinj, a uzastopce sliedi Baška i Omišalj, hoće zastrieti vaše kukavno zelenilo, kô što nebo zastire zemlju; jer mi se dižemo, a vi ste počeli padati, mi se širimo, a vas nestaje.

Da su Krčani počeli u istinu malaksati, ili da bolje kažem otvarati oči, možete se, g. Uredniče, osvjedočiti iz sliedećega dogadjaja. Dne 24. Lipnja biva u Vrbniku svake godine čedan sajam, na koji vrvi narod iz cielog Otoka, dakle i iz Krka, dapače i iz hrvatskog Primorja.

Vrbničani, akoprem uvriedjeni od Krčanah na više načinah iza odlazka ljubljenog kralja, odlučiše ipak, da im se neće osvetiti 24. Lipnja, nego nasuprot vratiti im milo za ne drago.

Išlo je dakle sve u liepom redu. Jutrom se triezno trgovalo, a po podne napijalo, veselilo, pjevalo i plesalo, kô što biva o sajmu svagdje. Al dok je živahan ples trajao, zagrmi zrakom najednoč kod bližnje krčme, napjev glasovite pjesme: „Još Hrvatska nî propala“ itd. Pohitih tu da vidim tko je, budući da se sva mladež vrti u plesu. Kad tamo, liepi broj Krčanah stoji spreman za odlazak na konjih, dočim se čaše nataču i pjeva Vrbniku najugodnija pjesma. Na to se svi plesači zaustave, stvore, što bi mignuo, dugu poredicu, skinu škrljake i mašući kô maglom k pjevajućima udare u gromoviti „Živio!“ — „Živio!“ odvratiše Vejani, uputiv se k plesu. Ogromni vrč je sada kolao med dosadašnjimi protivnici, pješačždija ga pomaže podići sred bezkrajnih „Živio!“ konjaniku do nosa, a konjanik ga podaje obieručke i naporom pješaku, dok se ne svrši red i ne iztrusi više vrčevah.

Ele, Krčani, ili postupaste iskreno, il se pričinjavaste! U prvom slučaju, koji držimo za istinit, uradiste plemenito, pravedno, pa vam kličemo i opet „Živili!“ U drugom pako biste pokazali, da se znate u vinu našaliti i u njem svoja načela izdati; u kom bi vam slučaju kliknuli: „Sramujte se izdajice!“

Dok se, g. Uredniče, jurve opisani prizori sgadjali, 10 gospode, koji su jih gledali, imali su okusiti paklenske muke. Ti bijahu komisija poslana od vlade, da prosudi malo pravednije zemljište, no što prvi krat; jer je plaćao gdjekoji kmet silni porez, a na goli drač i kamenje. Na čelu ote komisije stajaše jurve napomenuti, još u Sinju glasoviti okružni kapetan Elusceg; a kraj njega kô pobočnik krčki ćaća, Skomeršić. Oči sve te gospode su sijale munje na opisani prizor, a oni živio i ono pobratinstvo se je moralo odazvati njihovoj duši, kao kakva djavolska gungula. — Razstavši se Krčani sa plesačima, htjedoše proći skakutajuć na svojih malenih, al brzih konjih, baš mimo tih svoje gospode. Nemogav se više nadvladati, priskoči podestà Skomeršić k jednomu jahaocu, te izkaliv srčbu, zamrmlja: „Vergonjeve de cigar živio“, (sramujtese vikati živio). Ali „Živio!“ opetova malo i veliko uz mahanje rubacah i klobukah, dok se Krčani ne izgubiše sasvim u daljini.

Dva dana zatim odputova i okružni kapetan sa svojom komisijom, zagroziv se — valjda za to i za drugo — iz daleka: „da će mu ga netko platiti.“ Al ta grožnja priliči tutnjavi zimskoj.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Želimo li, da nam „Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri“ napreduje, to je potrebno, da joj svaki, komu je ikoliko stalo do izobraženja tužnog nam naroda u Istri, u prilog radi. Puk u Istri je veoma zanemaren, on će se lahko otudjiti svemu, što je baštinio

od svojih pradjedovah, ako se zauj poštene duše nezauzmu. Da se tomu zlu doskoči, to se je ustrojilo družtvo, koje bi pomagalo novcem naše mladiće, buduće neoborive narodne stupove. Svaki, koji neželi biti tudjim robom u svojoj kući, neka veselo pristupi u ovo narodno dobrotvorno kolo. Što je imućniku 1 f., a kmetu 30 nvč. na godinu? Koliko li se jih nepotroši za nepotrebne il često škodljive stvari!

Da bude laglje stupiti u kolo ovog družtva bez da pojedinac šalje posebno odboru novce, obratio se je odbor na poznate domoljube, moleć je, da budu povierenici Bratovšćine. Ovim neka svaki izruči onu godišnju svoticu, a oni će sakupljenu svotu odboru pošiljati.

Evo imenah one p. n. gg., koje je odbor umolio, da budu povjerenici Bratovšćine

P. n. Bartol Francelj, prof. u Varaždinu — Tadija Smiciklas, prof. gimn. u Zagrebu — Ivan Martinolić, prof. gimn. na Rieci — Ivan Dr. Banjavčić, odvjetnik u Karlovcu — Franjo Steidle, bilježnik u Sisku — Tomo Matić, gimn. ravn. u Senju — Sebald Cihlar, pučki učit. u Kraljevici — Karlo Fabris, dekan u Buzetu — Franjo Orlić, plovan u Žminju — Anton Turak, dekan u Oprtlju — Ivan Barbalić, kapelan u Puli — Skender Zamlić, plovan u Boljunu — Ivan Ivić, kapelan u Tinjanu. — Franjo Ravnik, plovan u Kortah — Petar Flego, kapelan u Lindaru — Ivan Permè, dekan u Labinju — Andrija Šterk, plovan u Lovranu — Vinko Zamlić, kapelan u Opatiji — Juraj Jan, dekan u Dolini — Romuald Župančić, obć. župan u Materijah — Franjo Šabec, obć. župan u Podgradu — Glavina Blaž, kurat u Kopru — Franjo Kosec, plovan u Klani — Lovro Petris, dekan itd. u Cresu — Ivan Dr. Bolmarčić, kanonik u Osoru — Petar Dorčic, plovan u Baški — Mate Zahija, upr. plov. u Vrbniku — Mate Oršić, kapelan u Krku — Niko Ilić, plovan u Dobašnici — Niko Jederlinić, učitelj u Omišlju — Julio Jerolimić, kapelan u Malom Lošinju — Antun Kirinčić, kapelan u Dobrinju — Antun Franki, prof. bogoslovja u Zadru — Odpravničtvo „Naše Sloge“ u Trstu.

Ako komu od imenovane gospode nebi bilo moguće primiti povjerenstva, molimo, neka to izvoli odboru javiti ako moguće ujedno sa imenom onoga domoljuba, koji bi se povjerenstva latio.

Molimo svu p. n. gg. povjerenike, neka se sviestno posle poprimu, da bude Bratovsćina brzim korakom napriedovala, te sa: brane novce, ako mogućno, još tek. mjeseca Odboru bratovšćine u Kastvu pošalju.

Imena drugih povjerenikah će sliediti.

Nješto u uzgoju masline.

Ako hoćeš da ti maslina obilatim plodom radja i za više godinah traje, nesadi i nesij oko nje drugih bilinah. Nije dobro, kao što se ponajviše kod nas običava, saditi lozu okolo masline, jer ova ne samo što svojim hladom zapriečuje zrienje grozdja, nego jošte postaje iz tog neka borba medju lozom i maslinom sbogu hrane koju tim jedna oduzimlje drugoj. Još je gore, kadano se oko masline siju sočivnjače, biline, kojih ona nemože da podnosi, buduć da se tim zapriečuje sam rast maslini; jer, kad ljeti udre suše, žitarice svojimi bezbrojnimi čupavimi korjenicami oduzimlju maslini rastopljenu hranu i potriebitu vlagu, koja se nalazi izmedju maslinova korjenja. Osim toga, kada se žitarice poženju, ostave za sobom strniku kroz koju ni vlaga ni zrak nemogu dovoljno dopirati do korjenja maslini, ili, što je još gore, zemljište se razpuca, te time sunčani zraci prodiru maslini do korjenja, pak ga tako ošuše.

Iz toga se lahko opaža, da pri toj smjesi niti žitarice dobro uspjevaju, niti masline dobro radjaju, te se time obistini poslovica, tko će više, taj će manje.

Više se putah dogodi, da je na maslini vidjeti puno ploda; ali taj plod, prije nego je dozorio, sam opadne; ili ako i ostane na stablu nedozrije sasvim, te bude štrk, i kao jalov, iz koga se pak dobije premalo ulja Najglavniji je uzrok tomu starost masline, pa i samo nje neobradjivanje. Zato treba da svake godine maslini odsječeš stare grane, te da joj daješ maha mladim, tako da uzmognu sliedeće godine obilato roditi.

Zanemariš li okresavanje starih granah, nije ti se nadati ojačanju stabla, te dosliedno ni dobru plodu.

Kazali smo iz početka, da maslina ondje najbolje tjera, gdje joj nezapriečuju druge biline.

Nu imade slučajevah, gdje možeš slobodno nasaditi blizu masline i drugih stabalah, navlastito bajamah (mendulah); ali treba da to bude u opredieljenoj dalećini.

Moći ćeš posijati i po koju gomoljaču (n. pr. krompir, repa i druge glavate biline); nu gledaj, da ih riešiš prije, nego počmu radnje oko maslinah, ponajviše, kad dodje vrieme okopavanju. Dan današnji, žalibože, malo se mari za to okopavanje maslinah, bez kojega ipak neima obilata ploda, osobito u onih pokrajinah, gdje vladaju suše, buduć da je okopavanje jedini uzrok privlačivanju i upijanju zračne vlažnoće. Ako je tlo zbijeno, nevlažno, il kamenito, tada se žile nemogu razprostranjivati ter ni sebi hrane pribavljati. Da ovom svemu doskočiš, radi ovako: Okopavaj često tvoje masline, okresivaj jih, kadgodj ih pognoji, umekoti oko njih zemlju: tim ćeš im učuvati žile od sunčane žege, pribaviti potriebitu vlagu, osigurati ih za starost, te se tako nadat uviek obilatu plodu, kojim će ti se trud naplatiti, a ti tvojim potriebam zadovoljiti.

Stjepan Dragoni uč. pripr.

FRANINA I JURINA.

Fr. Zaboga, Jurino, tebe ni nego kost i koža!

Ju. Ča neznaš, da sam otel na Pićanšćini pete stegnut?

Fr. Pak ča će reć, da si se premislel?

Fr. A poslali su mi po svojega lekara iliti mediga, kako ga tamo zovu, s kim se nisam mogal nikako razumet, ča mi fali, ač nezna nego talijanski ...

Fr. Pak?

Ju. Pak sad čekam, dokle se navadi hrvatski!

SVAŠTA PONEŠTO.

* **Suncobran na plugu iliti vrgnju.** Amerikanci su kod svakoga posla jako najdeni ljudi. Amerikanac neće da trpi, gdje se može drugačije pomoći. Zato je i američki težak stao misliti, ako gospoda, koja po gradu šeću, gledaju da se obrane sunčanoj pripeci, zašto nebi to gledao i ja, koji se ovako mučim. Pa čemu se je domislio? Nataknuo je na ručice od pluga velik suncobran (ombrelu) od bielâ platna i tu ga tako namjestio, da ga može kretati prama suncu sad amo sad tamo, pak cio dan ore, a da na njega zrake sunca nepadne. Još će izumjeti i to, da će platno nad volove raztrti, da mu oru u hladu. Ti ratarski suncobrani su takvi, da mogu ratara zakloniti i od kiše iliti dažda. Tko umije, njemu dvie.

* **Nije dosta znati, nego treba i umjeti.** O Kristoforu Kolumbu pripovjeda se sliedeća priča:

Po obretu (odkritju) Amerike sjedjaše jednom Kolombo za stolom s velikom gospodom, koji mu zavidjahu slavu, što ju je stekao tim obretom, zato ga bockahu govoreć: Obreti Ameriku nije bilo težko. „Dobro“, prihvati Kolombo, i uzev u ruku jedno jaje, položi ga nasried stola i reče: „Gospodo! tko će od vas nastavit ovo jaje, da ravno u vis stoji?“

Na te rieči zamukoše svi gledajuć jedan drugo i razmišljajuć, što i kako da čine, al se ga nitko ne dotaknu, da pokuša.

Napokon ga primi Kolombo, pritisne ga malo na stol i jaje stajaše ravno u vis.

„Tako smo i mi znali“ zagrmi iz grla svih okolosjedećih. „Znali ste, odvrati mirno Kolombo, ali niste učinili — pak jest kao da niste znali, jer nije dosta znati, nego treba i umjeti!“

* **Sultanov dvor.** U sultanovom saraju (dvoru turskoga cara) ima 6000 muških i ženskih slugah; isti se diele u dvie vrste, u takove, koji dobivaju platu i hranu, i u takove koji dobivaju samo hranu. U prvoj vrsti ima 350, koji vare čaj i kafu, 400 kuharah; 300 baštovanah, 600 crnih evnuhah, 600 običnih sluguh. Liferanti daju dnevno u dvor 1200 ovnovah, 2000 kokoši itd.; račun za meso iznosi mjesečno 60,000 franakah. Osim toga ima množtvo sviračah, igračah (ženskoga spola), komedijašah, umjetnikah itd. Godišnja civil-lista sultanova iznosi preko 30 miliunah franakah.

PODLISTAK.

PIĆANSKI ZVONIK.

(Konac)

Ti ljudi dakle su bili krivi, da nije crkveno upraviteljstvo činilo zvona na zvonik postaviti odmah onda kad je bio dovršen, jer nije moglo dobiti svote od 438 for. 29 novč. što jih je občina u tu svrhu dugovala.

Pošto se je pako slavni pazinski Municipij na račun pićanske občine posebnom pogodbom od dne 13. Maja 1874., obvezao, da će gori rečenu svotu platiti, onda je crkveno upraviteljstvo odmah naredilo sve ono, što je trebalo, da zvona dojdu na svoje mjesto. I sbilja poslje 89 godinah bjehu postavljena zvona na novi zvonik na 8. i 9. Marča t. g. Poduzetnik toga djela je bio g. Leandar Kamus, pa je primio za to djelo plaću od blizu 800 for. Na taj dan bilo je veliko veselje i zadovoljstvo u pićanskom pučanstvu. Dobrostivi i svemogući Bože daj, da bi ta liepa zvona još mnogo i mnogo godinah ne samo dobre pravovjerne Kršćane na spasonosnu službu božju pozivlala, nego da bi kroz svoj liepi i jaki glas razuzdane i bogopsovne jezike obuzdala, a otvorila ona ušesa, koja su za rieč božju gluha. Budi sve na vazda veću slavu božju Amen.

Na uzašastje Gospodinovo dne 6. Maja 1875.

koristiti njezinim interesom svież život slobodnih Krštjanah, nego li gadni trulež pospanih Turakah. To je morda i ohrabrilo braću Hercegovce te su ustali na oružje. Tri sjeverne velevlasti kao da su pustile u sviet ovu rieč: Neka se Krštjani oslobode sami izpod turskoga jarma! Istina, to je malo, ali dosad nije bilo ni toga. Pa eno Srbije, eno Crnegore, ako nisu sliepe i gluhe.

Dosad se Hercegovci bore sami, al su sirote najviše bez praha i olova. Već su se pobili s Turci tri do četiri puta. Bilo je mrtvih i ranjenih na jednoj i drugoj strani; ali Hercegovci su ipak suzbili Turke, koji su im s osvete spalili više selah. Nego odanle nam dolaze jako spori glasi i to najviše protivni jedni drugim. Na koncu moramo reći, da su njemačke bečke novine, koje se nalaze ponajviše u židovskim rukama, jako protivne tomu mučeničkomu ustanku. Ali to nesmeta, jer znamo, da neima podlijeg stvora od Židova, pa što je danas kudio, da će sutra u zviezde kovati, samo ako se dade kupiti il prodati.

Pomozimo braći!

Iz Turske nam dolaze crni glasi. Naša tamo braća po krvi i krstu nemogu više da trpe. Turci jih utjerali u zdvojenje. Oni goli i nagi, gladni i žedni; a Turci nikad siti, a Turkom nikad dosta. Nigdje pravde, nigdje pravice, nigdje suda, nigdje zakona, nigdje mira, nigdje sjegurnosti. Ideš li putem, na putu te Turčin ustrieli kao na grani ptica. Sjediš li kod kuće, u kući zadavi tebe, tvoju ženu i tvoju djecu; krov ti zapali, razkopa kuću i kućišće, zatare rod i koljeno, — pa nikomu ništa. Tvojemu se svjedočanstvu nevjeruje, tvoja se muka izsmjehuje. Ako se tužiš, velc da se buniš; ako mučiš, da nešto u potaji snuješ; ako nesmažeš njihovih daćah, kažu da se hiniš; ako smažeš, reku da si se pogospodio. Turčinu nikad pravo, a Kršćanin uvjek kriv, bio živ bio mrtav!

I crv se brani, kad ćeš da ga pogaziš. I našoj je tamo braći dogorilo, pak su eno u Hercegovini, ustali da učine kraj svojemu robstvu. To nije čudo, nego je čudo, što nisu ustale zajedno i Bosna i turska Hrvatska; dapače je čudo, što nije već sva Turska u plamenu. Možebit da naslišaju, možebit da čekaju; ali se Hercegovina s Turci okrvarila, pa sad joh i gore. Prestala žetva, prestala košnja. Ljudi pod oružjem, a što je staro i nejako, to biezi kud može iz popaljenih selah i praznih kućah. Te sirotćadi prebjeglo je dosta i u Dalmaciju, pa sad tamo plaće i kuka bez kuće i kućišća, boso i golo, gladno i žedno, izmučeno i bolno, a da nezna ni tko je ostao, ni tko utekao, ni čemu se ima nadati, ni česa bojati!

Kršćena braćo, nedajmo da nam one suze padu na dušu nego pomozimo svojoj krvi, čim tko možemo. Onaj, koji je svu svoju krv za nas prolio, zakunio nas je živim Bogom, da nezatvarajmo srdca gladu i golotinji svojega iskrnjega, nego da budimo oko sliepû, noga hromû, utjeha tužnû i žalostnû i utočište prognanû i nevoljnû. Tko si krštjen, sad je vrieme da pokažeš, da i u tvojem srdcu gori krštjanska ljubav, koja izjednačuje zemlju s nebom, čovjeka s Bogom!

Nepromišljaj mnogo, koliko ćeš, kako ćeš, komu ćeš. Daj odmah, pomozi odmah; daj novčić, daj dva, daj deset, daj forint, koliko možeš od tvoje sirotinje; daj svećeniku, daj prijatelju, daj prvomu, komu vjeruješ, da će tvoj novčić doći u namienjene ruke. U tu se svrhu osnovao u Zadru u Dalmaciji dobrotvorni Odbor, koji prima svaku i najmanju milostinju iliti lemozinu, pa skrbi da na turskoj granici prehrani do volje Božje djecu, majke i prikučene starce onih sokolovah, koji u ljutom boju brane sebe i svoju sirotinju od turskih krvolokah. A tvrdo se uiamo, da će se osnovati i ovdje u Trstu takav Odbor, koji će primati milostinju za stradajuću braću pribjegle Hercegovce, pak da se neće moći nitko izpričati ni pred Bogom ni pred ljudi, da nije znao komu poslati, bilo svojega, bilo izručenamu bratinskoga novčića. Dobro bi bilo, kad bi se i u svakom povećem mjestu osnovao malen odbor od tri četiri lica za skupljanje te milostinje, pa ju kroz veće Odbore pošiljao tim našim mučenikom. A s druge strane i mi smo pripravni primiti svaku i najmanju žrtvu na ovaj oltar kršćanske i bratinske ljubavi te odpraviti ju na odredjeno joj mjesto.

Pomozimo dakle svi i svuda, neka sviet zna, neka znaju jadni prognanici, ako su utekli k nam, da su došli medju Kršćane, a med Kršćani da nesmije nitko od glada umrieti, a kamo li brat po krvi i krstu!

U Trstu.

Uredničtvo „NAŠE SLOGE“.

Dopisi.

U Vrbniku (na otoku Krku), 16. Srpnja.

Ob odnošajih na otoku Krku znati ćete bez dvojbe i to, da izmedju 19200 stanovnikah bunca pokvarenim mletačkim narečjem i sanja nečistu ljubav za susjednom Italijom, samo kakva stotina, ugnježdjena u propalom gradiću Krku; kô da još nepada živo u oči podrovano obće blagostanje i žalostna pustoš naših jednoć bogatih šumah, koju nam ostavi, valjda na vječiti spomen, nekadašnja pohlepna kraljica Jadranskog Mora.

Ali u vašu će štetu, o gradjani vejski, vaša nezakona ljubav; ali zahman vam agitacije prije vladarova posjeta; zahman nemoćni „aviva“, kojim je vas nekoliko deralo grlo, al koj osta utopljen sasvim u burnom i bezkonačnom „Živio!“ Zahman vam i zaštita okružnog kapetana Elusceg, kog otresav se mila sestra Dalmacija, naprti sudba na naša pleća; zahman bjesomučnost vašeg dekoriranog a učenog (sic!) načelnika Scomersich-a (čitaj: Skomeršića), izrodice hrvatske, banuvše iz hrvatskog Primorja; zahman sva vaša prezrena zastrašivanja; jer da se vi dotaknete bez ijednog uzroka samo jednog poštenog Hrvata, zato što je Hrvat, vi biste poskakali kao žabe svojevoljno u tu vašu plitku luku; zahman i osaljska glasba učinjena hrvatskomu svećenstvu od kojega živete u Veji, a kojom pokazaste, da i zbilja niste drugo, kao što vam liepo odvrati onaj kanonik, no on vaš omiljeli „hio! hio!“ Zahman vam velim sve to! jer vi ste ipak pridošlice koje će se razplinuti u hrvatskom moru; jer ponosni plavetni stieg (bandera) kog visoko nosi Vrbnik i Dobrinj, a uzastopce sliedi Baška i Omišalj, hoće zastrieti vaše kukavno zelenilo, kô što nebo zastire zemlju; jer mi se dižemo, a vi ste počeli padati, mi se širimo, a vas nestaje.

Da su Krčani počeli u istinu malaksati, ili da bolje kažem otvarati oči, možete se, g. Uredniče, osvjedočiti iz sliedećega dogadjaja. Dne 24. Lipnja biva u Vrbniku svake godine čedan sajam, na koji vrvi narod iz cielog Otoka, dakle i iz Krka, dapače i iz hrvatskog Primorja.

Vrbničani, akoprem uvriedjeni od Krčanah na više načinah iza odlazka ljubljenog kralja, odlučiše ipak, da im se neće osvetiti 24. Lipnja, nego nasuprot vratiti im milo za ne drago.

Išlo je dakle sve u liepom redu. Jutrom se triezno trgovalo, a po podne napijalo, veselilo, pjevalo i plesalo, kô što biva o sajmu svagdje. Al dok je živahan ples trajao, zagrmi zrakom najednoć kod bližnje krčme, napjev glasovite pjesme: „Još Hrvatska nî propala“ itd. Pohitih tu da vidim tko je, budući da se sva mladež vrti u plesu. Kad tamo, liepi broj Krčanah stoji spreman za odlazak na konjih, dočim se čaše nataču i pjeva Vrbniku najugodnija pjesma. Na to se svi plesači zaustave, stvore, što bi mignuo, dugu poredicu, skinu škrljake i mašući kô maglom k pjevajućima udare u gromoviti „Živio!“ — „Živio!“ odvratiše Vejani, uputiv se k plesu. Ogromni vrč je sada kolao med dosadašnjimi protivnici, pješaždija ga pomaže podići sred bezkrajnih „Živio!“ konjaniku do nosa, a konjanik ga podaje obieručke i naporom pješaku, dok se ne svrši red i ne iztrusi više vrčevah.

Ele, Krčani, ili postupaste iskreno, il se pričinjavaste! U prvom slučaju, koji držimo za istinit, uradiste plemenito, pravedno, pa vam kličemo i opet „Živili!“ U drugom pako biste pokazali, da se znate u vinu našaliti i u njem svoja načela izdati; u kom bi vam slučaju kliknuli: „Sramujte se izdajice!“

Dok se, g. Uredniče, jurve opisani prizori sgadjali, 10 gospode, koji su jih gledali, imali su okusiti paklenske muke. Ti bijahu komisija poslana od vlade, da prosudi malo pravednije zemljište, no što prvi krat; jer je plaćao gdjekoji kmet silni porez, a na goli drač i kamenje. Na čelu ote komisije stajaše jurve napomenuti, još u Sinju glasoviti okružni kapetan Elusceg; a kraj njega kô pobočnik krčki ćaća, Skomeršić. Oči sve te gospode su sijale munje na opisani prizor, a oni živio i ono pobratinstvo se je moralo odazvati njihovoj duši, kao kakva djavolska gungula. — Razstavši se Krčani sa plesačima, htjedoše proći skakutajuć na svojih malenih, al brzih konjih, baš mimo tih svoje gospode. Nemogav se više nadvladati, priskoči podestà Skomeršić k jednomu jahaocu, te izkaliv srčbu, zamrmlja: „Vergonjeve de cigar živio“, (sramujtese vikati živio). Ali „Živio!“ opetova malo i veliko uz mahanje rubacah i klobukah, dok se Krčani ne izgubiše sasvim u daljini.

Dva dana zatim odputova i okružni kapetan sa svojom komisijom, zagroziv se — valjda za to i za drugo — iz daleka: „da će mu ga netko platiti.“ Al ta grožnja priliči tutnjavi zimskoj.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Želimo li, da nam „Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri“ napreduje, to je potrebno, da joj svaki, komu je ikoliko stalo do izobraženja tužnog nam naroda u Istri, u prilog radi. Puk u Istri je veoma zanemaren, on će se lahko otudjiti svemu, što je baštinio

od svojih pradjedovah, ako se zanj poštene duše nezauzmu. Da se tomu zlu doskoči, to se je ustrojilo družtvo, koje bi pomagalo novcem naše mladiće, buduće neoborive narodne stupove. Svaki, koji neželi biti tudjim robom u svojoj kući, neka veselo pristupi u ovo narodno dobrotvorno kolo. Što je imućniku 1 f., a kmetu 30 nvč. na godinu? Koliko li se jih nepotroši za nepotrebne il često škodljive stvari!

Da bude laglje stupiti u kolo ovog družtva bez da pojedinac šalje posebno odboru novce, obratio se je odbor na poznate domoljube, moleć je, da budu povierenici Bratovšćine. Ovim neka svaki izruči onu godišnju svoticu, a oni će sakupljenu svotu odboru pošiljati.

Evo imenah one p. n. gg., koje je odbor umolio, da budu povjerenici Bratovšćine

P. n. Bartol Francelj, prof. u Varaždinu — Tadija Smiciklas, prof. gimn. u Zagrebu — Ivan Martinolić, prof. gimn. na Rieci — Ivan Dr. Banjavčić, odvjetnik u Karlovcu — Franjo Steidle, bilježnik u Sisku — Tomo Matić, gimn. ravn. u Senju — Sebald Cihlar, pučki učit. u Kraljevici — Karlo Fabris, dekan u Buzetu — Franjo Orlić, plovan u Žminju — Anton Turak, dekan u Oprtlju — Ivan Barbalić, kapelan u Puli — Skender Zamlić, plovan u Boljunu — Ivan Ivić, kapelan u Tinjanu. — Franjo Ravnik, plovan u Kortah — Petar Flego, kapelan u Lindaru — Ivan Permè, dekan u Labinju — Andrija Šterk, plovan u Lovranu — Vinko Zamlić, kapelan u Opatiji — Juraj Jan, dekan u Dolini — Romuald Župančić, obć. župan u Materijah — Franjo Šabec, obć. župan u Podgradu — Glavina Blaž, kurat u Kopru — Franjo Kosec, plovan u Klani — Lovro Petris, dekan itd. u Cresu — Ivan Dr. Bolmarčić, kanonik u Osoru — Petar Dorčić, plovan u Baški — Mate Zahija, upr. plov. u Vrbniku — Mate Oršić, kapelan u Krku — Niko Ilić, plovan u Dobašnici — Niko Jederlinić, učitelj u Omišlju — Julio Jerolimić, kapelan u Malom Lošinju — Antun Kirinčić, kapelan u Dobrinju — Antun Franki, prof. bogoslovja u Zadru — Odpravničtvo „Naše Sloge“ u Trstu.

Ako komu od imenovane gospode nebi bilo moguće primiti povjerenstva, molimo, neka to izvoli odboru javiti ako moguće ujedno sa imenom onoga domoljuba, koji bi se povjerenstva latio.

Molimo svu p. n. gg. povjerenike, neka se sviestno posle poprimu, da bude Bratovsćina brzim korakom napriedovala, te sa: brane novce, ako mogućno, još tek. mjeseca Odboru bratovšćine u Kastvu pošalju.

Imena drugih povjerenikah će slieditи.

Nješto u uzgoju masline.

Ako hoćeš da ti maslina obilatim plodom radja i za više godinah traje, nesadi i nesij oko nje drugih bilinah. Nije dobro, kao što se ponajviše kod nas običava, saditi lozu okolo masline, jer ova ne samo što svojim hladom zapriečuje zrienje groždja, nego jošte postaje iz tog neka borba medju lozom i maslinom sbogu hrane koju tim jedna oduzimlje drugoj. Još je gore, kadano se oko masline siju sočivnjače, biline, kojih ona nemože da podnosi, buduć da se tim zapriečuje sam rast maslini; jer, kad ljeti udre suše, žitarice svojimi bezbrojnimi čupavimi korjenicami oduzimlju maslini rastopljenu hranu i potriebitu vlagu, koja se nalazi izmedju maslinova korjenja. Osim toga, kada se žitarice poženju, ostave za sobom strniku kroz koju ni vlaga ni zrak nemogu dovoljno dopirati do korjenja maslini, ili, što je još gore, zemljište se razpuca, te time sunčani zraci prodiru maslini do korjenja, pak ga tako ošuše.

Iz toga se lahko opaža, da pri toj smjesi niti žitarice dobro uspjevaju, niti masline dobro radjaju, te se time obistini poslovica, tko će više, taj će manje.

Više se putah dogodi, da je na maslini vidjeti puno ploda; ali taj plod, prije nego je dozorio, sam opadne; ili ako i ostane na stablu nedozrije sasvim, te bude štrk, i kao jalov, iz koga se pak dobije premalo ulja. Najglavniji je uzrok tomu starost masline, pa i samo nje neobradjivanje. Zato treba da svake godine maslini odsječeš stare grane, te da joj dadeš maha mladim, tako da uzmognu sliedeće godine obilato roditi.

Zanemariš li okresavanje starih granah, nije ti se nadati ojačanju stabla, te dosliedno ni dobru plodu.

Kazali smo iz početka, da maslina ondje najbolje tjera, gdje joj nezapriečuju druge biline.

Nu imade slučajevah, gdje možeš slobodno nasaditi blizu masline i drugih stabalah, navlastito bajamah (mendulah); ali treba da to bude u opredieljenoj dalečini.

Moći ćeš posijati i po koju gomoljaču (n. pr. krompir, repa i druge glavate biline); nu gledaj, da ih riešiš prije, nego počnu radnje oko maslinah, ponajviše, kad dodje vrieme okopavanju. Dan današnji, žalibože, malo se mari za to okopavanje maslinah, bez kojega ipak neima obilata ploda, osobito u onih pokrajinah, gdje vladaju suše, budući da je okopavanje jedini uzrok privlačivanju i upijanju zračne vlažnoće. Ako je tlo zbijeno, nevlažno, il kamenito, tada se žile nemogu razprostranjivati ter ni sebi hrane pribavljati. Da ovom svemu doskočiš, radi ovako: Okopavaj često tvoje masline, okresivaj jih, kadgodj ih pognoji, umekoti oko njih zemlju: tim ćeš im učuvati žile od sunčane žege, pribaviti potriebitu vlagu, osigurati ih za starost, te se tako nadat uviek obilatu plodu, kojim će ti se trud naplatiti, a ti tvojim potriebam zadovoljiti.

Stjepan Dragoni uč. pripr.

FRANINA I JURINA.

Fr. Žaboga, Jurino, tebe ni nego kost i koža!

Ju. Ča neznaš, da sam otel na Pićanšćini pete stegnut?

Fr. Pak ča će reć, da si se premislel?

Fr. A poslali su mi po svojega lekara iliti mediga, kako ga tamo zovu, s kim se nisam mogal nikako razumet, ča mi fali, ač nezna nego talijanski ...

Fr. Pak?

Ju. Pak sad čekam, dokle se navadi hrvatski!

SVAŠTA PONEŠTO.

* **Suncobran na plugu iliti vrgnju.** Amerikanci su kod svakoga posla jako najdeni ljudi. Amerikanac neće da trpi, gdje se može drugačije pomoći. Zato je i američki težak stao misliti, ako gospoda, koja po gradu šeću, gledaju da se obrane sunčanoj pripeci, zašto nebi to gledao i ja, koji se ovako mučim. Pa čemu se je domislio? Nataknuo je na ručice od pluga velik suncobran (ombrelu) od bielâ platna i tu ga tako namjestio, da ga može kretati prama suncu sad amo sad tamo, pak cio dan ore, a da na njega zrake sunca nepadne. Još će izumjeti i to, da će platno nad volove raztrti, da mu oru u hladu. Ti ratarski suncobrani su takvi, da mogu ratara zakloniti i od kiše iliti dažda. Tko umije, njemu dvie.

* **Nije dosta znati, nego treba i umjeti.** O Kristoforu Kolumbu pripovjeda se sliedeća priča:

Po obretu (odkritju) Amerike sjedjaše jednom Kolombo za stolom s velikom gospodom, koji mu zavidjahu slavu, što ju je stekao tim obretom, zato ga bockahu govoreć: Obreti Ameriku nije bilo težko. „Dobro“, prihvati Kolombo, i uzev u ruku jedno jaje, položi ga nasried stola i reče: „Gospodo! tko će od vas nastavit ovo jaje, da ravno u vis stoji?“

Na te rieči zamukoše svi gledajuć jedan drugo i razmišljajuć, što i kako da čine, al se ga nitko ne dotaknu, da pokuša.

Napokon ga primi Kolombo, pritisne ga malo na stol i jaje stajaše ravno u vis.

„Tako smo i mi znali“ zagrmi iz grla svih okolosjedećih. „Znali ste, odvrati mirno Kolombo, ali niste učinili — pak jest kao da niste znali, jer nije dosta znati, nego treba i umjeti!“

* **Sultanov dvor.** U sultanovom saraju (dvoru turskoga cara) ima 6000 muških i ženskih slugah; isti se diele u dvie vrste, u takove, koji dobivaju platu i hranu, i u takove koji dobivaju samo hranu. U prvoj vrsti ima 350, koji vare čaj i kafu, 400 kuharah; 300 baštovanah, 600 crnih evnuhah, 600 običnih sluguh. Liferanti daju dnevno u dvor 1200 ovnovah, 2000 kokoši itd.; račun za meso iznosi mjesečno 60,000 franakah. Osim toga ima množtvo sviračah, igračah (ženskoga spola), komedijašah, umjetnikah itd. Godišnja civil-lista sultanova iznosi preko 30 miliunah franakah.

PODLISTAK.

PIĆANSKI ZVONIK.

(Konac)

Ti ljudi dakle su bili krivi, da nije crkveno upraviteljstvo činilo zvona na zvonik postaviti odmah onda kad je bio dovršen, jer nije moglo dobiti svote od 438 for. 29 novč. što jih je občina u tu svrhu dugovala.

Pošto se je pako slavni pazinski Municipij na račun pićanske občine posebnom pogodbom od dne 13. Maja 1874., obvezao, da će gori rečenu svotu platiti, onda je crkveno upraviteljstvo odmah naredilo sve ono, što je trebalo, da zvona dojdu na svoje mjesto. I sbilja poslje 89 godinah bjehu postavljena zvona na novi zvonik na 8. i 9. Marča t. g. Poduzetnik toga djela je bio g. Leandar Kamus, pa je primio za to djelo plaću od blizu 800 for. Na taj dan bilo je veliko veselje i zadovoljstvo u pićanskom pučanstvu. Dobrostivi i svemogući Bože daj, da bi ta liepa zvona još mnogo i mnogo godinah ne samo dobre pravovjerne Kršćane na spasonosnu službu božju pozivlala, nego da bi kroz svoj liepi i jaki glas razuzdane i bogopsovne jezike obuzdala, a otvorila ona ušesa, koja su za rieč božju gluha. Budi sve na vazda veću slavu božju Amen.

Na uzašastje Gospodinovo dne 6. Maja 1875.

Različite viesti.

* **Pokojni Car Ferdinand** bio je najstariji sin pokojnoga cara Franje I. i njegove druge supruge Marije Terezije, kneginje obijuh Sicilijah, rodio se 19. Aprila 1793. u Beču. Krunisanje njegovo u Požunu 28. rujna 1830. kraljem ugarskim, pod imenom Ferdinand V., steklo mu je samo po imenu neko pravo na državnu vladu. Ferdinand se oženi dne 27. veljače 1831. sa kneginjom Marijom Anom, kćerju sardinjskoga kralja Viktora Emanuela I. no neimaše poroda. Postavši 2. ožujka 1835. po smrti otčevoj, carem austrijskim, po imenu Ferdinanda I. bila mu je medju prvimi djeli naredba, da je svojim talijanskim podanikom, odsudjenim na tamnicu, ublažio težku kazan. Kano tada u Požunu, tako je car Ferdinand I. i za krunisanja u Pragu 7. rujna 1836. obični dar stališah, 50,000 cekinah, namienio dobrotvornim svrham. Dan krunjenja kraljem Lombardije (6. rujna 1835.) proslavi car tim, da je talijanskim podanikom u svojoj neograničenoj milosti oprostio kazan za političke prekršaje. Dne 2. prosinca 1848. sidje s prestolja na korist svojemu nećaku, danas sretno vladajućemu caru i kralju Franji Josipu I. te se ukloni u kraljevski dvor na Hradčinu u Pragu, gdje je evo boravio do svoje smrti. Njegovo mrtvo tielo bilo je prenešeno iz Praga u Beč, gdje bude dne 4. p. m. sabranjeno u crkvi OO. Kapucinah, gdje se nahode carske obiteljske rakve. Sprovod, na koji su došli i prestolonasljednici ruski, pruski i talijanski, bijaše veličanstven. Radi njegove izvanredne dobrote, povjestnica mu je nadjenula pridjevak „Dobrostivi". I opet pokoj njegovoj blagoj duši!

* **Bogatstvo pok. cara Ferdinanda** iznosi 150 milijunah, neračunav u to tolika posjestva i nepomična imanja. — Česî sabiraju prineske, da njimi na Hradčinu postave liep spomenik svomu ljubljenomu kralju.

* **U konsistoriju** od 5. p. mj. je sv. Otac Papa proglasio biskupom tršćansko-koparskim *Jurja Dobrilu*, do sada biskupa porečko-pulskoga, pošto ga bijaše Nj. Velič. imenovalo još dne 29. pr. maja.

* **C. k. mužka učiteljišta** u Trstu i Gorici su ukinuta, pak će od dojduće školske godine ono u Kopru služiti zajedno za Istru, Trst i Goricu. U Gorici pako od dojduće školske godine bit će c. k. učiteljište žensko za sve tri rečene pokrajine. Jednomu i drugomu temeljni učevni jezik da će bit njemački, a pojedini predmeti da će se razlagati tu i tamo talijanski, slovenski i hrvatski, kako se bude već tko htio pripraviti za jedne, za druge il za treće škole.

* **Rojanska Čitaonica** je u nedjelju dne 18. prošloga mjeseca svetkovala prekrasnom zabavom osmu ljetnicu svojega obstanka.

* **Političko družtvo „Edinost" u Trstu** počet će izdavat 1. kolovoza svoje istoimene novine. Srećno!

* **Slavenska zastava.** Na Proseku u tršćanskoj okolici su u nedjelju dne 25. pr. mjeseca oružnici iliti žandarmi skinuli slavensku zastavu, što se je tamo vijala na kući poznatoga rodoljuba, g. Nabergoja. Dole sa slavenskimi zastavami! — A poslje? Živio!

* **Ljetina** u sredujoj Istri kaže dosada dobro. Istina, bielog žita neima puno, jer je paljivo i snetivo, ali groždja ima sila božja, a nije skoro ništa bolestno. Isto tako kaže turkinja i krumpir, pak ufanjem u Boga neće trebat ljetos dužit se u lihvarah radi hrane. Željeznica dobro napreduje, a osobito se sada radi okolo mostovah.

* **U Lovranu** bi dne 18. pr. mjeseca otvorena telegrafička postaja.

* **Rodila trojke** na Pićanšćini u Istri neka seljakinja, al je dvoje umrlo isti dan, a tretje dan poslje.

* **Mlado vino.** U prošlu nedjelju, dne 25. julija, da se je kod sv. Ivana u Vinodolu služila sveta Misa novim vinom od ove godine! I u Trstu ima već svojih petnestak danah liepâ bielâ groždja na zelenom trgu, al na mlado vino još nitko ni nemisli.

* **Vragoder,** šaljivi tjedni list, što izlazi u Senju, bio je obustavljen. Uredničtvo, kako čitamo u kraljevičkom „Primorcu", hoće nadoknaditi svoje predbrojnike drugim listom.

* **Riečka magjarsko-talijanska gimnazija** propada te se početkom dojduće školske godine neće otvoriti nego četiri prva razreda. „Primorac" kaže, da će taj pojav nasporiti hrvatsku riečku gimnaziju, al veli ujedno, da bi morala hrvatska vlada skrbiti na Rieci i za jednu pučku hrvatsku školu, koja ju nebi ni toliko stojala. Mi dodajemo, stojala što da stojala hrvatska vlada nemože dokazati bolje svojega patriotizma, nego baš uvedenjem na Rieci što je moguće boljih i savršenijih hrvatskih pučkih školah. Što se na škole potroši, to se sve stostruko izplati. Ajde dakle!

* **Snieg.** Više Ljubljane je snježilo prošlih danah po gorah Grintovcu, Kočinu i Ostrici.

* **Medjunarodni poštarski ugovor,** kao što je javljeno, proglašen je prošlih danah službeno. Ovomu na berlinskom kongresu stvorenomu ugovoru pristupilo je 21 državah, koje sačinjavaju sada „zajedničko poštarsko družtvo." Te države jesu: Njemačka, Austrija, Belgija, Danska, Egipat, Španjolska, Savezne države, Francuska, Velika Britanija, Grčka, Italija, Švedska i Norvežka, Nizozemska, Portugalska, Rumunska, Ruska, Srbija, Crnagora, Svičarska i Turska. S ovim poštarskim ugovorom oživotvorit će se takodjer i jednaka ciena za listove i na križ svezane zamotke. Za list, 15 gramah težak, iznositi će poštarina 25 centimah (10 nvč.), za dopisnice (Korespondenzkarte) polovicu. Za zamotke na križ svezane i za pošiljanje ugledakah do 50 gramah 7 centimah ($2^3/_{10}$ nvč.) Doplatit se mora kod pošiljakah po moru, idući dalje od 300 miljah. Preporučbena pristojba ostaje ista, kao što je i dosada u pojedinih zemljah obstojala.

* **Velika povodnja** u južnoj Francuzkoj učinila je do 300 milijunah škode i pogubila prieko 3 tisuće ljudi! Al evo liepe prineske sabrane na pomoć tih nesretnikah: vojvoda Aumale upisao je 25,000 franakah, vojvoda s Chartresu 3,000 fr., jockejski klub 12,000 fr., južna železnica 25,000 fr., carević Napoleon 6,000 fr., cesarica Eugenie 4,000 fr., grof Chambord 5,000 fr., mjestno parizko zastupstvo 100,000 fr., Nj. Svetost Papa Pio 25,000 fr. Liep je to doista izgled domorodne ljubavi.

Javna Zahvala.

Pokojni car Ferdinand podieli 18. Junija, dakle 10 danah pred smrtju, 200 for. podpisanomu, da se sagradi na ovdašnjem pokopališću crkvica, koja bi bila ujedno i mrtvačnicom. Tim si postavi milosrdni pokojnik vječnu uspomenu iskrene zahvalnosti u naših srcih. O Ferdinandu valjaju rieči, da:

. . . . . Najuzvišenije,
Što si čovjek na zemlji pripravi,
Jest grob, na koji padaju suze ljubavi!

U Kortah. **Fran Ravnik** v. r.
župnik.

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari, kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

Tečk Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Julija 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.20	5.20	5.20	—	5.20	5.20	5.20	5.21	5.21	5.21	—	5.22	5.21	5.21	5.21	—
Napoleoni	8.87	8.87	8.86	—	8.86	8.87	8.87	8.87	8.87	8.87	—	8.86	8.86	8.86	8.86	—
Lire Inglesse	11.15	11.15	11.15	—	11.15	11.16	11.16	11.15	11.15	11.15	—	11.14	11.13	11.—	11.—	—
Srebro prid (aggio) . .	101.35	101.35	101.35	—	101.35	101.—	101.—	101.15	101.15	101.15	—	101.15	101.15	101.25	101.25	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za ciela godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za poi god. 1 f. za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po na vadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via Nuova N.° 4 piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. U Trstu 16. Augusta 1875. Broj 16.

Ustanak u Hercegovini.

Spominjuć tu krvavu zemlju, dvoja nam raznovrstna čuvstva proleću srdcem, jedno čuvstvo tuge i žalosti, a drugo neopisive nade i radosti. Muči nas tuga i žalost, kad čujemo, kako se sad tamo težko uzdiše i grozno umira; a s druge strane srdce nam igra od radosti, kad promislimo, da je to morda početak ljepše budućnosti našega na jugu plemena. Bez krvi neima spasa! To je stara i priznata poslovica. Pa što ćemo, kad već krv mora teći, a druga poslovica veli, da je bolje i umrieti, nego li sramotno živiti? Neka dakle teče junačka krv, samo neka iz te krvi prozeleni suho stablo zasužnjena i ugnjetena naroda. Koliko je crna zemljica popila naše mile krvi, za tudju slavu i za tudju sjegurnost; neka ju već jednom blagoslovom božjim pije i guta i za naše vlastito spasenje! Koji nezna, kada treba, za svoj rod umrieti: nije čovjek, već je hulja, kog će zemlja kljeti! Tako eno pjevaju već odavna naši nadahnuti pjesnici, a mi za njimi: sad se evo u Hercegovini kao da izpunjuje taj dični zavjet našega naroda. Tko našim tamo junakom govori o miru, oni mu naprosto odgovore: Borbi našoj kraja biti neće, dok nestane — il nas, il Turakah!

Tim smo hotjeli, da naslikamo pravo stanje stvarih u Hercegovini, kako danas stoje. Ustanak ne samo da se nije ugušio, nego se širi; ustašah ne samo da nije manje, nego jih biva svaki dan više.

Taj se ustanak može razdieliti do sada na tri dobe. Ustanak je počeo kod Nevesinja već je tomu mjesec i pô danah. Povod ustanku kao da bijaše okrutno tjeranje harača. Reklo bi se, da je ustanak dogovorena stvar, ali se pravo nezna. Bilo kako mu drago, no i ovaj se put obistinila stara poslovica, koja veli, da se više puti iz malene iskre velik oganj porodi. Jer gdje se oprlo jedno selo, oprlo se je zu njim i drugo. A što nije narod već sam po sebi sklon na ustanak, to su ga natjerali na to i Turci. Vidivši bo, gdje su ustali jedni, počeše kao navlaš dražiti i druge, to otimajuć, to paleć, to koljuć djetcu, žene, starce i svećenike, dok se nisu našli sa svih stranah u živu plamenu. Onda nije bilo druge, nego gledati ozbiljno da se uguši šireći se ustanak, te iskati vojničku pomoć od bosanskoga valije iliti namjestnika, zloglasnoga poturice bugarina Derviš-Paše. Derviš-Paša izdade odmah proglas na ustaše i na sav krštjeni narod, tko se do 16. srpnja nepoda i nepokori milostivoj Sultanovoj vladi, da će platiti glavom, gdjegod bude zatečen oružjem u ruci. Uz taj proglas pošlje Derviš-Paša u narod i kojekakve napastnike, da narod prevare i zasliepe budi prietnjami budi praznimi obećanji; ali ustaše ugluhnuli i na turske prietnje i na turska obećanja, a napastnici vratili se osramotjeni i pokunjeni natrag u Sarajevo. I tu počima druga doba hrcegovačkoga ustanka.

Od 16. prošloga mjeseca srpnja počele se stvari u Hercegovini razvijati sve to ozbilnije. Ni narod ni ustaše nemogahu više natrag. Od toga dana počeo se i strani sviet baviti više im poslom. Novine, koje su dotle il šutile il se čak šalile hercegovačkim ustankom, nagnuše sad vikati i derati se koje ovako, koje onako. Derviš-Paša stao prikupljati koliko je više mogao regularske vojske, da održi zadatu riec, ter nepokorne podanike nauči prahom i olovom turskoj pameti. Od to doba pobiše se više puti ustaše i turski vojnici, ali su Turci svaki put zlo prošli. Poslje toga događajа jest najvažnije to, što su ustaše baš po vojnički obkolili i obsjednuli Trebinje, gdje se sakupljala turska vojska. Trebinje je utvrdjena varošica tik same Crne Gore sa kakvih 10,000 stanovnikah. Dne 10. tek. mjeseca Turci provale iz grada na ustaše, te se tu zametne strašan boj, što je trajao od pôdna do večera. Turci, nemogavši suzbiti krštjanske sile, povukoše se natrag, ostavivši na bojnom polju 800 mrtvih glavah. I tu počima treća doba hercegovačkoga ustanka.

Od toga dana gledaju ustaše pouzdanijim, a Turci turobnijim okom u budućnost. Dočim ovo pišemo, Trebinje je još jednako obkoljeno od ustašah. Od dana do dne se čeka viest, il da je Turkom došla pomoć izvana, pa da su se ustaše povukli u planinu, il da je Trebinje palo u krštjanske ruke. Ako pade Trebinje, onda su se ustaše baš liepo zaklonili ledja, pak se mogu odtud uspješno zaletiti u koju god stranu Hercegovine, koja je već i onako sva u plamenu uzduž ciele dalmatinske medje; a u nekoj prigodi da mogu Turkom presjeći i put u Hercegovinu i Bosnu na samoj vodi Sjenici, što teče u klancu med Crnom Gorom i Srbijom. Tko nevidi, da bi to onda dalo povod i Bošnjakom, da ustanu, kad se već i onako glasa, da nečekaju nego prvu srećnu zgodu? A to najbrže zna i Derviš-Paša, pa koliko i bi rad napustiti svu bosansku vojsku na ustaše, toliko neće ni da se sam makne iz Sarajeva, jer ga je strah, da i tamo ustanak neplane.

A to je i uzrok, što se počela i diplomacija življe pačati hercegovačkim ustankom, baš odkad su ustaše obkolili Trebinje. Knezu Milanu, koji je bio onomadne u Beču, da je bilo strogo natuknuto, neka se nepaća u taj posao, a to isto da je bilo naručeno i knezu Nikoli crnogorskomu. Ali tko će zadržati braću, da nepolete braći u pomoć? Pak se eno izvjestno zna, da je skrivši prispielo k ustašam više tisućah Crnogoracah i samih Dalmatinacah, a u Srbiji da se prikuplja dobrovoljačka četa od više tisućah momakah, koja da misli provaliti u Bosnu, da se i tamo zaigra krvavo kolo. A zna se i to, da je već kroz Trst prošlo ustašam na pomoć više mladih Srbinah, a veli se i drugih Slavenah. Med tom srbskom mladeži da ima i oficirah topničtva, koji su u Parizu izučili vojničke škole. Vriedno je čuti, ako je istina, da je tomu ustanku, kako pišu nekoje novine, duša neki Oreškoviće, rodom graničar i bivši austrijski vojnički kapetan, što već od više godinah živi izvan domovine u Biogradu u Srbiji. S druge strane, da se medju ustaškimi vodjami baš odlikuje neki Stazić, mladić od 25 godinah, rodom dalmatinac iz Špljeta, takodjer bivši austrijski podoficir.

Nam nije moguće, da navedemo napose, gdje i koliko puti su se ustaše pobili s Turci prije i poslje obsjednutja Trebinja, ni koliko je gdje ljudi palo, kao ni koliko su s osvete jedni drugim zapali kućah i selah. Zato ajde da rečemu koju još samo o radu diplomacije pri tom poslu.

Kako se čita po svih novinah, prošlih su se danah dogovarali u Beču kod Andrassya zastupnici ruski i pruski. U tom dogovoru da je bilo zaključeno, da se tri sjeverne velevlasti neće nikako miešati u taj domaći turski posao; al budući, da se ustanak nalazi i razvija na samoj granici austrijskoga carstva, štogod Austrija tom prigodom učini, da slučajno zakloni sebe i svoje granice od svake pogibeli, da će biti dobro učinjeno. Prema tomu naša vlada šalje sad u Dalmaciju svoju vojsku, pak se veli, da bi u nekojih okolnostih mogla ta vojska prekoračiti i granicu, ne da pomogne ni Turkom ni ustašam, nego da stupi u ime mira med jedne i druge. Ali kako neima mira, gdje neima prava i pravica, tako se veli, da bi Austrija tom prigodom navalila svom svojom silom na Tursku, neka dade Krštjanom samoupravu, pa ta samouprava da bi se imala izvesti i oživotvoriti po njezinu propisu i na njezine oči, a Turčinu da bi ostala i nadalje vrhovna oblast nad timi preustrojenimi krštjanskimi pokrajinami. Mi neznamo, koliko ima u tom istine, al što znamo jest, da se skrajno zlo samo skrajnim liekom liječi, pa bi želili, da prama tomu svoj rad i diplomacija udesi. Nego sve to nagovieštanje (uganjanje) valja samo dotle, dokle se nebudu morale pomiešati u taj ustanak i Srbija i Crnagora, makar i proti volji diplomacije.

Na koncu ćemo reći, da se baš danas (15) raznio glas, da su Vlajković i poznati gjeneral Stratimirović provalili sa srbskimi dobrovoljci u gori spomenuti turski klanac, širok kakvih 4 do 5 sati hoda, pa zatvorili Turkom put u Bosnu i Hercegovinu. Ako je to istina, Derviš-Paša se nalazi u položaju, kakvomu se nije nadao ni on, ni njegovi gospodari u Carigradu, pa i sav taj ustanak dobiva tim sasvim drugo lice.

Nemožemo da svršimo, a da nenapomenemo, da sva Europa gleda nekako zabljenih očiuh na to našo krvavo kolo, a sve poštene i vriedne duše da prate pravim sućutstvom težke napore naših dičnih junakah. A čujemo, da je prebrodila jadransko more i četa talijanskih mladićah, da se bori s Krštjani proti Turčinu. Čemu se pak nadasve veselimo i radujemo, jest, da se ovom prigodom nepita, tko se kako krsti, nego čije su ga zadojile prsi; pa da se katolici i pravoslavni kao braća bore i umiru pod istom zastavom za krst častni i slobodu zlatnu; dapače da ima medju

ustašami i samih muhamedanacah, ali po krvi i jeziku pravih čistih Srbinah. Gdje se je krv krvi ovako milo javila i odazvala, kako nikad do sada, tu se možemo zastalno nadati svemu, čim Bog dieli složnoj i ljubećoj se braći!

Dopisi.

Iz dolnje Istre.

Ajde da se i odavle čuje štogod u vašem cienjenom listu.

Ovdje smo sad svi žalostni i nekako smutjeni, što nas ostavlja naš ljubljeni vrhovni pastir, presvjetli biskup porečki. Njemu nebijaše druge, nego pokoriti se božjoj volji, ali mi ostajemo kao djetca bez otca i majke. Tko će doći na njegovo mjesto?... Mi se ufamo da nitko, jer je želja svih nas, da se porečka biskupija ukine, te sdruži s biskupijom tršćanskom.

Bog nam se je opet smilovao, te ćemo imati i ove godine priličnu ljetinu. Istina, gospodari se tuže, da im je bielo žito hitilo jako malo, ali turkinje, ako ju Bog očuva, kao dosada, hoćemo spraviti za dvie godine. Grožđja se je puno razbolilo, ali ga je dosta i ostalo, pa nedaj Bog gràda, mnoga će se obitelj njim liepo pomoći. Ali najbrže, da će im ga Latini i ove godine pobrati, po što budu sami htjeli. Jer vidite neumnosti našega puka! sedam il osam godinah, odkad je najme počeo trs opet roditi, na mjesto da prodadu *vino*, kao što su to činili u prva vremena, naučili su vam se prodavati *grožđje*. Nagovarajte jih, koliko vas volja, neka grožđje maste i kuhaju doma, pak neka prodaju vino, jer da će im vino više hititi, a povrh toga da će im ostati drop, iz kojega će moći načiniti dobro pitje za domaću čeljad, i najposlje da će moći dropom pognojiti trsje — nagovarajte jih, velim, koliko vas volja, oni vam se nedadu ni nagovoriti ni uglaviti, nego čine, kako su počeli. A čim se izgovaraju? Izgovaraju se tim, da neimaju posudja, i to već osam godinah uvjek tako! Oni valjda neznaju, da bi jih svaki kastavski bačvar kao braću rada počekao, dokle otoče vino. Ali ne, to im neide u glavu, zato i propadaju, a Latini svaki dan bogatiji. A kako i nebi, kad jim oni ovak ludo gnjetu sami u džep svoju težku muku?

Nego ufamo se, da će unapred bit bolje, jer se je već narodni duh i kod nas dobro probudio, a s narodnim duhom i želja za napredkom i blagostanjem. Dosad naš kmet nije znao, ni tko je ni što je, a sad ne samo da se nesrami, nego se uprav diči reći, da je Slavjan, da je slavnoga roda sin. On sad zna, da ima na sve strane rodjene braće, i to moguće i mnogobrojne braće. Slovinske su se knjige posvud razplodile i štiju se jako rado i pomnjivo. Štiju se i novine, a najme „Naša Sloga". A kad se puk zaljubi u čitanje iliti štenje, to je znamenje, da se je preporodio, il da će se doskora preporoditi. Ali što ga prieči u napredku, to su naše proklete talijanske škole, jer se u njih nitko nenauči toliko talijanski, da može razumiti talijansku knjigu, a slovinski nesmiš tu ni pisnuti. Bože dragi, je li moguće, da c. k. oblasti nevide ludost takvih školah; pa ako vide, zašto nepomognu, da puk za svoje novce dobi škole u svojem jeziku? Svi viču, da treba puk izobraziti, a eno za njegovu izobraženost nečini nitko ništa, nego ono malo što čini on sam, čitajuć kradom kakvu razumljivu knjigu.

Oj istino i pravdo, kud ste se djenule sa ovoga ludoga svieta?!

Iz občine boljunske.

Dosad se nije pisalo u novine ništa il jako malo iz ove občine. A to morebit zato, što su Boljunci ljudi strpljivi, pa mirno gutaju koješta, što bi se drugdje već odkada na daleko znalo i čulo. Evo vam samo nešto.

Prošle gladne godine je porečki zemaljski Odbor (Giunta) posudio ovoj občini 1500 f. tom namjenom, da se na taj način dade siromašnijim občinarom prilika, da što zasluže te prehrane do bolje sreće. Usljed toga bi zaključeno, da se poprave občinske ceste, pa ta svota bude razdieljena na razne podobćine. Boljunsku glavnu podobćinu je od te svote zapalo 300 f. Taj novac bi razdieljen medju občinare, da pospu zemljom put, što vodi od cesarske ceste prama Sušnjevici. To vam je bio u svoj občini jedini dobar i tvrd put, po kojem bi bila mogla teći bez zapreke svaka gospodska kočija, a onom su ga zemljom tako nagrdili, da se od silnoga blata nije moglo po njem nikamo. A onda? Onda, što se je za plaću pokvarilo, to se je moralo bez plaće popraviti; to jest, Boljunci su morali po tri puta nositi piesak, da pokriju onu onoliku zemljetinu. Jelte da smo mi mudri i šegavi ljudi!

Ali to nije dosta, jer znate i vi, da zemlja nepada iz neba, nego da se mora negdje kopati. Kopala se i tu s jedne i s druge strane ceste, pak se u duljini od 400^{m} (četirsto metarah) podkopalo medjašno zemljište Frana Š. Što će Š. nego iskat svoje putem suda, te zapisati občini parnicu iliti pravdu? Što je pravo, pravo je, pa i Š. nije mogao nego dobiti pravednu parnicu, koja stoji preko 100 f. Povrh toga moralo mu se platiti 43 f. i njegovo podkopano zemljište metnuti u prijašnje stanje. A kad su ljudi bili natjerani treći put na rabotu, bilo im je zapovedjeno, neka zaspu jarke iliti vodotočine s obe strane ceste, pa sad voda, neimajuć kamo odticati, teče po sried ceste, deruć ju i razčinjavajuć za svakom i najmanjom rosom. A kakvi su drugi po občini putevi? Nabacano po njih kamenje debelo kao konjske glave. Pa da nismo mudri i pametni ljudi? Dakako da jesmo, tà zaboga nosimo i mi veladu i nećemo da znamo, nego za narod i jezik talijanski! Još nešto. Boljun je na strmu briegu. Da toga nebude toliko, uzhtjelo se zapustiti staru cestu i graditi novu. Nego nova nije još gotova, a stara je podkopana, pa sad neimamo ni nove ni stare. A vrh svega, nova je tako ludo izmjerena, da najme u zavitku nemogu proći po njoj ni mala kola bez straha i velike pomnje. Jednom besjedom, mi smo ljudi pa ljudi, što ćete više!

Htio bi vam govoriti o našoj školi, ali nije vriedno, jer tko pozna jednu, pozna sve u Istri, a „Naša Sloga" se je već više puti bavila istranskimi školami. Nego jedno moram ipak da rečem, a to jest da je dosad bila škola u občinskoj kući, a sad je u nekoj posebnjačkoj iliti privatnoj, u kojoj občina plaća stanarinu. Pitat ćete me, da šta je sad u staroj školi? Pretvorili smo ju u plesalište, gdje se i u petak veselo pleše, kao u Pazinu u korizmi.

Vas devet podobćinah, slušajte: občinski izbori su na vratih, gledajte dobro, što ćete ov put raditi. Sad na svoje oči vidite, da grieh neće nego na pokoru. Prigodom zadnjih občinskih izborah, dali ste se zasliepiti za zalogaj kruha i napitak vina, il čašicu rakije. Vaš se grieh osvetio na vašoj koži. Pametan se čovjek može prevariti jedan put, ali više ne. Kad budu novi izbori, nemarite za ničije vino, za ničiju rakiju, a ni za ničije suze — pak će bit sve dobro!

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE PETO.

Što treba raditi, da bude zemlja plodna.

P. Ako je plodovitosti zemlje uzrok dobro težačko orudje; to bi reći, da težaku netreba više o ničem misliti — je li tako?

O. Nije. — Dobro orudje promiče plodovitost zemlje tim, što dobro djelana zemlja upija više zraka, što buduć rahlija olakšava širenje korenja, što naposljedku na dobro djelanoj zemlji jest uvjek manje plevela iliti korava. To je eto ono, čemu najviše koristi savršenije novovieko težačko orudje; ali to nije još sve, nego treba mnogo drugih stvarih, tko hoće, da obilato spravlja.

P. Što dakle?

O. Rodeć, zemlja se malo po malo oslabi i ojalovi, jer ju plod izsisa, zato mora težak skrbiti, da joj nadomjesti, što je rodeć izgubila.

P. Ja vas nerazumijem pravo!

O. Hoću dakle da govorim jasnije. Svake godine spravljamo na naših zemljah žito, kukuruz, bažul, bob, grah, repu, krompir, konoplje, lan, grožđje, uliku itd. itd. Pa akoprem se svaka ljetina mora smatrati kao nekakvo novo stvorenje božje, ipak buduć da se poslje prvog stvorenja božjeg iz ništa neda ništa učiniti: ako hoćemo da neprestano spravljamo na naših poljih i njivah od godine do godine, jest neobhodno potrebno, da zemlji damo ono, što joj treba, da može opet i opet roditi. I to vam je uzrok, radi kojeg poljodjelac, koji joj daje malo, malo i spravlja; a koji joj daje više, može se pouzdano nadati, da će više i spraviti to u žitnicu, to u pivnicu. Samo na taj se način uzdržuje rodovitost zemlje, dapače promiče se i umnožuje.

P. Sad vas razumijem — zemlji dakle treba gnoja.

O. Jest, ali nemojte misliti, da je to sve, na što ima paziti, tko će da sačuva i da umnoži plodovitost zmelje, jer gnoj, ako ćemo da nadomjesti zemlji, što je rodeć izgubila, mora da ima u sebi veći diel onih tvarih, kojimi se hrane rastline, od kojih se nadamo plodu. Izviše, neima svih tih tvarih u svakoj zemlji, il ako ima, neima jih svud jednako, zato treba im dodati ono, česa neimaju. Naposljedku, nekojim rástlinam treba više hrane, a nekojim manje; nije dakle moguće, da jedan te isti gnoj svim jednako pomogne do podpuna razvitka i obilata ploda.

P. Polag toga može se postići plodovitost zemlje, ako težak priredi gnoj, u kojem ima više mastnih tvarih?

O. Vi se varate, a ja ću da vam to i dokažem. — Znate li vi, koliko gnoja bude iz stanovite krme, što su vam ju goveda stratila? — Možete li reći, da vam je gnoj vazda iste vrsti, te

vazda jednako zrio i gotov? — Da ima vazda u sebi ono, što treba rastlinam, koje mislite sijati il saditi na ovom, il onom komadu zemlje? Hotiti dakle sastavljenim gnojem iz više mastnih tvarih ugoditi svim kolikim rastlinam, jest toliko, koliko hotiti pomoći bolniku liekom sastavljenim iz više travah u nadi tobože, da se u njem nahodi i ona, koja ga može i mora izliečiti.

P. Dakle baš ni gnoj nije sve, kad hoće težak da popravi svoju zemlju?

O. Ne, jer gnoj, kakvim obično gnojimo, jest ponajviše od lišća i slame rastlinah, koje rode mnogo plemenitijim plodom, to jest žitom i voćem; toga radi takov će gnoj pomoći rastlini do lišća i slame, ali nikad do zrnja, do voća, do groždja, do ulike itd. itd.

P. Dakle?

O. Dakle, da rečem u kratko, treba razlučiti med gnojem i gnojem. Kad hoćemo da sijemo, moramo dobro promisliti, kakav se gnoj hoće sjemenu, koje želimo da nam što bolje urodi. Tu treba, da se težak zna okoristiti tvarmi, kojih ima dosta, al kojih obično nepozna, pa bez svake koristi propadaju, a mogle bi mu neizmierno koristiti. Ali o tom drugi put.

Književne viesti.

U Kraljevici je izašla vrlo znamenita knjiga **Mladi Mornar** od B. Babića, pr. ravnatelja nautične škole u Bakru. Bez ove knjige nebi imao biti ni jedan hrvatski mornar, koji zna ikoliko čitati, a ponosi se svojim hrvatskim imenom i jezikom.

* **Selske pripoviesti,** napisao Petar Bučar. Na sviet izdalo družtvo sv. Jeronima, Zagreb. Tisak Dionièke tiskare. 1875. 8-ina. Str. 91. Nalaze se u njoj 4 pripoviesti: Mjesečina će ga odati — Srnjak i Srna — Babje pripoviedanje — Bi-li na pašu, bi-li u školu? Dvie su pripoviesti — druga i četvrta — baš u boru napisane.

U Zadru je Dr. Ljudevit Cezar Pavišić izdao knjigu pod naslovom: **Guida alla conversazione italiana ed illirica — Uputa k srbsko-hrvatskom i talijanskom razgovaranju.** Može se dobiti samo kod gosp. Josipa Riboli, gimnazijalnog učitelja u Zadru uz gotov novac (f. 2.50), prosto od poštarine. Knjižarom, koji bi naredili bar 10 iztisakah, ciena će se obaliti na f. 2.20, naravno bez ikakvih poštarskih troškovah.

Vinske bačve.

Rieč je: „dobra bačva čini dobro vino.“ Premda je to istina toliko, da ne može zdrava vina imati, tko ima pohabljenu bačvu, te će najbolje vino u pokvarenoj bačvi zaudarati; to se nemože čovjek prečuditi nemaru mnogih seljakah, kako ništa ne haju za prazne bačve. Pune su im mile i drage, a za prazne ni najmanje ne haju! Posliedica je tomu, da poslje imadu strahoviti kvar. Berba nastupi, a oni ti svoju pliesnivu bačvu, u kojoj je često ostavljeno droždje sagnjilo ili se upliesnjivilo, malko ostružu, zapare, izplahnu, pak u nju uliju mast. Vino im potle ima duh te ga jedva za pô navadne ciene prodati mogu. Tada se kaju i žaloste, ali kasno! nemar je svemu kriv.

Bačve su većom stranom sada prazne; seljaci su većinom prodali vino, zato imajte pazku na bačve. Neostavljajte ih ne oprane, niti otvorene. Nego operite ih da budu čiste kao staklo. Pustite ih dva tri dana otvorene, da se ociede i osuše; tada začepite te na vranj iliti piljku zasumporite, pa tada čvrstvo zabrtvite. — Mora li bačva više mjeseci prazna stajati, treba sumporanje svaki mjesec ponoviti, jer sumpor izhlapi.

Tko u gospodarstvu na malene stvari ne pazi, gubi velike.

(Gosp. List.)

Neukû Nauka.

Kako treba grašak (fažol) saditi, da obiljno obrodi. Grašak se obično nesadi duboko u zemlju, ali su se gospodari osvjedočili, da tako sadjen grašak manje plodi. Posadili su na jednako gnojnoj zemlji grah 2—3 palca i 6—7 palacah duboko. Onaj 2—3 palca duboko usadjen niknuo je ranije, dočim grah 6—7 palacah usadjeni mnogo kasnije, ali zato je ovaj trostruko više ploda dao. Grašak treba saditi u prilično *duboke jamice.*

***

Kao što je vrtlarom poznato, nevalja pod svako zelenje jednaki gnoj, ako neće, da tečnost izgubi. Tako će *cikla* s gnoja rogate marhe izgubit svoja dobra svojstva, a najbolja će ostati od ovčjega gnoja. *Luk* (česan) da najbolje uspjeva na onakovu zemljištu, gdje je prijašnje godine rasao kupus, a navlastito onda, ako je takova zemlja pognojena bila *čadjom,* ili sitno stučenim *drvenim ugljem.*

***

Za nasadjenje jajah pod živad (*kokoš*) uzimlju se najteža, jer je dokazano, a i naravi odgovara, da se iz težih i velikih jajah uviek veći i zdraviji mladi izvale, nego iz malenih. U Englezkoj gdje se domaća perad umno goji, idu gospodarice jaja nasadjivat s vagom u ruci. Koji tomu možda nebi vjerovali, neka barem po oku najveća jaja izabiru.

***

Mnogo mlieka od krave dobiješ, ako telici, prije nego se prvi krat oteli, kroz 3 mjesca svaki dan po dvaput podaš šaku skuhanoga, lanenoga sjemena.

***

Mlade voćke hiraju više puta a nezna se tomu uzrok. Ako joj nije možebiti miš ili kakav kukac koren podgrizao, to se ovakova boležljiva voćka više putih opet oporavi, ako joj budeš osam danah, svakidan jedanput stablo i grane prao mrzlom vodom. Ovo sredstvo djeluje osobito u velikoj vrućini i suši.

***

Mlieko od bolujućih kravah, nije zdravo. Ako ga moraš piti, miešaj ga bar sa onim, od zdrave krave. Prvo neugodno djelovanje takva mlieka se pokazuje što oteku usne, jezik i nebo.

***

Krave korunom (krompirom) hranjene. Stočari učinili su pokus, krave korunom hraniti, da vide, od kakva je upliva ova hrana na mlieko, te dodjoše do sliedećega uvjerenja: Ako se krave hrane toplim korunom tek skuhanim, *doje obilatije;* ako se pako krme korunom skuhanim doduše, ali duže vriemena ostalim, t. j. dan prije uvarenim, dadu *manje mlieka.*

***

Kakovo bilje nesmije blizu pčelinjaka (ula) rasti. Blizu pčelnjaka nevalja da raste ni obični luk, ni češnjak, a niti vlasac (Schnittlauch), jer je pčelam njihovo izparivanje nepovoljno; isto tako netrpe kelja ni salate, nemogu se bo uz nešto silniji vjetar s njih podići. Pregledavajuć kelj i salatu do pčelinjaka naći ćeš u nutri mrtvih pčelah. Salata je ipak manje opasna nego kelj.

Pučki Prijatelj.

***

Zapaljenje slezene. Kod ovacah i kod rogate marve zapaljenje slezene lieči neki Francuz ovako. Štala, u kojoj stoje krave toga gospodara, udešena je iliti uredjena tako, da je glava svakog marvinčeta zidu okrenuta. Budući da mu ta marva nije dobila nikad pomenute bolesti, to on sudi, da je tomu uzrok kreč iliti vapno (japno), što ga ima na zidu. Toga radi ostaloj je marvi navezao kreča okolo glave, pa odkad to radi, zdrava mu goveda, da nemogu bolje. Ako je to istina, onda bi pomeltane i pobieljene štale bile ne samo čistoća, nego i zdravlje.

***

Okrutje od kestena (kostanja). Za vino i za svako drugo pitje najbolja burad iliti okrutje jest od kestenovine. A to zato, jer je drvo od kestena veoma gusto i tvrdo, pak neupija ni nutarnje ni vanjske vlage iliti mokrine, kao ni staklo. Toga radi i vino iz kestenova okruta nezadaje nikad ni po drvu ni po pliesni.

(Glas Naroda).

***

Način, kako će i domaći naš krumpir na istom zemljištu dospjeti dva puta u godini. — Koncem srpnja ili početkom kolovoza posadi se na uzoranu strništu ili drugoj kojoj zemlji krumpir, te se porasav mu cima, prema potrebi okopa. U kasnu jesen, kad nastaju mrazovi, požnje mu se cima, pa se cielo to zemljište pokrije suhim lišćem, pozderjem, pljevom ili suhim slamnim gnojem, tako da ne može kroz zimu zemlja smrznuti. Krumpir će kroz zimu dpzrieti, te se može odmah s proljeća izvaditi, čim zemlja

toliko okopni, da se može na njoj motikom raditi. Prazno zemljište izore se i zasadi krumpirom, koji će u obično vrieme dozrieti.

***

Stare kokoši nose manje jaja nego mlade, zato zakolji svaku kokoš, kad navrši 5 godinah, jer od onda nosi sve to manje. A da znaš, koliko ima godinah svaka koka (što nije lasno razazabrati, kad ih mnogo ima, zareži svim kokošim jedne godine najprije krajniji nokat lieve noge, drugo ljeto srednji nokat itd.; zarezotina ova neće više zarasti.

Imenik družtvenikah.

BRATOVSĆINI HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Josip Miletić, župnik u Kuterevu kod Otočca f. 10; Josip Bratulić, župnik na Vrhu for. 5 u kap.; Matej Šupljina župnik u Bernu f. 2.

Svota f. 17. — Ukupno sa zadnjom svotom f. 1329.50 nvč.

Različite viesti.

* **Ljetina i prodaja.** Carska vlada je izdala sliedeće izvieštje o ljetošnjoj žetvi i prodaji. U Českoj je rži (segali) srednja ljetina, isto u Moravskoj i Slezkoj. Pšenica je urodila malo bolje. Ječmena će se namlatiti gdje srednje, gdje jako malo. Ovas iliti zob je bolji. Repica (za cukar), krumpir i repa obećuju mnogo. U Haliču (Galiciji) je rž slaba, u Bukovini srednja. Pšenica nešto bolja. Ječmena su tamo spravili malo, zobi (ovsa) malo više. Kukuruz iliti turkinja je svuda liepa. Krompira će bit malo, voća pako ništa. U Dolnjoj Austriji imaju kod rži srednju žetvu, u Gornjoj pako dobru. U Štajerskoj rž slabo kaže, pšenica pako nešto bolje. Ječmen i ovas srednje su ruke; krompir, zelje i repa napreduju dobro. Gdje nije bilo tuče, vinogradi takodjer dobro kužu. U Kranjskoj, Goričkoj i Dalmaciji bila je žetva većim dielom slaba. Med svimi kraljevinami i pokrajinami je Hrvatska najsretnija, gdje su imali sploh dobru žetvu. Turkinja takodjer dobro kaže, a najme vinogradi su nabijeni groždja, te se je nadati veseloj trgatbi. U Ugarskoj je većinom slabo, posebno u Banatu i Erdelju. Sploh, žetva se je u našem Carstvu pokazala mnogo slabija, nego su joj se ljudi s početka nadali. Budući da jednake viesti dolaze takodjer iz susjednih zemljah: iz Ruske, Njemačke, Švajcarske, Talijanske, Francezke i Ingleske, toga radi je ciena žitu svuda poskočila. Ingleska će trebati žita 65 milijunah centi, Talijanska 7, Njemačka 7, Švajcareska 5, a Francezka 3 milijuna centi. Pšenica je u Bukovini po 3 f., u Varaždinu po 4 f. u Gradcu po 4 f. 11 nvč., u Celovcu po 4 f. 12 nvč., u Ljubljani po 3. f. 70 nvč., u Pešti po 5 f. 67 nvč. u Beču su 89 funtnu pšenicu plaćali jur po 6 f. 75 nvč. cent.

(Gosp.)

* **Narodna zastava.** Čitamo u „Slovenskom Narodu" u jednom dopisu iz Trsta, da je oružnikom naredjeno, neskidati narodne zastave nigdje, gdje se kraj nje vije i austrijska, il gdje na narodnoj ima barem kakav trak il znak austrijskih bojah. Tu neima vlada krivo ako i zna, da narodna slavenska zastava u Austriji znači i bez toga vjeru i odanost, a nikad izdajstvo i nevjeru.

* **Hrvatski sabor** će se otvoriti dne 23. tek. mjeseca. Na biralištih je ogromnom većinom nadvladala narodna stranka.

* **Nj. preuzv. biskup Strossmayer** će 8. dojdućega septembra svetkovati dvadesetpetu ljetnicu svojega biskupovanja. Čuje se, da će se taj dan u svoj Hrvatskoj proslaviti narodnom slavom. Mi mu tom prigodom želimo, ako je božja volja, slavio još i drugu dvaestpetu ljetnicu svojega pastirovanja sve u veću slavu božju i razvitak našega naroda, koji će ga od vieka do vieka spominjati, kao svojega najvećega dobročinitelja!

* **Na Lovranšćini i Lepriniščini** pod Učkom je tuča iliti grad pomlatio svu ljetinu.

* **Izpravak.** G. Dr. M. Nikolić, školski kotarski nadzornik u Lošinju, razlaže u poduljem pismu, upravljenu na naše uredničtvo, da je neistinito ono, što je bilo pisano o njem u dopisu iz Krka u 13. broju „Naše Sloge". Nam je to veoma drago čuti i radi njega i radi škole, a naš će dopisnik najbolje znati, radujemo li se krivo, il pravo.

* **Turska.** U turskom proračunu za poslovnu godinu tursku 1291. ukazuju se dohodci za 184,896 kesu manjimi od poslovne godine 1290, a izdatci većimi za 758,903 kesu (50 fr.); manjak iznosi 1,877,521 lirah; vriela opredjeljena za pokriće dugova iznose 11,883,883 liv.

* **Turska vojska u Dalmaciji.** Bio se raznio glas, da je austrijska vlada dopustila turskoj vojsci, neka se izkrca na njezinu zemljištu, da tim putem dojde za ledja krštjanskim ustašam u Hercegovini. Mi se nadamo, da to nije istina, a i neka nije!

* **Kamo ideto?** Ovih danah, kad je ovud prošlo nekoliko mladih Srbinah ljuto oboružanih, pitali su jih, kako pripovjedaju, da kamo idu, a mladići odgovoriše, da idu u Hercegovinu. A šta ćete tamo? Idemo na lov!

* **Dva Garibaldieva sina,** kako se čuje, spremaju se u Hercegovinu, da pomognu našoj braći proti Turčinu. Čuje se takodjer, da ide tamo i neki kapetan Botes, koji da je bio s Garibaldijem, kud je god u svoje vrieme vojevao.

* **Čuje se,** da su se počeli gibati i Arbanasi, najbliži i najhrabriji crnogorski susjedi. Neka se ganu i Bugari, pa što će onda Turska?

* **Turska opreznost.** Na početku sadašnjega hercegovačkoga ustanka Turci su izdajnički ubili jednoga vriednoga fratra, nekoga o. Karaulu, starca od 80 i više godinah. A to samo zato, što se je poklonio nj. vel. našemu caru, kad se je proljetos nalazio u Dalmaciji, pa je od njega izprosio 500 f. za popravu neke uboge crkve u Bosnoj. Krštjani su odmah stali zahtievati, da se ubojice kazne po zakonu. Ali Turci uzeli lagati, da je starca kap udarila, pa da se jašeć izvalio sa konja. Krštjani na to zahtievali, neka se mrtvo tjelo izkopa, pa neka liečnici izjave, da li je starac umro od puške, ili od kapi. Turci vidivši, da neimaju kud kamo, šta će šta neće, izkopaše mrtvo starčevo tielo, pa ga baciše, da ga izjedu psi, dokle ga nisu vidili i izpitali zaprisežени liečnici. Nije li to opreznost?

VELEČASTNOMU SVEĆENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari, kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionicah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstorah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer svakovrstne naručbe koli crkovnih toli svjetovnih stvarih i najpomnjivije izradjuje svako djelo nakićeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Augusta 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cekini) .	—	5.20	5.20	5.20	5.21	5.21	5.21	—	5.22	5.21	5.21	5.21	5.20	5.20	—	5.20
Napoleoni	—	8.86	8.87	8.87	8.87	8.87	8.87	—	8.86	8.86	8.86	8.86	8.87	8.87	—	8.86
Lire Inglesko	—	11.15	11.16	11.16	11.15	11.15	11.15	—	11.14	11.13	11.—	11.—	11.15	11.15	—	11.15
Srebro prid (aggio) . .	—	101.35	101.—	101.—	101.15	101.15	101.15	—	101.15	101.15	101.25	101.25	101.35	101.35	—	101.35

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za celu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarskí i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po na vadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano 1.*

Godina VI. **U Trstu 1. Septembra 1875.** **Broj 17.**

Hercegovačko-bosanski ustanak.

Ovaj smo put promienili naslov svojemu izvješću. Uzrok je tomu, što je u ovo petnaest danah ustala na Turke i Bosna, dapače, kako se čitalo u nekih novinah, pokazale su se na obroncih balkanskih gorah i tri bugarske ustaške čete. Ustanak se dakle znatno razgranio, pa kad bi bilo mjesta, imao bi čovjek šta i priopviedati. Nu ipak nemožemo da neopomenemo naših čitateljah, da nam je veoma težko pisati ovo izvješće, i to radi velike nepouzdanosti viestih i glasovah, što dolaze sa bojišća, koji su više puti tako protivni jedni drugim, da što jedan rekne, drugi poreče. No gledat ćemo da u ovom muteżu ulovimo golu čistu istinu.

Uprav na 17. kolovoza, kad je već bio razposlan naš zadnji list, stigao je glas iz Hrvatske, da je ustala sva ona stran gornje Bosne, koja na Uni i Savi graniči sa Hrvatskom i Slavonijom. Buna je počela preko vode Une u turskoj Kostajnici. Da je buna u Bosni dogovorena stvar, vidi se iz toga, što je u jednu noć buknula uzduž ciele hrvatsko-slavonske granice, te zahvatila u prvi mah kakvih 20 miljah. Siromašni narod, neimavši ni praha, ni olava, a ni ognjena oružja, da je pograbio kose i sjekire, pa se stao klati s Turci, koji su na ovoj strani i mnogobrojniji i junačniji, nego doli u Hercegovini. To je uzrok, što je ustanak u Bosni s jedne strane nešto sporiji, a s druge mrovarenje mnogo veće i ljuće, jer su tu prama Turkom i Krštjani ljuti ljudi. Kako kažu, tu se neoprašća nikomu. Turci kao biesni tigri da kolju naime krštjansku djecu, kao da će da izkorene i zataru kršćansko ime. Na turskih obalah Une i Save da se vide nezakopane lješine iliti mrtva tjelesa ubogih Kršćanah, što su jih ubili Turci, kad su nevoljnici htjeli prebjeći na našu stranu. Kršćani neimajuć ognjena oružja, moraju ga otimati Turkom skoro na šake. Zato se i drže u planini, dok im odnekud neprispije oružje; a kad to bude, onda će stopram početi prava igra. Vodja bosanskih ustašah da je neki Peci Popović. Ustašam u pomoć da je poletilo i mnogo Hrvatah što djakah, što drugih odvažnih i srčanih mladićah.

Ali Bosna negori samo tu, nego i na više drugih mjestih. Potvrdjava se naime viest, da je iz kneževine Srbije neki pop Žarko sa mnogobrojnom četom srbskih dobrovoljacah provalio u Bosnu negdje blizu Višegrada, pa Turkom oteo 400 konjah i 10000 okah džebane iliti ratne spravi. Isto tako da je prešla druga četa srbskih dobrovoljacah doli kod Preboja. A ustali su Kršćani i kod Novog-Pazara, grada u samoj staroj Srbiji. Eto dakle Turakah sa sjevera, sa istoka i sa juga svuda u pogibeli. A kako im je na zapadu u Hercegovini, gdje je pala prva iskra ovoga ustanka, iz kojega će ako Bog da procvasti ljepša budućnost našemu na jugu narodu?

U Hercegovini se je ustanak u ovo petnaest danah prilično ojačao. Ustaše su se s Turci više puti pobili, te oteli im na silu više stražarnicah i kojekakvih gradićah iliti tvrdjavicah, od kojih nekoji da nisu baš bez svake važnosti. Na nekojih su stranah zemlju sasvim očistili od Turakah. Uredili su se u četiri ustaške čete, od kojih ima svaka svojega posebnega vodju, a zapovjednik nad svom ustaškom vojskom jest Ljubobratić, kojega i radi junačtva i radi razuma svi rado slušaju. Kako se čita, onomadne sastadoše se ustaški poglavice, te osnovavši ustanjičku narodnu vladu, imenovaše upravljajući Odbor. Vrhovna oblast da je ponudjena, ako ju bude htio primiti, crnogorskomu knezu Nikoli. Medju ustašami da se nalazi i sam knežev tast Stevo Vukotić. A šta i kako Turci?

Turkom je Andrassy podpisao putni list iliti pašoš, pak se je njih nekoliko tisućah, konjah i topovah, izkrcalo u Kleku, te poslje duljeg strepenja i čekanja da jih jedna tisuća prispiela u Mostar, a druga da se je proturala u Trebinje, a da nije ni puška pukla ni s jedne ni s druge strane. Naša je dužnost kazati sve, pa kažemo i to, akoprem nam se čudno vidi, da su ustaše tom prigodom mirno gledali, što Turci rade, zato čekamo, da se ta viest drugom viesti il potvrdi, il u laž utjera. No na svaki način rat je rizičan pošao, pa može i to biti istina, al zato netreba nitko dubom klonuti. Čuje se, da je Derviš-Paša bio od svoje vlade uklonjen iz Bosne i poslan u Arbanasku, gdje da je takodjer buknula buna. Na mjesto Derviš-Pašino da je došao Mehmet-Paša. Kaže se, da su hercegovački ustaše bili s početka razvili austrijsku zastavu, onda da su bili naumili razviti englesku, a sad da vojuju pod slavenskom trobojnicom. U toj se priči, ako je istinita, krije duševni razvoj hercegovačkog ustanka. Novi bosanski valija iliti namjestnik da je vidio prve slavenske zastave na dolazku, prolazeć kraj Sutorine: dao Bog, vidio ju i na odlazku, pa kazivao u Carigradu, kakve su i kakvi je nepredobitni junaci brane i čuvaju! A što rade evropejske velevlasti?

Nagovorile su Sultana, neka im dopusti, da ga one pomire sa njegovimi nepokornimi podanici. I eno, baš sada idu njihovi punomoćnici u Hercegovinu, da pitaju ustaše što žele, a Sultan da jih usliša, ali da se prije svega umire i pobacaju svoje ubojito oružje. Nego s druge se strane čuje, da iz toga neće biti ništa, jer da su ustaše odlučili, il umrieti, il izvojevati svoju slobodu; pa oružje, koje sad nose, da im ga mora il Turčin oteti, il da će oni iz njega u slavu pucati, kad budu slobodni ljudi. Što će onda velevlasti? Po sudu nekojih ljudi, jedna il druga od njih imala bi posredovati oružjem u ruci, da se uspostavi u Bosnoj i Hercegovini Sultanova oblast; ali po sudu drugih, joh i gore onoj, koja se odvaži na taj sklizki korak, koji da bi mogao u nekih okolnostih dati povod evropejskomu ratu.

Da zaključimo, hoćemo reći, da su dakle ustaše već dosad u toliko uspieli, da se sve evropejske velevlasti dogovaraju, na koji će jih način najuspješnije umiriti i utješiti. Svi uvidjaju, da se njihovo stanje mora promjeniti; ali jedni svetuju ovo, a drugi ono. Mi sa svoje strane moramo reći, da će i ovaj ustanak ostati jalov, ako se što brže unj nepomješaju Srbija i Crnagora. Al se eno vlade i jedne i druge dosad ustežu preguti. Tu će dakle morati sam narod odlučiti, a kad to bude, onda će i Bugarska ozbiljno početi, pa eno istočnog pitanja u svoj svojoj svjetlobi!

Pomožimo braći!

Kad smo mi prije mjesec danah pod ovim uzklikom pozivali braću, neka pomognu rodjenoj braći, što su iz Turske prebjegla na naše austrijsko zemljište bez išta svojega na svietu do crne zemljice pod sobom, a visoka neba nad sobom, broj tih naših mučenikah bio je još malen, pak je i malena milostinja, što se mogla nabrati tu i tamo, dostizala njihovim potrebam. Danas već nije tako!

Odkad se digla i Bosna, broj tih nevoljnikah, kako čitamo u poluslužbenom tršćanskom listu „L'Adria“, pretiče već sada ogromnu svotu od 20,000 dušah, kubarećih što u Dalmaciji što u Hrvatskoj i Slavoniji, bez kuće i kućišća, bez odjeće i obuće, bez reda i uredbe. A to su sve nemoćni starci i starice, dojeće majke, uzdihnjuće djevojke i cvileća drobna djećica. Starci viču daj da počinem, majke daj da podojim, djevojke daj da odahnem, a djećića daj da nepoginem! Tvrdji bi bio od kamena, tko se nebi saznuo na toliku nevolju i toliku tugu. Zato mi i opet pozivljemo našu braću svu i svuda, neka pomognu svojoj kršćenoj braći, neka ublaže one staračke suze, neka umire ono materinsko jecanje, neka utješe ono djevojačko uzdisanje, neka utaže ono djetinje cviljenje. Ako neće pomoći brat bratu, da tko će mu drugi pomoći? A nekaže li nam i sam Spasitelj svieta: „Novu vam dajem zapovjed, kako sam ja vas ljubio, da se i vi ljubite medju sobom; po tom će vas bo ljudi poznati, da ste moji sljedbenici, ako se budete ljubili medju sobom?“ Ali ljubav bez dobročinstva jest prazna rieč. Zato veli Spasitelјev ljubimac Ivan: „Tko ima, a neda bratu svojemu, kad trpi i pati, kako može reći, da stanuje u njem ljubav božja?“

Nitko se pako neboj ni dati ni nabirati milostinje za te nevoljnike, jer neima nigdje na svietu zakona, pa ni kod nas u Austriji, koji bi branio Krštjaninu vršiti po zapovjedi božjoj svoje krštjanske dužnosti prama svojemu bližnjemu. Istina, da je naša država, kao vlast, bezpristrana gledalica kršćanskoga u Turskoj

ustanka, pa kao takova da nesmi ni pomoći ni odmoći ni jednoj ni drugoj strani; ali tu se neradi o pomoći kršćanskim ustašam, što se bore proti Turčinu, nego o pomoći kršćanskim sirotam i ranjenikom, koji umiru od ranah, glada i golotinje. Akoprem s druge strane, po naravskom, po božjem i po čovječanskom zakonu, jest svakomu slobodno, braniti se i oružjem u ruci proti svojemu gušitelju; a sav svieat zna, da Turci u Turskoj negospodare kao ljudi, nego da guše i more baš po zvjerinski već više stotinah godinah našu tamo braću. Pa, kad bi im tko pomogao ma i oružjem u ruci, nebi zagriešio proti zakonu božjemu; jer taj zakon dapače hoće, da damo i svoj život za spas svojega bližnjega, a kamo li par dva novčića?

Neka se dakle nitko neboji, jer je i naša vlada ne samo u Dalmaciji, nego i ovdje u Trstu dozvolila, da se javno pobira milostinja za siromašne Krštjane, što su utekli k nam u Austriju. U to se ime uprav osnovao, pod presjedničtvom gosp. odvjetnika Dra. Nakić-Vojnovića, dobrotvorni Odbor, u kojem se nalaze najodličnija tršćanska gospoda ne samo naše, nego i same domaće talijanske narodnosti. Povrh toga valja nam javiti, da se je u Dubrovniku osnovao Odbor gospodjah, koje nabiraju rubeninu za povijanje ranah, dobivenih od turskih pušakah i turskih handžarah. Te plemenite dubrovačke gospodje primaju u ime božje i svakojaku mužku i žensku odjeću i obuću za djecu i odrasle, kao takodjer svakojako pokućstvo i sve, što treba ubogim familijam, koje nisu donesle iz Turske drugo, nego svoje gole ruke.

Evo dakle prilike svim i svuda, da se oduže Bogu za svaki njegov dar, il da ga zaduže unapred za svaki njegov blagoslov. Tà on sam veli: „Dajte i dat će vam se.“ Dapače, prosi nas, da damo u njegovo ime, kad ono kaže izrekoma: „Što ste god dobra učinili svojoj ubogoj braći, to ste meni učinili!“ Tko neće dakle da sluša nas, neka sluša Onoga, komu se moli i klanja nebo i zemlja. Ako je naša dužnost pomoći, da se širi krštjanstvo u dalekih stranah svieta, to je još veća gledati, da se neizkoreni i zatare u samom našem susjedstvu. Ali u Turskoj naša braća nisu svi jedne s nami vjere! Ni milosrdni Samaritanac nije bio ne samo jedne vjere, nego ni jedne narodnosti sa Židovom, komu je rane povezao, pa nam ga je ipak Spasitelj svieta za izgled postavio. Istina je samo jedna, a gdje neima ljubavi, neima ni istine! Šad zna svaki, kako mu se valja vladati i kamo mu valja poslati, što i koliko može od svoje sirotinje. Što smo mi dosad dobili, to smo izručili u pouzdane ruke, a i unapred stojimo na poslužbu svim i svakomu.

Uredničtvo.

Kako smo primili, tako štampamo sliedeću izjavu:

Izjava.

Podpisani istini za volju ovim svetčano izjavljuju, da je dopisnik članka uvrštenog u „Našoj Slogi“ br. 13 iz otoka Krka 22. Lipnja 1875. bio krivo obavješten ob učiteljskoj skupštini držanoj u Krku dne 4. 5. i 6. Lipnja t. g.; a što se tiče pako 6. točke programa jest sasvim netemeljit, jer mi koji biasmo prisutni nismo čuli, da bi kotarski Nadzornik Gosp. M. Dr. Nicolich nit itko drugi izrekao, da kad se s djecom govori o Bogu valja reći: *Vaš Bog (il vostro Dio).* Na ustuk rečenomu članku evo odluke, što ju osvojila skupština.

„I Maestri e Maestre si daranno tutta la premura di sradicare con tutte le loro forze senza alcun riguardo le superstizioni, di cui fossero imbevuti i fanciulli, avuto però riguardo a principii religiosi, che non devono essere lesi.“

Takodjer jest izkrivljen odgovor na upit o hrvatskom jeziku.

U Krku 20. Srpnja 1875.

P. Quarantotto, P. Ferrari Delatus, G. Ferrari Delatus, Franjo Rode, Frane Šinković, A. Šintić, Alberto Trombetti, Antonio Volpi, Nicolò Jeddrlinić, Franjo Tribušon, Antonija Tribušonova, N. Luketić, N. Butkovšić učitelj, *Nikolina Volarićeva* privrem. učiteljica.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE ŠESTO.

Na koji se način dade održati i umnožiti plodovitost zemlje.

P. Ja sam podpuno osvjedočen o svem, što ste mi rekli o gnoju; ali vas molim, da mi kažete uzrok, zašto su izmetine najbolji gnoj?

O. Kad bi se goveda, koja čine gnoj, hranila žitom, brašnom i drugimi jedrimi stvari, mjesto što se hrane slamom, travom i lišćem, njihov bi gnoj bio mnogo bolji, jer sastavljen djelomice baš iz tvarih, koje pomažu rastlinam do ploda. I zbilja, zašto je *konjski* gnoj bolji od *kravjega?* zato jer se hrane sienom i *zobi (ovsom).* — Zašto je bolji *kohošji, golubji* i u obće svake *peradi* iliti *pernate živadi* i od konjskoga i od kravjega? zato jer se perad hrani izključivo *zrnjem* i *kukcì.* Eto vam dakle uzroka, zašto su ljudske izmetine (ljudska nečist iliti pogan) prvi i najbolji gnoj; jer se ljudi hrane mesom, kruhom, sočivom itd., toga radi jedan diel te njehove hrane nahodi se još uvjek u njihovoj *pogani* iliti *nečisti,* pa kad se ta pogan ili te izmetine pomješaju sa zemljom, gdje će rasti pšenica, sočivo itd., nemogu nego uroditi stostrukim plodom, što imaju prama sebi dosta hrane.

P. Na taj se dakle način dade održati i umnožiti plodovitost zemlje?

O. Dà, jer tko gnoji čovječjimi izmetinami, jest kao da gnoji mesom, brašnom, sočivom itd., al ipak kad bi više godinah zajedno sijao i sadio na svojoj zemlji uvjek iste te iste stvari, sa svimi čovječjimi izmetinami svake bi godine manje spravljao, pa bi to bilo znamenje, da se sa svim tim plodovitost gubi.

P. Što je dakle činedi?

O. Evo, što sam vam htio reći. Da se održi i umnoži plodovitost zemlje, kako ju treba nastojati, da joj ništa nemanjka, tako ako i jesu izmetine pune onih stvarih, kojih trebaju rastline za rast i plodjenje, ipak jih nesadržuju sve i u potrebitoj mjeri. Što će onda uman poljodjelac? Gledat će to nadomjestit na drugi način, te tako postići ono, što želi.

P. Kako?

O. Evo ovako. Kao što neima ni jedne rastline, koja nebi upijala jedan dio rastovitih tvarih, koje se nalaze u zemlji; tako s druge strane i same rastline povraćaju zemlji nekoje više nekoje manje onih tvarih, što su jih upile; nekoje nevrate skoro ništa; nekoje, na koncu, vrate zemlji mnogo više, nego li su od nje primile. — Taj otajstveni rad vrši se putem *korenja,* putem *stablike* i putem *lištja,* da nerečem putem svih kolikih dielovah rastline. Kad se to zna, evo pravoga načina, koga se treba držati. Sijanju, koje ti je *omršavilo* zemlju, neka sliedi sijanje il sadjenje, koje će ju *popraviti.* Sijanju, koje ju je posve izmuzlo i oslabilo, neka sliedi drugo, koje će ju ojačiti. — I tako napred.

P. Vaš mi je govor nešto taman, htio bi vas bolje razumiti.

O. Ako vam je taman moj govor, ja vam istinu kažem, da nebi umio jasnije govoriti. No ipak hoću da skusim. *Pšenica* i svako drugo *žito* omršavi zemlju; ako pak za pšenicom sijete *deteljinu,* to vi tim popravljate svoju zemlju, jer ju korenjem i lišćem od deteljine, što na njoj sagnjiju, ne samo pognojite, nego ju odveć i *prosušite,* ako je bila preveć *vlažna,* a *prorahljate,* ako je bila *pretvrda*; povrh toga zemlja vam stvrdne, ako je bila prepjeskovita, te se na taj način baš liepo pripravi za svaku sliedeću sietvu. Napokon: *konoplje, lan* itd. slabe veoma zemlju; sad ako za njimi sijete *bob, grahor, krompir* itd., ona vam se liepo popravi.

P. To je sve liepo i dobro; ali da se održi rodovitost da bolje radi?

O. Ako ćete, da vam zemlja bolje rodi, ravnajte se na sliedeći način. Postavimo, da ste ju dobro pognojili, kako smo prije rekli; postavimo, da nesijete uvjek jedne te iste stvari, nego da sijete sad jedno sad drugo, kako ste evo sad čuli — onda postupajte ovako. Sijte *vučjak, hajdu, grahor, bob* itd. samo na jednom komadu svojega imanja, a kad budu u cvietu, onda jih zaorite, dodajte malo gnoja, zatim sijte, što vas volja, pa ćete viditi čudo božje — hoćete najme spravljati, kako niste još nikada!

P. To će reći, pustiti pustu svoju zemlju!

O. Eto! Tako se vara najveći dio poljodjelacah! Oni misle, da se sjeme izgubi, kad se usjev u cvietu zaore. Oni misle, da će propasti, ako i na najmanjem komadiću (kusu) svoje zemlje barem nešto nesprave; a to je dapače prava ponapredščina, te baš izvor poljodjelačkoga bogatstva. — Ja vam nevelim, kako mnogi drugi, trošite i trusite na zemlju, ako ćete da spravljate. Ne! Dapače stisnite pest, te prištedite one radnje, za koje znate, da vam neće ništa hititi; ali znajte, ako mora biti čovjek *škrt*, da mora na vrieme biti i *darežljiv.* A ono, neima ti korisnije stvari nego jest ta, zaorati iliti povratiti zemlji mali djel pridjelka, da možeš onda na njoj dvostruko i trostruko spravljati. — U Italiji sprave tim ponapredniji poljodjelci, ako sprave na *jednom hektaru* zemlje do 40 hektolitrah pšenice, dočim je obični poljodjelci na istoj zemlji po drugih stranah svieta nesprave popreko ni 8 hektolitrah, to imaju zahvaliti tu svoju preobilnu žetvu ni čemu drugomu na svietu, nego više puti ponovljenu zaoru, kojim

popravljaju svoje zemlje. Tko bi to ikad vjerovao? Oni vam zaoru i po tri puta i najljepše usjeve u najljepšem cvietu samo da mogu spraviti što čudnovatiju ljetinu! A mi smo tako sliepi, da hoćemo, da nam zemlja mukte rodi. Naš poljodjelac od ljeta do ljeta samo kako tako izore i posije svoju mršavu i ožetu zemlju, pak se onda tuži i jadikuje, da nemože živiti, da se nemože prehraniti, da je propao, jer da mu zemlja ništa nenosi. A tko je tomu kriv? Evo on sam i njegova tupoglavost. Ljudi, popravimo se, nastojmo i mi bolje našu zemlju, pak će i ona nas!

Književne viesti.

Slovî dioničke tiskarne u Zagrebu izišla je knjiga pod imenom **Odmetnik,** poviestna pripoviedka od Ivana Antunovića, kaločkoga kanonika i „Bunj.-šok. Vile" urednika. U toj knjizi pripovieda vriedni spisatelj dogadjaje nekoga Josipa Martinovića, što je živio u Ugarskoj prošaščega vieka, a bio se iznevjerio svojoj slavenskoj narodnosti i jeziku, pa kako je pokaran Bogom i ljudmi na krvnom stratištu izgubio glavu. Ta se knjiga može dobiti u gori spomenutoj tiskari u Zagrebu i kod samoga spisatelja u Kaloči u Ugarskoj.

Od istoga spisatelja izišla je u Kaloči u Ugarskoj još i druga knjiga pod naslovom **Slavljan na svetih dnevih** ili blagdanih crkvenih. Ova je knjiga za bogoljubne duše veoma poučljiva i ugodna. I ona se može dobiti kod samoga spisatelja u Kaloči. Šaljuć nam te dvie knjige, prevriedni g. Antunović nam javlja, da se nada da će njegov list „Bunjevačko-Šokačka Vila" koncem ove ili početkom dojduće godine početi opet izlaziti. A mi dodajemo, neka Bog da, izpunila mu se nada, pa njegova „Vila" budila opet i probudila naše pleme, gdje ga god ima, a još spava.

U Dubrovniku nakladom i troškom tiskarne D. Pretnera izišao je II. snopić knjige **Dubrovnik Ponovljen,** spjevao J. Palmotić Gjorgjić vlastelin dubrovački, a izdao i raztumačio Stj. Skurla. Tko ljubi naše umjetno pjesničtvo, netreba mu druge preporuke toj I. knjizi **Narodne Biblioteke,** što ju počeo izdaviti u Dubrovniku vrli g. Pretner, kako je već javljeno u ovom listu. Ciena je snopiću 40 nvč.

Od glasovitoga Hugova romana **Devetdeset tri,** što ga u hrvatskom prevodu izdaje „Primorska tiskara" u Kraljevici, izišao je već XIV. svezak. Svaki svezak stoji po navadi samo 10 novč.!

Troškom preuzv. gosp. nadbiskupa zagrebačkoga izišla je knjižica **Kratak Naputak o Jubileju** s propisanimi molitvami. Nacrtao Profesor Dr. M. Štiglić. Može se dobiti kod Duhovnoga Stola u Zagrebu.

Pamti. Sve te knjige mogu se takodjer dobiti i gdjegod ima drugih naših knjigah na prodaju.

Poziv.

Dne 22. tekućega rujna, prije podne, držati će se u dvorani ove narodne Čitaonice redovita skupština **Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri.** Mole se, da blagoizvole prisustvovati skupštini svi oni, koji po §. 7. štatuta pravo imadu.

Program:

1. Obaviest Odbora o svojem djelovanju za godinu 1874-5.
2. Izbor novoga ili potvrda staroga Odbora.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

Kastav dne 27. kolovoza 1875.

Vjekoslav Vlah
podpredsjednik.

Imenik družtvenikah

BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Antun Seeman medičinar u god. prinos f. 1, Mirko Malak filozof u god. prinos f. 1, Julij Janković filozof u god. prinos f. 1, N. Jerković filozof u god. prinos f. 1, Franjo Derežan pravnik u god. prinos f. 1, Ivan Kiseljak medičinar u god. prinos f. 1, Julio Makanec medičinar u god. prinos f. 1, Fran Kosternaček u god. prinos f. 1, Ljudevit Richter u god. prinos f. 1, Antun Levec u kapital f. 1, Dragutin Franuček u god. prinos f. 1, Stepan Sire u god. prinos f. 1, svi u Beču. — Šime Krizmanić kmet u god. prinos 50 nvč., Tone Marušić u god. prinos 50 nvč., oba u Poreču. — Franjo Šabec glavar na Rieci u kap. f. 10. — Presvj. g. Šimun barun Wranyczany Dobrinović 50 f. državnu obveznicu. — Mate Šepić učenik pripravnice 30 nvč., Mate Mogorović učitelj pripravnice f. 1, oba u Kastvu. — Ivan Sirotić kmet u Sv. Ivanu od Šterne f. 1. — Ljudevit Tomičić c. k. sudac u Krku 5 f.

Neukû Nauka.

Kuharicam.

Treska iliti bakalar, kako zna svaki, komu nos ikoliko rabi, ima obično jak duh, pak se zato mnogim na njega gnjusi. Da bakalaru taj duh otme, umna kuharica netreba drugo, nego vrći u kipeću vodu, u kojoj ga kuha da se omekša, priličan broj živih ugljenah, pa eno odmah, ako nebude mirisio iliti disio, neće barem smrditi ni najtanjemu nosu. Nego valja paziti, da budu ugljeni dobro ogoreni, to jest, da već negore plamenom; kao takodjer da jih treba, prije nego ćeš s njimi u vodu, dobro opuhati od pepela, što se na njih drži. Kad je treska kuhana, poberi ugljevje, što pliva po vodi, pjenicom te ga baci opet u oganj, a bakalar razmrvi i metni u kozicu iliti padelu, pak što bude pod njim više ulja, to će bit zastalno bolji. A tada — dobar tek!

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvo** naša Cesarica nalazi se već više tjedanah u jednih franceskih kupeljih.

* **Pazinska gimnazija,** kako se vidi iz Programa, što nam ga je ono Ravnateljstvo blagoizvolilo dostaviti i ove godine, napredujo baš liepo. Ljetos je bilo na njoj, zajeduo sa pripravnom školom, 12 što profesorah što učiteljah, a 90 javnih djakah i učenikah. Broj je Slavenah ljetos veći, a nadamo se, da će razmierno rasti svake godine, jer ona je gimnazija u prvom redu namjenjena baš slavenskomu u Istri pučanstvu, a s druge strane ljeta su hvala Bogu okrenula na bolje, pak će bit i roditeljem laglje izdržavati u školi svoje bistroglavije dječačiće. Dojduća školska godina će se otvoriti 16. listopada. U budućem broju ćemo preštampati iz Programa školski „Oglas" za upisivanje i primanje djece, koja žele učiti gimnazijske nauke.

* **Trojedno koparsko učiteljšte.** U predzadnjem br. „Naše Sloge", spomenuvši novo koparsko učiteljšte, rekosmo, da će na tom učiteljštu biti temeljni učevni jezik njemački. Tu viest valja da popunimo, pa rečemo, da će se samo nekoji predmeti predavati skupno u njemačkom jeziku, a svi drugi razredno u tri narodna jezika, što se govore u ovom našem Primorju, naime u slovenskom, hrvatskom i talijanskom. Učiteljište se dieli na IV. godišnja tečaja, a svaki tečaj na tri narodna razreda, naime na slovenski, hrvatski i talijanski. U narodnom će se jeziku predavati sliedeći predmeti: 1. Vjeronauk u sva četiri tečaja, 2. Narodni jezik u sva četiri tečaja, 3. Zemljopis u prva tri tečaja, 4. Povjestnica u prva tri tečaja, 5. Računstvo sa početci zemljomjerstva u prva tri tečaja, 6. Prirodopis u prvom tečaju, 7. Prirodoslovje u prvom tečaju. Skupno u njemačkom jeziku će se predavati sliedeći predmeti: 1. Pedagogika u zadnja tri tečaja 2. Metodika za sve predmete u IV. tečaju, 3. Njemački jezik u sva četiri tečaja, 4. Prirodopis u zadnja tri tečaja, 5. Prirodoslovje u zadnja tri tečaja, onda 6. Poljodjelstvo u zadnja dva tečaja, 7. Pisanje u prvom tečaju, 8. Risanje u sva četiri tečaja, 9. Violin u sva četiri tečaja, 10. Pjevanje u sva četiri tečaja i naposljedku 11. Tielovježba u sva četiri tečaja. U ostalom, kako čujemo, pripravljaju se nacrti poduke za Metodiku u talijanskom, hrvatskom i slovenskom jeziku pa će tako mladići moći učiti taj predmet i u svojem materinskom jeziku.

* **Hrvatski sabor** otvorio na urečeni dan. U svojem odpisu na novi sabor njeg. veličanstvo Kralj spominje neriešeno još pitanje riečko-vojnu krajinu, koja da će se u zgodno vrieme sdružiti s materom zemljom Hrvatskom. U nacrtu odgovora na kraljevski odpis sabor sa svoje strane spominje Kralju Dalmaciju i njezino sdruženje s Hrvatskom pod zajedničkom krunom sv. Stjepana, onda ustanak Krštjanah u susjednoj Turskoj, izjavljujuć nadu, da će se tamo olakšati stanje i našoj rodjenoj braći i očuvati mir europejski. Zastupnik g. Makanec je stavio upit na bana glede ustanka u Turskoj, onda svjetovao mu, neka zaište indemnitet za 100,000 f. da se pomogne pribjeglim Krštjanom i ranjenikom u Bosni.

* **Ugarski sabor** otvorio še jučer. Delegacije da će se sastati u Beču dne 20. nastavšega rujna. U isto doba da će tamo sjediti i naše carevinsko vieće.

* **U českoj kràljevini** bit će dojdućega novembra opet izbori na mieste onih poslanikah, kojim je bilo zimus poslanstvo uzkraćeno, jer nisu hoteli stupiti u rajhsrat. Niemci i danas misle, da će se Česi podati. Dokad će trpiti ta dosadljiva igra?

* **Liep čin.** Njeg. preuzvišenost, slavni biskup Strossmajer, imao je dne 8. septembra, kako smo i mi javili u zadnjem broju ovoga lista, slaviti u Djakovu dvaest i petu ljetnicu svojega sretnoga biskupovanja, sva pako Hrvatska svetkovati na osobiti način taj znameniti dan. Sad čitamo, da je njeg. preuz. odustala od te nakane jedno poradi poremetjena zdravlja, a drugo, kako veli, što nije pristojno nikomu, veseliti se u vrieme, gdje braća u Turskoj liju krv na bojnom polju, a njihove žene, djetca i starci pogibaju od glada i golotinje! Koliko je to liep i krasan čin, toliko je ju isto doba nježan mig Hrvatom svim i svuda, ako će baš da proslave njegovu ljetnicu, neka nezaborave svoje stradajuće braće, nego neka im pomognu čim mogu, pa da će tako najviše ugoditi njegovu srdcu na taj dan. Mi se nadamo, da će Hrvati ne samo u Hrvatskoj, nego gdje jih god ima, razumiti svojega ljubimca, pa ublažiti mnogu tugu i žalost i otrti mnogu suzu tom liepom prigodom. Neka uživaju gladni i goli, što bi imali stratiti siti i odjeveni, pa eno najljepše ljetnice biskupu Strossmajeru, kojega darežljivosti i dobročinstvu neima konca ni kraja!

* **Pomoć našoj braći.** Patnje naše braće u Turskoj kosnule su se svih plemenitih srdacah tako, da se skoro po svoj Evropi nabiraju za nje milostinjski prilozi. Nećemo ni da spominjemo Čehah, Poljakah i Rusah, jer su to sve naša slavenska braća, pa kako nebi Slaven Slavenu pomogao? Ali česa nemožemo da nespomenemo s najzahvalnijim srdcem jest, da je u Ingleskoj glasoviti državnik Russel dao na ingleski narod proglas, u kom ga pozivlje, neka pomogne stradajućim Kršćjanom, pak je u to ime prvi podpisao 50 funti lirah sterlinah. Isto je učinio u Italiji i starina Garibaldi, podpisav prvi 100 talijanskih lirah, a njegov sin Menotti 50 lirah. Čuje se, da neće ni Francezi ostati za drugimi narodi. Što se Niemacah tiče, oni su već počeli u Tirolu zapisivanje milostinje za našu stradajuću braću. Dobri Bog nadomjestio stostruko svim, koji sirotinji pomažu, a naša braća u Turskoj, kad se jednom oslobode, pokazala svietu, da su bili vriedni evropejskoga sućustva i evropejske kršćanske ljubavi!

* **Iz Vinodola** (u hrvatskom Primorju) otišlo je 40 momakah Bošnjakom u pomoć. Ugledali se u Vinodolce i ostali Hrvati, pa eno naše braće slobodne i čestite, dodaje „Obzorov“ dopisnik.

* **Vojna sila Srbije i Crnegore.** Srbska se vojska dieli na stalnu i na tako zvanu narodnu vojsku. Svaki Srbin od 20 do 50 godinah dužan je u vojski služiti. U stalnoj vojski služi 3 godine, a u narodnoj 27, sveukupno dakle 30 godinah. Očevidno je, da narodna vojska sastavlja glavnu silu srbske vojske. Načelnik sve vojske jest knez. Stalna vojska, da nebude državi velikih troškovah, broji samo 5168 momakah sa 180 topovah. Narodna vojska, koja ima pješake, konjanike, topničare, pijonire i trainere, broji 18 brigadah i dieli se u 1. i 2. razdiel. Vojska 1. razdiela daje 90,748 momakah, drugog razdiela 57,600 momakah, te tako vojska jednoga i drugoga razdiela iznaša 148, 348 momakah sa 180 topovah, koji se u potrebi mogu lahko umnožiti. Svu potrebnu vojnu spravu Srbija pripravlja sama kod kuće. — *Crnagora* je posve po vojničku uredjena, zato ona neima stalne vojske, nego svaki Crnogorac je od 17. do 50. godine vojnik. Sva se zemlja dieli na *nahije*; pojedinom nahijom zapovjeda vojvoda; svaka nahija obsieže više *plemenah*, kojimi upravljaju *kapetani*. U svih 8 nahijah zakupi se 25,000 momakah, koji se diele na pješake i topničare, te radi svojih vojničkih vrlinah kadri su se boriti pobiedonosno s mnogo većom silom. Crnogorci tvore sami puščani prah.

* **Pučanstvo turskoga carstva u Europi** iznosi okolo 16 milijunah stanovnikah, koji se diele u Turke, Slavene, Grke, Šćipetare (Albanese, Arnaute) i Rumunje. Turakah ima 1,055,000, Slavenah 8,485,000, Grkah 950,000, Šćipetarah blizu 1,500,000, Rumunjah 4,200,000. Slaveni stanuju u Bugarskoj u broju blizu 6,000,000, u Bosni 900,000, u Hercegovini 254,000, u Staroj Srbiji i Sjevernoj Albaniji 398,000, u Crnoj gori 196,238 i naposljedku u Kneževini Srbiji 980,000 dušah.

* **Srbski knez Milan** obećao se, kad je ono bio u Beču, sa gospodjicom Natalinom Kečko, rodjenom kneginjom Sturdza. Mladoj zaručnici, koja je u rodu sa svimi moldavskimi Hospodari od zadnjih dvaest godinah, onda sa Ghikom i Vogoridesom, sa prebogatim barunom Sinom i ruskim ministrom kancelarom, knezom Gorčakovim, ima stopram 16 godinah. Ona ima svojega preko šest miliunah rubaljah (svaki rubalj $2^1/_2$ f.) u posjedstvih, što se nahode u Rumuniji i južnoj Rusiji. Čita se, da je knez Milan poslao u Pariz slavnoga jezikoslovna Dra. Daničića, da ju uči srbski jezik.

* **Opet liep čin.** M. Č. g. An. Štrk, lovranski župnik i kotarski školski nadzornik bio, je odlučio, da će odličje, kojim ga je počastilo Njeg. Veličanstvo, iz rukuh c. k. kotarske oblasti svetačno primiti na 18. proš. augusta, rodjendan Nj. Veličanstva, te tom prilikom pogostiti po običaju znance i prijatelje. Ali eno njegovu je župu snašla velika nesreća, pobio ju grad (tuča) tako, da tamo neima ljetos o ljetini ni govora, pa mnoga siromašna obitelj gleda zabrinutim okom u budućnost, gdje će najme nadoći zima, a kuća već sada bez hrane i živeža. G. župniku Štrku nije dalo srdce, da se veseli on i njegovi prjatelji, gdje mu župljani plaču i kukaju, zato je onaj novac, što bi ga bio potrošio onom prigodom, razdielio baš na rodjeni carev dan, kako čujemo, medju siromahe svoje župe u osvjedočenju, da će tako najljepše ugoditi i Bogu i caru i svojim prijateljem. Zaista liep je to i krasan čin!

* **Zemljovid Jugoslavenskoga bojišća** je upravo izdao Dr. Jordan u Beču. Ta Zemljovid iliti Mapa, 27 palacah dug i 22 palca širok, naznačuje podpuno sva znamenitija mjesta s gorami, riekami i jezeri, sve potanko. Polag Hercegovine i Bosne vide se i pogranični krajevi u Dalmaciji, Krajini, Srbiji i Crnoj Gori. Na debeloj hartiji stoji 20 nvč., s bojadisanimi pako okrajci u liepih koricah. 25 nvč. Istumačen je hrvatski i njemački ujedno. Tko je dakle rad razumiti Novine i kao na svoje oči gledati, gdje mu se braća bore za krst i slobodu, neka pošlje ono novčićah g. Dr. Jordanu u Meidling kod Beča (Dr. Jordan Meidling bei Wien), pak će dobiti taj zemljovid u otvorenu zavitku prost od poštarine.

* **Koledar bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri** izaći će tekućeg mjeseca Rujna.

* **Pozor na varalicu!** „Narodni List“ zadarski pripovieda, da je neki *Marcocchia*, rodom iz Špljeta, izdavši se za poslanika hercegovačkih ustašah, putovao sud i tud po Dalmaciji, te pobirao novce tobože za ustaše, a onamo gnjusna varalica da jih je sam trošio i razuzdano njimi živio. Taj potepuh da je istom namjerom krenuo i put Trsta, zato se opominju svi i u ovih naših stranah, neka dobro gledaju, komu u to ime novce izručuju.

* **U Njemačkoj** bilo je odskora veliko veselje. Niemci su slavili razgaljenje iliti odkriće gorostasna spomenika, što su ga postavili svojemu junaku Hermanu, koji je pod carom Augustom, devete godine po rodjenju Isusovu, razbio i hametom potukao rimske šerege iliti legije. Liepo je slaviti pobjede nad svojimi tlačitelji, al bi bilo još ljepše, netlačiti svojih susjedah i svojih državljanah!

* **Družtvo proti prosipnû kitjenju.** U Stolnom Biogradu u Ugarskoj osnovalo se družtvo mladicah, koji su se zavjerili jedni drugim, da neće uzeti nijedne djevojke, koja je odana preoholû i preskupû gizdanju u nošnji i nakitu. Članovi toga družtva poznaju se po tom, što nenose brade, pa da je tamo u kratko vrieme neizmierno narasao broj golobradih mladicah. To bi družtvo došlo baš na vrieme i u sgodu i još gdje, nego samo u Stolnom Biogradu, ali mi bi želili, da se družtvenici razlikuju od nedružtvenikah ma bilo kakvim drugim znakom, nego li golom bradom; jer je brada i brk najljepši i najdičniji ures muški, pa zašto da baš nju deru, kad ima sto drugih načinah, da se dadu svietu poznati, tko su i kako misle? Tà i naši se svećenici tuže na svoj običaj, koji im od neko doba neda gojiti brade, pa zašto da ga sad i svjetovnjaci poprimu? Deder dakle gojimo, što nam je Bog dao, samo se gledajmo zloće i opačinah; pa ništa zato, ako bude svieta nešto kosmatiji, samo da bude ujedno bolji i pošteniji.

Uredničtvo i Odpravničtvo „Naše Sloge“ nalazi se od 24. proš. kolovoza u *Via S. Francesco Nr. 4, Piano I.*

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 31 Augusta 1875.

NOVCI	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	—
Carski dukati (cekini) .	5.28	5.28	—	5.29	5.29	5.29	—	—	5.28	5.24	5.28	5.27	5.26	—	—	—
Napoleoni	8.95	8.94½	—	8.96	8.99	8.97	—	—	8.95½	8.94½	8.93½	8.93½	8.93½	—	—	—
Lire Inglesko	11.20	11.21	—	11.23	11.24	11.24	—	—	10.24	11.23	11.22	11.22	11.22	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	101.75	101.75	—	102.—	102.15	102.—	—	—	102.—	102.—	102.13	102.20	101.35	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po vadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 16 Septembra 1875.** **Broj 18.**

BOSANSKO-HERCEGOVAČKI USTANAK.

U ovo petnaest danah tko bi bio hotio vjerovati njemačkim i magjarskim novinam, morao bi bio reći, da su ustaše hametom potučeni, pa Turci da opet mirno kavu pijuć i čibuk pušeć gospodare u Bosni i Hercegovini. Ali, hvala Bogu, njemačke i magjarske novine su lagale, kao što lažu uvjek, kad se to tiče našega naroda. Istina, da su Turci, dopuščenjem naše vlade, proturali u Hercegovinu kakvih četiri do pet hiljadah vojnikah; istina, da su razpratili ustaše, što su bili obkolili grad Trebinje; istina, da su bili jako uplašili bosanske ustaše; al je s druge strane istina i to, da se je to junačko pleme opet ohrabrilo, pa Trebinje opet obsjelo, te u Bosni i Hercegovini Turke na više mjestih ružno potuklo. Toga radi ono laganje njemačkih i magjarskih novinah nije smieralo drugamo, nego da zasliepi sviet pred dogovorom europejskih konzulah, koji su imali odsjesti u Mostaru i odanle pozvati uboge Kršćane, da se tobože projdu šale i pokore milostivoj Sultanovoj vladi. Nego taj je dogovor ostao bez uspjeha, jer Kršćani da su zahtievali, neka se konzuli sastanu u Dubrovniku, ako će oni pred njih, a Sultanov povjerenik Server-Paša da nije htio na to pristati, pa usljed toga da su se razišli i sad svaki na svoju ruku da traže po Hercegovini ustaše i njihove poglavice. A što je ono bilo Turkom išlo za rukom osloboditi Trebinje, uzrok tomu da je taj, što su se bili ustaški vodje odaljili od grada, da se negdje sastanu i dogovore o ratnih poslovih, te zabranili svojoj vojsci, da bez njih neudara na Turke. Turci da su se okoristili tom prigodom, te ono donekle uspieli. Ali ljudi, koji se nešto u rat razumiju, nemogu ipak ustašem oprostiti jedne, što nisu Turke u Kleku dočekali, a drugo, što su njihovi vodje Trebinje onak nesmišljeno ostavili baš onda, kad ga trebalo najopreznije stražiti i čuvati. Nego ta se je pogreška nadomjestila tim, što su i u ovo petnaest danah prešli iz Srbije mnogobrojni dobrovoljci, da se bore za narodnu slobodu.

Sa svim tim i opet valja reći, ako kneževine Srbija i Crnagora nenavieste Turskoj rata, da iz svega ovoga napora neće biti ništa pa ništa. A eno u Srbiji obavili se izbori, promienilo se ministarstvo, otvorila se skupština, čitao se prestolni govor, sastao se odbor, što ima izraditi skupštinski odgovor; al o krepku i odvažnu postupku srbskog kneza i srbskog naroda kao da neće i nemisli biti ništa. Il je Srbiju strah, il je na nju tolik i takav pritisak izvana, da mu nemože il nesmije odoliti! Isto reci i o Crnoj Gori, samo što se ona krije za Srbiju, uvjek tobože spremna pograbiti oružje, samo ako to prva učini Srbija. Dotle pako prolazi vrieme, nadolazi turska vojska, primiče se zima, umoraju se i gube nadu ustaše, pa sam Bog zna, hoće li se već kada il nikada desiti našoj braći ovaka prilika, da skinu sa svog vrata težki i gnjusni jaram turski. A dà, čuje se, da Turska kod Niša u Staroj Srbiji kupi silnu vojsku, koja da je naperena proti kneževini Srbiji, pa možebit da će to Srbiju odvažiti, jer nekoji vele, da čeka, da ju Turska izazove.

Bilo na posljedku kako mu drago, ovaj put su južni Slaveni barem naučili poznavati svoje prijatelje i svoje neprijatelje, pa uvidili, da jih odanle led bije, odkud su mislili, da će jih sunce grijati. A najčudnovatije i najvažnije je to, da jih brani i zagovara sam ingleski narod, koga su se najviše bojali, jer se dosad mislilo, da njemu najviše stoji do obstanka Turske. Inglezi su praktični ljudi, pak su u svojih prvih novinah prvi izustili znamenitu rieč, da Turskoj neima obstanka, pak da bi ju trebalo razsuti malo po malo, te Bosni i Hercegovini dati već sada samoupravu i nezavisnost, barem kakvu uživaju kneževine Srbska i Rumunjska. Kad se ingleska već na to odvažila, borme nije toga učinila bez jakâ i važnâ uzroka, pak bi već i to moralo otvoriti oči Srbiji i Crnoj Gori. A Bog zna, da li već nije i ona sita tako zvanog saveza triuh carevah, pa da ga tim putem netraži razvrći, il barem stvoriti mu na zapadu protipritegu? Ingleskoj je dosta, da joj Turskoj posudila. A ustaše da su u netko plati novce, što je ona nekom proglasu pred cielom Europom izjavili, ako se oslobode, da će rado primiti na se dio javnoga turskoga duga. Pa ako može Ingleska na koji god način i spasiti svoj kapital i podići svoj ugled u Europi, zašto da voli Turkom više, nego li Kršćanom, kad joj i onako od starine srdce kuca za kršćanstvo i za narodnu slobodu?

Ta razmatranja moraju razveseliti i ohrabriti svakoga prijatelja slobode i čovječjega dostojanstva, pa vesele i hrabre i nas, jer je to prvi i najveći znak, da je Turkom u Europi odzvonilo, naime kad se još uzme na um, da europejski narodi nisu bili još nikad ovako složni u odsudjivanju turskoga u Europi gospodarenja, kao što su sada. Kako misli Europa, morat će do skora početi po navadi misliti i europejska diplomacija, koja je zalibože za sada protivna našim mučenikom, a prijazna i naklona njihovim surovim i bezdušnim mučiteljem, pa je tim i opet dokazala, da se vara, tko vjeruje u njezinu mudrust i njezino pravdoljublje!

Biskup Dobrila i svećenstvo Porečko-Puljske biskupije.

Pravim veseljem izvadjamo iz *Osservatore Triestino* adresu, što ju je dne 19. augusta Preč. Kaptol Porečki, u ime svoje i svega svećenstva Porečko-Puljske biskupije, predao svojemu bivšemu biskupu, Presvj. g. D.ru Jurju Dobrili:

Presvjetli i Prečastni Gospodine!

Bog je pohodio Porečko-Puljsku biskupiju. Nam, Presvjetli i Prečastni Gospodine, neostaje drugo, van u velikoj žalosti, koja nas je snašla, pokoriti se strpljivo volji Božjoj, koji Vas je, Presvj. Gospodine, pozvao da drugu obudvoljenu biskupiju tjesite Svojom apustolskom skrbju.

Sedamnaest godinah Vašega uglednoga svećeničkoga života, sedamnaest godinah Vaše badrive pastirske skrbi, kojom ste upravljao i popravljao crkveni imetak, sliedeć srdcem i rukom onu mudru ljubav, koja dočim mučke pomaže sadanjim potrebam, skrbi ujedno obilato za budutenost, teiskac svuda i svagda nepromienjivom stalnošću slavu božju i svako blagostanje puka, koji je bio najdragocieniji predmet Vaših namjerah, i dika Vašega srdca — sve to doista imalo je spojiti sa svojim Biskupom svećenstvo i vierni puk ovoga maloga, nu živoga i starodavnoga diela katoličanske Crkve. I spojilo nas je s Vami, Presvjetli i Prečastni Gospodine, nerazriešivim i najugodnijim vezom ljubavi. Tà mi smo s Vami dielili ono nešto veselja, što Vam je srdce tješilo, mi smo dielili one tuge i žalosti, kojimi je Bog dopustio, da rani Vaše srdce zajednička biesna pakost malovriednikah, koja je neprestano izkrivljavala i ozloglasivala Vaše svete namjere. Ali „blaženi ste vi, kad vas budu ljudi proklinjali i proganjali, i o vas radi mene svako zlo krivo govorili.“ (Mat. 5, 11).

Nego Vam, koji ste neustrašljivi branitelj istine i pravice, bilo je odredjeno prostranije polje i odličnije mjesto, zato su na Vas jedino pomislili, Vas su jednoglasno izabrali, vrhovni crkveni glavar, koji sjedi nepomičan i neraniv u Vatikanu, i Njeg. Veličanstvo, naš milostivi Cesar, na sveobću radost supokrajinskih biskupah, ces. kralj. Namjestničtva, odličnih osobah i svih onih, koji su imali sreću poznavati Vas i cieniti.

Rodom iz slavne tršćansko-koparske Biskupije, gdje ste jurve sjao kao izgled župnikah, Vi se sada tamo povraćate kao njezin vrhovni Pastir, da ju uresite Svojim imenom i Svojimi liepimi kriepostmi, dika i slava u isto doba sve Istre, koja u Vami vidi za prvi put ponižna sina svojega naroda uzvišena na susljedno vladanje svojih najstarijih Crkvah.

Vi hoćete sada, Presvj. Gospodibe, da nas ostavite, a med tim toga mi ostajemo bez Otca i bez Pastira. Molite za nas vječnoga Pastira Isusakrsta, da nas On doskora razveseli drugim Otcem, koji će vierno nasliedovati Vaše krieposti. Vi niste više naš duhovni Pastir, ali tim neće prestati naša ljubav prama Vam. Vaša će uspomena do vieka ostati med nami, te se ufamo, da ćete se i Vi u svojoj velikoj ljubavi domisliti sinovah Vašega prvoga Apostolstva.

Duboko Vam se klanjamo i molimo, da nam oprostite, ako smo ikada razžalili Vaše srdce; na posljedku pako Vas prosimo, da izvolite podjeliti nam i svim onim, koji su izručeni našoj duhovnoj skrbi, svoj otčinski blagoslov.

Tko tuču pravi?

(Napisao Jos. Kirin.)

U nekom selu sakupilo se nedjelom rano sila naroda pred Crkvom da čeka, kad će ih zvono k službi božjoj pozvati. Neki se razgovorahu o ovom a drugi opet o onom; jedni o gospodarstvu a drugi, kamo će na sajam; žene kao obično — o svačem, a najviše o živadi i preslici. U jednom povećem skupu bilo je najvažnije. Razgovarali se o tuči, koja je prošloga četvrtka veliku štetu napravila. Jedan je krivio neku staru ženu, da je ona tuču načinila, jer ju je i netko vidio, kako je po zraku na metli jašila. Drugi opet reče, da nije tomu tako, već da se je domaći župnik sa susjednim malo posvadio, pa mu je onaj zato tuču poslao. Jedan primieti na to, da je to moguće, jer je on čuo, da se popi u crnoj školi uče i tuču praviti. I Bog neka znade, što sve izgovorili nisu.

Sve je to mirno slušao občinski lugar, koj je nedaleko stojao. Kad mu je već dosti bilo, stupi medju seljake, te im ovako poče govoriti:

„Nije tomu tako, kako Vi mislite. Neprave popi tuču, a niti je neprave stare babe, koje Vi za coprnice držite. Kako nastaje tuča, to sam ja u školi naučio, pa ću to i Vama kazati.

Vi ste već možebiti opazili, da ako ostavite u čaši vode, da će te vode sve manje i manje biti, dok se napokon sva neposuši. Sami vidite, da nitko ove vode nepije, pa je ipak svaki dan manje biva. Pa kamo ode voda? Kroz dno izteći nije mogla, jer je dno čvrsto. Ova Vam voda otišla u zrak a mi velimo, da je izhlapila. Rubje Vam je istom onda suho, kad sva voda iz njega izhlapi, a da imate takovu prešu, kojom bi posliednju kaplicu vode iz rubja iztisnuli, to bi rubje suho bilo. Iz čovječjega tiela takodjer voda izhlapljuje. Ona izlazi kroz kožu kao pot, a takodjer ju izdišemo; možete bo opaziti, da Vam je ruka mokra, kad u nju hučete. Kada smo u sobi, ovi hlapovi sjednu na prozore, i ako je vani hladno, to se ti hlapovi na staklu sgustnu, te se kao voda na njih vide. Ako je pako vani veoma hladno, to se ti hlapovi smrznu i — evo leda.

Što se evo u sobi dogadja, dogadja se i to upravo ovako i na polju. Iz zemlje i iz trave se hlapovi dižu. Ako je noć hladna, ovi hlapovi sjednu na travu, sgustnu se i evo vode, koju mi *rosa* zovemo. Rosa je ono isto, što i ona voda na prozorih u sobi. Ako je pako vani tako hladno, da se ta voda smrzne, evo nam *mraza*. Kad sunce malo pritopi, rosa se razide; a kamo odilazi? U zrak izhlapi, t. j. ode u zrak. Sada će Vam takodjer i jasno biti, zašto nema rose, kada su noći tople. Toplina pripomaže izhlapljivanju, pa kada je toplo, hlapovi se odmah u zrak dignu, jer nemaju vremena, da se prime bilja. Sami znate, da se po lietu rubje prije posuši nego li po zimi, a prije se takodjer posuši pri toploj peći, nego li u pivnici.

Sva rosa neotidje u zrak, već jedan dio ovlažuje zemlju, što čini i bilju dobro. Onaj dio koj ode u zrak, plovi po njem i kada se tih hlapovah toliko nakupi, da ih vidimo, nastaje *oblak*. Ako je oblak sasma nad zemljom, kao što u proljeću i jeseni, zove se *magla*. Da je magla voda, osvjedočili ste se već sami, jer ste bili mokri, kada ste kroz veliku maglu išli. A zašto je nad potokom najveća magla? Zato, jer iz potoka najviše vode izhlapljuje, pa jer je zrak mrzao, nemože dalje ići.

Oblak Vam je takodjer voda — sgusnuti i ohladnieli hlapovi, koje vjetar amo tamo tjera. Kada se ovakovih hlapovah mnogo skupi, načine se od njih kapljice, koje radi svoje težine nemogu u zraku ostati već padnu na zemlju. To Vam je evo *kiša*. Ako takovih kapljicah više skupa dodje, nastaju velike kaplje, a kada velike kaplje padaju, velimo da je *ploha*. Čim kiša iz veće visine pada, tim je veća, jer se kapljice, padajuć prime jedna druge. A zašto za velike sparine mnogo kiše pada? Jerbo za velike sunčane žege mnogo više hlapovah iz zemlje u zrak se diže, pa zato i mnogo više kiše padne. Ako je pako tako studeno, da se ovi hlapovi nemogu daleko u vis dići, kao što to u zimi biva, onda nastane *snieg*. Snieg dakle nije ništa drugo, već hlapovi, koji čim se iz zemlje dignu, smrznu se i padnu na zemlju. A zašto zimi nepada kiša? To sam Vam već malo prije rekao. Zimi je tako hladno, da hlapovi nemaju vremena da se u kaplice pretvore, već se odmah smrznu.

Ako hlapovi idu jošte više u zrak to se vrlo naglo ohlade i u kapljice pretvore, koje, smrznuv se, padaju kao *soliika* na zemlju.

Sada istom došli smo do tuče. Kako dakle nastaje tuča. Po lietu se mnogo hlapovah, kao što sam Vam već rekao, u vis diže. Ovi hlapovi se u zraku sgustnu i padaju na zemlju. Nu nemogu dugo padati i sasma do zemlje pasti, jer ih zapriečuju drugi hlapovi, koji se takodjer iz zemlje dižu. Kapljice se pretvore natrag u hlap te s novimi hlapovi opet se dižu u zrak. Radi te nove promjene, t. j. što su se kapljice pretvorile natrag u hlap, veoma se zrak razhladi i to tako, da se hlapovi smrznu i padaju na zemlju. Kada padaju na zemlju, primu se na ledcnu kruglju i oni hlapovi, koji takodjer u zrak idu, te se na krugljici smrznu — i tako čim tuča bliže k zemlji pada, tim sve više hlapova se sastaje i tim zrnje sve veće i veće biva.

Sada znate, što je tuča i tko ju pravi. Možebiti tko od Vas misli, zašto tuča po zimi nepada. Istina je, da po zimi nam nebi toliko škode napravila kao po letu. Odgovorit ću Vam i na to. Rekao sam Vam već, da po zimi (gdje je prava zima) nemože kiša padati, jer se hlapovi odmah smrznu čim se iz zemlje dignu, nemogu se u kišu pretvoriti, jer u veliku visinu nemogu doći, kad se odma pri zemlji smrznu.

Evo vidite, da sve to biva po naravskih zakonih. Reći ću Vam samo jošte, kako su ljudi došli na to, da mogu tobože tuču napraviti.

Kako ste uvidjeli, sve ide po naravskih zakonih, nu imade ih jošte mnogo i mnogo, za koje ljudi nisu jošte doznali. Mudriji znadu i danas više, a tako vam je i nekada bivalo. Jedan je znao kakov naravski zakon, za koga drugi nisu znali, pa je na temelju toga zakona činio koje kakove pojave, koji su se neznalicam veoma čudnimi pričinjali. Ovi nisu znali, kako to on pravi, pa su ga zatu prozvali čarobnjakom i da pomoćju vraga čudesa pravi. Evo na primier: Takav čarobnjak donese preda te čašu mlieka. Da je mlieko, možeš se osvjedočiti, jer ti ga on sam dade pokusiti. Pa u čas, što bi okom trenuo, mlieko postane crveno kao krv. Ta to nije moguće, pomislit će možda koj od Vas. Jest, moguće je, jer je čarobnjak pred tobom, dok ti je ovo i ono govorio, te si mu više gledao na usta nego li na mlieko, sasipao je u mlieko kakav prašak, kojega ti opazio nisi, od koga je mlieko pocrvenilo. I na drugi način znaju takovi prevariti: Reći ću vam još jednu, koju sam i u lietošnoj „Danici" čitao. Evo je: Čarobnik pokaže gledaocem oskubene ptičice, metne ih na ponvu, a ovu na žeravku stavi, da se peku. Za čas poklopi ponvu, pa zapita, bili želio, da te ptičice opet ožive? To dakako svatko poželi, jer zna, da to nije moguće. Ali kad on zamrmlja „ćuri muri — puk!" i odklopi ponvu, imaš šta gledati, zbilja izlete ia nje žive ptice! To bar nije čovječje djelo, jel de? Tu ima sigurno nečije prituke.

Pa ipak nema, već se tomu hoće samo malko vještine klanfarove. On će ti napraviti poklopac, koj je ozgor kao boltan, a ima još jedno dno perom pritinuto. U šupljinu metneš žive ptice, a poklopiv ponjvu pritisneš pero, te se dolnje dno spusti u ponjvu i pokrije pečene zapita, bili želio, da te ptičice opet ožive? To dekako ptičice, pa kad odklopiš ponjvu izlete izpod podklopca žive ptice.

To su samo dva primjera, a ima ih na tisuće. Za takove ljude mislili su, da kad oni svakaka čudesa nečiniti mogu, da i taču lahko naprave? Kako znate sami, svećenici moraju više godina u školu ići, izim inih malenih škola, joste 12 godina. Prostim ljudem nije u pamet išlo, zašto oni tako dugo u školi sjede. Potvorili ih dakle, da tuču prave a nebogi neznaju koliko se moraju trudit i mučit oko svojih naukah.

Nemojte niti Vi tako više misliti kako ste do sada. Šaljite radje djecu u školu, jer škola najprije takove ludorije odstrani.

U to zvono zazvoni i svi se odpute u crkvu. Neki glavom kimahu govoreći: „Baš ima pravo." *(Pučki Prijatelj).*

Nešto o gnojištu.

Da bi mogao gospodar svież (frižak) gnoj, to jest, kakav se u staji (štali) izkida, na polje odmah izvažati i zaorati, nebi mu trebalo gnojišta. Time bi bio sasvim siguran, da će mu gnjiti u zemlji; a zemlja je kadra uzdržati one sastojine, koje lahko izhlape, kao što je osobito čipavac (amonijak N H O). Ona je kadra, da ih uzdrži do vremena, dok biljno korenje toliko ojača, da može primati hranu iz zemlje.

Tim bi poljodjelac (gospodar) prištedio (prišparao) vrlo mnogo gnoja i sačuvalo bi se u njem dosta najvažnijih bilinskih hranećih sastojinah.

Ali buduć je to vrlo težko gospodaru, zato treba znati gnoj na gnojištu kroz neko vrieme čuvati, dok se na polje neiznese.

Dobar i napredan gospodar uredjuje svoje gnojište svom brižljivošću, pa s toga se i veli: *„Pogledaj mu gnojište, pa ćeš vidjeti, kakav je gospodar* (poljodielac)!"

Pri pravljenju gnojišta neobhodno je potrebno znati ciel njegovu, koja se sastoji u tom: *da nam gnoj u podpunoj svojoj snagi* (jakosti) *i dobroti uzčuvati valja, dok se nepotroši;* a da on svojoj cieli odgovori, valja paziti na sliedeće:

Za gnojište se opredielјuje obično mjesto blizu stajah, da se nemora gnoj daleko nositi. Tu se izkopa jama po prilici tri stope duboka, a dužina i širina zavisi od množine stoke (blaga) i gnoja.

Ta jama se u sredini izkopa nešto dublje, strane joj se učvrste, da tako lahko gnojnica neprobija; najbolje je pako, ako se obzidje. U tu se jamu gnoj vozi i razastire u slojevih, pa da ostane uvjek vlažan i da bolje sagnije, valja ga češće gnojnicom poliesvati [1]), koja tad neodtiče u kakovu baru, nego navlaživ gnoj u sredinu se gnojišta sakuplja.

Zatim podloga gnojišta valja da ima pravilan nagib i to k onoj strani, gdje je jama. Ovo je s toga nuždno (potrebno), da se gnojnica i kiša kad padne, može slievati opet u jamu.

Treba braniti, da mokraća (gnojnica) neprobija u tlo! Zato treba gledati, da je od nepropustljive zemlje, a kao takova najbolja će biti masna (čvrsta) ilovača — smoljnača.

Valja imati na to pazku, da nam kišnica gnojište nepodmače i neizpira.

Kad nebi mogli čuvati gnoj pod krovom, to se valja bar zato brinuti, da nam kišnica sa strane ne može do gnojišta. Ovo se prepriečiti može, ako se načine žliebi iliti jarki oko gnojišta.

Gnoj valja što moguće bolje čuvati od sunčane žege, da tako ne izhlape najglavnije hraneće sastojine; treba ga dakle urediti sa položajem prama sjeveru i štititi (braniti) posadjenim oko njega sjenastim drvećem.

Gnoj na gnojištu ne valja nikad da leži u gomili, koja je veća od 4 do 5 stopah.

Gnojište valja da je blizu stajah [2]), a prostor izmedju gnojišta i staje neka je toliki, koliko da se sa kolima može doći i proći.

Gnojište se može razdieliti i na dvie polovine, ako jedno nebi bilo dosta, i u tom slučaju put za odvoz i dovoz gnoja pravi se u sredini.

Ovakovo gnojište preporučuje Francuz *Busentolt.*

Scienin, da sam sa ovim člankom dobro došao svim našim *vriednim* gospodarom (poljodjeljcem), te samo tražim od njih *revnost (marljivost)* i postupanje po ovih pravilih, pa im možem jamčiti, da im neće nikada uzmanjkati u obilju dobra i valjana gnoga.

Budući put gledat ću da u drugom članku razložim: način postupanja gnojem na gnojištu, zatim u staji, i napokon na polju (njivi).

U Pribiću mjeseca Srpnja 1875.

Nikola Vežić
gospodarski činovnik.

Crni „Clävner."

Za mrzlije podneblje najbolja je vrst loze „Clävner" (Klevner) sa svojimi raznimi podvrstmi: crnim, sivim i bielim. Sve ove vrsti dozriju rano, jesu plodne i daju sladko jako vino, koje i u zločestih vremenih zadrži svoje prvenstvo.

Crni „Clävner" je za sada kod Njemacah najviše razprostranjen.

On se rabi osobito za crveno vino, a od njeko doba upotrebljava se često i za bielo.

Crni „Clävner" uspjeva najbolje na zemlji ilovači, ako nije mokra i čvrsta.

Rad sadjenja njegova mora se najviše gledati, da nebude na čvrstom već na popustnom i bogatom tlu sadjen; jer sa svojim nježnim korenjem traži samo u stanovitom krugu hranu. Na vapnenom i pjeskovitom tlu raste prve godine veoma razkošno podupiran izvrstnim i dobrim gnojem, inače popusti brzo, a loza ostari doskora.

Kakvoća njegovog vina mienja se po različitosti tla. Težka zemlja proizvadja najbolje, lahki pako pjesak najslabije vino, isto tako se i crvena boja bliedja prikazuje čim je zemlja laglja na kojoj je „Clävner" posadjen.

Jagode crnoga „Clävnera" mogu se upotrebiti za crno i bielo vino, ako se kao cieli grozdovi prešaju tako, da se najredji sok neomašćen prociedi, — kod toga je ta korist, da je kod sliedećega prešanja vino tamnije omašćeno; jer se boja u manje tekućine porazdieliti imade.

Ako je zato odredjeno zemljište dobro, to je sadjenje crnoga „Clävnera" za preporučiti; jer se crveno vino u velikoj množini na sjever izvaža.

Nik. Vežić
gosp. činovnik.

[1]) A polievati se može i malenom drvenom vjedricom, koja ima podugačku ručicu, gdje neima zdenca na „smrok" (smrk).

[2]) To valja ondje, gdje ti je staja (stala) daleko od kuće, u kojoj stanuješ, jer izhlapljivanje gnoja kao i svaki drugi smrad i smrdez škodi neizmjerno čovječjemu zdravlju, zato ga treba držati daleko od kuće. *(Ured).*

Na što da pazimo kod napajanja životinje.

Kod uzgajanja životinje medju glavne naše skrbi spada i ta, kada i kakovom vodom treba da mi nju pojimo. Naravno, trieba da ju pojimo dobrom vodom, ali svak nezna da opredieli, koja je voda baš dobra za životinju. Voda može biti i najčistija, pa još nebiti dobra, a može nasuprot biti mutna, pa opet dobra. Tomu će pametan i vješt gospodar lako doskočit. Ali ono na što obično ne pazimo kod napajanja životinje jest: da li je voda studena ili mlačna? Opazilo se je više putâ, gdje se životinja napojena preveć studenom vodom, naglo razbolila, pa gdjekad i crknula, ili, ako ženska i bredja, izbacila.

Da se ovakovim nesrećam ukloniš, nastoj, što je moguće više činiti ovako: Napajaj tvoju životinju, ako ikako možeš u staji, a sud iz kojega napajaš, gledaj, da ti uvjek bude čist, jer je čistoća zdravlju čuvar. Odaberi stanovite sate (ure) za napajanje životinje, nu nikada ju ne napajaj na tašće, već joj podaj prvo napoja malo krme hrane izsjeckane, da pojede. Nipošto, niti ljeti nedavaj životinji preveć studene vode. Ako ti je voda studena, nedavaj je životinji, prije nego u nju uspeš malo brašna ili mekinjâ, i prie nego, ju dobro promiešas golom rukom, čim će ti se studena voda pomlačiti. Kod ovakoga napajanja, netrieba da marvi (životinji) daješ krme. Životinja, kâ životinja, kad je žedna, čim ugleda vodu, trće, pa prijone plaho piti. To joj lahko može nahuditi, a ti ćeš joj takovu plahost pa i njezine zle posliedke lasno prepriečiti, ako metneš po vrh vode malo sjena. To će sieno životinji poslužiti kao zagrizak prije napoja. Nemoj nigda napajati životinje vruće, vanda samo, kada s njom radiš, buduć je tada bolje napojiti životinju, nego ju puštati, da žedju trpi. U ovom slučaju životinji neprieti nikakova pogibelj; jer, kad se je ona napojila, nastavi svoj rad, pa tim u čas dobije opet onu vrućinu, koju joj je voda bila oduzela.

Zimi, čim izvadiš vodu iz studenca ili bunara, daj ju piti životinji, jer je voda tada vrućja, nego li potle kada postoji.

FRANINA I JURINA.

Fr. Ja sam mislel, Jurino, da su te već Turci na kolac nabili, kako te nî nigde videt.

Ju. Aj nisu, nego još i danas čekam, da se on moj lekar hrvatski navadi.

Fr. Pak?

Ju. Pak sad čujem, da je počel dret krepane konje.

Fr. Ter i nî za drugo, kad nezna z ljudi govorit.

Ju. A dà, još i to.

Fr. Ča?

Ju. Da su mu pred poštarovom kućom u pol noći pevali za rug onu mrtvačku: *Libera me (Oslobodi mene itd.)*

Fr. Kî?

Ju. Neki pijanci.

Fr. Komu — njemu, krepanomu konju, il poštaru?

Ju. Borme nisam pravo razumel.

Fr. A ča ćeš — živina živini!

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE SEDMO.

Više sjenokoše, više pridjelka.

Kod poljodjelacah vlada u obće običaj, suditi o veličini i cieni zemljišta po množini pšenice i kukuruza, što se na njem sije. Pitajte n. p. kmeta, da li ima mnogo zemlje, on će vam odgovoriti, da sije toliko i toliko hektolitrah pšenice, a toliko i toliko kukuruza! Pitajte drugoga, za koliko bi prodao ovo il ono imanje, pa ako mu rečete, da pita preveć, hoće vam odgovoriti, da nije, jer da se na njem sije toliko i toliko stari! Suditi i cieniti na taj način naša zemljišta jest veoma škodljivo po nas i po naše poljedjelstvo.

P. Zašto?

O. Zato, jer se iz toga vidi ne samo sadašnje hrdjavo iliti slabo stanje našega poljodjelstvo, nego takodjer da nemislimo i da nećemo da napredujemo u poljodjelstvu.

P. Podučite me, molim vas, u toj stvari.

O. Hoću. Kad tko sudi o veličini jednoga zemljišta po množini žita, što ga na njem sije, to je znak iliti znamenje, da veći diel toga zemljišta jest zasijan žitom. Pa ako je to istina, onda naše poljodjelstvo mjesto da ide napred, ide natrag, jer po naravskom zakonu moramo svake godine manje spravljati.

P. Kako je to moguće?

O. Odgovor na to pitanje nalazite u razmatranjih, što smo jih razvili zadnji put. Ako se spominjate, onda smo rekli, da žito ožimlje zemlju, pa tko ga uvjek sije, najme ako negnoji, ne samo da nemože umnožiti, nego nemože ni uzdržati rodovitost svoje zemlje.

P. Spominjam se liepo, a sad vas molim, da mi natuknete sredstva, kojimi bi se moglo to predusresti ili prepriečiti.

O. To sredstvo je jako lahko i svakomu na ruci, samo odvažite se sliedit ga i upotrebiti. Hoćete dakle na svaki način da umnožite svoje pridjelke? dobro! sijte manje pšenice i kukuruza, a s druge strane gledajte, da nakosite više siena i utave. To će vam se čudno viditi, kad ste naučni reći, ove sam godine namlatio toliko i toliko pšenice, a spravio toliko i toliko kuruze, jer po vašem sudu po vrh vina, to su vaši jedini pridjelci. Ali ako uzmete, da je pridjelak sve, iz česa možete steći novac, hoćete mi sjegurno dati pravo. Više sjenokoše, više pridjelka!

P. Navedite mi jedar primjen o tom, što velite.

O. Ima jih koliko god hoćete. Postavimo, da vi na svojoj zemlji sijete 16 hektolitrah žita. Uglavjen mojimi razlozi od sad u napred nesijete jih više nego 12, a onu drugu zemlju obratiste u sjenokošu. Ja neću da tajim, prve godine hoćete biti nešto škodan, jer ćete potrošiti nešto na težake i na gnoj, da priredite sjenokošu; dapače hoću da rečem još i više, morat ćete se poseći u džep, da kupite jednu il dvie glave blaga iliti govedah. — Ali sliedećih godinah hoćete počet dobivati na svem i što dalje to više.

P. A od kud taj dobitak?

O. Pazite dobro, pa ćete viditi. Ako budete imali više blaga, imat ćete i više gnoja. Budući, da ste jedan dio zemljišta zapustili i obratili u sjenokošište, to ćete imati više gnoja za onu ostalu zemlju, pa ćete ju moći i gnojiti bolje, nego li ste to mogli prije. A tko nezna, da gnojena zemlja rodi bolje od negnojene, pa da ćete i vi spravljati na onoj zemlji okolo onoliko, koliko ste spravljali onda, kad ste djelali više zemlje? A s druge strane, koliko nećete prištediti ili prisparati na radnicih iliti težacih; jer se mnogo manjim troškom pokosi livada, nego li obdjela onolik komad djelane zemlje? A blago, što ćete ga imati, pa jedno muzti, drugo dojiti, treće prodati, četvrto strići — nije li i to sam čist novac? Eto, kako možebolje napredovati gospodar od gospodara na jednoj te istoj zemlji, ako je uman.

P. A tko neima novacah za taj posao?

O. To je druga, kojom se obično iznimlju naši poljodjelci. Istina, treba novacah, a novacah neima; jer dače, jer interesi, jer ovo, jer ono itd. Ali, što se nemože učiniti u jednu godinu, neka se učini malo po malo u više godinah, samo da se jedanput počme. I naj siromašniji kmet, samo ako hoće, može u nekoliko godinah liepo poboljšati svoje imanje, i tim svoje stanje.

P. Kako?

O. Svake godine o sietvi neka zapusti malen komadić zemlje za sjenokošu, pa onim redom, kojim bude imao više sjenokoše, neka kupi jednu kravu, il nekoliko ovacah, koje će krmiti sienom iz one sjenokoše. Što mu se oteli, il ojanji, neka goji, pa eno odmah više gnoja, a toga radi i više pridjelka. I tako će postići malo po malo ono, što bi drugi gotovim novcem u ruci postigao na jedan put. Dapače, poboljšati malo po malo svoje imanje na rečeni način je nekako koristnije i za onoga, koji bi ga mogao poboljšati od danas do sutra. Eto sad vidite, kako se mogu popraviti i poboljšati naša gospodarstva.

P. To je sve u redu, ali kako će čovjek postići sjenokoše u brdovitih pridielih i najme u onih, gdje se i onako nesije nego malo žita?

O. Imate pravo, ali ako se po brdih nemogu postići naravske sjenokoše, mogu se postići umjetne, sijuć rž (segalu), barproso, ovas, što će vam pomiešano sa bobovinom dati najbolju krmu, ako budete nastojali, prisijati toga nešto malo svakih 15 danah. Na taj način ćete se na posljedku osvjedočiti, tko djela manje zemlje, da više spravlja; jer ono što je djela, djela ju bolje i bolje gnoji, a baš to je ono, što od nas zemlja zahtieva.

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvu,** našoj Cesarici, pripetila se prošlih danah u Franceskoj, gdje se nalazi poradi kupanja, neserća, koja bi bila mogla imati najužasnijih posliedicah. Njez. Veličanstvo Cesarica je naime jašeć pala s konja, pa se grdno pretresla i nešto na licu ozledila, ali po stiglih odanle liekarskih viestih već se je i od toga dobro oporavila.

* **Instalacija Biskupa Dobrile,** kao što iz pouzdana izvora doznajemo, obavit će se u ovoj stalnoj crkvi sv. Justa nedjelju dne 26 t. mj.

* **Objava.** Kod G. Macilis-a knjižara u Pazinu i kod G. Matije Perića u Žminju prodaje se *Danica* (Koledar) društva s. Jeronima za godinu 1876; tko si ju želi nabaviti, neka se izvoli obratiti napomenutoj gospodi.

Tuča. Na 5 tek. mj. nedjelju o podne oko grada Žminja pol sata u širini i daljini strahovita tuča s vetrom i kišom uništi svu nadu ljetošnje srednje trgatbe, tako da je zemlja pol noge visokom tučom pokrivena bila. Što nije beteg, to je grad siromašnomu kmetu oteo. Žita nimalo, zelja nije viditi, pak sad kod takove oskudice odkud da se tužan kmet odzove pozivu c. k. poreznog ureda, koji ga na vrat i na nos tjera, da plati iz oka il iz boka vas razteret (esonero), što zanemariše iztjerati prošaštih 20 godinah. Bože pomozi nevoljnomu težaku, koga mal da ne svaki prezira!

* **Novice,** koje već evo 33 godine izlaze u Ljubljani, bjehu prošlih danah prvi put sekvestrirane.

* **Naša braća Hrvati u Kraljevini,** dan na dan uvidjaju sve to jasnije, da im njihovi saveznici Magjari nisu nikad bili prijatelji i da neće biti. Što su u svojoj odresi na Kralja spomenuli tužnu Bosnu i Hercegovinu, to su Magjari graknuli na nje, da im to nije slobodno, ako će da ostanu u njihovoj milosti. Dakle Magjarom za volju morao bi Hrvat zatajiti i svoj rod i svoje pleme. Borme preskup je taj magjarski savez. Hrvati su se nadali, da će pomoću Magjarah postići barem cjelokupnost svoje razkomadane domovine, a eno u ljetošnjoj adresi na Kralja već ni spomena o Dalmaciji, a nebi ga bilo ni o vojničkoj krajini, da ga nisu hrvatski poslanici navlaš zahtievali. Čemu dakle da se Hrvatska još nada od Magjarah? — Jelte, još kojemu Medjimurju i još kojoj Ricci, pak će biti sve gotovo.

* **Prestolni govor** na ugarskom saboru nije Magjarah ni najmanje razveselio. Novčana miserija jest ona mora, koja Magjare svuda tlači i kolje, pak im se eno spominje i u samom prestolnom govoru. U njem stoji izrekoma, neka se Magjari trse popraviti svoje novčano stanje, jer da o tom visi obstanak ugarske države. Magjari se nadaju, da će im to poć za rukom, ako dobe svoju narodnu Banku, pa sad najviše o tom nastoje. Ako budemo živi i zdravi, vidjet ćemo, da li se varaju, il se pravo nadaju.

* **Ugarski sabor** da će se odgoditi tamo do novembra mjeseca, a u to vrieme će sjediti u Beču obostrane Delegacije.

* **Telegrami šiframi pisani.** C. K. Ministarstvo trgovine dozvolilo je, da se telegrami od 1.° kolovoza unapried ne samo obće poznatimi slovi pisati mogu, nego takodjer šiframi, to jest, kakovimi god slovi ili znamenji tko želi.

Današnjemu broju je dodan kao prilog „Poziv na predbrojku“ g. E. F. Bothe-a u Zagrebu, na koji opozorujemo osobitim načinom naše čitatelje. *(Ured.)*

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Septembra 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cekini)	5.24	5.24	5.24	5.24	5.25	5.25	5.25	5.24	5.24	5.24	5.25	5.25	5.30	5.29	5.26½	—
Napoleoni	8.92½	8.92	8.91½	8.91	8.91	8.91	8.92	8.92	8.92	8.92	8.91½	8.92	8.90	8.90½	8.91	—
Lire Inglesko	11.21	11.21	11.21	11.20	11.20	11.20	11.21	11.21	11.21	11.21	11.21	11.21	11.60	111 60	11.21	—
Srebro prid (aggio)	102.50	102.25	102.30	102.35	102.50	102.50	102.60	102.60	102.60	102.60	102.35	102.35	101.80	101.80	102,35	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for., a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine višo poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Ogłasi se primaju po ne vadnoj cieni. Pisma neka sa šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Godina VI. **U Trstu 1. Oktobra 1875.** **Broj 19.**

RADOSTNA

TRŠĆANSKO-KOPARSKA CRKVA

SVOJEMU NOVOMU PASTIRU

PRESVJETLOMU I PREČASTNOMU GOSPODINU

GOSPODINU

JURJU DOBRILI

PRIGODOM NJEGOVA NAMJEŠTENJA

U Trstu dne 26. Rujna 1875.

Dobro došô, vruća željo moja! —
Sjed' na prestol Zaručnice Svoje:
Što je žarko na iztoku sunce,
To je meni danas lice Tvoje!

Težko 'e breme, što uzimaš na Se,
Ali breme nikoga nemine;
Zato hrabro! — Bog će s Tobom biti,
Štititi Te s nebeske visine!

Moje 'e blago istina i ljubav:
Izvor-vrutak blagoslova božjeg,
Živac-kamen u temelju svieta.

Diko moja, Zaručniče mili:
Prvu širi, a drugu razpaljuj,
Pa mi sretan mnoga živi lieta!

Pogled po svietu.

U Trstu 30. rujna 1875.

Uprav su minula dva mjeseca, što se nismo pogovorili na ovom mjestu s našimi čitatelji, jedno što nije bilo silnih svjetskih novostih, a drugo što smo želili baviti se potanje ustankom naše braće u Turskoj, pa smo mu morali ustupiti ovo malo prostora, namienjena našemu običnomu „Pogledu.“ Danas se povratismo nanj ne samo, što velike svjetske novosti bivaju sve češće, nego i zato, što je ustanak naše braće postao tolik i takav predmet, da stoji u prvom redu današnjih političkih nagadjanjah, pa ćemo ga mi odsad unapred motriti s toga gledišta.

A sad, da prije svega odbavimo našu državu, javljamo, da od 20. tek. mj. viećaju u Beču o skupnih poslovih naše obostrane Delegacije, pa da je i ove godine naime skupni ratni proračun predmet najživljih razpravah. Delegacije se do zgode bave i vanjskimi odnošaji države. Pa eno, ne samo što je predsjednik austrijske Delegacije, bivši ministar Šmerling, u svojem nastupnom govorio spomenuo rat, što sad biesni u slavenskih pokrajinah Turske; ne samo što je ministar vanjskih poslovah Andrassy morao odgovarati na upit, što je bio u tom predmetu nanj upravljen u ugarskoj Delegaciji: nego se je slavensko-turskog pitanja dotaknuo i Njeg. Vel. naš Car u govoru, što ga je držao Delegacijam, kad su bile kod njega, da mu se poklone. Iz tih govorah i dotično odgovorah vidi se najjasnije, da je taj predmet narasao do osobite važnosti, kao takodjer da zanima neobično našu vladu i naše državnike. Ali dosad iz tih govorah neproviruje drugo, nego da će Austrija prigodom tog zamršaja, kako je rekao Andrassy, imati i nadalje oko samo na svoj interes, onda gledati da se neporemeti evropejski mir i najposlje nastojati, da turska vlada uredi svoje odnošaje naprama Kršćanom tako, da jednom zauvjek odstrani svaki uzrok nemira medju njom i njimi. To je lahko reći, ali težko izvesti. Za sad neima drugih domaćih novostih, već što će se dne 19. oktobra otvoriti carevinsko vieće; dakle u oči ljetnice proglašenja glasovite oktokarske diplome, koja će zauvjek ostati najznamenitije državno pismo u povjesti preporodjenja Austrije.

O Njemačkoj se sada govori manje, nego li se govorilo pred nekoliko mjeseci, kad se ono htio Bismark opet sbustiti s Francezkom, da ga nebude od toga odvratio car Aleksandar. Ali je Njemačka jaka, a Bismark stari lisak, pak se Evropa uvjek boji, da što gdje nezamuti. Prošlih su danah njegove novine korile Austriju, da se nezna okoristiti prilikom, koja joj se pruža, da se u Iztoku na uštrb Turske razmakne i razprostrani. To je uvriedilo nekoje austrijske državnike, kao da hoće tobože, da tim Austriju navede na led, pak je Bismark dao razglasiti, da su to ujegove novine na svoju ruku i pod svoju odgovornost izmislile i štampale. U Italiji se nadaju staromu njemačkomu caru Vilimu, koji da će se nastajućega oktobra sastati u Milanu s kraljem Viktorom Emanuilom na odvrat, što ga je ovaj prije tri godine u Berlinu pohodio. Talijanski domoljubi bi radi, da dodje s njim Bismark i Moltke, pa kao da će im se i ta želja izpuniti. U Francezkoj se republikanski način vladanja učvršćava što dalje to bolje. U Ingleskoj su vlada i narod mirni i zadovoljni, pa se odanle i nečuje ništa već kad i kad po koji glas, što je zabrinut radi ingleskih posiedah u dalekoj Indiji, gdje je Inglesku strah, da će se kada tada morati ogledati s Ruskom, koja se tamo sa sjevera prama jugu danomice širi. U Španjolskoj kao da se učvršćava Alfonzova stranska, a Karloševa propada.

Što je na koncu nova sa našega jugoslavenskoga bojišta? U ovo petnaest danah razpirio se ustanak i razplamtio još na dalje i na šire. Naši se više putih i na više mjestih pobili s Turci, pa su do cigla dva il tri puta odišli svagda pjevajuć sa bojnog polja. Trebinje da su pritisnuli sa svih stranah tako, da će se morati do skora podati, a cestu od mora kroz Klek da su razkopali da neima krozanju prolaza nikomu, pa ni turskoj vojsci. U ovo petnaest danah pokazali se ustaše i u turskoj Hrvatskoj. Turci naime u Bosnoj postupaju grozovito da nemogu grozovitije s ubogimi Kršćani. Mnoge su, a naime trgovce, iz same sumnje posjekli, a mnoge druge na kolac nabili. Čuje se i to, da su nekoje žive na mich oderali, a na drugih opute parali. Ta okrutnost razljutjuje Kršćane još gore. Pred petnaest danah pali su na Savi od Turakah i glasoviti ustaški vodja Peci Petrović i njegov drug Ostoja Kormanoš. Poslje te nesreće zaglaviše na bojnom polju i trojica il četvoricah čestitih mladih Slovenacah, koje je rodoljubni i mladenački zanos bio odveo preveć daleko medju surove turske čete. Taj se je gubitak stostruko nadomjestio raznimi dobrovoljačkimi četami, koje su i ovih petnaest danah prešle iz Srbije u Bosnu i Hercegovinu. Med Srbijom i Crnom Gorom kao da je već saobraštaj prost i slobodan. A što radi srbsko ministarstvo i srbska narodna skupština? Ako se ljuto nevaramo, mislimo, da će se Srbija u ovo dojdućih petnaest danah javno zaratiti s Turci, koji su ju baš izazvali jedno tim, što su ubili nekoje njezine oficire, a drugo što su na njezinih medjah posakupili silnu vojsku, a povrh svega na vodi Drini osvojili nekak njezin Otok. Skupština, koja je dosad viećala u Kragujevcu, bila je od kneza pozvana u prestolni Biograd, što je znak, da su se u ovo petnaest danah stvari u Srbiji znatno promienile. Ako je Srbija dosad oklevala, vele, da je to činila prvo zato, da spravi svoju ljetinu i da nabavi, što joj još trebalo oružja, da može uspješno vojevati. Al i bez Srbije hoće se ustanak do proljeća uzdržati, a onda drugo ljeto druga sreća. Na koncu javljamo, da nisu evropejski konsuli ništa opravili I eto tako stoje sad stvari u Turskoj. U današnjem broju priobćujemo spomenicu hercegovačkih ustašah.

Biskupijska svečanost.

Nedjelju, dne 26. pr. mj. je starodavna tršćansko-koparska Biskupija slavila namještenje svojega novoga Pastira, Presvjetloga i Prečastnoga g. Dra. Jurja Dobrile.

Pres. Biskup prispje u Trst još u ponedjeljak dne 20. pred podne na vladinu parobrodu „Pelagosa“, na kojem ga odvede iz Poreča, uz najsrdačniji raztanak porečkoga pučanstva, Njegova Preuzvišenost sam primorski Namjestnik, barun Pino Friedenthalski. Taj dan ga dočeka i pozdravi na Mulu *alla Sanità* prečastni Kapitul tršćanski. Nedjeljna svečanost namještenja počela se u $8^1/_2$ sati u staroj crkvi sv. Antona, odkud je po svetoj Misi novi Biskup kreuuo put stolne crkve sv. Justa. Uz put pratijahu ga, hodeć pred njim, kroz ulice pune svieta, veliko množtvo pravovjernoga puka i sve crkvene Bratovšćine tršćanske pod svojimi zastavami, onda mnogobrojno svećenstvo redovno i svjetovno sa preč. Kapitulom, a hodeć za njim, gradska oblast i gradsko zastupstvo, onda pomorsko, trgovačko, vojničko i najposlje namjestničko poglavarstvo. Došav pratnja u sv. Just, bude odpjevano „Tebe Boga hvalimo“, te pročitana četiri Papina pisma u latinskom jeziku, jedno na Nj. Veličanstvo Cara, drugo na novoga Biskupa, troće na biskupijsko svećenstvo, a četvrto na sve pravovjerne tršćansko-koparske biskupljane. Za tim preč. g. Predstavnik, Dr. Schneider, izruči u ruke Biskupove svoju namjestničku čast prekrasnim latinskim govorom, na koji mu u istom jeziku odgovori Presvjetli gospodin Biskup. Poslje toga vrstio se poklon nazočnoga svećenstva, te svečana služba božja i na koncu blagoslov; što je sve, jedno s drugim, trajalo do po podne. U četiri sata bijaše objed u biskupskom dvoru za četrdeset pozvanikah, medju kojimi bijahu primorski Namjestnik i tršćanski Gradonačelnik sa poglavicami svih ostalih državnih i gradjanskih oblastih.

Evo napitnicah, što jih je tom prigodom u talijanskom jeziku izustio Presvjetli i Prečastni g. Biskup, Njeg. Svetosti Papi Piu IX., Njeg. Veličanstvu Caru, Franju Josipu I., Njeg. Preuzvišenosti Namjestniku Barunu Pino-u, Njeg. Gospodstvu Presvjetlomu Maks. D'Angeli-u tršćanskomu Načelniku i svemu slavnomu zastupstvu gradskomu:

„Gospodo! danas svetkujemo riedku svečanost. Toj je svečanosti dalo povod pouzdanje, kojim su počastili mene sveti otac Papa, Pijo IX. i Njeg. Veličanstvo, naš premilostivi Cesar, Franjo Josip I. Sveti otac Papa, postavljen od Boga, da bdije nad moralnim redom svieta, stoji nepomičan na svojem mjestu, te brani divnom hrabroštju poklad, izručen njegovoj skrbi. Preuzmožni Cesar, vjeran svojemu značaju kralja apostolskoga, uzvišenom pobožnostju i bogoljubnostju i izobiljem dobročinah nadovezuje rad sjajne austrijske kuće, koja od pamtivjeka neprestano brani prava svete katoličanske crkve, te nastoji očuvati red ćudorednosti, s čega je uprav bila i jest dična i slavna još i danas medju svimi vladajućimi kućami. Ovim dakle dvima najvišim Poglavarima crkve i države izvolite, Gospodo, danas s mnom napiti, moleć svemogućega Boga, da Jih uzdrži i vazda prati svojim blagoslovom na blagostanje Njihovo i svih pravovjernih Kršćanah i podanikah, kojim su na sreću glavari!“ —

„Medju drugimi otčinskimi skrbmi, radi kojih smo dužni biti zahvalni svojemu Preuzmnožnomu Cesaru, jest i ta, Moja Gospodo, što nam je dao za vrhovnoga glavara ove pokrajine, u osobi Njeg. Preuzvišenosti Baruna Pino-a Friedenthalskoga, takova Namjestnika, koji poznaje svestrano naše potrebe, te skrbi neumorno, da promakne i unapredi sveobće blagostanje. *Njemu* dakle, koji toli vriedno zastupa i namješćuje Njeg. Velič. našega Premilostivoga Cesara *želim* od Boga svaki blagoslov i svaku pomoć, pozivajuć Vas, da mu s mnom iz pravoga srdca, viknete: Živio!“ —

„Najugodnija ljeta mojega življenja, i to Vam iskreno velim, o Gospodo, bijahu ono šestnaest godinah, što sam proživio, radeć polag svojih moćih u svojem ograničenom djelokrugu za obće blagostanje u ovom najvjernijem gradu Trstu, koji mi je drag i mio srcu poput druge domovine. *Evo me sad opet* u tom milom gradu, uzvišena pouzdanoštju Njeg. Veličanstva, Preuzmnožnoga Cesara i svetoga Otca Pape na čast vrhovnoga Pastira tršćansko-koparske Biskupije. Ufam se, da će mi biti svi oni, koji su izručeni mojoj

skrbi, a osobito izabranici puka, slavni Municipij i Prejasni i prezaslužni Gosp. Načelnik, na ruku svojim pouzdanjem, ljubavlju i strpljivostju. Neka svemogući Bog naspori i unapredi ovo svesvjetsko Trgovište, te blagoslovi skrb i napore gradskoga zastupstva. *Tom živom željom* Vas pozivam, Gospodo, da s menom iz srdca viknete gradu Trstu, njegovomu Presvjetlomu Načelniku i gradskomu zastupstvu: Živili!"

Na ove Biskupove napitnice odgovoriše slovno Preuz. g. Namjestnik i Presvj. g. Načelnik.

I tako se dokončala ta svečanost u najljepšem redu, što se mogao ikad želiti, toli putem u sv. Just, koli prigodom službe božje i ostalih obredah u onoj starodavnoj stolnoj Crkvi, akoprem prepunoj pobožna svieta i najodličnijih lica, zastupajućih redom sve tršćanske oblasti državne, gradske, vojničke, trgovačke i pomorske.

Mislimo, da ćemo ugoditi našim čitateljem, ako im ovom prilikom stavimo pred oči i gdjekoje historične uspomene, tičuće se tršćanske biskupijske crkve iliti zadruge.

Tršćanska biskupijska Crkva, najprije područnica Patrijaršije Oglajske (Aquileja), onda Nadbiskupije Goričke, jest jedna od prvih i najstarijih crkvah u ovih stranah. Nezna se pravo, koje godine bi utemeljena, ali se zna za stalno, da je obstojala već 524. (petsto dvaest četvrte) godine, što je upravo te godine njom vladao *Frigerij*, o kom se veli, da je bio prvi biskup tršćanske crkve iliti kršćanske zadruge. (Kršćanstvo je bilo u Trstu navještivano još za života svetih Apostolah il malo kasnije.) Godine 1788 car Josip II. zapovjedi da se prenese tršćanska biskupska stolica u Gradišku on kraj rieke Soče u Friulanskoj ravnici; nu biskup je stanovao i nadalje u Trstu, dok napokon tri ljeta za tim, naime 1791. godine, nebude riešeno na istom višem mjestu, neka ostane sve onako, kao što je bilo prije. Presvjetli biskup Juraj Dobrila, brojeć po redu, jest osamdeset i treći biskup tršćanske Crkve. Tršćanskoj Biskupiji bjehu tečajem vremena pridružene malene, nu starodavne Biskupije Pićanska (Pedena) i Novogradska (Cittanuova), a god. 1831. bi joj dodata i Biskupija koparska, o kojoj se veli, da je vrstnjakinja tršćanskoj, jer se čita, da je g. 524. imala i ona svojega biskupa, sv. Nazarija. Izmedju starodavnih biskupah Pićanskih i Novogradskih mnogi bijahu posvećeni, kao i rečeni Nazarij, prvi biskup koparski; medju tršćanskim pako mnogi su se proslavili osobitimi kriepostmi i velikom učenoštju, med njimi budi dosta spomenuti Eneju Silvija Pikolomina, koji postavši god. 1447. biskupom tršćanskim, tri godine zatim bude uznešen na vrhovnu stolicu rimsku pod imenom Pape Pija II.; onda Andriju Rapicija biskupa tršćanskoga od 1565. godine i Rinalda Skrljića od god. 1621 itd.

Na koncu nemožemo, da nenavedemo koju crticu i o životu Presvjetloga Biskupa Dobrile. Biskup Juraj Dobrila rodio se u Tinjanu (Ježenju) kod Pazina u Istri dne 16. Aprila 1812. Učio je pučku školu prva dva razreda u svojem rodnom mjestu, treći pako i četvrti razred u Pazinu, a šest gimnazijskih razredah u Karlovcu, budući da onda nije još bilo gimnazije u Pazinu, filosofiju i bogoslovje svršio je u susjednoj Gorici, gdje bude takodjer zaredjen dne 11. Setembra 1837. Bio je nekoliko vremena župničkim pomoćnikom u Hrušici, odkud ga je tadašnji biskup Ravnikar poslao na sveučilištne bogoslovne nauke u prestolni Beč, gdje je 1842. g. postao Doktorom bogoslovja. Vrativši se u Trst, bude imenovan župničkim pomoćnikom kod sv. Antona u Novom Mjestu u Trstu, te vjeroučiteljem i ravnateljem kod ondašnje pučke djevojačke škole. Godine 1849., kad se utemeljio u Trstu biskupijski Seminar za bogoslovce IV. razreda, blage uspomene, pokojni biskup Legat, imenova ga seminarskim Ravnateljem i Profesorom pastirskoga bogoslovja, koju je službu obnašao sve do 1854. godine, koje je postao kanonikom i župnikom stolne crkve sv. Justa mučenika. Nj. Veličanstvo imenovà ga biskupom Porečko-Puljskim dne 12 Octobra 1857. te bi posvećen u Gorici dne 2. Maja sliedeće godine 11. pako Junija mjeseca namješten u Poreču, a 13. u Puli. Napokon dne 29. prošloga mjeseca Maja, Njegovo ga Veličanstvo imenova u dobar čas Biskupom sdruženih biskupijah tršćanske i koparske, a sveti Otac Papa prekonizira dne 5. Junija t. g.

Završujemo ovo izvieśće, čestitajuć našoj tršćansko-koparskoj Crkvi, što je u Presvjetlom Biskupu Jurju Dobrili stekla vriedna nasljednika pokojnoga nezaboravne uspomene Biskupa Legata. Prilikom namještenja bjehu štampane razne prigodne pjesme u raznih jezicih. Mi u našem današnjem broju donosimo našim čitateljem pjesmu hrvatsku.

Spomenica Ustašah.

Priobćujemo spomenicu, koju su ustaše u Metkoviću predali pomiriteljnomu medjunarodnomu Povjerenstvu.

Slavno Evropejsko Odaslanstvo!

Od četiri prošla vjeka tužna i bjedna raja, kršćani Hercegovine, čame u tugi i nevolji, i tlačeni od turskog varvarstva, bez da im kršćanske i izobražene Velevlasti Evrope, na njihove jade, čemere, nevolje, kroz toliko godinah, baš jedan pogled milosrdja bačiše.

Žalostna raja *) Hercegovine nemogući više trpiti turski zulum, varvarstvo, tursko progonstvo, nasilje, napadanje, ove godine sva skupa raja diže se, i lati se oružja, da jednom u devetnaestom vjeku izobraženosti, čini viditi izobraženoj Evropi da je grehota ne samo, dali i sramota cjele Evrope puštati, da varvarstvo tursko gnjavi, tlači, progoni i drži u gluposti jadni slavjanski narod u Hercegovini.

Čulo se je, Gospodo, da ste poslani od Vaših Vladaocah, da izvidite naše togobe, naše jade, naše muke, i radi čega smo se latili oružja, i evo vam čistih i pravih dokazah, sa svim da vam nebi trebalo; jer svaki oe Vas pozna Tursku, tursko varvarstvo, nasilje i progonstvo.

I. Počnimo od Age! Jedan nesretni kmet koji uzme na kmetstvo u Age jednu zemlju, mora da ju gnjoji, da ju sije, da ju uradi, i da Agi dade što mu zapita, ali od polovice nije mu manje. Aga pako kada dodje obaći kmeta, što se dogadja tri četiri puta preko godine, dolazi sa momci, ter kmet usilovan od Age braniti Agu, momke, konje njihove, jer drugčije šibe i zatvor ga čekaju.

II. U Turskom Carstvu što nije u nikakvom inom, imade zakupština od desetine, ter zakupnici u dogovoru sa turskim činovnicim, pobiraju deset puta više nego bi imali, a ti rajo plati, podaj, pak se tuži!

III. Osim ovoga, štovana Gospodo, danjak, harač, pusule na zemlje, askerija, sve to mora nesretna raja da plati.

IV. Brojačina životinje od pamtivjeka se vrši u nesretnom redu. Turci brojači, svojim turcim ne broje, a jadnom krštjaninu ako mu ima deset glavah, metje mu 30, sa svim da jadni krštjanin plaća za travu svome Agi. Tkomu da se tuži? Aliji! Tko ga sudi? Alija!

V. Ako je ikakav krštjanin pozvat na Sud od kakvog turčina, oli on pozovne turčina, ako jadni krštjanin nema dva turčina za svjedoke, propada mu razlog, i hodi ti još u zatvor.

VI. Turci silom vode naše cure, naše žene, pak ih turče, i tako se dogodilo lani jednoj podajnici u Stolcu; pak izide vuk magarca.

VII. Ako koji krštanin nadje se kao svjedok proti kakvom turčinu, on ti nesretnik nevidja trećeg sunca.

VIII. Turci drže za pogrdluk naše sveštenike, za grdilo naše Crkve, naša zvona; naše ikone (*kipove*); i to očigledno ruže i grde.

IX. Mi plaćamo danjak, činimo svakojake nesretne izmete, a nikakve prosvjete imamo; škole ne imamo, već ako bi još tko hotio to, namah onog koji to zahtieva napše (utamniči) ga, i plati glavom.

X. Ako je kakva radja na carskim putovim tu ti idje sama raja, pet šest danah daleko od kuće a osam danah radje, bez kruha i bez plaće, a turci su od toga izključeni.

XI. Ako je kakva potreba od konjah za prenos živeža turskom askeru (vojnikom), eto ti zaptija u sela, koje zaptije moraju seljani da hrane, pak ti zorom silom prizajme konje i ljude, po 15 do 20 danah putovanja, bez hrane i bez plaće.

XII. Koje pravo hoćete da imamo u turskom sudu, kada je ono sastavljeno od nekoliko divljih turakah, i od sama dva krštjanina, koja dvojica moraju silom s njimi da podpišu i smrt jednom pravednom krštjaninu.

XIII. Ako koji jadni krštjanin pozvat na radju, oli u izmet s konjim čini viditi da nemore radi posalah, oli radi bolesti njegove oli kućanske, eto ti zaptie, koji ga izprebija, kadgod udarcim ubije, a višekrat dotjera do smrti.

XIV. Ako ti Turčin prinese kakvu pravdu na sud, eto ti je namah svršene; a ako ju prinese krštjanin, mora da čeka do svrhe svieta, oli mita mora dati deset puta više nego mu vredi pravda.

XV. Sigurnosti kod turakah ne moremo imati. Evo vam prilike! Alid Pivodić turčin iz Mostara, za umaknut se turskom redifluku, uteče iz Mostar i austrijanski podajnici vidjoše ga kroz Metkovice proći, ali turci neslušaju svjedočbu austrijanskih podajnikah, pak ti apsu nesretnog Djordju Čiriča, i eno ga od dvi i pol godine gdi čami i jadi u apsu, i to zbog svoje pravednosti.

Sigurnosti kod Turakah nemoremo imati. Turci u Mostaru ne mogoše viditi dičnog trgovca Djordju Bjelobrka, koji radjaše dobro sa Trstom, pak ti ga ubiju, i potvore mu sinovca da ga je ubio, ter s njim u zatvor; i za imati slobodu, morao je sve svoje imanje turcim dati, pak svojom glavom u Austriju prebjegnuti.

Kakva nam sigurnost more biti u turakah, kada onomadne turci u Strugam izprebijaše dva austrijanska podajnika, iz Metkovića, Stjepu Neraju i Petra Magzana; kada onomadne u Gabeli u mal neubiše austrijanca Nikolu Šukoveza? kakva je sigurnost kada onomadne u Gabeli napsiše i izprebjaše jednog austrianskog podajnika; kakva nam je sigurnost kada onomadne s broda austrianskog dignuše silom i sorom jednog prebjegnutog iz turske, koji mirno rabotaše, ter vezana ga za grlo u Mostar odpratiše?

*) *Raja*, turska rieč, znači toliko, koliko ljudi bez prava i pravice.

Kakva nam je sigurnost kada onomadne na tvrdu vjeru pozvaše Marka Krešića i Filipa Krešića da se povrate svojim kućam u Sjekoše, ter nesretnike izjekoše na komade?

Kakva nam je sigurnost kada na komade izsjekoše dvojicu u selu Gradcu, dvojicu na Ztovu, a dvojicu na Brštanici, a dvojicu u Prapratim, i sve na tvrdu vjeru?

XVI. Dodje li ti Aga na zemlju, prva mu je besjeda grebat krst, svetce, oltare, Crkve itd. kako je to učinio Ibraim Beg Gavran iz Počitelja, i sinovi Ibraim bega Muradbegovića iz Višića, nazad dva mjeseca i nekoliko danah, kao mahniti po selu Dračevu hodali psujući nam Isukrsta, Gospu sto arabah krsta, i bijuć nas i naše žene.

XVII. Sila turska nema kraja! Smailaga Šarić, koji sjedi u Stolačkom meldjizu, silom zorom natjera nesretnu raju, da mu izjendeči blato Kužak, čineć viditi istoj turskoj, da je svit radio na carskim putovim; i to sve bez ciglog jednog novca za trud, i to nije on sam učinio, nego čini svaki Tusčin.

XVIII. Uprave u turskoj vladi nema, jer činovnici nemadu već malo plate, pak su usilovani činiti svakojake nezakonitosti, nasilja i ostalo.

XIX. Turci za da im je lakše sa nezakonitostima suditi raju; upravu imadu u turskom jeziku, koga raja nerazumi, pak tada čine sve što im je milo i drago.

XX. Blato, zvano Rašanjsko, od Varde Glavice jaruge Svinjarice, endek Krupe, Jaza Vratca, Glavice krunice, Dola Rovaša, vrela Bosiljine čak do Glavice Kozarice, to je bilo blato seljana Rasna, i to su blato pučanstvo od Rasna izjedničili i metnuli u radju, ali turci Mujaga Memedbašić, Mula Alia Memedbašić, Ahmetaga Memedbašić, Derviš Aga Grebo, Bgibeg Bašagić, Memišaga Čiber, Mehmed Usković, naskočiše i silom i sa podporom nesretne turske, činiše sve to blato od 1000 danah oranja da bude njihovo.

(*Sliedit će.*)

PAZINSKA GIMNAZIJA.

Evo oglasa, što smo ga bili obećali našim čitateljem, kad smo u predposljednjem broju govorili o pazinskoj gimnaziji:

Oglas.

Školska godina 1875-76 početi će na ovdešnjoj c. k. gimnaziji 16. listopada t. g., a iste će se godine jedan t. j. šesti gimn. razred otvoriti.

Upisivanje obavljat će se 14. i 15. listopada t. g. od 8 pred podne do 1 sata poslě podne. Osim toga dèrzati će se zadnjega dana primateljni i opetovni izpiti.

Uvěti kod upisivanja su slědeći:

1. Od djakah, koji žele u pripravni razred stupiti zahtěva se, da su najmanje treći razred koje pučke škole dobrim uspěhom svèrsili.

2. U I. gimnazijalni razred mogu samo oni djaci stupiti, kojim bě dopušteno na ovdešnjoj c. k. gimnaziji taj razred opetovati, ili oni, koji su prošle godine u pripravnom razreda ovoga zavoda najmanje svědočbu pèrvoga reda dobili; svatko drugi pako, koj bi želio stupiti u taj razred, mora se prije podvèrći primateljnomu izpitu, na kojem će se ovo zahtěvati:

a) U nauci věre onoliko, koliko se uči u pèrva četiri razreda pučke škole;

b) U němačkom jeziku razuměvanje lakših odlomakah iz Čitanke, što će morati pokazati prevodom iz němačkoga na materinski jezik, zatim počela iz slovnice; od neněmačkih djakah poznavanje glavnih pravilah materinskoga jezika;

c) U računstvu věština u četiri glavnih operacija sa čělimi brojevi.

Djaci, koji nebi taj izpit dobrim uhpěhom položili, neće se primiti u pèrvi razred, već će morati u pripravni razred stupiti.

Upisivanje u druge razrede biti će, kao dosele, uslěd valjane gimnazijalne svědočbe ili dobro položenog primateljnog izpita, kojemu će se morati podvèrći svi bez iznimke djaci, koji nisu prije u kojojgod gimnaziji avstrijsko-ugarske monarhije upisani bili.

Različite viesti.

* **Slovenski jezik.** Na ovelješnjoj gornjoj c. k. Realki njemačkim učevnim jezikom ove je godine uveden kao predmet nauke i slovenski jezik istim pravom, koje ima na toj Realki jezik talijanski. Zašto nije to po smislu XIX. §. temeljnih carevine zakonah bilo prije odredjeno, neznam kazati. Što znam jest, da je novi Ravnatelj, g. Peiker, pripoznao odmah pravicu, koja ide i naš jezik, pa ga je evo i uveo. Slava tomu Niemcu poštenjaku! — *E pur si muove.*

* **Pripravnica u Kastvi.** Dne 15. oktobra otvoriti će se u Kastvu pripravnički tečaj za učitelje sa hrvatskim podučnim jezikom. U spomenuti tečaj imadu pravo oni mladići, koji su 14. godinu svršili ili će ove godine svršiti, koji su dobrim napredkom svršili pučku učionu.

Mladići, koji se budu dobro učili dobiti te podporu od 50. f. Čim budu dobrim napredkom svršili ovaj pripravnički tečaj, stupiti će u učiteljsko isobrazovališće u Kopru, gdje će veću podporu primati dok nauke svrše.

Evo roditeljem liepe prilike malim trudom svoju deteu srečnu učiniti. Zato si gojim ufanje, da će mladež nesamo iz občine Kastavske, nego i iz ostalih istarskih občinah i sa Kvarnerskih otokah, posjegnuti za ovom srećom.

Ravnateljstvo c. k. pripravnice priporučuje svim onim, koji žele svoju djetcu u ovaj pripravnički tečaj poslati, neka se prijave bilo pismeno ili ustmeno, kod spomenutoga Ravn. do 15. oktobra, jer bi poslije prekasno bilo.

* **Bratjo nekasnite!** Hvala Bogu i dobrim ljudem svakim se danom čita, kako našoj pribjegloj bratji Bošnjakom i Hercegovcem dohadja pomoć od milostnice ruke ne samo od posestrimah Dalmacije, Hrvatske, Češke, i Ruske, nego i od dalekih stranah kanoti iz Francuske, Inglezke i daleke Amerike. Ali ako se promisli, da nejake djece, ženah, staracah i drugih nevoljnikah, koji zaiskaše utočišće u ovih naših stranah, nadilazi 100 tisućah dušah, da svi ti nevoljnici, da uteku okrutnomu turskomu maču, moradoše zapustiti sve svoje te golim životom pobjeći, da će doskora nastati dugotrajni vjetri, daždji i doskora kruta zima, ako se velim, na sve to promisli, hoće biti posve težko doskočiti potrebam tolika i toli potrebna puka. Zato evo nas i opet, svakoga i svagdje proseć, da tko čim može, bilo i malim, nekasni pomoći svojoj bratji. Oni, koji nemogu novcem, imati će ma bilo kakve suvišne rubeniňe, odjeće il obuće, što ako je i malovriedno, biti će ipak za uboge sirote velika dobrota. I mnogočastni svećenici mogli bi u crkvah, kao što već mnogi čine, nabirati na tu svrhu milostinju. Tako čineći otrti ćete suze tolikim i tolikim nedužnim sirotam, težko uzdišućim udovicam i žalostnim starcem; dajte ljudi, od Boga Vam plaća!

* **Knez crnogorski,** prošlih se je danah obratio na austrijsku vladu s molbom,da za liečenje mnogih ranjenikah s Hercegovine, koji su se zaklonili u kneževini, bude mu poslano u pomoć nekoliko liekarah, pošto u kneževini nema dovoljnog osoblja. Vlada odgovori toj želji, a već petorica gradjanskih novih ljekara, koji se dobrovoljno u tu svrhu ponudiše, polazi u Crnu Goru sa svimi potrebštinami. Ti hvalevriedni liekari jesu: Dr. Gjivanović, Dojmi, Mišetić, Prvan i Tomić. Još je bilo naloženo dalmatinskomu namjestniku bar. Rodiću, da odpravi u Crnu Goru onoliko žita i druge hrane, koliko bi mislio da je neobhodno potrebito te se sadanjim nuždam doskoči.

Prilog 19. broju VI. god. „Naše Sloge".

Uvjereni, da će našim bogoljubnim čitateljem biti do prave koristi, pridajemo današnjemu broju obedvie vele važne pastirske poslanice, što je naš Presvj. i Prec. biskup g. Juraj Dr. Dobrila upravio na svećenstvo i vierni puk: jednu naime prigodom Njegova razstanka iz Porečke biskupije, a drugu prigodom Njegove instalacije, što se je dne 26. ptr. m. obavila u ovoj stolnoj crkvi sv. Justa.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Septembra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.25	5.26	5.27	—	5.20	5.28	5.28	5 28	5.28	5.28	—	5.28	5.28	5.28	—	—
Napoleoni	8.90	8.90	8.90	—	8.91	8.91	8.92	8.92	8.92	8.92	—	8.92	8.92	8.92	—	—
Lire Inglcske	11.20	11.20	11.20	—	11.19	11.20	11.20	11.20	11.20	11.20	—	11.20	11.20	11.20	—	—
Srebro prid (aggio) . .	102.15	102.15	102.15	—	102.15	102.15	102.20	102.20	102.20	102.20	—	102.15	102.15	102.15	—	—

A. Karaban ć Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po ne vadnoj ceni. Pisma neka sa šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

Godina VI. **U Trstu 16. Oktobra 1875.** **Broj 20.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. listopada 1875.

Iz Beča neima drugo nova, nego da će Delegacije za koj dan dovršiti svoje poslovanje, a dne 19., kao što smo već javili, početi raditi carevinsko vieće. Ministar rata nemari se tužiti na ljetošnje Delegacije, jer su mu dozvolile mal da ne sve, što je od njih iskao, da bude i naša vojska spremna, kako se pristoji, za svaki mogući slučaj. U češkoj kraljevini bili su ovih danah u gradovih opet izbori za carevinsko vieće, pak su po običaju i staroj navadi bili i opet izabrani sve samo takvi češki rodoljubi, koji neće dakako ni da čuju o carevinskom vieću. Isto tako će se dogoditi i kad budu birale selske obćine. Početkom t. mjeseca otvorilo se u Crnovicah u Bukovini novo svenčilište njemačkim učevnim jezikom, te ujedno svjetkovala stogodišnjica združenja one pokrajine s carevinom austrijskom. Iz Ugarske takodjer ništa nova, nego da će se dne 19. listopada sastati hrvatski sabor.

Dakle dne 18. će prispieti u Milan njemački car Vilim, ali Bismarka da neće biti s njim, jer da je bolan. U Milanu će se tom prilikom dakako sastati sve, što ima Italija znatnijega i odličnijega. U Bavarskoj neide Bismarku nekako za rukom njemačko jedinstvo, jer mu je većina bavarskih zastupnikah protivna, pa sad se čeka, na koju će stranu pristati bavarski kralj.

Mi smo se zadnji put prevarili, kad smo rekli, da će se Srbija u ovo prošlih petnaest danah javno zaratiti s Turskom. To se nije obistinilo i neće već tako brzo. Knez je glavom izjavio skupštini, da on nesmie od evropejskih velevlastih udariti na Tursku, jer da bi u protivnû slučaju odstupile od svoje rieči, kojom jamče za obstanak Srbije. Poslje te izjave odstupi Ristićevo ministarstvo, a nastupi Kaljevićevo. O Kaljeviću kažu, da je bio poglavica omladinski, ali da se sad razkrstio s tom svojom strankom. Knez se imao oženiti jučer. Kumovao mu car Aleksandar, dakako ne licem nego po ovlasti. Dakle od strane Srbije neima se Turska ništa bojati. Ali ustaše nisu zato duhom klonuli, dapače čine sve potrebite priprave, kako će se moći održati prieko zime, pa onda na proljetje pomladjenimi silami nastaviti djelo svojega oslobodjenja. I u ovo petnaest danah su se na više mjestih slavodobitno ogledali sa svojimi krvoločnimi tlačitelji. Zato nadajmo se kroz cielu zimu viestim, koje će nam javljati, da su se tu i tamo Kršćani pobili s Turcî. Turska neprestaje namicati vojske iz Azije, ali to nisu ljudi vični hercegovačkoj i bosanskoj zimi, pa joj mogu malo koristiti. Nego u ovo petnaest danah su Turci sami sebe pobili jače, nego da su s mjesta izgubili Bosnu i Hercegovinu. Što su još živi, to moraju zahvaliti evropejskim bogatašem, koji im novce posudjuju. Ali odsad unapred hoće ti bogataši i dva i tri puta novčić obrnuti prije, nego li ga uzajme Turkom. Zašto? Za to, što je Turska prošlih danah izjavila, da uemože za sada platiti svojih vjerovnikah. Evo je dakle, gdje je propala. Ta viest je neizmierno uzburkala glavničare na svih evropejskih bursah, pa se sad odvraću od nje i oni, koji su ju dosad branili i zagovarali. Još su na nekoji način jedini Magjari, kojim nepodnosi milostivo srdce, da je nestane, pak su i njihovi delegati u Beču zaklinjali Andrassy-a, neka se i unapred zauzimlje za Turke, kao što se zauzimao do sada. Mi se nadamo, da to neće u sadašnjih okolnostih Turkom mnogo pomoći, jer Turkom treba novacah, a baš ni Magjari jih neimaju odviše. I tim svršujemo za danas svoje izvješće.

Spomenica Ustašah.

(Konac)

Slavna i štovana Gospodo! Ovake sile, ovako varvarstvo i tursko nasilje usilovalo je nesretnu raju, da se lati oružja i da brani svoje svetinje i svoja prava. Mi se jesmo latili oružja da se branimo od naših krvnikah, ali prvi nismo napadnuli na turke, već turci na nas. Turci najprvi kao bjesni vuci a pred njima iz meldjiza mostarskog poslan za mirit nas, Adjalia Ugljen, napadnuše na mirno selo Goricu, i svega ga porobiše ter popališe, tu izsjekoše jednog starca od 80 godinah i dvoje malo djece.

Turci najprvi nasrnuše na selo Dračevo i tu ubiše sedam krštjanah i raztjeraše ostale, ter zapališe sve selo Dračevo porobivši sve štogodir nadjoše. Pred turcim bio je Ibraim beg Gavran, i sinovi Ibraimbega Muratbegovića. Nebiaše turskoj sili zadosta toliko varvarstvo već razbiše vrata Crkve sela Doljana. Obezčastiše Oltar, iz puške pucahu na ikunu Blažene Divice Marie, razbiše zvono i baciše ga u vodu. Ni to nebi dosta turskoj sili, već kao vukovi poletiše na mirno selo Doljane, ter porobiše mêd, maslo, žito i sve što nadjoše, pak zapališe sve selo, pokosiše žito i posikoše duhan.

Ni to bi zadosta turskoj sili, već popališe sela Dubravicu, Brštanicu, Četoljub, Rasno Donje i Gornje, porobeć i zapaljeć bogomolju (crkvivu) u Rasnu i porobiše sve što godir nadjoše. Štovana Gospodo! Evropa do danas je izmjenula i bacila s prestolja dosta izobraženih kraljah, Cesarah i knjezah i punih krščanluka, a danas u izobraženom vjeku držite još varvara turčina?

Slavna i štovana Gospodo!

Pod bićem turskim nemožemo i nećemo da živemo. Ljudi smo a ne stoka! Ako nam nećete pomoći, prisiliti nas nemožete, da se vratimo u robstvo. Turskome obećanju više nevjerujemo, a jamstva vaša koja nam dajete, uvjerili smo se da kod Turakah nevriede ni šuplja boba. Hoćemo slobodu, pravu, i podpunu slobodu! Živi u turske ruke nećemo.

Metković 12. rujna 1875.

Dopisi.

Iz okolice porečke, 25. Rujna.

Ako je ikada prijatelj bio žalostan na raztanku, sa svojim prijateljem, to smo doista ovih danah bili mi Hrvati porečko-puljske Biskupije na raztanku sa Presv. i Preč. Biskupom Dobrilom. Istina, da nam neode daleko i da ima i sada pod svojima krilima veći dio Istre, dapače svu Istru, jer nije odciepio svojega rodoljubnoga srdca ni od ovih naših krajah, kako je sam rekao; nego nas boli, da nije s nami kao što je bio cielih sedamnaest godinah, pa nam se sada brez njega čini sve kao prazno.

Koliko si je slave stekao, koliko li dobra učinio, što se zna i što se nezna, to ja nekanim dokazivati, nego reći nešto samo o njegovu raztanku s nami.

Znali smo, da je 20. tek. Rujna bio dan odlučen Biskupovu odlazku, al smo mislili, da će otići u taj dan okolo 11 satih pred pôdne parobrodom Lloydskoga družtva. Ali eno, dan prije pod večer doplovi u Poreč svojim parobrodom iz Trsta isti Namjestnik, Barun Pino. Kako nogom na kopno, odmah s porečkim Kapetanom, gosp. Clesius-om, podje posjetit Biskupa, gdje se zadrža s njim pô sata.

Onih danah, a osobito one večeri, kažu, po mjestu nije bilo drugoga razgovora, nego o Biskupu i njegovu putovanju. Mnogi se dogovaraše, kako će dojdućega jutra uraniti, da mu čuju zadnji pozdrav u svojoj crkvi. Noć mine, zora svane, sunce grane uz najkrasniji dan, pa bi rekao, da se i narav spremila, da sprati dostojanstveno našega polaznika na svoje novo radilište. Prije sunca počeše zvona navješćivati početak raztanku. Stolna crkva, na glasu ljepota, bijaše krasno nakićena, da se u njoj dostojno raztane uz službu božju Pastir sa svojim stadom. To se moralo obaviti o šestoj uri. Istina, bilo je rano, osobito za čeljad gospodske ruke, budući ponedjeljak, djelavni dan, trebalo je odvesti radnike na radnju, nu ipak prostrana se crkva napuni svake ruke čeljadi, gospodske i težačke. Mnogo nas je bilo i iz okolice svjetovnjakah i svećenikah. Oblasti i cielo činovničtvo, što ga je u Porečn, uranili u Crkvu i zasjeli svoja mjesta. Namjestnik, Barun Pino, bane i on na svoje. Sve je gotovo. Eto i Biskupa, praćena od svećenstva. Svak ga strielja nekako tužnim pogledom. Sve je tiho, kao da nikoga u crkvi nema. Izloži se svetotajstvo poklonu, Biskup počme Sv. Misu. Posli Mise i on i svi ostali sjedoše, a Prečastni kapitularski Vikar uzajde na propoviedalnicu i kratkim uvodom navjesti odlazak bivšega nam Pastira, pa jakim i meko-

srčanim glasom započme čitati zadnji pozdrav nezaboravnoga Vladike. Oni govor, nadahnut od plemenite duše, priteže k sebi svačiju pomlju; u njem svakomu milino i ugodnosti, i mnoge u živac srdca taknu i ganu do suzah. Kad svrši iskreni s bogom, Presvjetli Biskup podjeli blagoslov Svetotajstvom. U sedam satih i pô dovrši služba božja i odlični biskup izajde iz crkve uz pratnju svećenstva, a za njim idjahu oblasti. Gospodin Namjestnik, Barun Pino, ode na parobrod, da ga dočeka. Ljubljeni se Biskup za koji čas spremi u svojoj sobi na putovanje; pa najsrdačnije izljubivši se sa Svećenici, podje na parobrod uz pratnju oblastih, koje su ga u predvorju čekale. Po ulicah, kud imadjaše proći, i na obali mora sgrnuo se puk. Kad nezaboravni Biskup stupi u parobrod nastà zadnje pozdravljanje. Namjestnik, Barun Pino, mjesto svoje, zapovjedi da se na parobrodu izvesi biskupska zastava, brod se makne i u tili čas ote nam izpred zaplakanih očiuh toga vriednoga muža, koga ćemo se svega svojega vieka onako željno spominjati, kako se zahvalna djetca spominju svojega ljubljenoga otca!

Iz srednje Istre, 5. oktobra.

U pastirskom Listu, razposlanom svećenstvu i puku naše biskupije, istinito i jasno govori naš Presv. i Preč. Biskup, J. Dobrila o mnogih ranah našega puka. Izmedju drugih, navadja On i maleni broj naših djakah po školah. On predvidja, ako bude išlo tako napred, da će doći vrieme, kad neće naš puk imati ni svojih svećenikah, jer malo ide mladićah u školu, a još manje u sjemenišće, budući je zavladao sada neki duh protivan duhu nauka Spasiteljeva.

Ali nesamo da neće imati Istra svojih svećenikah, nego ona nima i neće imati ni drugih izobraženih ljudi, kao: ljećnikah, odvjetnikah, činovnikah, ild., ako nebudu roditelji marljiviji u pošiljanju djece u školu — a osobito u više škole. — Sadašnjost Istre nije vesela, a nimamo mnogo znakovah ni za bolju i srećniju budućnost. Ali to nas ipak nesmie ustrašiti, nego nas potaknuti da skrbimo za nju. S toga evo me opet, kako i lanjske godine, na vratih našega kmeta, da mu zavapijem: Na noge braćo, sad je doba! Ljeta su počela biti bolja, spremaj sinka na nauk — u susjedni Pazin, gdje imamo najbližnju Gimnaziju. Tu će ti biti blizu, pod tvojim očima; tu ćeš ga moći laglje nadzirati nego li drugdje; tu će ti se manje pokvarit nego li drugdje. Kad ti svrši Gimnaziju ovdje u Pazinu ili još prije, moć će ti sinak ili u sjemenišće, gdje će ti malo koštati, ili u učiteljište za učitelja, gdje će dobivat podpore ili — ako si smožniji u velike škole u Beč, Zagreb, Gradac itd. — A sada hvala Bogu, imamo i na stolici naše Biskupije čovjeka Istranina, koji je do sada već mnoge mladiće dao uzgojiti na svoj trošak, a za stalno neće ni unapred prestati podupirati Njegova blagotvorna ruka učeću se mladež. Bog zna, vremenom bi se moglo ustrojit baš u Pazinu malo dječačko sjemenišće za gimnazijce, pa tad bi mogao i tvoj sin, ako je siromah i odaljen od Pazina, dobit nutri bezplatno mjesto i svu obskrbu.

I to bi bio najbolji način, da procvate ova nova gimnazija, što joj ja od srca želim. Ona se sada ustrojava i organizuje, pak dakako da nije u njoj još sve onako, kako bi bilo želiti. Prigovoriti bi joj se moglo: 1. što se za biblioteku nekupuju i hrvatske knjige, da jih mogu čitati ubožiji djaci; 2. što se poučava hrvatska mladež samo dvie ure na tjedan u svojem materinskom jeziku, dočim su opredjeljene za talijanski tri ure, 3. što bi se morale udešiti ure za hrvatski i talijanski tako, da nemoraju jedni čekat, dok se drugi poučavaju, čim su moralno prisiljeni ostati i poslušati relativne slobodne predmete; 4. što bi vjeronauk morao biti u pripravnom razredu za Hrvate hrvatski, kad je za Talijane talijanski; 5. što je smiešno kazati, da je talijanski jezik slobodan predmet za Hrvate u gimnaziji kad ga moraju naučiti prije nego u nju stupe, t. j. u pripravnom razredu. Mogao bih dodati svim točkam podulji komentar, ali mudru i jedno oko dosta! Nadam se, da će vremenom škrbju slav. ravnateljstva, koje je dosle mnogo učinilo, nestati još i tih malih zapriekah za našu mladež, pak onda će naši ljudi i još radje pošiljat svoju djecu u školu. A Bože daj, da ih nebi trebalo do godine opet nagovarat i zaklinjat za njihovu vlastitu korist. Na noge dakle!

U bečkih novinah „Vaterland" od dne 5. t. m. čita se dopis, što ga evo priobćujemo u hrvatskom jeziku našim čitateljem, pošto se njegovim zadržajem posvema slažemo.

Iz Istre, 29. Septembra.

Ovih je danah Presv. Biskup Dobrila ostavio Poreč, te se preselio kao tršćansko-koparski biskup na svoje novo mjesto u Trst. Samo oni, koji su tako srećni bili, da su ga mogli pobliže poznati, samo oni velim, mogu cieniti, koliko je porečko-puljska biskupija s Njem sgubila. Doista svaki, koji ljubi istinu, mora priznati njegove velike zasluge u uredjivanju dohodakah biskupskog stola, njegovu neumornu skrb za zidanje i popravljanje crkvah i plovanskih kućah, po tom njegovu živu brigu za svećenike i učeću se mladež, a najzad tolike milostinje, koje je podjeljivao sbilja siromašnim i potrebnim. To je pripoznalo svekoliko svećenstvo porečko-puljske biskupije, pa izjavilo u adresi podpisanoj od svega biskupijskoga svećenstva i opravljenoj na Presvjetloga biskupa. Zato nije čudo, što su bili svi veoma žalostno dirnuti, kad su doznali, da će brzo izgubiti svojega dobroga Pastira, koji je postupao s njimi kao ljubeznjivi otac. Ta se je žalost zbilja vidila na dan odlazka Presv. g. Biskupa, kad je on poslje dovršene sv. Mise i poslje blagoslova presv. Svetotajstvom, pojedine prisutne svećenike srdačno poljubio, pa su se svim suze u očima vrtile. Po tom, to jest u 8 sati jutro, ode Presv. Biskup sa tršćanskim g. Namjestnikom na c. k. Parobrod, koji je bio uprav tamo došao, da Ga odvede. Sjedinjene biskupije porečka i puljska su sada bez biskupa, pa žaluju za svojim ljubljenim vrhovnim Pastirom. Najveća želja svećenstva i vjernoga puka bi bila tà, da bi porečko-puljska biskupija ostala i unapred pod mudrim vladanjem svojega bivšega biskupa. A to nije drugčije moguće, nego kad bi se s jedne strane tršćansko-koparska, a s druge porečko-puljska sjedinile. Za to sjedinjenje je prikladan već isti geografičui (zemljopisni) položaj obijuh biskupijah pošto su ove, kao što je dobro poznato, polutok, od koga spada na porečku biskupiju samo mali pomorski djel, pa ona odasvud na kopnu medjaši sa tršćansko-koparskom biskupijom tako, du se sve na više stranah u onu duboko proteže. Nadalje je i etnografični (narodnopisani) položaj obijuh biskupijah takav, da sjedinjenje nebi moglo biti nego uspješno, jer u svoj Istri po selih stanuju čisti Jugoslaveni, osobito Hrvati, a samo po gradovih se u većem broju nalaze Talijani. Najposlje pako porečko-puljska biskupija broji samo 83,600 dušah, pošto u tršćanskoj biskupiji stanuje 302,000 dušah iz česa se vidi, da bi kroz slučajno sjedinjenje tršćanska biskupija samo za peti djel većom postala i da sjedinjenje biskupije nebi brojilo preko 400,000 dušah. — Gdje bi se to sjedinjenje obistinilo, možebiti, da bi se laglje našla i sredstva, da se doskoči prietećemu nedostatku svećeničtva, kojega osobito u tršćanskoj biskupiji ima sve što dalje to manje, čemu bi veoma pomoglo naime, kad bi se u Trstu ustanovilo svećeničko sjemenište.

ZAPISNIK

o II. redovitoj skupštini „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri" u Kastvu dne 22. septembra 1875.

I. Poslje 10 satih u jutro, budući prisutan dostatan broj članovah, otvori preč. g. vitez Vlah, dekan Kastavski, drugu redovitu skupštinu kao podpredsjednik družtva u odsutnosti predsjednika Dra. Vitezića. Isti gospodin primjerenim govorom razloži, da je družtveni statut izrečno potvrdjen, da su se podjelile nekoje podpore itd., kako će gosp. tajnik u prvom godišnjem izvješću o djelovanju družtva pokazati.

II. Tajnik gosp. Ernest Jelušić stade čitati izvješće iz koga glavne su točke ove: Družtvo je potvrdjeno odpisom slavnoga Namjesničtva dto 3. julija 1875. Odbor družtveni se je po mogućnosti i potrebi sastavio, te odlučio medju drugim poglavito ovo: da se umoli dojduća skupština, neka bi kod izbora novoga odbora pazila na to da odbornici budu ljudi, koji će se bez zapreke moći sastajati i da budu koliko je moguće na blizu; zatim je podielio godišnju podporu učenikom Istranom: Milovčiću, Kumbatoviću, Bogoviću (iz otoka Krka) te Vlahu (iz Kastva) u iznosu od 150, odnosno 50 f., 45 f., 35 f., 20 f., i to za prošlu školsku godinu 1874-75. Napokon što je skupštinu najviše zanimalo prepustio je odbor, da se ona izrazi o načinu, kojim da se podastre preponizna molba na Njeg. Visost, Cesarevića i Kraljevića Rudolfa, nebi li blagoizvolio primiti družtvo pod svoj visoki protektorat.

Skupština je stvar odmah u pretres uzela i odobrivši molbu sastavljenu po odboru, odlučila, da ju odbor Visokoistomu u što kraćem vremenu podastre.

Osim toga spominje gosp. tajnik sa sahvalnostju imena nekojih licah, što su si zasluga stekli za družtvo, pomogavši mu sborom i tvorom, navlastito su to Dr. Juraj Dobrila biskup i kanonik Tomo Gajdek; a od članovah družtvenih osobito gosp. France Šabec, glavar u Podgradu.

Skupština primi vrlo radostno otaj izvještaj i zahvali gosp. tajniku na trudu.

III. Zatim se pristupilo k izboru godišnjega odbora, te budu izabrani jednoglasno: predsjednikom: Dr. Dinko Vitezić, Odbornici: Vjekoslav Vlah, Mato Brusić, Josip Janc, Ernest Jelušić, Vinko Zamljić, Anastaz Jelušić, osim gosp. Brusića svi iz voloskoga kotara.

IV. U revisionalni odbor bješe izabrani: Don Josip Dukić, Anastaz Jelušić i Friderik Grossmann, svi u Kastvu.

V. Gosp. tajnik upita skupštinu, kako će se postupati, da se utjera 119 for. koje je gosp. Dtr. Bachmann u Bistrici cedirao

Bratovštini. Skupština odluči, da se sa dotičnimi dužnici, ako je moguće mirnim putem opravi, ako li ne, da g. Anas. Jelušić sudbeno utjera u ime družtvenoga odbora.

VI. Odbornik Zamljić predlaže, da se skupština izjavi, je li potrebito izdavati koledar družtva, kad on neće moći konkurirati sa ostalimi koledari, kao n. pr. s „Danicom“ družtva svetojerolimskoga? Skupština odluči, da se počeka, kakov će uspjeh u praksi imati „Koledar Bratovšćine“; ako uspieha nebude i družtvo bi imalo bit na šteti da se odustane od obširnoga pisanja, al da koledar bude svakako sadržavao djelovanje družtva i koliko je najviše moguće *imena* članovah i darovateljah.

VII. Isti odbornik predlaže, da se vanjskim članovom javi želja, te mogu svoje misli o napredku družtva i načinih tomu shodnih, pismeno poslati na skupštinu, koja će se po vrednosti na nje osvrnuti. Primljeno velikim odobrenjem.

VIII. Skupština odobrava na predlog Laginjin, što je odbor podjelio 150 for. hotijući tim jednom za uvjek protumačiti dotični §. družtva štatuta, naime, da se *mogu* ali *nemoraju* uvjek potrošiti svi godišnji prinosi, jer to valja ravnati po potrebi, po veličini prinosa i po broju kompetentah.

IX. Skupština primi jednoglasno predlog, da se gosp. Šabcu, koj se radi poslovah zahvaljuje na odborničtvu, podjeli javno priznanje, što se tako žarko skrbi za pospjeh družtva.

X. Nebuduć ničega na dnevnom redu, gosp. podpresednik izjavi u 1½ sati po podne, da je posao dovršen.

Pregled posljedakah gospodarstva „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri“
od 17. Septembra 1874. do 20. Septembra 1875.

Prihod.

Preostatak od godine 1874	f.	963.—
Primito u godišnji prinos	„	219.83
„ kapital	„	252.70
Kamate godišnje na 785 f. uglavničeni na grad. riečkoj štedionici	„	39.25
Kamate godišnje na dvie razteretnice po 100 f.	„	8.40
Na dugu kod članovah	„	20.—
Primito od duga darovana od G. Bahmana	„	4.36
	f.	1507.54

Razhod

Podpore	f.	150.—
Pečat	„	7.—
Razni troškovi	„	9.88
	f.	166.88

Izkaz imovine.

U razteretuicah	f.	250.—
U jednoj privatnoj zadužnici	„	50.—
Na grad. riečkoj štedionici	„	785.—
Dug članovah	„	20.—
Vriednost pečata	„	7.—
Vriednost listinah	„	6.—
	f.	235.66
	f.	1353.66

FRANINA I JURINA.

Fr. Ča da si ono neki dan bil i ti va Motovunu na nekoj skupščini?

Ju. Aj nisam, ma da sam, vero bi me bila čula nekâ gospoda, kâ se nedostoje obedvat s prostijimi družtvenicî va jednoj kamari.

Fr. Zač?

Ju. Ač dočim su gospoda va svojoj kamari bila sita svega i svačesa, da su va drugoj od glada kruh glodali; a kad bi se čemu nadali, da bi stupil k njim poslužnik i rekal: za vas nî ostalo niš!

Fr. Pak?

Ju. Pa kad je bilo platit, da su morali i oni dat za obed po 2 f. 50, kako i gospoda. Al drugi dan da su se opametili, pak da nisu hoteli prijet gospodskoga poziva, nego da su va drugoj krčmi za samih 70 nvč. i oni gospodski obedvali.

Fr. Budale, ča nisu i prvo znali, kî s gospodom črešnje zoblje, da mu repi ostanu!

Imenik družtvenikah

BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Frane Orlić, župnik 4 f. u kapital i 1 f. u godišnji prinos; Jernej Križaj, 1 f. u kapital i 1 f. u godišnji prinos; Frane Bukovec, kapelan u Ceru 1 f. u kapital i 1 f. u godišnji prinos; Antun Pučić, kapelan s. Ivana 1 f. u kapital i 1 f. u godišnji prinos. Godišnji prinos za god. 1875 platili su: Matej Peteh Kovačić, občinski zastupnik 30 novč.; Osip Pifar 30 novč.; Antun Pamić pok. Jurja 30 novč.; Antun Roza Vidulin 30 novč.; Antun Zohil Ivanov 30 novč.; Jakov Križanac Berte 60 novč. Svetko Zohil 30 nvč.; Ivan Milanez 30 nvč.; Za godinu 1875 i 1876, Ivan Benčić Ivanov 30 novč.; Martin Križanac Tomov 30 novč.

Evo i slovenske pjesme, što se dielila prigodom Biskupova namještenja. Žao nam je, što radi malena prostora nemožemo i nju štampati na čelu lista.

Njegovej Milosti Preuzvišenemu Gospodu

JURJI DOBRILA

TRŽAŠKO-KOPRSKEMU ŠKOFU

NA DAN SLOVESNEGA NJEGOVEGA VMEŠĆENJA

NA TRŽAŠKI ŠKOFOVSKI SEDEŽ

26. Septembra 1875.

Vera:

Kdo trka od zunaj na moja vrata,
Ko zliva na gore se zarja zlata?

Verniki:

Tvoj sin je, o mati! tvoj verni sin,
Pravico do tvojih imá svetinj.

Vera:

Odprite Mu vrata, otroci moji!
Peljite k bogati Ga mizi svoji.

Verniki:

Na prsih se sveti Mu križ blešči,
Srce pa za blagor Mu duš gori.

Vera:

Odkrijte, otroci! odkrijte se,
I roko i križ Mu poljubite.

Verniki:

Na glavi se sveti Mu mitra krasna,
Ko sveti na nebu se zvezda jasna.

Vera:

Zaupajte Njemu, ko zvezdi mornar,
Zvesteje od zvezde je vere oltar.

Verniki:

Opasal orožje je On zmagljivo,
Ljubezen in upanje, vero živo.

Vera:

Naj v miru zmaguje krepost orožja;
Obrani Pastirja vam roka Božja!

Slovenci
tržaško-koparske škofije.

Obhodnja iliti izmjena sjemenah.

Bogate zemlje, gdje je poljodjelstvo prvim temeljem obćemu i pesebnomu blagostanju i gdje se nikakva poljska radnja neobavlja, a da se ona nebi osnivala na znanosti, imaju svoje gospodarske mjenbene obhodnje iliti izmjene sjemena. A tu, taman, kako tamo vele, leži početak njihova bogatstva.

Premda zemlja zadržava u sebi mnogo hranivih sastojinah i to sve raznih vrsta, kada ju mi uzastopce zasijemo jednom te istom vrstom sjemena, koja zahtjeva jednu te istu hranu, ona će nam s vremenom postati tako neplodna, da nikako neće već htjeti naplaćivati truda ni troška, što oko nje uložimo obradjujuć ju. Pšenici se, napriliku, hoće sasvim druge hrane nego li kukuruzu. Sad, ako ćeš ti sijati uvjek pšenicu na isto zemljište, ona će ti malamalo posisati iz zemlje sve ono hrane što tu nadje, a ti ćeš s vremenom uzalud na njoj truditi i sijati. Da što tada? Evo što.

Valja ti još unapried gledati da izmjeniš vrstu sjemenâ, to da sad jedno, a sad drugo sjeme na nju siješ, pa i da prodje nekoliko godinah, dokle opet isto sjeme na istu zemlju baciš. Tim ćeš dobiti da one hranive čestice što no se nisu mogle sljubiti s jednim sjemenom, sljubiti će se s drugim, i one sastojine koje se nisu mogle prikloniti k ovoj vrsti sjemena, priklonit će se onoj

drugoj. I kod naših je težakah, barem u obće poznata potrebitost te izmjene; ali pri samom uporavljenju te istine malo ćeš ih naći medj njima, koji bi ju točno sljedili i u djelo privadjali.

Pravila po kojih bi se imao vladati poljodjelac pri ovom poslu mogla bi se od prilike ovako udesiti:

1. Nemoj nikad sijati isto sjeme u istu zemlju dvie godine zasebice.

2. Sjemena, koja ti jako izsisavaju zemlju, sij naizmjenice s onimi koja ti ju kriepe; kao što su taman sjemena koja se okopavaju i kotljaju.

3. Gnoji pod ono sjeme koje ti najviše zemlju izsisava, ali nemoj gnojiti pod ono, koje lahko polegne, kao što je n. p. pšenica. U ovom slučaju obavi gnojitbu na godinu prije.

Red dobre obhodnje za naše okolnosti mogao bi na šest godinah biti ovaj:

1.e godine, kukuruz i grah, 2.e pšenicu, 3.e krumpir, 4.e ječam, 5.e bob ili koju drugu sočivnjaču, napokon raž.

Dajte, vi dobri naši težaci, pokušajte ovim načinom obradjivati vaše oranice; za to se neće ni nova znanja ni nova troška, a vjerujte, da će biti nova i puno obilnjeg ploda na vašoj podvornici.

A. N.

Književne viesti.

PREDOGLAS.

U ovoj tiskarni će za koj dan početi izlaziti „**Ustânak Slavenah u Turskoj**“ u zvezcih sa slikami. Svakoga tjedna izići će po jedan svežčić sa osam stranah u velikoj osmini, a neće stojati nego **samih pet novčićah.** Obširnije u pozivu na predbrojku, što se ima razposlati ovih danah.

Baš smo dobili Koledar i Ljetopis „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ za godinu 1876. Uz obične koledarske stvari i bratovšćinski štatut odlikuje se i raznimi malimi sastavci, pa se uprao rado čita. Odbor će ga razposlati dotičnim povjerenikom, da ga razprodaju to družtvenikom to drugim zahtjevateljem.

„**Osvrt na prvi kongres austrijskih narodnih gospodarah u Beču.**“ Sastavio Gast. Vlast. Vichodil, tajnik hrvatskog gospodarskog družtva. Str. 33. Tisak Drag. Albrechta u Zagrebu.

„**Njemačko-hrvatsko nazivlje za tjelovježbu i nazivlje za mačevanje.**“ Priredio je ovo djelce učitelj Andrija Hajdenak, ciena mu je 25 nvč. Mi ga preporučujemo svakomo učitelju, jer će mu kod poučavanja u tjelovježbi dobro doći.

„**Uzorni ratar**“ kakovi bi imao biti. Ova knjižica namjenjena je svim zemljodjelcem, ratarom ili težakom i njihovim prijateljem; napisao ju je Mijat Stojanović, ciena joj 40 novč.

Književna molba. Ja sakupljam gradju za hrvatski imenik bilja, da iznesem na vidjelo bogatstvo našega jezika; no sakupiti sve sâm nemogu, tomu se hoće obće pomoći. Molim dakle svakoga p. n. rodoljuba, koji znade, kako se zove hrvatski bilje njemu poznato, da mi izvoli dojaviti ta hrvatska imena. Ne treba toga mnogo, zadovoljit ću se i sa nekoliko imena, netreba ni da budu ta imena baš u književnom jeziku, meni će dobro doći i provincializmi. Osobito molim imena različitih vrsti (fela) cvieća, povrća, voća (dakle i groždja). Poštarinu ću drage volje sâm podmiriti.

DR. B. ŠULEK.

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvo, naša cesarica,** povratila se onemadne u najpovoljnijem zdravlju u Beč. Prošlih danah je njeg. Visost, Carević Rudolf, s najboljim uspjehom položio izpit iz nekojih pravoslovnih predmetah.

* **Zvonimirova svečanost.** Dne 9. oktobra 1876. bit će upravo osamsto godinah, što se u Dalmaciji krunio Zvonimir prvi kralj hrvatski krunom, što mu ju uz žezlo i mač poslao sv. Grgur papa VII. Taj preznameniti dan za svakoga Hrvata, nesmi i neće proći, a da ga svi Hrvati gdje jih god ima neproslave, kako se pristoji. Zato se već sad počelo po novinah pisati o toj stvari. Netko u „Primorcu“ predlaže, neka se u tu svrhu ustroji u Zagrebu središnji Odbor, a po svoj ostaloj zemlji pododbori, pa tako sdogovorno proslavi 9. oktobra dojduće godine gdje se god govori hrvatski, počamši od gospodske palače pa do težačke kućice. Taj predlog vriedi da se uvaži. Mi ćemo naše čitatelje, redom izvieštivati o svem, što se bude odnosilo na tu narodnu svečanost.

* **Presvjetli biskup Juraj Dobrila** je utemeljio, kao što čitamo u „Osservatore Triestino“ dne 9. t. m. osam stipendijah, pet po 100 for. 80 novč. u srebru, a tri po 112 for. a. v. na godinu za učeću se mladež iz porečko-puljske biskupije. Te stipendije će se početi podjeljivati poslje Njegove smrti. Slava mu!

* **Puntarska narodna Citaonica.** Milo nam je javiti, da se u nedjelju 26. pr. mj. svečano otvorila na Puntu narodna Čitaonica uz sveobće veselje i srdačni posjet mnogo puka i častnih svećenikah iz obližnjih selah. Evo se već, hvala Bogu, u kratko vrieme ustrojila i treća narodna Čitaonica na otoku Krku, pak se je ozbiljno nadati, da će naš tamošnji dobri puk ustrajnim čitanjem materinske knjige i medjusobnim dogovaranjem sve to većma prokrčiti put pravom napriedku i sveobćemu blagostanju. Nuder Dobrinjci, Omišljani i Dubašljani, ustanite, na vami je sad red, da stupite u bratinsko kolo, te ustrojite i vi do godine svoje narodne Čitaonice!

* **Izložba učilah u Poreču,** što smo ju bili i mi naviestili u ovom listu, bijaše otvorena dne 4. t. m. Čujemo da je tu bilo izloženo mnogo školskih stvarih iz ciele države; ali pobliže nemožemo ništa reći, jer nismo dobili odanle nikakva izviešća.

* **Imenovanje.** Knez crnogorski odlikova poznatoga profesora, Vjek. Fichert-a, redom sv. Danila radi njegova rodoljubja i posebnih zaslugah stečenih na književnom polju.

* **Mletačke novine „Il Tempo“,** pišu ovako: „Riečku novinu „La Bilancia“, i spljetsku „L'Avvenire“, neizrečeno boli, što se naš list muževno zauzimlje za oslobodjenje Slavenah. Al tomu se mi nečudimo, kao što se nečudimo ni prostim i nevriednim sriedstvom, kojimi se te novine služe proti nam. Onomu, čemu se čudimo jest, što govore o izobraženju i poštenju talijanskom, pa nerazumiju, da Italija mora neobhodno pomagati slobodu narodah; čudimo se, što u ovom veledušnom ratu brane Turčina, a potvaraju rodoljube Slavene — svoju rodjenu bratju. Napadanja takovih ljudi, što su podlija, to čovjeka većma uzvišuju.“

* **Ljetošna trgatba** ponesla se dosta dobro u Istri i u tršćanskoj okolici. Računa se, da je tršćanska okolica pridjelala ljetos 100,000 vedarah vina, Kopar 50,000, Izola 20,000, Piran 90,000, ostalo istransko žalo 80,000, Buje i Pazin 100,000 — dakle bez kvarnerskih Otokah i tako zvane Liburnije, on kraj Učke, svega skupa pol miliuna vedarah, i to vina, kako se nepije neg u Istri, koja je od starine na glasu vinarica.

* **Boj sa gusari.** U zalievu Sv. Lucile na čuhrijeke Siboku na sjeveroistočnoj obali otoka Boušai stojala je s početka mjeseca svibnja austro-ugarska korveta „Friedrich“. Dne 7. otišlo je preko 30 ljudih na otok, da nasieće drvah. Mjesto, kamo su otišli, bijaše obalom i šumom zaklonjeno, te se nije vidjelo s velikog broda. Za mornari natisnulo se je u potjeru pet gusarskih čamacah (brodićah) i navalilo na njih, kad se bijahu porazišli za poslom. Gusari počese pucati na mornare, koji su ostali kod svoga čamca, iz lukovah i iz pušakah ubiše dvojicu i dva raniše. Ispred 50 gusarah morade ono desetak mornarah, što je bilo kod čamca, pobjeći. Lupeži odnesoše sve, što je bilo za korist i odrubiše te odnesoše sobom glave dvojice ubijenih. — Pod večer dodje do nesretnog mjesta barkača na paru s velikog broda i pobra mornare, koji ostadoše bez čamca. Nije se mogla za razbojnici dati u potjeru, jer nesluteć zla, nije imala sobom nikakova oružja. Glave pogubiše mornari Ilija Delconte iz Kopra i Mato Ćirar iz Medolina; ranjeni su Mijo Horvat i Mato Car. Horvatu je razmrskana desna ruka u ramenu, al mu je nije trebalo odrezati; Caru je prostrieljen listanjak. Gusari izgubiše takodjer dva tri čovjeka, jer su mornari s početka odvraćali iz pušakah, dok nisu vidjeli da su preslabi.

Teč Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Septembra 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.29	5.29	—	5.28	5.28	5.28	5.28	5.29	5.29	—	5.29	5.29	5.29	5.29	5.33	—
Napoleoni	8.92	8.92	—	8.92	8.92	8.92	8.92	8.94	8.94	—	8.95	8.96	8.97	8.97	8.98	—
Lire Inglesko	11.21	11.21	—	11.22	11.22	11.22	11.22	11.23	11.23	—	11.25	11.26	11.26	11.26	11.26	—
Srebro prid (aggio) . .	101.85	101.85	—	101.85	101.85	103.—	103.—	102.25	102.25	—	102.40	102.60	102.65	102.65	103.15	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša-Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po ne vadnoj cieni. Pisma neka sa šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

Godina VI. **U Trstu 1. Novembra 1875.** **Broj 21.**

Pogled po svietu.

U Trstu 30. listopada 1875.

I ovaj put ćemo se na ovom mjestu pogovoriti u kratko s našimi čitatelji. A kako znamo, da im naše domaće stvari najviše na srcu leže, hoćemo da jih najprije o tih izviestimo.

Naš ministar novčanstva iznenadi carevinsko vieće na samom otvaranju, da će ljetos država prieko dohodka trebati 25 milionah forinti, pak da će se radi toga morati daće na nekoje stvari povisiti. Taj ministrov pozdrav je dakako carevinske viećnike nešto uzbunio. A što jih muči, jesu i carevinski te novčanski odnošaji, što se imaju doskora opet sklopiti s Ugarskom. Zato ustavovierci dovikuju već sad jedni drugim, da budu složni medju sobom, jer da će tu trebati složna i odvažna rada. Mi mislimo, da im u toj stisci moraju više puti doći na pamet i Česi, kojih neima u carevinskom vieću. Jer ako ikada to bi baš u ovoj prigodi trebalo reći Magjarom svoju u ime svih ovostranih narodah. Liepo je gospodarstvo dokle je čim: tako su dosad gospodarili Niemci i Magjari: vidit ćemo, kako će bit unapred. Slaveni su dosad čekali kako tako, odsad će mnogo laglje. Težka nužda njihovih protivnikah hoće i njim donieti ljepšu budućnost.

Njemački car Vilim bio je veoma liepo dočekan u Milanu. Kažu, da Bismark nije htio iti s carem, jer je talijanski kralj mjesto u Rim pozvao cara u Milan. Al bi reći, da i sam car nije htio u Rim, gdje stanuje duševni vladar tolikih milionah Niemacah. Ovih danah otvorio se u Berlinu pruski parlamenat. I tamo je novac prvi pobojae; i tamo fali novca, pa da će bit i tamo povišene nekoje daće. Bavarski kralj nije primio adrese većine bavarskih poslanikah, koji su se izkazali protivni njemačkomu jedinstvu; al ipak nije još razpustio sadašnjega sabora, akoprem se to očekuje od dana do dne.

Stvari u Bosnoj i Hercegovini stoje kako mogu u ovo doba ljeta. Al ipak su si ustaši i u ovo petnaest danah više puti lice osvjetlali. Dne 22. oktobra bio je pod Trebinjem ljut boj. Tu su bili Turci hametom pobijeni. Samo mrtvih ostalo jih je 300 na bojnom polju. Osim vodje Ljubibratića tom se je prilikom proslavio i Peko Pavlović. S druge se strane javlja, da je Petrović zavio i Peko Pavlović. S druge se strane javlja, da je Petrović zatvorio put iz Kleka u Trebinje. I u Bosnoj neprestaje buktiti ustanak; i tamo su Turci na više mjestih ružno postradali. Bosanski su ustaši opet izgubili jednoga od svojih vodjah, naime Luku Krstica, koji je pao kao junak u nekoj bitci dne 12. tek. mjesecca. Bit će jednom dično spominjati imena tih junakah i čitati njihova slavna djela. U Hercegovini su Turci na vjeri ubili mladića Antona Punjalina, rodom iz Mletakah, što je bio sa drugimi talijanskimi mladići priletio na pomoć našoj nesretnoj braći. Slava mu i vječna uspomena u zahvalnom srdcu svakoga Slavena! Čuje se, da je talijanska vlada radi toga mrzkoga ubojstva pozvala Tursku na odgovor. Zna se, da su i nekoji Austrijanci na vjeri ubijeni od Turakah; ali se još nečuje, da je to isto učinila naša i vlada. Sultan je poslao u Hercegovinu svojega adjutanta Halil-Pašu, da vidi na sveje oči, kako stvari tamo stoje. I turska vlada priznaje, da su njezini Turci pravi divljaci, pak da su zapalili više krštjanskih selah a Krštjane posjekli, koji su im se na Sever-Pašin proglas opet pokorili, akoprem im je bilo obećano, da im neće ništa biti. I toga neće već Krštjani zaboraviti. U Hercegovinu dolazi sa mora još jednako turska vojska; ali se čuje, da ju strašno deseti glad i golotinja. Odskora su se na više mjestih digli i braća Bugari u nadi, da će se i Srbija zaratiti s Turskom. To da im je bio obećao srbski ministar Ristić, pa sad gdje je on pao, da vide kako su se u nedobu digli. U Biogradu obavila se dne 16. kneževa svatba velikom sjajnostju. Slaveni se još jednako nadaju, da se Srbija nije odrekla svojega poziva na Iztoku, nego da će na proljetje zastalno udariti na Turke. Hoćemo vidjeti. Ali ako Turske ništa nezaguši, to će ju zagušiti njezino novčano stanje, jer odsad unapred kao da neće naći nikoga, da joj posudi ni prebijene pare. I tako će ako Bog nestati već jednom barem toga tlačitelja našega nesretnoga naroda!

Bratska poruka našim težakom na početku školske godine.

Vaš je zanat (djelo), dragi težaci, veoma trudan i naporan (težak): ali je uprav ovaj napor, koji vami daje kriepke mišice, zdravo tielo i vedro lice. Vaš jednostavni život u odjelu, hrani i društvenosti, najsličniji je prvobitnomu životu ljudih, a ladanjska (poljska) tišina podaje mir i zadovoljstvo srdcu vašemu. Svega toga bučni gradjanin neuživa.

Nego opet ovaj naporni vaš rad i ova jednostavnost života, u koliko vam s jedne strane donose po koju ugodnu, toliko vas s druge strane sustežu od toli potrebnog vami nauka, bez kojega dan današnji nije napredka ni blagostanja.

Dan današnji nije dosta samo raditi, već valja svaki dan više znati. Kaošto dobra vojnika nečine puška niti sablja, već nauka, znanje i poštenje, tako ni vas motika ni sikira, kosa ni srp, neće učiniti dobrim težacim, ako nebudete učili, te danomice postajali pametniji, umno radiniji, pa po tom i imućniji. Neznajša (neznalica), gotov prnješa. Neznanje sa siromaštvom, to su vam vaši ubojice.

Samo oni narodi imadu danas jamstvo svomu obstanku i boljoj budućnosti, u kojih svi, od najvećega dostojanstvenika do zadnjega radnika, u krieposti i znanju napreduju.

Danas je znanje jače od svakoga oružja. Niemci se nisu sramili pred svim svietom priznati, da prije četiri godine, nije potuklo silni i nad svietom gospodujući franceczki narod ni njihovo umjetno oružje, ni silni topovi, ni nebrojena vojska, već njihove škole, njihovi učitelji. To će reći znanje njihovih u školi poučenih i oplemenjenih vojnikah. Oni su u školi naučili biti pošteni i krieposni, kralju svomu i domovini odani, a na narod svoj ponosni. Oni su se u istoj takovoj pučkoj školi, kako su vaše, učinili sposobnimi, da lakše umjetnost vojničku razumiju i nauče, te ju u vrieme borbe na slavu svojih zastavah upotriebe.

Dragi težaci! Kad vas k nauku pozivljemo, ništa vam nova nepripovicdamo. To je tako stara stvar, kako je staro ljudsko pleme.

Ta pogledajte svoju djecu. Tek što je stalo govoriti i predmete (stvari) oko sebe razpoznavati i razlikovati — zvati otca i majku — kako vas marljivo izpituju „što je ovo ili ono“ i „zašto je?“ Ta često majci jedva dotiče riečih, da znaličnost svog djeteta zasiti.

Što je to nego li prirodjeni i od Boga dani dar težnje za znanjem? Zar nebi bilo prikorno dati se od djece osramotiti, te neteżiti svakim danom za sve obsežnijim naukom? A zar nebi bila crna nezahvalost prama stvoritelju, kad bi tko svoje darove zakapao?

Vi ste čuli iz vandjelja po ustim samog Isusa Krsta, kakov će se račun pitati od nas svih za darove zakopane.

Kada je Isus navršio trideset godinah, te stao naučati svoje nebesko poslanje, kazao je jednom ovu prispodobu.

„Neki plemić otišao je u daleke krajeve, da zadobije kraljestvo i da se tada povrati. Pozvav prije svoje sluge, dao jim je deset mnah t. j. deset novacah i rekao: trgujte tim, dok se vratim. Gradjani pako njegovi zamrziše i poslaše za njim poslanstvo veleći: mi nećemo, da taj nad nami gospoduje. Pa kad se taj plemić zadobiv kraljestvo povratio, pozva preda se svoje sluge, da vidi, koliko je koji prigospodario. Kad dodje prvi reče: Gospodine! Tvoj novac pribavio mi je deset novacah. A gospodar mu na to: Veseli se, slugo dobri i vjerni; jer si bio vjeran s malim, imati ćeš moć nad deset varoši. Došav drugi reče: Novac tvoj privredio mi je pet novacah. — I ti ćeš biti nad pet varoši. A kad dodje treći, veleć: Gospodaru, eto ti tvoj novac, koji sam čuvao zamotan u rubcu. Bojao sam se, jer sam znao da si čovjek strog: uzimlješ, što nisi postavio, a ženješ, što nisi posijao. Na to mu rekne gospodar: Iz tvojih te ustih osudjujem, slugo nevaljali! Znao si, da sam čovjek oštar, koji uzimljem što nisam postavio, a ženjem što nisam posijao. Zašto nisi stavio novac u promet, da bi ga mogao na povratku s dobitkom od tebe iskati? Te reče nazočnim: Uzmite mu i taj novac, pa ga dajte onomu, koji ih ima deset.“

Ukor (pokaranje) ovog nevaljanog sluge ide svakoga onoga, dragi težaci, koji darove svoga uma zakapa, i koji s njima ništa neprivriedjuje. I ono će mu se malo što ima, radi nemara, oduzeti.

A što vas još najviše tjera k nauku, dragi težaci, to su vam svakim danom rastući novi tereti (davki) i nove potrebe, novi družtveni i obiteljski odnošaji. Pa nebudete li znali svoje kuće i staje tako rediti, a polja, vinograde i livade tako obdjelavati, da vam bude to sve još jedanput toliko nosilo, koliko vašim djedovom — kad tolikih potrebah nije bilo — onda će hitro nastati vrieme, gdje će vas goniti iz vaših selištah, prodavati vaš posied za male novce, a vašom će svojinom tudjinci i lihvari (užurari) mastiti brade. (To se već žalibože od davna dogadja u našoj zapuščenoj Istri. Ured.)

Zavirite malo u svoje obiteljske i družtvene odnošaje, pa ćete se sgroziti, kolike i kakove medju vami vladaju svadje i razdori. Braća se grizu, kao da nisu pod istim prsima sisali mlieko materino. Ovakav nesložni život radja zlu volju, nerad i mržnju. Goni vas u sudbene palače i odvjetničke pisarne, a što je najgore, krade dangubom zlatno vrieme, koje bi u poslu koristnije uložiti mogli. A što će tek troškovi, koje vam često prave svakojaki zakutni pisari, a vi jih rado nosite, samo ako vam se sve obeća, što je vaša volja.

Kad bi bilo potrebita znanja, nebi bilo toliko nesloge i razdora, pa po tom ni nepotrebna troška. Znanje bi vas naučilo vaša prava i dužnosti. Ono bi vas naučilo svoje ljubiti, tudje štovati — svoje unapredjivati, a u tudje nedirati. Znanje bi vas ukrotilo, te bi se znali u malenkosti radje zatajiti, nego li rad njih izazivati gorkih posljedicah. Znanje bi vam ojačalo vjeru u onoga, koj vjeru zaslužuje, makar vam — jer nije moguće ili proti zakonu — neučinio baš sve ono i onako, kako je vama u volji. Znanje bi vam zakrčilo put, da se predajete na milost i nemilost onim, kojim je samo vaša kesa draga; pa dok vidi, da je još što u njoj, zlatna vam brda obećaju. A kad vam kesu izsuše, onda vas gone iz vaših kućah, a na ulicah vam okreću ledja, niti vas više nepoznaju.

Prionite dakle uz vaš težki rad, dragi težaci, i uz knjigu. Čitajte i učite, jer svaki onaj, koji se u knjigu razumije, dalje dodje.

A vi, gospodo sveštenici i narodni učitelji, podsučite rukave, te i vi na posao. Upućujte narod, a nješto i sami žrtvujte; jer je to i u vašem probitku. Ta što vam koristi, ako budete vi i najmudriji vodje, a ako vam bude vojska neuka i malodušna? Na obćem braniku u odlučnom času iznevjerit će vas, pa ste onda i vi poraženi.

Svi! svi! valja da jedno osjećamo i za jednim težimo, nastojanja neprijateljska da odvratimo od zemlje svoje i naroda svoga. A to je samo onda moguće, ako seljački puk, koji upravo sačinjava narodnu gromadu, prema potrebam njegovim i prema potrebam vremena uljudimo.

(Gosp. List Dalm.)

Dopisi.

Iz Pazinšćine.

Čujem, da će doskora u našem Pazinu, kao što i gdje drugdje u Istri, biti novi obćinski izbori, pa radi toga, prosim to slavno Uredničtvo, da mi izvoli odstupiti malo mjestanca u svojem cienjenom listu, da i ja, akoprem neuk kmet, rečem koju o toj stvari svojoj bratji, istarskim kmetom.

Mnogo i mnogo se puti čuje, kake se naši ljudi težko tuže, da ova i ona komunska odluka neodgovara njihovoj želji ni njihovoj koristi, te da ako bi oni zapovjedali i glasa imali u komunu, da bi mnoge stvari bolje išle, nego li u obće idu. Al ja nemogu nego da takovim rečem: Ljudi moji, Bog vam griehe oprosti, nitko drugi, nego vi sami ste krivi svemu svomu zlu! Svaki put kad se bira novo zastupstvo, vi imate u vaših rukah, kakono se veli, i škare i sukno, pak ako je tako, zašto si vi sami nekrojite po vašoj želji? Zašto, ću reći, nebirate u zastupstvo il rapresentancu jedino one ljude, koji su vaši i za vas? Zašto si ludo pušćate uzet iz rukuh od nekoliko neprijateljah vaših sve svoje pravo i pravice, služeć tako tudjincu sve na veću svoju propast i nesreću? Ah ljudi, bratjo moja, vi se, kako rekoh, tužite i težko trpite, al te vaše tužbe i trpljenja padaju vam istim na obraz, jer na mjesto da ste (kao što to jedino od vaše volje visi) mal da ne u svih istarskih obćinah sami svoji gospodari i ravnatelji, to volite biti sluge i porivališće pešćice Šarenjakah, koji na vas mrze i pogrdnimi vas imeni prte.

Al da toga već unapried nebude, što vam je, bratjo istarski kmeti, činiti? Evo što. Svaki put kad dojde vrieme, da se ima birati novo zastupstvo u kojem komunu, il deputati za sabor iliti dietu, skupite se najprvo i pogovorite mužki svi skupa, izaberite izmedju vas istih nekoliko pametnih i poštenih voditeljah, koji će uzeti na se skrb i odgovornost, da se pravično uredi i pravično postupa u svem, što se tiče izborah. Po tom, kad je dan izbora, nitko od vas, ma bilo zašto, da neostanete kod kuće, nego da svi redom kao jedan čovjek dojdete na birališće dat svoj glas za one vaše narodnjake, za koje ste se prije sa svojom rodjenom bratjom pogovorili i dogovorili. A neprijatelji i izrodi Šarenjaci, obećivali i davali vam il strašili vas čim jim drago, nedajte jim se u ruke, nego postojano branite i skrbite za dobro i blagostanje vas i vaše djece.

Lindarci, Pićanci i Gračišćani, vi ste se već pred trimi ljeti na birališću dično borili za svoje pravice. Onda niste bili srećni u izboru svojih zastupnikah, jer se stvari u Pazinu naprama vam nisu ni najmanje promenile. Vi još i danas samo plaćate i trošite, a koristi od toga male il nikakove. To će reći, da vaši sadašnji zastupnici nisu učinili svoje dužnosti; to će reći, da su mučali, kad bi bili imali govoriti; to će na posljedku reći, da su se pustili voditi od vaših protivnikah kao djeca od svoje pestrue. Da nije tako, vi bi sada imali svoje škole, ljepše ceste, bolju upravu itd jer se u tri ljeta dade mnogo dobra učiniti, ali tad zastupnici moraju biti ljudi, a ne djeca. Za koga dakle znate, da samo klima na svaku šarenjačku, kad sjedi u zastupstvu, taj nije za vas, toga više nebirajte. Za koga znate, da voli sramotau i škodljiv mir, nego li pošteu i koristan rat, nemojte ga poslati u zastupnički boj, jer biste još i druga tri ljeta samo plaćali i trpili. Da sve drugo premućimo, spomenimo samo škole, kakve su vam. Je li moguće, da ćete vi i nadalje podnositi, da vam se za vaše težke novce djeca u školi tupe i muče jezikom, kojega nerazumiju? I zvier gleda, da nekako odgoji svoje mlade, a vi razumni stvor božji da zanemarite odgojenje svoje mile i drage dječice? Jer znajte, da nima odgojenja u onoj školi, u kojoj nevlada i negospoduje u knjigi i govoru sladki materinski jezik. Nemojte za Boga, da vas jednom u grobu proklinju vaša djeca. Djeca sad neznaju, što se s njimi radi, al kad jednom pridu na ciel razum, hoće priti i na spoznanje, koliko su se mogla naučiti, a nisu radi vaše nemarnosti, jer niste marili skrbiti, da se uče u svojem jeziku. Kad nebi za drugo, samo za to biste morali napeti sve svoje sile, da vam dojdu u zastupstvo takovi ljudi, koji će i na to misliti i zato skrbiti. A to budi rečeno ne samo vam, nego svim ostalim obćinarom sve prostrane obćine pazinske. Ljudi braćo, znajte da u vas ima uprte svoje oči sva ostala Istra. Kad vi tu predobite i nadvladate, jedna po jedna hoće za vami potegnuti i ostale istarske obćine, gdje žive naš narod i govori naš jezik. Svećenici, vi jedini prijatelji ovoga zanemarenoga puka, podučujte puk, budite mu na ruku u poslu obćinskih izborah, pak vjerujte da će vas stoput više ljubiti i štovati, kad bude vidio, da skrbite ne samo za njegovu dušu, nego i za njegovu vremenitu korist i napredak. Na noge dakle složno i odvažno, jedan za sve, a svi za jednoga. Tako rade prava bratja, tako radite i vi, nemareć što će tko reći i kako će vas gledati. Psi laju dokle ljudi ustaju; a kad svane dan, povuku se u svoj stan!

Iz Pazinšćine početkom oktobra.

Navadno Vam pjevam, Gospodine Uredniče, u svojih dopisih Jeremijade, ali danas toga učiniti neću. A zašto ne? E bogme, gdje se svi vesele, valjda im neću ni ja, akoprem žalostan, kvariti poštena veselja. A veselje vam je ovdje veliko sbog obilate ljetine.

Hvala Bogu, ljetos je bilo vrieme, kako su željeli ljudi sami. Kad je trebalo blage kišice, nebo se je naoblačilo i spuščalo božju rosicu na zemlju; kad je trebalo liepa vremena, sunce se pokazalo svojimi žarkimi traci i ogrijalo polje — a tuči ili gradu i poplavam ni sljeda bilo nije. Zato su bila polja jako liepa. Istina pšenice i bieloga žita bilo je malo, ali zato je platila turkinja i krompir, a osobito groždje. Ljudi su predvidjali, da će biti božjeg blagoslova, ali nisu mislili, da će biti toliko, koliko jest. Dok se nije počelo trgati, nisu znali ljudi, koliko će imati vina. Nu tada uvidiše, da treba još okruta ili posude kupit ili posudit ili u čabrih vreti. Po svuda se pitaju, imate li kamo s groždjem? Moram poć iskat, jest obično odgovor. Našao sam nešto u brajdah, ali mnogo više u vinogradu.

Sve je to dobro i liepo i čovjeku se šire prsa od radosti, kad čuje, da neće trebat kmetu prosjačit na lihvarskih ili užurarskih vratih. Dašto da vino neće biti odmah u početku drago, ali svejedno mislim, da se neće prodavati spud (52 bok.) cienije od 6 fr., jer se muškatano po 9—10 fr.

Ako je i cieno, liepo je ufanje kmetu, da izplati dug, uredi svoje gospodarstvo, razumno uživa i potrebite si stvari nabavi.

Duga treba se čuvat kako nečastivoga, ali kad se jednom učini, treba se ga čim prije izbavit i oslobodit. — Naše gospodarstvo i poljodjelstvo je još na nizku stupnju. To se mora poboljšat, popravit. Kupit potrebito i spretno orudje za polje, a osobito dobro obradjivat vinograde, odkud kmetu najviše ufanja, da dobije kakvu forintu. — Kad Bog daje, smie se uživat njegov blagoslov, ali razborito. Živina, koja razuma nima, nejede i nepije više nego li potrebuje, a čovjek razumni stvor božji baca si pijanstvom pod noge ono, što ga razlučuje od životinje — razum. Žalibože da se ne čuje rado besjede: trieznost. Piti, opiti se, jest mnogim veća

vrlina, nego li trieznost. Ima takovih, koji rado pripovjedaju, kako su prekomjerno lokali vino, — a neznaju, da to nije nikakvo junačtvo, nego sramota — da od pijanstva dojdu svakovrstne pokvarenosti med puk. Tko je nezahvalan svojemu gospodaru, nije već vriedan njegovih darovah; a nezahvalan jest Bogu, tko ne uživa umjereno Njegov sveti blagoslov.

Ali da nitko ne reče: Evo popa propovjedajućega s predikaonice, reć ću koju u prilog djakom ili školanom, te tako preći s propovjedaonice u školu. Tu mi se predstavljaju školani istarski, puni talenta i želje, da nastave započete škole, ali im iz svakog kuta viri siromaštvo; zato ih čujem glasno govoriti: pomozite, pomozite braćo! biti ćemo našoj miloj Istri hrabri zatočnici i branitelji njezinih pravah. Pa komu to oni govore? Komu!? Svakomu koji ima srca za zapuščene i uboge djake istarske, — dakle i vam kmeti je to rečeno. I vas zovu na pomoć, osobito ljetos, kad vas je Bog nadario obilnim plodom zemaljskim. Što budete dali istarskim djakom, povraćeno bit će vam stostruko, kad se vrate u milu nam Istru. Mi Istrani malo imamo svojih naobraženih ljudi. Sve nam tudjinci imaju u rukuh, tudji podestè, tudji sudci, tudji odvjetnici, tudji lječnici. Tudji smo sluge u vlastitoj kući. Pak tko neželi biti svoj na svojem? Tko želi još i nadalje ostati tudje porivališće, neka neda ni novčića za uboge školane; ali tko želi biti svoj gospodar, nek se lati žepa i prnži pripomoć. Mala je to svotica, što se zahtjeva od tebe, kmete, — 30 je samo novčića, to ćeš lahko smoći, da ih predaš povjereniku, nek ih pošalje „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri." Tako će se kolo, koje se je počelo vrteti, još brže obraćati!

FRANINA I JURINA.

Fr. Kako ti, Jurino?
Ju. Dobro, hvala Bogu — dva kebra va žepu, pa ga je dosta kumu i kumparu!
Fr. Koga to?
Ju. Veseljaka Vinka Lozića.
Fr. Aha! — a ča su pak ti kebri?
Ju. Majerske desetice.
Fr. Tako ti pijaš tudjimi novci.
Ju. Aj, bome, ćeš letos i ti, ač čujem, da su se i naši va Beču već pretrošili, pak da će morat...
Fr. Dakle to gre po svem svetu nekako po turski; al samo kad bi bilo človekn moguće čagod zaslužit.
Ju. Kako nî, kad more v Istri svako dete na dan barem kebra dobit.
Fr. Aj more o mladom letu i punu baretu (kapu)!
Ju. Ako neveruješ, a ti hod va Tinjan, pak ćeš se osvedočit.
Fr. Ja sam mislel da na železnicu.
Ju. Ne, nego va Tinjan, ač da je tamo neki gospodin, kî obećuje po soldin svakomu školskomu detetu, kô mu bude reklo *bonjorno*, mesto dobar dan!
Fr. Pak?
Ju. Pak deca da nećeju, jer da neznaju, ča će to reć.
Fr. Ta gospodin je dakle mislel, da će to poć, kako kad su balotacijoni?
Ju. Ter da su bili.
Fr. Kakovi?
Ju. A da su pitali kmete, va kom jeziku hoćeju, da jim se deca vade va školi?
Fr. Pak?
Ju. Pak da su izvan dvih il trih odgovorili svi da hrvatski.
Fr. A kî su ta dva il tri?
Ju. Neki *slepići*, jer il nevide, il neće da vide, da i nam sviće dan!

Neukû Nauka.

Kako ćemo stoku (živinu) od muhah obraniti? Često puti znadu muhe na stoku tako nahrupiti (osobito ljeti), da jadna živina nezna što da čini braneći se. One obično imadu opredieljena mjesta, gdje bodu; a ta mjesta treba namazati (kao što sam i ja sâm ove godine poskusio) *ribjom mašću*, koja se dobije skoro u svakoj ljekarni — i ja kriv, ako će se muhe ikad dati na blago. Tko nevjeruje, taj neka poskusi, pak će vidjeti, da pravo imam, što rekoh.

***

Da se pilići prije izvale, mogu se jaja, koja se nisu do opredieljena vremena izvalila, u mlačnu vodu metnuti. Jaja, u kojih imade živih pilićah, trzati će se i gibati u zdieli. Neki ljubitelj pilićah izkusio je to. Kvočka mu naime već 23 dana sjedila, a još neopazi nikakova života u jajih. Mišljaše, da od svega ništa neće biti, no ipak pokuša umočiti jaja. Voda bijaše podosta vruća. Doskora začuje živahno pijukanje u gibajućih se jajih, te izvadiv jih, metnu ih opet brzo pod kvočku. I gle — za nekoliko satih izvali se ciela četa pilićah.

***

Liek za prljotine iliti oparine. — Kad se ožežeš ili oprljiš, a ti nastruži obična sapuna i izmiešaj ga vodom, da postane kao pomast. Ove pomasti namaži na krpu i privij na prljotinu. Boli će brzo nestati, makar se je i koža oljuštila i rana će brzo zacieliti. Ako su se mjehuri izpeli, a ti ih iglom probodi i ociedi.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE OSMO.

Svaki kraj mora raditi zemlju na svoj način.

P. Zašto se zemlja nemože obradjivati svuda na jedan ter isti način?
O. Kad bi htio odgovoriti na to pitanje, morao bi vam spomenuti ono, što sam vam rekao u prvom poglavju glede *svjetla*, *topline*, *vode* i *zraka*, što treba rastlinam da mogu uspjevati. Nego vidim, da mi sve to nebi ipak hasnilo, da vas uglavim, o čem govorim.
P. Što biste dakle imali dodati?
O. Morao bi vam prije svega dokazati — da nije moguće obradjivati zemlju svuda na isti način — jer rastline nemogu imati svuda onoliko zraka, topline, svjetla i vode, koliko im treba, da mogu rasti, cvasti, roditi i dozreti, jerbo nije svuda ni jednako toplo, ni jednako mokro. Onda bi vam morao dokazati, da uspjeh dobrâ težnja iliti obradjivanja zemlje ne visi samo o zemlji dobro djelanoj i dobro gnojenoj, nego dapače o nebrojenih okolnostih, koje mora težak podpuno poznavati.
P. Raztumačite mi, molim vas, prvu stran onoga, što ste rekli.
O. Bi li mi vi znali reći, na primjer, zašto se kod nas nitko nebavi gojenjem *naranačah*, *limunah*, i tolike vrsti *cvićća*, kakono u južnoj Italiji, a naime u Sardiniji i u krasnom Ligurskom primorju (okolo Genove)? Bi li mi vi znali reći, zašto se kod nas negoji pamuk (bumbak) i palma, zašto dapače na nekojih mjestih nemože ni pšenica dospieti (!), a kamo li grožđje dozreti? Zašto nam iz Amerike dolazi kava (kafè) sećer (cukar) mirodije, miomirisne korice itd. itd. Ako neznate vi, hoću vam reći ja! Jer rastline, koje rode onakim voćem, nemogu u svakom kraju imati podnebja, kakvo im treba, da mogu roditi, pa ni kod nas; zato moramo se uztrpiti, te pustiti, neka jih goje gdje mogu rasti i roditi, a mi saditi i sijati ono, što nas može prehraniti. Ali s druge strane i kod nas raste i rodi mnogo toga, čega gori bolje prama sjeveru nikako nepoznaju.
P. Vidim, da imate pravo; raztumačite mi sad i drugu stran.
O. Okolnosti, o kojih sam vam govorio, jesu *podnebje*, *podzemlje*, *nagib* zemljišta i njegov *prikrajak*, stvari najme kroz koje imanje il dobiva il gubi, a težnje poradi toga jest il dobro il zlo. Na primjer, na nekojih mjestih težatno zemljište *suho* i po naravi *sipko* može postati dobro radi mokra podzemlja i nepropustajuća vode. — Ima drugo zemljište, koje može postati dobro, akoprem leži prama *sjeveru* i *zapadu*; i to jer mu je blizu more, il zato jer ga namaču češći daždi. — Isto tako, težatno zemljište mokro može liepo nositi, ako se nalazi na brežuljku te leži naprama *poldnevu*, kakono pod veoma daždevitim podnebjem može dobro roditi lahko i propustljivo zemljište. To su eto okolnosti, koje kako su razne u raznih krajevih, tako se moramo razno po njih vladati u raznom težnju svojeg zemljišta.
P. Naučite me, kako bi se mogao tim okoristiti.
O. Na nekojih mjestih ima n. p. *povodnih* sjenokošah. Te se sjenokoše na drugih mjestih nebi podale poradi nedostatka vode. U nekojih stranah Italije spravljaju u zimi i u proljetju, što nije kod nas nikako moguće. — Pa recite...
P. Izvolite mi govoriti o obćenitijih stvarih.
O. Gdjegod se težak nalazi, mora biti sjeguran o onom, što radi, to jest, mora da je osvjedočen, da će ljetinu, kojoj se nada, spraviti pod krov, ako ga neprevari tuča, il koja druga nesreća. Zato mora, da se nasliepo nemuči, nastojati spoznati uzroke, poradi kojih rastline il uspjevaju il propadaju. Na primjer: *trs*, *kukuruz*, *duhan* (*tabak*), *proso*, *konoplja*, *burak*, *hajda* (*helda*) su takove rastline, koje trebuju mnogo topline;

dočim je veći diel *žita, krompir, lan, vepa, djeteljina* i *sočivo* trebuju mnogo manje. Toga radi mora se poljodjelac u svojem poslu ravnati prama podnebju i položaju zemlje, koju obradjuje.

P. A kad bi vam ja rekao, da vas ni sad pravo nerazumiem?

O. A ja bi se trsio, da vam dokažem tu istinu. Što stoji jest, da se u nekojih studenih predielih iliti krajevih, gdje nemože dozreti *pšenica*, spravlja dosta mnogo *raži (segale)*, ali sa svim tim ni raž nebi mogla odoljeti u onih predielih, gdje se pojavljuju mrazi do kasna proljetja. Nasuprot proljetni mrazi neškode ni najmanje *tabaku*, dočim bi ga jesenski iliti podzimski zadavili, što nije još prestao rasti. U krajevih jako studenih *pšenica*, se sije u augustu mjesecu, a *kasni ječam* u maju i juniju, dočim se u toplijih krajevih pšenica sije u oktobru, a ječam u proljetje. — U predjelih, gdje vladaju silni vjetri i vihri, nekoristi sijati *hmelja, kukuruza, tabaka* i *trtova*. — U krajevih vlažnih uspjeva *pšenica, djeteljina, ovas (zob), grahor, lan*, i *krma;* a nasuprot u suhih *raž, kasni ječam* itd. Je li ste sad osvjedočen, da nevalja svagdje sijati i saditi jedne te iste stvari?

P. Vidim, da me želite uglaviti; al bi ja ipak htio skusiti!

O. A ja vas uvjeravam, da biste stratili vrieme, trud i novac. Jer neću reći, da se nemože kad kada narav na to prisiliti, kao što ju prisiljuju na primjer vrtljari, koji u *toplih postavah* (staklom zatvorena i grijana razsadišća) goje Indijske i Amerikanske rastline, ali kad je govor o pojlodjelstvu i ratarstvu na veliko, onda vam se valja uvjek ugledati u božju narav, pa se nećete nikad pokajati. Obazrite se po svietu! Tu ćete vidjeti, da u predjelih *nizkih* i *vlažnih* raste trava, u *ravnicah* rastline sa sjemenom, po *brežuljcih* voćke i trsje, po *niših bregovih* kesten (kostanj) i hrast, po *planinah* bori i jelve, dokle se naposljedku neizgubi svaki raztež radi silne studeni i vječnoga sniega, što tu vlada. Što vam veli taj rečiti glas naravi? Veli vam, da se poljodjelac u sijanju i sadjenju mora priložiti predjelu, u kojem živi, jer u ovom uspjeva bolje krma, u onom žito, na onom trećem trsje, na onom četvrtom šuma. Sijte dakle i sadite ono, što znate, da će u vašem kraju uspjeti, a najme uteći ljetnoj suši, pak se nećete imati nikad tužiti, da vas vaša ako i malena zemlja nemože hraniti.

Različite viesti.

* **Koješta iz Porešćine.** Pišu nam, da su prošlih danah bili u Poreču izbori obćinskih zastupnikah, ali našega puka da je došlo jako malo na birališće, pak da su izbori išli, kako se htjeli sami Porečani. Tomu da je krivo, jedno što so naši preveć rastreseni i daleko jedni od drugih, pak da se nemogu medju sobom dogovoriti t sporazumiti, drugo što su mnogi zaduženi, pak da jih je strah i pisnuti, a treće naposljedku što su nekoji izgubili svako ufanje, pak se hitili u nehajstvo. Svemu bi se dalo pomoći, al nehajstvo nesmi se i nemože nikako oprostiti. Pišu nam nadalje, da je sve pripravno da bude škola u svakoj plovaniji; da su već i djeca popisana i odredjena sela, gdje će škola biti. Za tu stvar da se krutozauzimlje c. k. kotarska oblast. Ali što se tiče školskoga jezika da se još nezna, hoće li biti materinski, il pa po navadnoj nepravdi talijanski.

* **Ruski car Aleksandar** poslao je Crnogorskomu knezu Nikoli 30,000 rubaljah u pomoć Krštjanom uteklim iz Turske u Crnu Goru.

* **Slovenci** na Goričkom slave liepu pobjedu nad samim sobom, a to će svakoga slavenskoga rodoljuba obradovati. Nbkon dugotrajna dogovaranja složili su se staro-mlado Slovenci podpuno. Družtvo mladih Slovenacah „Soča", sdružuje se sa staroslovenskim družtvom „Gorica" u jedno družtvom „Sloga", a i obadva glasila, mladoslovenska „Soča" i katolički staroslovenski „Glas" prestaju novom godinom izlaziti, a izlaziti će zajednički list „Glas od Soče." Želimo da se i ostala braća Slovenci slože radi dobra svoje domovine, a hvala Bogu počelo se o tom raditi. „Slovenski Narod" onomadne izjavljuje pripravnost Mladoslovenacah dogovarati se o slogi, glede svih narodnih pitanjah, ali glede liberalizma da svakoj stranci bude slobodno sačuvati svoje stanovište.

* **Dr. Josip Antonietti,** član saborske narodne većine u Zadru bi usljed ostavke bivšeg zastupnika autonomaša Dr. Kelera otišavšega u Misir, izabran od dalmatinskih veleposlanika u carevinsko vieće naproti autonomašu Josipu Piperati, i to sa 69 glasovah više.

* **Troškovi hrvatskoga proračuna za god. 1876** iznose 3,163,905 for., koje će se pokriti svotom od 3,050,000 for. koja pripada Hrvatskoj od 45% izravnih i neizravnih porezah i drugih javnih dohodakah Hrvatsko i Slavonije, zatim vlastitimi upravnimi dohodci i dohodci iz zakladah, koji su za god. 1876 proračunani okupno na 125,231 for., te ukupni prihod iznosi 3,175,231, od kojega kad se odbiju troškovi 3,163,905 for. ostaje višak od 11,326 for.

* **Medjunarodni odbor u Parizu** za podporu prebjeglih Bosanacah i Hercegovacah imenovao je preuzv. gospodina biskupa Strosmajera svojim podpredsjednikom. — N. P. darovala je za nevoljne bjegunce 10,000 for.

* **Iz Kalifornije** pišu „Narodnomu Listu" dne 20. rujna: Jučer mi Dalmatinci i ostali Slavjani udomljeni u S. Francisco držasmo skupštinu i odabrasmo odbor da kupi prinoske za krvnu svoju braću Hercegovce i Bošnjake. U onaj čas zakupljeno je 1628 škuda, a upisalo se je odmah dobrovoljnih prinosaka za svaki mjesec dok ustanak traje 207 škuda i 50 soldi. Odbor je odlučio svaku moguću učiniti da braći bude kriepke pomoći i iz ovog kraja svieta. Predsjednik je odbora gosp. Ivan Ivanković. — Živila vjerna braća! Živila mila domovina, i slavjanska sloga!

* **Karaulne zadušnice.** Pišu nam iz Murtera u Dalmaciji, da je dne 16. prošloga mjeseca rujna murtersko čitaoničko družtvo dalo služiti u onoj župnoj crkvi jednu svetu Misu za dušu pokojnoga otca Karaulu, što su ga ono sega ljeta Turci na vjeri napali i posjekli. Misi su bili prisutni članovi Družtva i mnogobrojni mješćani, moleć pokoj duši toga vriednoga i zaslužnoga starca. Odviše da je ono družtvo jednoglasno imenovalo svojim počastnim članom kremenjaka Milenka Stazića, koji je prvi iz Dalmacije skočio preko granice i pohrlio u pomoć našoj rodjenoj braći u susjednoj Hercegovini, gdje se bije junački i slavni boj za slobodu i poštenje južnoga slavenstva. Do malo danah da će se i u Betini otvoriti narodna Čitaonica. Bilo u sretan i dobar čas!

* † **Tomo Svetina,** naš dobri prijatelj, žarki rodoljub, pravi poštenjak, od svakoga štovan, tko ga je poznavao, preminuo je u Spljetu dne 20. pr. mj. u 55. godini. Lahka mu zemljica!

* **Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji.** Petar Flego, župnički pomoćnik u Lindaru, postade biskupskim kapelanom. Sliedeći novomisnici bjehu imenovani župničkimi pomoćnici: Anton Fabris u Lindaru, Anton Kalac u Pazinu i Ivan Skabar u Milah.

* **U istinu dostojno i pravedno jest!** „Zagrebački katolički list" javlja radostnu viest, da se zahtjevanje ono, kojim je magjarska vlada htjela prisiliti, da se bosansko redovničko Sjemenišće iz Djakova premjesti u Ostrogon u Ugarsku, neće obistiniti; jer da se je posriedovanjem preuzv. biskupa bosaksko-djakovačkoga, g. Strossmajera, i bosanskih Franjevacah postiglo u Rimu i Beču, te će se bosanska redovnička mladež i unapred uzgajati u djakovačkom Sjemenišću.

* **Dojduća zima.** Kao što se iz opazkah na pariškoj zvjezdarnici učinjenih izvadjah, dojduća će zima biti veoma huda. Velika će sila sniega pasti mjesecih novembra, decembra i januara. Dobro će dakle svaki učiniti, da si na vrieme pribavi tople odjeće, goriva i brane, ... ako ima čim.

☞ Molimo sve one naše predbrojnike, koji nam predplate na naš List jošte nisu poslali, da to što prije bez iznimka učine.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Oktobra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini) .	5.29	—	—	5.32	5.32	5.34	5.36	5.36	—	—	5.32	5.33	5.29	5.30	—	—
Napoleoni	8.98	—	—	9.04	9.04	9.05	9.08	9.13	—	—	9.01	9.00	9.03	9.05	—	—
Lire Inglesko	11.29	—	—	11.36	11.36	—	11.42	11.42	—	—	—	11.36	11.35	11.36	—	—
Srebro prid (aggio) . .	103.15	—	—	105.35	105.35	104.50	104.65	105.—	—	—	104.—	104.50	103.50	104.—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine višo poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrobljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

Godina VI. **U Trstu 16. Novembra 1875.** **Broj 22.**

Pogled po svietu.

U Trstu 15. studenoga 1875.

U našem carevinskom vieću nema one živahnosti, koja se obično opaža u parlamentih drugih državah. Što je tomu uzrok, to najbolje znade parlamentarska većina, koja je izišla iz manjine austrijskih narodah. Većina se nemari medju sobom preći, a manjina nehaje u taman riečih trošiti. Al ipak u ovo petnaest danah bilo je i tu dosta živa govorkanja. Povodom bijahu Poljaci, koji su dosad kroz svoje školsko vieće upravljali sami svojimi srednjimi školami, budući je to vieće imalo pravo imenovati dotične školske ravnatelje i učitelje, a sad mu je to pravo oduzeto, te izručeno središnjemu ministarstvu. Poljaci da su se na tu promjenu jako razljutili, dapače čulo se i to, da misle okrenuti ledja parlamentu, koji na taj način kruji njihovu tobože poljsku samoupravu. U nekoj drugoj sjednici govorilo se o tako zvanih oružnicih iliti žandarmih, koje su htjeli ustavovierci podvrći ministarstva nutarnjih poslovah, a državopravna opozicija da ostanu pod ministarstvom domobranstva. Naposljedku viećalo se o trgovačkom ugovoru sa Ingleskom te reklo, da se o tom nemože ništa zaključiti, dokle se novidi, kako će se udiesiti trgovački odnošaji s Ugarskom.

U Ugarskoj je Tisza postao predsjednikom ministarstva. On sad naginje na što ljepše sporazumljenje s Austrijom i u takovih stvarih, za koje nije jednom htio ni čuti, već ako jedno nemisli, a a drugo govori. Hrvatski se sabor opet odgodio.

U Njemačkoj neprestaju progoniti crkve i njezinih poglavicah. Bismark se diesi još jednako u svojem Vrzinu, gdje kao da snuje nešto velikâ i osobitâ, akoprem se s druge strane čuje, da mu je počeo rad dodijati, pak da misli odstupiti. Slobodoumne Niemce nebi to ni najmanje razžalilo, jer znaju, da Bismark nije bio nikad prijatelj slobodi; pa i sad ne samo da se najradje druži sa starimi tlačitelj slobode, nego da se sprema sapeti što uže i njemačke novinare. U Franceskoj viećaju o novom izbornom redu. Tom su prigodom jedni zahtievali, neka se ustanovi zakon, da je svaki birač dužan glasovati podmoraš, al drugi nehtiedoše na to pristati. Po našem mnienju taj bi zakon bio veoma koristan ne samo u Franceskoj, nego gdje se god na svietu na ustavnu vlada. U Ingleskoj nemogu se nikako umiriti, nego još jednako sve vrije radi hrdjavog gospodarstva u Turskoj, gdje leže zakopani zauvjek toliki ingleski novci.

Stvari naše braće u Turskoj razvijaju se svaki dan sve to povoljnije po njih i po nas. U ovo petnaest danah stupila je ta stvar u najznamenitiju dobu odkad se tamo prolieva junačka krv slavenska. Vidivši, da su prošli u taman konsulski dogovori i svi dosadanji napori, da se poboljša stanje ubogih Krštjanah, Rusija je odrešito izjavila putem svojih službenih novinah, da se ta neizviestnost nesmie više trpiti, nego da će trebati Tursku makar prisiliti, kako ima postupati sa svojimi slavenskimi podanici. Ta izjava je svu Europu baš zatekla. Sad svi nagadjaju, ako Rusija misli onako, kako govori, da imamo u dojduće proljetje gotov rat na iztoku. Dosad se mislilo, da je iztočna stvar sporazumno sa Pruskom i Ruskom Austriji u rukama, pak se tu i tamo napijalo Andrassyevoj mudrosti, kako mu sve liepo ide za rukom na sve to veću korist i slavu države, kojom upravlja; a sad se evo vidi, da to il nije bila nikad istina, il da su austrijski saveznici uvidili, da to il nije bila nikad istina, il da su austrijski saveznici uvidili, da Andrassy nije dorasao tomu težkomu poslu. Slaveni su znali već od prvoga kraja, da Magjar nije od Boga pozvan da izliečí krštjanske rane u Turskoj, pa tim niti u stanju da povekša korist i slavu Austrije, za koju nas je strah, da Prusija najmanje mari. Glede te ruske izjave jest najvažnije, da i Ingleska uzanju pristaje, pak se nekojim čini, da izmedju jedne i druge obstoji u tom poslu tajni ugovor. I Franceska nemože nego odobriti rusko postupanje. Toga radi, ako sva znamenja nelažu, stojimo na pragu dućnosti našemu narodu. Na koncu nemarimo ni spominjati, da ustanak traje i u Hercevovini i u Bosnoj, jer tako mora i biti, ako se narod želi čemu nadati u dojduće proljetje. Knez Milan je primio skupštinsku adresu, u kojoj se zahtieva rat s Turskom, pa se sad Srbija na veliko oruža, a skupština se sama odgodila za neko vrieme.

Tršćansko biskupijsko Sjemenišće.

Pod tim se naslovom čitao članak u listu, što ga na latinskom jeziku izdaje tršćanski duhovni stol. Budući onaj članak znamenit ne samo za svećenike nego i za puk, ne samo za tršćansku biskupiju nego i za ostalu Istru, priobćujemo ga u nadi, kako je već dirnuo srdce svakoga svećenika u tršćanskoj biskopiji, da će ga tako dirnuti i u ostaloj Istri, ne samo svećenikom nego i svim pravovjernikom. Pogibelj, o kojoj se govori u tom članku, prieti tršćanskoj, prieti još već porečkoj, a morda i krčkoj biskupiji. — Evo članka: Skrblju i nastojanjem pokojnoga blage uspomene biskupa, presvjetloga i prečastnoga gospodina Bartula Legata, due 15. Novembra 1849. otvorilo se u Trstu biskupijsko Sjemenišće za bogoslovce četvrtog ljeta. Dvadeset i šest godinah obstojaše to Sjemenišće, a sad radi nepovoljnosti vremena mora da prestane. Početkom tekuće školske godine nema u zadnjem ljetu nego dva sama bogoslova, a toliko će ih bit i dojduće godine: u Trstu radi velike draginje veliki su troški, a od kud novci da se troški namire? S toga se tršćansko Sjemenišće mora zatvoriti do boljih vremenah.

Žalostna ta okolnost kako da neraztuži i častne svećenike i vas vjerni puk? Strahovita pogibelj prieti našoj biskupiji i cieloj Istri! Namjestnikah Isukrstovih nestaje, do skora neće biti tko da ovlašćen propovjeda sv. Evangjelje; vjera će ohladnuti, bogoljubnost omljačiti, a vremenom će i jedne i druge u mnogih posvema nestati. Da ta nesreća nestigne našu Istru, svećenici božji, kad navješćivate vjernomu poku rieč božju, neprestaje ga opominjati, neka se moli milosrdnomu Bogu, da pošalje želeljacah u žetvu svoju, težakah u vinograd svoj. Nagovarajte, savjetujte, spoticajte, nutkajte sve one, koj mogu, da šalju svoju djetcu u školu i na latinske nauke: ako su siromašni, dobit će pomoći od vlade i od drugih dobročiniteljah. A Vi, koj ste mladji medju poštovanom bratjom, častni duhovni pastiri i duhovni pomoćnici, naći ćete u svakoj plovaniji bistroumnih dječakah pobožnih i dobroćudnih roditeljah, — a Vi, preostaje li Vam nešto časa od duhovnog pastirstva, djelite hranu njihovomu bistroumlju, podučavajte ih u čitanju, pisanju, računanju itd. tako da prije neg nastupe jedanaestu godinu svojega života, budu upisani u prvi gimnazijalni razred. Spomenite se, da nije tomu puno vremena, da su tako bogoljubni i dobrotvorni naši svećenici pripravljali mladiće, i dosta njih, za latinske škole. A sada je već nego ikada potriebno, da svi, koliko nas je slugah božjih i svećenikah i svjetovnjakah, složnimi silami, svakim mogućim načinom, prepričimo put tolikim i tako velikim nevoljam, koje nam prieto osobito pak sve većemu i većemu pomanjkanju svećenikah. U koliko možemo, dajmo lieka toliku zlu. Ljepše nemožemo Bogu ugoditi, Crkvi i puku koristiti. — Častna bratja, koja su dosad pomagala biskupijsko Sjemenišće dobrovoljnimi darovi, i drugi [1]), kojim štogod preostaje od svojih dohodakah, vruće se mole, da šalju i unapried po M. Č. Dekanih stolu biskupskomu (kuriji) dobrostive darove. Timi će se pomagat siromašnijim djakom na latinskih školah, dokle se, ako Bog da, neosnuje u našoj biskupiji djetinsko ili malo sjemenišće. [2]) — Koncem svake školske godine će se proglasit, tko i koliko je darovao, kojim se je mladićem i koliko komu pomoglo.

[1]) Istina, najprije pozivlju se svećenici, da prinose svoje dare za učeće se siromašno mladiće, nu jer su oni cieloga naroda nada i budući branitelji svoga rada, obća korist pozivlje i imućnije svetovnjake, da im pomognu. Ima i u nas dobrih ljudi, kojim preostaje nešto od svojih dohodakah; i ovi bi rado čim tim pomogli svako sveto i koristno poduzeće, samo da je tko da ih gano, da im razloži stvar, da ih za ovu svetu milostinju pita. A to je prva svećenička dužnost. Svećenice božji! potrkaj na njihova vrata, otvorit će ti; moli ih za taj sveti dar, dat će ti ga!

[2]) Djetinsko ili malo sjeminišće jest odgojilišće, u koje se primaju djetca siromašnijih pametnih roditeljah. Glavom tomu odgojilišću i skrbnikom djetci postavljen je izvrstan svećenik. Djetca imaju u svakom obziru sru svoju potriebu. Skupa se svi Bogu mole, skupa uče, skupa pohadjaju latinske škole, skupa igraju, skupa jedu, skupa šetju. Pod upravom razborita ravnatelja vlada medju njimi mir, sloga i ljubav i podpuni red u cieloj družini. — Ako se promisli na žalost roditeljskog srca, kad im se kući povrati na tielu i na duši pokvareno djete, koje bjehu zdravo, krepko i pametno poslali u tudji grad na višje škole; kako da nam se ne razveseli srce kad znamo, da neće proći puno vrieinena, te će Istra imat svoje djetinsko sjemenišće? U tom će, kako se ufamo, mnogi i mnogi mladić postati izobraženim mužem, dočim bi drugačije ostao neukim pastirom ili kmetom.

Dopisi.

Iz Pazinšćine početkom novembra.

Tri su godine prošle, odkad se je biralo zaduji put občinsko (komunalno) zastupstvo; tri su godine prošle, odkad smo dali povjerenje mužem, od kojih smo se ufali, da će nastojat o dobrostanju i napredku našega hrvatskoga puka, a napose da će mu zagovarat i branit hrvatski jezik i hrvatsku narodnost u svakoj prigodi. Ali ljuto se prevarismo! Većina tih muževah je držala s kmeti, dok su ih kmeti izabrali, a poslie obrnula im ledja. Dobra je to nauka prostomu puku u Istri, da se bude znao čuvat barem u napredak. Nekoja se gospoda naime ulagivaju i slade kmetu dotle, dok ga mogu rabit za svoje nečiste svrhe. Ta eto, svi izvanjski zastupnici obećivali su ljudem manu nebesku, ako budu izabrani. Na izliku činili su se protivni Pazincem, samo da si osjeguraju puk. Ali drugače su u srcu mislili, što nam dokazuje njihovo dosadanje vladanje i držanje u zastupstvu. O autonomiji starih občinah, što se obećivalo, ni spomena bilo nije — i neka nije! — o hrvatskom jeziku u pučkih školah ni pisnulo se nije; o popravljanju i gradjenju cestah slabo se radilo; a nekoje občine imadu pokopališća ili cimitere, da ih je sramota vidjeti. A kako sve to? Kako?! Jer se toj gospodi neda snizit do najprešnijih potrebah našega puka; naučeni na gospodsku i talijansku, Bog zna, što oni sve nesnuju, misleć, da jedna te ista odjeća pristoji svim ljudem. Ali tomu nije tako. Dakle?... Kako se čuje, bit će skoro razpisani izbori za novo zastupstvo, gdje će imati svaki prigodu, dati svoj glas drugim mužem, koji ako morebit i znaju manje, ipak će učinit više za naš narod; jer nije dosta znati, nego treba imati i srca i volje činiti što je dobro.

Talijanom i Šarenjakom pušćaju narodnjaci podpunu slobodu, neka biraju svoje Kovače, Mrake, Costantine, Drndiće, Baxe, Salamone, Kureliće, Biscontine, Defrancescchie i Ortise. Timi svojimi vodjami, mislim, bi se imali zadovoljiti, a osobito nebi se smieli gnjesti u druga dva razreda, kad se toliko hvale, da su ljudi XIX. vieka, da ljube slobodu, te vele, da je nepravedno, kad manjina vlada nad većinom. Vapijući, dajte slobodu svim, i oni će pustit slobodne lahko zavedljive ljude, da biraju po svojem osvjedočenju. Nu ako sloboda kod njih znamenuje, tlačiti naš hrvatski u Istri puk, tada neka još bolje promisli i naš kmet, s kim ima opravila; tada neka zna, tko jedno govori a drugo čini da će slabo zanj skrbiti.

Dakle na noge! dojdite svi bez straha birat u III. i u II. razredu. Nežalite potrošit pol dneva, kad se radi i djela o važnom poslu; kad se radi o vašoj sreći ili nesreći; kad se radi o tomu, da li ćete ostat i nadalje svačije porivališće, ili biti svoji gospodari. Neka nitko nereče: *Ča ću ja, ter će se i brez mene storit sve*, nego neka svaki dojde dat svoj glas za one muže, koji mu budu priporučeni kao prijatelji naroda našega. — Vi koji ste zaduženi šarenjakom, znajte, da ćete ih svejedno morat platiti, birali vi ovako il onako; dapače čim ih prije platite, tim ste prije slobodni. Ako ih nemožete valje platit, i tako vam teku tusti interesi, za koje im morate ljetos svoje vino davat po 3—4 forinte spud. — A vi, koji im ništa nedugujete, nagovarajte prijatelje i znance, da se nedadu prevarit i smutit od protivnikah, koji će jih oblitat kako gladni vuci. Stojte čvrsto i tvrdo! Tko se iznevjeri, izdajica jest i nije vriedan zvati se čovjekom, nego zaslužuje, da ga svaki pošten mine. Takov neka zapamti one besjede: „Striela udri iz visine, izdajicu domovine“ a svi ove druge: *„Tko sam za sebe nemari, taj tudjoj podlaže se peti.“* Složno dakle i bez straha, pak će biti dobro, ako Bog da i sreća junačka!

Voda.

Napisao *Kersto Franca*, realni učitelj.

Voda je dragocieni dar previšnjega stvoritelja, jer je za svakdanji obstanak ustrojnih bićah (životinjah i bilinah) neobhodno potrebita. U svijuh grana obrta, u trgovini, liečničtvu i poljodjelstvu jest voda od prevelike važnosti. Dve trećine zemaljske površine pokriva voda, dočim jedna trećina sačinjava kopno (zemlju.) Vodu nalazimo u prirodi u trojem obliku: kao tekućinu, krutinu (snieg, led) i uzdušninu (vodenu paru). Ona se izpariva u svako godišnje doba: u ljetu najviše poradi velike vrućine a u zimi najmanje radi studeni. Vodina se para diže u malenih puljcih u zrak. Kad je uzduh dovoljno parami zasitjen (napunjen), pretvore se ove sgušćenjem i promjenom toplote u kapljice, koje uslied svoje težine kao kiša na zemlju padaju. Voda dakle polazi od kiše, koja, kako naš narod kaže, s neba pada. Zemlja upija kišnicu, raztopljeni snieg i led. Iz toga sliedi, da u zemlji ima mnogo vode, koja si traži prokrčiti put do svietlosti. Ona dakle na sgodnom mjestu prodre koru zemaljsku, te kao vrelo, izvor ili vrutak iz zemlje izlazi. Iz vriela ti postane potičić, iz potoka rieka, a iz rieke velika rieka. Sve se ove vode izlievaju napokon u more. Ako se kiša smrzne, kao što to obično biva u sjevernih i visoko ležećih zemljah svieta, onda ti zemaljsku koru zamjeni vjekoviti led i snieg. Na taj način se tvore tako zvani ledenjaci [1]) u švajcarskih, tirolskih, austrijskih alpah [2]) itd.

„Zdrava voda dobro zdravlje“, kaže neki vrli zagrebčki liečnik u svojoj izvrstnoj razpravi o zagrebačkom vodovodu. Ona je najzdravije piće za čovjeka i životinju, ako je bistra, dosta hladna i u obće bez okusa (žmaha). Ovimi se svojstvi odlikuje u najvećoj mjeri *gorska voda*, jer se u nju nemogu izlievati *smrad i nečist životinjskih i biljevnih tvarih.*

Liečnici su dokazali mnogogodišnjim opaženjem zdravstvenosti pučanstva povećih gradovah, da ovo najmanje ondje umire, gdje ima zdrave vode; i obratno gine mnogo stanovničtva u onih predielih, koji se odlikuju nezdravom i nečistom vodom.

Bez vode nema obrta. Silni strojevi i parostroji u tvornicah pokoravuju se vodenoj pari, koja ih danju i noću neprekinuto u radnji uzdržaje. Za kuću i dom voda je pravi dobrotvor; ona drži kuću, družinu i u obće cielo gospodarstvo u najvećoj čistoći, a čistoća je pol zdravlja.

Bez vode nema trgovine. Brodonosne rieke prenašaju robom natovarene brodove (ladje) iz jednoga grada (varoši) u drugi, iz jedne zemlje u drugu, te ovako izmjenjuju medjusobno svoje proizvode. I silno more nosi velike brodove u sve krajeve svieta, ono ti upoznaje i u neprestranom trgovačkom obćenju drži narode starogo i novoga svieta. [3]) Na taj način naučili smo poznavati

[1]) Ledenjaci su gore ledom i sniegom pokrite.
[2]) Alpe su najviše gore u Europi.
[3]) Europu, Aziju i Afriku zovemo starim svietom, dočim Ameriku i Australiju zovemo novim svietom.

PODLISTAK.

Pripovjedka o kaplji vode.

Pohrvatio *Alfred Orešković.*

I.

U krilu velika široka mora skakutaše na sunčanu sjaju tisuć i tisuć malenih kapljah, kano djeca na krilu svoje majke, te se dadijaše od vjetra ljuljati amo i tamo. Jedna sestrica mnogobrojne obitelji kapljah bijaše osobito vragolasta, te htijaše uvjek da najviše skoči, nu uvjek bi pala poput svojih ostalih sestarah na krilo svoje majke. Kadkada bi se objesila za peraje dupinove, dala se od njega nekoliko nositi, te skakala s njim u vis; ali višje od ribe nemogaše skočiti, te čim bi ova pala i zaronila, morašе i ona za njom. Kano da je za nit privezana, uvjek ju vuklo na površje vode.

Kad je pako gledala na vedro modro nebo, koje se širilo kano drugo veliko more visoko nad morem, tad ju obuze veselje za putovanjem i silna želja, uzdignuti se u vis do oblaka, s ovimi ploviti po modrom zračnom moru te razgledati odzgore zemlju. Tad umoli malena kaplja sunce, da ju ipak jednom k sebi povuče te na velik put oko zemlje sa sobom povede. Velikomu suncu dopade se srčanost malenkovice te joj usliši molbu. Odmah pošalje nekoliko svojih zrakah i za tren oka doprieše sve do mora, da povedu sa sobom u vis malenu kaplja. Da joj pako nebi uzmanjkalo putnih drugaricah, povedoše sunčane zrake još četu drugih kapljah sa sobom, ali od ove nevidje naša putnica nikakove, jer je već sva putna družba bila pretvorena od sunca u nevidivu paru. Najbržim letom približavahu se sve kaplje suncu; one se uzdizahu sve višje i višje, dok jim se nije zavrtilo. Kad su se prilično visoko uzdignule dodjoše do zračne struje — jer i gore imade strujah kano god i na zemlji, samo što u njih neima vode, već zraka. One poletiše u tu struju te se dadoše od nje daleko preko mora k zemlji nositi.

Buduć izvježbane plivačice nisu mnogo vremena trebale; za sat provališe sto miljah. Kako li bijahu vesele, kad mogoše tako brzo ploviti oceanom zraka, pače brže, nego što mogu plivati ribe i leći ptice.

Pa kako se u čudu nadjoše, kad daleko dolje uočiše sasvim nov sviet! Ovdje je seljak orao njivu sa svojim plugom volovah, a ondje doleti jahač na žestoku konju; ovdje se uzdignu orao do nevidive obitelji kapljah, kano da jih hoće da pozdravi, te se onda odmah dolje spusti poput striele, a ondje skakutahu i pjevahu razne ptice u listnatih šumah. Kano god što sunce sve gleda, što se na zemlji dogadja, isto tako dobiše i kaplje bistre oči te gledahu takodjer. Sve jim bijaše novo, pak kad su sakrivene ležale

proizvode ove ili one zemlje; naučili smo nadalje poznavati navade i običajah raznih narode, o kojih prije 400 godinah gotovo ništa nismo znali. Sve nam je darovala voda i opet voda!

Bez vode nema poljodjellstva, kruha ni života. Ona je vrlo važna i potrebita hrana bilju. Ova važnost vode vidi se već iz njezine velike množine u bilju; jer n. p. u 100 funtih krumpira ima do 70 funt. vode. Veći dio vode ulazi korenjem u bilje; nu buduć naš zrak je pun vodene pare, zato ulazi mnogo vode u obliku pare kroz pući lišća u bilje. Iz toga sliedi, da bilje u prevelikoj suši gine, a umjetnim zalievanjem sve bujnije raste. U prevelikoj vlagi bilje gine, jer neživi samo o vodi. I u drugom obziru važna je voda za bilje. Ona mu naime dovoli takovu hranu koju inače nebi mogla uniči u bilje kroz njezine šupljinice. To su ti rudne čestice (pepelik, kremik, sumpor itd.), koje voda znade stopiti i u bilje privesti. U lučbenom obziru voda je slučak vodika sa kisikom. Voda može biti slana i sladka. Morsku vodu nazivamo slanom, jer imade slan ukus. U 100 funtih ovakove vode ima do $2^1/_2$ funte jestive soli. Kišnicu i studenicu zovemo sladkimi vodami, jer se neodlikuju tolikom množinom jestive soli. Od ovih su opet najzdravije one vode, koje se odlikuju čistoćom i nekom množinom ugljične kiseline. Voda, u kojoj neima nikakovih soli, nevalja za pilo; vode pako, u kojoj ima liekovitih soli (sumpora, joda itd.), nazivamo vodami rudnicami. Takova su na glasu rudna vriela u Hrvatskoj: varaždinske i krapinske sumporne toplice, a u Slavoniji jodove toplice u mjestu Lipiku. Toliko u kratko o važnosti i potrebi vode za ljudski rod.

(*Pučki Prijatelj.*)

Imenik družtvenikah
BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Josip Lazarić pom. kap. u god. prinos f. 1, Albert Schneditz pom. kap. u god. prinos f. 1, Franjo Valčić pom. kap. u god. prinos f. 1, svi u Mošćenicah. Anastaz Jelušić c. k. šumarski pristav u god. prinos f. 1, Karlo Lušić obć. činovnik u god. prinos 30 nvč., oba u Kastvu. Ivan Tomašić učenik u Opatiji u god. prinos 40 nvč. N. N. na Voloskom u god. prinos f. 1. Matej Zimmermann župnik u god. prinos f. 5, Ivan Gabrielić duhovni pomoćnik u god. prinos f. ■, Franjo Gojtan duhovni pomoćnik u god. prinos f. ■, svi u Gračišću. Mate Mogorović župnik u Kašćergi u kap. f. 5, Bernard Zupančić župnik u Gerdoselu u god. prinos f. 1. Ljudevit Tomičić c. k. sudac u Krku f. 5, Miho Mužina duh. pom. f. 1 u kan. a 1 u god. prinos. Osip Peteh pok. Ivana u god. prinos 30 nvč. Frane Erman ppk. Jakova u god. prinos 30 nvč. Miho Miličić Peladnjak u god. prinos 30 nvč. Antun Ivinić u god. prinos 30 nvč. Matej Bančić Kršanac pok. Marina u god. prinos 30 nvč. Madrušan Jakov pok. Vičeta u god. prinos 30 nvč.

Neukû Nauka.

Čim treba krmad (prasce) hraniti, da dobijemo tečno meso. Naši će gospodari sada hraniti krmad. Svako bi rado dobiti i masti i tečnoga mesa. Zato treba i podavati takove hrane, od koje meso tečnosti dobiva; nije bo sve jedno, hranimo li grahom, krumpirom ili kuruzom. U Englezkoj su pravili pokuse i pronašli su: 1. Da je najbolje, najukusnije i najteže meso od krmadi, kada se mliekom hrani. Za mliekom dolazi raž, kuruz, ječam, zob i grah. 2. Krumpirom hranjeni krmci daju balavo neukusno meso. Ono malo hranivih i tečnih česticah još se i kuhanjem gubi. 3. Posijami hranjena krmad daje žuto, hrdjavo, neukusno meso. 4. Uljenimi kolači hranjeba daje balavo, mastno i neukusno meso. 5. Bobom, grahom i inim sočivom hranjene svinje daju tvrdo meso. 6. Žirom (želudom) hranjene daju lahko, tvrdo i nezdravo meso. Kruhom hranjena krmad dala bi dobro, tečno meso, ali bi bilo preskupo.

***

Liek za rane. Rodoljub Ivan Dragićević iz Stivana priobćuje „Narodnomu Listu“ sliedeće: U ovo doba kad naša braća ljute udarce zadobivaju od turskog jatagana, smatram si za dužnost izniti občinstvu na znanje osobiti i jednostavni liek za rane, što sam kroz sto prigodah vidio upotrebljavati po našem narodu s najboljim uspjehom. Ovaj liek svak može sgotoviti kod svoje kuće, u planini i na polju, malim troškom. Evo načina:

Uzmi jedno dvaestak, triestak, postavskih porubah (platnenih komadah), umoči ih u raskrabljeni (raztopljeni) sumpor, razvisi ih na jednoj šibi, pa ih sažgi, polivajuć ih pomalo uljem od masline. To ulje neka ti se ciedi u jednu čistu posudu, i spremi ga pak, jer je to liek gotov: zove se u narodu crveno ulje. Kad te po nesreći rana stigne, umoči u ono ulje malo pamuka (bumbaka) i privijaj ga na ranu. U deset danah si ozdravio, a rana neće ti se nikako ozlediti, budeš li se navlastito čuvao vina il drugog žestokog piva.

***

Kako može gospodarica odgojiti ranoga povrtja. Svaka se gospodarica brine, kako bi čim prije u vrtlu ubrala štogod za juhu ili za prismok. Evo im u kratko naputka, kako će čim prije dobiti ranoga povrtja.

Neka naprave lonce bez dna, ali tako, da budu odozgor uži a odozdol širi. Mjesto dna neka podlože daščicu ili što drugo. U takove lonce neka usade sjeme, i drže ih u sobi. Čim biljke ponarastu i nije se bojati mraza, neka pazljivo spuste zemlju s biljkami širjim krajem u priredjenu brazdu odstraniv spodnje dno. Biljka ni neočuti promjene i raste brzo dalje.

***

Kako je voće urodilo u srednjoj Europi. Družtvo pomologa u Njemakoj, Austriji, Ugarsko, Elsasu i Švajcarskoj izviestjuju, kako je po prilici gdje voće urodilo. Vrlo dobrim prirodom *jabukah* mogu se pohvaliti ove zemlje: Anhaltska, Bavarska, Bremen, Hessen, Oedemburg, Slezka, Dolnja Austrija, Češka i Morača. Dobar prirod bilježi se u 54 ine okolice: srednji prirod u 64, u 10 okolicah bude vrlo malen a u 30 okolicah uprav nikakov. Po tom će jabuke biti prilično plaćane. Nadati se je dovoza jabukah iz Kalifornije. Uzrok, zašto su slabo jabuke obrodile, je suša u vrieme cvatnje, velika množina gusjenicah dà i tuča. *Kruškah* bude više nego jabukah, i to, kako iz izviešćah gori rečenih se vidi *vrlo dobar* prirod će biti u 40, dobar u 60, srednji 50 a u 8 okolicah slab. *Šljive* su prilično dobro obrodile; došla su izviešća s 150 okolicah a sve se dobrim prirodom hvale. Toga radi se svjetuje šljive gojiti, da se odveć neiztroše.

---

u krilu svoje majke — moru, nikad nebi ni sanjale o kakovu grâdu, konju ili njivi. U onom velikom čudu i veselju niti neopaziše, da je na nebu sunce sve to dublje padalo. Na istom mjestu, gdje je počelo putovati (sunce), spusti se u more. Sad se nepričini više našoj kaplji, koja je bila početkom najvragolastija, tako liepo u visokih zračnih slojevih, jer je ovdje svakim časom bivalo sve to hladnije i tamnije. Siromašna kaplja potraži si zaklonište, nu na tih pustnih zračnih poljanah nemogaše nikakova naći. S toga zaključi, radje na zemlji prenoćiti, koja joj se je tako prijazno sa svojimi njivami, drvljem i cviećem osmiehivala. Što smisli to učini. Tiho i nevidivo padaše ona dolje. Čim je dublje padala tim težom postajala; ona očuti, kako se je iz nevidive pare pretvorila u vidivu vodenu kaplju; padajuć sve brže i brže, pade napokon na ružin grm.

Polurazevali pupolj otvori joj gostoljubivo vrata te jatorno šmignu kaplja unutra, jer joj je u zelenoj kućici bio pripravljen mirisan krevet (postelja) za počinak. Kad je zora pucala, a iztočno se nebo rudjelo, bijaše i kaplja već budna te vesela i začudjena spazi, kako je sprovela noć na nježnih ružičnih listićih, koji sjahu poput zraka jutarnjega sunca.

Vesela i dobre volje izidje iz svog mirisnog kreveta te sjede na okrajak ružina lista. Taj izčekivaše ona jarko sunce, pa kad se je ovo velelipo i dostojanstveno poput kralja na nebu uzpelo, prijazno mu zaželi „dobro jutro.“ Sunce se radovaše malenoj bistroj kaplji, te ogleda svoje lice na njoj, daj je sjala ljepše od alema draga kamena. „Uzmi me opet k sebi te da, da opet s tobom putujem daleko nad zemljom“, tako zazivaše malena kaplja jutarnje sunce, koje joj opet usliši molbu. Njegove ju zrake brzo povukoše k nebu, te veselo lebdijaše ona opet nad gradovi i zemljami, nad gorom i dolom. No kad je dan postajao vrućim i sparnijim, ostaviše mladu objestnicu sile; ona hćede stati i odpočinuti. Nu na njezinu putu nebijaše nikakove travke, neevatijaše nikakova ruža, nebijaše nikakove sjene za umorna putnika. Od umora je možda i plakala te u svojoj nevolji doviknu dobromu suncu: „Pusti me opet dolje na zemlju, ili k momu roditelju — moru!“ Pošto je to rekla, začu tisuć i tisuć glasićah nad i okolo sebe, koji su isto dovikivali te svoje molbe slagali s njezinom; bijahu bo to njezine sestrice, koje su plovile nevidivo uza nju te vjerno sliedile malenu naljctu. Tad se smilova žarko sunce te pošalje hladan vjetrić, koji je sve malene kaplje saćerao u siv oblak, koji postade tim veći, čim se više kapljah sastalo. U gustoj magli nemogahu se sestrice s početka ni poznati; one se turahu i stiskahu te neznadijahu, što jim se je dogodilo, dok nevide, da su se na jednom pretvorile u vidive, okrugle, vodene kaplje, za ruku se uhvatile te brzo k zemlji lećele. Ala ti je šumilo i pljuskalo, kad je mala vojska došla na zemlju! Ljudi pako govorahu: Pada kiša.

***

Gdje je kokoš jaje sakrila doznati ćeš, ako joj dan prije nego li drugo ima snesti stražnji dio tiela solju ćutljivo namažeš; odmah će bježati na ono mjesto, kamo je jaja zanašala.

***

Led kao uztuk pamravom. Pamravi (emoroidi) nedaju mnogoj čeljadi mira, uzrokujuć im oštre i težke boli. Proti ovoj nemoći priporučuju (zabacujuć svaku drugu stvar) led, koji se stavi u jednu vrećinu, te se tako metne na otoč. Ako se to učini njekoliko putâ kroz tri cetiri dana, nemoć jenja, a čeljade ostane zdravo.

***

Kak da utamaniš uš (šence) na kupusu. Kupusne uši unište nam više put' kupus (zelje). To su ti ga crvići sitni, boje crne našarano crljeni. Stoji truda da ih idješ drvcem jednu po jednu skidati, a opet nebi ih ni utamanio, te bi tako uzalud trud bio; nego uzmi vode, pa u nju izreži crnoga mila (sapuna), i tizim polij te živinice i njihova gnjezda, pak ćeš vidjeti, kako će ih kroz kratko vrieme nestati.

Književne viesti.

„Hrvatska Stilistika." Djelo sastavio gosp. Janko Tomić, učitelj u Karlovcu.

„Savjeta hiljadu, neobhodno potrebnih svakomu gradjanu i seljaku" zove se knjiga, koje prvi svezak od tri štampana arka izdade A. Fanto vlastnik u Sisku uz cienu od 25 novč., obećajuć, da će svaki drugi mjesec sliediti još do pet takovih zvezakah uz istu cienu. — Savjeti poredani su tako, da dolazi najprije *domaći liekar za ljude*, drugo *domaći liekar za životinje*, treće *kućanstvo*, četvrto *vinogradarstvo*, napokon *voćarstvo*. Uvjeravamo naše štov. čitatelji, da su u prvom svezku priobćeni savjeti vrlo pomno sakupljeni, te će svatko, bio seljak, gradjanin ili gospodin, u slučaju sile ili potrebe tu naći kratak, koristan i jednostavan liek i pomoć, te s toga ovaj rodoljubni podhvat što toplije preporučamo. — Sabiračem predbrojnikah daje izdavatelj na svaki deseti komad jedan za trud.

Različite viesti.

* **Tršćanska občinska kasa** imala je pr. godine 1874. sveukupna dohodka 3 milijune 389,285.87½, a sveukupna troška 3 milijune 732,218.59½. U tršćanskoj se dakle občini te godine potrošilo više nego li primilo for. 342,932.72.

* **Voda za željeznicu u Istri.** Kako možebit svi naši selski čitatelji još neznaju, kola na željeznici vrti vodena para. Na somovozu, za koji su napreženi vlakovi, ima silni kotao, a uz kotao peć. Kad se voda u kotlu razkipi, pretvori se u paru, para svojom strahovitom jakostju zavrti osove, a osovi krenu makinom i kolima. Tko je vidio, kako para podiguje pokrov na loncu, kad voda vrije, vidio je koliko mu treba, da razumije svu tu stvar. Tu se voda u kotlu silno izparuje iliti povira, zato se mora svako malo donalievati. U tu su svrhu na nekojih željezničkih postajah izkopani ili navedeni navlašni bunari. Na istranskoj željezničkoj pruzi bit će postaje za vodu u Divači, kamo će se napeljati iz Ležeča pod sv. Petrom; u Rakitoviću, gdje ima zdenac žive vode; u Roču, Cerovlju i Kanfanaru stvorit će se veliki bunari (sterne), prostrani 10,000 do 15,000 met. kub. U Vodnjanu bit će namještena velika sisaljka iliti pumpa, koja će vući vodu iz Pule ili Kanfanara; u Rovinju i Puli služiti će željenici za taj posao veliki naravski zdenci, što se tamo nalaze.

* **Kamo nesmiemo blago, krmu, stelju, odpremati?** „Pučki Prijatelj" donaša: „Naša (hrvat.) visoka zemaljska vlada izdala je naredbu u pogledu prometa s rogatim blagom i njegovimi surovinami. Usljed te naredbe je Ugarska na cieloj medji za obrte i trgovinu naprama našoj zemlji posve zatvorena te se u nju nepropušća ni rogato blago, ni surovine od istoga ni krma ni stelja. Zabranjen je uvoz poradi toga, što je u našu domovinu došlo na nekojih mjestih bosanskoga blaga.

Niti u susjednu Štajersku nesmijemo blago ni stelju peljati, van samo uz posebnu dozvolu od tamošnjega namjestničtva za svaki transport. Tko takovu dozvolu ima, mora još pokazati na ulazku u zemlju (medji) zdravstvenu svjedočbu. Ulazak je dozvoljen samo željeznicom i to na Brežce.

U Primorje kao Trst, Goricu, Kopar itd. mogu blago i surovine iz ciele civilne Hrvatske i Slavonije *bez posebnih uvoznih dozvolah* ali moraju biti providjene zdravstvenimi svjedočbami nu nesmiju uniči nego samo željeznicom ili parobrodom i to na ulazišta u Trstu, Gorici, Puli, Rovinju, Poreču, Piranu, Kopru (Capo d'Istria), u malom Lošinju i Volovskom.

Tko u Kranjsku hoće blago tjerati, mora tražiti *posebnu dozvolu* od ljubljanske zemaljske vlade i pri ruci imati zdravstvenu svjedočbu.

Iz Krajine može k nama svaki blago, krmu, stelju odpremati samo mu treba zdravstvene svjedočbe i za marhu marvinske putnice. Samo iz Novogradiškoga kotara nesmije ništa prelaziti.

Ovu naredbu treba si pamtiti i točno ju obdržavati; tko ju prekrši, propao mu transport t. j. sve što god je kanio prepeljati.

* **U bogoslovnih školah u Gorici** ima ove godine iz svih 4 biskupijah jedva 46 djakah, a med timi 4 izvanskih slušateljah.

* **Broj oboružanih ustašah** u Bosni iznosi do 3,000 junakah, u Hercegovini pako 8,050, med kojimi 6,000 Hercegovacah, 1,000 Crnogoracah, 1,000 Dalmatinacah i 50 Talijanah.

* **U ustalih turskih pokrajinah** vlada neizmjerna bieda i nevolja medju kršćanskim pučanstvom. Dokaz je tomu i poziv, što ga je upravio iz Dubrovnika na ruske listove član medjunarodnoga odbora za bjegunce iz Bosne i Hercegovine, Božidarović. „Za Boga — veli u tom pozivu — pomozite čim brže. Svaki dan gledamo stotine, da tisuće ubogih ljudi, koji skoro od glada umiru. Ovdje se ne radi samo o pomoći, već o spasu. Vrativ se iz Metkovića vidio sam kod Slana stotine obitelji gdje leže po pustih, golih pećinah, puna tri tjedna bez toplo hrane, pila i krova. Pomozite nesretnikom! Pišite, pozovite se na dobro srce ruskoga naroda. Zar se je ohladila u srcu Rusah ljubav prama slavenskomu narodu? To nije moguće! Pomozite dakle golim i gladnim nesretnikom, pomozite onim, koji nemaju ni imetka, ni domovine, nego u užasnom svojem položaju izčekuju pomoć osobito od Rusije."

* **G. Franjo Krežma,** mladić od 13. god. rodom iz Osjeka (u Slavoniji), koji je učio glasbene (muzikalne) nauke najprije u Zagrebu a po tom u bečkom glasbenom zavodu, gdje dobi svjedočbu izučena umjetnika na guslah iliti violinu, držao je prošlih danah ovdje u Trstu sa svojom sestrom Anicom dvie predstave. U tih je predstavah mladić igrao razne najteže muzikalne komade takovom lahkoćom, vještinom i izvrsnostju, da su mu se svi ovdješnji najveći muzikalni vještaci čudom začudili, jednim glasom ispovjedajući, da je on dostigao nedosežljivu savršenost.

Broj tamničarah osudjenih godine 1873. u Austriji, Belgiju, Danskoj, Francuskoj, Ingleskoj, Talijanskoj, Nizozemskoj, Pruskoj, Saksonskoj, Svedskoj i u jednom dielu Švajcerske iznosio je 826,255 mužkih i 162,515 ženskih. Vrh toga, bijaše iste godine zatvorenih u tako zvanih kaznenih kućah 38,963 djeteta. Najveći broj ovih kaznenikah 398,643 spada na Italiju, po tom 242,943 na Francuska, 211,617 na Inglesku itd. Za uzdržavanja svih tih nesrećnikah potrošilo se je rečene godine 42 milijuna 857,371 for., a od njihove se radnje dobilo 17 milijunah 434,514 for. — U gorinavedenom broju nezadrži se broj tamničarah, koji su u Ruskoj, Magjarskoj, Turskoj, Španjskoj, Portugalskoj, Olandskoj, Grčkoj i u Njemačkih Državah, — pak si svatko lahko može pomisliti, koliko tisućah milijunah košta Evropu sva njezina strašna tamničarska vojska!

☞ Molimo sve one naše predbrojnike, koji nam predplate na naš List jošte nisu poslali, da to što prije bez iznimka učine.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Oktobra 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	—	5.30	5.32	5.32	5.33	5.35	—	5.35	5.33	5.33	5.35	5.35	5.35	—	—	—
Napoleoni	—	9.05	9.07	9.08	9.09	9.11	—	9.10½	9.09	9.10½	9.13½	9.14	9.14	—	—	—
Liro Inglesko	—	11.35	—	11.40	11.42	11.42	—	11.42	11.41	11.42	11.44	11.47	11.46	—	—	—
Srebro prid (aggio) . .	—	104.—	104.15	104.35	105.25	105.35	—	105.50	105.35	105.35	105.35	105.60	105.60	—	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carevine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarino.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

Godina VI. **U Trstu 1. Decembra 1875.** **Broj 23.**

Pogled po svietu.

U Trstu 30. studenoga 1875.

U Beču je umro Nj. Visost Franjo Vojvoda Modenski. U bečkom carevinskom vieću je iskao poslanik Fuks, neka se promieni izborni red, tè uzkrati pravo biranja svim činovkom osim ministrah, sudacah i profesorah, ali nije uspeo. Poslanik Schönerer je opet tjerao, neka se i u Austriji uvede zakon, da se vjenčanje iliti ženitba ima podmorašno obaviti pred državnom ili obćinskom mjesto pred crkvenom oblaštju, a poslje dakako da budi svakomu prosto stupiti i pred crkvenu oblast. Galičkim je namjestnikom postao grof Potocki, bivši ministar pred Hohenwarthom. Umro je nadbiskup bečki, Kardinal Otmar Rauscher. Neki Helfert je napisao cielu knjigu proti razpolovljenju države, što se dogodilo pod Beustom godine 1867. tè što se godine 1877. ima il obnoviti il zabaciti. Ugarski ministar predsjednik Tisza izrazio se proti svakomu carinskomu ugovoru bez Austrije. Stranka Šenjejeva u peštanskom parlamentu vojuje za ukinutje ugarskih domobranacah iliti tako zvanih Honvedah.

Bismark vratio se u Berlin, imao dogovor s Carem i govorio je u parlamentu. Treba mu novacah, pa traži neka se poviše daće, i to u prvom redu na pivo iliti biru. Kako su Niemci silni pivopije, ako mu ovaj put nezamjere, neće već nikada. Vele, da misli još izručiti svoje kancelarske časti. Poznati grof Arnim jako ga je ošinuo u nekoj knjizi, što je ovih danah izdao da se brani proti njegovoj preuzetnosti. Don Karlos u Španjolskoj nemože već napred, pak se njegove čete počele razilaziti. U franceskoj skupštini su republikanci prigodom viećanja o izbornom redu ostali poraženi. U Grčkoj biva svašta, te se vidi, da su sadašnji Grci sasvim izgubili mudrost i kriepost svojih davnih predjih, od kojih se ostali sviet naučio živiti i vladati. Ingleska hoće da se osjegura proti svim posljedicam slučajne propasti turskoga carstva, pa gleda da zakupi Suezki kanal, koji vodi u njezino indijsko vlastničtvo. Egipatski podkralj vojuje proti Abisincem u dalekoj Africi, koji da su mu ružno vojsku potukli.

Kad smo mi pisali zadnji Pogled, uprav se raznosio glas, da su se dne 11. i 12. u Gackom i Goranskom u Hercegovini pobili naša braća i Turci, a Turci da su zlo prošli. Ta se je viest kasnije sasvim obistinila, te se doznalo, da je tih danah na rečenom mjestu bio takav boj, kakva još nebijaše za ovog ustanka, jer je ostalo na bojnom polju preko jedanaest stotinah Turakah. Ta pobjeda je naše vecma ohranila, a Turke uplašila. Tom prigodom je pao našim u ruke silni živež i mnogo ratne spravi. Ta pobjeda se ima najviše pripisati Crnogorskoj pripomoći. To da znaju i Turci, pak da je zapovjednik bosanski pisao u tom smislu i u Carigrad, te svjetovao turskoj vladi, neka Crnoj Gori rat naviesti. Sad se čeka tamo nova odlučna bitka, pak da je već na Grahovu utaboreno 6000 hrabrih Crnogoracah, a mi se svi nadamo, ako Bog da, dobru uspjehu. Iz Bosne dolaze takodjer povoljni glasi. Bugarska, ako bi i htjela mirovati do proljetja, nemože, jer da tamo Turci biesne na nečuven način, pak ćemo najzada čuti, da se i tamo zaigralo zbilja krvavo kolo. Čuje se, da ima Turska silu vojske na ovoj strani, al jedno da ju skončuje zima i bolest, a drugo da je udarila u neposluh, jer da nije već preko godine danah bila plaćena, nego da živi najviše od otimačine. Ingleska je u svojih novinah ozbiljno svjetovala Austriji, neka posjedne Bosnu i Hercegovinu, i zbilja da ide mnoga naša vojska na Turšku granicu, ali o provali u Tursku nemože biti ni govora, dapače Andrássy piše naputke, kako će Turska najlaglje umiriti i pokoriti svoje neposlušne podanike. Srbija i Crna Gora da su se dogovorile o zajedničkom vladanju naprama Turskoj. Ustaški vodje da su namislili poslati nekakvu spomenicu svim poglavitijim europejskim državam. Rusija šara. Što danas reče, sutra poreče, ali sa svim tim svi znamo, da će naposljedku ona riešiti slavensko u Turskoj pitanje. Italija zaslužuje, da joj svaki Slaven bude zahvalan. Odskoro se i u Bolonji osnovao odbor za nabiranje pomoći našoj braći, a stari Garibaldi hrabri naše ljude i svjetuje im, kako imaju raditi, da se otmu svojemu sužanjstvu. Dosad se raznosilo, da su visoki crkveni dostojanstvenici u Rimu protivni oslobodjenju naše braće izpod turskog jarma; ali to nije istina, dapače sve crkvene novine uskoravaju uzhitnimi članci njihovo oslobodjenje.

Što nam težakom prieči, da nemožemo napried.

(Iz „Gospodarskoga Lista Dalm.“)

Jesen je došla. Mi spravljamo, a drugi vozi. Žalostno gledamo, kako drugi drzovito grabi, gdje nije sijao. Za malo vriednosti, eto naše zlatno klasje postaje njegovo. A što će biti kašnje? Prodavati će nam ono isto po drage novce. A svemu je tomu kriva potreba novca u ono vrieme, kad seljak samo trošiti mora: u proletje za sjeme i težake, u ljetu i jeseni isto, a na zimu za najnuždnije domaće potrebe, kao što je odielo, popravak kuće i. t. d. Mi imamo, tako rekuć, svega, alt nejmamo — novca. Prodati nemožemo nego u jesen; a cielu zimu, proleće i ljeto treba trošiti. Neka se nitko ne čudi, kad idemo tražiti, tko bi nam nekoliko forinti uzajmio. U selu je župnik, učitelj, trgovac, ostarijaš. Prvi neda, jer neima i jer mu naš čovjek neće u vrieme da vrati oslanjajuć se na njegovu dobrotu, i veleći „i onako me tužit neće.“ Zato, da neima neprilikâ, radje neda. Učitelj obično neima. Ostaje nam trgovac i ostarijaš. Pogledaj novine, pa ćeš čuti, koliko se piše, kako ovi seljake gule, A što novine pišu, to su pojedini slučajevi; a takovih imade bez broja, al ih nitko ne odkriva. Al kako ćemo sebi pomoći, kad novaca mora da bude? Tri su načina, kojimi bi se seljak pijavicâ riešio. Prvo, da se ustroje „pripomoćna družtva,“ koja bi seljaku uz male kamate novce pružila. Tako bismo se riešili bezćudnih lihvara. Drugo što bi nuždno bilo, jest, da se opet uvede lihvarski zakon. O tomu se do istine govori, ali se ništa ne čini. Gospodo, koji naiod ljubite a možete reći na stanovitom mjestu rieč, dajte recite, narod će vam zahvalan biti. Mi seljaci ovako moramo propasti. Treće je, što neima najnuždnijeg, naobraženja. Ludi i bedasti smo: Nerazmišljamo što će biti sutra, samo kad imamo danas. Uzdamo se u ljetinu, koja je još u božjih rukuh, pa unapried u to ime trošimo. Ako nam pošten čovjek uz pristojne kamate uzajmi novaca, čekamo, da nas opomene na našu dužnost. Je li dobar, a ne tuži, to smo mi prvi, koji se na to oslonimo pa — neplatimo. Što nam ostaje drugo — nego trgovac, pijavica. A njemu već platimo i triput toliko, koliko poštenu čovjeku, jer on sam uzme.

Pripomoćna družtva, uvedjenje lihvarskoga zakona i temeljita pouka može nam pomoći. Dok toga nebude, molimo rodoljube neka šire med seljaci pouku: u školah, pripoviedih i novinstvom. Novine neka nečovječna djela naših pijavica na javnost nose. A vi seljaci, čitajte novine i slušajte svoje prijatelje!

Fr. T.

Kako se pripravlja zemljište za pojedine vrste bilja.

Kukuruz. Ponajprije gledaj da zemljište, na kojem ćeš kukuruz sijati, pod jesen dobro i duboko preoreš, a i s proleća ga barem jedanput preori, jerbo mu ugadja rahla zemja. Isto pazi, da površinu oranice izjednačiš t. j. dobro poravnaš, osobito u onom slučaju, gdje na redove siješ.

Dobar gospodar, odmah čim je plod s polja spravio, prije nego nadodje zima pobrine se za gnoj; dovoljno nagnoji zemlju i duboko ju preore.

Ovako pripravljeno zemljište ostavi se preko zime.

S proleća je nuždno, da se oranica još jedanput preore, te branom dobro priredi.

Pšenica. Prije nego pšenicu sijati počneš, gledaj koja je vrsta bilja prošle godine na onom zemljištu rasla. Ako je rasla repica ili mohunasto bilje, netreba ti više nego jedanput orati. Glavno je pravilo kod pšenice, da zemlju odveć nesmrviš, a nije niti od potrebe da prije sjetbe bude kiše. Tako priredjeno zemljište, ugadja i zimskoj zobi.

Raš hoće da ima čistu, pusu, dobro prorahlenu zemlju da se korenje dobro uvriežiti može a prije nego se sjeme baci, treba da se zemljište dobro podraži. Zemlju pješćenicu nesmiješ odveć prerahliti, jer ti inače niknu ine trave, a ponajviše ćeš žeti troskota.

Siješ li na lako tlo raž, valja da izmedju posliednjega oranja i sijanja nekoliko tjedana mine, da se zemlja može sleći.

Heljda veoma lako klica; zato se i mora sijati u svježe priredjenu zemlju, kao što se kaže: „sijać treba da umah za plugom ide.“

Korov do istine ovoj biljki mnogo nesmeta, jer ga ona svojom bujnostiju zaduši; nu zato ipak treba da je heljdi tlo dobro pripravljeno i ne odveć na sitno sprašeno. Paziti treba osobito na vrieme u koje se sije, jer ponajviše obilat prirod o povoljnu vremenu visi.

Ječam hoće da ima osobito pomnjivo pripravljenu zemlju, te valja da bude jako pusa. Dvokratno oranje zadovoljt će samo na onom zemljištu, gdje je prije okopano bilje raslo; nikad se nesmije odmah pod sjeme za mokra vremena orati.

U slučaju, da ti je zemljište s pramaleća jako sabito, gledaj, da ga čim prije prirediš na svaki mogući način, jer ćeš inače sa sjetbom zaostati. Jednako moraš prirediti zemlju za zimski, kao što i za jari ječam.

Zob se zadovolji i sa slabije pripravljenom zemljom; nu ako i njoj bolje prirediš zemljište, obilatije će ti trud naplatiti.

I pod jari ječam i zob treba da zemljište još pd jesen pripraviš, tako da s pramaljeća kako se je zemlja osušila, sijati možeš.

Kumpir zahtjeva duboko obradjeno i dobro osušeno zemljište, da se može bolje širiti i gomolje zametati, nu nemora biti odveć sprašena.

Da li ćeš kumpir duboko usaditi, vidi što veli vrieme. Bojiš li se mraza, sadi dublje. Nekoji gospodari preporučuju svakako dublje saditi, jer vele, da dočim biljka dugo nemože nići, jako korenje tvori, a na njem obilan plod raste. Nikada nesadi u jamice, po 5—6 kumpira, jer odkuda korenju za tolike hrane, kako li se može korenje razvriežiti? *G. List. Dalm.*

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE DEVETO.

Poboljšica trsja i vina.

P. Što će reći, poboljšati traje i vino?

O. To će reći, trsje skrbnije gojiti, a vino umnije praviti nego li do sada.

P. Kako se može trsje skrbnije gojiti.

O. Na mnogo načinah, a naime: 1. sadeć lozune (lozovce, rozge) što bolje vrsti; 2. sadeć je u prikladnu za trsje, zemlju kako ga goje napredniji vinogradari.

P. Raztumačite mi prvi uvjet.

O. Gdje god se ljudi bave vinogradarstvom, vidimo, da se kod sadjenja loznuah nepazi toliko na dobrotu, koliko na množinu grožđja. Bilo zlo il dobro, samo da ga je mnogo. Kad bi gospodar i samo za domaću potrebu sadio trsje, još bi imao skrbiti, da mu bude vino što bolje i ukusnije, a koliko više neima na to paziti, ako ga misli prodati, te iz njega krajcar stući?

P. A to bi mogao veoma lahko jer nije težko dobiti dobre lozovce iz tudjih takodjer krajevah.

O. To nije težko, nu je li koristno? Ja držim da nije svagda.

P. Za što?

O. Jer grožđje nije dobra samo po vrsti trsja iliti po paru, nego takodjer po zemlji, po podnebju i osobito po načinu, kako tko trsje goji obdjelava. Zar vi mislite, da bi kod nas bilo moguće praviti glasovita franceska, talijanska i španjolska vina i kad bi sadili one iste pare, koje sade oni? Nipošto. Mi nenapravismo nikad na naših zemljah pravoga Šampanjca, Lakrimekristi, Malage itd. Tomu se hoće ne samo par, nego i zemlja. Dakle nemarimo nabavljati Bog zna odkada trsje glasovitih vinah, nego prebrati naše domaće pare iliti vrsti, pak najbolje saditi i gojiti. Ali tim nemislim reći, da dobar gospodar nije dužan nabavljati dobra trsja iz tudjih i dalekih takodjer krajevah barem da skusi, da li nerode boljim vinom, nego li je njegovo domaće; pa ako, da se boljega primi, a hudje da zapusti. Jer valja znati, da trs iliti loza nije u Europi samonikla rastlina, nego da je u stara vremena bila amo donešena iz Azije. Pa tko može reći, da su razne vrsti trsja baš tako mudro razsadjene po Europi, da se svaka vrst nalazi baš na svojoj pravoj zemlji i pod svojim pravim podnebljem? Nitko. Zato neka se skuša, dokle se zadene u cilj, pa onda neka se rekne, ovo je bolje, ovoga ću se držati.

P. Raztumačite mi sad drugu točku.

O. Druga je točka važna isto onako, kako i prva. Tko hoće da poboljša trs, mora ga saditi samo u prikladnu mu zemlju, a sa neprikladne neka ga izkoreni i udalji. Tako na primjer trsju gode najbolje prisojni brežuljci iliti gorice, a zemlja sipka, mršava i kamenita, iliti škrpelina. Nisu mu protivne ni ravnice, samo ako su jednake i suhe.

P. Što sudite o trsju sadjenu po ravnicah na debeloj i tustoj zemlji?

O. Izkopajte ga, ako ga imate saditi gdje na boljoj zemlji.

P. A po dolcih?

O. Čudim se, da me to ni pitate. Dolci su za kupus i krompir, a ne za trsje.

P. Bi li se dao presaditi i doban trs, kako se dade n. p. voćka?

O. Skusite.

P. A treći uvjet?

O. Ovdje valja da me pozorno slušate. Najveći se diel trsja slabo goji, budi što su redi od više vrstih iliti parah mjesto da su od jednoga, budi što nekoji uzvlače trsje na drveće ili mu ostavljaju preduge mladice, il budi na posljedku što medju trsjem svašta siju i sade, te hoće da uz grožđje sprave što više *turkinje bužola, krompira, boba* itd. itd; a baš to su rastline, koje trsju najviše škode i da nespominjemo voćakah i ostaloga košatoga drveća, koje mu sjeni te pači u rastu i rodu.

P. Dakle u vinogradu nebi se imala trpiti nikakva druga rastlina?

PODLISTAK.

Pripovjedka o kaplji vode.

Pohrvatio *Alfred Orešković.*

II.

Dio kapljah pade na visoko brdo, a s njimi ujedno i naša mala junakinja. Nu pad s tako visoka mjesta joj ni najmanje nenaškodi; vesela skakaše ona sa kamenite vrleti, a za njom sestrice joj kano vojnici za svojim generalom. Naskoro se sakupi opet ciela vojska, a svaka se je kaplja čvrsto držala druge tako, da je od njih postao pjeneći se šumski potok, koji je u svojoj mladenačkoj objesti osorno tekao. Dodjoše li do šiljasta i uglasta kamena, koji jim je prkosno zakrčivao put, tad pokušaše, koja će prva preko njega skočiti, a mala junakinja škoči uvjek najviše. Kadkada skakutaše ona po jagodnjaku, naraslom na obali potoka te šmignu zatim znatiželjna u bielo cviećе, ili sjedne na crvenu jagodu, kano da kuša, kako joj idu u tek; ili se uzpe na listove, koje prolazeće jalše te se njihaše tako dugo na njih, dok nije pala k svojim drugaricam u potok te s njimi opet veselo dalje letila. Ka su nekoliko, i to uvjek nizbrdice već proletile, začuše u dolini nešto klepetati: čim se približiše, opaziše kuću; pred njom ležahu dva velika okrugla kamena i dva magarca, na koje je neki, bielim prahom zaprašeni čovjek tovario vreće. Na stražnjoj strani kuće kretaše se kolo bez prestanka, a nad ovim odilazio je potok šumom. Bijaše to mlin. Unutra je ono kolo kretalo tako veliko kamenje, kakovo bijaše pred vratima i to brže od žvrka, kog goni dječak. To bijahu žrvnji, koji su marljivo mljeli zrnje u brašno. Tko bijaše pako taj jaki orijaš, koji je tako hitro kretao mlinsko kolo skupa s težkimi žrvnji? Naše male kapljice, koje su na tisuće skakale preko kola te tako silno nanj stajale, da se je moralo nagibati. Jedna jedina kaplja jest odista pravi kukavac; nu kad se slože te poput braće skupa drže, tad postaju strašno silne i velike. Kapljica izvede sa svojimi sestricami hrabro vratoloman skok, pa kad je pala, činilo joj se je da mora u šumećem valovlju pod kolom umrieti. Nu naskoro se opet uzdigne, kano da joj se nije ništa dogodilo.

Njezin je put vodio do jezera, u koje se je izlievao potok. Po jezeru plivahu patke i guske, pri kraju podigoše žabe svoje kuće, sunčahu se na toplu suncu te veselo pjevahu svoju krekećuću pjesmu-rednicu. Od pjeskovita dna uzdizahu se šarani i linjci (Cyprinus Tinca, Schleihe), pljuskahu i poskakivahu kadkada nad površjem vode tako objestno, kano da su morski delfini. To se činilo našoj kaplji zabavnim te zaključi, ostati nekoliko na tom malom svietu.

Za šajku si odabere patke, kojimi je plovila desno i lievo, potokom gore, i dolje prama jezeru natrag; žabe joj bijahu konji, koje je prkosno zajahivala, da s njimi preskakuje travke i šeće po livadah.

Nu napokon bude malenkovici, koja je proizlazila iz velikog, neizmjernog mora, majušno mlinarevo jezerce ipak preuzko i premaleno, te bi se bila rado opet k suncu uzdigla, da s njim plovi zrakom prama velikomu moru, iz kog je utekla tolikom hrabrošću.

O. Baš nikakva! Trs mora biti sam, da se može u shodno vrieme *okopati*, *oplieti*, *prikopiti* itd. — Što se tiče rezanja, znajte, da neima pravila, ima li se trs gojiti dug ili kratak, nego se glede toga valja ravnati po *zemljištu*, po *podneblju* i po *vrsti* il paru trsa.

P. A kako bi se dala poboljšati naša vina?

O. To nije tako lahko, jer tomu kod nas manjka još skoro sve. Čujte! Prije svega tomu se hoće *naredne*, *duboke*, *suhe* i veoma *čiste* pivnice (konobe). — Tomu se hoće *prikladno*, *jako*, *zdravo* i dobro *očuvano* okrutje (posudje). — Tomu se hoće *savršeno* i *novo* vinarsko orudje; a to su stvari, kojih kod nas il neima, il su takve, da im se dandanašnji napredni vinari moraju nasmijati.

P. Ali to su stvari, koje služe, da se vino *čuva*, a ne da se *pravi*.

O. Imate pravo. Nu gdje toga neima, kako se možemo nadati napredku u pravljenju vina? Mene je veoma strah, sve što bi rekao u to ime da nebi ništa koristilo; al ipak hoću da rečem, kako se valja vladati kod toga prevažnoga posla. — Prije svega valja trgati iliti brati groždje za liepa, jasna i suha vremena, i to u jedan dan sve, koje ima zajedno vreti; kod trganja valja groždje prebirati i stavljati svako po sebi, *zrelo*, *kiselo*, i *gnjilo*. — Na grozdovih, naime velikih, valja predebele repe ostraniti i gledati, da neima med groždjem i venuke iliti lištja. — Groždje valja mastiti nogami, ne pako kojekakvimi nastroji iliti makinami; onda valja što je brže moguće napuniti pripravne za vrijanje bačve. Mast neka vrije u otvorenu il zatvorenu okrutu, jer tko zna, može na ovaj i na onaj način napraviti baš dobro vino. — Vrijanje valja tako uredîti, da bude uvjek jednako sve do otakanja, to jest, u pivnici mora biti uvjek jednaka toplina; otakati pako valja onda, kad je već mast izgubjo svaki *duh* po sećeru iliti *cukaru*, te počeo zadavati po vinu. Kruh u peći i vino u okrutu sami se odaju, kad su gotovi

P. U tom dakle stoji sva mudrost kod pravljenja vina?

O. Šta mislite, da je to malo? Ali ima još toga, na što se obično nepazi. — Kod otakaja valja *čuvati vino od zraka*, zato nevalja ga otakati u kable ili brente, a još manje u kakav nezatvoren okrut, nego odmah izpod drope u bačvu, i to kroz cjev od tako zvane *gutaperke*, koja se iz čepa od bačve gdje je vrijalo navede na vranjak (tapun) od bačve, gdje ima ostati, bačve pako moraju biti dobre i zdrave. Mlado vino vrije još uvjek i u bačvi, zato mu valja ostaviti malu oduhu kroz tanku cjevčicu prodjenutu kroz vranjak sve dotle, dokle nije odavrelo. A kad ga posvema začepite, nezaboravite ga pogledati svakih petnaest danah, te donalieti koliko se ga je posušilo, i to uvjek vinom izpod iste drope, u koju će svrhu trebati da ga nešto ostavite kod otakanja. — Gledajte, da vam bude u pivnici uvjek jednaka toplina; pretočite vino u svoje vrieme; ako se težko čisti, ožveplajte iliti osumporajte bačve, u koje ga mislite pretočiti, pak će se laglje razčistiti.

I tim, eto vam načina, kako ćete popraviti i poboljšati svoja vina. Kad bi se naši ljudi držali i polovice ovih pravilah, njihova bi vina došla na glas, pa ako bi imali i manje vina, ipak bi više za njega dobili, jer bi ga bolje prodali.

P. Taj mi je nauk došao za ljetos prekasno.

O. A vi se okoristite njim na godinu; a ono, što sam rekao o gojenju i nastojanju trsja, o tom treba da počnete odmah promišljati — baš sad je tomu vrieme!

III.

Već hćedoše malenkoviča očitovati svoju želju suncu, nu dodje žena daždnikom u ruci, prigne se k jezeru, uhvati malu kaplju u svoju posudu te polije bielo platno, koje bijaše razastrto kraj jezera radi ubeljenja. Tuj sjedjaše siromašna kaplja na suhu te bi bila i poginula, da nije dobro sunce svojim bistrim očima za vremena opazilo njezinu nevolju.

Brzo ju povuče s njezinom braćom gore tako, da jim nebje nikakova traga na platnu, te veselo plovijaše ona opet modrim morem zraka. Suncu se pako nehćelo, da mu uvjek malena kaplja dosadjuje, pak, da bude podulje vrieme na miru te da joj izbije iz glave želju za putovanjem, pošalje ju daleko u rusku ravnicu, gdje vlada velika studen i gdje imade malo znamenitosti. Put se je otegnuo, pak, kad je kaplja umorna i onemogla prispjela na rusko nebo, nebijaše joj više prevruće. Oštar vjetar duvaše sa sjevernog skrajnika te studeni zrak; nu i opet se sastade mnogo tisuća kapljah vode, kano da se hoće grijati jedna na drugoj. Nu to jim nepodje za rukom, jer sunce bijaše duboko nad obzorom, a njegove kose zrake jedva mogoše prodriete kroz tamnu maglu. Kaplje se hćedoše potužiti jedna drugoj rad svoje nevolje te se posavjetovati, šta da čine, nu glej čuda, brzo nastade pretvorba. Svaka kaplja postade bjelom, srebro-sjajnom zvjezdicom, uriešenom finimi iglicami i vlasići, sličnimi onim na leptirovih krilcih, a te uledjene zviezdice lepršjahu poput bielih leptirah te padahu skakćuć i plešuć na zemlju.

Ljudi pako govorahu: Snieg pada.

LUCA I MARA.

L. Mi se, kuma Mare, jako na redko vidimo.

M. Ča ćete nà, kad nj' čoveku nikad lazno od ruomi — vinuvekom pune ruke posla to va kući, to okolo kuće, to va imanju, to...

L. Vi, kumice, vavek predete — već morate imat lepoga platna!

M. Imam, hvala Bogu, da bim mogla za silu švo selo obuć i pokrit.

L. Kako j' to lepo!

M. Ča ćete nà! — i ja sam se bila dala na kupovnu robu; al sam videla, da tim kuća samo propada, ač jedno puno gušta, a drugo malo dura; pak ajde počni ja lepo po staroj navadi doma prest i tkat. Sad va mojoj kući nima drugo kupovnoga nego kakov rubac, a sva druga roba mi je domaća, ženska i mužka, letnja i zimska, platnena i suknena; onda plahte iliti lancuni, ponjave i ostala pokrivala, stolnjaki i obrusci, ručniki...

L. Al ako nekupujete robe, morate kupovat lan i vunu...

M. Aj nekupujem ni to, ač smo opet od nekoliko let počeli set lan i konoplje, a i ovce držimo za svoju potrebu.

L. Da mi nezamerite, ja sam ipak čula, da vaše kćeri hode va svili i vunici, a vaš muž da nosi blagdan robu od najfinijega sukna, stomanja pako iliti košulja da mu je tanka i bela kako sneg?

M. To je, kumice, moja dika! Al dokle nismo počeli, najme svakidanjsku robu, doma prest i tkat, va kupovnoj smo bili blagdan i svagdan svi hudi i razcemperani, ač nismo mogli zmagat tolikoga stroška.

L. Blaze vam, kuma, kâ umete!

M. Ča ćete nà — i mene je sila živet naučila!

NA GROBU

UJČIĆA MATIJE

PRAVNIKA

PREMINULA U TRSTU DNE XIX. STUDENA MDCCCLXXV.

A. K.

Ite, rime dolenti, al duro sasso
Che 'l mio caro tesoro in terra ascondo....
Petrarca.

Avaj Mate, nado naša mila,
Kako brzo jadne nas ostavi!
Brzo krila, sokole nam savi:
Netom bješe na liet se razvila.

Smrti! Smrti! što si učinila?
S tvoga maha pade drug nam pravi,
Listak naše gore preubavi
S rodnog stabla strese tvoja sila.

Plien tvoj okom suznijem pratimo,
U žalosti srce svima pliva —
Što nam ote, istom sad ćutimo.

Kad odasvud dušman na nas riva
I pod jaram skučiti nas kani —
A malo tko da nas od njeg brani!

SVAŠTA PONEŠTO.

Miš u želudcu. Čita se u Novinah, da je u Gyönködu nekomu kmetu, spavajućemu odprtih ustiuh, unišao miš kroz usta u želudac. Malo za tim počeše mučiti čovjeka grozne muke i u malo urah umre usprkos svake ljudske pomoći. Po smrtj kad su tjelo razporili, našli su miša joste živa u želudcu.

***

Junakinja djevojka. „Harpers Magazin" povieda: U zimi 1839. bukne oganj u djetinjskom obskrbišću u Limogesu u Francuskoj te je strahovito sve na okolo plamtilo. Najedanput pukne glas, da je neko malo djetšce u sobi pozabljeno. Čim su nazočni stali Boga moliti za ubogo djetešce, vidiše i čuše vitku djevojku u noćnoj odjeći i razpletenih kosah vapiti: „Ja ću diete osloboditi!" Hitro koraca kroz množtvo svieta i poleti u plamteću kuću. Sve mukom zamukne . . . . Al eto za čas vide hoditi kroz oganj, vidu djevojku, noseću diete u svome naručaju. Malo danah za tim kralj Louis Filip pošlje junačkoj djevojki zlatnu medalju na spomen njezine hrabrosti, a jedan kapetan franzuske vojske, koji je bio nazočan rečenomu činu, prosio ju za ženu: — taj kapetan je sada President Francuske, a junačka se djevojka danas zove „Gospodja Mac-Mahonova."

***

Filosofija smijanja. Englez George Vasey napisao je djelce: „The Philosophy of Laughter and Smilling." S česa je o smijanju pisao, tomu navodi više razlogah medju njimi, zašto se nebi i smijanje uzelo na filozofičko rešeto, gdje su već sve ozbiljne stvari morale kroz sito. Tko pomisli, da je Vasey možda prijatelj smijanja, vara se ljuto. Smijanje je ružna navada, a krivi su joj po najvećma roditelji i pjestinje, jer djecu škaklju. Da se djeca razumno odhranjuju, nebi jih se primila ogavna navada smijanja, i pjestinje ludo sude, kad misle, da je djetetu ugodno, kad se od škakljanja smije. Djetinji je smieh po Vasey-u: „samo trzavo krčnje i prisiljeno širenje prsnih mišicah i plućah, proizvedeno škakljanjem i sličnimi ludimi šalami." On zaključuje, da luda navada smijanja u nas potječe od prisiljenih, ludih i krivih asocijacijah, koje nam se u djetinstvu nametnu. Jedno poglavje govori samo o tom, kako smijanje ponizuje i škodi. Razumni se ljudi vrlo riedko smiju. Kamo sreće, da su ljudi zadovoljni podsmjehnut se samo, namjesto što izkrivljuju i dreče lice cerikanjem i grohotnim smiehom. Opisujuć kako takov smieh čovjeka nagrdjuje, ne štedi pisac i malu će mu tko dati krivo, osim da je koji čitatelj već odviše pokvarem, te biez smieha ne može tako rekuć već ni živeti. Nu pravedan je Vasey te navadja, da smieh mora uviek biti sitan, tanahan, ne smieh, već podsmieh, a po uzroku i prigodi može biti „moleći podsmjeh", „podsmjeh nade povjerenja", „ljubezni majčin posmieh", „radostni podsmieh djeteta" itd. „Veseli podsmjeh prijatelja", „podsmjeh razmišljanja" spadaju takodjer u vrsti, koje kritik smijanja ljubi. Smjer je Vasey-u, da etičkom i estetičkom i svojom filipikom smijanje uzbije, nu kako je sviet lahke ćudi i neprikion drugoj filizofiji, mogao bi baš protivno polučiti, dignuti naime velik smieh na filozofiju smijanja!

***

* **Umirovljeni častnici.** Po proračunu ima u Austro-Ugarkoj na miru 330 generalah, Medju njima je 29 feldcajgmajstorah i generalah konjaničtva, kojih trojica dobivaju samo po 4—5000 for., ostali pako svi po više od 5000. Penzioniranih podmaršalah ima 129, generalmajorah 172. Na mirovine treba generalom 1,314,677 for. Štopskih je častnikah u miru 1908, a troših se na nje 2,220,935 for. Nadčastnikah, častnikah maime od kapetana do poručnika ima u miru 5110, te je za nje potrebno 2,618,578 for. Svi troškovi za umirovljene častnike i za nemoćne vojnike proračunani su za dojduću godinu okruglom svotom od 10 miljunah.

Različite viesti.

* **Dobročinstva Njegova Veličanstva.** Prošle godine podielilo je Njegovo Veličanstvo svoga skupa iz privatnih svojih sredstvah 1,572,000 f. Stalne milostinje iznose 834,000 f., prinesci za javne dobrotvorne zavode i za crkve 212,000 for. a prinesci za umjentnost i za znanosti 143,000.

* † **Matija Ujčić,** rodom iz staroga Pazina u Istri, pravnik druge godine na gradačkom svevučilistu i jednogodišnji dobrovoljac, preminuo je dne 19. pr. mj. ovdje u Trstu kod svojega strica, Mat. Ujčića, vjeroučitelja na ovdašnjoj c. k. mješt janskoj školi, u 20. godini svoje dobe od težke i duge bolesti, koju je podnosio baš krštjanskom strpljivoštju i odanoštju u volju božju. Bio je mladić bistra uma, blage ćudi i neumorne marljivosti, pa prama tomu bijahu uvjek odlične i njegove školske svjedočbe. Povrh svega pako ljubio je žarkom ljubavju svoj narod i svoj narodni jezik, u kojem se vježbao pravim zanosom, pišuć po malo koješta i za ovaj naš list. Toga radi bio je liepa nada ne samo svojoj raztuženoj obitelji, nego i našemu zapuštenu narodu u Istri, gdje nemožemo nekako napred, jer neimamo još u zemlji dosta prosviećenih ljudi. I to je uzrok što nas svaka ovaka smrt rani baš u srdce. Dao Bog, našao mu se skoro zamjenik, a on oplakan i ožalovan neka počiva u miru! Sprovod mu je bio baš sjajan, čemu doprinese mnogo najme vojničko zapovjedničtvo, izkazavši mu glasbom i navlašnom četom običnu vojničku čast.

* **Snieg u Trstu.** Prošle je nedjelje, uz južno vsiemo sa mora a ejeveno-istočni vjetar sa kopna, padao ovdje prvi zimušnji snieg, tè pobielio okolišna brda i glavice.

* **Naše ribastvo.** U carevinskom vieću podnio je zastupnik Vidulić sa još 43 svojih drugovah na vladu posebnu interpelaciju, u kojoj ju pita, kani li i kako u budućem trgovačkom ugovoru sa Italijom providiti, da se naše brodovlje obalnoga puta, zatim ribolov oslobode talijanske, tlačeće ih konkurencije.

* **„Bunjevačka i Sokačka Vila"** počela je opet izlaziti, i to u Baji u Baranjsko županiji (Ugarskoj) pod uredničtvom poznatoga rodoljuba Blaža Modrošića. Izlazi početkom i polovicom svakoga mjeseca, a stoji 1. for. na godinu.

Pregled trščanskog tržišta.

u Trstu, 30 Novembra 1875.

Žita se vrlo malo prodalo ovih danah sa sljedećim cienama; *Šenica* galacka f. 7.25—75; odeska f. 7.60—90, azovska f. 8; magjarska f. 6.80—7.25; italijanska f. 7.—7.50 za 116 ℔ — *Kukuruz* bosanski i magjarski od 1875 god. f. 4.05—10, a od 1874 god. f. 4.30—35. za 116 ℔ — Dunavska *raš* f. 4.70 za 100 ℔. — Arbanaška *zob* f. 3, a bosansko-hrvatska f. 3.25 za 64 ℔. — *Ječam* magjarski f. 4.25—75 za 100 ℔.

U **Kafi** je ovih dana bilo živahnog prometa, ali bez znatne promjene u cienama. Prodalo se je 2000 vreća *Rio* po f. 52 do f. 61.

Slador (cukar) *austr. tučeni*, usljed velikog dolazka i mnogih ponuda iz unutrašnjosti, kao i slabih novosti sa svih tržišta, spao je znatno na cieni. Prodalo se je 4000 cent. po f. 18 do 19.

Petroleum čvrsto se uzdržava usljed povišenja ciena na svih tržištih. Prodalo se je 2500 bar. po f. 8, a 1500 sanduka (kašeta) po f. 9.50, i 9.75.

Ulja prodalo se je 1200 barila arbanaškog po f. 24, a finog puljiškog 8 bačava po f. 38 do 39.

Bakalara prodalo se je 600 centi po f. 17 do f. 20.

☞ Molimo sve one naše predbrojnike, koji nam predplate na naš List jošte nisu poslali, da to što prije bez iznimka učine.

Naš potovalni zastopnik Ivan Sever bode v kratkem potoval po Istriji, tedaj čestito gospodo najuljudneje prosimo, da bi ga oni pri nabiranji novih zavarovancev pomogočnosti podpirali.

„Ravnateljstvo Banke Slovenije"
v Ljubljani.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Oktobra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Carski dukati (cekini)	5.25½	5.33½	5.33½	5.33½	5.32	—	5.32	—	5.31	5.31	5.31	5.31	—	5.32	—	—
Napoleoni	8.90½	9.11	9.11	9.11½	9.10	—	9.10½	—	9.08	9.09	9.09½	9.10	—	9.10	—	—
Lire Inglesko	11.20	11.42	11.42	—	—	—	—	—	11.40	11.40	11.43	11.42	—	11.41	—	—
Srebro prid (aggio)	102.15	105.25	105.25	105.35	103.25	—	105.25	—	104.85	104.85	105.—	105.—	—	105.25	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik **A. Novak.** Tisk. Sinovi K. Amati.

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cielu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i Odpravničtvo nalaze se *Via S. Francesco N.° 4, piano I.*

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Godina VI. **U Trstu 16. Decembra 1875.** **Broj 24.**

Poziv na predplatu.

Evo nas opet pred vrati nove godine, i tim nove predplate na ovaj pučki list. Pozivljuć narod na predplatu, čvrsto se nadamo, da će se predbrojiti što u većem broju.

Što ovom prigodom preporučujemo na osobiti način našim predbrojnikom, jest to, da nam novce pošiljaju kroz *Poštarsku Naputicu (Assegno Postale Post - Anweisung)*, te oni, koji nekane držati naš list, da nam odmah prvi broj vrate, napisavši na njem *Neprima se.*

Ujedno opominjemo one naše štovane predbrojnike, koji nam još žalibože staru predplatninu duguju, da nam taj i onako maleni iznosak do konca godine pošlju.

Ako tko od naših p. n. predbrojnikah kadkada bilo radi ma kakva uzroka nebi primio lista, neka nam to javi u *odprtu listu* bez ikakve poštarine, napisavši na njem izvana *„Reklamaciu“.*

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. prosinca 1875.

Najvažniji događaj u ovo petnaest danah u našem Carstvu jest putovanje Careva strica, Nadvojvode Albrehta, u Petrograd k dvoru Cara Aleksandra. Taj put vele da neće ostati bez svojih posljedicah u istočnom pitanju. U carevinskom vieću u Beču viećalo se prošlih danah o proračunu, pak je došlo na svjetlo, da će Carstvu faliti ove godine 30 miliunah za strošak. Raznose se kojekakvi glasovi, da bi moglo ovo ministarstvo pasti, pa nastupiti ga poznati starac Schmerling i njegovi drugovi, koji umiju čekati, al nedočekati, a naše sa stvari takove, da se već neda čekati. Neki poljski poslanik je u carevinskom vieću digao svoj glas proti slobodi lihvarstva, koja je u mnogih pokrajinah uzrok propadanju siromašna i nenka naroda.

U Pešti se takodjer vieća o proračunu. I ove se godine zaključilo digunti po što po to 80 miliunah na dug. Kamo će to doći? Ali Magjari za to nemare, već samo da Ugarska bude magjarska!

I u ovo petnaest danah bilo je okršajah u Bosnoj i Hercegovini. I ovaj put je našim srećа poslužila. Radi silna snjega, što je pao, sad nemogu tamo ni jedni ni drugi napred. Čuje se, da je i Rusija prihvatila Andrašijeve predloge za umirenje Krštjanah, ali se već unapred zna, da je te predloge raztopilo prvo proljetno sunce. Što će onda biti, to sam Bog zna. A dotle, da je turski Sultan rekao, da Kršćani neće imati u Turskoj nikad jednakih pravicah s Turci, pa makar propao on i njegovo tursko carstvo. I tako će biti!

Dopisi.

Iz paz. občine 11. Decembra 1875.

Občinski su izbori svršeni. Narodna je stranka propala sbog mnogovrstnih nezakonitostih.

U Pazinu se nikad nezna, kad i gdje je izložen Imenik biračah, s toga ga i nitko nemože vidjeti i protestirati na vrieme. Ako je dakle tko izpušćen, akoprem bi imao po zakonu pravo izbora, ipak ga gubi i nesmie birati, i obratno. — Pred zadnjimi izbori hodili su nekoji Pazinci po više puti tražit rečeni „Imenik“, ali ga nenadjoše. Medju tim bijahu već napisani pozivni listići, a zatim i razposlani i onim koji još živu i onim koji su davno već u hladnoj zemljici, akoprem više ne plaćaju poreza; dočim ga nisu mnogi dobili, na kojih je ime zapisana kmešćina i koji točno porez plaćaju. Osobito mnogo toga dogodilo se na Pazinskom polju, gdje su skoro svi složni s narodnom strankom. Nekojim pak su poslali izkrivljene listiće, n. p. da je sin pok. Toneta, dočim je sin pok. Jureta itd. Naravno da nije kod izbora valjao takov listić. — Vidivši to ljudi, počeše mrmljati. Što da učine, kad je prekasno? Mnogi bijahu mnienja, da se treba posvema kanit izbora, kad se neradi po zakonu. Nu ipak odlučiše poskusit sreću u III. izbornom razredu. Beramci, Pazinci, Lindarci i nekoji Gračišćani dogovoriše se o kandidatih i bi sastavljena lista. Naše su listiće mnogo tražili; skoro svi su hodili u izbornicu s našimi listići, pak smo ipak ostali u manjini s glasovi!!! G. Mouas, umirovljeni kasir, koji *može* ipak služit Municipiju, nemareć, da je plaćen i da mora djelat, stražio je po cielo jutro na vratih, te htio svakomu pogledati u listić i zagujesti mu svoga. Dašto da tako mnoge prevari, al ipak dobro smo se držali prva dva dana. S toga su na zadnjem Talijomani razposlali svoje *Guste* i svoje *Roke*, da potraže, nebi li se našao u Pazinu još koji postolar, mizar, kovač itd. a da im pomogne do pobjede slavne. I prokure da su valjale, a neki visoki *fantina*, da je i dielio po 20—30 novčićah kmetom. — Mnogi od Pazinacah, koji se inače izvana drže s nami, pokazali su, da su *„tara.“* — U subotu puče glas, da su Šarenjaci slavno (!!) predobili. — Možete si mislit, kako su nekoji zavijali brke od veselja i izsmiehavali narodnu stranku. Ali ni kmet nije više tupac kao nekada. Njihovim hrohotanjem nisu se smutili, nego su odmah odlučili, neprisustvovat izborom u II. razredu i uložit utok ili protest. I sbilja u II. razredu tako je bilo malo biračah, da su bila vrata izbornice zatvorena na 30 pr. mj. Tada su se mogli Šarenjaci još bolje veselit, videći, da nima tabožnjih smutljivacah (?) na birališću. Sami su birali i same sebe izabrali. Koga dakle zastupaju? Sjegurno nemogu se pohvaliti, da sjede u Municipiju po volji biračah i občinarah. S toga im nezavidjamo nimalo stečene slave, nego ih sažaljujemo, da mogu ti slobodnjaci tako nizko pasti. Prije pak nego li im svrši veselje, doznali su, da se je netko usudio uložit protest proti novoobavljenim izborom. To im je nekako pokvarilo veselje. Razljućeni, da su ipak jednom progledali i kmeti, a držeći ih uvjek za tukce iliti purmane, počeli su psovat na svećenike, da oni tobože sve to čine, da se mjesto propovjedat mješaju u stvari, koje slabo razumiju itd. — stvari, o kojih se može reći: „Das war schon öfters da!“ Imaju jadni oči da gledaju, a neće da uvide, da su kmeti skoro sve sami učinili. Tà neka kažu, koliko je svećenikah došlo na biralište s narodnimi listići. Neznadu, kako da si izkale srce, pak hajd po svećeničkih ledjih!

Prvi protest podpisan je od Pazinacah, drugoga imali su predat ovih danah Gračišćani, trećega Pićanci, a četvrtoga Beramci i Trvižani. Tvrde kosti! Vidjet ćemo, koji će ih zubi glodati! Ako ih pak nebude mogao nitko izglodat, morat će se uništit izbori i razpisat novi. A tada trebat će još više nastojat. Dobro bi bilo, da se već sada dogovaraju občinari, svaki u svojoj občini ili komunu; da izaberu izmed sebe dvojicu, koji bi poslje s drugimi skupno ugovarali i sastavili liste. Braćo bdite!

Iz Pazinšćine.

Žalostnim Vam srcem javljam, da je na 25 prošl. m. preminuo nakon četvorodnevne bolesti, vrli rodoljub Ivić Ivan iz Gologorice, ostaviv udovicu ženu i šestero djece.

Bio je još u najboljih godinah, razborit, bistre glave, nepokvarena tudjinštinom hrvatskoga srca i osjećanja. Boreć se za naravna prava hrvatskoga puka u pazinskoj občini, nije se dao krenuti od protivnikah ni za dlaku s puta. — O izborih vršio je točno svoju dužnost. Došao bi i kad nije imao poziva na izbore, samo da hrabri svoje jednomišljenike i da privede na pravi put zabludjele u tudji, talijanaški tor. Nije se bojao zgubiti jedan dan, kad se je radilo o znatnih stvarih za naš puk. U kratko bio je narodnjak nesamo rieču nego još više čini. Zato je zaslužio, da ga poznadu čitaoci „Naše Sloge“ da se ga narodnjaci ove velike občine više put spomenu, a još driemajući, da se povedu za njim!

Vječna mu pamet!

Najglavnije bolesti naših voćakah.

Sastavio *Nikola Vežić*, gospodarski činovnik.

Kao što ljudi i životinje moraju podnašati razne bolesti, isto tako im je podvrženo svakovrstno drveće, a naročito naše voćke. Pa kao što se čovjeku i životinji nadje lieka, kojim se olakša bol, tako isto ima lieka i za voćke, — u kojih ću u ovom članku iz dosta prilična izkustva govoriti. —

Najveće bolesti dogadjaju se od *neprikladna tla* i *staništa*; isto im tako škode i *jaki mrazovi* u nevrieme, *vjetrovi*, *vanjske ozliede* svake vrsti, *bušenje* (*vrtanje*) i *kvarenje* od raznih bubicah (crvićah) i *naravna starost*.

I. Smolotok.

Ova bolest obično biva kod kostičavog voća t. j. kod takovog voća, kod kojeg se nalazi jezgra u tvrdoj lupinji obkoljenoj mesom za jelo; ovamo se broje: Trešnje, bademi (mendule), šljive, višnje, šljive trnovače, kajsije, orasi i liešnjaci itd. i breskve često od ove bolesti pate.

Uzroci su ovoj bolesti sliedeći:

1. ako se voćka u vlažnu zemlju zasadi i 2. ako je drvo iliti granje ozliedjeno (ranito), oguljeno itd.

Najbolje sredstvo proti ovoj bolesti jest, da se izreže smola oštrim čistim nožem sve do zdrava drveta, pa poslje ranu namazati sa drvomazom. *)

Ako je smolotok od pregnojnog zemljišta ili zbog gnojenja sa životinjskim gnojem proizišao, tada treba zemlju daleko u okrug izkopati, i sa pjeskom promjeniti (kao što sam i ja sâm ove godine pokusio u šljiviku jednog posjednika), pa istog sa zemljom pokriti.

II. Upala.

Ovo je sasvim obična bolest, osobito kod kostičavog voća. — Upala može doći od nevještog podrezivanja drva u nevrieme, od mršave (loše) zemlje, dalje od mastnog gnoja, zatim od velike topline ili od proljetnih mrazovah i napokon od vanjske ozliedi to jest rani, n. p. kad kopač motikom, lopatom ili kakovim drugim vrtljarskim orudjem drvo ozliedi.

Ovomu se zlu može doskočiti tim, ako se ozlieda (rana) t. j. ona mjesta, koja su upaljena, sa oštrim čistim nožem sve do živog drveta izreže, — pa zaliepi i pokrije drvomazom.

Ako se ovo za vremena učini, moći će se još i popraviti.

III. Žutica.

Ova se bolest poznaje, kada list na drvetu požuti i prije vremena opada; onda velimo, da takovo drvo od žutice boluje.

Uzrok ovoj bolesti jest preslabo, plitko i lošo tlo i usljed toga nestašica hrane — lišće požuti, kora presahne i voćka gine.

Ovoj se bolesti može doskočiti tim: 1. ako bolest dolazi od loše zemlje, presadi voćku u bolju (zemlju); 2. ako voćki oskudieva hrana, pognoji zemlju oko voćke; 3. ako su žilice pokvarene iliti ogrižene, odkopaj voćku; voćku očisti i sa drvomazom namaži — i ja kriv, ako se ikad ova bolest pokaže (pojavi) na voćki.

IV. Vodena bolest.

Voćka od ove bolesti oslabi, gnevje joj se nabreknu (nadunu) od prekomjernog soka, lišće požuti i napokon odpada.

Ova se bolest izliečiti može: 1. ako se suvišno i bolujuće granje sasvim izsiječe; 2. ako se oko stabla pospe vapno ili bukov pepeo — pa češ voćku sasvim od ove bolesti izliečiti.

V. Pucanje kore.

Izpucanu koru nalazimo obično kod krušakah — ako je jesen vlažna i topla i kad zima naglo sliedi sa jakim mrazom poslje takove jeseni; a i onda, kad mjesec veljača (februar) mnogo voća izmami, a mjeseca ožujka (martiusa) jaki mrazovi nastaju — u tom slučaju kora puca.

Glasoviti voćar *Adam Berg*, kaže: „Da treba svu izpucanu koru sa oštrim i čistim nožem sve do najtanje kože, koja se pod drvetom nahodi, odrezati, i poslje sa drvomazom (vidi *a*) namazati i sa krpom obmotati.“

VI. Suha bolest.

Ova se bolest poznaje, kad voćka sasvim klone, ili nikako nenapreduje; kad joj lišće, a i sam plod prije vremena opada.

Uzroci što nam voćka od ove bolesti boluje, veoma su razni.

Ta bolest ili dolazi od velike suše, ili od neplodne zemlje, koja vlagu u sebe nepušća, ili od mravah, miševah, gusenicah itd.

Ove uzroke možeš ukloniti s tim: 1. ako granje sasvim odsiečeš ili skratiš nadaljnje iztjerivanje (grančicah); 2. ako ostružeš stablo, te isto opereš i očistiš od mahovine (o kojoj ću malo niže govoriti); 3. ako zemlju sa govedjom krvju pomješaš i s takovom pognojiš bolestnu voćku (možeš i sa kokošjim — ako ga samo imaš toliko); a osobito treba metnuti (ovakovu smjesu) oko žilah bolnjuće voćke, 4. i napokon treba često puti ovakovu voćku sa mokraćom (gnojnicom) polievati.

VII. Sliepi izdanci.

Sliepi izdanci (*mladice*) dolaze od kalamljenja (ciepljenja) na kalamljenom, ili drugom kom mjestu na drvetu.

Takove sliepe izdanke valja sa motikom odbiti, pazeć da se nepokvari koren voćke.

*) 1. *a)* Za drvomaz, kojim se mažu rane, zasjeke i druge ozliede na drvetu uzima se: $^3/_4$ žuto zemlje (ilovače)
$^1/_4$ vapna.

b) Evo još jedan predpis, kojeg mi je mnogo put preporučio bivši moj vrlocionjeni učitelj voćarstva i vinogradarstva na višjem gospodarskom učilištu Križevačkom, Ante Trummer; taj predpis sam već i ja više puti u svom praktičnom životu sa pohvalnim i nahvaljenim načinom upotrebio. Evo ga:

Uzmi 4 čestice (diela) kravje balege (lajna),
2 „ „ stučena vapna,
2 „ „ presijanog pepela,
1 „ „ pjeska;

ili: *26 lot.* proste smole *8 lot.* vinovice, koja se sa prvom, uz umjerenu toplinu, skuha i kao tekući drvomaz bez raztopljenja upotrebi.

2. Za manje rane i ozliede na drvetu:

Uzima se $^3/_4$ ℔ biele ili žute smole
$^1/_8$ ℔ žutog voska.
$^1/_4$ ℔ trpentina
$^1/_4$ ℔ ulja ili loja.

Ovo se sve raztopi polahko u loncu iliti u tavi, i salije se u kakovu posudu, te se ostavi do potrebe.

PODLISTAK.

Pripovjedka o kaplji vode.

Pohrvatio *Alfred Ovešković*.

IV.

Naša mala, u snieg pretvorena junakinja pade na livadu, a snjom zajedno tisuću njezinih sestricah. Poput toplog zimskog pokrivača, sašitog od mehkih, bielih pahuljicah, legoše na polje te branijahu u naručju zemlje nalazeće se klicajuće zrnje i korenje od stroge zime. Kapljice same nećutiše niti ciče zime, niti britka sjevera, koji je duvao bielim, snieżnim poljem; one nevidiše i nečuše ništa, jer snivahu dugi, zimski san. Sunce je daleko od njih odputovalo, nu ipak je često pogledavalo iz daleke zemlje na spavajuće malene kaplje, koje postadoše liepe, kano blistajući se dragulji, a sjahu, kano sjajno sunce i trepteće zviezde. Do pol godine snivahu one svoj san, tad se uzpne jarko sunce opet višje na nebu, približi se sve to bolje te obznani toplimi proljetnimi povjetarci svoj dolazak cjeloj vojsci vodenih kapljah, koje su nepomično i u redu, u bieloj odjeći na polju ležale. „Ustanite, pospanice, pak se pripravite na put!“, tako zaori glasna budnica, koju sve čuše. Veselo i jatorno počeše se sve micati te odbaciše snježnu odjeću, da mogu brže ići; sad postadoše od njih opet tekuće, vodene kaplje. Jedan odjel njih spusti se u zemlju, da klicajućemu zrnju donese okriepine, jer je dugo žedjalo; pak čim je pilo, postade većim i jačim te pokaže iz zemlje svoje zelene glavice. Drugi se odjel uzpe k nebu, sjede u velike oblačne brodove te odplovi ovimi prama jugu k vrućim krajevom, koji su žudili za kišom.

Nu naša mala junakinja nebijaše niti u prvom odjelu, jer joj se nije računilo sakriti se u zemlju, niti u drugom, jer je već dosta plovila zrakom: već se ona stavi čelo trećega odjela, koji je s njive u jarak odilazio te odovdje u dugih povorkah i zatvorenih redovih oticao niz dolinu. Te ratoborne kaplje postadoše velikom bujicom te pjevahu veselo: „Žurno napred prama moru! žurno napred prama moru!“ Njim se odazove glasnije, nego li što i same pjevahu, odgovor od tisuć i tisuć glasovah nekoga većega potoka, koji je takodjer tim putem išao te imao isti cilj putovanja: „Dobra vam sreća, braćo, ajdemo veselo na put!“ Obje vojske vodenih kapljah sastadoše se u jednu. Taj ti je bilo govorkanja, mrmljanja i vike, kad se je sve više kapljah sastajalo, koje se medjusobno upitkivahu, upoznavahu i sastanku se radovahu! Vojska malenih putnicah rastijaše svakim časom, sve se više i više pratilicah sastade, pak kako se začudi, kad se je najednoć spuštala u široku dolinu, a prama njoj se velika i široka rieka oholo valjala sa svojimi valovi! Naša mala vratolomka skakaše od radosti na pleća svojih družicah te brzaše preko njih, da prva pozdravi veliku rieku.

V.

Ova se radovaše veoma, videć, kako toli mnogo jaka i čila puka u raznih potocih k njoj hrli te povećava njezinu silu. Kaplje pako bijahu veoma ohole, videć, da pripadaju toli ogromnoj rieci,

VIII. Mahovina.

Mahovina (mah) postaje obično, kad se posadi drvo u vlažno zemljište (tlo), zatim kad je u sklopu, gdje neima propuha i napokon od mršave (loše) zemlje.

Čim se mahovina na voćki pokaže, odmah treba marljivo i pazljivo istu očistiti. Najbolje je to činiti u mjesecu kolovozu (augustu) poslje kiše, dok je mahovina mokra, s drvenim nožem ostrugati ili ma kakovim drugim tupim orudjem; nu paziti, da se kora nepovriedi, u kolovozu je — kao što rekoh — zato dobro, jer nose leptiri svoja jaja najradje u mahovinu.

Umni voćari preporučuju ovakovu voćku mazati sa vapnom i žutom zemljom (vidi *a*), i to s vrlo dobrim uspjehom; pa ne samo da se voćka od mahovine kroz to očisti, nego i bolje raste.

Ovo sredstvo mogu i ja iz dosta prilična izkustva svim naprednim voćarom što toplije preporučiti.

***

Završujuć ovo nekoliko rieči *„o najglavnijih bolestih naših voćakah“*, velim: da sam iste napisao s najboljom namjerom, te dao dobri Bože, da se svakomu naprednomu voćaru dopadu, a on da što veću korist iz njih crpi.

Pribić mjeseca studenoga 1875.

FRANINA I JURINA.

Fr. Oho, kumpare Jurino! kako je? Ti koji klatiš po Pazinu, jesi li doznal, zač su Šarenjaci ov put neke ščavune, ne samo praznoglavne u gospodskoj robi, nego baš narodno obučene, za raprezentancu zibrali?

Ju. Sam doznal sam, i to ti je, brate moj, prava istina.

Fr. Dakle da čujem i ja.

Ju. Komediant medvedinu, kojega na verugah za nos vuče, kad mu neće plesat, kako mu on svira, baci va jamu, pak si drugoga dobavi.

Fr. Po Franića, ti si mudra glavica! — Bog zna koga tè pak za glavara zibrat?

Ju. Svaki želi, svaki bi otel bit, a najveć *On*, kì se je najviše trudil, najviše jezik brusil, najviše blata pomastil, najviše sleparskih glasi zadobil, najviše kmetom ako ga nezberu pretil, najviše lagal, najviše nagovaral, najviše obećeval, najviše...

Fr. Dragi ti, nebudi takov ćakulon!

Ju. Uprav dà, neki ćakulon bi htel bit poèastjen slavnim imenom: *Župan!*

Fr. Neka poždere, dok se zaguši, i kosti, komu meso nije zadosti!

Ju. Za Boga, Franino! nejadi se, nego hodi u miru počinut, ti si trudan; a ja grem još u kozjinu, uši natezat; lahku noć!

Imenik družtvenikah

BRATOVSĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Franjo Zupan kapelan na Poljanah u god. pr. 4 f. — Družtvo „Velebit“, u Beču u kapital 15 f. — Hinković pravinik u Beču u god. prinos 1 f. — Muha Živinar u Beču f. 1. — S. Ričanin filozof 1 f. za 1874 i 1 f. za 1875 u Beču. — Majcen tehnik u Beču 1 f. — Salay pravnik u Beču 1 f. — Doktorand Volarić u Beču 1 f. u kap. i 1 f. u god. pr. Springer pravnik u Beču 1 f. — Fran Volarić Predstavnik 1 f. — Petar Bozanić, kanonik 1 f. — Petar Petris, kanonik 1. f. — Mate Milovčić, kapelan 1 f. — Mate Oršić, kapelan 1 f. — Anton pop Harbić 1 f. u kapelan Miroslav Celebrini kr. savietnik u ražpolož. 5 f. u kap. svi u Krku. — Tomo Matić gim. ravnatelj 2 f. u god pri. — Luster Knjigoveža 1 f. — Nikola Budak 1 f. — Dujmović 1 f. — Josip Ivanović 1 f. — Josip Geržanić u god. pr. 1 f. — Mate Babić upr. gr. daće 1 f. — Ivan Hausek gim. prof. 1 f. — Sladović nadz. fin. straže 1 f. — Franjo Verhovac 1 f. — Fran Miletić 1 f. — Dr. Božo Mihovilić, kanonik 1 f. — Dr. Bedini kanonik 1 f. u srebru za 1876. — Josip Lochmer u god. prinos 1 f. — Ivan Mladineo, tergovac 1 f. — Jerman Barac 1 f. — Dragutin Accurti 1 f. svi u Senju. — Anton Karabaić f. 1 u god. prinos — Ujčić Matija f. 1 u god. prinos — Bastian Mate f. 1 u god. prinos svi u Trstu. —

Popravci zadnjega imenika.

M. Zimmermann dao je 5 f. u kap. — Franjo Gojtan kapelan 1 f. u kap. i 1 f. u god. prinos.

Nove mjere.

I u najdavnija vremena rabila je ljudem mjera. Oni neiskali ju dugo. Uzeli su mjeru, koju su vazda pri sebi imali: pedalj, nogu, korak, sežanj. Nego prem brzo uvidiše, da im ta mjera koliko naredna toliko i nepravedna; jer u nekoga pedalj dalji, u drugoga kraći. Isto tako i noga, korak, sežanj. Zato su ustanovili dogovorno neku stalnu mjeru. Ali mjera bila kod svakoga naroda različna, a kadgod u istom narodu, istoj državi, a i istoj pokrajini bila je različna mjera. Kolikovrstnu mjeru nismo imali n. pr. mi u Istri samo za vino, za žito, za ulje. Tako bilo i drugud. Velika neprilika bila je u trgovini za prodavaoca i za kupovca.

Toj nevolji pomogli su umni Franczi. Oni su iznašli mjeru, koja je stalna, točna, a uz to jako jednostavna. Mnogi narodi i države zapustiše svoje stariuske mjere i uzeše ove. I kod nas morat će se rabit jur s novim ljetom nova mjera; zato mislimo ugoditi našemu puku, ako mu razložimo mjeru, kako je prilagodjena za nas zakonom od 17. julija 1871.

Mjera za dužine.

Jedinka, temelj mjere za dužinu, jest . . . . . *metar.*
Metar se dieli na 10 dieli, i takov deseti diel metra zove se . . . . . *decimetar.*

---

koja jih na toliko ojača, da su mogle nositi najteže tovarne brodove.

Sad plovijaše na njihovih plećih ladja, natovarena težkim gradjevnim kamenjem, a one ju nosijahu tako lahko, kano da je od papira; sad kolesa škrinjami i robom natovarena, velikimi i malimi ljudmi napunjena parobroda, potlače kaplje u dubinu, nu tad plane vojska kapljah u najvećoj ljutosti šumeć i pieneć se, kano da se hoće opirati neprijatnu nasilju; sad navale kaplje u svojoj objesti na kamenite stupove nekog mosta, koji su hrabro i čvrsto uzdigli svoje svodove nad svom širinom rieke, kano da hoće iskusiti čvrstoću gradnje te razoriti ljudsko djelo. Svakim časom vidi naša kaplja nešto nova: malene i velike gradove; mlinove, koji su se poput plivajućih otokah sred rieke nalazili, ustava (Schleuse), u kojih je kano ulovljena bila, kad je ostavila glavni put vojske, al iz kojih uvjek sretno izbjegne. Nu najznamenitiji joj se prizor ukaže, kad je pokraj velikog trgovačkog grada tekla i u luku istoga unišla. Tuj je vrvilo od širokih i uzkih, visokih i nizkih ladjah svake vrsti; nikad još nevidje ona na okupu toliko plivajućih kućah. Toliko jarbolah provirivalo ti je tuj, da je izgledalo, kano živa šuma, narasla od morskog dna. A i crvene, biele, modre, zelene itd. zastave vijahu se po zraku, mornari raznih narodnostih i različite nošnje pjevahu, pijahu te radijahu na palubah. Okolo se u polukrugu uzdizahu liepe palače, visoke kano crkveni tornjevi. Ovamo se snašahu bale od robe te namotavahu na vitlovih do najgornjih prostorijah. Sve to promatraše kaplja sjedeć na kormilu neke trgovačke ladje, pak da je i čitave čedne ondje sjedila, nebi joj bilo dugočasno. Medjutim, kad su jednog dana mornari iste ladje zapjevali svoju pjesmu: „Sutra ajdemo na valovito more,“ obuze malu kćereu mora silna želja povratiti se k miloj majci, od koje je već tako dugo bila odružena. Ona skakaše puna veselja i neuztrpljivosti, kad su se razapela jedra i izvukle kotve; ona se uzpe na najviši obronak kormila te vesela plovijaše s ladjom prama moru. Nepotraja dugo i na objuh stranah lebdijaše kopno; veliki i silni valovi, kojim se ugibahu maleni od riekah dovaljaše se, kano da hoće ove posljednje pozdraviti i donieti majci, koja već odavno čeka na njihov dolazak. Sad skoči naša junakinja sa svoga sjedala u veselu halabuku, da pripovjeda začudjenim si sestricam, koje u moru ostadoše o svom putovanju: kako je daleko putovala, gdje je bila i što je vidila. More pako, odjeveno tamno-zelenim svečanim ruhom, radovaše se povrativšoj se djeci, razkrili ruke i sve padoše na mile majčine grudi.

Kad podješ jednom za vedre i tihe ljetne večeri morskom obalom šetati, pak kad se nijedno povjetarce negiblje, tad čuješ ipak tiho mrmljanje i tajinstven žamor, a neznaš odkle to.

Vidiš, to su kaplje, koje kao da si pripovjedaju čudnovate pripovjedke o dalekih putevih, što su provalile. Pa tad se i ti sjeti, da stvoritelj, koji je prebrojio sve kaplje u moru te jih čuva, da se nijedna neizgubi, i tvoje korake ravna, te da te sjegurno stranputicami ovoga života vodi u more vječnosti!

A drugi nauk ove pripovjedke jest, da u bratinskoj slogi jakost i uspjeh stoji, jer što jedan nemože, to mnogi učine!

KONAC.

Decimetar se dieli na 10 dieli, a tim metar na 100 dieli, i takov stoti diel metra zove se . . . . *centimetar.*
Centimetar se opet dieli na 10 dieli, a tim metar na 1000 dieli i takov tisućinski diel metra zove se . *milimetar.*

Za mjerenje cestah i putevah služit će mjera od 1000 metarah, a takova mjera zove se *kilometar.* Imat će se još i veća mjera, najmre od 10.000 metarah, a ta se zove *miriametar.*

Iz ovoga sliedi dakle da:

1 miriametar ima . . . . . 10.000 metarah (m)
1 kilometar ima . . . . . 1.000 „ (m)
1 metar ima . . . . . 10 decimetarah (dm)
1 decimetar ima . . . . . 10 centimetarah (cm)
1 centimetar ima . . . . . 10 milimetarah (mm)
1 metar ima dakle 10 dm., 100 cm. a 1000 mm.

Mjera za površine.

Prostor, koj ima 1 metar dužine, 1 metar širine, zove se *četvorni ili kvadratni metar* (□ m.)

Prostor, koj ima 1 decimetar dužine, 1 decimetar širine, zove se *četvorni ili kvadratni decimetar* (□ dm.)

Prostor, koj ima 1 centimetar dužine; 1 centimetar širine, zove se *četvorni ili kvadratni centimetar* (□ cm.)

Prostor, koj ima 1 milimetar dužine, 1 milimetar širine, zove se *četvorni ili kvadratni milimetar* (□ mm.)

Za mjerenje polja imat će se mjera 10 metarah duga, 10 metara široka t. j. 100 četvornih metarah, a zove se *ar* ili *ara.*

Imat će se i još veća mjera, najmre od 100 arah, a zove se *hektar.*

Iz ovoga sliedi, da:

1 hektar ima . . . . . 100 arah
1 ar ili ara ima . . . . . 100 □ metarah.
1 □ metar ima . . . . . 100 □ decimetarah.
1 □ decimetar ima . . . . . 100 □ centimetarah.
1 □ centimetar ima . . . . . 100 □ milimetarah.

Kubična mjera.

Mjere za tjelesa. Prostor, koj mjeri 1 m. u dužinu, 1 m. u širinu, 1 m. u visinu, zove se *kockasti ili kubični metar* (kb. m.)

Prostor, koj mjeri 1 dm. u dužinu, 1 dm. u širinu, 1 dm. u visinu, zove se *kubični decimetar* (kb. dm.)

Prostor, koj mjeri 1 cm. u dužinu, 1 cm. u širinu, 1 cm. u visinu, zove se *kubični centimetar* (kb. cm.)

Prostor, koj mjeri 1 mm. u dužinu, 1 mm. u širinu, 1 mm. u visinu, zove se *kubični milimetar* (kb. mm.)

Sliedi dakle, da:

1 kb. metar ima . . . . . 1000 kb. decimetarah (kb. dm.)
1 kb. decimetar ima . . . . . 1000 kb. centimetarah (kb. cm.)
1 kb. centimetar ima . . . . . 1000 kb. milimetarah (kb. mm.)

Posudne mjere. Jedinka posudne mjere je 1 kb. dm. i zove se *litar.*

Litar se dieli na 10, i taj deseti diel litra zove se *decilitar.*

Decilitar se dieli opet na 10, a tim na 100, i takov stoti diel litra zove se *centilitar.*

Za mjerenje na veliko služit će mjera od 100 litarah, a zove se *hektolitar.*

Sliedi dakle, da:

1 hektolitar ima . . . . . 100 litarah
1 litar ima . . . . . 10 decilitarah
1 decilitar ima . . . . . 10 centilitarah

Ova mjera služi za mjerenje i tekućinah kao i suhih stvari, t. j. za vino, za ulje, za žito, itd. Kod nas se dieli litar i na pol, na četvrti, na osmi i na šestnajsti i 32. diel.

Utezi.

Jedinka mjere za težinu jest težina čiste vode, koja bi stojala u posudici 1 dm. dugoj, 1 dm. širokoj, 1 dm. visokoj, i ta zove se *gram.* Ali gram je tako malen, da se u običnoj trgovini rabiti nemože; zato će se imati mjera od 10 gramah, a takova mjera zove se *dekagram*; što će služiti mjesto sadašnjega lota, samo da je i to manje od lota. Mjesto funta služit će mjera od 100 dekagramah, to je od 1000 gramah, pa se zove *kilogram,*

Nova mjera primjerena staroj mjeri.

1 metar jest koliko 3 noge i 2 palca
1 metar jest koliko 1 lakat i kvarta (1 1/4).
1 kilometar jest koliko 527 sežanjah.
1 miriametar jest koliko 5272 sežnjah.

1 □ metar jest koliko 10 □ nogu.
1 ar jest koliko 1000 □ nogu ili 27 □ sežnjah.
1 hektar jest koliko 10.000 □ nogu ili 272 □ sežnjah.
1 litar jest koliko 3 mjerice.
1 hektolitar jest koliko 70 vrčah.
1 hektolitar jest koliko 3 polovnika.

Iz Koled. „Bratov. hrv. ljudi u Istri."

Različite viesti.

* **Nj. Vis., Nadvojvoda Karlo Ljudevit,** Carev brat, razbolio se onomadne nešto malo na povratku sa svog puta iz Italije, te odsio ovdje u Hôtel de la Ville. Sad mu je bolje.

* **Franjo Krežma,** trinaestljetni hrvatski umjetnik, navratio se opet k nam u Trst, gdje se i opet sve divi njegovu glasbenomu umiećU.

* **Turska vlada** je zabranila izvoz žita iz Bosne i Ercegovine.

* **Crnogorski senator,** Vojvoda Matanović, kupio je ovde prošlih danah 25,000 starah kukuruza, za račun cetinjskog odbora za podpomaganje hercegovačkih porodicah, prebjeglih u Crnu Goru.

* **Ministar financije u Srbiji** podnio je Skupštini državni bilanc, po kojemu se godišnji prihodi i razhodi poravnjuju sa 36 milionah grošah porezkih (okolo 7 miliona fiorina).

* **Zbog velike zime** i velikih santah leda, što već Dunavom i Savom plutaju, obustavljena je parobrodska plovidba na obadvima ovima rieka.

* **Lloydov parobrod „Trebisonda"** potonuo je kod hrta Monastira. Mornari i putnici su se spasli. Vriednost ovog broda iznosila je 1 t. m. f. 120,400.—.

* **Maneschi,** garibaldinski kapetan, koji bi obtužen, da je na medji, htievši prelaziti k ustašam u Hercegovinu, ubio austrijskoga oružnika, bi osudjen u Dubrovniku na 6 godinah tamnice.

* **Na Zagrebačkom Sveučilišću** upisalo se ove godine 311 slušateljah; ove jih dakle godine ima 21 više nego lani.

Pregled trščanskog tržišta.

U Trstu, 14. Decembra 1875.

U Žitu nije bilo znatnih poslovah prošle sedmiće. Ciene su bile sljedeće: *Šenica* galazka f. 7.50; azovska f. 7.60-70; magjarska f. 6.50-7.25; italijanska f. 7.-7.30, za 116 ℔. — *Kukuruz* bosanski i magjarski od 1874 god f. 4.45; ovogodišnji f. 4.05-10, za 116 ℔ — *Raž* dunavska f. 4.60 za 108 ℔. — *Zob* arbanaska f. 3—; bosansko-hrvatska f. 3.20 za 64 ℔. — *Ječam* magjarski za krmu f. 4.25, a 95. ℔ težak f. 4.75 za 100 ℔.

Kafe prodalo se je prošle sedmice: 2000 vrećah *Rio* po f. 51 do f. 61.

Slador se prodaje jednako po niskoj cieni. Prodalo se je 400 centi tučenog austr. po f. 17.75 do f. 19,—.

Ulja nije dolazilo ovih danah, te se je ciena uzdržavala. Prodaje su bile ove: 1400 bar. dalmatinskog i 1000 bar. kandiotskog, do f. 26; 100 bar. korfiotskog po f. 25 do f. 29, po kakvoći; i 250 bar. stalijanskog finog po f. 35 do f. 37.—.

Vune bosanske prodalo se je 270 balah po 130 franakah u zlatu za 100 ℔.

Petroleuma 600 bačvicah po f. 8.25 do f. 8.50, i 3400 kašetah po f. 9 do f. 10, za 100 ℔.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1. — 15 Decembra 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carski dukati (cekini) .	5.32½	5.31½	5.30	5.28½	—	5.28	5.28	—	5.29	5.29	5.31½	—	5.32	5.33	—	—
Napoleoni	9.11½	9.09	9.08	9.07	—	9.04	9.04	—	9.07	9.08	9.09	—	9.09½	9.09	—	—
Lire Ingleske	11.44	11.40	11.41	11.37	—	11.34	11.35	—	11.37	11.37	11.38	—	11.39	11.39	—	—
Srebro prid (aggio) . .	105.35	105.35	105.25	104.90	—	104.35	104.35	—	104.35	104.35	104.75	—	105.15	105.15	—	—

A. Karabaić Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak. Tisk. Sinovi K. Amati.